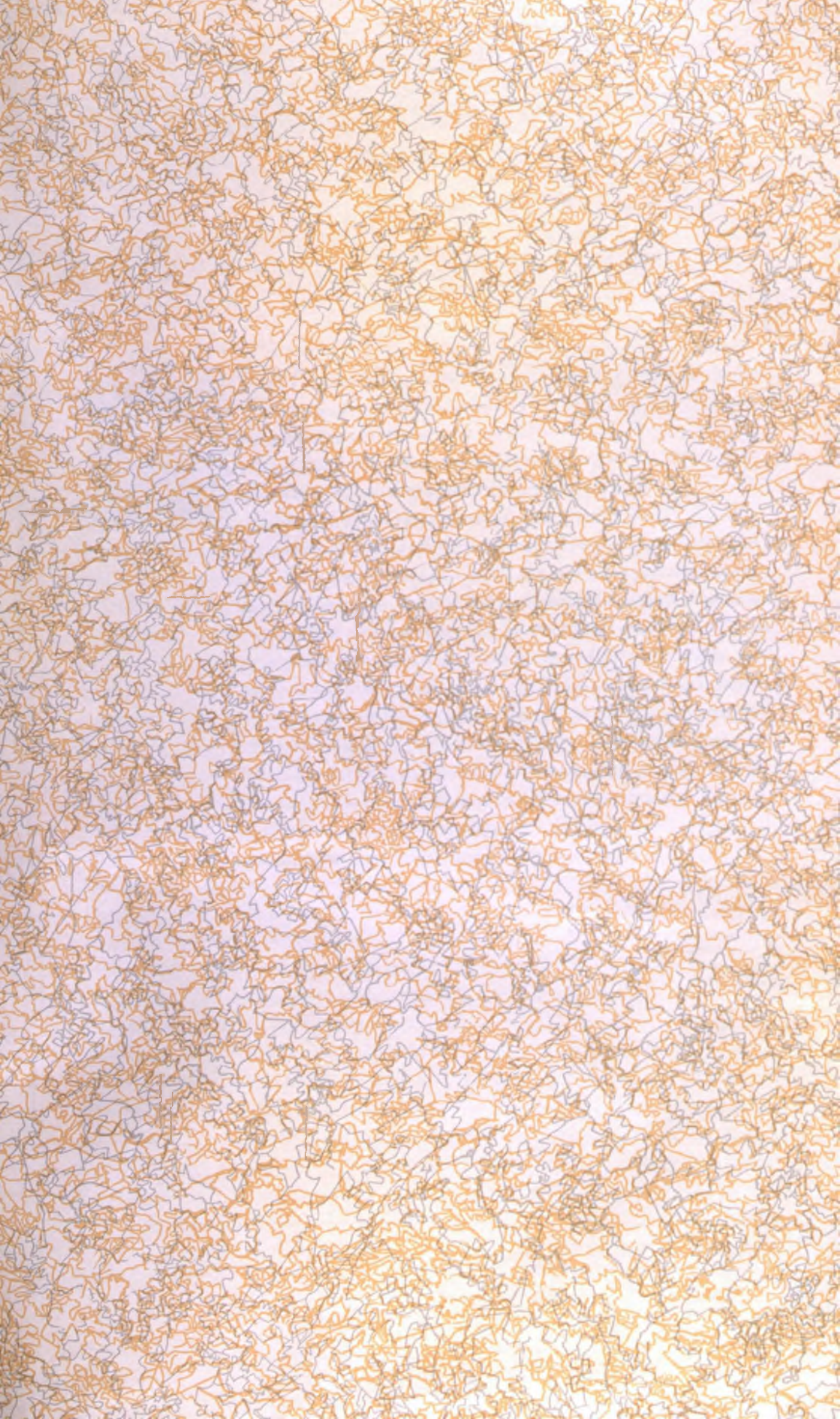

BIBLIOTECA MOSCOSO REAL
GRANADA

Sala:	B
Estante:	5
Numero:	83

D. ARNALDO PONTACO,

BASATENSI EPISCOPO, PIETATE

ET LITTERIS INSIGNI G. GENEBRARDVS

Theologus Parisiensis, diuinarum Hebraicarumque
literarum professor Regius.

721

3
8-13

Ch...	Ch...
...	...
...	...
...	...

NO STI, antistes ornatissimè, è meis multorumque literis & sermonibus, quanto desiderio tua Chronographia à cunctis rei literariae ordinibus expectetur, eam ut luci reddas, qua, propter superiorum editionum exempla distracta & nusquam uanalia, iam dudum caret. Es quidem prolixè & sepius pollicitus te illam ad me missurum, cogitate recensitam, aduersarijs exquisitis & singularibus aspersum, cum doctioribus & præstantioris notæ hominibus quibusque sedulo communicatam, quorum semper studiosissimus extitisti, in tuis illis præsertim duabus in Urbem & Italiam profectioibus, è libris denique raris Bibliothecæ Vaticanæ, aliarumque Italicarum auctam, quibus tuam ipse locupletissimè muniuisti. Verum quoniam reip. nostræ Christianæ nimis diu voti persolutionem differs, & otium, quod captabas, tempus, quod constitueras, occasio, quam expectabas, dilapsa sunt, motibus bellicis non modo te tua Bibliotheca ad istud probè perficiendum necessaria orbantibus, sed etiam tuum unum sacrum caput, inter ceteros Episcopos, petentibus, quod tua Episcopos Urbis primaria cum reliquis penè omnibus à Nouatoribus teneatur, indeque magnam, variam, ac multiplicem negotiorum molem sustineas: ne ego diutius literatorum optata morer, en cogor saxum istud uoluerè, & cum mea Chronographia de Mundo originario parte, tuam de Ultimi temporis curriculo eadem opera subycere, diuturno decem annorum studio, varia multorum scriptorum lectioe, summa librorum diuersorum meditatione auctam simul emittere, præsertim verò ad confirmandam ueritatem & successionem Ecclesiæ, doctrinæque Catholicæ, contra rapsodorum Magdeburgensium imposturas, instruere Cetera, quæ his deesse poterunt, fac exhibeas, atque adeo perficias, quando paululum respirans è tantis erumnis libros tuos assequeris, quietam ac pacatam Diocesim, Deo miserante, recipies. Ea ego in primis expecto, ea plerique omnes docti ac pijs auide expetunt. E tuis enim scriptis tenent, quanto iudicio in hoc studij genere excellas. Intelligunt quantos labores in his omnibus explendis exantlare soleas, ad quæ animum adijcis, neque ignorant tibi copiam librorum multorum suppetere, quibus ipsi careant. Si opus ad me destinaueris, tibi que nostrum officium placeat, ac utile uideatur, efficiam, Deo duce, ut in hominum manus castigatissimum exeat, mendisque uacet, quibus uulgo eruditorum scripta per Typographos conspurcari solent, ea maxime, quæ quidem, ut tuum, in numeris atque subductionibus uersantur. Dum id facies, primo autem tempore, debes facere, ad te

hoc nostrum transmitto, tibi do, dono, addico, & pro tua veteri erga me beneuolentia, ac meritis nuncupo. Priore parte veterem Ecclesie cursum ab ipsius mundi primordijs delibau: deinde dedi operam, ut minimum à verbis & sensu scripturae discederem, quemadmodum docent testimonia, quae partim in eam rem, partim, ut indicem, quo loco plenior historia contineatur, inter duas columellas affero. Mox, ut suavis salutarisque concordia Cathedra Mosaica cum Doctrina innotesceret, successionem Patrum Principum, Pontificum, cum Prophetarum successione coniunxi, quam non alibi facile, opinor, reperias. Nam in ea construenda plurimum aestuau, tot coactus uoluerè & conferre, vix ut sciam, quis eam ad Christum usque perducere potuerit, ac ordinem, quem Deus in Synagoga veteri posuerat, & seruauit, demonstrare. Immiscuimus, postremo res profanas, ut quos delectat humana cum diuinis, externa cum domesticis coniungere, ac eodem obtutu rerum penè omnium diuersas facies perspicere, vel etiam singula separatim per se contemplari, eorum hinc aliquod speculum habeant: Quocirca hinc apparebit, quanta, quam diuturna caligo, & rerum antiquarum, atque adeo praestantissimarum ignorantia exterarum nationes obruerit, quando è sex aetatibus tres primas omnium potissimas, utilissimas, propè necessarias, denique productissimas, ut quae bis mille sexcentis annis expleantur, penitus nesciuerunt: Tres contractiores mille quingentorum annorum spatio conclusas, solummodo, & quidem leuiter perceperunt. Quartam enim, quae est ludicum, ac recentissima, primam faciunt, Auream appellant, Deorum, Heroum, Semideorum parentem, alumnam, seculum inscribunt. Quintam, quam Regum in sacris literis esse liquet, secundam statuunt, Argenteam nominant. Varias principatum, Dominatum, Rerum pub. formas complecti aiunt, à Deorum filijs nepotibusque constitutas, in qua Olympiadum, alicarumque Aetatum, siue supputationum indictiones contigerint, quasi retro numerare illis minime integrum fuerit, propter superiorum seculorum uel nescientiam uel certe obliuionem. Sextam, quam Hebrei à Babylonica captiuitate rectè auspiciantur, tertiam putant, Aream faciunt. Monarchiarum, ac ingentium Imperiorum Babylonicum, Persicum, Graeci ad Romanum usque, conditricem profitentur. Septimam, aut potius sextam ultimam partem, & septimam primam quartae aetati tribuunt, ferreamque vocant, Parthicam, Punicam, Romanam, quam suo in carnem aduentu Dominus illustrauit, & è ferrea auream credentibus reddidit. Posteriore autem breuiter mille sexcentorum annorum historiam perstrinxi, eo praesertim consilio, ut rubiginem, ac maculas, quas à Centuriatoribus, & reliquis Haereticis historia Christiana contraxerat, abstergerem, plagas & vulnera quae Chronologia ab istis acceperat, sanarem, viros sanctos & nunquam satis laudatos ab istorum conuitijs, sycophantijs, maledictis vindicarem, veram Christianorum temporum faciem, atque formam ab istis contortam & personatam reponerem. Ideoque etiam inter caetera successioni cathedrae Ecclesiasticae, successionem doctrinae singulis saeculis siue centurijs, per modum Coronidis succenturiuimus, ut nos omni censu, praescriptione, auctoritate tabulis & instrumentis instructos esse doceremus, cum ad nostra iuste possidenda & defendenda, tum ad iniustos Ecclesiae tituli & fundi captatores iure depellendos atque profligandos. Quamuis enim tanta sit prerogatiua, tanta vis Cathedrae, ut, iuxta Augustinum, cogat bona dicere, non bona facientes, compellat prauè sentientes rectè docere, nec sua, sed aliena predicare permittat, hanc tamen summam eius cum Doctrinae perenni successione concordiam in exigua tabella speculari non mihi videtur otiosum.

Quin spero adeo hoc hereticos, in quibus aliquis conscientiae igniculus superest, percussurum, vel ut victas manus dent, suscipiantque cum omni auiditate Dei verbum, vel exemplo Thessalonicensium scrutentur in Sanctissimorum Maiorum scriptis, an haec ita se habeant. Funiculus triplex difficile rumpitur. Vbi ergo Dei verbum, Christi Cathedra, perennis Maiorum doctrina consentiunt & colligantur, qui testes veritatis alibi querit, vel potius corrogat, perinde facit, ac qui ad firmandam fragilem trabem, vinculum ferreum reijciendum, simplicem & putrem ligulam adhibendam putat. Quae omnia quanti sint aestimanda, tum demum cognoscam, vbi tuo, tuique similibus libramento, expensa ponderataque fuerint. Nam affirmare me perfecte omnia assecutum, hoc profecto arrogantis sibi que nimium tribuentis esse censeo, in tanta praesertim rerum varietate & tam discrepantibus scriptorum sententiis. Hoc unum ausim pronuciare, quinque primas aetates primo libro comprehensas valde cum sacris literis, ac earum interpretibus, Hebraeis maxime, quibus suae historiae & literae sunt, opinor, notissimae, congruere. Nouissima praefinitum calculum non perinde constare, ingenuè ac liberè fateor, ne quis eius à me ἀποδείξω exspectet, quicquid nonnulli magno hiatu in suis Chronicis polliceantur & asseuerent. Scripturae enim illam aperto testimonio minime definiunt, & Olympiadum, Urbisque Condite anni, quae temporis ratio alioqui omnium inter profanos certissima creditur, dum vel inter se, vel cum rebus apud alias gentes actis componuntur, sunt incertissimi. Adhuc inter ipsos lis versatur sub iudice, qua Olympiade Cyrus in sacris, profanisque paginis notissimus viguerit, quoto Urbis anno. Eadem est actio de Xerxe, Alexandro illo magno, Solone, Pythagora, Platone & reliquis clarioribus. Etate Plutarchi historiae istorum ita erant confusa, ut multi negarent Solonis & Cræsi congressum, & septem Sapientum conuiuium, atque alia huiusmodi cum temporibus congruere. Quin & hodie eruditi sudant docendo, quo pacto tempora ipsorum & Graecorum, à quibus Olympiadas accepimus, ut Atheniensium, Lacedaemoniorum, Achaeorum, Macedonicorum, Cyrenaicorum regum atque magistratuum cum Olympiadibus concilientur. Romani certum quidem tempus ab Urbe sua figunt, Regum, Consulum, Tribunorum, Principum, suorumque illustrium, at quando ab eis queritur, quoto tunc ageretur Olympias, quis tum in Graecia floureret, quis in Sicilia sibi finitima, quis in Perside, Aegypto, reliquis orbis partibus claresceret, obmutescunt, secum disputant, & sub annum quingentesimum, qui ducentis annis ortum Domini duntaxat antecessit, vix conueniunt. Causa est in promptu, quam utinam, qui nobis exactam omnium gentium rationum siue Chronicorum conciliationem & concordiam pollicentur, attenderent. Primum Urbis C. Olympiadum, & aliarum Aetatum principia non satis sunt cognita & perspecta. Deinde ut sint cognita, nondum tamen inter se certo & definite comparari possunt, quoniam anni integri, quales fere ab V. C. notantur, fractis, cuiusmodi sunt Olympiadum, Monarchiarum, Aetatum denique aliarum, non aperte per omnia respondent & consonant. Hinc Dionysius Halicarnassaeus rectè & hoc reprehendit in Thucydide, quod euenta belli Peloponnesiaci, per initia & exitus annorum Olympianicorum ita digesserit, ut cum gestis exterorum vix commodè comparari possit. Olympia enim annum quemque interfecant, ac semper ex uno, secundum vulgarem calculum, duos quodammodo efficiunt, dum tempus medium anno praeterito, reliquum sequenti assignant. Praeterea fasti saepe correcti sunt, aucti, diminuti, aliquando propè immutati, ut à Methone, Numa, Julio Caes. Augusto, &c. Deni-

que, ut præteream Titu Livi querimoniam de magnis erroribus tempora Romanorum consulum & magistratum, & rerum quoquo anno gestarum implicantibus, Emergentes, ut vocantur, anni & vsuales, desinentes & finientes non secum ad amussim consentiunt. Ac ut initio exiguam videatur inferre differentiã, progressu sane maximam, maximoperẽque notabilem efficiunt. Emergentes appellant, eos qui à quouis rei euentu, quouis anni vsualis tempore emergunt & incipiunt, & vertentibus duodecim mensibus solaribus finem habent, atque ita iterum in sua vestigia redeunt, ut solet fieri in Regum & Imp. initijs. Iam quantum in numerando id afferat discrepantiã, in vno Julij Cesaris quinquennio libet ostendere. Eius Imperij primus annus tantum sex menses & aliquot dies ante Calendas Julias complectitur, circa quas Pompeium ad Pharsaliam vicit & solus imperare cœpit. Quintus duos duntaxat menses comprehendit & dies quindecim, ut qui 15. Martij à conuratis interfectus sit. In illius igitur quinquennio menses ferè sedecim desiderantur, ac proinde veteres recte eius Imperium annis tribus, mensibus octo desinierunt. Quapropter cum hoc discrimen sit momenti maximi, & multum temporis absorbeat, præsertim si per sæculorum spatia sæpius repetatur, nunquam probavi nimis exquisitam illam Shuberti Ecclesiasticis Spirensis, quem frustra & ridiculè David Chitreus commendat, iuxta vetus verbum, se mutuo muli scabunt, Chytræi ipsius, & similium diligentiam, qui dum videri volunt, ne ab horula quidem cadere, sed minutissima quæque, & obscurissima præfinitè decidere à toto excidunt, ac controuersias maiores ijs, qui nodos, difficultates & scrupulos Chronologiæ notos habent, excitant, seque illis deridendos præbent. Solis verò indoctis fumos vendunt, qui gloriosis & vanis istorum titulis & sui ipsorum prædicationibus adducti eos vera putant dicere. Temere enim Auctores mutare, reijcere, corrigere, corrumpere, sex regulas supponere, hypothesesve fingere, quas doctus non facile dederit, suis studijs & imaginationibus adaptare compelluntur, & veri gratia, tradere, quod Shuberto diuine excogitatum visum est (nam heretici omnia sua mirantur) duos esse Cyros cogtaneos, Medum & Persam, vnum, qui iuxta Herodotum à Tomyri Massagetarum regina interfectus sit, alterum Xenophontis, qui placidè in liberorum suorum complexu dormierit: duos Darios eiusdem temporis, quorum vnus Babylonis, alter Persis regnauerit, vnus Zorobabelem habuerit satellitem & Iudæis fauerit, alter non item. Et ita de cæteris. Quanto rectius nobiscum profiteretur, in inexplicabili annorum confusione eum numerum & modum esse seruandum, non qui verissimus sit, sed qui probabilissimus veroque proximus videatur. Denique differentiã decem annorum aut etiam plurium non tanti esse faciendam, ut propterea implacabiliter de minutioribus dimicare, neque perpetuo contextu & tenore historiæ, vniuersa aut certè præcipua persequi debeamus. Quod enim parum distat, ut verbo fertur veteri, distare minime videtur. Deinde Canones, Axiomata, Præcepta, Aphorismi, Apotelesmata, in omnibus artibus dantur in genere. Cum ad singula descenditur, non solet fieri, quin multa à regula discedant. Hoc consilio temporum summam vniuersè colligimus, membratim eam demonstramus, illa omnium sæculorum præcipuas res, euenta, viros armis, artibus, disciplinis, inuentis, scriptis, aliisque facinoribus nobiles concludimus. Siquid non ubique consonat, quanquam pauca, opinor, tu cæterique doctissimi æqui consulite, & implacabilibus Scriptorum disidijs tribuite. Nec verò ista, quasi quicquam huic studio decerpens, cæterorum iudicia occupem, aut quod aliorum censuras & castigationes

reformidem. Verum quia ad recensitionem, *ἐπιτόρθωσιν ἡ κρηταιωτήρα*, paratus sum ac meliora tradituro libentissime velim concedere. Interim cum legerim e nostris precipuos, qui hoc accurarunt argumentum, voluerim, contulerim, quum auctores sacros cum profanis diligenter comparauerim, quum præter ceteros, quorum hodie quidem recentes Chronologie circumferuntur (absit dicto inuidia) Hebræos & Chaldæos consuluerim, & verterim, illustrauerim, quum hoc quater decennium in hoc opus consumpserim, si me propius ad veritatem accessisse dicam, meo iure id videor facere, nec vereri debeo, ut quisquam, vel temeritatis, vel arrogantie, à qua me non haberi, sed esse alienissimum semper studui, ac per Dei gratiam studebo in perpetuum, id tribuat, quod summo labore & studio possedi. Præterea ab ipsis minimè soleo dissentire, & sicubi dissentio, quod in tanta mole non potest non contingere, id inuitus & modestè facio, & grauissimorum atque doctissimorum virorum rationibus, auctoritatibus, sententijs munior. Faxit Deus Opt. ut hic labor ad Ecclesie usum marceat, tibi que & Catholicis omnibus, quibus aduersus Hæreseon impuritatem scribitur, sic utilis ac gratus. Vale. E nostro Musæo Parisiensi, Nouembri mense, ann. ab orbe salutari aduentus Christi illustrato 1584.

GILB. GENEBRARDO THEOLOGO ET REGIO
Professori Clariss. Arnaldus Pontacus Episcopus Basatensis.

 SUMMO omnium rerum opifice Deo (mi Genèbrarde) summis votis ac precibus vnice semper efflagitavi nostram antiquam studiorum tranquillitatem, ac illud honestum musarum otium, quo à tam multis annis vnà vsi sumus, ut & libros & studia repeterem, à quorum necessitudine me complura negotia abstraxerat, præsertim verò ut permultas obseruationes prætexerem, simul ac describerem, quas partim probatorum authorum lectione, partim eruditorum hominum consuetudine exceperam. Nam eruditionis laude celebratos conuenire semper studui, meis in urbem & totam Italiam peregrinationibus, de rebus maximè ecclesiasticis, alijsve insignioribus Christi conseruatoris nostri salutarem aduentum consequutis, ut Chronologiam, quam à viginti ferme annis cœpi emittere, auctiorem atque locupletiozem redderem. Verum toto eo tempore perduellium morus identidem repetuntur, regni cuncta miscentes, vastantes, perdentes, in mea seorsum dicecisi, quam dum restaurare conor, atque ad antiquum Dei cultum, diuinamque rem reducere, quam obsecro tranquillitatem, quod otium ad rem literariam mihi superesse potuisse censes? Adde sanctas expostulationes & querimonias ab antiquis Episcopis & Pastoribus expressas, propter interpellationes, distractiones, labores nobis singulis penè momentis subeundos. Tibi notum est vetus Augustini dictum & querimonia: Inter acervos occupationum, quibus nos alienæ vel cupiditates vel necessitates angariatos trahunt, vix paululum spacij ad dictandum datur. Hinc quoties tranquilli tuorum studiorum status recordor (recordor autem sæpius, non tuæ felicitati inuidens, sed mearum curarum miserens) quoties,

inquam, illius recordor, eumque comparo cum negotiorum fluctibus, quibus nos Episcopi aliquo ministerij nostri sensu tacti, obruimur, mihi ita tim illud Bernardi talibus occupationibus oppressi occurrit: Infelix ego homo natus ad laborem, implumis auicula, penè omni tempore nidula exulans, vento exposita, & turbini, turbatus sum, & motus sum sicut ebrius, omnisque scientia mea deuorata est. Fœlices vos, quos abscondit Dominus in tabernaculo suo in die malorum, donec transeat iniquitas sub umbra alarum suarum. His ego similiter oppressus, cum te excusionem tuam Chronologiæ procurare, me verò otio destitui ad meam tam pauco tempore perlustrandam, cernerem ad te ea duntaxat, quæ prompta parataque habebam, possum mittere. Si illorum aliqua publicam notitiam merentur, cense, quæso, decerne, tuo hîc iudicio vttere. Ingentem quidem tibi gratiam habeo, quod me crebris literis hortatus sis ad illam perficiendam, & ad te remittendam, vt denuo subiret typos: sed maiorem, quod singulari diligentia, summo erga Deum zelo, maximo erga cuiusque ordinis homines beneficio, meam, siue tarditatem siue cessationem compensaueris, quando perdoctam, illam, insignem, operosam Chronographiam ante tres annos, non modo literatis non inuidisti, verum etiam in meo nomine apparere, ac pro tua modestia & nostra beneuolentia meam in illam conferre atque inferre, annorum numero atque ordine seruato, quem tenebam, voluisti. Quam, vt verum fatear, neque quicquam apud te dissimulem, adeo exactam, & absolutam reddidisti, vt à mea elaborada deterreat. Nihil enim video scribi posse perfectius, nihil rectius. Interim, quoniam huius generis argumentum patet amplissimè, potestque augeri, rursus quoniam quæ de isto themate collegi, Reip. fore vtilia iudicasti, ecce exorari me patior. Spero enim te illic nonnulla inuenturum, quæ ad depellendum tenebras à curiosa inscitia, & ab inscia curiositate exortas valeant, quantum sanè spectat ad Ecclesiam, & res in ea sanctissimè latas, atque institutas. Ad te præterea breui mittam, si otium Deus concesserit, notas & emendationes Eusebiani Chronici, à me iam pridem inchoatas, nunc verò perfectas, quod, vt scis, crebris eruditorum questibus, erratis, maculisque respersum est. Adiiciam meas ex Hebræo commentariorum Rabinicorum è Salomone Iarhi, Abrahamo Abben Ezra, Dauide Kimhi in nouem minores prophetas conuersiones. Nam cæteri tres, id est, Abdias, Ionas, Sophonias, ab iisdem illustrati annis abhinc quatuordecim, mea interpretatione in vulgus manarunt. Hæc autem omnia tanquam ab antiquo profecta discipulo, per Deum, nostræque amicitia fidei, oro, relege, recense, corrige. Ego pro mea parte vehementissimè Deum interpellabo, vt te diu sospitem incolumenque Ecclesiæ seruet. Vale.

ΕΙΣ ΤΑ ΤΟΥ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ

ἢ ὀπισθομάτα Γ. Γενεράδος ἑθολογῆς ἢ
Ἑβραϊκῶν γραμμάτων βασιλικῆς
ἐπιμελείας χρονικά.

Εἶδεα ἢ τὰ γῆνη, λογικῶν λογῶν ἀφθίγα φησι,
Μορσιμα πάντα μέρη, ἢ καὶ ἕκασ' άτομα,
Τένεκα πωιδόδορῶν λέγεται Κρόνῶν, ἐμπαλιν αὐτός
Πάντα λαφυστολόμῶν, τὰ πρὶν ἐτίελε Ρέεα,
Χρῦσεα δ' αἰ σελίδες χρονικῆς τῆς τῶν ἕκαστος,
Θῆκαν ἀειμνήσας, πρᾶγματῶν ἢ μαρικά.
Εὐθαδῆ ἐνεσι μαθεῖν ἢ ὠρυζίων κλέος ἀνδρῶν,
Ἐρπύζων τ' αἰωνόσασα δὲ λυυῶν.
Αἶδ' ἢ γὰρ ἐξ ἀδύτων παλυσίνθεῶν εἰσι μωροῦνις,
Ἀνδρῶν ἢ προμάχων ἢ πολυῖσοςείας.
Τέρομα κλεινόν, Θεοδᾶς ὁ Γενεράδος ἔδει,
Μάρτυς ἐπιτύμινος ἐχθρὸς ἀλιτροσῶνις.
Πᾶς ἢν τὰς σελίδας σιωχῶς ἐν χερσὶν ἐλίσαν,
Τὴν ἢ ληθεῖ ἀνὲ κῆρα θεῶν δαμάσει.
N. Γελόνιος.

CAROLVS BALLIVS PARI-
sienſis Praeſes ad operis auclorem.

Tanta molis opus cuiusvis condere non est,
Hac unum Aruernum gloria tanta decet.
Atte ita continuus factorum pinguiur ordo,
Digeriturque, ut nil redius esse queat.
Historias omnis generis complecteris arcto
Unquam precipuum quicquid in orbe fuit.
Quodque rei caput est summum, quaecunque sefellit,
Texit, corrumpit, polluit hareticus:
Restituit prisco magna virtute nitore
Sanas, illustras, corrigis, atque doces.

AD AVCTOREM.

Religionis amor, constantia semper, ubique
Laudatur cunctis, in pietate tenax.
Nulla sui nunquam falsos veneratur, ador
Observatores vana superstitio.
Pontifices summe maiores atque minores
Antiquam Romam tu coluisse vides.
Impius inque noua Turcis Cadilequeris, amens
Baldensis Caliphas fertur ad astra Scythis.
Arcadia stolidae vilissima bestia Beza
Suspicitur ranis nuncque Lemnicolis.
Quod varios tutetur, amec, defendat iniquus
Acriter errores, stultus, auarus, hebes.
Quis non ergo colat iam te, miretur, honoret,
Extollat, celebret, te veneretur, amec?
Tu bonus atque pius, duro insuperabilis hosti,
Defensor Christi, malleus haereson.
Ipsas incumbis totius noctesque diesque,
Vt vera doceas religionis opus.
Tunc Nonatores nostros confundis acutum,
Et victos herbam tu dare cogis eos.
Si tibi permultos similes praberet IESVS
Doctores Christus maximus atque Deus,
Et subito nobis discordia magna periret,
Ac tranquilla forent tempora nostra diu.

*Atamen, aspirante Deo, confidimus omnes,
 Hæreticos vnus quod cohibebis apros.
 Qui frustra Domini vitem radicatus almam
 Syluestres tendunt vellere dente fero.
 Hoc dicunt monumenta satis, quæ docta relinquis,
 Communis prorsus utilitatis amans.
 Non igitur gestabis ouans tu ferta triumpho,
 Laurea vel dabitur vana corona tibi:
 Sed te pro meritis ingentibus atque peramplis
 Æterna vita premia certa manent.
 Nôsq; tibi vitam longos producat in annos
 Oramus proni supplice mente Deum.
 Vt doceas qui sunt modo, venturôsq; nepotes,
 Innumeris scriptis atque iuuare velis.
 Vt sic Herculeos nobis tolerando labores,
 Tu virtute queas charior esse Deo.
 Ch. Aug. S. D. Genebrardi in Heb. lit. Discipu-
 lus grato piôque animo canit.*

IACOBVS BILLIVS S. MICH.
 in Eremo Cœnobiarcha, ad eruditissimum
 Theologum D. Genebrardum.

Qui tibi dat laudes, Siculis dat farras, dat vndas
 Fontibus, in vastum fert quoque ligna nemus.
 Namq; tui sat te celebrant, Genebrarde labores:
 Quæq; paris, pariunt sat tibi grande decus.
 Hac igitur scribo, non ut tua carmine laudem:
 (Vendibili vino non opus est hedera,)

Sed tantum ut quisquis leget hac, non nesciat esse
 Inter nos sancti fœdus amicitia:
 Fœdus amicitia, quod mors, quæ cuncta resoluit,
 Frangere sola queat, si tamen illa queat.

Matth. 2, 2 ad eiv.

**IN OPERIS COMMEN-
 dationem Carmen.**

*Hand facile est (aui) complecti plurima paucis,
 Ne præsumptum in tabula pingere lata breuis.
 Hoc opus egregie factum proponit utrumque,
 Et duplici fœdæ corda grauata leuat.
 Breuitas sensum ducit, sed sensus abundans
 Exuperat motum, prægrauat ora virum.
 Digerit à primæ ætatis origine mundi
 Tempora, describit Casareasque vices.
 Pontificesque sacros, & Regum nomina promit
 Ordine, commonstrans aurea sæcla patrum.
 Quos Romana colit, celebratque Ecclesia, tutam
 Quæ tenet in terris tempus in omne fidem.
 Vnde potest quibus longo dignoscere cursu,
 Quam reliquis præstet sancta cathedra Petri.
 Illam Pontificum firmat successio vera
 Romanorum, vllam non habitura modum.
 Non habitura modum (inuidia rumpantur iniqui)
 Nam æternum Petri petra colenda manet.
 Gilb. Cheze, Theologus Parisiensis.*

**AD G. GENEBRARDVM
 Tetrastichon.**

*Si facis extinctum viuendo viuere tempus,
 Ingratum (haud dolcas) non tibi tempus erit.
 Præteritis vitam sacris, Genebrarde, parasti,
 At tibi nunc vitam sacra futura parant.
 Petrus Catel Tholosas.*

LECTORI AVCTORE DE
CHRONOGRAPHIÆ ET HISTORIA-
RVM METHODO.

HRONOGRAPHIAM, quàm Chronologiam tibi, studiose Lector, tradere maluimus, ne morem Calculatorum secuti, annosam vetustatem numerandam potius, quàm legendam proponeremus. Ingentes quidem summas ære breuiori exprimere laudabile est & fructuosum. vt magni ac difficiles numeri celerius subducantur & concipiantur. At res magnas & multitudine sæculorum confectas duntaxat signare, non eiusmodi fuerit. Etsi enim breuiter dicta, legendo facilius percipimus & fidelius retinemus, nisi tamen cum vocabulis res ipsæ coniungantur, aut saltem delibentur, quicquid differitur, mihi videtur insipidum. Chronologia est nuda breuisque temporum commemoratio, non plena scriptio, historiarum imago, non rerum descriptio. Chronographia autem aliquanto latior Hebræis esset Seder Olam rabbá, vt superior Seder Olam zutá. Non enim res tantum signat, computat, λογίζει, verum etiam effatur, vtcúque describit & explicat. Ne verò in tanta Temporum, Annorum, Rerum varietate deerres, aut temere per incerta & incomperta, in vastitate eiusmodi feraris, breuitatis rationem nequaquam deseruimus, viarum compendia captantes, quæ tuæ memoriæ totius huius disciplinæ difficultatem potius insinuent. In Christum tanquam in scopum, tanquam in Cynosurá per certa itinera atq; interualla tendimus, in quibus si velut de via fessus conquiescas, & aliquantum respices, hac longa peragratione nihil iucundius, nihil facilius percipies. Nam nulla Methodus est aptior ad annosam antiquitatem animo complectendam, quàm in vniuersum, Chronographiæ corpus in certas ætates ac sæcula distinguas, quæ nec nimis sint contracta, nec nimis proluxa, atque híc exerceas, quod Rhetores præcipiunt, in perspicuitate tenendam esse partitionem, quæ nec sit minutior, nec amplior. Sic animus circumscribitur certis terminis, ne in immenso se conficiat, & dum caret stationibus & metis, in quibus se reficiat & suam profectioem dirigat, errore seductus vltimas cum primis componere nequeat. Oblata quies grata est, quod fit dum assulatim res tractantur, & non continenter citrà pausam. Multi multa de Methodo ad facilem historiarum cognitionem eloquenter & doctè disputarunt, verum breuissima methodus est hæc, qua vetustatem vsque ad Christum in sex ætates diuidimus, posteaque membratim summam singularum ætatum demonstramus, & quid quaque ætate contigerit, perstringimus. Deinde quicquid à Christi ortu superest, in sedecim partes vel sæcula partimur & illorum euenta modo iam inchoato persequimur

Ergo, vt Temporum optimè distinguendorum, scitòque ordine digerendorum rationem facilè percipias, ab orbe condito ad Christum nobiscum per se ætates, quasi gradus, inæquales quidem, sed tamè certos, & à scriptura designatos progredere. Deinde à Christo nato ad hunc annum 1609. per sedecim æqualia interualla & stationes fac peruenias. Atque ita tædium tantæ tamque prolixæ peruationis subleuabis, quemadmodum ingressi vastum longumque pelagus iucundius & quasi breuius nauigant, quando portus metasue norunt, in quibus sua corpora & naues debent reficere. Huius rei gustum, sequentis operis velut periocharum præbere hîc placet, vt si in foliorum multitudine experiri subterfugis, in paucis paginis id facias.

TOTIVS OPERIS RVDIMENTVM.

AB ORBE CONDITO ad Christum nascentem anno 4089. patientem 4121. mens. 6. dies 16.

Inductione sex ætatum id ostenditur.

Ætas mundi Originarij, siue primorum patrum.

Diebus sex conditur mundus.

Adam genuit Seth ætatis suæ & mundi anno 130.

Seth genuit Enos anno ætatis 105.

Enos genuit Cainan ætatis suæ anno 90 325

Cainan genuit Malaleel an. 70. 395

Malaleel genuit Iared anno 65. 460

Iared genuit Henoch ann. 162. 622

Henoch genuit Mathusalem anno 65. 687

Mathusalem genuit Lamech anno 187. 874

Lamech genuit Noë anno 182. 1056

Noë in diluuiò natus erat annos 600. 1656

Anni mundi.

1. Ætas.

Gen. 5.

Gen. 5.

Prima ætatis euenta.

Viri illustres,

Docti,

Pontifices,

Propheta, à pag. 7. ad pag. 23.

*Summa ab orbe condito ad dilu-
uium, anni 1656. dies 6.*

*Anni
mundi.*

ÆTAS DILVII.

Diluuium durauit annum v- num, dies	10.	1657
Seim filius Noë genuit Ar- phaxad ab elutione, anno	2.	1659
Arphaxad genuit Sale ætatis suæ anno	35.	1694
Sale genuit Heber anno	30.	1724
Heber genuit Phalegh ann. 34.		1758
Phalegh genuit Rehú ætatis suæ anno	30.	1788
Rehú genuit Saruch anno.	32.	1820
Saruch genuit Nahor ann.	30.	1850
Nahor genuit Thare ann.	29.	1879
Thare genuit Abraham an- no.	70.	1949

*Summa à diluuiio ad ortum Abrahæ,
anni 293. dies decem.*

**ÆTAS PATRIAR-
CHARVM.**

Abraham genuit Isaac anno ætatis suæ	100.	2049
Isaac genuit Iacob anno	60.	2109
Iacob descendit in Ægy- ptum natus annos	130.	2239
Iacobæi manserunt in Ægy- pto annis	430.	2669

*Summa ab Abrahæ ortu ad
exitum de Ægypto,
ann. 720.*

Secundæ ætatis euenta.

Viri illustres.

Docti.

Pontifices.

*Propheta, à pag. 23. ad
pag. 39.*

Tertiæ ætatis.

Viri illustres.

Docti.

Pontifices.

*Propheta, à pag. 39. ad
pag. 71.*

*2. Ge-
114.*

Gen. 8. 11.

*3. Ge-
115.*

*Genes. 7.
& 21. Ge-
nes. 5. Ge-
nes. 47.
Exod. 12.
Gal. 3.*

ÆTAS IVDICVM
BT HEROVM.

Anni
mundi.

Dicit. 1.
& 29.
Iud. 3.

4. Reg.
111.

	Moses populi ex Ægypto e- ducti Remp. in deserto admini- strauit, annis	40.	2709
	Iosue de tribu Ephraim an. 18.		
	Othoniel, annis	40.	2749
	Aiod ambidexter cum in- terregno, annis	80.	2829
	Debora & Barac, annis	40.	2869
	Gedeon, annis	40	2909
9	Abimelech eius filius, an.	3.	2912
10	Thola annis	23.	2935
10	Iair, annis	22.	2957
12	Iephte, annis	6.	2981
12	Abefan, annis	7.	2988
12	Ahialon, annis	10.	2998
12	Abdon, annis	8.	3006
16	Samson, annis	20.	3026
1. Reg. 1.	Heli iudex, idémque sacer- dos, annis	40.	3066
	Samuel & Saul regnârunt annis	40.	3106
	Dauid imperauit annis	40.	3146
	Salomon templum ædifica- re cœpit regni sui anno	4.	3149

*Summa ab exitu de Ægypto, ad
quartum annum Salomonis,
sue iacta templi funda-
menta an. 480. vt
3. Reg. 6.*

ÆTAS REGVM.

	Salomon regnauit adhuc an- nis	36	3185
	Roboam	17	3202
	Abia, annis	3	3205
	Afa, annis	41	3246
	Iosaphat, annis	25	3271

3. Reg. 11.
1. Paral.
11. & 13.
3. Reg. 15.
1. Reg. 12.
4. Reg. 8.

Quarta ætatis euenta,

Viri illustres,

Docti,

Pontifices,

*Propheta, à pag. 71. ad
pag. 115.*

Quinta ætatis euenta,

Viri illustres,

Docti,

Pontifices,

*Propheta, à pag. 115. ad
pag. 161.*

12	Ioram, annis	8.	<i>Anni mundi.</i>
4. reg. 8.	Ochozias, annis	1.	
4. reg. 11.	Athalia, Regina	7.	
<i>Ibid.</i>	Ioas, annis	40.	
13	Ozias, qui & Azarias, ann.	52.	
15	Ioathan, annis	16.	
16	Achaz, annis	16.	
	Ezechias, an.	29.	
21	Manasses, an.	55	
21	Amon, an.	2.	
22	Iosias, an.	21.	
23	Ioachas mensibus	3	
23	Ioakim Eliachim, annis.	11	
24	Ioachim Ieconias, mens.	3.	

Summa à Templi fundamentis ad captiuitatem Babyl. an. 419. mens. 6.

ÆTAS MONARCH. M VNDI.
Temp. captiuitatis fuit an. 70.
A 70. illo capti. an. ad Christum.
Hebdomades 69. id est, an.
483.

*Summa à captiuitate Babyl.
ad Christum 553.*

*Ita ab orbe condito ad Christum patientem sunt
an. 14121. mens. 6. d. 16. s. ad Christum natum
an. 4089. mens. 3. d. 6.*

A CHRISTO NATO
ad hoc tempus sunt an. 1609.

I. SÆCVLVM.

	Christus an.			
	Apostoli ante fixam Romæ sedē.			
	Petrus Apostolus.	32	3	10
	M. Linus Tuscus,	12		
	M. Cletus Romanus.	24	5	12
	M. Clemens Rom.	11	3	12
		12	1	11
		9	6	7

Summa 102.

Sexta ætatis.

Euenta,

Viri Illustres,

Docti.

Pontifices,

Prophetae,

Principes,

Monarchie,

Consules.

à pag. 162. ad pag. 352.

1. Sæculi Imperatores,

Doctores,

Heretici, infra pag. 358.

Interpontificia,

Res,

Euenta,

Principes,

Patriarche,

Concilia,

*Historiographi, ceteriq;
Scriptores infra à pag. 358.
ad pag. 377.*

*Ætas
sexta.*

*Sederim
seculorum
in actione
ne id ostē-
ditur.*

*Anni
Domini.*

Ann. Do-
mini.

100

2. SÆCVLVM.

		Ann.	Mens.	Dies.
5	M. Anacletus Atheniensis.	9	2	10
6	M. Euaristus Græcus.	9	10	2
7	M. Alexander Rom.	7	10	2
8	M. Sextus Rom.	10	3	21
9	M. Thelephorus Græcus.	11	3	21
10	M. Higinus Atheniensis.	4	3	4.
11	M. Pius I. Aquileiensis.	9	4	3
12	M. Anicetus Syrus.	9	4	13
13	M. Soter Campanus.	9	3	21
14	M. Eleutherius Græcus.	15	3	2
15	M. Victor I. Apher.	10	3	10

2. Seculi Imperatores,
Doctores,
Heretici, pag. 358.
Interpontificia & q. In-
terregna,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ.
Reges,
Historiographi, ceteri-
que Scriptores à pag. 358. ad
389.

Summa cum interpontificijs quasi
interregnis. 104.

3. SÆCVLVM.

Ann. Do-
mini.

206

16	M. Zepherinus Rom.	7	7	10
17	M. Calixtus Rom.	6	1	10
18	M. Urbanus, Romanus.	4	10	12
19	M. Pontianus Rom.	9	5	12
20	M. Anterus Græcus.	5	1	12
21	M. Fabianus Rom.	13		11
22	M. Cornelius Rom.	2	2	3
23	M. Lucius I. Rom.	3	3	3
24	M. Stephanus Rom.	7	5	2
25	M. Sixtus Atheniensis.	2	10	23
26	M. Dionysius Monachus.	6	2	4
27	M. Felix I. Romanus.	4	3	15
28	M. Eutychianus Tuscus.	11	1	1
29	M. Caius Dalmata.	11	4	12
30	M. Marcellinus Rom.	6	2	16

3. Seculi Imperatores,
Doctores,
Heretici, pag. 358.
Interpontificia & q.
Interregna,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Reges,
Historiographi, ceteri-
que Scriptores à pag. 439. ad
pag. 405.

Summa cum interregnis. 96.

4. SÆCVLVM.

Ann. Do-
mini.

302.

31	M. Marcellus Roman.	6	5	21
32	M. Eusebius Græcus.	4	1	3
33	M. Miltiades Afer.	4	7	9
34	S. Syluester Romanus.	23	10	11
35	S. Marcus Romanus.	2		20
36	S. Iulius Roman.	15	2	6

4. Seculi Imperatores,
Doctores.
Heretici, pag. 359.

302.

Ann. Do mini.		Ann.	Menf.	Dies.		
	37	S. Liberius Roman.	II	3	4	<i>Interpontificia.</i>
302	38	M. Fœlix 2. Romanus.	I	4	2	<i>Euenta.</i>
	39	S. Damafus Lufitanus.	19	3	II	<i>Res,</i>
	40	S. Siricius Roman.	15	II	15	<i>Concilia,</i>
						<i>Patriarchæ,</i>
403		<i>Summa cum interpontificijs. 107.</i>				<i>Historiographi, ceterique</i>
		<i>5. SÆCVLVM.</i>				<i>Scriptores à pag. 407. ad 435</i>
403	41	S. Anaftafius Rom.	3		10	<i>5. Saculi Imperatores,</i>
	42	S. Innocentius Albanus.	15	2	25	<i>Doctores,</i>
	43	S. Zofimus Græcus.	I	3	12	<i>Heretici, pag. 359.</i>
	44	Bonifacius.	5	8	7	<i>Interpontificia & q.</i>
	45	S. Cæleftinus Campanus.	8	10	17	<i>Interregna.</i>
	46	S. Sixtus 3. Rom.	8		18	<i>Euenta,</i>
	47	S. Leo Magnus Tufcus.	21	I	13	<i>Res,</i>
	48	S. Hilarius Sardus.	7	3	10	<i>Concilia,</i>
	49	S. Simplicius Tiburtinus.	15	I	7	<i>Patriarchæ,</i>
	50	S. Fœlix 3. Romanus.	6	II	17	<i>Reges,</i>
	51	S. Gelafius Afer.	5	8	17	<i>Historiographi, ceteri-</i>
500	52	S. Anaftafius 2. Romanus.	I	10	24	<i>que Scriptores à pag. 435. ad</i>
						<i>pag. 456.</i>
		<i>Summa cum interregnis. 97</i>				
		<i>6. SÆCVLVM.</i>				<i>6. Saculi Imperatores.</i>
500	53	S. Symmachus Sardus.	15	6	22	<i>Doctores.</i>
	54	S. Hormifda Campanus.	9		18	
	55	S. Ioannes Tufcus.	2	8	28	<i>Heretici, pag. 360.</i>
	56	S. Fœlix 4. Samius.	4	2	13	
	57	s. Bonifacius 2. Romanus	2		2	<i>Interpontificia.</i>
	58	s. Ioannes 2. Rom.	2	4		
	59	s. Agapetus Rom.		II	19	<i>Res,</i>
	60	M. Syluerius Campanus.	I	5	12	
	61	s. Vigilus Rom.	18	6	26	<i>Euenta,</i>
	62	s. Pelagius .Rom.	6	10	28	
	63	s. Ioannes 3. Romanus.	12	II	26	<i>Concilia.</i>
	64	s. Benedictus Rom.	4	I	28	
	65	s. Pelagius 2. Rom.	10	2	10	<i>Patriarchæ,</i>
604	66	s. Gregorius Magnus Rom.	13	6	10	<i>Reges.</i>
		<i>Summa cum interpontificijs 140.</i>				
		<i>7. SÆCVLVM.</i>				<i>Historiographi,</i>
604	67	s. Sabinianus Bledenfis.	67	5	9	<i>Ceterique fcriptores, à pag.</i>
						<i>456. ad 478.</i>

Ann. Do
mini.
664

Ann.	Menf.	Dies.
68		9
69	6	8 13
70	3	3 20
71	5	20
72	12	11 17
73	1	2
74	1	9 9
75	6	5 18
76	6	1 26
77	2	9
78	14	6
79	4	2 5
80	5	5 10
81	2	6 15
82		10
83		10 12
84	1	2 19
85		11 3
86	13	3 23

7. Sæculi Imperatores.
Doctores.
Hæretici, pag. 360.
Interpontificia.
à pag. 478. ad 499.
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarcha,
Principes,
Historiographi, ceteri-
que Scriptores à pag. 499. ad
520.

702

Summa cum interregnis. 98
8. SÆCVLVM.

87	3	8
88	2	7 17
89		20
90	7	20
91	16	9 11
92	10	8 24
93	10	3
94		3
95	5	1
96	10	1 24
97	4	5
98	23	10 17

8. Sæculi Imperatores,
Doctores,
Hæretici, pag. 360.
Interpontificia
Euenta.
Res,
Concilia,
Patriarcha,
Principes,
Historiographi, ceteri-
que Scriptores à pag. 499.
ad pag. 520.

Summa cum interpontificijs. 94.
9. SÆCVLVM.

796
Ann. Do-
mini.
796

99	20	5 18
100		6 24
101	7	3 17
102	4	6 29
103		1 10

9. Sæculi Imperatores,
Doctores,
Hæretici, pag. 523.

Ann. Do- min.		Ann.	Menf.	Dies.		
	104	Gregorius 4. Rom.	16			
	105	Sergius 2. Rom.	3		Interpontificia.	
	106	Leo 4. Romanus.	8	3	6	
	107	Benedictus 3. Rom.	2	6	9	Euenta,
	108	Nicolaus Magnus Rom.	9	7	13	
	109	Adrianus 2. Rom.	5	9	12	Reges,
	110	Ioannes 8. Rom.	10		2	
	111	Martinus 2. Gallus.	1	5		Concilia.
	112	Adrianus 3. Rom.	1	2		
	113	Stephanus 6. Rom.	6		11	Patriarchæ,
	114	Formosus Rom.	5	6	26	
	115	Bonifacius 6. Tuscus.			26	Principes,
	116	Stephanus 7. Romanus.	1	3		
	117	Romanus Tuscus.		3		Historiographi, ceteri-
	118	Theodorus 2. Rom.			20	que Scriptores à pag. 527. ad
901	119	Ioannes 9. Rom.	2		15	520.
		<i>Summa cum interregnis 105</i>				
		10. SÆCVLVM.				10. Seculi Imperatores,
	120	Benedictus 4. Rom.	3	4		
	121	Leo 5. Ardeatinus.		1	10	Doctores,
	122	Christophorus Rom.		7		
901	123	Sergius 3. Rom.	7	4	16	Hæretici, pag. 523.
	124	Anastasius 3. Rom.	2			
	125	Landus Sabinensis.		6	21	
	126	Ioannes 10. Rom.	13	2	3	Interpontificia.
	127	Leo 6. Rom.		7	15	
	128	Stephanus 8. Rom.	2	1	12	Res,
	129	Ioannes 11. Rom.	4	10	15	
	130	Leo 7. Romanus.	3	6	10	Euenta,
	131	Stephanus 9. Germanus.	3	4	12	
	132	Martinus 3. Romanus.	3	6	10	Concilia,
	133	Agapetus 2. Rom.	7	9	10	
	134	Ioannes 12. Rom.	9	7	3	Patriarchæ.
	135	Leo 8. Rom.	2		22	
	136	Ioannes 13. Rom.	6	11	5	Reges.
	137	Benedictus 5. Rom.	1	6		
	138	Donnus 2. Romanus.	1			Historiographi,
	139	Bonifacius 7. Romanus.		7	5	
	140	Benedictus 6. Rom.	8	10	7	
	141	Ioannes 14. Papiensis.		3		
	142	Ioannes 15. Rom.		8		

Ann. Domini.		Ann.	Men.	Dies.	
	143				
1002.	144	10	8	10	<i>Ceterique scriptores, à pag. 552. ad 574.</i>
	145	2	5	10	
	146		10		
		4	1	10	
	<i>Summa cum interpontificijs. 101.</i>				
	II. SÆCULVM.				
Ann. Domini.					
1002.	147		4	20	
	148	4	4		<i>Heretici, pag. 523. & 524.</i>
	149	2		15	
	150	11	1	13	<i>Interpontificia.</i>
	151	11	1	9	
	152	13	4	9	<i>Res,</i>
	153		1	19	
	154	2	7		<i>Euenta,</i>
	155		9		
	156			23	<i>Concilia,</i>
	157	5	2	6	
	158	2	3	14	<i>Patriarcha.</i>
	159		7	18	
	160		9	20	<i>Reges,</i>
	161	3	6	26	<i>Historiographi, ceterique</i>
	162	11	6		<i>Scriptores à pag. 574. ad</i>
	163	13	1	3	<i>601.</i>
	164	1	4		
	165	12	4	19	
1100.	<i>Summa cum interpontificijs. 98.</i>				
	12. SÆCULVM.				
Ann. Domini.					
1100.	166	18	6	17	<i>Heretici, pag. 524.</i>
	167	1		5	
	168	5	10	6	<i>Interpontificia,</i>
	169	5	2		
	170	14	7	13	<i>Res,</i>
	171		5	13	
	172		11	4	<i>Euenta,</i>
	173	8	4	20	
	174	1	4	24	<i>Concilia,</i>
	175	4	10	19	
	<i>12. Seculi Imperatores,</i>				
	<i>Doctores,</i>				

<i>Ann. Domini.</i>		<i>Ann.</i>	<i>Mens.</i>	<i>Dies</i>	
	<i>Summa cum interpontificiis 101.</i>				<i>15. Seculi Imperatores.</i>
1404	15. SÆCVLVM.				<i>Doctores,</i>
210	Innocentius 7. Sulmonensis	2		22	<i>Heretici, pag. 525. & 526.</i>
211	Gregorius 12. Venetus.	2	7	5	
212	Alexander 5. Cretensis.		10	8	
213	Ioannes 23. Neapolitan.	5	15		<i>Interpontificia,</i>
214	Martinus 5. Romanus.	14	3		<i>Res,</i>
215	Eugenius 4. Venetus.	15	11	21	<i>Euenta,</i>
216	Nicolaus 5. Saranensis.	8		19	<i>Concilia,</i>
217	Calixtus 3. Hispanus.	3	3	16	<i>Patriarchæ.</i>
218	Pius 2. Senensis.	5	11	26	<i>Reges,</i>
219	Paulus 2. Venetus.	6	10		<i>Historiographi, ceteri</i>
1503. 220	Sixtus 4. Saonensis.	13		5	<i>que Scriptores à pag. 689. ad</i>
221	Innocentius 8. Genuensis.	8		26	<i>709.</i>
222	Alexander 6. Hispanus.	11		8	
<i>Ann. Dom.</i>	<i>Summa cum interregnis. 99.</i>				
1503.	16. SÆCVLVM.				<i>16. Seculi Imperatores,</i>
223	Pius 3. Senensis.			16	
224	Iulius 2. Genuensis.	9	3	12	<i>Doctores,</i>
225	Leo 10. Florentinus.	8	8	21	<i>Heretici, pag. 526.</i>
226	Adrianus 6. Batauus.	1	8	6	
227	Clemens 7. Florenti.	10	10	8	<i>Interpontificia,</i>
228	Paulus 3. Romanus.	15		29	<i>Res,</i>
229	Iulius 3. Rom.	5	1	6	<i>Euenta,</i>
230	Marcellus 2. Tuscus.			22	<i>Concilia,</i>
231	Paulus 4. Neapolitan.	4	2	27	<i>Patriarchæ,</i>
232	Pius 4. Mediolanensis.	5	11	8	<i>Reges,</i>
233	Pius 5. Alexandrinus.	6	3	16	<i>Historiographi, ceteri</i>
1605. 234	Gregorius 13. Bononiensis.	13	1	3	<i>que Scriptores à pag. 709. ad</i>
235	Sixtus 5. Anconitanus.	5	4	3	<i>finem libri quarti.</i>
236	Vrbanus 7. Romanus.			13	
237	Gregorius 14. Mediolanensis.		10	10	
238	Innocentius 9. Bononiensis.		2	1	
239	Clemens 8. Florentinus.	13	1	3	
<i>Ann. Domini.</i>	17. SÆCVLVM.				
1605. 240	Leo 11. Florentinus.			25	
241	Paulus 5. Romanus, hodie sedens.	4			
	<i>Summa cum interpontificiis 5. quibus omnibus in vnum reductis existunt à Christo nato 1609.</i>				

APPROBATIONES.

AUCTARIUM vel supplementum Chronologiae Reuerendissimi, ac de
re literaria & Christiana optime meriti D. Gilberti Genebrardi Aqua-
rum Sextiarum Archiepiscopi vigilantissimi, summa industria à Clarissimo
D. Ioanne Marquisio Medico peritissimo elaboratum, Catholicam & Or-
thodoxam religionem, eiusq; auctoritatem, & constantiam apertis testimoniis illustrat,
proindeque quod à piis omnibus euoluatur, & in publicam utilitatem typis mandetur
equissimum esse existimo. Lugduni apud Sanctum Augustinum Calendis Augusti,
Anni M. D. XCIX.

Ego F. Io. Comes, D. Theologus.

NOS A. EMANVEL CHALOMVS in Præfectura Lugdunensi
Consiliarius Regius, & Diceceseos ac Metropoleos Lugdun. Officia-
lis dictum supplementum typis mandandi licentiam concedimus Lug-
duni 3. Idus Augusti 1599.

CHALOM.

Extrait du priuilege.

HENRY par la grace de Dieu Roy de France & de Nauarre, Noz amez & feaulx Conseillers les gens tenans nostre Cour de Parlement de Paris, Preuost dudit lieu ou son Lieutenant, Seneschal de Lyon, Poictou, Berry, Champagne, Anjou le Mayne, & à tous noz autres Iusticiers, Officiers, & subiects qu'il appartiendra Salut. Nostre cher & bien amé Jehan Pillehotte Marchand Libraire de nostre ville de Lyon nous a fait dire & remonstrer que despuis quelque temps il a recouuert avec grand frais & labeur vn liure intitulé *Gilberti Genebrardi Theologi Parisiensis diuinarum Hebraicarumque literarum professoris Regij, Aquensis Archiepiscopi, Chronologia Libri Quatuor, Priores duo sunt. De rebus veteris populi, & precipuis quatuor millium annorum gestis, Posteriores è D. Arnaldi Pontaci Basatensis Episcopi Chronographia aucti, recentes Historias reliquorum annorum complectentes, hac postrema editione accuratiusemendati, & ab anno 1584. in quo desit G. Genebrardus, ad annum vsque 1609. perducli.* Lquel il desireroit faire imprimer & mettre en lumiere, mais il doute qu'autres que luy ou ceux auxquels il aura donné charge de ce faire, se vueille ingerer de l'imprimer, le frustrant par ce moyen de son labeur, & frais qu'il y fait employer, s'il n'a sur ce nos lettres netessaires, humblement requerant icelles. A CES CAUSES desirans subuenir au dict exposant en cest endroit, & le reconnoistre de son labeur & fraiz qu'il a fait & conuendra faire à l'impression dudit liure. Luy auons permis & octroyé, permettons & octroyons par ces presentes, d'imprimer ou faire imprimer, vendre & distribuer par tout nostre Royaume ledict liure, Sans qu'autre que ledict exposant ou ayant droict & pouuoir de luy, le puissent imprimer ou faire imprimer, vendre ne distribuer durant le temps & terme de six ans à compter du iour & date de l'impression dudit liure. Et ce sur peine de confiscation d'iceluy, & d'amande arbitraire. Si vous mandons & tres-expressement enjoignons par ces presentes, que du present priuilege & du contenu en iceluy vous faciez & souffriez ledict exposant & ceux qui auront charge de luy, iouyr & vser pleinement & paisiblement: sans qu'il luy soit fait mis ou donné aucun trouble ou empeschement. Car tel est nostre plaisir. Donnè à Paris ce neufuiesme iour de Iuin l'an de grace mil six cens & huit, & de nostre regne le dix-neufuiesme.

Par le Roy en son conseil.

D V F O S.

Acheué d'imprimer ce 20. d'Aoust 1609.

TEMPORVM AD CHRISTVM,
ET A CHRISTO AD NOS VSQVE, BREVIS
DESCRIPITIO, QVATENVS SCRIPTVRIS
sacris aut receptis Hebraorum veterum, atque aliorum
probatorum auctorum scriptis, & Annali-
bus confirmari potest.

Gilberto Genebrardo Theologo Parisiensi auctore.

SEX ÆTATVM,
IN QVAS DISTRI-
buimus mundi an-
te Christum tem-
pora, for-
mula.

Anni
mundi

ETERES ferme mundi tempo-
ra in quinque ætates ante Chri-
stum distribuerunt. Latini quidē,
vt Aug. lib. de Genesi contra Ma-
nichæos, e parabola de conductis
ad vineam Matth. 12. primam ab
Adām vsque ad Noe constitunt,
alteram à Noe vsque ad Abrahā,
terciam ab Abraham vsque ad Dauidem, quartam a Da-
uide ad transmigrationem Iudæorum vsque, quintam ab
illa transmigatione ad Christum, vt iam sexta dicatur à
Christo ad mundi finem, (quam nos septimanam facimus)
ad similitudinem sex Dierum creationis, vt in septima
sid est, cælesti speretur requies. Græci vero, vt Nicetas in
42. orationem Nazianzenem, primam ab Adamo ad Noem,
secundam à Noe ad Abrahamum, tertiam ab Abrahamo
ad Mosem, quartam à Mose ad captiuitatem, quintam a
captiuitate vsque ad Christum, vt sexta similiter a Christo
vsque ad diē iudicij protrahatur. Verū præstat in septem
distribuere, quod Scriptura locis à nobis citatis, & nota-
biles mundi Ecclesiæq; mutationes, variiq; euentus hanc
distributionem commodiorem & faciliorem ostendant.

Mundū sex mille annis duraturum non est Eliæ Thes-
bitis Prophetæ vaticinatio. sed cuiusdā Eliæ Rabbini Iu-
dæorum Cabbalici commentum, in Talmud, tractatu Sa-
nedrin, cap. Helic: & in tractatu de Idololatria, c. Libne: & in
tractatu de Sabbato. Cuius coniecturas affert Rabbi Isaac
in primum cap. Geneleos. Præcipuæ sunt hæ: Primus ver-
sus Genesis qui cōtinet summam operam Domini, sexies
literam x exprimit. Aleph autem mille significat. Deinde
Deus sex diebus absoluit mundum, septimo quieuit, ac
sabbatum consecrauit. Iam mille anni sunt apud Deum,
sicut dies hesternæ, quæ præterit. Postremò sex primi pa-
rentes, Adam, Seth, Euos, Cainan, Malaleel, Jared, mortui
sunt, Septimus Enoch viuus in cælum translatus est. Post
igitur millenarios sex, quibus labor & mors viguerit, se-
ptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Hæcine,

1
Ætas
mundi
origina-
rij.
è 1.5. &
6 c. Ge-
nes.

A B orbe condito
vsque ad elu-
uionem sunt an-
ni 1656. dies. 6.

2
è c. 7. 8.
10. 11.
Gen.

2. *Ætas Parum, quæ
& diluuij.*
*Ab eluione ad ortum
Abrahami anni 293. dies. 10.*

3
è c. 17.
25. Gen.
& 12.
Exod.

3. *Ætas Patriarcha-
rum.*
*Ab Abrahami ortu, ad
egressionem Israelitarum ex
Ægypto anni 820.*

quæ coniecturis frigidis nituntur, possunt videri propheticæ. Quæ annotare libuit contra insulsam & superstitionis eorum opinionem, qui quasi in numero habeant sæculorum fines, occinentes dictum Eliæ, nobis breui, definitoque anno extremum diem minitantur, cum ne Angelis quidem ille pateat. Vide clarissima Christi verba Mar. 13. V. 32. & 24. V. 22. Mar. 35. 12. Act. 1. 13. quæ, ut non simpliciter inficiantur aliqua posse esse argumeta, quibus mundi impendens ruina declaretur (nam nonnulla Scripturæ protulerunt) ita docent non esse studiosius inquirendum in dies, horas & momenta, quæ Deus posuit in sua potestate.

Definitam ergo & minutam annorum circumscriptionem reiiciamus. Pronuntiatum autem Rabbinum Eliæ vniuersè verum intelligamus. Nam non carebit suo euentu in genere, præsertim cum apud nos idè tradiderint *Lact. lib. 7. c. 7. Hilar. c. 17. in Mart. Hier. in epistolari expos. Psal. 89. ad Cyprian. Aug. li. 20. Cui. c. 7. & ut addamus Græcos. Iren. li. 5. cap. vii. Iustin. q. 7. ad Genes. Germa. Constant. lib. de Theoria, ad hunc numerum quingentis adiectis, post Hippolytum, Cyrillum & Chryl. Et apud Ethnicos Hydaspes, Trimegistus. Sibyllæ, auctore Lactant. & Orpheus citate Platone, et si alio sensu, ἐκτὴ ἐν γενεῇ κατὰ παύσασθαι κομὸν αἰῶνός.*

Hebræi à Nouilunio Septēbris siue Luna propinquo-
re Autumnali æquinoctio, annum ordiuntur, existimantque eo mense orbem fuisse conditum, sequuti sententiam R. Eliezeris qui, id contra R. Josuam defendit, annum auspiciantem à Nouilunio Martij, siue à Luna æquinoctio veno viciniore, quando sol arietem ingreditur. Vnde & festum Tubarum, quod primo die Septembris celebrabatur, vocant caput seu principium anni. Nec nisi ratione atque ordine Festorum & ministerij Ecclesiastici Nisan (qui ferè Martio nostro responder) primum mensium, *Exod. 12.* dici interpretantur. Quò sit ut in cæteris negotiis, siue priuatis, siue publicis, itémque in consignanda temporum ratione à Tizri. i. Septembri numerent, ut *Ezech. c. 40. ver. 1.* Quos etiam in Ecclesiasticis sequuntur hodie Græci, ut constat ex ipsorum ἱερολογίῃ & μηνολογίῃ Myrsilenensium. qui & idèd Constantinum magnum Indictionum suarum initium posuisse 23. die Septembris aiunt, quo scil. Sol Libram inibat. Ex veteri instituto non modo Chaldæorum, Persarum, Ægyptiorum, Orientalium cæterorum, ut videre est apud Ioseph. Ant. lib. 1. c. 3. & Alphonsum in Tabulis, verum etiam Hetruscorum veterum, qui, ut è Festo Pompeio, & Liuij lib. 7. colligitur, quotannis clauum annalem figebant Idibus Septembris, ut per eos clauos numerum annorum designarent.

Tamen nostrorum cõmunior opinio est Martium mundo dedisse principium, ac Scripturam ex eo factos suos deducere. Nam Exodi 12. aperte scribitur, de Nisan, *Primus iste vobis erit mensium*, & 23. solennitas Tabernaculorum in exitu anni, quãdo essent omnes fruges, fructusque de agro congregati, agitari imperatur, quam sanè in Septēbri celebratam è 23. Leuit. constat. Quod etiam sequimur, & ad Martium annorum supputationem in hac Chronologia dirigimus, cū præsertim Christus eo mense de Cruce pepēderit, mundumque renouarit, & Daniel suas Hebdomadas, sextam ætatem terminantes, ad eius perpeffionem deduxerit.

Adde me imitari nostras Ecclesiæ Gallicas, quæ ductæ iudicio & cõuetudine D. Hieronymi, (ut in Catalogo c. de Ioãne Euãgelista, & c. De Papia) Sophronij, & Isidori, annos hinc deinceps supputarunt. Apparet è Gregorio Turonensi, apud què mensis vndecimus est Ianuarius: de-

Anni mundi.

4
è 3. Reg.
6.4. Iudicium, Deorum &
Heroum.*Ab egressu Israelitarum
ad vsque iacta templi fun-
damenta, anni 480.*5
è libris
Regū &
Paralip.

5. Regum.

*A fundamentis templi ad
captiuitatem Babylonicam
anni sunt 419. menses 6.*6
è 25.
Ierc. &
9. Dan.6. Captiuitatis Ecclesie,
siue Monarchiarum
mundi.*A Babylonica captiui-
tate ad Christum patientem,
anni 553.*Summa, ann 4121. mens. 6. dies
16.Quod membratim sic demon-
strari potest.

*Anni
mundi*

cimus Decēber, &c. apud Græcos Cantacuzeno Apolog. 1. pag. 8. dum à passione ad suæ scriptiōnis tempus annos 1360. numerat.

Nec est mirum hâc diuersitatem inter nostros reperiri, cum etiam R. Abraham scribat in 7. caput Dānielis, suorum quosdam annūm incipere à Tizri, quod is sit principium orbis conditi: alios à Nisan, quod eo Patres egressi sint ex Ægypto. Nempe illis annus duplex, vulgaris & sacer. Vulgaris incipit ab Autumno mense Septembrii. Sacer siue ecclesiasticus, ab equinoctio verno in Martio. Cum infinitis retro sæculis absolutissima perpetuaque fuisset omnis felicitatis communicatio inter Patrem, Filium & Spiritum S. qui tres vnum Deum sistunt, Deus ipse nullius rei indigus, sed per se felicitissimus, post angelorum tres Hierarchias, siue nomen substantiarum incorporearum ordines, mundum hunc aspectabilem, non de hyle, siue materia increata, vt Plato falso sensuit, non ab æterno, vt Aristoteles, non ex atomis fortuitave aliqua concursione, vt Democritus, sed è nihilo, hoc tempo ris principio condidit.

Mundus ergo neque æternus, neque in tempore per necessitatem vel casum factus, sed liberè, quando, & quo momento, & quo modo Deus voluit, tanquam riuis è pleni & consummati boni fonte exoritur, prius materia, de qua fieret, è Nihilo procreata, præparatâq; ex eo, quod non erat, quam tenebras, abyssum, aquas, inanitatē, vacuitatem Moses appellat.

PRIMA ÆTAS.

LEGIS NATVRÆ,
*quæ est mundi originarij, quasi
populi Dei infantia.*

DEVS è nihilo, id est nulla antegrediente materia cælum & chaos. i. miscellam rerum emniū inferiorum, complectentem in certo gradu & ordine, quatuor elementa: deinde ex his reliqua quæ sub sensum cadunt, procreauit, diebus 6.

ANGELI omnium primi procreantur. Illis coeua faciunt tria Scholastici, post D. Augustinum, atque adeo Hebræos in Bereshit Kabba cælum, tempus, materiâ, nisi quod R. Selomo. *Gen. 1.* citata etiam illa eadem Bereshit, eos malit conditos die secundo, cū illos tamē Græci multū ante hunc mundū productos contendunt *Naxiazenus, Damasc. Suidas.* Græcis assentiuntur Hierony. Hilari. &c. Quod certè est credibilius. Ideo enim Moses in Genesi eorum inter res tum creatas nō videtur meminisse, quod nō essent de operibus sex dierū, ac illic dūtaxat instituisset Hexaemeron, siue opificium sex primorū dierum describere. Alioqui alibi eos satis indicat fuisse à deo procreatos vt cum Angelos Domini appellat, ministros & seruos ipsius facit, &c.

Siue autem sint cum mundo procreati, sine infinitis ante seculis, tunc erant omnes valde boni, sed superbiendo & altiorem gradum appetendo tertia pars, duce Luciferò eadem hora lapsu luctuoso de sua felicitate cecidit, misera, in malo fixa & obdurata euasit. Ceteri autem cum Deo manserunt gratia aucti & confirmati, perfecta que beatitudine cumulati.

Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima rudisque. Mox lux rerum nobilissima & spirituali naturæ finitima. Eo enim conduntur materia informis, cælum, lux, in modum lucidæ nubis, quæ vice Solis ortu suo diem, & occasu noctem efficeret, terra, aqua, aer, &c.

Secundo die & tertio, rerum dispositio, tribus reliquis ornatus, omnia maximo diuinæ potestatis & sapientia argumento addita benedictione secundum cuiusque naturam & speciem.

Paradisus autem voluptatis, tertio, id est, hortus Eden

fœcundissimus & amœnissimus omni stirpium, arborum, aquarum, fructuum genere, quando primum productæ sunt plantæ. In eo erat fons naturam Nili referens, qui coloni vice fungens ascendebat & irrigabat omnem hor- ti superficiem, sicque alio aquarum genere alebat auge- batque semina, atque terram pinguefaciebat, vt nihil im- bribus cœloque deberetur: Sicut de Nilo Plinius maior. lib. 18. c. 8. & minor in Traiani Panegyrico. Recte autem Chrysoftomus illum diluuiò ita obscuratum tradidit, vt in hominum ignoracionem venerit.

Septimo cessauit Deus nouas species & nouos mundos condere, sat habens deinceps sua inerranti prouidentia & verbo potentia suæ semel procreata portare, conseruare, regere, ad debitum finem perducere. Quod exequitur om- nia suauiter disponendo, id est, mouendo res procreatas iuxta modam naturæ ipsarum congruentem, naturales uidelicet naturaliter liberas libere, contingentes contin- genter. Nisi hunc ordinem & cursum singulari aliquo iu- dicio mutet, suspendat, imminuat, iuuet, perficiat. Hinc il- lud, Gratia naturam perficit.

Singula Deus fecit valde bona Gen. 1. id est, perfecta in suo genere, nempe in suo statu, integritate, perfectione, vigore. Non enim creauit, Verbi gratia, hominem in cun- nis, infantem, vel puerum, vel decrepitem, rudem & in- doctum, sed ætate, sapientia, virtute, scientia perfectum, &c. Non arbores in semine, virga, sed cum frondibus, fru- ctu, &c. Item valde utilia & comoda mundo, item pul- chra, speciosa, decora pro ratione essentia cuiusque. Tob. Hebraicæ ea omnia significat.

*Adam in agro Damasceno (Hebræorum aliis, in ipsa terra Israelitica) è terra virgine sexto & ultimo die orbis conditi, annis ante Christi passionem 4722. tãquam crea- turarum omnium finis & possessor producitur. Idque ex- tra paradysum, muliere in paradiso paulò post de eius dor- nientis latere constituta: & ad imaginem Dei, in natura- libus mentis facultatibus, & ad similitudinem in gratui- tis donis, quæ quia postea peccato suo amisit, Dei simili- tudinem perdidisse memoratur, non item imaginem.

In paradysum translatus, & Eux consortio consolatus, multa de Christo & Ecclesia prophetauit: *Ephes. 5.*

Eodem die, quo fuerat procreatus, transgressus est, mortalisque factus, ac ideo etiam Christus sexto die con- ceptus est, & passus, vt eius lapsum repararet.

In agrum Hebron vna cum Eua exul pellitur, vbi & se- pelitur. Ios. 14. iuxta interpretationem Mydras, & D. Hieronymi. Aliis tamen sepultus dicitur in loco Caluarie, prope Hierusalem, deinde translatus in Ebron.

E paradiso emittitur, vt operaretur & coleret terram. de qua erat sumptus. Ad eum decipiendum diabolus, cum spectari non posset per essentiam, vt pote incorpoream & inuisibilem, serpente vsus est, quod esset animal compa- ratum ad ipsius ingenium, commodum ad scandendam arborem mortis, denique quia concessum. Non enim Deus eum alio vti permisit, quo homo posset satanam per istum loquentem facilius detegere, sicque tentationi resistere.

Sic deinceps dæmon ad fallendum apud gentes loque- batur per statuas in oraculo Dodonæo per quercum, cum Apollonio Thyaneo è Philostrato per vlmum, cum Py- tagora per fluuium è Porphyrio, cum Iuliano Aposta- ta & Maximo philosopho diuersis vocibus & modis, cum magis hodie per hircos, capras & eiusmodi belluas

*Ad extremum diei sex- ti, quod erat initiũ pro- pe diei septimi, Adam è limo fingit, eique è nihi- lo mentem infundit.

Deinde de latere Adæ dormien- tis costam tollens, mulierem procreat. In cuius rei signum viros vna costa mulieres vsque hodie superant.

Hoc nullus Anatomicorum, ani- eorum, qui vel semel scheletum maris & femina spectarunt, concesserit. Io. Marquifius

Anni
mundi

In suo exilio diuturnissimo, se Dei Psalmis & laudibus consolabatur. Vnde Talmudici inter vndecim libri Psalmorum auctores eum nominant. Condidisse aiunt Ps. 92. qui, *Psalmus Cantici in diem Sabbathi*, inscribitur, & beneficium creationis, ac erga res procreatas prouidentiam celebrat.

Adam humani generis Sator, patens atque origo. Vnde nomine speciei appellatus est. Nam Adam Hebraicè hominem sonat. Cum prophani hunc primum esse hominem ignorarent alij, vt Ægyptij se tredecim millium annorum historiam litteris comprehensam habere finxerunt (*Mela*) & barbara quædam hominum nomina excogitarunt. Alij, vt Indi, vt ex ipsorum chronicis profert. Hebræus Cozras, Adami patrem & præceptorem etiam nominarunt. Alij mundi æternitatem introduxerunt, & rerum in illa æternitate gestarum memoriam oblitteratã asseruerunt certis eluionibus & exustionibus. Nos quibus sacra historia innotuit, non solum primum hominem assignamus, sed ab illo etiam certam, rectam & perennem lineam successionemque relictis cæteris ramis, deducimus.

Profanorum alij humanã naturã æternam asseruerunt. Alij primum in Attica natos fuisse homines, alij in Arcadia, alij in Ægypto. *Theodo. lib. 5. Græcar. affectio.* Alij in Scythia. *Iustin. historic. lib. 2.*

Hæc prima ætas pauca habet monumenta, quod inundatione Noe omnia ferme interciderint.

Quæ habet, hæc sunt.

Ab eius hominibus artes tam ingenuas, quam mechanicas fuisse repertas indicat Moyses *Genes. 4.* Oracula Henoch, citat B. Iudas in sua Canonica. Ipsius libros Christiani Æthiopes ostentant. Seth & Enos inuenisse astrologiam & duabus columnis inscripserunt, characteresque Hebraicos excogitasse vetus est traditio, è Cedreno, Iosepho, Rabbinis, &c.

Homines erant longæui, quia natura erat simplicior & incorruptior. Præcipue autem diuina prouidentia, vt ad filios, notitiam Dei propagarent & suo exemplo eum colere sacrificiis placare, fidem in Christum retinere docerent. Hic hanc longæuitatem, R. Leui scribit opus fuisse prouidentia, non natura. Sic fere Iosephus, vt possent experiri & obseruare disciplinarum artiumque rationes, causas, principia, &c. Nam artes longæ, & experimenta difficilia, quæ non possunt satis colligi, nisi obseruato siderum ad sua principia reditu, i. magno anno. Diu vivebatur ad multiplicandum genus humanum, & ad scientiarum principia inuenienda. Nemo tamen ad mille annos peruenit. *August. lib. 15. de Ciu. Vbi quidam Bacchon frustra putauit annorum Hebraicorum alios fuisse lunares, alios mensium, siue lunarium duodecim, & quando sunt embolici, tredecim, vt suo loco ostendam.*

Erant fecundi, quod Scriptura significat *Gen. 5.* dū eos ait genuisse filios & filias, & traditiones Heb. dum narrat eorum partus fuisse perpetuo geminos & tergeminos ob corporis molem & copiosos humores, sic prouidente Deo humani generis multiplicationi, ob quam gradus cognationis matrimonium non prohibebant, sed nec alij casus præter disparitatem religionis, vt colligunt è *Gen. c. 6.*

Erant ingeniosi. Nã pauco tempore repererunt artes liberales & mechanicas, quod Moyses *Gen. 4.* significat, dum inuentores rerum, quarum vsus est præcipuus inter homines, notat.

Erant proceri & quasi Gigantes, Vnde & Berofus Noeū Gigantem appellat. Statura enim hominum post diluuium paulatim contracta est, vt & vita, cum propter climata & inclinationes cæli varias, ad quas dispersi sunt *Gen. 10. & 11.* tum propter sequentium ætatum intemperantiam, aliasque vitiositates, tum ob assiduum naturæ fluxum, diminutionem & quasi defectum. Quare qui gigantes siue Nephilim, *Gen. 6.* dicuntur, ita appellantur per comparationem aliorum.

Cætera traduntur primis quinque aut sex capitibus Genesis Mosaicæ, ad quæ licet nihil certò possit adici, quod Mose nullos habeamus auctores antiquiores, tamen hic sex aut septem possunt interferi, præter ea, quæ ex historiis & traditionibus Hebraicis suo loco & ordine depromemus.

Primum vt *Arnobius lib. primo contra Gentes*, Platonis in Critia, imaginationes de bello Atlantico, quod Solon in Ægypto audiuit extitisse ante diluuium. Moses sane scribit tum fuisse Gigantes & quamuis tacet an se mutuis bellis confecerint, hoc tamen innuere videtur, dum eos ait fuisse potentes à sæculo, Heb. *Gibborim*, quod epithetum est heroum & strenuorum bellatorum, dumque addit fuisse famosos siue magni nominis. Hac enim formula videtur notati eorum fortitudo tyrannica & rerum gestarum magnitudo. Quod autem nec ætas referatur tota traducta intra orbis mediterranea, nec vero ad mare Atlanticum. i. fines Africæ, Europæ, aut etiam Asiæ peruenisse, nihil obstat. nam huius Gigantomachicæ causâ, victi in extremas oras profugere, & victores illuc victos persèqui potuere, nõ tã habitandi, quam se vlciscendi studio.

Secundum de columnis cœtilibus, de quibus Iosephus libro primo. Nempe lapides cœtilis pro syderũ ratione inscriptos ante Ninum septingentis annis, fuisse in Babylonia repertos, vt liqueat ante diluuium literarum, præsertim mathematicarum, vsum extitisse.

Tertium de Caldæorũ disciplinis. Nam eos ante Græcorum monarchiam quadraginta tribus millibus annorum menstruorum, qui ter mille sexcetos triginta quatuor solares conficiunt, litterarum, & Astronomiæ principia coluisse memorant. Hi autem ducti per Imperium Persicum, Babylonicum & quinque primas Scripturæ ætates in Adami centesimum quinquagesimum primum & Serhi vigesimũ primum incurrunt. è *Chaldaeorum historiis*.

Quartum de libris Henoch, è quibus Tertullianus citat integras paginas de quibus suo loco.

Quintũ de quindecim Ægyptiorum dinastiis, vt regnũ eorum antiquissimum & cum primis fere hominibus natum esse videatur. Nèpe quia decima sexta & vltima Thebanorum dinastia, quia ante Hicfos (vt appellati Manetho apud Iosephum) imperarunt, exactè in diluuij principium incidit, vt obseruant apud Eusebium.

Sextũ apud Rabinos de gemina fame, vna sub Adam ob peccata Cain & filiorum eius, altera sub Lamee propter Gigantum scelera. Et de diluuiio Enos, quo tertia hominum pars interiit.

Septimum de Epicureismo è *Luc. 17. & Matt. 24.* Edebant & bibebant, vxores ducebant, & dabant, ad vsque diem, quo intrauit Noe in arcam & venit diluuium ac omnes perdidit. Addunt Hebræi tyrannides, violentias, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, è *6. Gen.*

Octauum de fabulis Gigantum, quod haberent homines Patres, quæ Eusebij nomine (inquit Augustinus de

Anni
mundi

Anni
mundi

Gen. 5.

a ADAM genuit Seth
ætatis

Ciuit. (circumferuntur & è scriptis Henoch ob antiquitatem fidei suspectæ iudicata traduntur.

Præter hæc supersunt duntaxat nomina Patrum, quamuis aureum fuerit sæculum, cuius comparatione nostra lutea dici mereantur.

a ADAM peccat astu Satanæ per serpentem, vt per fistulam, loquentis. secutus est lapsus, fons mortis, morborum & cæterarum calamitatum. Sic enim sibi relictus est homo. deperdita autem gratia atque iustitia originaria, qua præter naturam fuerat affectus, frustra Philosophi aliam malorum causam quæsiuerunt.

Ex eo tempore homo necessario moritur. 1. quia habet corpus compositum è quatuor elementis se mutuo per contrarias qualitates oppugnantibus, donec vnū eorum reliqua vicerit. 2. quia perdidit iustitiam originariam, quæ sola reddebat corpus ad pondus, cuiusmodi nunc medici frustra quærerent, vel corporis momentum ad mortem corrigebat & coercebat.

Post peccatum, semen benedictum Christus promittitur. Hæc illa prima Dei promissio Euangelij fons multis deinceps sæculis repetita, variis figuris delineata, oraculis & vaticinijs inculcata, qua se consolabantur Patriarchæ vsque ad eius aduentum.

Hortus Eden, qui Paradisus voluptatis in Eden Mesopotamiæ regione, *Ezec. 17. & 31. Es. 27. 4. Reg. 16.* ad Orientem terræ Sactæ, irrigatus quatuor maximis fluminibus, Gâge, Tigri, Euphrate, Nilo. *Gen. 2.* Sed diluuiio tandè omnib. sursum deorsum turbatis, obruptas maris, terræ, ævis catartas, *Gen. 7.* ita immutata est terræ facies, vt loci illius vestigium vix vllum deinceps superfuerit, & fluiorum illorum oculi, siue fontes in alias regiones, easque disunctissimas translati sunt magno incolentium bono. Omnes enim terram, quam alluunt, oblimant. Spatium terræ his fluijs hodie comprehensum ferè est tertia terrarum pars. Ne quis putet paradysum illum hodie extare, aut locum vbi olim ille extitit, iisdem allui, fluijs. Aliqui eum longè lateq; patuisse scribunt per Syriam, Arabiam, & Mesopotamiam.

Illic fuit coniugij institutio, benedictio, dominium in belluas & res alias corporatas homini tributum. Lex de obedientia & temperantia. Sabbathi sanctificatio, quod & obseruatum toto legis naturæ tempore tradunt Hebræi & Lyranus, *Genes. 7.* vt & aliqua alia legalia. Verbi gratia, sacrificium de animalibus, non quibuslibet, sed mundis tantum, abstinencia à suffocato & sanguine. *Genes. 8. 9. 17.*

Adam pœnitentiam egisse dicitur *Sap. 10.* Eam cepit, quando abscondit se à facie Domini, metuens eius irâ, quâ facies Hebraicè significat. Continuauit annis ferè mille. Agricola; & Agricoliarum exemplum. *Zach. 13.* propheta. in Seder Olam. cap. 21. siue prophetico spiritu imbutus. Ab origine omnis generis scientia, virtute, iusticia, gratia donatus, sed peccato posteriora amisit, citra spem eorum recuperandorum, nisi ex solo redemptoris beneficio, & fide, per quam nouam iustificationem fuit consequutus tam ipse, quam reliquū humanū genus. Scientia reman sit, per quam diuinas & humanas artes posteros docuit, per quam & ante lapsum nomina rebus, maximè animantibus, terræ & volucris cæli imposuerat. *Genes. 2.* Ex quo sapientissimū & naturæ cuiusque scientissimum eum fuisse oportet, vt proinde per eum ad posteros philosophia de animantibus & rebus Physicis manauerit.

Cecinit *Psal. 92.* in diem Sabbathi, vt eius sanctitatē &

cultum posteris relinqueret ad recolendū creatoris beneficium & magnitudinem. *Talmudici in Baba Bathra. vsque ad tēpus videlicet secundi Adam, i. Christi, quo ad maius beneficium. i. recreationis & redemptionis recolendum, in diem Dominicum conuerteretur.*

Libros scripsit, de quibus Aug. lib. 18. de Ciuit. c. 38. Quorum (Adā puta & Enoch) scripta, vt apud nos & Iudæos in authoritate non essent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbantur esse suspecta, ne proferrentur falsa pro veris. Nam & proferuntur quædam, quæ ipsorū dicuntur ab eis, qui pro suo sensu, passim, quæ volunt credunt. Hæc ille.

In agro Damasceno formatus fertur in Trad. Heb. ex humo rubra, Nam Adama, ex qua dictus est, humū rubrā sonat, qualis est gleba Syriæ & Armeniæ. Alij in terra Israel, quod reiicit Abben Ezra, Gen. 2.

Abel alendorum pecorum artem primus inuenit, in vsum lanarum & pellium. Nondum enim vsus carniū, pisciumve ante diluuiū receptus fuit, dum ea Gen. 9. iam tanquā olera vitentia Gen. 1. in cibum concessa) permittit. etiam si reclamet Iustin. Martyr. 9. 118. ad *Orthod.* Potuisse autē vti commodissimè, radicibus, fructibus, herbis citra vsum carniū facile declaratur, ex his quæ scribit Iulianus Apostata apud Suidam in Herodoto. Vsus autem lanarum & pellium monstratur à Deo, dum primos homines è paradiso mox eiiciendos, pelliceis vestibus amiciuit Gen. 3. Et consuendi artificium (vt agriculturæ & multarū aliarum rerum) ab Adamo & Heua, dum in paradiso sibi consuerunt folia ficus & fecerunt perizomata, siue subligacula, *Ibid.*

Sed nec animalia vlla, vt Leones, canes, vultures toto illo originario æuo videntur vsa carnibus, ex his, quæ docet Basilius ho. 11. Hexa. Quod colligit è 1. & 9. Genes. Quo fortasse alludit Elaias c. 11. *Leo quasi vos comedet paleas*, significans sub Christo omnia fuisse reuocanda ad primam simplicitatem & statum.

Cain iuxta Heb. traditionem anno mundi 13. nascitur, iuxta Nostros, teste Nangiaco, an. 15. Sororem (Calmanam quidam appellant eodem secum partu genitā duxit. Nam primi illi partus fuere gemini tergemine: ac masculus & fœmina simul nascebantur, inter quos matrimonij nexus nondum esset prohibitus, *Bereschit Rabba, Gen. 4.* Abel autem iuxta vtrosque trigesimo, qui postea ætatis ceteresimo occiditur, Virgo (etsi duas gemellas sorores habuerit, quibuscum posset matrimonium agitare, *idem in Beres. Rabba.*) Sacerdos & Martyr. Ob quas tres dotes Ecclesia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam, qui alioqui ad eam pertinuit, & diuturno mille ferè annorum luctu cœlum promeruit. *Ireneus.*

Hos Adam in spiritu docuit offerre Deo decimas & primitias. *Guliel. Nangiaco.* Et reliquum Dei cultum. Nam inde habuit Abel, vt de grege suo agnū, Cain, de suo agro terræ fruges offerret.

Signū reconciliationis in sacrificio Abelis apparuit, dū de cœlo tactum est. *Hebrai.* Nam hi respectum Dei ad Abelis munera combustionem cœlestem interpretantur, & historia Aaronis Leu. 9. Manuæ Iud. 5. Eliæ 3. Reg. 18. Salomonis & aliorū litantium 2. Par. 7. confirmant. Quin & addunt in illo igne leonis faciem fuisse conspectā, vt adubraretur Leo de tribu Iuda. Nempe eiusmodi sacrificia typus erant Christi, & per eum Deo placebant, qui seipsum verā & vnica hostiam pro peccatis nostris oblaturus erat.

Ætatis suæ & mundi
anno 130.

Anni
mundi.

130.

CAINO mundi primo-
genito.

AD
SÆCULO.

130.

ADÆ
 SÆ
 CYCLO.

Anni
mundi

130

Abel primus litauit Deo. Hebræi tamen tradunt Adam prius bouem siue iuuenicum sacrificasse illumque ritum filios docuisse.

A fratre interficitur in agro Damasceno, qui & inde nomen accepisse fertur. Nā Dammesec. q. sanguinis mixtio, quod secundum fuit in terris hominum scelus, propter quod terra denuo maledicta est.

Duæ ciuitates ab his fundantur. Abel, prima prædestinatorum forma, Dei & iustorum ciuitatum iacit, quæ adhuc vsque diem peregrinatur in hoc mundo multis calamitatibus obuoxia. Cain, primum reproborum exēplar, Diaboli & impiorum ciuitatem erigit, qui quali terræ domini & ciues loca terrena construant. Hinc filij Dei & filij hominum *Genes. 6.* de piis & impiis.

Primus ante diluuium regni speciem cōstituit (*Josephus*) vt post, Nimrod. Præclara Regiæ maiestatis origo, propter quam miseri mortales vsque adeo superbire debeant. Sed Sacerdotium Ecclesiæ, quod in Abele cœpit illo regno temporali fuit antiquius. quod demum post diluuium incepit. *Aluarus de planctu Ecclesiæ, c. 37.*

Ex maligno erat, & occidit fratrem, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iusta. *1. Ioan. 2.* Sic Abel mortuorum primus, Cain primus parricida. vt mundi solus cum sua posteritate esset dominus, sator, & parens, *R. Isaac.*

Ei Deus notam imposuit, ne quis eum interficeret. Veteres Hæbrei putant esse literam vnā nominis ipsius, fronti eius impressam, verbi causa n. Nam est ridiculum, quod recentiores fuisse putant cornu in fronte. Græci malunt tremorem membrorum, suspirium & sceditatem vultus.

Agros colere, serere & metere docuit, excogitauitque cum filio suo Henoc artem ædificandarum ædiuū, aut saltem ciuitatum. Ponderum item & mensurarum vsum.

Cum posteritate incolit Assyriam & huiusmodi orientis partes trans Tigrin & Euphratem, vt Adam, Seth. & sancti posteri Syriam & vicinas occidentis regiones cis Euphratem. Sese occupantes in colendo Deo sacrificijs cruentis & inercuentis, colenda terra, pascendis pecoribus & huiusmodi artibus naturalibus & innocuis. *Gen. 4.*

Nam Eden regio Mesopotamiæ, vbi erat paradysus terrestris inter eos separabat. *Genes. 4.*

A Lamec septimæ ætatis nepote pro fera occiditur sub annum vitæ septingentesimum. *Bereschit Rabba.*

Heresim condidit contra Prouidentiam, non esse indicium neque iudicem, neque premium pro iustis, neque poenam pro impijs, nec Dei misericordia creatum esse mundum, multò minus regi. *Targhum Hierosol. & Iosephus lib. 1.*

Eius parricidium secutam grauissimā famem multorum annorum, quæ prima fuerit e decem memorabilibus in Scriptura indicatis tradit initio Targhum Rut. Fortassis quia *Gen. 4.* scriptū est. Maledictus tu ex terra (i. ex parte terræ) cum operatus fueris eā, non dabit tibi fructus suos.

130

235

Genes. 4.
85.

b SETH, genuit Enos an. 105.

b ADAM genuit primo Cain, sed Ecclesiæ & maiorū Christi successionem duntaxat in textu persequimur, vt & Scriptura, quæ plures quidem filios & filias ei tribuit *Gen. 5.* verum ne primogeniti quidem Cain progeniem in longum producit, quod absumptra sit diluuiū, ac à Deo desciscens falsos Deos & sacra asciscisset. Seth verò vsque ad Christum perducit *Luc. 3.*

Seth literas Hæbraicas & stellarum nomina cōmentus

est. *Suidas*. Astronomiæ inuentum ei etiam tribuitur. *Iosephus*.

Seth q. positio quoniã positus à Deo loco Abelis. *Gen. 4.* vel fundamentum, quodd futurus esset mundi fundamētum, cæteris eius fratribus & propinquis diluuiio excisis. *Fasciculus Myrrha.*

Genitus ad imaginē & similitudinem Adæ. *Gen. 5.* id est, bonus vt Adā, pius, pacificus, quietus, non vt Cain turbulentus & improbus, qui fratricidio jus primogenituræ amiserat. Alioqui iste fortasse similior erat Patri, quantum ad lineamenta corporis & formam.

Apud homines gloriam adeptus est, & super omnem animam generis Adam. *Ecclesiast. 49.*

Henoch urbium prima, de nomine primogeniti Cain, hanc in Libano fuisse scribunt, vbi erat lignorum copia, nempe mos & sylua eiusdem nominis cedrina. Non tamen illic fuisse videtur, sed potius in Assyria, vel alia regione trans Tigrin, quæ esset Orientalis ipsi paradiso Eden. Nam *Genes. 4. Egressus Cain à facie Domini.* (i. loco, in quo ei apparuerat Dominus, siue loco vbi erat cæterus piorum, quem Deus solet respicere & fauore prosequi.) habitauit profugus in terra *Nod* (quasi exilij & fugæ, vt latine latium, quod illic latuisset Saturnus) ad Orientalem plagam Eden. i. vltra Mesopotamiam, vbi erat Eden, quousque à Lamec suo abnepote interficeretur.

Ante eam Cain locum quendam ædificasse à Iosepho scribitur, Nais nomine. Deinceps auctū familia hanc urbem construxisse, ibique primi regni aut potius latrocinij, quo pij ad diluuium vsque infestati sunt, formam & sedem constituisse.

Videtur autem *Nais* corruptè positum pro Nod. Nam Nod inhabitasse dicitur post fratricidium, *Genes. 4.* Erat autem regio ad Orientale plagam Mesopotamiæ, in qua Dominus paradysum voluptatis plātauerat ab initio (vel ab Oriēte, *Gen. 2.*) Ab euentu sic nominata, quoniam Nod sonat fugam, exilium, quodd in illa terra à Patre & pijs profugus, & quasi in exilio procul habitauerit, qui ad Occidentalem plagam eiusdem Eden in Syriæ partibus commorabantur.

Inde per tam multos annos hominum cæteribus condi potuere etiam vsque ad diluuium plurimæ ciuitates.

TEMPORE Enos cœpit idololatria, fictitiōrūq; deorum cultus. Hic solus in sua familia veram & auitam religionem retinens, pietatem instaurauit. *In hanc sententiam extrema verba capitis. 4. Genes. Hebræorum doctores accipiunt in Genesi magna.*

Scriptisse fertur de religione & modo inuocandi, item de disciplinis. Nam filiis Seth tribuitur columnarum ad posteritatis disciplinam de linea à Iosepho, Suida, Plinio decantata.

Huic fragmentum de nonnullis diuinis à Iuda Apostolo citatum aliqui tribuunt. *Marianus Scotus.* sed perperam. Nam in B. Iuda legitur, Septimus ab Adam Enoch, non Enos, qui sane fuit ab Adam tertius.

Aliis, homines ab Adam vsque ad Sem filium Noë, Deum vniformem cōditore coluerunt. Nullus enim eorū taxatur, quodd diis alienis fuerit deditus, vel immundis dæmonibus obtulerit. *Cyrius in initio lib. 1. cōtra Iulianū Apostatā.*

Ita, quādo tempore Enos nominatim legitur cœptum inuocari nomē Domini, solemnior quiddā cultus tunc institutus significatur. Alioqui Adam, Cain, Abel, Seth, simplicē sacrificandi ritū vsurpauerant: Simplex enim huius

Gen. 4.

Cain ciuitatis Diaboli & regni impiorum conditore. Deinde Henoc eius primogenito, siue Cainitarum secundo.

ADÆ

SÆCVLO.

3

Gen. 5.

Enos genuit Cainan ætatis suæ anno 90.

235
325

Irad Cainitarum tertio.

Gen. 4.

325

Anni mundi

325.

loci sententia pender è superioribus. Interea dum Cain & eius soboles fundendis metallis, ducendis multis vxoribus, ædificandis vibibus & tentoriis, cæteris rebus mechanicis & huius vitæ excogitandis intenderent. (Nam hæc toto contextu præcesserunt) Enos natus est Setho, qui cœpit inuocare nomen Domini: id est, Enos tantum operæ posuit in amplificando Domini cultu, quam tum laboris isti insumebant in rebus caducis, sese planè dedens religioni, excogitans solennem inuocandi Dei ritum, adiecto animo ad superiorem & diuiniorem vitam. Pulchra antithesis. Isti excogitabant res ad hæc vitam viles, hic ad futuram.

Hinc ab Enos filij Dei, à Cain filij hominum, Gen. 6.

Tunc enim cœperunt filij hominum desistere ab orando Deo, eiusque nomine inuocando. Onkelos. Gen. 4. quod prænosens Seth filium suum Enos vocauit q. ærumnosum & calamitosum, quod sub eo miserum & calamitosum futurum esset sæculum, degenerantibus scilicet hominibus à vero Dei cultu ad idololatriam & praua opera.

Diebus Enos Oceani exundatio tertiam mundi partem perdidit. Nec tamen sequentes ætates respuerunt, sibi metuendo à copiosiore diluuiò. R. Selomo Gen. 6. quasi fuerit præludium vniuersalis.

Tum etiam gigantes cœperunt esse in terra, quos Scriptura vocat Anachim: ibid.

Ab Anac primo Gigante de cognatione filiorum Dei siue Seth, Abben Ezra. ibid.

Hoc etiam tempore ab Adam, Seth, & huius stirpis nepotibus, duæ tabulæ vel columnæ factæ, vna aenea (iuxta alios lapidea siue marmorea) contra aquæ eluiones, altera lateritia contra ignis conflagrationes, in quibus liberales artes, præsertim doctrina de Deo & Mathematicæ. In earum altera promissionem de semine, id est, Christo Adæ factam, exarant scribunt.

325.

d CAINAN videtur quoque primogenitus fuisse. Nã ab Adam vsque ad Noë, vno Seth excepto, omnes fuisse dicuntur primogeniti. R. Kimhi initio libri Paralip.

395.

Nec mouet, quod nonagesimo anno Patris dicatur natus. Nam hac ætate non nisi circiter septuagenarij procreabant. Beresnie Rabba & R. Isaac. Genes. 10. vt in secunda ætate ob contractiorẽ vitam incipiebant generare, quando erant 30. annorum aut circiter. Genes. 10. Nam vt infantia, pueritia, iuuentutis & reliquarum ætatum interualla erant longiora & tardiora, quam pòst, ita etiam vires & functiones. Semel autem apertis seminalibus fontibus & genitalibus causis atque rationibus gignebant filios & filias. Gen. 5. i. numerosa vtriusq; sexus sobole augebantur.

Mortuus est sub Noë, cum expleuisset annos nongentos & decem, quadringentis viginti & vno annis ante diluuium frustra autè dubitatur, an isti anni fuerint æquales nostris. nam Scriptura nullos alios agnoscit, & annus diluuij Gen. 7. & 8. dierum fuit 365. à decimo septimo mensis secundi, vsque ad vigesimum septimum eiusdem mensis vertentis anni, mensium autem duodecim, nominato secundo, septimo, decimo, primo, iterum secundo., cuius dies vigesimus septimus exprimitur, ne quis cogitet menses pauciorum dierum, quàm nunc.

395.

Tunc erant Gigantes in terra ac deinceps. R. Selo: Genes. 6.

460

e MALALEEL sub Noë quoque excessit, cum 895. annos confecisset, ducentis nonaginta sex ante diluuium.

Fuit quoq; primogenitus. Nisi quod nonnulli existimant

AD Æ

SÆCVLO.

VD

RE

LD

5

Gen. 5.

d CAINAN genuit Malaleel, anno 70.

Mehuiaele
Cainitarum quarto.

Ibid.

e MALALEEL gen. lared. anno 65.

probabile Patrem celerius alios genuisse, sed propter pietatem Malalelem ius & dignitatem primogeniturae affectum, quemadmodum Seth, Sem, Iacob, Iudas fratribus suis natu maioribus praeteritis, ad primam gradum prochi meruerunt. Hinc Malalelem propheticè nominatum, q. Laudatorem Dei. Arque ita hic tantum fieri mentionem virorum illustrium, è quibus Abraham deinde ex eius semine populus Dei, tandemque Christus nasciturus esset, nulla habita ratione primogeniturae.

f. E T is quoq; Noëi saeculo obiit: natus annos nō gentos sexaginta duos, ante diluuiū dūcētis triginta quatuor.

Omniū diutissimè vixit dempto Mathusale. Nam superavit aetatem Adæ 32. annis.

Hic fuit maximus mundi descensus siue declinatio in religione & moribus, vt proinde propheticè (quemadmodum multi alij Patriarchæ; Seth, Noë, Phaleg, Abraham, Isaac, Iacob; & c. non dubito quin & multi alij, quorum etymon non affert Scriptura) propheticè, inquam, fuerit appellatus Jared q. descensus. Nam loco diuinarum artium emergunt prophanae professionis & artes mechanicæ per Lamech & eius filios.

Nam Lamech a Caino sextus cum hoc, qui ab Adamo quoque sextus fuit, videtur concurrisse, si modo gradus Cainitarum; gradibus Setteorum respondent.

Cain enim concurrat cum Adamo Patre, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior. Henoc Caini primogenitus cum patruo Seth, vt qui ipso fuerit aliquanto senior, aut certè æqualis, vt colligi potest è 4. Genes. Sic reliqui. Alioquin Moses tātum recēssit posteros Cain vsq; ad septimā progeniem, & neglexit annos vitæ, quoniā nihil priorum refert, ista scire, siue quia nimis isti diu vixerūt cū sibi tum aliis, siue quia male perierūt omnes ac diluuium in caput cæterorū accersuerūt. Nominatim Irad, Mehuiael, & Methusael infeliciter periisse tradit R. Selo. Gen. 6.

Caini autem stirpem vsque ad septimum gradum perduxit Moses, primò ad docēdam Dei bonitatem, qui non statim ad eum vlscendum processit: 2. ad iustitiam demonstrandam, quia tandem puniuit & peccata parentis, etiā in filios æquè prauos requisuit. 3. ad veritatem oraculi faciendam, quod septima generatione puniendum cecinerat, excisa etiā eius sobole & posteritate. R. Isaac.

Lamech Caini abnepos (errāt qui filium Mathusale accipiunt, etsi eodē vigerit saeculo) bigamiā introducit. Nam primus duas vxores habuisse notatur, Genes. 4. quasi sex primis generationibus prima institutio & lex matrimonij siue Monogamiæ in paradiso lata à nullo violata fuerit, etiā in hominū tāta paucitate. Liberos 4. habuit ingeniosos & industrios, ad quos inuentio plurimarum artium refertur, Gen. 4. Venationis exemplum posteris præbuit Insignis gladiator cum filio Tubal-Cain arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent, de quo apud vxores verentes ne propterea à Deo puniretur, se purgare conatus est, Rab. in 4. Gen.

Audite, inquit, vxores quia occidi virum in vulnere meo & adolescentē in liuore meo sepruplū vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies. Ex quo loco, etiā ipsum colligunt Cainē his temporibus interfecisse, deinde filium suū Tubalcain. R. Selo. & R. Isaac. Ideo enim Mo sem de industria septem generationes Cain expressisse, quod septima foret fratricidij pœnas daturus. Sunt autem hæ, Adam Cain, Henoc, Irad, Mahuiael, Methusael, Lamech, Tubalcain cum Iabel & Iubal fratribus.

Methusale
Cainitarum quinto.

Gen. 4.

6
f. IARED genuit Henoch, anno 162.

Gen. 5.

Lamech
Cainitarum sexto.

Gen. 4.

SECATO
ADÆ
SÆ
CV
L.O.

Anni mundi

460.
622.

622.

Anni
mundi

Ita exéplo atavi tui secundam eadem fecisse significatur. *Gen. 4.* Cainum autem casu inter frutices sagitta trāsfixisse, deinde filium, qui se fefellisset ferámque eum esse dixisset, suffocasse aiunt.

622. Sacrarum literarum peritus se cum tota posteritate luiturum pœnas prædixit fraternæ cædis à Caino atavo suo factæ, haud dubie diluio. *Ioseph. lib. 1. Ant. c. 3.*

Cuius causa, cum vxores ipsi nolent reddere debitum coniugij, apud Adamum adhuc viventem dicitur cōque-
litus. *R. Isaac.*

622. g IN vtraque progenie est Henoch, quorum ille primo-
genitus Cain vbi nomen dedit, hic propter iustitiã trās-
687. latus à Deo, viuus in Paradisum sub Antichristo cū Elia
passurus.

Ambulat cum Deo, ac de eius venturo iudicio vaticinatur, translatus ne videret mortem. *Gen. 5. Heb. 11.*

Omnium primus videtur libros conscripsisse. Nam sum literarum iam ab Adamo repetiuimus.

Scriptit de futuro iudicio aduersus hæresim Cainitã, quæ tunc præsertim videretur inualuisse, cuius est hoc fragmentum in Canonica Iudæ Apostoli, Prophetauit septimus ab Adam Henoch, dicens: Ecce, venit Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ipsorum, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt contra eum peccatores.

Scriptit & aduersus cultores idolorũ & fabricatores, cuius est hoc fragmentum apud Tertull. de Idololatria: Iuro vobis peccatores, quòd in diem sanguinis perditionis pœnitentia parata est. Qui seruitis lapidibus, & qui imagines facitis aureas & argéteas & ligneas, & lapideas, & fictiles, & seruitis phantasmatibus & dæmonibus & spiritibus infamibus & cunctis erroribus, non secundum scientiam, nullum ab eis consequemini auxilium, &c.

Tum artifices statuarum & simulachrorum omnis generis Diabolus intulit, ex quo Henoch idololatriam se-
cuturam prædixit, omniãque elementa, omnem mundi sensum quæ cælo, quæ terra, quæ mari continentur, in idololatriam versuros Dæmonas & spiritus desertorum angelorum, vt pro Deo aduersus Dominum consecrarentur. *Tertull. Ibidem ex ysdem libris.*

Etiam ostia in superstitionem ventura præcecinit antiquissimus propheta Henos. *Ibid.*

Scriptit & de Angelis desertoribus & eorum ordine. *Tert. lib. de habitu muliebri.* vbi angelos peccatores mundani cultus materias & impudiciã illecebras detexisse videlicet aurum & argentum, & opera eorum, etiam calliblepharum, vellerumque tincturas inter cætera docuisse commemorabat. *Idem lib. de cultu feminarum.*

Quem translatus dicimus, Hebræi mortuum ferè existimant, Idque in iuuentutis flore, quoniam tantum vixit annos 365. cum originalis mundi vita multò esset diuturnior, siue propter victus simplicitatem, siue propter temperationem corporum, nondum rationibus & modis extraordinariis corruptam & penitus prope mutatam, siue quia Deus prauitatem hominum in dies crescentem, breuitate vitæ deinceps vlisci voluit.

Ferè autem dixi, quoniam Onkelos *Gen. 5. v. 24.* nobiscum sentit. Ambulauit (inquit) Henoch in timore Domini, & non ipse, quoniam nõ mori fecit eum Dominus. *Et Targhum Hieros.* seruiuit in veritate coram Domino, & non ipse, quia subtractus est per verbum à cõspectu Do-

Gen. 5.

7
g H E N O C H genuit
Mathusalem, anno 65.

Gen. 4.

Label. Iubal, & Tubal-
Cain Cainitarum septimis.

A
D
Æ
S
Æ
C
V
L
O.

mini. *Et Fasciculus Myrrha.* Non commemoravit mortem eius vt aliorum, quoniam adhuc ipse vixit. Quod magnum est mysterium. Ad monendum scilicet vitam aliam esse expectandam, quo modo translati quoque fuissent homines in æternam vitam, si Adam non peccasset.

Henoch sepeliit atavum suum Adam, deinde superfuit annis 57. translatus anno 69. ante Noë ortum, cum cæteri Patres adhuc essent superstites, & fortasse huius translationis spectatores, quam Deus fieri sic voluit, cum ob alias causas, tum vt homines docerentur non esse vanam spem immortalitatis.

Translatus, ne gustaret mortem, Eliæ sociadus, vt duo testes idonei, secundo Christi aduentui præparentur in confutationem Antichristi, & in gloriam iudicantis filij Dei. *Prosper c. 6. lib. de Prosid. Dei. Sic & omnes veteres.*

Inde æternitatis candidatus à Tertulliano libr. contra Iudæos. Aliqui addunt in Eden translatum, vbi placidè viuat, in fine sæculi pro Christi fide moriturus. Sed iam è Chrysof. docui hortum illum diluuiò fuisse delerum.

Decessit adhuc iuuenis, in ætatis flore anno videlicet 365. *Gen. 5.* quæ erat huius æui iuuentus, quot sunt dies anni solaris, vt eius in rebus cœlestibus peritia indicaretur. *Cabbalici.* Hinc citatur ex Eupolemi libro de Iudæis, apud Euf. li. 9. Præp. c. 4. ipsum fuisse inuentorem Astronomiæ, & à Græcis Atlantem nominatum, item ab Angelis multa didicisse.

Libri Enoch (plurali numero) citatur ab Origene hom. 28. in Num. quibus comprehensa fuisse ait secreta de nominibus non solum plagarum cœli, sed etiam omnium stellarum, atque syderū. & in Anacephaleosi lib. de Principiis, librum Henoch (numero sing.) materias vniuersas perspexisse, id est, omnes materiæ diuisiones, quæ ab vna in singulas quasque fiunt species, nempe hominum, animalium, cœli, solis, & omnium, quæ in hoc mundo sunt, quousque perueniret ad imperfectum, id est, ad materiam imperfectam absque qualitatibus. Ita videtur Philosophiam illic diuinam & humanam persecutus. Et li. 5. contra Celsum, librum Henoch de Angelis è cœlo delapsis. Quem posteriorem vidit Tertull. vbi sup.

Prout extant apud Æthiopes in regno Regina Sabæ abyssina lingua, iis etiam tradebantur Dei madata, leges, ceremoniæque aliquot de Sacerdotio, sacrificiis, alióque diuino cultu, iuxta quas Noë hostias obtulit de animalibus mundis, non immundis, Melchisedech Sacerdos Dei excelsi, libamenta, & panes propositionis, Vulgus vota, primitias & decimas, Abrahâ eiusque posteri multa, quæ postea Moses nouo Spiritus S. afflatu sanxit. Nam ante legem datam, in Genesi, in ipsa naturæ lege plurimos ritus & leges Mosaicæ iam fuisse vsu recepras comperies.

Non prætermiserat Henoch promissionem de Christo futuro semine. Nam etiam in fragmêto quod superest apud D. Iudam, eum venturum ad iudicium cum Angelis concionatur.

Extabant in prima Ecclesia, & proferebantur, è ca. 38. Aug. lib. 18. de Ciu. Integras enim sectiones citant veteres, nominatim Tertullianus lib. de Idololatria, de Pudicitia, & de cultu foeminarum. Orig. in anacephaleosi lib. 4. de Principiis. vt supra.

Septima generatione siue ætate (quæ incurrit in sæculū Henoch ab Adamo Septimi, vt inuentores à Caino) artes plurimæ repertæ sunt, præcedentibus naturales artes magis exercentibus, vt agriculturam, pecuariam, venatoriã,

ADÆ SÆCVLO.

CÆCUTO.

AD Æ SÆCULO.

Anni
mundi
687.

ædificatoriam, &c.

Nam Iabel à Caino septimus, ab Adamo octavus, *Gen. 4.* pastoritiam nece Abelis intermortuam restituit, cui adiecit vsum habitandi in tabernaculis, eaque circunducendū, vt gregem pasceret. Nomadum auctor. Vel vt distinguūt illic R. Selomo & R. Isaac, Abel primus fuit pastor ouīū, iste verò etiam aliorum pecorum & iumentorum, adhibitis plaustris & tentorijs ad deserta & loca commutanda, pro commoditate Pascuorum, vnde pater habitantium in tentorijs atque pastorum dicitur. *Ibid.*

Iubal eius frater Musices & instrumētorum eius, seorsum psalterij & citharæ, inuentor. Vnde pater canentium cithara & organo appellatur. *Ibid.*

Iubilandi vocabulum inde in aliquot linguas fluxit. Consanguineus posterorū Seth, siue è posteris Seth fuisse memoratur, à *Iosepho*, fortasse quod mater eius Ada ex illa sancta radice manasset.

Fertur autem suum Musices inuentū, quemadmodum & filij Seth, ea quæ de disciplina cœlestium repererant, in columnis cœlasse. Falso hanc palmam Amphiarao, vel Amphioni Plinius, Orpheo aut Apollini Diodorus Siculus lib. 5. tribuit. Lege D. *Hieronymum ad Dardanum de Instrumentis.*

Tubal-Cain filius quoque Lamech, sed ex alia vxore Sella, artem fabrilem adinuenit, non Vulcanus, quamuis nō abludit procul ab hoc nomine, primūsq; metalla effodit & vsum ferri atque æris aperuit, tūmq; cœperunt homines sculprilia facere & adorare. *Philo. lib. 1. antiquit. Biblicarum.* Hinc & sculpturæ inuentor putatur quod congruit cum his, quæ è libris Henoch docet *Tertullianus libro de Idololatria.*

Malleator quidem & faber in cuncta opera æris & ferri dicitur *Gen. 5.* sed ibi nihil de auro & argento & cæteris metallis & materijs. Verum libri Henoch ibidem à Tertulliano citati etiam ista adiiciunt. Nam & eorū vsus fuit mox post diluuium, haud dubiè ab hoc æuo repetitus.

Noëma eius soror & ipsa quoque ingenio & inuentio- nis laude valuit, de qua in sequenti Patriarcha.

h GENITO Mathusale tēpora fuere deprauatissima. Nam ideo Pater eius dicitur translatus, ne malitia eius mutaret intellectum. *Sap. 4.* quæ tum scil. inter homines regnabat.

Atque illud est *Gen. 5. V. 22.* Ambulauit Henoch cum Deo postquam genuit Mathusale, non quòd ante illum genitum non vixisset religiosissimè, sed quia tūc se totum Dei ministerio dicarit & munere prophetiæ fungi cœperit contra inualescentem impietatem.

Mathusale versatus cum Adā annis 243, cum Noë 600. Nam omnium vixit diutissimè, attingens annum propè millesimum. Atque ita Noë, omnia antè Diluuium vel audiuit vel vidit, sicq; rerum diuinarum humanarūque sapientia, fides, religio, traditio, historia continuari faciliè potuit, etiam per tres homines vsque ad Abraham cui quinquaginta octo annis præsentia Noë frui, & ab eo ista omnia discere, per ætatem licuit.

Ipsò anno diluuij mortuus, septem diebus ante aquarū inundationem, vt sanctè sepeliri & lugeri à nepote Noa posset. *R. Selom. in 7. Gen.* Eo enim vsque, à mundi sexcentesimo octogesimo septimo annis vitæ eius 968. protenduntur. Secundum corruptam 70. editionem, diluuium quidem superauit annis 14. at Scriptura octo tantum animas per aquam cōseruatas tradit. Nec vtrumque conciliant, qui cum Patre suo Henoch translatus fuisse asserunt,

Gen. 5.

8

h MATHUSALE
genuit Lamech ann. 187.

687.

874.

Gen. 4.

Iabel, Iubal, & Tubal-
Cain Caimitarum septimis.

874.

donec diluuium præteriret. *De quo Aug. lib. 15. de Ciuit.*

Commendatur apud veteres Heb. à iustitia & multarum rerum cognitione & sapientia. *R. Abraham in Fasciculo Myrrha.*

Scriptura non vltra Iubalem, Iabelem & Tubal-Cain, id est, septimum gradum genus Caini ob superiores causas producit, item quia præcipuæ artes mechanicæ suam originem istis debent, itaque neque nos vltius Cainitas continuamus.

Noëma istorum soror ingeniosa fœmina, ideóque nominata *Gen. 4.* præter consuetudinem Scripturæ, quæ non solet in generationibus mulieres commemorare, nisi sint virtute vel mysterio singulares. Lanificij & texturæ inuentrix, linum in filo traxit, & pannum texuit, cum antea pellibus bestiarum, lanis, similibusque materiis confutis, contortis, vel deductis ad tunicas, vestes, stragula atque eiusmodi alia vterentur. Nam in Paradiso consuendi artis speculum Adam & Heua præbuerant. *Gen. 3.*

Oris musicam & vocum mōdulos, vt Tubal-Cain frater instrumentorum musicorum, excogitauit, Cuius quidem rei non meminit Moses, sed ex nomine ipsius id satis reliquit testatum Nā Noëma à suauitate & dulcedine. *R. Isaac, Gen. 4. citato veteri Targhū Hieros.* Eam à iustitia & virtute comendat Talmudici, à pulchritudine & forma Midras, qua decepti fuerint filij Dei, De quibus *Gen. 6. Idem.*

Hanc vxorem fuisse Noëi, & matrem Sem, Cham & Iaphet, tradunt Hebræi in *Beresith Rabba.* Recentiores tamen refragantur, vt *R. Isaac*, quod putent vniuersam posteritatem Caini, diluuium fuisse consumptam.

Adam conspicatus filios filiorum & nepotum suorum vsque ad nonam generationem moritur anno vitæ 930. Lamech autem Patris Noë quinquagesimo sexto.

Sepelitur in terra Israel constanti Hebræorum traditione prope agrum Damascenum, vbi fuerat procreatus, vbi etiam hæc ætas traducta est, hominibus nondum per terræ fines dispersis. *R. Isaac in Gen.*

In Hebron siue Kiriath-Arbeë ciuitate Anachim (Gigantum) sepultum è Iosue 14. *Beresith Rabba* & *Midras Cantici Canticorum* affirmant, nempe in valle Mamre à Hierosolymis distante viginti duobus millibus passuum, versus australem plagam, vt proinde tam sedulo illius loci speluncam à Chananeo Heth, Abraham emerit in eius rei memoriam. Vnde Adam de illis, de quibus Hebræi in officio mortuorum canunt: *Patres qui dormitis in Hebron, portas paradisi Eden huic aperite, &c.*

Nostrorum tamen veterum traditio est sepultū fuisse in monte Golgotano, in quo crucifixus Dominus. *Orig. tract. 35. in Matth. Epiphani. in sine Panarij, Athanasius lib. de Passione Domini Theophylactus, in Matth. 17. Euthymius ibid. Cyprianus ser. de Resur. Ambr. lib. 5. epist. 19. & in Lucam, c. 25.*

Heua mater generis humani annis decem post virum suum Adam moritur, id est, anno vitæ suæ & mundi conditi 940. *Marianus Scotus.*

In vtraque progenie est Lamech & eodem sæculo, quorum ille est sextus à Cain, vxorius & gladiator, hic nonus ab Adam à sanctitate, prophetica facultate, & futurorum prænotione commendatus.

Nam prædixit diluuium, & filij sui futuram virtutem, eumq; Noah. i. consolatorem dñs *consolatus est*, per Apocopen appellauit, non à no *quieuit*, vt ferè censent, vt qui humanū genus esset cōsolaturus, illud videlicet conseruando & reparando. *Quia* (inquit) *ipse consolabitur nos ab operi-*

Anni
mundi.

874.

Gen. 5.

9

i LAMECH genuit
Noë anno 182.

874.

Gen. 4.

Isdem Cainitarum siue
impiorum principibus.

1056.

MATHVSALÉ SÆCVLO.

1056.

Anni
mundi

874

bus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus, Gen. 5. Quin & respiciebat ad promissionem de Christo, quæ minus fuisset expleta, si filius Noa cum cæteris diluuiio periisset. Sic se spe futuri Christi Patres in his mysteriis consolabantur. Alij significationem quietis retinēt, & Quietatorem interpretantur, quasi placarit iram Dei eumque humano generi conciliarit, &c.

Videtur hic esse Lamech, sub quo secunda fames è memorabilibus decem, quas sic Hebræi in initio Targhū Ruth percentent. Decem sunt fames validæ, quas Dominus immisit ad castigandum mundum. prima contigit Adamo viuento, Gen. 3. Altera viuento Lamech, Gen. 5. nisi malis esse Lamech quarti Geneseos de posteris Cain. Tertia Abrahamo Gen. 12. Quarta Haaco, Gen. 16. Quinta Iacobo, Gen. 42. Sexta Booz, Ruth. 1. Septima Dauide, 2. Reg. 21. Octaua E-lia Propheta, 3. Reg. 17. Nona Eliseo in Samaria, 4. Reg. 6. Decima quæ expectatur sub Messia, de qua fortasse no-ster Ioan. in Apocalypsi.

Superiores omnes Patriarchæ sub hoc, & huius filio Noa moriuntur. Eius enim quinquagesimo sexto Adam moritur. 66. Heua eius centesimo sexagesimo nono Seth filius Adæ annorum 912 moritur, tredecimo ante ortum Noe. Eius centesimo decimo tertio Henoch, annorum 365. transfertur, rapiturque ne malitia mutaret intellectū eius Sap. 4. Ex quo significatur omnia tunc fuisse corrup-tissima. Reliqui sex sub Noe.

Ipsius etiam tempore cōcupierunt filij Dei filias hominum & Gigantes nati sunt, Genes. 6. Ex nefando enim concubitu posterorum Serh & Enos, in quorum familiis colebatur Deus, & posterorum Cain, qui Idolis dudū ser-uebant, propagantur Gigantes homines magnitudinis stu-pendæ. Quos proinde Moses vocat Nephilim, item Gibborim, siue potentes à sæculo, denique famosos, siue magni nominis, propter facinora & terrarum vastatio-nes, R. Selomo quasi bellis vexarint alios, Manzerim siue spurios Talmudici. Nam hi non putant fuisse coniugiū, sed raptum.

Inde secutam illam secundam famem Hebræi tradunt. Fortasse quia scriptum, Gen. 5. Iste nos consolabitur ab o-peribus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui ma-ledixit Dominus (i. quam sterilem & infructuosam red-didit.)

Isti antiqui & primi fuere tyranni oppressa libertate humana & pace tranquillitateque publica. Hoc enim so-nat, potentes à sæculo (meolam. i. olim) antiqui primique ty-ranni quibus proinde non Hhamas. i. violentia, violēta op-pressio, vis & rapina tyraunica impingitur eodem cap. Vt Gen. 10. Nimrod cœpit esse Gibbor, siue potens in terra. i. tyrannus, nempe post diluuium cœpit primus, potentia & viribus alios opprimere, sibi subiicere, vt isti antè.

Primi igitur, qui regnarunt & libertatem hominum oppresserunt, fuere Spurij & Gigantes ex infaulto concu-bitu nati. Quasi antea vsque ad mortē Adæ homines vitā communem & politicam ducerent intra suam quisq; pa-triam, tribum & cognationem. Primi autem isti veterem & auitum morem noua imperij cupiditate mutarint, ser-uitutes inducendo bella, aliis inferendo, & rudes adhuc ad resistendum homines perdomando, occasione sortassis ferri & ætis superioribus duobus sæculis inuenti.

Quo fortasse pertinet, quicquid de sedecim Ægyptio-rū ante diluuium dynastitis tradidēre Manetho, Eusebius &c. Nam prima hæc ætas traducta est in Syria, & locis

MATHVSALÉ SÆCVLO.

1056

i. Aegypto, Arabia petræa, Chaldæa, Mesopotamia, Assyria, Armenia & eiusmodi Asiæ mediterraneis.

A Cain tamen formam quandam regni longe prius institutam tradit Iosephus de quo supra.

Sed & luctuosior calamitas ex istiusmodi disparium cultu coniunctione exorta. Nam cognitio Dei prorsus in aliis extincta est, quàm in Noë, tribus filiis & quatuor eorum coniugibus, vt Deus indignatus post reliquias paucorum piorum, vt Mathusale & Lamech, ad se placida morte collectas, eluione reliquum hominum genus deleuerit.

Filij ergo Dei Fideles, pij, religiosi illic appellantur, nepe filij Seth & Enos: filij autem & filia hominum carnales, impij, profani, alieni à religione. Idololatræ, posteri videlicet Cain. Nec enim audiendi sunt Iosephus, Tertullianus, Iustinus, Cyprianus, Lactantius, Seuerus, Sulpitius, Suidas, & si qui alij, qui Angelos intelligunt, ac censent Deum, vt singularem peruersitatem illorum sæculorum puniret, permisisse, vt Angeli regionum præstitos, cum mulieribus congressi, Gigantes humani generis terrores & mastiges procrearent. Angeli enim æquè ac animæ nostræ, sunt essentia spirituales, incorporeæ, separata, puræ, feminis denique genitalis expertes, citra cuius emissionem impossibilis est procreatio. Quare, quæ de incubis & succubis dæmonibus narrantur, non ad generationem pertinent, sed ad coitum, quem per assumptum corpus simulare possunt Dæmones. Consule Hieronym. quæstion. in Genesim, Aug. in iisdem, & lib. 15. de Ciuit. c. 23.

Non alienè etiam Chaldæus. R. Abraham, Abben Ezra & alij Hebræorum filios Dei optimates & nobiles interpretantur, filios hominum plebeios, & obscuriores.

k 120 annis ante diluuium Gigantum & tyrannorum istorum præcipui furores, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, violentiæ Genes. 9. indicatæ, denique Dei decretum de contrahendis hominum diebus. *Seder Olam.*

Quibus totis Dei metum & cultum Noë prædicauit, cum vxore primum, deinde post susceptos liberos cum tribus filiis & totidem nuribus. Vnde octauus præco iustitiæ dicitur, 1. *Petr.* 3.

100. ante diluuium annos in arca perficienda consumit, vsus opera non modo filiorum & domesticorum, sed & quorumlibet industriorum sui æui. Anno enim ætatis 500. mandatum de ea accipit, 600. ingressus est. Imo verò 120. totos in ea se occupauit, adeo vt interrogatus responderet, diluuium venturum quo omnes submergerentur, nisi respicerent. *R. Selom. Genes. 6.*

Tantæ erat molis & artificij, vt quæ futura esset mudi epitome. Tanti ponderis, vt non potuerit attolli è terra vlla vi ante diem quadragesimum, cum iam aquæ propè ad altos montes peruenissent. *Abben Ezra Gen. 7.*

Et quidem tredecim eius cubitis ob onus intra aquam perpetuo permanentibus. *R. Selom. Ibid.*

Habuisse 300. cubitos longitudinis, 50. latitudinis, 30. altitudinis (erat enim sex partibus longior quàm latior, & duabus latior quàm altior. vt posset nare, neque à ventis vel vndis euerteretur) certum quidem est, at figura non perinde constar.

Alij cubicam, planèque quadratam fuisse statuunt, nisi quodd infernè concauas trabes subiiciunt, vel certè longas perticas & quasi remones ante & retro procurrentes, vt facilius aquæ innatarer.

k NOE in diluuium natus erat annos 600.

Iisdem & alijs Cainitarum principibus, quorum posteritatem familiamque diluuium extinxit.

MATHVSALV SÆCVLO.

Anni
mundi

1056

Alij acuminatam quatuor angulis è basi ipsa paulatim sese in vnus cubiti cuspidem erigētibus. Sic R. Abraham, qui eam facit similem triangulo, quatuor scilicet triangulis è basi quadrata sese in vnus cubiti apicem per 30. cubitos altitudinis angustantibus id est, pyramidi quadrangulæ.

Alij primū è plano, in altitudinem quindecim cubitorum quadratum ducunt, deinde stringunt arctantque, donec in pyramidem inæqualiter longitudo & latitudo exsurgat, vera autem altitudo in medio versetur. Alij rotam in 30 cubitos quadriant, indeque à quatuor angulis superioribus tectum sensim in vnus cubiti acumen attollunt, vt eam superne tecto pyramideo, aut certe ovali concludant. Sic R. Selomo, & veteres fere omnes. Alij etiam figuram prisinam ei attribuunt. *Buteo libro de Arca Noe.*

Vtut sit forma magis quadrangula erat, quam rotunda, vel accuminata vel rostrata, nullam aut exiguam speciem Nauium nostrarum habens, sine instrumentis Nauticis, sed diuina prouidentia huc illuc fluctuans. Intrinsecus loculata, mansiuiculisque varia triplici contignatione distincta, ima sentinæ loco, media pro animalibus mansuetis, & feris, suprema pro hominibus, auibus, herbis & fructibus. in quadrata stabilitate consistens, ne impulsu ventorum, aut impetu fluctuum, aut motu animalium inclinari posset, vel mergi, superne cacuminata, vt imbres celerius omni ex parte diffunderet: è tabulis & tignis Gopher, quæ arbor est de longissimæ firmissimæ cedri genere.

Cubiti, ad quos eius facta dimensio, sumēdi videntur è proportione & magnitudine hominum istius sæculi, qui vt maiores multo erant, quam qui secuti sunt, ita portectio à brachij flexu ad vltimum digitum. i. cubitus longe maior. *Abben Ezra Genes.* Sunt & cubiti quidam facti communibus duplo maiores *Ezech. 40.* Ita minimum 300. cubiti longitudinis arcæ erant sexcenti nostrates.

Origenes mauult fuisse Geometricos. Talium autem cubitorum vnus continet nouem vsuales & Celso epicureo probat per analogiam cubiti geometrici arcam fuisse miræ magnitudinis. Quam sententiam commendat *Aug. lib. 1. de Ciuit. c. 27.*

Porta infernè circa arcæ medium hærebat, deinde instar pontis sublicij siue subductilis, vt clauderetur, subrigebatur,

Fenestra cristallina siue è corpore lumen solis trāsmitte-
tente, prope tectum interiora illuminabat. *R. Levi. Gen. 6.*

Tunc ergo vsitata erant corpora diaphana siue pellucida. Nā *צוואר Tsoar* differt ab *חלון Hallon*, quod Hallon sit fenestra quælibet. Tsoar autem fenestra pellucidi & sa-
phyriini corporis lumen transfundentis. *Ibid.*

Tota autem arca mystica. Materia & forma materiam & formam Crucis præcipui nostræ salutis instrumēti exhibent. Nam latera extensa figuram crucis reddunt. Interiora ordines & gradus Ecclesiæ. In ea animantes omnis generis præter serpentes, &c. Sic Ecclesia ex omnibus nationibus congregatur, & in ea boni versantur pariter & mali, sed hi in inferioribus tabulatis, homines autem & aues. i. boni in superioribus, &c.

Denique Arca quam fecit, & in qua cum suis euasit, prophetia nostrorum temporum fuit. *August. lib. 18. de Ciuit. c. 38. & 15. c. 26.*

In eam ingressa sunt septem (bis septem malunt *Abbē Ezra & R. Levi*) animalia mūda, cuiusq; speciei terrestris,

1656

quæ quidem è semine propagantur & duo immunda. Itè è singulis volatilium mundorum generibus septem, immundorum duo. Hæc munditiam quidam accipiunt ex esu, alij è sacrificiis in quibus non omnia promiscuè vsurpabântur, sed ea duntaxat, quæ postea lege præscripta sunt. Ego crediderim vtroque respectu per anticipationem sic fuisse appellata, & Mosem ad legem, quam dictaturus erat in Leuitico, respexisse.

Potuerût autem omnis generis terrestria & volatilia, ad quorum procreationem necessaria est sexuum coniunctio facile arcæ illius amplitudine comprehendi, quoniã nõ ita multa illorum sunt genera. Terrestrium enim species, quas vel veterum diligentia, vel recentiorum experientia obseruauit, vix centesimum & quinquagesimum numerum superant. In quibus boue aut equo maiora paucissima sunt, nec plura quam sex, æqualia non multa, minima vero cætera omnia.

Serpentes autem vel è putredine, vel ex terræ humore & luxurie oriuntur, vel sunt ancipitis naturæ, vt nihil eos in arcam ad seruantandam speciem introire necesse fuerit. Sic nec quæ è commixtione diuersi generis nascuntur, vt Muli, Burdones, Leopardi. Item quæ in aquis sunt ancipitis generis, vt luteres, vituli marini, aues marinæ & fluuiales.

Quantum ad victum etiam feræ & alites, quibus caro cibus est, fructibus pomisque vescuntur, maximè sicibus, glandibus, castaneis, nucibus. Potuit ergo vir sapiens & diuinitus admonitus, quæ cuique congruerent, præter carnes reperire, & recondere. Præterea omnibus vesci cogit fames, & nihil est quod Deus suaue & salubre facere non possit, qui etiam vt sine cibo viuerent diuina facultate donaret. *August. & Abben Ez. fra Gen. 6. V. ult.*

Tota posteritas Cain, diluuiò absorpta est. Mathusale obiit ipso diluuij anno, vel iuxta quosdam translatus est, vt Pater, animo & corpore. *R. Samuel in parastasi c. 13. R. Isaac Gen. 4. Octo animæ duntaxat seruatae sunt 1. Petr. 3. id est, Noe cum vxore, tribus filiis, ac totidem nuribus.*

Corruptelam istorum temporũ indicat Christus *Mat. 24. & Luc. 17.* In diebus Noe erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradetes, vsque ad eum diem, quo ipse intrauit in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium, & perdidit eos Petrus, *1. Petr. 3. increduli. Eccles. 44. tempus iracundiæ.* Ex quo liquet, etsi nullus adhuc esset vsus vini, carniũ & piscium, tamè non simplici aque potu & ciborum apparatu vsos fuisse, sed factitio & delicato. Denique deprauatos fuisse voluptatibus, opinionibus, moribus, religione, luxu, &c.

Noe ætatis quingentesimo .i. ante diluuium centesimo diuino oraculo monitus non tantum arcam fabricare incipit, sed etiam filios gignit, non quidè eodem anno, sed tribus cohærentibus. Iaphet (nam est probabilius Sem fuisse tantum dignitate primum) 500. Cham 501. Sem. 502. qui proinde non nisi fuisse centum annorum legitur, quando genuit Arphaxad, biennio post diluuium, *Genes. 11. id est sexcentesimo secundo Noe Patris.*

Nec prius genuit, quia instituerat viuere in perpetuo cælibatu, vel cõiugali continètia, & cõtèplationis studio, & tædio sæculi sui corrupti, & meru habendi prolem, quæ diluuiò ipsi iã ante annos 20. reuelato periret. Quare non nisi excitatus oraculo dicitur ad procreationè processisse quo humanũ genus seruet. Fuisse enim continentissimũ

MATHUSALE
SÆCVLO

Anni
mundi

1056

inde apparet, quia Gen. 5. cum de præcedentibus Patriarchis, ipso etiam Henoch sanctissimo dicatur: *Genuitque filios & filias*, de solo Noë usurpatur alia formula, *Genuit Sem, Cham & Iaphet*. Qualia multa obseruant Hebræi, quem proinde in Arca, castitatis suis exemplar fuisse tradunt, & ne post renouatum quidem Genes. 9. præceptum de propagatione, rei vxoria dedisse operam, aut ullos suscepisse liberos, quamuis post diluuium 350. an. vixerit, ac eo pertinere veterem fabulam vel allegoriam potius de eo castrato.

Sub ipso sex patriarchæ moriuntur. Eius enim 84. Enos magnus Dei inuocator, annorum 905. obiit. Eius 179. Cainam annorum 910. Eius 304 Malaleel annorum 895. Eius 366. Jared annorum 962. Eius 595. Lamech Pater & Propheta annorum 777. quinque ante diluuium. Eius denique 600. qui erat Diluuij, Mathufale, annorum 968. Ita è Decem Patriarchis originarij mundi solus Noë, septem diebus ante diluuium fit reliquus.

Noë excepto, omnes primæ ætatis huius Patriarchæ viderunt Adamum. Nam

Seth,	} vixit cum Adamo, annis	800
Enos,		695
Cainam,		650
Malaleel,		505
Jared,		470
Henoc,		308
Mathufale,		243
Lamech pater Noë,	56.	

* Summa, anni 1656.
dies 6.

1656

* Hæc ætas secundum Hebræicam veritatem, annorum est 1656. Septuaginta corruptè habent 2242. id est, 586. præter iustum numerum, iuxta suos Mathufale annis 14 post diluuium vixisset.

Sic secunda ætas à diluuiio ad natiuitatem Abrahæ, secundum Hebræos, expletur an. 293. vel 292. Secundum Septuaginta 942. id 650. præter iustum calculum.

In cæteris ætatibus vsque ad transmigrationem. 70. cõueniunt, aut non nisi vno anno, differunt, vt Isidorus ostendit, aut certe paucis, nisi fortasse in tertia, de tempore habitationis in Aegypto, quoniam in aliquibus exemplaribus Exo. 12. additur *Και εν τῇ χανά αν*. Sed de eo post.

In sexta ætate, quæ est à transmigatione ad Christi natiuitatem, vel mortem, diuersi diuersa sequuntur, vt suo etiam ostendam loco.

His perperam circiter 600. addidere
70. Interpretes, vel eorum potius corruptiores, vt hæc ætas sit annorum
2242.

HAC PRIMA ÆTATE DOCTRINA
ecclesiæ promulgatur prophetiis Adæ, libris Henoch, &c.

HAC prima etate pura & salutaris religionis ad nos transmissæ & ad sæculi extremum duraturæ fundamenta iacuntur, ac vigent, Fideles vocabantur Filij Dei, Genes. 6. Regebantur reuelationibus, Gen. 2. 3. 4. 6. 7. Traditionibus Adæ: Nam traduones sum scripturis antiquiores. Deinde Prophetiis Enos & Henoch. Inuadisse enim Adam Filijs suis & posteris traduones ad salutem necessarias non est propabile, cum id sit quouis parente indignum, præsertim de Deo, eius Verbo, & Spiritu, quos viderat & allocutus Gen. 2. De creatione Mundi, cuius nobilissima pars fuerit, adeo vt eius rebus Dei iussu nomina secundum cuiusque naturas imponeret. Ibid. De Anima diuina inspiratione & productione ad Dei imaginem & similitudinem, quam ipse expertus esset, Genes. 1. De hominis dignitate & Dominio supra reliqua, quod ipse accepisset. Ibid. De statu innocentie, à quo exciderat, de lapsu, & peccato, quod commiserat, vt

omnium calamitatum fonte, De horto voluptatis, futura vite immortalis typo, e quo eiectus fuerat, de Angelis, quorum aliqui cum flammeo gladio & versatili ingressum horti tuebantur, Gen. 2. De Diaboli humani generis hostibus, eorumque tentationibus, quorum vnus per serpentem, ipsum & coniugem deceperat. De semine mulieris. i. Christo, qui sibi ad peccati & miseria medicinam promissus fuerat Genes. 3. De sanctificando Sabbato, propter creationis beneficium, de sanctitate & legibus matrimonij, de quibus ipse prophetasset Genes. 2. De sacrificijs & cultu Dei, de Dei preceptis & voluntate, de Morte, de Pœnitentia, de pœnis propter peccata, quæ omnia ipse experimento didicerat, vel per Spiritum Dei, aut mentis suæ, ingenij, & naturæ præstantiam, perfectionemque conceperat. Denique de cunctis mysterijs, ad salutem maxime necessarijs, quibus eum Deus plene non modo vt prophetam, verum etiam vt virum immediate à se procreatum imbuerat. Nam idcirco ei videtur eum produxisse in annum 930. plusquam primæ ætatis dimidium, vt radices pietatis longas relinqueret. Hinc deinceps Dei vnitas inuocationibus & usurpationibus nominis יהוה, quod non recipit pluralem formam. Trinitatis mysterium è creationis rerum opere. In eo enim vniuersa molitus est Deus per Verbum in Spiritu S. Et ex hominis opificio. Nam in eo faciamus, inquit, hominem ad imaginem nostram. Verba scilicet Patris ad Filium & Spiritum Sanctum, ipsis tanquam consiliarios, eos tanquam pares & socios ad iam singularem fabricam inuitantis, vel certe trium diuinarum personarum seipsas ad hoc insigne opus cohortantium. Gen. 2. Sic, Faciamus adiutorium simile illi. Et Ecce, Adam factus est, tanquam vnus ex nobis, Ibid. Adde plurali forma Deum Elohim fuisse ab hominibus huius ætatis ferè nominatum & inuocatum. In Christum fides tanquam liberatorem, Genes. 3. Mulieris semen infestum erit Serpenti, conteretque caput eius. i. vim & potentiam, vbi dicitur Semen mulieris, non Viri, quod ex incorrupta virgine sine seminis virilis admixtione nasciturus esset. Vbi & Targum Hierosolymitanum, remedium erit filiis mulierum & sanitas, tibi autem o serpens nulla erit medicina. Verum te ipsi conculcabunt calcibus suis in fine calcis dierum manibus regis Christi, sine per regem Christum. Figuræ, quibus est depictus, per incarnationis præludia in externis Dei apparitionibus & anthropopatheia Genes. 2. 3. 4. 6. 7. In victimis tunc immolatis, propter quas traditur occisus à mundi origine Apo. 13. In vestibibus pellicis agni, quæ nudis data sunt, idque ad diei vesperam. Nam sub vesperam mundi. i. nouissima ætate erat corporandus & peccatorum nuditatem tecturus, Fides in Abele, Henoch, Noa Heb. 11. Fidei signa sacrificia duorum generum, Cruenta in typum sacrificij crucis, Agnus Abelis, fide oblatus, & à Deo probatus acceptusque externo quodam & visibili signo Genes. 4. Heb. 11. Incruenta in typum Eucharistie sacrificij incruenti, Minha siue oblatio Cain de terra frugibus Ibid. Et sacramenta, patrum externi & religiosi ritus ab Enos instituti Genes. 4. loca religiosa & altaria ab Abele & Cain erecta, Ceremonia ab Henoch scriptio etiam relicta & fortasse purificationes, tanquam baptismata, vt in sequentibus naturæ ætatibus Genes. 35. Job 1. & Legis, Leuit. 10. Num. 6. quo modo Diluuium Baptismi typus 1. Pet. 3. Matrimonij, in paradiso instituti Genes. 2. Hoc nunc os ex ossibus meis & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem suam & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna. i. duo supposita in vno coniugali commercio per substantiarum inter se commixtionem, vel duo in vna prolis persona. Gen. 1. Benedixitque illis Deus, Dixit Crescite, & multiplicamini, & replete terram subiciturque eam, Pœnitentiæ & eius operum. In libro Henoch, qui extabat in prima Ecclesia, & ad istud docendum citatur à Tertull. libro de Idololatria, imò, & B. Iuda in Canonica. Huius virtutis præco fuit Noë 2. Pet. 3. Exempla autem illustrissima Adam, qui post Abelem & Cainum ortos videtur statuisse viuere in perpetuo cœlibatu & luctu, vt sua peccata liberius plangere posset, nec ad cognoscendam Heuam processisse, nisi ad suscitandum semen sanctum in Abele extinctum. Gen. 4. Heuâ, qua filiorum alterum Habelem vocauit. i. vanitatem, anhelium, fumum vanescentem. Seth, qui primogenito suo nomen imposuit Enos. i. arumnos. Habel, qui virgo permansit vsque ad diem necis suæ. i. annum vite centesimum. Bona opera. Eorum præco Noë 2. Pet. 2. Ea Deum promereri Gen. 6. & 7. Placere Deo Gen. 5. citante Apostolo Heb. 11. Nonne si bene egeris recipies, Sin male, statim in foribus peccatum (i. pœna peccato debita) aderit Gen. 4. Liberum Arbitrium, ex eodem loco Hebrai ferè omnes illud colligunt. Item è verbis adiunctis, Sub te erit appetitus eius (peccati) & tu dominaberis illius peccati, vt & Abben Ezra & Rabbini ferè omnes illic docent, planè vt Augustinus lib. 15. de Ciuit. c. 7. Quod Deus Caino inculcare voluit, ne ipse putaret peccato Adæ patris sui libertatem arbitrij esse amissam, & impietatem, quam Caluinus sequitur, de necessitate peccandi amplectendam. Ministerium publicum, Sacerdotium. Gen. 4. Habel & Cain sacrificant. Enos incipit inuocare nomen Dei (paulo solennius, quam antea) Gen. 5. Citante B. Iuda publicè Henoch prædicat verbum Dei. Gen. 6. Noë, interpretante B. Petro Pet. 2. Festa Gen. 2. Benedixit Deus diei septimo, & sanctificauit illum. i. sacrum sanctumque haberi iussit. Quare Adam Sabbatum celebrat, & colit, in illudque condit ex antiquis Rabbiorum monumentis Psal. 91. & in Diem Sabbati inscribit. Reliquos Patres Sabbatizasse quoque Abben Ezra in Decalogum & Lyranus Gen. 7. docent. Delectus ciborum. Abstinentia à carnibus, piscibus & vino perpetua. Gen. 1. vbi herba duntaxat, olera & fructus arborum in cibum conceduntur, & vitis Gen. 9. non nisi post diluuium plantatur, siue è syluestri satiuæ efficitur. Gen. 2. vbi arboris etiam notitia boni & mali esus inhietur. Genes. 7. vbi animalia quadam munda (ad sacrificium,) alia immunda. Traditiones vt de animantibus mundis & immundis Genes. 7. de Matrimonio non agitando cum impijs & disparibus religione Gen. 6. de vltione septuplum danda de Cain Gen. 4. Nam etiam colloquuntur cum Cain post multa secula ad posteritatem peruenit. Lamech enim ab ipso sextus circa mundi septingentesimum, Septuplum, inquit, vltio dabitur de Cain, & c. Ibid. Multo magis per manum accepta sunt Dei verba ad pios Adam, Heuam, Abelem, Enos, Henoch, Noam, & c. Cura mortuorum, dum Adæ sepulchrum religiose & inuolante in Hebron conseruatur vsque ad Iosue Ios. 14. ex interpretatione etiam veterum Rabbiorum in Bereshith Rabba & in Midras Cantici Canticorum. Ad quem locum postea uxori, sibi & posteris sepulchrum delegit Abraham magno precio Gen. 23. de quo illud Iudaorum in officio pro defunctis, Patres,

qui dormitis in Hebron, portas Eden aperite illi Gen. 5. Henoch. non apparuit quia tulit eum Deus. Quasi quaesitus fuerit ad supremum officium. Dies septem distulit diluuium a se praefinitum Deus in gratiam Mathusale, ut eius exequias Noa cum sua familia sancte & honorifice curare posset, R. Sel. Gen. 7. v. 4. Denique reliqui patriarcha propter sanctorum communionem in Palestina vel quam proxime viuere, mori, sepeliri & diem Domini expectare cupuerunt, ut Rabini docent e suis traditionibus & historicis: Purgatorium. Carcer, in quem inclusi spiritus eorum, qui increduli fuerunt aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur arca 1. Pet. 3. id est, Dei misericordiam, quasi per illorum temporum excusarent maiorem fore Dei patientiam & misericordiam, quam minas a Noe fabricante arcam denuntiatas. Quare & in illa sua incredulitate, id est, non credentes futurum diluuium, oppressi sunt, indeque (quia alioqui perierant) in carcerem descenderunt quousque eis mortuus Christus veniens predicaret, & ibid. & euangelizaret, ibid. capit. 4. Eius pictura erat flammeus gladius atque versatilis interpositus inter peccatores & paradysum Genes. 2. Cuius rei mysterium Adamum, cum esset ipsi obiectum, non latuit, nec ipso interpretante posteros. Eo autem fuisse pictum Purgatorium ignem interiectum inter miseros & caelos docent Rabini multi veteres, & e nostris Origenes. Nam & Iudaei credunt quendam purgantem & emundantem fidelium animarum maculas per menses duodecim. Zoar. Genes. 18. & 47. Leuit. 21. R. Alphes in Tract. Ros Hassaua, c. 1. fol. 216. R. Ioseph. Albo lib. Hikkarin 4. capit. 34. Et alij Rabini per gladium hunc significatam malunt gehennam & aeternam poenam, qua afficiendi essent impij. Sanctorum memoria. Cherubin, qui sunt sancti Angeli inter peccatores & paradysum constituti, Gen. 2. & custodes gazarum horti Eden, in officio Iudaorum pro mortuus Abel per fidem defunctus adhuc loquebatur Genes. 4. Heb. 11. Henoch. in celum translatus ad piorum consolationem Gen. 5. Vita aeterna. Ex eiusdem Henoc translatione, Ibid. & ex anima immortalitate, quam credebant ex Ada diuino ortu, in quo ei insufflauit Deus spiraculum vitae. extrinsecus ei animam indidit, non e potestate materiae. Adde qui insufflat de suo aliquid tribuere e R. Nahaman, unde Poeta animam diuina aura particulam didicisse videntur. Item ex vi imaginis & similitudinis Dei, Rursum ex appellatione anima humana ab Adamo imposita. Nes hama enim diuinum quid & caeli designat, quasi min Shamaim, i. de calis Praterrea e paradysi voluptatis obiectu & recordatione. Nam is erat caeli typus. Denique e Dei & Angelorum apparitionibus & promissionibus Ade, usque factis. Iudicium futurum. Genes. 4. Nonne si bene egeris recipies, &c. Prophetam e de eo septimus Ab Adam Henoch dicens: Ecce venit Dominus cum sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis sua, quibus impie egerunt, & de omnibus duris, qua locuti sunt, contra ipsum peccatores, impij. In B. Iuda epistola. Atque hac originarij mundi fides, religio, doctrina, qua sequentis perenne extitit fundamentum ac radix.

SECUNDA AETAS
PATRVM, QVAE
& Diluuij quasi
pueritia po-
puli Dei.

Anni
mundi
1656

Usque ad Sacerdotium Aaron, omnes primogeniti ex stirpe Noe, cuius series & ordo describitur, fuerunt sacerdotes, victimasque immolarunt, & haec sunt primogenia, qua Esau fratri suo vendidit. Hiero. ad Emagrium, e tr ad. Hebr.

Gen. 8.

a DILUUIVM durauit
anno vno, diebus 10.

1656
1657

A RCA confedit in montibus Ararat. qui a Graecis Taurus & Ceraunij appellatur, Armeniam scindunt, a Chaldaeo Onkelos cardui, vel Cardueni, quos Cordzos Curtius appellat. Strabo fortasse Gordiazos, partem seu cornu Tauri. Ararat autem esse Armeniam docet Hieronym. in cuius montibus adhuc appareant arcae vestigia, & eius quaedam frustra in miraculum factae rei ab incolis ostendantur. Quod idem proditum a Iosepho.

Diluuium coepit mense secundo, id est, ut Hebraei ferè sentiunt e R. Eliezer, Octobri, in 40. dies vsque 27. Nouebri. Aquae deinde inualuerunt per menses vndecim. Eoque Seder Olam annum Solis esse productiorem anno lunari, diebus vndecim ostendit.

Probabilius R. Iosua, die decimo septimo mensis secundi, id est, Iar, siue Aprilis in dies 40. vsque ad 27. Maij Gen. 7. per dies 150. quinque menses inualescentibus aquis vsque ad decimum septimum mensis septimi c. 8. i. Tizri siue Septembris. Nam 40. primi dies, quibus pluit, & rupti sunt fontes abyssi siue Oceani his 150. diebus includuntur, contra R. Selomonem & Lyranum. Hinc vsque ad primū diem decimi mensis, (Teber siue Decembris) decreuerunt aquae vsq; ad motū cacumina. Post 40 dies emissus est coruus. i. die 10. mensis vndecimi Seber siue Ianuarij. Post septē columba. i. decimo septimo eiusdem mensis. Post alios septem non ultra rediit. i. post. 24. Ianuarij. Quid inde actum sit vsque ad primū diem primi mensis Nisan siue

Martij non memoratur, id est, per dies, 35. vel 39. Die autē primo primi illius mensis desiccatae sunt aquae superficie tenus, tuncque sublatam est arcae tectum ad captandam auram & flabellandum arcae aërem. In arca interim adhuc remanet Noe dies 56. id est totum illum mensem Nisan cum 27. diebus mensis secundi Iar siue Aprilis, cuius decimo septimo, anno superiore sese in arcam iniecerat. Ita in arca fuit menses 12. (lunares) & dies decem. i. integrum annum solarem.

Mirabile diluuium, non tantum quia vniuersum, verū quia paucis diebus, nempe 40. ruptis fontibus Oceani & fluuiorum, terrae venis, caeli aerisque sudoribus & nubibus liquefactis, superauit altissimos montes, quindecim cubitis, id est, mediam aeris regionem multis spatiis, quia eam plurimi de altioribus interfecant, vt Atlas & montes lunae in Africa, Olympus in Graecia, Caucasus in Asia. Sed & terram vndique oppressit circumfuditque, ac in primū & antiquum ordinem elementa reduxit, vt aetherem ignis, ignem Aer, Aerem Aqua, Aquam Terra sequeretur absque vllō dierum & noctium, hyemis, aestatis & reliquarum anni tempestatum discrimine, *Gen 8. v. ult.*

Berosus ille supposititijs, Noam syderum obseruatione deprehendisse impendens diluuium, atque ita naue sibi prospexisse fabulatur. Sic impij astris, naturae, casui vel humanae industriae tribuunt, quod à Dei gratia vel iudicio est profectum.

Diluuium autem Noe, Scriptura non astris, sed Dei iustitiae, & voluntati tribuit. Quia omnis caro contruperat viam suam, & c. *Gen. 6. Luc. 17. Mat. 24.*

De diluuiō Deucalionis Ouidius in *Metamorph.* & Plutarchus *Opusculo*, Brutas animantes esse rationis participes, eadem ferè scribunt. Vt columbam fuisse emissam vt nauem eiectam in montem Parnassum Thessaliae (vel potius Indiae Paropanissum). Interim Deucalion fuit Noa 800. annis minimum posterior.

Thebani etiam de Ogygio diluuiō aliquanto antiquiore his finitima dictitant. Sic & Americani de quodam suo.

Sic Alexander Polyhistor & Abydenus à Cyrillo lib. 1. contra Iulianum producti, nempe Saturnum Xisuthram praemonuisse de futura inundatione, atque ita illum sibi fabricasse arcam, in qua se seruauerit, cum omni bestiarum genere, cumque suis scriptis in Heliopoli Aegypti. Deinde nauigasse cum sua arca in Armeniam, vbi emissis aliquoties auibus, tandem in terram descenderit.

Citatur & Phauorinus & Stephanus de loco in quem arca descenderit.

Citantur & Berosus, Hieronymus Aegyptius, Mnaseas Phoenix apud Iosephum lib. 1. *Ant.* qui & addunt locum, in quo Noe descendit fuisse appellatum Saleh Noah, Graece *Ἰσλαρην* q. descensum Noe, in monte Baris, qui & Paropanissus.

Noe reparatorem orbis, qui in pristinum Chaos diluuiō penè redierat, prophani mundi Genesim ignorantes, Caelum, Ianum & patrem deorum appellarunt. Hic primus vitem syluescentem satiuam fecit, viniq; vsam hominibus monstrauit, *Gen. 9.* Ab hoc inuēto, Ianus fortasse dictus est: Nā Iain Hebraeis vinū est. Herbas hortēses aliaq; eiusmodi restituit è seminibus & tenellis plātis in arce recōditis, *Toalmudici & R. Selo Ibid.* Artes Mechanicas quas Cain eiusq; posterī repererāt, homines docet Mathe-

NOE ET DILVUI SÆCVLO.

Anni
Diluy

I

Anni
mundi

1656

I NOE. DIS SECV LO. C. C. C. C.

maticas ab Adamo, Seth, Præcedentibusque Patriarchis inuentas duabus ingentibus columnis (quarum vna lateritia erat, ne conflagratione periret: altera marmorea, ne diluuium absumeretur) imprimit atque consignat, aut potius, è duabus columnis è lapide & latere factis, in quibus disciplinas posterius Seth conscripserant, ne è memoria deleterentur, solam lapideam euasisse reperit & restituit, quæ in Syria hæctenus permanet. *Iosephus primo Antiquit.*

Instrumentum & vsum nauigandi, præceptore Deo, hominibus monstrauit: Nam *תֵּבָא*, qua voce eius arcam nominauit Moyses, non est proprie Aron, id est, arca, sed vas nauigationis aptum. *πλοῖον* vt apud Iosephum Berosus, loquitur, etsi nauigiorum vulgarij non haberet formam, neque remos. *Abben Ezra. Gen. 6.*

Quo factum, vt posterius duce Iaphet, mari se audacter commiserint, repleuerintque Occidentis insulas.

Iosepho assentitur Plin. lib. 7. cap. 56. his verbis. Apud Babylonios fuerunt lapides coctiles, in quibus multa scripta erant de Astrologia, &c. Atque hinc probat literarum vsum fuisse apud Assyrios sempiternum, cum Beroso & alijs.

Noë cum Sem & ex Armenia rediit in veterem patriam, id est, loca Damasco vicina, vbi constituit regnum & pontificatum Salem, quæ Melchisedech administrauit. *Hebræi.*

Ibidem posterius eius habitauerunt, donec nimium multiplicati & aucti sese expanderunt per Orientalia loca proxima & contigua, inde enim. i. ex Oriente, leguntur profecti tertia ætate in terram Senaar siue Babyloniã, priusquam dispergerentur, *Gen. 11. v. 2.*

Agriculturam exercens primus arauit terram cum animalibus. Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Vnde instrumenta rustica reperisse traditur. *R. Selom. Gen. 5.* Vir agricola, & quia plantauit vineam, qua sata ebrius factus est, vinitor. *Gen. 9.*

Nempe recondiderat semina & plantas, vel potius, quemadmodum Deus conseruauit arbores in medijs vndis & fluctibus ne subuerterentur & perirent (Nã Gen. 8. columba ore carpsit ramum frondentis oliuæ) ita & radices & semina genitalia. Eius enim prouidentia hic non tantum eluxit in seruanda Noë familia & animantibus, sed etiam reliquis rebus physicis.

Exemplum altaria erigendi & sacrificandi à maioribus acceptum posteris tribuit. Ecclesiam collapsam restaurauit.

Apud eum iustitiæ fidei hæredem institutum (*Heb. 11.*) ex arca egressum, Deus renouauit legem de cõiugio contra vagas libidines, propter quas præsertim mundus aquis perierat ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde legem de cæde ad eorundem conseruationem. Tertio esum carniũ & piscium antea intentatum concessit, excepto suffocato, morticino & eiusmodi, in quibus sanguis non est effusus, ipso denique sanguine: quam legem etiam repetiuit per Moysen & Apostolos, in cæremoniam & signum prohibitiæ crudelitatis in proximum & cædis humanæ, *Gen. 9.* (Altiora mysteria hic non persequimur.) Cum ea autem permissione reliqua animalia quæ crudis vescuntur, sic vescendi consecuta sunt potestatem. Antea enim etiam ipsa herbis pascebantur. *Basil. Hom. 11. Hexa.* Huic Noë vini potum de suo adiecit. Primam tamen viuendi rationem Orientales retinuerunt, quousque Pygmalion imperaret. *Hier. contra Iouinia.* Quod in Indijs continuerunt, præsertim Bracmanes populi & Gymnosophistæ philosophi, ad quorum æmulationem Pythagorici multique alij Græcorum sapientes se composuerunt.

1657

Quia Xenocrates scriptum reliquerat in templo Eleufi-
niæ tria hæc præcepta inſculpta fuiſſe, Honorandos pa-
rentes, venerandos Deos, abſtinendum carniũ eſu, ex
Tripolemi vetuſti legibus. *Ibid. & Porphy. lib. de abſtinentia
ab animalib.* Nam vel ſæculo Alexandri Magni Porus In-
dorũ rex dicebat Alexandro, Meus victus ſunt olera, pal-
marum encephali & fructus, porus autem aqua, quam
mihi fluuius fundit. *Suidas in φοινικων εγκυφαλοι.* Quæ edulij
puritas ita à Porphyrio & Pythagoricis deſenſa eſt, vt ni-
ſi Dei permiſſum interueniſſe ſciremus, videretur natura
dictamine omnino ab animalibus abſtinendum.

Interim animalia permittuntur, quia diluuium corru-
pit fregitque vim & bonitatem terræ, debilitauit etiam,
peiorẽmque reddidit naturam humanã. Hinc illud Faſci-
culi Myrrhæ Gen. 10. Omnes generationes poſt Diluuiũ
fuerunt infirmæ & debiles comparatione priorum ob
aquas Diluuij.

Septem præcepta dantur, quæ Hebræi partim præce-
pta filiorum Noë, partim præcepta naturæ appellant, &
obligare etiam gentiles ſcribunt iſto ordine. Non colere
idola. 2 Benedicere Deum, 3. Seruare ius publicum. 4 Ca-
uere ab inceſtu propinquorum, aliõque nefando concu-
bitu. 5 Non fundere humanum ſanguinem. 6 Non rape-
re. 7 Non tollere membrum de animali viuente. *Hebræi
paſſim, vt R. Selomo in 2. c. Ier. Seder Oleam cap. 5.*

Arcus cœleſtis, miſericordiæ Dei & Crucis, in qua
Chriſtus fuit vt in arcu extenſus, ſit ſymbolũ, *Gen. 9.* tunc-
que primum in nubibus ponitur aucta Solis luce, *Abben
Ezra,* vbi taxat R. Saadiam dicentem extitiſſe ab initio,
ſed nunc primum poſitum in ſignum mundi nunquam
amplius diluuiõ perituri.

Multis annis poſt (*Abben Ezra, Gen. 9.* contra eos qui
iſta coniungunt) plãtata vinea, Noë inebriatus, & irriſus.

Vnde ſecutum oraculum de eius filiis, qui omnẽ ter-
ram repleuerunt. *Benedictus primum Sem,* è quo ortus
Abraham credentium Pater. Deinde Iaphet, è quo dilata
eſt gentium plenitudo & ingreſſa in Tabernacula Sem, i.
Eccleſiam. Poſtremò Chanaan filius Cham infœlicitati
ſeruitutis ſubiectus. Vnde Chananei, qui in vndecim gẽ-
tes creuerant à poſteris Abraham, Lot & aliquot aliorum
deleti ſunt funditus. *Deut. 1.*

Cham autem, quia deſtitutus eſt paterna benediçtione,
non paruam plagam reliquæ ſuæ poſteritati attulit, vt
& ipſa indignationem Dei in ſuum parentum teſtaretur.

Nam filij Mizraim ſecundo geniti, vt Ægyptij nigri &
deformes nati ſunt, *R. Selo. Gen. 12.* Getuli præter nigrorem
ore putidi, vt cogantur ſalem perpetuo habere in ore. *Pe-
ſtellus in compendio Coſmographico.*

Filij Phat tertio geniti, vt Mauri, nigri, ſimi, labeones,
aliõve modo prodigioſè affecti.

Filij Chus primogeniti nigerrimi, &c. Nam certiffi-
mum eſt originem nigredinis non à regione propriè (vt
hactenus eſt exiſtimatum) ob ſolis ardore, ſed à ſtirpe &
ſanguine Chus prouenire. Quoniam ſub æquatore & lo-
cis vtrique tropico vicinis inter iſtos nigerrimos ſparſi
reperiuntur albi vel cineritij, qui illic in ſua albedine per-
ſeuerant, vt qui manarit è ſanguine Abraham, Salomonis,
Iudæorum & aliorum inquilinorum. 2. Quia nec in Indiæ
littoribus ſub eodem climate, imò verò parallelo (niſi ex
traducta aliunde ſtirpe) eo colore tinguntur. Sed nec in
Atlantiæ, in qua homines ſunt oleaſtrino Indõe, aut
vt plurimum, cineritio colore, præter paucos, in vno ſolo

Ann
Diluuij

1

Ann
mundi.

1656.

NOE ET DILUVII SÆCVLO.

1657.

Anni
Diluij

1

Anni
mundi
1656

NOE

SÆCULO. II. SECUNDO.

II

b SEM, filius Noe genuit Arphaxad ab eluuiione anno 2.

Gen. 11.

2

Iapeto Europæorum & Septentrionalium patre.

Cameſe Arabum, Afrorum Meridionaliumque ſatore.

loco, ob eamque rem vicinis inuisos cū alioqui veri Æthiopes sibi de sua summa placeant nigredine. 3. quia vsq; ad 35. gradum latit. in Africa vltra æquatores sunt atterriti, cum apud nos Hispania, Sardinia, Syria, Arabia, Babylon, Chaldæa, Perſis, Suſiana, Gedroſia intra 35. gradus latitudinis cis Aequat. nullatenus Æthiopes ferre videantur. Credendum itaque traditioni Hebraicæ, quæ ex albo parente Cham (ſicut & Iaphet & Sem albi erant) natum affirmat Chus (aut ſaltem eius poſteros atro colore in ſceleris paterni argumentum. *Ibid. pag. 38.*

Præter calamitatem ſeruitutis. Nam Arabiæ gentes, quæ è Chus deſcenderant, ab Iſmaele, Eſau, Madian, & cæteris Abrahæ filiis è Cethura, à Moab & Ammon Loti F. partim extinctæ partim ſub iugum miſſæ ſunt. Africa autem populi perpetuæ Europæorum & Aſianorum ſeruituti obnoxij, qui proinde reges ferè habuerunt extraneos, olim Iudæos, Perſas, Ptolomæos, Græcos, Romanos, Saracenos, hodie Turcas, Iſmaelitas. Sed Abyſſinorum Præto-Ioannes ſuam originem refert ad Salomonem eiusque nobilitas tota ab Abraham, de quo poſt.

Proprie tamen Chanaan maledictus infelixve pronuntiatuſ, non Cham, quia auctor fuit, & origo ſcandali, Turpitudinè enim aui Noe reuelauit, quem nõ modo non caſtigauit Pater, ſed & fouit corridendo & conuocando fratres ad iſtud ſpectaculum. In eum autem verſa eſt imprecatio, non in Cham, ne Chus Æthiopum pater, Mizraim Ægyptiorum, Phut Lybum ea immerentes includerentur, qui proinde & ipſi aucti ſunt cæleſtibus & temporariis gratiis. Nam Æthyopes regnum florentiſſimum iam olim habuerunt, & perpetuo à diebus Salomonis & Reginæ Sabæ fideles fuerunt Ægyptij Chriſtum è primis ſuſceperunt. Sic Afri. & Soli Chananei penitus ab Iſraelitis vel extincti, vel in alienas terras eiecti, vbi miſere viuunt & barbære, &c.

Quod autè iſtud contigerit, vt rectè Abben, Ezra, multis annis poſt Diluuium ex eo apparet. quia Chanaan tunc erat auctor & præcipuus tragediæ auctor, qui tamen erat quarto genitus. Cham enim iam ante eum genuerat Chus parentem Æthyopum, Mizraim Ægyptiorum, Phut Lybum, *Gen. 11.*

Tunc, imo tota hac 2. ætate habitabãt in tentoriis, nullis adhuc pagis, vrbibusque conditis. Nam Genef. 9. nominatur tentorium Noe, & tabernacula ſuæ tentoria Sem (idem enim in Heb. vocabulum. *חֶמֶר* Obel ſignificans tabernaculum motorium minimèque fixum.) quem morem aliquãdiu ſeruarunt Patriarchæ ſequentis ætatis, è variis locis Genef. de quibus proinde Apoſt. Heb. 11. in caſulis aut potius in tabernaculis, *ἐν τῶνς οὐλῶναις* habitando, &c. Et vrbium primæ poſt Diluuium, non niſi poſt diuiſionem gentium, proeecto iam Abraham, nominantur & condi docentur, Genef. 10. & 11.

1657

1659

Doctores Hebrazi, vt ſcribit R. *Leui in 9. cap. Genef.* tradunt Cham exſecuiſſe teſticulos patri, ne deinceps liberos procrearet. Quid ſimile Poetæ noſtri de Cælo & Saturno fabulantur.

b Sem poſt diluuium vixit an. 500 ſuperſtes Abrahæ an. 35. vsque ad annum Iacob prope quinquageſimum. Nam moritur ſexcentenarius. Conſtanti Hebræorum ſentètia, ipſe eſt Melchizedech, qui per tot annos, nempe à diluuiõ ad ſæculum Iacob, fuit præcipuus Eccleſiæ Dei gubernator. *Hieronymus ad Euagrium.*

Magna probabilitate Hebræorũ Talmudici. *Joſep. li. 1.*

c.10. kimhi in Rad 𐤀𐤏 (refragetur initio Paralip.) R. Selo-
mo Genes. 10. docent, Iaphet primo loco à Noe fuisse ge-
nitum, 500. scilicet patris anno: Cham secundo. 501. Sem
autem omnium postremo, cum pater peruenisset ad 502.
vel 503. et si contra nostris, vt *August. hb. 16. de Ciu. c. 2.* Ia-
phet minimus putetur, Sem maximus. Sed eius nihil in-
terest ad nostræ Ecclesiasticæ historiæ seriem.

Interim ratio Hebræorum videtur inuicta. Quicun-
que fuit primogenitus Noe, erat Centenarius ineunte
Diluuiio. Nam natus quingentesimo anno ipsius, qui sex-
centesimo in arcam ingressus dicitur Genes. 6. & 7. Sem
autem non nisi fuit centenarius biennio post diluuium
Genes. 11. qui annus erat sexcentessimus secundus Noe.
Sem igitur non fuit primogenitus.

Deinde Genes. 10. vbi ex ordine historiæ textitur trium
progenies, Iapheti genus præcedit, Camesis sequitur, Se-
mi tandem subiicitur. *R. Leui* denique ibid Sem dicitur
frater Iaphet maioris (sic enim accipiunt Hebræi in geni-
tuo, non in alio casu *Maior, &c.*

Prius tamen solet nominari à Mose, verum vt dignior
& pietatis auitæ tenacior, non vt antiquior. item obser-
uantia & amoris causa ad honorandam eius memoriam,
qui suus populique sui esset parens, denique propter pri-
mogenituræ prærogatiuam, dum ex eius semine oriturus
esset populus Dei, & Christus.

Sem apud homines gloriam adeptus summam & su-
per omnem animam (post Seth) in origine Adam *Ecclesia-
stic. 49* Patris ebrij nuditatem, cui illudebant Cham &
Chanaan pallio cum altero fratre operuit, atque pater-
nam benedictionem promeruit. Salem regiam condidit
& templo adornauit, in quo sacrificium & Ecclesiæ sedem
primariam fouere erat solitus.

Ex eo pij homines procreati sunt, qui in Dei cognitio-
nem permanserunt. E fratribus ij, qui se ad falsa numina
contulerunt.

Non perinde profanis notus fuit, qui alioqui Cham
Iaphet meminere sub nomine Camesis & Iapeti, quoniã
& Orientalium pater, quibuscum commercium prope
nullum habuere, vt cum Europæis & Septentrionalibus,
quorum parens Iaphet, cum Afris, & meridionalibus,
quos Cham procreauit.

Iaphet ab Hesiodo & Poetis Iapetus nominatur, cuius
filium faciunt Prometheum, à quo hominem è limo ter-
ræ factum, & igne Iouis è cælis delibato animatum scri-
bunt: fortasse quia sermonibus ipsius doctrina de creatio-
ne protoplasti apud posteros conseruata sit.

Quemadmodum autem Iapeti, & quidem inter Gigā-
tes, nomen Græcis & Latinis notum fuit, quamuis vnde
essent ignorarent, ita fratris nomen non ipsis adeo fuit
obscurum, quin inter Gigantes cum Deo bellantes Ca-
mesem nominarent. *Vt Cato in fragm. de Originibus.*

Ab his disseminata sunt & diuisa in terra gentes 70.
Quot notantur capita familiarum Genes. 10. & 11. Nempe
26. è Sem 30. è Cham. 14. è Iaphet.

Quamuis autem Iapheti progenies gētibus & linguis
Nomen dantes initio pauciores fuerint, tandē tamen cæ-
teras numero & multitudine superarūt, vi paternæ bene-
dictionis *Dilatet Dominus Iaphet. 1.* multiplicet eius sobo-
lè & amplifcet eius fines supra reliquos. *Fasciculus myrrhæ.*
Hinc effusiones incredibiles populorum è Septentrio-
ne in Europam, Africam, Asiam, & omnes orbis partes.
Hinc amplissima regna Macedonum, Græcorum Roma-

Anni
Diluuij

I

Anni
mundi

1659

NOE SÆCVLO.

2

1659

Anni Diluuij	12	Anni mundi	1659
2 37	<p>c ARPHAXAD genuit Selam ætatis suæ an. 35.</p> <p><i>Elam, Assur, Lud, Aram quatuor alius filius Sem.</i></p> <p><i>Gomor, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Mosoc, & Tyras septem Iapeti. F.</i></p> <p><i>Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, 4. filius Cham.</i></p>	1659	<p>norum, Tartarorum, Turcarum, &c.</p> <p>c Gen. 10. 22. apud 70. Interpretes Arphaxad dicitur genuisse Cainam, & Caina Selam. Nullum nullum exemplar Hebraicum hoc loco huius mentionem facit. Quintetiam verustissimi Hebræi nominatim notant à Noe ad Ahraham tantum decem esse generationes, quot erant ab Adâ ad Noe. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim numerat, ac Cainan infert in hunc ordinem. Gen. 10. 22. Arphaxad genuit Cainam, & Caina Selam.</p> <p>Gen. 10. 22. Arphaxad genuit Cainam, & Caina Selam.</p> <p>Possit etiam dici Arphaxad genuisse Selam per intermedium Cainam. Nam sæpe Hebræis <i>gignere</i> tam maioribus reliquis, quam proximis parentibus tribuitur. Sic cum non meminisset Cainam Moses, id B. Lucas posuit, siue è veterum Hebræorum historiis, siue è Spiritus sancti afflatu. Gen. 10. 22. Arphaxad genuit Cainam, & Caina Selam.</p> <p>Gen. 10. 22. Arphaxad genuit Cainam, & Caina Selam.</p>
Gen. 11. 67	<p>13</p> <p>d SELA genuit Heber anno 30.</p> <p><i>Hus, Hul, Gether, Mes, Filiis Aram, Syrorum Patris.</i></p> <p><i>Ascenaz, Riphat & Togarma F. Gomer, Gallorum P.</i></p> <p><i>Eliza, Tarsis, Cittim, & Dodamin F. Iauan Græcorum P.</i></p> <p><i>Saba, Hauila, Sabattha, Regma, Sabathaca F. Chus Æthiopum P.</i></p>	1694	<p>Quod si verè Aphaxad genuit Cainam, deinde Caina Selam, genuit Cainam anno 18. & Caina Selam anno 17. Qua ratione Sela natus est ipsi Arphaxad cum Arphaxad ageret 35. annum. Sic numeri tantum in 70. erunt corrupti, vt totis his sæculis. Atque hæc est prima trium de Chronologia huius ætatis quæstio.</p> <p>Cæterum quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abraham 146. annum Isaac. 46. Mundi 2096. Sic Heber, à quo Hebræi dicti sunt, omnium Patrum post diluuium diutissime vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464. vsq; ad 80. Iacob Hac methodo, quinam, quibuscum, & quam diu vixerint, facile deduces.</p> <p>Secunda huius ætatis quæstio est de natiuitate Arphaxad, vt tertia de Abraham, de qua suo loco.</p> <p>Nónnullis dicitur genitus primo anno diluuij, alii secundo. Difficultas in eo est posita, quod <i>Biennio post diluuium Gen. 11.</i> interpretentur post diluuium. scilicet inchoatum. Ac sic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè annis 292. concludunt. Simplicius est de Biennio post absolutum diluuium.</p> <p>Nisi vero tam cito post diluuium reperiretur natus, posset non videri primogenitus, quia Gen. 10. v. 22. & i. Paral. 1. nominatur tertio loco, nempe post Elam & Assur.</p> <p>Vti fuère primi generis primordia in Armenia, Mesopotamia (ibi enim Eden paradisi locus, <i>Eze.</i>) Chaldæa, Syria, ibique ante diluuium homines duntaxat incoluère: ita hæ ipsæ primum regiones post illud habitatae sunt, & sapientiam à maioribus acceptam coluerunt ad vsque laborum confusionem.</p> <p>Post diluuium cœpit habere locum illud Plinij. Quanto magis præterit sæculi cursus, tanto minora corpora fert natura.</p> <p>d Moritur Annorum 433. Iacob. 31. Gignit trigesimo, & sic ferè deinceps. Nam vt contractior est iam vita, ita & vitæ functionum vsus celerior.</p> <p>Notant enim sub huius patre humanam vitam dimidio imminui cæpisse. Cum enim superiore æuo homines explerent 900 annos, iam his diebus ad 400 redacti sunt, vt sub Phaleg ad ducentos. <i>R. Selo 1. Paral. 1.</i></p> <p>Nascuntur copiose futuratum gentium Patres è Sem Cui ab Euphrate cum Syria Oriens torus attingit Arphaxad Chaldæorum, quos proinde diminutè Casdim, à tribus postremis litteris <i>שדכ</i> vocat (è quo Heber Hebræorum (Elam Elamitarum qui post ab infusus in ipsorum re-</p>
67		1724	
1724		1724	

gionem Persis de genere Iapheteo & Medorum sanguine, Fasciculus Myrrha Genes. 9. Persia dicitur. ~~Assur~~ Assur Assyriorum, Lud ~~Lybtorum~~, Aram Syrorum, vnde in Hebræo Syria sic appellatur, cuius metropolis Damascus, etiam vsque ad Augusti tempora vocatis Arameis (inquit Strabo) quos Syros dicimus. E quo Hus Auxitidis regionis in confinio Syriæ & Arabiæ Pater, Hul Armenorum, Gether Phætorum, qui & Armenij, Mes Mesopotamiae suæ regionum. Iosabab Hebræi. In Idorun, de quo tredecim Indiarum propagatores suo tempore nominandi.

E' Iaphet, cui contigit Septentrionalis regio à Tauro & Amano montibus Ciliciæ & Syriæ vsque ad glaciale pelagus, & Europa vsque ad Gades, Gomer Galatarum ~~siue Galatun~~, Magog Seytharum, vnde & Hebræi Scythiam hoc appellant nomine, quæ & Scythia. Scythia phus ~~scythia~~ Madai Medorum, Iananiorum, siue Græcorum, vnde in Heb. Græcia nominatur Iauan Es. 66. Joel 3. Dan. 8. 9. & Græci Iones, & quinta eorum lingua Ionica & mare Ionium, per quod è Syria itur in Græciam. Tubal Hispanorum siue Iberum, Esa. 66. Mosoc Mosconitarum & Capadocum Ponticorum, quorum metropolis tempore Hieronymi Mazaca, Thiras Thracum, E' Gomer Alce nez Germanorum, Riphat Riphæorum, vbi & Riphæi montes, Togorma Sarmatarum (Recentioribus Hebræis Turcarum,) E' Iauan Elifa Elifeorum siue Æolidum, vnde lingua Græcorum quarta Æolica. Tarsis Cilicum, quorum metropolis Tarsus, Cittim Cypriorum, quorum ciuitas Citium, quæ nobis Zenonem philosophum peperit, propriè Europæorum maris mediterranei accolarum vel insularum, vnde Romani & Itali Num. 24. & Dan. 11. sic appellantur, & Græcorum insulani, Es. 23. & Macedones. 1. Mach. 8. Dodanum Epirotarum, apud quos Dodoneum oraculum. Rhodamin (Nam 1. Paral. additur) Rhodiorum.

E' Cham, cui cessit ab Euphrate meridionalis tractus vsque ad extrema Africæ, Chus Æthiopum, vnde Æthiopia Chus Hebraicè nominatur, Mizraim Ægyptiorum, vnde & in Heb. Ægyptus sic dicitur, & apud Ptolom. & hodie per totum Orientem, Phut Mauritanorum, vnde fluuius Mauritanicæ Phut, & tota regio Phutensis, vbi hodie regnum Felsense, Chanaan Chananeorum, quorum regionem postea Iudæi, vi imprecationis Noë & propter eorū peccata occuparunt. E' Chus Saba Sabæorū, in Arabia, de quibus Poëta, mittunt thura Sabæi, Euila Getulorum, qui sunt in parte Æthiopiæ Occidentali, Africæ desertis adhærentes. Sabatha Sabathenorum, qui nunc Astabari, Sabataca Cephalecorum in intima Africa secundum littus maris Æthiopici, quorum annales affirmant Salomonis classem illuc tertio quoque anno auri causa navigasse. Raama populorum magis mediterraneorum, qui paulatim antiqua nomina perdiderunt, vel potius ignorati sunt à nostris Geographis, vt plerique alij Africæ, verentibus fortasse, ne regionibus extra Tropicum Cancrici positis, stulta quadam vulgi persuasionem, torrerentur.

Ex hoc Raama Saba Sabaim auctor, vnde Regina Saba, quæ inuisit Salomonem. Dadan ignotæ gentis, sed Sabainis propinquæ.

E' Mizraim Ægyptiorū fonte Lud Marmaricorum, Anā Cyrenaicorum, quanquam hi dicantur bello quodam Æthiopico consumpti. Laab Lybum, Nephtu Nubiano-

Anni
Diluvij

37

Anni
mundi

1694

Lud, Anam, Laab, Naphtu,
Patrus, Chastu, Capthro F.
Mizraim Ægyptiorum P.

Sidone, Heth, Iebus, Amor,
Girgas, Heu, Arac, Sin,
Arad, Samar, & Hamath F.
Chanaan.

67

1724

NOE SÆCULO.

14

Gen. II.

e HEBER gen. Phaleg, anno 34.

1724

101

Saba & Dadan filii Regiæ de genere Chus.

1758

Philistim filii Casluim de genere Mizraim Ægyptiorum patris.

101

1758

Anni mundi

1694

rum, Patrus petreæ Arabiæ, Caslu Trogloditarū, de quibus egressi sunt Philistim Palestinorum patres, Caphtor, Capadocum ad Taurum, non ad Pontum.

E' Chanaan Sidon Sidoniorum, Heth Hetheorum, Iebus Iebuseorum, Amor Amorrhæorum, Gergas Gergefeorum. Heüs Heueorū, Arac Aracheorū, quorum metropolis Arca contra Tropolim, in radicibus Libani. Sin Sineopum qui Sin ciuitatem nō procul condiderunt, Arad Aradorum, qui Aradiā insulā tenuerunt angusto fretō à Phœnicia littore separatā. Samar, à quo nōnulli Samariæ montem denominant, Hamath, à quo ciuitas Syriæ Hemath, in Scriptura celebrata, quam Aug. Antiochiā. Hier. Epiphaniam Græcis temporibus nominatam asserit.

Hi quidem longè plures sustulerūt filios, (Nā Gen. 11. de quolibet ferè inculcatur, *Et genuit filios & filias.* i. numerosam vtriusque sexus sobolem) sed solum nominantur, patres & capita gentium & linguarum maricum. Cæteri sunt per cognationes, familias & gentes confusi.

Quare hæc ætas merito inscribi potest mater & parens humani generis, siue ætas propagationis & multiplicationis humanæ. Nam his trecentis annis genus humanum copiosius esse auctum & multiplicatum, quàm 1600 annis diluuium antegressis, ex eo apparet. Primo, quia tot illis annis vix Asiæ mediterranea potuerint impleri, cum iam post 300. tanta multitudo extiterint nepotes Noë, vt non modo illa loca repleuerint, sed etiam vniuersum continentem, imo etiam maris insulas, Gen. 10. & 11. Secundo, quia lex matrimonij siue monogamiæ in paradiso lata sex primis generationibus, ne quidem inter Cainitas violata sit, inter filios autem Dei nunquam, cum iam hoc æuo polygamia locum habuisse videatur è coniugijs Abrahæ, Iacob &c. Tertio, si ex vno Iacob intra 430. iuxta alios 210. sexcenta hominum millia exierunt ex Ægypto, præter paruulos & fœminas, qui non erant pauciores, quot potuere nasci intra 300 è tribus filiis Noë præsertim benedictione Dei Patris cumulatis?

Forma certè Ecclesiæ quæ 300. primis, & quidem inter cruces acerbissimas plus creuit auctaque est, quàm verus Synagoga bis millenis, adeo vt mundum totum occuparit, & per eum latè diffeminarit.

e HEBRÆIS nomen dedit. In Chaldea inter Tigrim & Euphratem remansit cum tota posteritate, quousque Thare cum filiis migravit in Mesopotamiam, deinde Abraham in Chananeam, à quo Euphratis transitu in alienam terram, Rabbinorum multi, vt R. Selo. Genes. 10. Abraham primum Hebræum, indèque eius posteros Hebræos dictos putant, non ab hoc Patriarcha. Nam & Heber, trans, vltra. quasi transfluuiales.

Sapiens Propheta apparuit, quod filium suum vocauit Phaleg, i. diuisionem, quia illo viuente linguarum regiones diuidendæ erant. R. Iose.

Vocabulo prophético siue prouidentia, vt innotesceret in hac diuisione orbis terrarum, plus fuisse diuinæ prouidentia, quàm humani consilij & industria.

Secundo genuit Ioctan à diminuendo siue minorado, quod diminuerit sibi de mudi negotiis, vt vacaret rebus diuinis & philosophiæ. R. Selo. I. Par. 1. Quasi è duobus ipsius filiis vniuersa sapientia manatura esset in homines. Diuina per Phaleg Hebræorum patrè, humana & Philosophica per Ioctan Indorum & Orientalium genitorem. Vnde philosophia illis locis ab omnī antiquitate floruit,

Bracmanes, Gymnosophistæ. Et in libris regum, historia præsertim Salomonis, sapientes Orientis. Tardissimè Occidentales sapuimus & sciuius.

Tres prophetæ huius ætatis Noë, Sem, Heber. *Seder Olam c. 21.*

f PHALEG à diuisione nomē habuit: patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim sæculo, id est, sub vitæ ipsius extremum, *Auctore R. Iose.* in diuersas linguas, prouincias, & gentes terra diuidenda erat inter filios Noë. Alioqui natus est 101. post diluuium anno. Ex quibus Sem, qui & Melchisedech sacerdos Dei, viui, cum iuis, Orientalem Syriæ partem versus Euphratem obtinet. Cham Zoroastres Bactros, Iudæam, Arabiam, Aegyptum, Æthiopiam, totam denique per ordinem successio- nis) Aphricam. Iaphet, siue Iapetus cum septem filijs eorumque posteris, Europam nostram & Septentrionalem Asiæ partem. Hinc poeta, Audax Iapeti genus, primum se credere transtris, &c.

Antea enim nemo mare sulcarat. Hinc poetæ aureo sæculo negant mare fuisse traiectum. Exemplum arcæ illos in insulas traxit, quas & repleuisse à Mose memorantur.

Nomina posterorum eorum Hebraica id clarè indicant *Genes. 10. & 1. Paralip. 1.* vt Assur, Maçai, Lud, Sidon, Iauan siue Ion. &c. Ne Græci gloriantur se terris imposuisse nomina. Origenes enim populorum secundum familiarum fortitiones alibi non leguntur, quàm apud Mosem *Gen. 10. & 11.*

Ciuitas & Turris Babel ædificatur, ne posthac posset vllò diluuiò perire: quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellantibus materiam præbuit, & de Alloidis Titanis & Terræ filijs, qui manibus magnum aggressi rescindere cælum, apud Virg. ex Homero.

Ex vna lingua Hebræa, multæ, nempe 70. vt Hebræis placet, factæ sunt: quod colligunt è capitibus familiarum, quæ totum recensentur. *Gen. 10.* Sed id sub finem vitæ Phaleg i. 48. Abrahæ.

Omnium ergo matrix Hebraica mundo cœua, *Hiero. in Sopho. Orig. hom. 11. in Numer. & fere Hebræi, præter R. Iuda, cui in ira. Sanedrin, Ada Sermo Aramaus, id est, Syriacus.* Quæ vt prima fuit, ita erit & vltima. Nam eius vsus est, eritque in cælo, dum ea Sancti, vt Psalmus ait, in sæculorum sæcula laudabunt Deum. *Haymo 1. Cor. 13. Viguierius è doctrina Scholasticorum. Insti. c. 9. §. 1. v. 8. p. 103. Remigius 1. Co. 13. Ioan. Dominicus Cardinalis super Magnificat, Vivaldus de monte regali c. 9. lib. de laudibus & triumphis trium litorum.* Vnde & Angelicam dictam putant ab Apostolo 1. Co. 13.

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voces ne sint à natura, an ex hominum instituto, vt censuit Aristoteles. Nam Deus ipse linguas confudit, id est, ex vna multas fecit. *Hebræi,* siue miscuit (*Balal* hoc sonat & simplici vnitati opponitur vt mixtio & confusio) miscuit inquam, vt iam non esset vna lingua siue loquela, sed mixtæ, & confusæ. i. variæ & multiplices, vt iam se mutuo non intelligerent, seque separate cogerentur.

Sic earum diuisio siue diuersitas neque est naturalis, cū vnicus principio esset Adā cum sua vxore, sed publica calamitas in hominū genus diuinitus effusa, Deique puni- tio, neque ex humano cōsilio, vel vitio, vt prima & vnica progressu tēporis fuerit variata, & plures facta, quia simul omnes vnus essēt dialecti & idiomata cū cōster 70. linguas radices planè habere diuersas, nec inter se quicquā

Anni
Diluuij.

101

Gen. 11.

131

131

Anni
mundi

1758

1788

1788

NOE
ET
DILVVI
SÆCVLO.

15.
f PHALEG gen. Rehû
ætatis anno 30.

Iocchan fratre minore.

Anni
Diluij.

101

NOE ET DILVII SÆCVLO.

Anni
mundi

1758

habere commercij & affinitatis.

Hebraica, quæ antea communis erat, apud Hebrum (à quo linguæ & populi nomen remansit incorrupta, quòd neque consilij, neque operis eorum, quibus turrim in cœlum erigere placebat, interfuisset. Nam etsi ista confusio cõtigerit vltimo anno Phaleg, i. ætatis eius 239. at ei Heber superuixit 170. annis, vsque ad 82. videlicet Iacob. In eo enim sinit antiquus Macroborum Vigor.

Qui turrim ædificauerunt, appellati sunt Meropes, ob diuisam vocem. *Vide Suidam in voce, Hebræi.*

Imò verò remansit etiã in Syria & terra Chanaan, antiquis Patrũ sedibus cùmque in eam venit Abraham Chaldæus, tam ipse, quàm posteri ipsius locuti sunt Labio Chanaan, quæ est ipsamet lingua sancta, circa quæ tempora corrupta est in Syria, vt deinceps, non Hebraica siue Chanaanica fuerit, sed eius duntaxat dialectus proximus. Nam propius Syriaca ad eam accedit, quàm reliquæ. *Elias Prof. Meturgheban è Thalmudicis.* Quod videtur sumptum è c. 19. Esaiæ, In illa die ciuitates in terra Aegypti loquentur lingua Chanaan, & colent Dominum exercituũ. Sic enim Esaias appellat linguam sanctam Hebraicam. Atque hinc fortasse suprã R. Iuda Adã sermonem fuisse docuit Arameum.

Sed nec qui morabantur in Syria & Chanaan videntur interfuisse cõstructioni turris, aut cõmunicasse. Quoniam Gen. 11. v. 2. structores descendisse videntur de Oriente in cãpum terræ Sennaar, illicque cõsedisse ad hoc opus. Syria autem & Chanaanica erant in Occidente terrarũ, quæ tunc incolebãtur, nẽpe vltimæ ab illa parte propter mare Mediterraneum: montes Libani Armeniæque à Septentrione, deserta Arabiæ ab Austro, Solo Oriente aperto, plano & peruio vsq; ad montes Mediæ. His enim finibus conclusa videretur istius ætatis habitatio.

Aiunt autem hanc confusionem linguarum extitisse 48. ætatis Abrahæ, 10. ante obitum Noe, ita vt vterque eam spectarit. *Seder Olam.*

Indèque terrarum diuisionem. Nam eam statim est cõsecuta, eoque promptius, quod alter alteri peregrinus videretur.

Vnde falsum est anno 101. post diluuiũ huiusmodi cõfusionem accidisse, quod tamen nostris Chronologis & nonnullis Hebræis apud Abben Ezram placet, nẽpe quia prima ætas Phaleg indicit in 100. ab ipso diluuiio. Si enim vera est Hebræorum historia, illam oportet factam post annum à diluuiio trescentesimo: ætate videlicet tertia & Abrahæ, quod omnino est tenendum. Primum quoniam oportuit prius iusto aliquo tempore multiplicari stirpes, quàm in tam varias orbis partes dispergi. Deinde, quæ ratio est firmissima & prope necessaria, quoniam gentes multæ, maximæ & præcipuæ nondum erant ortæ, reliquæ non multum auctæ. Tantum abest, vt illarum linguæ potuerint confundi. Nam tredecim Indiæ exortæ sunt è Iocã fratre Phaleg minore Gen. 10. Præterea illas oportuisset præteritas in partitione orbis terrarũ, quæ tamen optimam & locupletissimam mundi partẽ sunt cõsecutæ. Non, vt Israelitica, quæ ideo in partitionẽ illã non venit, quia adhuc erat in lumbis Abrahæ, & pars eius Dominus, *Deut. 32.* qui ei prouidit tãdem de terra Chanaã. Denique paulò ante demonstratum hæc facta sub extremam vitam Phaleg, quam ad 339. diluuij perduxit. *Gen. 11.* Hinc à diluuiio ad diuisionẽ terræ & linguarum confusionem annos 340. numerat auctor Seder

131

1788

Olam, & Hebræi penè omnes. Quibus congruenter Abbas Vſpergenſis Chronici ſui initio, Moſes (inquit) ab Adam ad Noë, & à Noë, ad Abraham duarum ætatum tempora, ſecundum ſucceſſiones generationum in populo Dei deſcribit, nullam vſquam de regnis & regibus faciès mentionem. quòd reges fortaiſſis nondum eſſent. vbi pro *fortaiſſis, certiffimè*, ponerem. Nam nihil certius, quàm regnorum originem ob ſuperiores cauſas conferendam in quinquageſimum circiter tertiæ ætatis, ſiue Abrahæ.

Dum 70. linguas duntaxat Hebræi conſtituunt, hoc faciunt, quia apud Moſem non plura ſtirpium capita & principes notantur iuxta numerum filiorum Iſrael profectorum in Aegyptum *R. Selo. Deut. 32. Abben Ezra Gen. 10 & 11.* Noſtri ſeptuaginta duas pro numero 72. diſcipulorum ad eas conuertendas à Chriſto inſtitutorum. Nempe è Iaphet 15. è Cham 30. è Sem 27. Sed rectius Hebræi. Nam conceſſis 30. ſtirpibus Cham, vt diſertè expreſſis Genef. 10. è Iaphet ſolum reperiuntur 14. niſi addas Rodanim, è 1. Paralip. quaſi alium à Dodanim. E' Sem vix 24. Item quoniam non plures proferri poſſunt cæterarum innumerabiliũ matrices, quales ſunt, Hebraica genitrix Syriacæ, Arabicæ, &c. Latina Italicæ, Valachicæ, Gallicæ & Hiſpanicæ: Græca Doricæ, Ionicæ, Aeolicæ, Atticæ: Slaonica Polonicæ, Boëmicæ, Moſcouiticæ, &c. Germanica Helueticæ, Anglicæ, Flandricæ, &c. Tartarica Turcicæ, Sarmacanicæ, &c. Abyſſina Aethiopice, Sabeæ, &c. Sic illo numero minimè comprehenduntur, vt gentes poſtea ex iſtis propagatæ. Verbi gratia Ammonitæ & Moabitæ ex Lot, Idumei ex Eſau, Iſmaëlitæ & Hagareni ex Iſmaele: neque ita illarum dialecti, qui ſunt innumerabiles, ita vt intra centum leucarum diſcrimen in hominum labiis, occulta quædam cauſa verſuram faciat tantam, vt vel propter accentum, vel ob mutationem aliquam literarũ, vel additionem vel detractiõem tam paruulo ſpatio non ſe mutuo intelligant, ſicuti in nouo etiam orbe Americus Veſputius obſeruauit ſe ſcripſit.

Adde gentes omnes propemodum eſſe ſpacio ſæculorum inter ſe confuſas, commixtas, vel etiam planè mutatas (Iſraelitas excipit *R. Kimhi* initio *Abdiæ*) propter inſuſiones, bella, clades commercia, coniugia, & alios caſus. Indè que linguas vel peregrinas, vel nouas, vel commixtas, vel corruptas emeriſſe, quotidie que emergere.

Ex peccato accidit illa linguarum multiplicatio, ad puniendam humanam temeritatẽ. Nam vt linguæ vnitas & ſimilitudo firmiſſimũ eſt vinculum ſocietatis humanæ & religionis, ita diuerſitas certã parit animarũ diuiſionem, diſcordiã morum, ingeniorum, ſtudioꝝ, volũtatũ, &c.

Ex tribus Noe filijs 72. gentes totidẽmque linguæ ortum duxerunt, ſed auctus eſt deinde gentium, pluſquam linguarum, numerus. Nam ex Sem, gentes 406. progreſſæ ſunt, linguæ 27. E' Cham patriæ 394. linguæ 22. E' Iaphet populi 200. linguæ 23. vt ſint numero 72. linguæ, generationes ſiue gentes 1000. *Arnobius in Pſal. 104. Eucher. in Gen. lib. 2. c. 7. Aug. de Ciuit. 16. c. 3. 6. 9. 11.* Sed Hebræis, vt doctui, 70. tantũ.

Quem tamen numerum vix dum reperio, ſi quidem excludatur, vt vult *Abben Ezra Gen. 11.* Sem, Cham, Iaphet. tanquam primatij & ſolidi Domini terræ, quorum poſtea hæreditas per capita liberis & nepotibus gentem iuſtam conficientibus in partes diſtributa ſit. itaq; malo vt & ipſi in partitione veniãt, non ſui cauſa, qui quocunq; veniãt, apud ſe eſſet, ſed propter illos filios, qui non per ſe, ſed

Anni
Diluuij.

101

Anni
mundi

1758

NOE
SÆCVLO.

131

1788

Anni
Diluvij

131

Anni
mundi

1688

N O E . S Æ C V L O .

16

Gen. 11.
163

g R E H V genuit Sa-
ruch, anno 32.

*Elmodad, Saleph, Hat-
farmuth, Iera, Adorā, Vzal,
Dicla, Hohal, Abimael, Sa-
ba, Ophir, Hauila, Iobab tre-
decim filijs Iocſtan Indorum
Patris.*

163

1820

1820

in globo, vt loquuntur. i. conuinctim & mixtim gentem
constituere poterāt, nisi mallēt cum reliquis fratribus cō-
fundi : miscerique, vt contigit in partitione Chanaan fi-
liis Ioseph minoribus cum Ephraim & Menasse confusis.

Sic enim perspicua erit capitū & stirpium enumeratio.
Iaphetarum 15. Iaphet, Gomer, Magog, Madai, Iauan,
Thubal, Motoc, Thiras, Askenas, Riphath, Togarma, Elifa,
Tharsis, Cittim, Dodanim. Chametarum 31. Chā, Chus,
Mizraim, Phut, Chanaan, Saba, Hauila, Sabatha, Regma,
Sabathaca, Lud, Anam, Laab, Naphcu, Patrus, Chaslu,
Caphtor, Palesheth, Seba, Dedan, Sidon, Heth, Iebus,
Amor, Gargas, Heus, Arac, Sin, Arad Samar, Hamath. Se-
mearum 24. Sem, Elam, Assur, Arphaxad, Lud. Arā, Hus,
Hul, Gether, Mes, Heber, Elmodad, Saleph, Hefarmuth,
Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Ophir,
Hauila, Iobab.

Vbi notandum non assignatam certā partem ipsi He-
ber pro Hebræa ipsius familia ac gente, vt quæ adhuc es-
set in lumbis Filiorum, præsertim Abrahæ, nec in iustam
cognitionem crenisset.

Atque illud esse Deuteronomij 32. *Quando diuidebat
altissimus gentes, quando separabat filios Adam (in patrias &
Regiones Genes. 11.) constituit terminos populorū iuxta numerum
filiorum Israel. Pars autem Domini populus eius, Iacob funicu-
lus hæreduatis eius, id est. Quemadmodum filij Israel cum
Iacob ingredienti in Ægyptum erant 70. Gen. 46. sic sa-
ne terminauit siue distinxit filios Adam in populos 70. se-
cundum linguarum varietatem, quando eos diuidebat,
& per terras separabat, ita tamen vt alijs, nempe 69. assi-
gnarit & constituerit terminos & patrias suas, Israeleni
autem præterierit, pro parte & hæreditate ipsius se ei re-
seruans & constituens, ipsi suo tempore prouisorus de
terra, quam in manus Chanancorum potius deposuerat,
quàm donauerat.*

g Mōritur annorum 239. Abrahæ septuagesimonono,
mundi 2027. Præfinitè æquauit dies vitæ patris sui, se-
quentes reliqui non item, de qua re Abben Ezra Gen. 10.
& 11. Sub phaleg diebus, quibus collectus est (i. mortuus)
tria insignia contigerunt, partitio terrarum, confusio lin-
guarum, dimidiatio annorum vitæ. Sem enim vixit 500.
ann. post diluuium, Arphaxad 438. Sale 433. Heber 464.
Iam Phaleg dimidium dierum illorum vix explet, nempe
239. Sic Rehu filius eius 239. Sic fermè Sarug 230. Vnde
regula. Post Phaleg nullus peruenit ad dies eius i. annos
239. præter filium ipsius Rehu. Hæc ille, vbi & significat
Phaleg appellatum, non modo quia diebus ipsius terra
fuerit diuisa & distincta gentibus & linguis, verum etiam
quia dimidiata annis.

A diebus Phaleg diminuti sunt anni humanæ vitæ di-
midio vsque ad Dauidem. A Dauide altero pene dimidio
vsque hodie, vt sint 70. aut 80. *Abben, Ezra, Gen. 6.*

Iocſtā patruus Rehu laudatur ab humilitate & contēptu
mūdi, vt proinde meruerit multis intermedijs præteritis
gētes 13. quæ Indias & Orientem possederint, propagare,
& numerū Septuaginta absoluerit. Ex eo enim Elmodad
pater Emodiorum, vbi Emodij montes Alexandri rebus
clari, Hafarmuth Carmanorum, Ophir Perusiorum, vnde
purissimum aurū, qui & traiecto Oceano Eoo, retinuerūt
nomē Peruaim hodie vsurpatū, vt olim in historia Salo-
monis: Hauila Hauileorū, prope Gangē, quorum aurum
& lapides pretiosi celebrantur: Iera Gedrosorū, Saleph,
Adorā, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Iobab populorū

qui vel antiqua nomina perdiderunt, vel quæ nunc pro veteribus habeant ignoratur, vel si retenta sunt, ad nos non peruenierunt, quia illæ partes minus fuere à Geographis nostris lustratæ & cognitæ, & Græci vetera corruperunt vel mutarunt pro arbitrio. Nam quis crederet (Verbi gratia) Mizraim esse Ægyptum, Chus Æthiopiã, Magog Scythiam, nisi hoc factis historiis constaret.

h MORITVR anno vitæ 230. Isaaci primo, Mudi 2050. Nam nemo deinceps attinget dies Phaleg & Rehu, vita sensim contracta. Primus idola formasse fertur nec veri Dei cultum retinuisse. Sed absit à semine Sanctorum, cū præsertim adhuc Noë & Sem viuerent, quos eum reueritum vt Patres, credidisse vt Ecclesiæ doctrinæque cælestis pastores, quis debeat dubitare?

Credibilius esset formata ab alijs, vulgi errore & Nimrodi metu, post Noë mortem coluisse. Nam etiam de pijs Ios. 2. Trans fluuium (Euphratem) habitauerunt Patres vestri olim, Thare pater Abraham & Nachor, seruieruntque Diis alienis.

i MORITVR annorum 148. Abrahæ quadragesimo nono, mundi 1998. Pater Chaldæorum ab aliquibus dicitur. Nempe, quia illic perpetuo mansit, neque traiecit fluuium ad quærendas nouas sedes, miræque auxit familiam atauit Arphaxad.

Rapha famosus gigas 1. Par. 2. à quo Raphaim Gen. 14. de posteritate Chanaan terribiles Gigantes, quos expulerunt Moabitæ à terra ipsorum. Deut. 2. Qui & Emim & Zomzemim. Videntur se recipisse in Philisteam. Nam illic 1. Par. 14. Raphæ posteritas Dauidis tempore, vt Goliath Getheus, & Lahim frater eius 1. Par. 20. vbi & gigas 24. digitorum ex eadem stipe. i. senorum in singulis manibus & pedibus.

k Thare statuarius, idolorum fictor & venditor. Hebrai in Bereſchit Raba. Suidas.

Non puto verum, sat esto vt fuerit cultor è Ios. 24.

Abraham hanc artem aliquandiu exercuisse iidem auctores sunt. Sed & hoc puto falsus, quamuis vocationem eius gratuitam non dubitem, & nullis eius meritis, ex eodem cap. 24. Ios. Vix enim poterat vir ad fundandam Ecclesiam à Deo factus tam cito obliuisci doctrinæ Noë & filiorum ipsius, præsertim Sem, qui adhuc erant in visis, & cuius fruendi causa meditabatur de adeunda Chanaan.

Primus auctor discessus è patria Vr Chaldæorum Mesopotamiæ vrbe, assumptis secum liberis, itineris, vel voluntarij exilij comitibus, Carras vsque progreditur, vt iret in terram Chanaan. Gen. 11. Vel non tam discessus auctor, quam voluntarius Abrahæ filij sui comes, è quo Dei mādātum de relinquenda Vr Chaldæorum, idololatriæ impetratrice, rescuerat. Ab. 7.

Fortasse etiam ipse adhuc terram Chanaã adire instituerat, vbi Deus purè sub pontificatu Melchisedech colebatur, ad vitandã impietatem & persecutionem Nimrod. Sed cum reperisset in Mesopotamia res religionis esse paciores, certa occasione illic permansit cum filiis, vbi & mortuus. Hinc in libro Iudith. Hæc est progenies populi Chaldæorum, Antea habitauerunt in Mesopotamia, quia noluerunt sequi Deos patrum suorum, sed adorauerunt Deum cæli, vnde fugerunt in Mesopotamiam & fuerunt ibi dies multos.

Hæc autem pertinent ad sequentem ætatē, nam nullæ adhuc erāt vrbes, & cōtigerunt anno 70. vitæ Abrahæ 10.

Anni Diluuij

Anni mundi

163

193

Gen. 11. 193

222

Gen. 11. 222 292

292

17

h SARVC gen. Nahor, anno 30.

1820

1850

Iisdem loctani filius.

18

i NAHOR gen. Thare, anno 29.

1850

1879

Iisdem loctani filius.

19

k THARE gen. Abraham anno 70.

1879

1949

Nachor & Haran fratribus Abrahæ minoribus.

1949

Anni
Diluvij
222.

Anni
mundi.

1879

NOE
SÆCVLO.

Post cœptam tyrannidem Nimrod.

Quandiu Carris commoratus sit, & quam ob causam ibi substiterit, nec in terram Chanaan, vt instituerat progressus sit, Scriptura reticet.

Vniuersam suam familiam Carras traduxit. Nam filius eius Nahor illic suam familiam & fortunas constituit, nec post patris mortem, fratrem Abrahamum in terram Chanaan sequutus est. *Gen. 22. 24. 27. & seq.* Delectatus ea sede, quæ patriæ erat propior. Vbi fortasse Diis alienis tandem seruiit. Nam Laban nepos eius Idola habuit, quæ Rachel filia abstulit, & Iacob defodit sub terebintho.

Relictus illic fuit à filio Abraham, qui diuino oraculo in Chanaã vrgebatur, donec 60. post annis Carris moreretur. Contra eos qui è loco A&. 7. perpetam intellectu Abrahamum non nisi mortuo patre illac venisse, & mortuum secum detulisse suspicantur.

Moritur enim ann. 205. Abrahæ 193. Isaac 35. Mundi 2038.

A Noe decimus de semine Sem, tres filios habuit, Sed solus Abraham verum Deum coluit. Reliqui duo Nachor, & Haran ad simulachra se traduxerunt.

Eius primogenitus fuit Abraham, nõ Nahor, non Haran. *Hebrai Gen. 11.* Nostrorum tamen aliqui minimum Abraham fuisse censent. quod & colligunt è *cap. 7. Actorum.* vbi Stephanus asserit Abrahamum exiisse Carris post mortem Tharæ patris sui. Ex eo enim sequi videtur, non natum anno 70 Patris, sed 130. i. sexaginta post. Atqui locus ille Stephani cum Mosis littera, & Hebr. traditione, alio modo commodè conciliatur. Non enim inquit postquam mortuus est Thare, inde. i. è Carris primum Deus eduxit Abraham. sed *transtulit illum.* i. collocavit *μετώρισον* colonum & habitatorem fecit, ac ei quasi nunquam in posterum in Mesopotamiam reuersuro domicilium in terra Chanaan statuit. *μετορία* non est simplex translatio, sed colonia. Nempe Abraham cum ante patris mortem annos 60. magis peregrinaretur in terra Chanaan, quam habitaret, quod per vices patrem & fratres viferet, postea perpetuas illic sedes collocavit, neque amplius in Mesopotamiam reuertit.

Ideoque ante eius mortem ne passum quidem pedis habuit in terra Chanaan, A&. 7. cum duobus annis post, nepe quando Sara obiit, emerit 400. siclis speluncam duplicem cum agro vicino.

Faceffet fortassis Lyranus negotium. Sara (inquit tantum minor erat Abrahamo annis decem. *Genes. 17.* putasne centenatio nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet: Si igitur Haran fuit iunior ipso Abraham, non habebat decem annos, quando genuit Saram, imo ne octo quidem. quia inter natiuitatem Abrahæ & Haran, oportet interfuisse duos plus minus annos. Hoc autem videtur incommodum, maximè quia illo tempore non nisi sexagenarij vel septuagenarij generare incipiebant. Hæc ille.

Cui vt respondeã primum: An non Sara se dicere potuit nonagenariam, vt rotunde & breuius loqueretur, non exactè, quamuis fortasse esset minor? Deinde falso supponitur sexagenarios tot isto sæculo cœpisse gignere.

Nam oppositum supra patuit. Habet autem pro incommodo, quod in illo populo non fuit infrequens, vt octauo anno gigneret. Nam quomodo aliter tam paucopore fuissent multiplicati in populum & gentem, nisi illic fuisset extraordinaria fœcunditas!

Denique *Seder Olam* hoc docet *cap. 2.*

292

1949

Haram (ait) post septennium ab ablactione accepit uxorem, Hinc anno vitæ octauo natus est Lot, sequenti Iefca, quæ & Sara. Sic Her anno octauo duxit filiam hominis Chananei, nono Onam. Sic Phares uxorem accepit octauo, nono autem Hezronem genuit. Nam vt hoc confirmem, quamuis ætas ad procreandum idonea ab adolescentia incipiat, id est, paulo ante 14. an. vt R. Isaac docet pag. 51. & Aug. lib. 16. de Ciuit. c. vlt. & in Psal. 104. regula tamen fallit: cum vndecimo Salomon gignit Roboam, decimo Achaz Ezechiam, cumque muliercula alioqui prouecta à puero decenni grauida efficitur, teste Hieronymo ad Vitalem. Atq; hæc pro Hebræis, vel etiam exacta Chronologia firmitate.

Haram moriens ante Patrem tres reliquit liberos, Lot, Iefcam, siue Saram, Abraham Nachoris uxorem Seder Olam. Dubitat tamen Abben Ezra de Lot, Gen. 11.

Iefca à Soc siue conspiciendo, quoniam pulchritudine sua excitabat homines ad sui conspectum. Hinc illud, & laudauerunt eum apud Pharaonem, vel etiam cernebat futura per prophetica facultatem, quod significauit Deus Abraham. Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara, Fac, & audi vocem eius, Seder Olam c. 2.

Anni
Diluuij
292

Anni
mundi
1949

Summa anni 292
dies decem.

H A C S E C V N D A
Æ T A T E D O C T R I N A M
de Deo, Christo, & aliis capitibus religionis continuatam sic ostenditur.

VALIS Ecclesia legis natura facies post Diluuium extiterit, & perspicui hinc potest, vt iaceam non esse dubitandum, quin Noe, & filij ipsius, ipso

vivo, puram & antiquam religionem non modo tenuerint, verum etiam ad posteros traduxerint, quoniam scriptum Noam iustitia & fidei heredem fuisse institutum, Hebr. 11. & octauum iustitia præconem, 2. Petr. 2. perfectum, qui in diebus iracundia factus sit reconciliatio, & apud quem deposita testamenta sæculi, Eccles. 4. 4. iustum, qui in iustitia sua liberet animam suam à gladio & pestilentia Eze. 14. Hoc auum non modo metientem, sed & quinquaginta fere annis superantem Gen. 9. vt Dei verbum & religionem in sequentes atates perduceret, per hanc aetatem cum prima tertiam connectendo. Na 600. annis vixit cum prima aetate, 48. cum tertia, Hinc Dei vnitas deinceps Genes. 8. 9. 10. 11. Trinitas mysterium Gen. 11. Venite descendamus & confundamus ibi linguam eorum & non audiat vnusquisque vocem proximi sui, atque ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras. Præterea vocabat & innocabat Deum sub vocabulo Elohim. Gen. 8. & 9. Elohim autem pluralis numeri à singulari Eloah, Dii id est, diuina persona. Nam pluraliter Deus sic dicitur עֶשְׂרֵת דֵּיּוֹת in mysterium profundum, Abben Ezra in Psal. 11. eadem prorsus notione, qua Gen. 20. Abraham pronūciauit: Eduxerunt me Dii de domo Patris mei (id est, tres diuina persone, quarum vnaquaque Deus est) R. Iaphet, eodem citante. In Christum venturum fides, Noe iustitia, que per fidem est, heres est institutus, Heb. 11. pactum & fœdus sempiternum accipiens à Deo, Gen. 9. pro cuius signo datus est ei Arcus cœlestis, id est, Christus in Cruce extensus, signum fœderis inter Deum & omnem carnem super terram. Ibid. Item Arca forma mystica & ex lignis occultam significationem habentibus, Sap. 14. Spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit sæculo semen natiuitatis, que manu Dei gubernabatur. Benedictum est enim lignum per quod sit iustitia. Quin arca nihil aliud erat quam crux contracta, & conuoluta. Si enim explicetur & exporrigatur, forma Crucis exoritur. Sacerdotium extremum, publicum, ministerium Noe Gen. 8. & 9. Melchisedech Gen. 14. Sacerdotum benedictiones Ibid. Gen. 9. & 14. Vbi & decimarum perceptio. Fidei signa vt sacrificia cruenta, in typum sacrificij cruenti Christi, Gen. 8. Edificauit Noe altare Domino & obtulit holocausta super altare. In cruenta in typum Eucharistia, Gen. 14. Sem Melchisedech erat Sacerdos Dei excelsi, in suis sacris offerens panem & vinum, & decimas accipiens. Nam horsi est verbum sacrificale, vt Iud. 6. v. 18. quare 70. longe ante Christum verterant Oblit: sicque illum locum intellexerunt veteres Rabbinij, vt R. Iohai Pater. R. Simeo auctoris Zoar, Talmudici, R. Mose Haddarfan. R. Selomo, &c. Gen. 9. Noe plantat vineam non tam vt biberet, quam vt libaret Deo, & sacrorum libaminum deinceps instituentorum usum insinaret. Nam etiam hic veteres Rabbinij magna mysteria contemplantur vt R. Iacob. Baal Hatturim illic attingit. Sacramenta, in patrum externis cultibus & ritibus, quos Sem litteris mandasse scribunt. qui & solemniter benedicebat, &c. Gen. 14. In eorum benedictionibus & imprecationibus: Benedictus Dominus Sem. Dilatet Deus Iaphet, &c. Gen. 9. Lex enim natura non fuit sine sacramentis Purificationum, In arca obto anima salua facta sunt per aquam. Quod & vos nunc similis forma saluos facit baptisma, 2. Petr. 3. Nam in liberationis è diluuiio memoriam purificationes & lauacra in sacris reuoluisse videntur, vt Genes. 35. Matrimonij, eius institutio & bene dictio renouatur semel Gen. 8. bis repetitur Genes. 9. Pœnitentiæ. Eius præco cum esset Noe ante Diluuium predicans incredulis, 1. Petr. 3. & 2. Petr. 2. non videtur post ab ea inculcanda destitisse, vt qui exemplum iræ Dei in impios tam luculentum conspexisset & sensisset. Nam Deus originali mundo non parcens, Diluuium exemplum eorum, qui impie acturi essent, posuerat. Ibidem Math. 24. Luc. 17. Nec solum eam verbo docuit, verum etiam opere. Nam castè & continenter deinceps vixit, quasi ex cœlis testificulis ex Hebraicis traduionibus, & in sudore vultus sui, vt qui esset agricola & vinitor, multiplicandi & politica regendi negotium tribus filijs relinquens, seque in vnica pietate & mundi contemptu exercens

Anni
Diluij
292.

Templa loca religiola, eorum species in altari, quod Noe edificauit, ubi odoratus est Dominus odorem suauitatis Genes. 8. item templum in Salem à Melchisedech edificatum pro sede religionis primaria è Tradu. Hebr. & Ioseph. lib. 6. belli Ind. cap. ult. ubi oraculum fuisse videtur, ad quod perrexit Rebecca ut consuleret Dominum, Genes. 25. Delectus ciborum in abstinentia a sanguine & suffocato, Genes. 9. in distinctione mundorum animantium ab immundis, Genes. 8. non iam ad sacrificacionem solam, verum etiam ad esum bestiarum iam tunc primū concessum, Genes. 9. Festa Noe, & reliquos Patres Sabbathum semel a Deo sanctificatum rite seruasse tradunt Hebraei, ubi supra. Et sanè non est probabile Patres Dei consecrationem à Deo tam solenniter factam Gen. 2. neglexisse, qui longè minora adeo religiose obseruauerunt. Præcepta septem, data filiis Noe isto ordine. Nam colere idola, Benedicere Deum, seruare ius publicum, cauere ab illegitimo concubitu, Non fundere humanum sanguinem, non rapere, non tollere membrum de animali uiuenti, è Gen. 9. Hebraei passim ut Seder Olam c. 5. R. Selomo in 2. Jerem. Ordinis politici & potestatis magistratuum institutio. Gen. 9. Quicumque effuderit (inquit Deus ad Noam) humanum sanguinem fundatur per hominem) hoc enim in Hebrao iericiur) sanguis illius. Vnde Chald. per testes sententia iudicum sanguis eius fundatur. Dominij hominum supra reliqua restitutio. Ibid terror vester ac tremor sit supra cuncta animalia terra, &c. Cura mortuorum sepulchrum Adæ in Hebron hac etate religiose conseruatur, & in sequentes etates curiose transmittitur, Ios. 14. ubi cum nostro interprete Hebraei veteres in Bereshit Rabba & in Midras Cantici Canticorum sentiunt. Ne quis locum illum Iosua alio detorqueat cum Kimhi & recentioribus. Iudicium & alterum sæculum. Deus ad Noe & eius filios Gen. 9. de manu viri & de manu fratris eius requiram animam hominis. Ad im. agnem quippe Dei factus est homo. Gen. 9. msteriu maledictionis Chanaan, & benedictionis Sem & Iaphet. Denique quacunq; vixerunt prima etate, fideliter posteris tradidere odo illi, qui per arcam erepti mundum & Ecclesiam renouauerunt. Quarum traditionum semina extant in oraculis Sibyllinis, quorum maiorem partem tribuunt Sambetha Noe Nurui, id est, uxori Sem Sibyllarum prima, antiquissima & longauissima. Denique Ecclesiam reuerunt reuelationibus Dei & Angelorum, Gen. 8. & 9. prophetis Hebr. Sem, Phaleg, &c. sicque saluarem doctrinam ad Abrahamum sequentis æui principium & populi Dei Patrem detulerunt.

**TERTIA ÆTAS,
PATRIARCHARVM**
quæ & primæ originis
linguarum & Gen-
tium, velut adole-
scentis populi Dei.

Qua incipit in Natiuitate Abraha
id est, anno mundi 1950.

Anni
mundi.

1949

NO E moritur anno ætatis suæ 950. annis 17.
ante exitum Abrahæ ex Haran, siue Charris
Mesopotamiæ vrbis, Crassi corde nobili:
Tum Abraham natus erat an. 58. Abben
Ezra Gen. 6.

Sic eum omnes præcedentis ætatis Patriarchæ vide-
runt. Nam,

Noë	} vidit Abrahamum, annis	58
Sem		175.
Arphaxad.		145
Sale		175
Heber		175
Phaleg		48
Reheu		70
Sannaar		100
Nachor		49
Thare		135

Superuixerūt autem tres Sem ann. 34. Sale 16. Heber 67.

Dum filij huius sæculi tumultuabantur, & in consti-
tuendis regnis sese anxie exercebant, lucis filij vitam
priuatam quietam, religiosam, & paucis contentam tra-
ducebant, atque ad cælestem suspirabant, confitentes se
peregrinos super terram, seque fide & spe futuri Christi
sustinentes. Ac sic eam describit Moses in suis libris &
Apostolus Heb. 11.

Sem cognomento Melchisedech, Hebraei ferè omnes. Et si
reclamet Epiphau. hæres. 55. contra Melchisedechianos,
quòd Sem lexcentos annos duntaxat vixerit, cū rex Mel-
chisedech contigisse velit Diluuij millesimo centesimo
vigesimo. Nā nititur falso fundamento nempe 70. inter-
pretum vitiosa enumeratione aut transcribentiu potius.

Regnât in Salem (Sic. Ps. 76. vocatur Hierusalē) annis
113. Suidas. Aedificat templū toto orbe celeberrimum. Io-
seph lib. 6. belli cap. ult. Quippe Dei excelsi Sacerdos in

293

20

a Abraham genuit in
Geraris Isaac ann. ætatis
suæ 100.

Gen. 7

1949

393

2049

Gen. 14

Pontifice Melchisedech
à quo benedictionem & com-
munionem Abraham acce-
pit.

2049

393

panem & vinum, more veterum, quorum sacrificia ferè erant incruenta, Hebræorum nullus negat. Quin potius *R. Mose, Haddarsan* in *Bereshith Rabba* eum tunc sustinuisse Mesæ illum incruentæ sacrificiationis ritu introducturi speciem atque personam contendit. *R.* autè Salomo ordinarius Hebræorum interpret in *cap. 4. Genes.* è veterum Rabbiorum scriptis panem & vinum Melchisedech protulisse tradit, vt legis futuræ sacrificia farinacea & libamina figuraret (quæ & ipsa erant sacrificij incruenti Christianorum typus) & fasciculus myrrhæ, fol. 3. column. 2. עֵלֶיךָ Eius munera vocat כֶּכֶךְ, חֶמֶן oblationem & libamen. Et mydras Agada Abrahæ Melchisedech significare oblationes & libamina, quæ filij eius ibi essent in posterum oblaturi. Vnde Rabbini veteres, ne quis putet fuisse panem & vinum communes, non appellant panem & vinum Melchisedech, sed *Minha, & Nefec*, id est, oblationem & libamen, panem videlicet & vinum benedictum ac sacram: quæ ritu sacro & solenni prius fuerint oblata consecrataque Deo. Inde Abrahæ & eius pueris in charitatis ac religionis symbolum porrecta & distributa. Voluit ergo sacrificasse. Et certè חֶמֶן *Hoti* Hebraicū quo Moses vititur, & noster interpretatur *Protulit, & Septua. Oblulit*, verbum est sacrificale, ac reddentium Deo oblationes, atque sacrificia, vt in historia Gedeonis. *Iud 6. vers. 18.* Cæteras etiam res Melchisedech plenas esse porrectionis & mysterij *R. Leui è Talmudicis assueuerat*, quod B. Paulus epistola ad Hebræos persequitur.

Vnde ego verterem: *Oblatum porrexit.* Quod sequuntur *Cypr. epist. 63. ad Cæcilium, Ambr. Euseb. Chrysof. Aug. & ex linguæ Hebraicæ peritis Epiph. hæres. 55. & 79. Hieron. in 26. Matth. & epist. ad Euagrium, quæ est de Melchisedech.* Qui etiam si non obtulisset, propositum tamen Abrahamo epulum typum fuisse sacrificij *Misæ*, nemo vnquam ante nouissimos hæreticos dubitauit.

Abrahamum reuertentem è bello conuiuio excepit pane & vino de ritu gentis, sollenniter prius oblato, eiq; inuocato Dei numine, benedixit *R. Mose Haddarsan* in *14. Gen.* Extat liber qui dicitur *Bereshith Rabba.* Vbi pag. 26. col. 4. *R. Samuel Bar Nahaman* inquit ritus (mysterium) Sacerdotij magni ei Melchisedech reuelauit. Nam panis iste est panis facierum, & vinum libamina. Magistri autem nostri, Legem reuelauit ei, quoniam dictum est: *Comedite panem, & bibite vinum quod miscui vobis.* Denique hic omnia plena esse mysterijs Rabbini omnes docent & agnoscunt. Qui si existimassent verbum *proferendi* hic nõ esse sacrificare, & *vinum & panem* nihil præter epulas retulisse, nunquam tam præclare de Sacerdotio eius disseruissent, neque Paulus asseruisset *Heb. 5.* sibi de eo suppetere re grandem sermonem, sed non explicabilem quoniam Iudæi imbecilles facti essent ad audiendum, perfectorumque esse solidum cibum. Quod Hieron. ad *Euagr.* nominatim ad Eucharistiæ mysterium retulit, ne Iudæis videlicet infidelibus tantum panderet sacramentum. Qua ratione veteres sobrie de Eucharistia loquebantur, ne eius magnitudinem Gentiliū fannis obicerent. vt *Orig. hom. 9. & 12. in Leu. Hom. 3. in Num. 4. in Ioel. Theod. in Polymorpho. Chryl. orat. de Philogonio Socrat. hist. lib. 8. c. 5.*

Quoniam autem hic primum sub hoc nomine derепente prodit, neque legitur quando natus neque quando mortuus, dicitur neque principium dierum habuisse, neque finem, itemque ἀνάτωρ ἔχει ἀμύτωρ in signi mysterio, *Heb. 7.*

Ex his quæ Scriptura loquitur: Melchisedech, vir fuit

Anni
Diluuij
293

Anni
mundi
1949

*Nimrod rege Babyloniorum
Et post natum Isaac Assur
sive Nino Assyriorum.*

Hec ætas pontificem habuit Melchisedech i. Sem, in ea enim omnes primogeniti à Noe usque ad Araonem Pontifices, sacerdotesque fuerunt. Hieron. in Tradit. & in epistola ad Euagrium. Vel hi, quibus tributum ius primogenitura, (nam Sem supra probauimus non fuisse primogenitum, nisi Patris beneficio, benedictione) i. Par. 5.

393

1249

Anni
Dilauij

293

NOE
SÆCULO IIII
MILLECIMO
VIGINTI
PRIMO

Anni
mundi

1949

magnus siue fuerit Sem filius Noë, siue alius, vt liquet è tribus notis ei attributis. Prima, quia vocatus est Melchisedech.

Hinc enim apparet rex iustissimus, iudicij iurisque studiosissimus. 2. quia Rex Salé, quasi fuerit cumulatus perfectionibus omnibus. Nempe perfectus cognitione & actione (Salem enim perfectum sonat, & pacificum, priore modo hic accipitur, posteriore ab Apostolo,) quæ duæ sunt præceptorum partes. Nã respectu perfectionis operum, Melchisedech cognominatur, vt cuius opera essent iusta, respectu cognitionis & scientiæ rex Salem, id est, perfectus. 3. quia Sacerdos Dei excelsi. Hinc enim eum par est tenuisse scientiam Altissimi, præditumque fuisse prophético Spiritu. Eius cætera recta sunt, & plena magnitudinis. *Fasciculus Myrrha, Gen. 14.*

Ministrauit Abrahæ exercitui Xenia, & multam abundantiam rerum opportunarum simul exhibuit, & super epulas eum collaudare cœpit, ac benedicere Deum, qui ei subdiderat inimicos. *Iosephus.* Sed perperâ videtur existimare Abrahæ decimas datas, cum Apostolus & Hebræi ferè omnes doceant Abrahamum potius ipsi dedisse Melchisedech. præterea non intellexit mysteria sacrificij eius incruenti, quod alij Iudæi inculcant apud Galatinum, *lib. 10. c. 4. & 5.*

Abraham initium fidei nostræ, pater credentium, in Vrbe Chaldæorum vrbe nascitur. Fuit linguarum confusatum tempore, ipseque cum sua familia in lingua Heber aui sui relictus est. *Cozyras.*

Inde discessit Carras Mesopotamiæ, patriâ ignis, quam loco diuini cultus vrgebat tyrannus Nimrod, fugiens. *Trad. Hebr.*

Duodecim annis post mortem Noë, iubet Deus Abrahamum egredi è patria sua in Chananzorum terram, ad Sem maiorum suorum patrem & pontificem, separarique à Babylonica iniquitate. Et sanè in certa familia Sem, ex qua descendit Abraham, veri Dei cultus utcunque permanerat. Utcunque dixi, quoniam ipsi etiam incipiebant sese dedere, & receptam Idololatriam complecti, vt docet 24. cap. vbi & Abraham inter Idololatrias numeratur. Sed 48. anno ætatis cœpisse agnoscere Deum, & Idololatriam cedere scribant Hebræi è *R. Iohanan & R. Hanina.*

Quin & Thare egisse pœnitentiam, *R. Selo. Gen. 15.*

Ita mundus religione corrumpi cœpit paulò pòst initia huius ætatis aperta idololatriæ vel impietatis professione, vt iam instituat Deus sibi eligere familiam, in qua Ecclesiam & futuri Messiæ spem deponat, Ios. 24. Thare Pater Abraham & Nachor seruierunt Diis alienis. Itaque tuli Abraham de Mesopotamiæ finibus, & adduxi eum in terram Chanaan (ad locum religionis, cui præerat Melchisedech.)

Ibi repleuit omnia sacellis & altaribus, eâ quasi totam Deo dedicâs. Edificauit duo altaria, *Gen. 12. & 13. vñ inter Hai & Bethel, alterum prope Sichein. Tertium, Gen. 15. prope Hebron. Quartum in Bersabee. 21. Quintum in monte Moria, vbi postea templum. 22. Sic. quocunque transibat. Vnde Mahometes tradidit suæ Mechæ templi opus esse Abrahæ. Consecrat cœmeterium, vxori, sibi & posteritati (23) prope Hebron. Seruus Dei. Gen. 27. Psal. 104. Amicus Dei. Es. 41. 1. Paral. 20. Dilectus Dei. Daniel. 3. Inter Chaneos inuocans nomen Dei æterni, publicè & palam sacrificans, 12. 13. 15. 21. 22. suscipiens sacramentum Circumcisionis, & nullum in familia incircuncisum ferens, tam*

393

2902

2049

de emptiis, quàm vernis, Gen. 17. Communionis, Symboli Eucharistiæ à Melchisedech, Gen. 14.

Speculum omnium vitæ institutorum. Diues armētis, auro & argento. Gen. 13. ouibus, bubus, auro, argento, feruis ancillis, camelis, asinis. 24. Mancipiis locuples emptiis, vernaculis, alienigenis 12. 14. 17. quibus omnibus utebatur in religionis, pietatis, hospitalitatis commoda. 18. 21. 23. &c. Decimas soluens, 14. &c.

Abraham vitæ 48. videt diuisionem linguarum & gentium, & paulò post Nimrodi Babylonici tyrannidē *Chronol. Heb.* Mundi 1997. siue sub mundi 2000. Ab eo enim vexatus ob cultum vnus Dei, tādēque eiectus è Chaldæa. *R. Mose in More. part. 3. è quodam libro de Agricultura Ægyptiaca.*

70 Proficiscitur ex Vr Chaldæorum in Haran Mesopotamiæ, Gen. 11.

75 Ex Haran relictis ibi patre & fratribus, assumpta Sara vxore, eiusque fratre Lot in terram Chanaan. Gen. 12. qui annus erat decimus sextus mortis Noë, vigesimus septimus diuisionis linguarum, primus famis. cuius causa descendit in Ægyptum in tres menses, vltimus siue decimus quartus seruitutis Sodomitarum.

76 Ex Ægypto reuersus recedit in Alone Mamrę ad Hebron, Eodem vicit quatuor reges cum suis 318. vernaculis & paucis auxiliariis, ac Melchisedecum obuium habuit. Gen. 14.

Illic mansit 25. annis, id est, vsque ad conceptum Saræ & vitæ centesimum, siue vsque ad euersam Pantapolim.

86 Duxit Hagar ancillam (Ex ea eodem Ismaëlem sustulit, ante decimum quartum Natiuitatis Isaac,) id est, decimo anno post ingressum in Chanaan, Gen. 16.

99 Circumcidit se & suæ familiæ mares. Gen. 17. vbi nouum nomē consequitur. pro Abram. i. *Pater excelsus.* Abraham è tribus compositum Ab, Rab, Hamon, *Pater multi populi.* per syncopen literę Beth: deinde per Apocopen syllabæ on. quòd pater credentium omnium, tam præputij, quàm circumcisionis. *Ro. 4. Gal. 3. 1. Mac. 2.* Nam fides & religio propè erat extincta ob Nimrod & reliquos tyrannos, patre etiam eius seruiente diis alienis. Iosu. 24. Eo anno euertitur Pantapolis & in lacum migrat.

100 Sine metu amplioris euersionis & vastitatis, siue tristitia amissorum sociorum, siue fuga aëris sulphure igneque cœlico infecti, siue vt consequeretur noua pascua peregrinatus est in terram Palæstinorum diebus multis. i. annis 26. Nam illic diutius confedit, quàm ad Hebron. Tum in Geraris metropoli Palæstinorum gignit Isaac & Barsabam condit (prope Gazam.)

126 Rediit è Palæstina, (quando nascitur Rebecca Charis,) in agrum Hebron, circa quem reliquum vitæ transigit. i. annos 49.

135 Patre in Mesopotamia commorante orbat.

137 Ligauit ad altare Isaac, indèque Bersabam reuisit mox ad exequias vxoris discessurus.

Nam eodem Saram in Hebrone mortuam sepeliit.

140 Dedit filio Rebeccam in matrimonium, è Melopotamia aceritam.

160 Iacob & Esau nepotulos ex Isaac suscepit.

175 Mortuus est, agente Iacob decimum quintum. Gen. 25. *Hac è Seder c. 1.*

Descendens in Ægyptum (vbi mansit tres menses, *Seder Olam*) Mathematica sacerdotibus tradit, vt scribit Iosephus, & attingit Plaro in Epinomide. Quod videtur Ci-

Anni
Diluuij

293

393

Anni
mundi

1949

2049

NOE, SEM, PHALEG, ABRAHÆ

Anni
Diluvij
293.

Anni
mundi.

1949

cero confirmare, cum i. de diuinatione Chaldæos recen-
fer primos inuentores Astrologiæ, Ægyptij autem illas ita
excoluerunt vt putentur inuentores Geometriæ, & Phœ-
nices Arithmeticæ: cuius tamen lineas ab eodem Patriar-
cha, cum in Palæstinam profectus est, acceperant.

In terra promissionis, tanquam in aliena, mansit, in ta-
bernaculis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus
promissionis eiusdem. *Hebr. II.* Reliquit scilicet præsentis
opes, vt promissas sequeretur, & etiã 520. milliariibus distan-
tas quæreret, vbi tamen ne passum quidem pedis acqui-
siuit, vel acquirere voluit, *Act. 7.* præter sepulchrum pec-
unia emptum, Gen 23.

Centum annis illic, vel in locis vicinis, vt in alieno so-
lo mansit habitans in tentoriis more veteri, & præceden-
tis ætatis.

Terra adhuc noua & à primis nouisque colonis possi-
leri cœpta nondum abundante vrbibus, vt sæculo Mosis,
& Iosuz, vnde etiam æuo Iacob Gen. 32. terra spatiosa di-
citur & lata & cultoribus indigens.

Sensim enim sub Abrabam ciuitates extractæ sunt, re-
gna & principatus multi constituti, artes exculptæ, pecu-
nia signata, seruitutes inductæ, bella varia inter finitimos
gesta. Hæc enim apparent ex ipsius historia, vt mundus
sub eius mortem, non tam videretur nouus, quam vetus.

Repetitam promissionem accepit de venturo semine.
Gen. 12. 17. 18. &c. Quin vt magis alliceretur ad fouendam
pietatem in sua familia, præcipue quinque ei promissa
sunt. Multiplicatio seminis. 2. benedictio & foelicitas eius.

3 Magnificatio nominis. 4 Benedictio vniuersarum gê-
tium per ipsum, siue per ipsius semen Christum.

5 Possessio terræ Chanaan melle & lacte affluentis.
Sabbatum, vt præcedentes Patriarchæ, coluit: item a-
lias naturæ leges & sacra, quæ postea Moses litteris ob-
signauit & veluti de nouo instituit, *Abben Ezra in Deca-
logo R. Selon Gen. 26.*

Tertullianus tamen aduersus Iudæos neque Adam, ne-
que Habelem neque Henoc, neque Noë, neque Melchi-
sedech, neque Abraham, neque vllos alios ante Mosem
sabbatizasse putat. Tamen quia iam inde ab initio diem il-
lum Deus consecrauerat, ad recolendum creationis benefi-
cium, quovsq; dies Dominicus ad recolendum recrea-
tionis siue redemptionis mysterium succederet, veras hic
existimo Hebraicas traditiones. Adde hunc vnum esse de
actibus religionis & primarij iuris diuini. Alioqui deca-
logus fuisset tempore legis naturæ vno præcepto man-
cus.

Octo reliquit filios magnorum populorum auctores,
vnum è Sara primaria vxore Isaac Hebræorum patrem,
alterum ex Agar ancilla Ismaelem, Ismaelitarum & Aga-
renorum in Arabia, alios sex è Cetura concubina, siue v-
xore vsuaria, qui se contulerunt in alias Arabiæ partes &
Æthiopiæ, præsertim Troglodyticæ.

Septem postremis dedit duntaxat munera, testamen-
to cuncta relinquens promissionis filio, quod Hagarem &
Ceturam non accepisset in proprias vxores, id est, matres
familias, quæ in æquam societatem omnium & fam-
iliam veniebant, sed concubinas. i. matronas, vxores
vsuarias, & tori consortes. De quo more Gellius lib. 18.
c. 6.

2049

Migrans ad Pharetatem regem Ægypti, docuit illum
Astronomiam, & post viginti annos iterum in Syriam re-
uertitur. *Ariapanus historicus apud Euf. Præp. lib. 9. cap. 4.* tres

NOE SÆCVLO.

393

menes malunt Hebræi. *in Seder Olam.*

Inuenit (vel potius conseruauit) sacras literas, & linguam sanctam, qua libri sacri conscripti sunt, & Rabbini hodie vtuntur. Occasionem præbuit Græcis, vt haberent literas. *Suidas in Abraham.*

Circumcisio in fœdus instituitur, Quem ritum æmulati sunt Indi, Arabes, Ægyptij, &c. Antea patres erant incircumcisi, vt iam Deus nobis ostenderet nos quoque sine illo onere Deo posse placere. *Tertul. contra Iudæos.*

Ab Adam ad Ninum, regem quando natus est Abraham, bis mille anni serè lapsi sunt, qui ab omnibus historiographis, vel omitti, vel ignorati sunt. A Nino autem vel Abraham, vsque ad Cæsarem Augustum, id est, vsque ad Domini natiuitatem, quæ anno 42. eiusdem contigit, quando pace cum Parthis facta, Iani portæ clausæ sunt, & bella toto orbe cessarunt, colliguntur alia duo annorum millia, & paulò plus, in quibus inter se auctores & scriptores omnium otia negotiæque triuerunt. *Oros. cap. 1. hist.*

Bis mille anni à mundo condito expleti sunt anno 52. ætatis Abrahamæ, viuo adhuc Noë. *R. Iacob posteriore toto compendij Talmud. pag. 24.*

Abraham in quodam Græcorum, Canone libros conscripsisse asseritur. Quod & affirmat Mahometes in Alcor. Hebræi hodie libellum Ietsirâ, de formatione rerum, eius nomine ostentant, vbi philosophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & iacit fundamenta Cabbalæ illius vanissimæ, de qua alibi, Quare est supposititiuus.

Præter Berosum exteri alij huius Patriarchæ meminerunt. Citatur Eupolemus libro de Iudæis ab Euf. lib. 9. Præp. c. 4. Abraham natum in Camerina Babylonis siue Vr, siue Chaldeo poli, qui excelluerit in Astronomia, imo & eam inuenerit apud Chaldæos, aut potius per manum acceperit ab Henoch, quem Græci Atlantem vocant.

Alias eius res perstringunt Alexander Polyhistor, Artabanus, lib. de Iudæis. Melon cõtra Iudæos qui addit eum habuisse duas vxores, ex Ægyptia suscepisse (per Ismaëlem scilicet) duodecim liberos inter quos diuisa fuerit Arabia, quæ suo adhuc tempore haberet reges duodecim ex altera vnicum Isaac, ex quo duodecim alios nepotes habuerit quorum vltimus esset Ioseph. *Ibid. Euf.*

Hecateus Abderides, qui erat in comitatu Alexandri magni, scripsit librum de vita Abraham.

Quod Orpheus cecinit de Chaldæo, cui soli se Deus patefecerit, videtur pertinere ad Abraham. Nam & in Ægyptum peregrinatus fuerat, vbi nomen Abrahamæ tam erat celebre, vt in ipsorum exorcismis mentio fuerit Dei ab Abraham adorati cultique.

Ab eo Iudæorum originem repetit Iustinus è Pomp. Trogo lib. 36. hist. qui & Syriæ regem post Damascum facit. (Atqui Damascus potius Abrahamæ successit, nam seruus & filius procuratoris domus eius, *Gen. 25.*)

Spartiatæ è suis libris se fratres Iudæorum & de genere Abraham scribunt 1. *Mach. 12.*

Damascus ab Abrahamæ seruo conditur, deque eius nomine Dammesec appellatur, omnium ferme vrbiũ Asiæ vetustissima, ab Hierosolymis itinere sex dierum.

Reblata, quæ postea Antiochia, tunc etiam extruitur in Syria.

Sed omnium primæ sub annum Diluuij 350. paulò post diuisionẽ Babylõ, Arac, Archad, Calâne, Vr in Chaldæa, Niniue, Chale, Resẽ, in Assyria Charre in Mesopota-

Anni
Diluuij

293

393

Anni
mundi

1949

2049

NOE ET DILVUII SÆCVLO.

Anni
Diluij.

193

ABRAHÆ
SÆCULO.

Anni
mundi

1949

mia Gen. 10. & 11. quali antea habitarent in tabernaculis siue tētorijs, vt de Noë apparet Gen. 9. & Patriarchis Heb. 11. è varijs locis Geneleos etiam post vrbes istas primas conditas.

Sodoma & Gomorrha finitimæque ciuitates, vix dum steterant 26. annis post terræ & linguarum diuisionem, quando cœperunt bellum gerere pro libertate, contra Chodorlaomer Elamitarū i. Persarum regem, qui in suū auxilium duxerat Amraphel regē Sennaar, Arioch Ponti, Tudal Gentium. Quod primum est bellum, quod in sacris literis memoratur. Pontus autem hic significat mare Persicum, vel Cinnereth siue Genezareth, vel alterum propinquius, non Pontum Euxinum longè remotiorem. Pax ad eò humani generis inimica, vt vel à mundi initijs exclusa sit. Mundi 2023.

Anno autem 51. ab eadem diuisione deletæ sunt, annoque sequenti natus est Isaac, id est, 52. à terræ & linguarum partitione. Mundi 2049. Abrahæ 99.

Vxor Lot retro respiciens, in salis statuam vertitur. *Hebrai in Midras & in Targhum Hierosoly.* in aceruum siue cumulum. *Kimhi in rad.* vel colūnam, quæ duratura sit vsque ad tempus resurrectionis, quo mortui reuiuiscunt. *Targhū Hierosoly.* Tempore Iosephi adhuc cernebatur. *Ipsè.* Salis autem statua dicitur, et si proprie sulphure ossa eius exusta sint, quoniam sulphur non erat purum, sed mixtum cum sale. *Abben Ezra Gen. 19.*

Sodomam, Gomorrham, & finitimas duas ciuitates Adamam & Seboim in confinio Arabiæ & Palestinae, igne, sulphure, & sale cœlitus misso, Deus in cinerem redegit. *Gen. 19.*

Exemplū eorū, qui impiè acturi sunt ponēs. *Iuda c. vnic.*

Quintæ vrbis Bela. i. Segor propter iustum Lot indultū videtur, *Deut. 19.* Etsi eo metu se non contulisset, sed in montis speluncam, *Gen. 19.* anno sequenti absorpta est, egressis habitatoribus, quia lacus sensim amplificabatur, & obruebat totam regionem. *R. Selo. Ibid.*

Strabo falsus est in numero, dum tredecim fuisse ait. Item in causā dum euerisionem addieit sulphuri & bitumini è terra erumpentibus, quæ erat assignanda cœlo, id est, Deo irato, è superis peccatores sideranti. Phaëtonis fabulam hinc quidam trahunt.

Hinc mare falsū, quod Pausaniae in Eliacis mare mortuum, Galeno in Simplicium libris, lacus Sodomæus, alijs Asphaltites, tanta falsedine & amarore, vt nullum animal nutriat: & quod eo mergitur, statim vt emergit, totum falsedine aspersum apparet. Singulare iræ Dei monimētum, in quo è cautibus circum littora exudat etiam nunc bitumen, & ipsa saxa apparent atra, & odorem dirum spirantia: sic vt Palmæ & aliæ arbores fructum quidem proferant specie pulchrum, at atra fauilla plenum, &c.

Cuius historiæ fama & vestigium aliquod apud Poetas, vt Ouid lib. 8. *Metamor.* Ibi enim Iupiter & Mercurius in humanā formam conuersi Phrygiā regionē, vt hominum humanitatem experirētur, peragrarunt. Cūque ex oppidanis nemo eos reciperet, in Philemonis rustici & pauperis tandē hospitii ingressi, & pro tenuitate humaniter recepti, eum cum familia secū ascendere in collē iubent, Quo facto mox suum oppidū in lacum conuersum videt, &c.

Lot post istā calamitatem non ad Abrahamum diuertit, sed trās Iordanē in eam regionē, quam postea Moabitæ & Ammonitæ posterius, pulis veteribus colonis, armis possederūt. *R. Selo. Ge. 19.* id significat factū, quod Abrah-

393

2049

num, propter suum cum filiabus concubitum, sibi infensum fore vereretur.

Quod antea de linguarum confusione, populorum distributione, & coloniis, sub Phaleg & sequentibus Patriarchis notatum pertinet ad hanc tertiam ætatem, maxime ad Abrahæ sæculum. Eius enim quadragesimo octavo ista cœperunt contingere, qui erat vitæ Phaleg vltimus, & diluuij 340. Nam Phaleg postquam genuit Rehu, vixit adhuc an. 209. *Gen. 11.*

Posuimus tamen istam linguarum confusionem, & cetera quæ inde cōsecuta sunt sub Phaleg potius, quàm sub Abraham, ideoque in secunda ætate, potius quàm in hac tertia, vt apparet oraculi illius veritas, *Gen. 10. Nomen vni Phaleg, eo quod in diebus eius diuisa sit terra.* q. d. Prædictum est ab Heber non ante moriturum Phaleg, quàm diuideretur terra. Vnde & eius vltimo, siue ducentesimo trigesimo nono hoc factum, quando Abraham suum quadragesimum octauum explebat, & Noë suum nongentesimum quadragesimum. *R. Iose & Seder.*

Præsciēs autem Deus eos sic distributos, sensim ab antiqua fide, pietate, & virtute defecturos, non omnes eligit sibi in populum, quorū peculiariter esset Deus, sed Abraham cum sua familia. Reliquas enim omnes gentes dimisit ingredi vias suas, & c. *Act. 14.* Ita Ecclesia à diluuijs vsq; ad Abraham per 340. annos in vniuerso humano genere continuata, iam incipit ad vnam familiam & gentem restringi, reliquis sua, non quæ Dei sunt, quærentibus, ac facta eodem temporis puncto populi vnius electione, & aliorum reiectione.

Hoc qui non obseruant, tum regnorum, tum populorum primas origines à secunda ætate repetunt, & alias ad Phaleg, alias ad Rehu, Saruch, Nahor, Thare, antequam gigneretur Abraham, reuocant, magna oraculi præcedentis, *Gen. 10.* & Chronologicæ rationis labefactatione.

Superuixit Noë huic diuisioni annis duntaxat decem. vt qui mortuus sit Abrahæ 58. Quare non videtur potuisse bis in Italiam traicere, & alias orbis partes visere, vbi regna constitueret, posteros corrigeret, leges daret, & c. Nam tam paucio tempore, præsertim à decrepito, tot tanta, tam remota & difficilia itinera non suscipiuntur. *Hac contra Berosum Annij.*

Quin & reliqui Patriarchæ secundæ ætatis sub Abraham & Iacob mortui sunt. Phaleg 48. Abrahæ, Nahor 49. Rehu 76. Sarug 100. Thare 35. qui idem erat trigessimus quintus Isaaci. Arphaxad 146. qui Isaaci 46. Reliqui Sale, Heber, Sem sub Iacob.

Ipsemet Noe missis sortibus, nepotibus orbem distribuit, & cuique certam terræ partem assignauit, *R. Selo. Genes. 12. v. 6.* Vnde antequam moreretur, familiæ eius dispersæ sunt per terram, quod ex eo liquet, quoniam sedecim post eius mortem, præcipit Deus Abrahæ, vt de terra natiuitatis suæ exiret, & venit in terram Chanaan. *R. Lem Genes. 11.*

Quasi esset tunc terræ portio Chananeis attributa, & Abrahæ tribulibus alia.

Multi tamen patrum in terra hac sancta perpetuas sedes constituerunt, post illam partitionem, quasi in communi patria vt Sem, vt Heber. *Rabbini passim per Genesim, vt Genes. 21. Fasciculus Myrrha. Trad. Hebr.*

Quia verò tres eius erant liberi, tres orbis partes præcipue haberi cœperunt. Quæ partitionē, Geographi quoq; tâtarum rerum alioqui ignari, veritate ipsa ducti retinuerunt.

Anni
Diluuij.

293

NOE,
ET
ABRAHÆ
SÆCVLO.

393

Anni
Diluij.

193

NOE
SÆCVLO.

Anni
mundi

1949

Hinc migratio populorum, & terræ repletio è Babel, tanquam diuisionis centro.

Hinc primæ gentium origines Assur, Assyriæ nomen dedit: Aram, Armeniæ & Syriæ: Gomer, Cimmericis siue Cimbris & Gallis. Germani semen Chanaan & non Iuda, vt in Iosue demonstrabitur ex indubitatis Hebræorum annalibus. Scythæ è Magog, Sarmatæ è Torgaina, &c. Abijs enim diuise sunt primariæ gêtes 70. in terra. Tot enim capita & duces familiarum, qui 70. duas colonias ex Armenia Saga, vel Babylonia in mundi partes deduxerunt, è Mose sic Rabbini eliciunt.

Filij & nepotes Sem. genti dantes nomen & principiu tredecim (reperio solum 10.) Filij Iostan eiusdem abnepotis, gentibus originem tribuentes 13. Summa 26. Filij Iaphet 14. filij Cham 30. Summa 70. Habuerunt quidem hi alios filios & nepotes, sed illi ad gentem & linguam constituendam minimè sufficietes, adiuncti admixtique sunt propinquioribus & chatioribus, Trad. Hebr. vel comprehensib sunt sub Sem. Cham, Iaphet. Hi enim priuatim gentem & linguam constituent necesse est, si numerum 70. seruare oporteat, de quo supra.

Post, varia & multiplex idololatria cœpit. *Cyrl. libr. 1. contra Iulian. Apostat.* Vnde à Dodanim Noe nepote Dodoneum oraculum in Epiro, Hammoneum à Chan siue Ham filio in Africa, &c.

Turris à nepotibus Noë ædificata, quod timerent nouu diluuium. *Ioseph*, vel vt ascenderent in cœlum ad oppugandum Deum, *Bereschit Rabba*. Moses id potius factum per superbiam significat. Vnde poëtæ sumplerunt Gyganomachiam. Inter cuius principes Ouidius in *Metam.* Iapetum nominat, Noe scilicet Filium, Europeorum & Scytharum parentem, quem cœlo & terra natum fingūt, Promethei patrem. additis alijs mendacijs ex Hesiodo. Sic Cham, quem Camesem Cato in *Originibus* nominat, Græci etiam Cambysem.

Hinc superiores perstringens Abben Ezra, isti structores (inquit) non ita erant stolidi, vt putarent se posse isto modo ascendere in cœlum, sed nec timebant diluuium, quia Noe & filij eius, quibus Deus iurauerat, erant ibi, quibus omnes credebant, sicut patribus filij. Itaque eorum institutum erat ædificare urbem amplissimam, habitacionis causa & turrim cellissimam in pharum, vt errantium, peregrinantium & longius abeuntium profectiones regerentur. Præterea vanitatis studio, vt ipsorum nomen trãmitteretur ad posteros. Hoc enim est, quod subiicitur, *Et faciamus nobis nomen.* Hæc ille *Gen. 11.*

Eius tertia pars conflagrauit igne cœlesti, tertia absorpta est, reliqua permanit in monumentum impietatis humanæ & vltionis diuinæ: *Fasciculus Myrrhæ è Thalmudicis Gen. 11.*

Turrim quidem disturbauit Deus, sed ad eius tamen speciẽ eodem loco hominum temeritas aliam tanto struxit artificio, vt in octonas assurgeret turres sibi ordine superpositas, quarum cellissima Beli habebat templum miro opere, ima basim rotundam ambitu, longitudine & crassitie stadij. *Herodotus.*

Ethnicorum, Hestici, Eupolemonis, Sibyllæ, Alex. Polyhistoris, Abydeni, qui diluuij & turris meminertunt, verba recitat *Euseb. lib. 9. de præp. cap. 4.* addi poterat *Herodotus*, &c.

Posteri Sem inhabitauerunt Asiã ab Euphrate vsque ad Indiam & Rhinocorutas, quæ terrarum spatia 27. lin-

393

2049

guarum differentias complectuntur. *Arnobius in Psal. 104.* Quare aliqui illud Gen. 10. *Sem pater omnium filiorum Heber.* interpretantur. Omnium filiorum trans (fluuium.) Nam Heber est & proprium viti, & præpositio *Trans.* q. d. omnium filiorum, qui habitauerunt trans Euphratem. *R. Nahaman & Elias præf. in Methurghamen.* Ab iis duæ Monarchiæ, Assyriorum, quidem ab Assur, Persarum verò ab Elam.

Persas tamen deducunt alij è Iaphet, vt non tam ab Elâ descendisse putent, quàm à Madai, *Fasciculus Myrrhæ Gen. 9. è Berescith Rabba.*

Post diluuium statim, Assyria & Aegyptus præsertim cultæ & habitatæ sunt, *In Arabicis historijs.*

Mox post dispersionem, Nimrod nepos Cham primus affectato imperio, regni formam in Chaldæa instituit ad Euphratem. Quare Xenophon rectè primos hominum Chaldæos latè regnasse scripsit. Primus etiam post diluuium venatoriam exercuit. *Hinc in Genesis, Nimrod robustus venator coram Domino.* i. mirabiliter, & prodigiosi roboris. Dum enim Hebræi cupiunt aliquid exaggerare, vt prodigiosum & extraordinarium, sic loquuntur.

Quin etiam significatur ad bellicam suâ fortitudinem venandi peritiam adiecisse. *Ramban & R. Isaac.* Et ædificatis altaribus belluas à se venatu captas Domino, (priusquam sensum Sanctæ religionis abiiecisset) obtulisse in holocaustum. *Abben Ezra illud, Coram Domino, accipiens in bonum.*

Tandem enim impium fuisse impietatisque exactorem, quasi firmiter sic suum regnum esset constituturus, nihil est apud Hebræos constantius. *Cabbala, Thalmudici, & Rāban, qui carpit Abben Ezram, quod eum visus esset superiori dicto iustificare.*

Babylone vsus est pro regia, Arech quoque (i. Edessam teste Hierony. in Trad. 375. milliariibus à Babylon, & aliquot alias vrbes ædificauit.

Defectionem à Deo docuit, vt cui nihil esset tribuendum, sed omnia humanæ virtuti atque industriæ. *Ioseph. li. 1. cap. 4.* Hic ergo Idololatria reuixit.

Fuit autem filius Chus, Noë abnepos. Nisi apud Mosè verbum gignendi, vt interdum Hebraicè, non referatur ad proximum gradum, sed ad aliquem consequentem. Quod est multo probabilius. Nam non recensetur inter filios Chus, Gen. 10. Eius enim regnum non videtur constitutum, nisi post 340. annos à diluuiò, ætate Abrahæ, nõ post 131. vt vulgo asseritur. Hinc Babylon ædificata ann. diluuij 350. sub Noë scilicet obitum. *Ios. li. 1. ca. 8.*

Vrbs videlicet prima post reparationem generis humani condita. *Oros. li. 2. ca. 7.* Vnde primi hominum Chaldæi latè regnarunt. *Xenophon.*

Cœpit esse potens in terra, *1. Par. 1. id est, è R. Selo.* agitare bella & fortia in terra gerere. Primusque fuit rex post diluuium. *Abben Ezra, Gen. 9.* super 70. generationes. Itaq; diebus illius diuisa est terra. *Idem, Seder Olam citato,* quasi regnarit ante dispersionem, & sese dispergendi ad vitandam eius tyrannidem, occasionem mortalibus præbuerit, vnde sequatur mox: *Ex terra illa exijt Assur, & ædificauit Ninine.*

Sed est probabilius post dispersionem regnū occupasse sub 50. Abrahæ, septem octo ve annis ante Noë obitum, diluuij circiter 342. Quoniam principium regni eius Babylon dicitur. Babylon autem condita à iamiam dispergendis, & nominata à confusis ibi labijs.

Anni
Diluuij.

293

Anni
mundi

1949

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

PAGE
393

2049

Anni
Diluij

293

ABRAHÆ
SÆCVLO.

Anni
mundi

1949

Rectius igitur ipsemet Abben Ezra, Gen. 11. Mihi (inquit) videtur, quod post confusionem linguarum dispersi sint è Babel, & postea occupavit regnum Nimrod super Babel, indeque alij multi reges surrexerint.

Auctor fuit consilij, quod cepit illa ætas de construenda turri. Seduxitque vniuersos, vt in Deum rebellarent eiusque iram prouocarent, respondens suo nomini. Nam Nimrod rebellem sonat. *R. Selo. Gen. 10.*

Primus persecutionem mouit contra religionem regni 18. dispersionis 20. Abrahæ 68. Cuius causa Thare cum Abraham & reliqua familia reliquit Chaldæam, & se Charas Mesopotamiæ contulit, nec vltorius progressus est *Gen. 11.*

At Abraham post annos 5. relicta Mesopotamia parentibusque, in Palestinam siue terram Chanaan commigravit, ætatis 75. cum Sara, Lot, emptitijs & vernis, quos in Haran siue Charris sibi parauerat. *Gen. 12.* vbi purior & liberior erat vsus religionis sub Melchisedech, *Gen. 14.*

Vrgebat Nimrod cultum Idolorum. *R. Mose. in More è quodam libro Aegyptiaco.* Vel potius ignis, quem proinde pro Deo Persæ deinceps habuerunt. *Hebrai Gen. 11.* qui illud, *Eduxit eos* (Thare & familiam) *de Vr Chaldæorum*, exponunt non de vrbe cum Nostris, vel regione cum 70. sed de igne seu fornace, in quam tradunt Abraham fuisse coniectum, quod ignem nollet colere, diuinitus autem fuisse eductum siue ex illo igne, siue è carcere. *R. Isaac.*

Videtur subactus tandem fuisse ab Assur. Nam Belum patrem Assur siue Nini dicitur habuisse successorem. *Euseb. in Chron.* vel potius Amraphel. Nam 27. dispersionis rex Sennaar siue Babylonis loco istius nominatur, *Gen. 14.* Ita non diu regnavit, siue Amraphel. Nam 27. dispersionis rex Sennaar siue Babylonis loco istius nominatur, *Gen. 14.* Ita non diu regnavit, siue Amraphel ei successerit iure legitimo, siue violento. Vt sit initium quidem regnorum in Babylonia fuit.

Sed hæc Monarchia prima varias habuit vices. Nã à posteris Cham post annos circiter 62. ad posteros Sem. i. ad Assyrios transit. Niniuem enim & Babylon tenuerunt *Herod.* vel potius ad Chaldæos iugum alienigenæ excutientes. Nimrod enim erat de genere Cham. Chaldæa autem & eius pars Babylonia de sorte Sem.

Apud Assyrios, paulò post regnum Nimrod, annis circiter 62. (iuxta alios ducentis absurdè) nouum regnum exortum est per Assur filiù Sem. Abrahæ 102. Regni metropolis Niniue ab ipso conditur. *Gen. 10.* Assur putatur Ninus, sic à Niniue à se condita denominatus. *Ibia.* Niniue autem siue Ninus in Attuciæ campo ad Tigris vndas. *Strabo li. 10. Herod. lib. 1.* Mille & quingentas turres in orbem complexa, mœnia centenùm pedum altitudine, amplitudine trium plaustrorum. *Sabellicus.*

Deinceps secuta sunt multa regna, dum quæque natio, gens & ciuitas suos habuisse reges memoratur. vt Assur non imperium, plurium gentium, sed suæ duntaxat constituisse videatur, idque aduersus Nimrod, qui in omnes tentabat dominatum. Hinc *Gen. 14.* nouem reges nominantur, quatuor Assyriæ vicini, quinque paulo remotiores.

Tempore quidem Rehu, Aegyptiorum regnum initium sumpsisse scribit Eusebius *in Chron.* sed hæc iam refutauimus. In eo primùm regnavit Soros (Osiris siue Orus) quod postea crebris motibus mutatum deinceps legimus. Vel iuxta Suidam, Pharaon, qui sequentes reges Pharaones

393

2049

cognominauerit. Iosephus tamen Pharaonis vocem lingua Aegyptiaca regē sonare testatur, *lib. 8. Antiq. cap. 2.* nec fuisse Proprium primi regis.

Mizraim autem, qui à poëtis Osyris, regnum illud condidisse videtur. Durauit vsque ad Augustum, factis quibusdam interregnis. *Nangiacus.*

Fuit antiquissimum. Nam ætatis Abrahamæ septuagesimo quinto, *Gen. 12.* id est, confusionis & dispersionis vigesimo sexto, mortis Noë decimo sexto, excellebat.

A Minæo rege Aegypti Memphis conditur. *Ioseph. lib. 8. Antiq. cap. 2.* Hic aucta est idololatria à posteris Cham, Mizraim Aegyptiæ gentis auctore, & Chus Aethiopiæ. Nam Aegyptij omnium primi aras, sacrificia & delubra diis instituerunt. *Herod. lib. 2.* Et Aethiopes omnium primi deos colerunt. *Diod. lib. 1.* ab Aegyptijs postea Græci deorum religionem consecuti sunt. *Herod. lib. 2.*

Chus Aethiopiæ regnū cōdit ad hæc vsq; durās tēpora. *ex Abyssinorū historiis & Marini Romani de Aethiopicis.* Et sane eorū regnū fuisse antiquissimū apparet ex Homero.

Nimrodo in Babylonia succedit Amraphel, *Gen. 14.* Et si binomium existiment Talmudici, citante Fasciculo Myrthæ, vt *Genes. 10.* appelletur Nimrod. 14. Amraphel.

Externa de hac tertia ætate & suspecta.

Tum florentissimum regnum Assyriorum toto Oriente *Ioseph. lib. 1. cap. 9.* Quare omnes Chronographi Abrahamæ sæculum cum Nini temporibus componunt, qui Assyriorum rex primus scriptores est nactus, *aut Diod. Sicul. li. 3.*

Sic ab vltima memoria suam historiam Trogus, Iustinus, Diodorus, & alij repetentes à Nino incipiunt.

Ninus regnauit primus, vt autumat superiorum profanitas, fermè apud vos, o gentes. Ultra stilus non progreditur. Ab Assyriis si fortè æui historię patescūt. Qui verò diuinas literas lectitamus, ab ipsius mundi natalibus compotes sumus. *Tertu. de pallio.* Nā Nimrod fuit superior, &c.

Quin & nonnulli eius regnum aliquot annis antiquius Abrahamo faciunt, sed minus congruenter. Nam cū anno 48. ætatis eius, contigerit populorum diuisio & regnorum ortus, inter quæ primum est regnum Nimrod, Niniuitico, minimum 62. annis antiquius, Ninus imperare nō potuit, nisi duodecimo post natum Isaac, qui erat Abrahamæ 112. *Hac ex annalibus Hebr.*

De quo imperio multa, aut potius omnia fabulatur. Nā & nomen Nini & sequentiū Regum fictū esse videtur ab vrbis Niniue vocabulo, cuius conditorē nō Ninū, sed Assur Scriptura nominat. *Ge. 10.* Qua mētiendi libertate, Britāni à fictio Bruto, Franci à Fracione, Parisienses à Paride, Treuetenses à Trebeta Nini fratre, &c. se ortos iactitāt. Deinde hoc Abrahamæ sæculo, & cōsequentibus, per annos amplius mille, Persia, Syria, Chaldæa, Arabia, Palestina, Mesopotamia, & cæteræ regiones Orientis, priuatos habebāt monarchas nec Assyrijs quicquā cōcedebant, vsque ad tempora scil. Oziæ, siue primæ Olympiadis. *Gen. enim 14.* Amraphel rex est Sennaar siue Babyloniæ, Arioch rex Elafar, Codorlaomer Elamitarū siue Persarū, Thudal gentiū. Nā quod Iosephus hos Reges disertè nominatos, facit reges Assyriorum, qui totam Asiā deuicisset, Satrapas, hoc oblcure est scripturā, nō in sua perspicuitate relinquere.

Præterea in sequentibus Bibliorum historijs profundum erit de regibus Assyriorum silentium vsq; ad Phul, quem putant esse Nabonassare Ptolomæi. Contrā, reliquorū Orientis regum crebra mentio, vt Chusan Mesopotamiæ. *Iud. 2.* Benadab, & aliorum Syriæ per cunctos libros Re-

*Annj
Diluuji.*

293

*Annj
mundi.*

1949

ABRAHÆ
SÆCULO.

393

2049

Anni
Diluvij
293

Anni
mundi
1949

ABRAHÆ
SÆCULO

gum, & Paralip.

Postremo Berofus. Nam cætera postea refellentur in Ozia, quando primum Assyriorum nomen terribile Syris ac Iudæis esse cœpit, atque adeo innotescere, cum tamen Syria Assyriæ esset vicina) Berofus inquam Chaldæus, non ille fictitius Anni, sed quem citat Ioseph. lib. 1. contra Appionem, arguit Græcos scriptores, quod retulerint ad Semiramidem multa, quæ ad Nabugdonosorem infinitis post sæculis sunt referenda, vt de Babylonis structura, &c.

Oportet ergo totum istorum imperium, si quidem amplum, fuerit comprehensum fuisse Tigri & Indo fluuiis. & aliqua fortassis Euphratis parte, nec Euphratem ante dimidiatam quintam ætatem transisse. Vnde quæ de illis & illorum successione, amplitudine, gestis, & rebus dicam, faciam, ne quid de præcipuis præterisse videar. Alioqui ad fabulosam Diodori historiam pertinent.

Zoroastes Cham horoscopus rerum & siderum motus illustravit, Magiam, vt fama est, introduxit è tribus conflata Medicina, Mathesi, siue Astrologia diuinativa, & Religione. Vicies centum millia versuum de hac diligentissime scripsit. *Plinius & Aristoteles.*

Hanc in Theurgiam, & Goetiam siue Necromantiam ex sententia Porphyrij distinxit. *August. lib. 10. de Ciuit. cap. 9.* Pharmaciam addit Philo. *lib. de specialibus legibus.*

Bactrianos & Persas in regni formam redegit. Apud hos Ostanas & Astampycos Magiæ nomine celebratos reliquit. Victus fertur à Nino. Solus in natiuitate risit.

Belus Nini pater Astronomiæ adeo studiosus, eius vt inuentor habeatur à Plinio. Hinc Chaldæorum fama, ex artis illius exercitatione & nomine.

A filio consecratus est, dicata statua ad quam confugiunt, leges euaderent. Vnde Baal, Beel & Baalim apud Prophetas Iodolorum nomina.

Putant aliqui fuisse Nimrod qui hoc nomen sit consecutus, quoniam apud Syros, Hebræos, & reliquos Orientales, Bel, Dominum sonat. Porro apud eos fuit deorum supremus, vt apud Occiduos Iupiter.

Quare fabulosè à supposito Beroso diis maximis Orientalium Saturni, Babylonici, Iouis Baby. Mercurij & similibus nomina imponuntur. Quoniã Orientales ante Alexandrum Macedonem ista nesciuerunt, & eorum Idololatria perpetuo fuit à Græca & occidua differens. Sed & Saturnus, Iuppiter, & quicumque alij nominantur Græcorum dii, multo sunt Baalim siue Belis posteriores.

Eodem Abrahæ tempore multa alia regna exorta memorantur. Primum Ægyptiorum, cuius Scriptura meminit Gen. 12. &c. ab Oro siue Oziri, siue Vexore. 2. Scytharum, quorum Rex primus Tanais. 3. Massagetarum. 4. Sicyoniorum in Achaia & Peloponneso vsque ad Heli Sacerdotem, quod tandem rexit Egialeus, à quo Varro velut antiquissimo tempore exorsus peruenit ad Athenienses, deinde ad Latinos. *August. lib. 18. de Ciuit. Euseb. Chron. 5. Æthiopum, apud quos mortuo Chus sex regnarint ordine, quorum ignorentur nomina & anni: sine certa sede Nomadum, & Arabum instar, post quos fixa sit Axumæ regni sedes, vsque ad Christi tempora, indeque translata Sabam, vbi ad hunc vsque diem permanet. Ex historiis Æthiopicis à Marino Romano collectis.*

2049 Complura etiam alia, dum quælibet natio gens, vrbs sibi aliquè principis, ducis, regisue titulo præficeret. Hinc rex Geraræ, Gen. 20. qui Palæstinorum 26. Rex Sennaar, rex

Alafar, rex Elamitarum, rex gentium, rex Sodomæ, rex Gomorrhæ, rex Adamæ, rex Seboim, rex Balæ, rex Saïem, *Gen. 14.* Principes Aner, Escol & Mamre, *Ibid.* Filij Heth Principes Arbez 23. per Castella & oppida Arabiæ duocim principes Ismaelis filij 25. Emor Heuens princeps terræ Sichem, 34. Duces Edom 36. antequam primum regem haberent Balac filium Beor. *Ibid.* Duces Horræorum qui imperauerunt in terra Scir, *Ibid.* Militum dux. 26.

Vexores rex Ægypti in Pontum vsque victor arma proferēs, & Tanaus, Scythiæ rex, qui Vexorem & omnem penè Asiam subegit & cum Ægyptiis de gentis antiquitate disceptauit ante Ninum ponuntur. *Sabellicus.* Fortasse Vexores est Osyris Pharaonum primus.

Osyris & Isis eius vxor hic etiam locantur. Frugum in Ægypto inuentores sub mundi 2001. Item Orus Appollo, qui disciplinas in Ægypto monstrasse memoratur, vsus Abrahæ consiliis. Atqui ante Ioseph Ægyptij earum videntur fuisse expertes, *Psal. 105.*

Togarma, de quo *Gen. 10.* Turcis dat originem & nomen, *Elias in Tisbi* (Malo Sarmatis.) Quia autem Turci sunt populi Scythiæ. *Plin. lib. 6. cap. 6. Mela sub fin. lib. 1. Ptol. & Herod. lib. 4.* ideo etiam Magog in scripturis appellantur. Nam Magog, Hebræis est Scythia. Ion, siue vt hodie Rabini pronunciant, Iauan, Ionibus, è quibus reliqui Græci. Elifa Æolibus, qui Epirum & magnam Græciam. i. Calabriam, & loca Italiæ, Siciliæ proxima habitant.

Madai Medis, Riphath Ripheis, Rodanim Rhodiis, Tarsis Tarsensibus Ciliciæ, Kittim Macedonibus, 1. *Mach. 1.* Caphtor Capadocibus, Thiras Thracibus.

Elam Elamitis siue Persis, Assur Assyriis, qui primam Monarchiam in Babel & Niniue constituerunt, post Nimrod Lud Lydis, Aram Armèniis & Syris, Gether Etharis in Armenia, &c. Quæ nomina extant, *Gen. 10. & 11.*

Mesech, de quo *Gen. 10.* priscos Mesios ab Adula monte vsq; ad Ponticâ regionē posuit. i. Capadocas, quorū vrbs Mazaca antiquum nomen retinuit, vsque ad Claudij imperium, qui eam vocauit Cæsaream. Ab eo etiâ Moschi. Iakran filius Heber. *Ibid.* quem Gangem esse putant in India sedem sui nominis firmat.

Eius filius Hauria suo vocabulo Indiæ partem auro abundantem apud Hebræos denominat.

Alij eius filij, alias Indiæ prouincias.

Sed quæ sequuntur non perinde sunt certa.

Sarmatarum & Germanorum regna & coloniæ sub Thuisco Gigate, quem & Askenas aiunt Hebraicè vocari.

Lybum siue Afrorum sub Tritone & Hammone.

Ægyptiorum sub Mizraim cog. Oceano.

Celtiberorum in Hispania sub Iubar filio Phaleg, vel iuxta alios, Tubal Iapeti filio.

Celtarum siue Gallorum sub Samothe cog. Discelta, siue Dite, illius ætatis sapientissimo. Ab hoc Dite se ortos. Galli dicebant, vt Cæsar narrat.

Arabum, siue Saracenorum, Sabarum & caspiorum sub Gog & eius patre Sabatio, siue Saba Raemæ filio, Cham Nepote

Scytharū sub Magog ex quibus Turci & Tartari, quos sibi iunxerunt Gog. i. Saraceni siue Arabes contra Ecclesiam.

Indorum sub Gange. Italarum sub Gomer Gallo.

Cimbrorū, vbi nūc Dani, Nordnegij, Gothi sub eodē.

Hæc ex Beroso illo Annij suppositio, quæ proinde sunt incertissima.

Anni
Diluij
293.

Anni
mundi.

1949

SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO.

393

2049

ABRAHÆ
SÆCVLO.

21

Anni
Diluvij

293

393
Gen. 25.
453

b ISAAC genuit Iacob
anno 60.

Nino annis 52. deinde Semiramide an. 42. Regibus Assyriorum.

Melchisedech Pontifice.

Anni
mundi

1949

2049

2109

2109

Sabatius Saga in Italiam veniens, agriculturam & religionem Aborigenes docet.

Sagæi sacerdotes Arnij multiplicati, omnem Caspianam regionem vsque ad Bactrianos possident.

Barzanes post patrem Sabatium in Armenia regnat. *Diod. lib. 5.*

Sambertha Sibyllarum prima, tradit se Noë esse nurum, & cum eo è diluuiio euasisse, & Babylone profectam, vaticinari per Graciam, falsoque Erythream appellandam, quasi ex Erythra natam, ab alijs etiam è Circe & Gnosto. *ad finem li. 3. 7. & Orac. Sybill.*

Dicitur annos amplius septingentos vixisse, diutius quam ferret communis hominum ætas. *Ouid. in metamor. Arist. de mirabilibus audit.*

Sed quid mirum, cum Sem eius siue vir, siue leuir, eodem tempore post diluuium vitam in 502. prorogarit. Et si Deus Noe dixisset, vitam hominis fore centum viginti annorum, id tamen non statim post diluuium accidit. Deinde de communi & vulgari vitæ curriculo loquebatur. Nam & Abraham & Iacob, & Patriarchæ, & alij multi diutius vixerunt.

Videtur autem scripsisse quædam ante Saturni sæculum, quæ seruituti Aegyptiacæ & liberationi respondent. Nam *lib. 1. Orac. Sybill.* de Titanibus vaticinatur, lib. autem 3. & narrat & vaticinatur. Denique sub senium se scripsisse ipsamet profitetur libro septimo.

Eius sunt vaticinia de Christo, de regnorum mutationibus, & alijs, quorum fragmenta extant in Lactantio, Theophilo, &c.

b ISAAC natus anno ab instituta Circumcisione secundo, ab ortu Ismaëlis decimo quarto. *Nanguac.* à diuisione linguarum & populorum quinquagesimo secundo, à subuersis Sodomis primo.

Caligauerunt oculi eius, & videre non poterat. *Gen. 27.* anno vitæ 117. Ita in illa cæcitate permanit circiter 43. Nisi vt credit Hierony. tertia quæst. ad Damasum, diuinæ dispensationis fuerit, vt ad tempus quadam oculorum ægritudine cæcicaretur, ne sciam magis, quam Dei, in benedicens filijs, faceret voluntatem.

Inde vitam protulit in 22. annum à reditu Iacob è Mesopotamia, *Seder Olam.* Nam decessit ætatis centesimo octogesimo, nempe patre longæuior annis quinque.

Verum Dei cultum retinuit, Ismaële & reliquis Abrahamæ filijs ad simulachra veneranda traductis.

Purissimæ vitæ, adeo vt legem monogamiæ in paradiso sancitam nunquam violarit: Forma Christi, qui Polygamiam Synagogæ sustulit, & monogamiam antiquam retulit.

In multis alijs figura Christi. 1. quia diuinitus promissus. 2. supernaturaliter conceptus. 3. mirabiliter natus. Nam duo erant impedimenta, matris sterilitas & vulua emortua nimisque annosa 4. quia appellatus Isaac. i. risus, gaudium. 5. quia ad sui immolationem ligna humeris in montem baularit. 6. quia eo intacto aries cornibus prehensus & vepribus coronatus, mactatur, sic enim illæsa diuinitate humanitas Domini spinis coronata, immolata est. 7. quia tertio die matri viuus nuntiatur. 8. quia benedictione cumulauit filios suos, sed inæqualiter. 9. &c.

Vt in eo fuit mysterium Christi, ita in altero Abrahamæ filio Antichristi siue Mahometis.

Ex Isaac Christus benedictionis semen quadragesimus

primus, *Mat. 1.*

Ex Ismaele Maometus semen perditionis trigessimus primus (*In Chronicis Arabum post Alcoranum pag. 214.*) prætermittis in vtriusque progenie obscurioribus. Nam plures fuere intermedij.

Vterque patris sui mores graphicè expressit. Christus vt Isaac, &c. Maometes vt Ismaël, qui polygamus, qui ferus homo, cuius manus contra omnes, & manus omnium contra eum, qui insectator Isaac, Gal. 4. &c.

Eius 37. obiit Sara mater, ætatis 127. quo quidem fuerat oblatus. Ipse verò decimo ante descensum Iacob in Aegyptum, anno vno ante eductionem Ioseph è carcere.

Anno ætatis 37. vincitur, vt sacrificaretur à patre. *Seder & Trad. Hebrai.* vel 25. *Ioseph.* vel 13. vt quidem nostri videntur existimare, & ex Hebræis Abben Ezra, *Gen. 22.* eos refellens, qui quinto, quia gestare non potuisset ligna holocausti.

Oblatus autem in parabolam futuri. *Hebr. 11.*

Quadragesimo ducit Rebecam. *Gen. 25.*

60 Gignit Iacob & Esau. *Ibid.*

75 Amittit patrem, & in spelunca ab ipso empta sepelit.

Inde pergit eodem loco habitare, nempe iuxta puteum viuientis & videntis, *Ibid.* qui erat in tractu Hebr. *Gen. 16.*

80 Peregrinatur in Geraris Palæstinorum ob famem, vbi sedes constituit diebus plurimis, *Gen. 26. i.* annis 57. Nempe vsque ad vitæ 137. Nam de Bersabea è Patris domo Iacob agens septuagesimū septimū, in Mesopotamiā egreditur, qui erat Patris centesimus trigessimus septimus. *Gen. 28.*

100 Offenditur coniugio Esau cum filiabus eiusdem loci. Nam Esau tunc erat quadragenarius, *Gen. 26.*

123 Senex & caligans oculis benedixit Iacob se pro Esau primogenito offerentem. 27.

124 Ad atauum Heber, eum, vt fratris iram vitaret transmittit in annos duodecim.

136 Illum reuocat.

137 Benedictione communitum in Mesopotamiam transmittit.

138 Reuertitur in Hebron, vbi reliquum vitæ transigit, id est, annos 48. Nam illuc eum Iacob è Mesopotamia rediens conuenit, *Gen. 35.*

140 Rebecam vxorem in spelunca duplici sepelit iuxta Hebron.

158 Recipit Iacob è Mesopotamiā feliciter reuertentem, 180 Post 22. videlicet, moritur & ab vtroque filio honorificè in sepulchro maiorum tumulatur, *Gen. 35.*

Rebeca decimum quartum agens ei quadragenario nubit, viginti fuit sterilis. Moritur post annos 80. nēpe cum Iacob in Mesopotamia moraretur, annūmq; ageret octogesimum. Sic minimum excessit centesimum tertium.

Eo tempore, oraculum, ad quod consulendum Rebeca perrexit, *Gen. 25.* aiunt fuisse in templo, cuius Pontifex erat Melchisedech.

Ex eo & Rebeca Læui cute parentibus, nascitur Esau, pilosus ac hispidus, Edom postea ab Orientalibus appellatus, à pilis ruffis, sicut à Græcis ἐρυθρεὺς, vnde mare Erythreum & rubrum.

Ex vno concubitu sati duo gemelli Iacob & Esau, differentibus planè naturis, moribus, vita, fortuna, &c. Astrologorum vanitatem coarguunt. *August. epist. ad Sixtum.*

Filij Abrahæ ex Cetura in Trogloditarū regionem sub

*Anni
Diluij.*

393

SEM, ABRAHÆ ET ISAACI SÆCV LO.

453

Aegy

ISAACI SÆCVLO.

Anni
Diluvii.

393

Anni
mundi

2049

Aegypto, à patre in colonia mittuntur. *Ioseph. li. 1. Antiq.*
Cetura vxor Abrahæ, *Gen. 25.* imò Concubina, *1. Par. 1.*
Concubinæ autem erant apud Hebr. ancillæ, quæ cum vi-
ro sine legitimis ceremoniis conuenerant. Vnde filij ea-
rum in hæreditatem patri non succedebant.

Ismael primogenitus Abrahæ, ex ancilla Agar à quo Is-
maelitæ, siue Saraceni & Arabes, 12. principibus ab ipso
exortis, maledicta natio secundum carnem orta: simulta-
tem perpetuam gerens cum Isaac, & promissionis filijs se-
cundum spiritum natis. Quare quemadmodum tunc Is-
mael, qui secundum carnem natus fuerat, persequaba-
tur Isaac, qui secundum spiritum: ita & nunc (quando
Mahometani Dei populum infectantur.) *Verba Pauli
Gal. 4.*

Ferus homo, manus eius contra omnes, & manus om-
nium contra ipsum. *Gen. 16.* Hoc nostro magno malo ex-
perimur quotidie in Saracenis & Turcis.

Duodecim filios principes reliquit, qui omnes iam suis
populis dominabantur.

Possedit magnam partem Arabiæ, ducta in vxorem
principis filia.

Ille egit pœnitentiam & pietatem coluit. *R. Selom. Gen.
15.* Saltē quo ad vixit Abraham, vnde & paternum funus
cum Isaac curat religiose. *Gen. 25.* Eius meminit Melon li.
contra Iudæos.

Ita Isaac ex promissione & secundum spiritum natus,
terræ sanctæ incola solus fratrum permanit.

Cuius tempore tres superioris ætatis patriarchæ mi-
grarunt ex hac vita. Primo eius anno Sarug annorū, 230.
Trigesimo quinto Thare annorum 206. quadragesimo
sexto Arphaxad annorum 438.

Ammonitæ & Moabitæ ex incestu Lot orti, in Arabia
initium gentis sumunt. Hi quidem partem Arabiæ, quæ
sita est super ripam torrentis Arnon, in mare mortuum la-
bentis, prioribus accolis, qui Emim appellabantur, subuer-
sis occupant *Hieron. in locis Hebraic.*

Illi autem Raphaim gentem veterrimam interfecerūt,
& eorum regionem Arabiæ, cuius metropolis Philadel-
phia, obtinuerunt, *Ibid.*

Syri descendunt à Chamele filio Nahor fratris Abra-
ham, *Gen. 22.* secundum nostrum interpretē, & 70. Atqui
nullos reperio Hebræos sic interpretantes, sed nec Chal-
dæum, et si Fagius vulgatam interpretationem sequatur.
Nam nihil amplius in Chaldæo est quàm Hebræo, nem-
pe *Chamuel pater Aram: Aramæ dixisset* Onkelos pro Sy-
ris: nec singulare Aram retinisset contra suum morem.
Malo igitur, vt *Aram* non hic Syriam, vel Syrios signifi-
cet, sed nomen proprium viri. Ratio est perspicua. Quo-
niam Syri iam orti erant ex altero Aram, nempe filio Sæ,
Gen. 10. quem proinde cum alijs 70. prius venisse in parti-
tionem orbis terrarum, & Syriam forte obtinuisse, ante
quàm Abraham in Chanaan ingrederetur, iam docui-
mus.

Mundi vix dum dispersi eadē facies, quæ nunc, Bellorū
vsus, seruorū & vernarū, *Gen. 14.* Seruorum tam vernacu-
lorum, quàm emptitorum. 17. Delicatarum carnū, frugū,
butyri, lactis, 18. 27. Conuiuiorū, pulmentorum, 21. 24. 26.
Frugum, & vini, 9. 19. 27. Sagittarum, 21. Atmorum, Phare-
trarum, arcuum, 27. Venationes, 19. 24. 26. Iudiciorū & fo-
rorū iudicialiū, 14. vbi fons siue planities Mispat. i. iudi-
cij, in quam veniebant incolæ regionis propter iudicia &
causas forēses, ex Onkelo & R. Selomone. Gladiorū, 12. &

453

2109

34. Siclorum argenti probatæ monetæ publicæ, 23. Argentorum 20. Electorum sepulchrorum, 23. Monumetorum & sepulchralium titularum & inscriptionum, 35. Oppidorum & castellorum, 25. Urbium 10. 11. 13. 23. 24. Vasorum aureorum & argenteorum, Siclorum aureorum, inaurium aurearum, ad ornandam faciem armillarum, in manibus, pondo siclorum decem, veltium elegantium, 24. 27. Diuersiorum hospitiorum ad manendum & locandos camelos, 24. 42. Puteorum, laterum, bituminis, 20. 21. 26. Hydriarum ad hauriendam aquam, canalium 24. Legum diuersarum, negotiationum, Dotium. 34. Emptionum & venditionum agrorum, 23. Epistolarum & nuntiorum, 22. Denique artes, opera, artificia planè eadem, quæ nunc, ut Græci & Latini non se clarius probare possint fuisse Barbaros vsque ad Cyri & Solonis tempora, id est, vsque ad quingentesimum ante Christum, quàm cum huiusmodi rerum inuentionem recentem faciunt, & non nullis suorum tribuunt, quæ à prima Dilunij memoria apud Orientales repetitur.

Externa tempore Isaac.

Sub natiuitatem Isaac, nempe eius duodecimo Ninus proprie regnum auspicatur, & Babylonicum à Nimrod ante 62. annos constitutum delet.

Terra Chanaan paucos tunc habebat Reges, vnde Reges Chanaan præsertim leguntur post exitum de Ægypto.

Semiramis Nini vxor Babylonis mcenia cõdidit. In eius medio templum Belo statuit, ementito sexu, nomine filij regnat, qui & ipse Ninus vocabatur. *Strabo li. 16.*

Fortasse Nimrod eam sine manibus reliquerat.

Prima post diluuium metalla excoluit captiuorum opera, laude bellica illustris multa in Oriente præclare gessit, ad Oceanum Æthiopicum & Indum fluuium latissimum, cuius ripas ponte 60. stadia longo, 30. lato iunxit. ducenta Idolorum millia ex ebore & ligno finxit, sicque orbem Idololatria repleuit. *Suidas.*

Babylonem in miro camporum æquore in quadrum disposuit. Murus eius ex coctili latere, infuso bitumine in latum habuit cubitos 50. in altum 200. in ambitu stadia quadringenta septuaginta. Vicinæ quinæ portæ in laterum vno quoque, vt esset *εκατόμωλις*, quarum ostia miræ magnitudinis, ex ære fusili: *Orosius.* Sed rectius hoc attribuit Berosus apud Iosephum, lib. 1. contra Appionem Nabugodonozori.

Exercitu tredecies centenorum millium peditum, quingentorumque millium equitum, per Bactrianos in Indiam frustra penetrat.

Atqui Semiramidem vixisse post Mosem testis est Porphyrius lib. 4. contra Christianos. *Citante Eusebio, lib. de præpar.* Sex videlicet generationibus ante Cyrum, *Herod. li. 1.* Quod certum.

Apud Sycionios in Peloponneso Egialeum aiunt ann. 52. regnasse.

Treuerenses à Trebeta Nini fratre, à Semiramide expulso, se tunc in Gallia Belgica conditos gloriantur.

Tuysconem, Mannum, cum hoc Trebeta apud se regnantes his temporibus Germani, si Deo placet, faciunt.

Deinde Ingeuon post parentem incertis adhuc sedibus, Tuysconis enim filium Mannum tres hos genuisse Ingeuon, à quo Ingeuones circa Occidentalem Germaniæ Oceanum, Herminon, à quo Mediterranei Hermiones, dicti, Isteuon à quo Isteuones, *e Tacit. initio li. de morib. Germ.*

Apud Aegyptios Neco Pharaon. Ioseph. lib. 5. bel. cap. 26.

*Ann
Dilunii.*

393

*Ann
mundi.*

2049

ISAACI SÆCVLO.

453

2109

Anni
Diluvij

393

453
Gen. 47.
583

IACOB qui & Israël descendit in Aegyptum natus, ann. 130.

Semiramide, zamea Ninea eius filio, an. 38. Aris 4. ann. 30. Regibus Assyr.

Melchisedech Pontifice.

583

Anni
mundi

2049

2109

2239

Iberus rex Hispaniarum secundus.

Nagas Celtarum rex secundus. Deinde Satron Rex doctissimus, qui publica literarum studia instituit. *Bero.*

Viri Scytharum Parthos & Bactrianos, sex minæ verò Amazonum regna condunt. *Nangiatus.*

Amazones durant vsque ad tempora Alexandri Magni, *Iust. hist. lib. 2.*

c Iacob vixit cum auo Abraham ann. 15. cum Sem Patriarcha 50. cum patre Isaac 120. ac decimo post patris mortem descendit in Aegyptum, vbi dulci filij consuetudine vsus est annis 17.

Iacob (qui & Israel cognominatus post Angelicam luctam) omnium primus, votum nūcupavit Deo. *R. Abahu in Talmud.* Ac certè de illo primùm legitur, Votum etiam vouit Deo dicens. *Gen. 28.* Offerens. 31. 33. 35. vbi & Sacellum & altare Bethel construit 46. Libans, 28. & 35. sepeliens 35. Inuocans nomen Dei æterni, & Angeli 48. &c. Decimas soluens 35. Vir simplex 25. habitans in tabernaculis 27. Lenis 28. Obediens parentibus 36. Patris institutum seruans, pastor 28. Propheeta 48. 49. Angelorum visionibus sæpe potitus 28. 31. 35. &c.

Annos 20. transegit in Mesopotamia, cum auo Abraham versatus est an. 15. Patri ministrauit post reditū suum è Mesopotamia 22. an.

Benjamin natus minimum gignit in Chananea, reliquos in Mesopotamia. *Gen. 35.* Duobus annis à reditu, in partu moriente Rachele, ætatis 36. cui Lia superuixit decem. Nam vitæ 46. obiit. Erant autem sorores geminæ. *Seder Olam.*

Post annum 21. redit è Mesopotamia ad patrem Isaac in Hebron, cuius consuetudine adhuc fruitur annos circiter 23. *Seder Olam.*

Denique ætatis decimo quinto sepeliit auum Abraham. 50. Sem atatum.

63 A patre benedictionem & prærogatiuam primogenituræ consequitur.

Per annos 12. metu fratris delitescit apud Abauum Heber eique ministrat.

75 & 76 ab Heber ad Patrem redit, à quo iussus in Mesopotamiam proficiscitur.

77 Stetit ad puteum Mesopotamiæ, & 20. annis mansit in domo auunculi Laban.

83 Ducit Liam vigesimum secundum agentem. Indèque post dies septem Rachelem, Liæ gemellam, quæ & ipsa proinde agebat vigesimum secundum.

Non, vt quidam opinantur, post septem alios annos, sed post septem dies à nuptiis vxoris primæ. *Rabbini in 29. Gen. & Hier. in quæst. Heb. contra Seder Olam c. 2.*

84 Gignit Ruben primogenitum suum.

85 Simeonem.

86 Leui.

87 Iudam.

Nam ei intra tres plus annos, quatuor hi patriarchæ nati sunt, Reliqui septem cum Dina (excipiendus enim Benjamin) quatuor sequentibus annis. Inueniuntur enim omnes præter Benjamin intra septem annos procreati è 4. coniugibus, singuli singulis septem mensibus.

91 Iosephum procreat.

Quinque sequentibus vsque ad 96. prouidet domui suæ.

96 Cum vxoribus, vndecim filiis & Dina in Chanaan re-

2239

dit peruenitque in Succhor, vbi manet menses octodecim.

97 In Bethel sex alios menses.

98 Suscipit Benjamin, Rachelem sepelit & Deboram. Vingt duobus annis. Inde Isaac senem sua præsencia consolatur & curat.

108 Amittit Liam morte, Iosephum captiuitate, Sedecim annos excedentem.

109 Iosephum habet seruum Putipharis.

110 Eundem habet in carcere per annos cir citer 13.

120 Sepelit Isaac patrem suum annos 180. natum.

Decē postea illic desidet vsque ad 130. Nempe in Hebron, vbi pater eius obierat.

128 Iosephum tricenarium habet stantem in conspectu Pharaonis, pro regemque Ægypti.

130 Descendit in Ægyptum anno famis secundo.

147 Moritur post tot exilia & cruces, id est, decimo septimo post descensum. Moriturus vaticinatur de posteris & nominatim de Christo, quem Silo vocat, *Gen. 49*. Hæc ferè è *Seder c. 2*. Nam nonnulla recensuimus.

Ex vndecim eius filiis, & duobus Iosephi Manasse & Ephraim tribus tredecim ac populus Israëlitarū vniuersus propagatur.

Alexāder Polyhistor res Iacob descripsit. i. fugam eius, habitationem in Mesopotamia, ministerium 7. annorum, coniugium cum duabus sororibus, numerum filiorum, raptum Dinæ, cladem Sichem, venditionem Ioseph, &c. Eadem ferè Theodorus in suis versibus, Artabanus, Philo Biblius, Nicolaus Damascenus, Aristeas.

Thamar iuxta nonnullos, filia Melchisedech sacerdotis. Hoc coniciūt ex eo, quòd Iudas in scortatione deprehensam iussit comburi, non lapidari. *Gen. 36*. Nam legem fuisse apud Hebræos, quam Moses postea repetiuerit, vt filia sacerdotis, quæ scortata fuerat combureretur, cætera lapidarentur, *Leuit. 20. & 21*.

Cæteras quoque vxores filiorum Iacob probabile est fuisse de semine Melchisedech siue Sem, præter vnam ipsius Ruben. *Gen. 46*. primo quia notant oraculum de femine Chanaan maledicto, deque terræ facie exterminando, *Gen. 9. & 15*. Secundo, quia sciebant Patres affinitatem Chananæorum perpetuo refugisse Abraham, *Gen. 24*. Rebeccam. 27. Isaac 28. Tertio, ex eo, quod Scriptura notat, tanquam aliquid extraordinarium Ruben genuisse Saül è Chanaritime, *Gen. 46*. Quid enim opus fuerat addere Chanaritudis vocabulum, si omnes aut pleræque earum erant Chananææ?

Sed neque vxores, vt pater, de Mesopotamia eduxerūt, primum, quia quando inde egressi sunt, adhuc erant parvuli, nec matrimonio maturi. Maior enim nondum attingisse poterat decimum tertium annum. Quin & matrimonia illa ætate ferè erant tardiora. Quare Isaac non nisi quadragenarius Rebeccam duxit, Iacob octogenarius Liam & Rachelem, qui & 77. annorum erat, priusquam pater cogitaret de vxore ei danda, vel ipse de accipienda. Esaü ipse quadragenarius. Denique non minus id commemorasset Scriptura, quàm cum nominatim docuit Sarram eductā è Chaldæa, Hagarem ex Ægypto, Rebeccam, Rachelem, Liam, Balam, Zilpham assumptas è Mesopotamia, ne sanctū semen cum impuro & detestabili Chananæorum misceretur.

Anno 63. Iacobi mortuus est Isnaël. Huius viduam sororem duxit Esaü. *Seder Olam, c. 2*. Ita Esaïtarum & Ismaë-

Anni
Dilunij

453

Anni
mundi

2109

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

583

2239

IACOBI SÆCVLO.

Anni Diluuij

453

Anni mundi

2109

litarum familia in vnam gentilitatem coaluit, vt non mirum sit, si Scripturæ, quando de Mahomerana impietate vaticinantur, eam modo describant, sub nomine Esau, siue EDOM siue Scir, (nam tot nominibus celebratur Esau) modò sub nomine Ismaelis.

Quot descenderint in Aegyptum cum Iacob, sine 70. siue 75. animæ, nõ est anxie pugnandum. Nam & 70. Scriptura dicit, & 75. esse potuerunt, quoniam Scriptura solet reticere numeros fractos. Sic nominant Septuaginta interpretes, & 70. Christi discipulos, qui tamen 72. fuerunt, &c.

Præterea in 70. non comprehenduntur Iacob, Dina, Ioseph cum duobus filijs, qui additi conficiunt 75.

Anan primus equum & asinam commisit, vnde mulorum origo *Genes. 39.*

Ioseph somniorum intelligentiã primus condidit, nihilque diuini iuris humanique ei incognitum videbatur, adeo, vt etiam sterilitatem agrorum ante multos annos prouiderit, tantaque experimenta eius fuerunt, vt non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. *e Gentium scriptis Iustin. hist. li. 36.* Eius insignes interpretationes extat præcipue *Gen. 40. & 41.* Philo Byblius hanc somniorum interpretationem tribuit Abrahamo. Amphitryoni Deucalionis filio *Plin. lib. 7.* Telmisseis populis Lyciæ, *Clemens in Stromat.*

Venditus est à fratribus quòd illum vnice à Patre diligere, deinde quòd somniis illi portendi familiæ principatû animaduertent. *Gen. 37.*

Cum hæssisset in seruitute vel carcere an. 13. anno vitæ trigesimo liberatur. Famem septennem prudentia singulari ab Aegypto depulit. Quare consecratus ab Aegyptijs, Serapis nomine, i. principis bouum, immani simulachro & fano exornatus est, in quo bos nutriebatur Apis vocabulo in agriculturæ symbolum. Simulachrum euertit Alexandria Theophilus Patriarcha, Theodosio magno principe *Suidas & Ruffinus.*

Caruit cõspectu patris annos 23. Nempe à decimo sexto ætatis ad 39. qui tertius erat famis. Fruitur deinde septemdecim. Nam tamdiu Iacob in Aegypto egit.

Erudiuit aulam Pharaonis, & seniores eius docuit, siue scire fecit. *Psal. 105.* Nempe Aegyptus bonarum disciplinarû valde adhuc erat rudis, sed eas deinceps edocta cœpit colere. Moritur anno 54. post patris mortem. Agebat trigessimum sub mortem Isaac. *Seder Olam.*

Eius trigesimo nono Israëlita descenderunt in Aegyptum. *Ibid.* post vigesimum secundum ab ipsius venditione. *Ibid.*

Sub Iacob tres superioris ætatis patriarchæ moriuntur. Eius enim trigesimo primo Sela obiit annorum 433. quinquagesimo Sem sexcentenarius, Octogesimo Heber Hebræorum parens, vbi expleuisset annos 464. Sic eius decimo sexto moritur auus Abraham, centesimo vigesimo Isaac pater.

Atque hic veterum patriarcharum antiquæ virtutis & fidei virorum finis, vt quibus duntaxat Iacob annis 26. superuixerit.

Ita per tres duntaxat patres, Sem, Mathusale, Adam, ad Iacob, Ecclesiæ doctrina, fides, traditiones, leges peruenire potuerunt. Nam Iacob vidit Sem annis 50. Sem Mathusalem 98. Mathusale Adamum 243. *Seder Olam. c. 1.*

Mentio idolorum in Scriptura prima est *Gen. 31.* quando Rachel idola patris sui abscondit.

583

2239

Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatur.

Esaï omnem terram ad montem, Seir sibi subiectam habet, & magna cum potentia illic dominatur. Domino illam terram illi dante, *Ios. 24.* regionemque Idumæam de suo more appellatam relinquit. Nam Edom à colore ruffo cognominatus est. Quin & mare vicinum. Nam mare Indicum cum sinu Arabico siue Aegyptiaco Erythreum, i. rubrum profanis à rege Erythra, inquit Mela. Erythras autem Græcè, est Edom Hebraicè.

Dina filia Iacob à Iob in vxorem ducitur. *Chald. Paraphr.* de quo paulò post.

Externa & incerta atate Iacob.

Drusus Celtarum rex quartus, disciplinarum & præfagiorum plenus, à quo Druydes Gallorum sacerdotes, de quibus Cæsar *libr. 6. Gal. belli.* Plinius *16. cap. 44.* & Tacitus *de Germ. moribus.*

Huic Bardus quinto loco successisse fertur, Musicæ studiosus. Deinde Lucus venationi deditus, à quo Lucenses Galli. *Berosus.*

Quæ suspectissima. Nam Galli vsque ad Cyrum cum tota Europa planè bardi fuerunt Barbari, agrestes & ἀμύβοι. Tum enim per Phocenses Græcos Asiaticos, qui Cyri dominatum fugientes Gallicum littus occuparunt, Massiliamque condiderunt, cœperunt emolliri, & hominibus paulatim excultis, capessere studia literarum per Bardos, & Euages & Tectosages, è quibus Bardi fortia virorum illustrium facta heroicis composita versibus cum dulcibus lyrae modulis cantitarunt *Ammianus Marcellinus li. 5. Strabo li. 4.* E quibus apparet Bardos & reliquos Gallia sapientes siue philosophos & Druydas ortos esse ex istis Phocensibus vt stultum sit eos eorumve nomen ante Cyrum in Gallia requirere.

Eadem Barbarie reliquæ nationes Europæ ante Cyrum Solonemve tenebantur. Nam ad humanitatem perductæ sunt per Orientales, sensim in Occidentem influentes, propter duarum primarum Monarchiarum motus, Danielis Ezraque sæculo.

Septemtrionales gentes, vt à commerciis remotiores, longè tardius feritatem deposuerunt, vt proinde quæ deinceps de Sarmatis, Germanis, cæterisque Scythis proposituri sumus, sint multo suspectiora, adeoque conficta à proprijs ipsorum prophetis.

Hiarbas rex Lybiae, contra Palladias fœminas infelicitè pugnat.

Osyris gigantes, qui tyrannidem exercere cœperant, opprimit, Italia decem annis potitur.

Apis, à quo Serapis, floret in Aegypto, postquam fratrem Aegialeum Achaia præfecisset, *Euseb. in Chron.* Sed de eo paulò post rectius.

Menam omnium primum regem Aegyptiorum facit, qui populos colere deos, sacraque his facere, mensas & lectos sternere docuerit. Hinc post longa tempora regnasse se Gnefactum Vbichoridis sapientis patrem, & c. *Diodorus Siculus, lib. 2.*

Ogygius apud Atticos.

Aethiopia bellis Aegyptiorum atteritur.

Nineas siue Ninus, Nini & Semiramidis filius, propter ignauiam vituperatur. *Athenaus lib. 2.*

Semiramidem matrem sui concubitum appetentem, interemit.

Arius post eius obitum Baetrianos & omnes Caspios subegit.

Anni Diluuij.

453

583

IACOBI
SÆCVLO.

Anni
Diluvij
583

Exod. 12.
Galat. 3.
Act. 13.

23

IACOBÆI manserūt
in Aegypto ann. 430.

1013

*Regibus Assyriorum Aric
4. Aratio 5. an. 40.*

*Baleo 6. an. 30. Armatrie
7. an. 38.*

*Beloco Prisco 8. an. 35. & per
ordinem Baleo 9. an. 52.*

Altada 10. an. 32.

Manucho 11. an. 30.

Anni
mundi
2239

2669

Iubelda tertius rex Hispania.

Ingeuō apud Tuyscones, de quo Tacitus de moribus Ger. d. APERTE, EXOD. 12. V. 4. *Habitatio autem filiorum Israel, quæ manserunt in Aegypto fuit quadringentorum triginta an. Quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Aegypti. Quis enim non videt illo nomine filiorum Israel, non nisi posse intelligi filios Israelis siue posteros Iacob, neq; Abraham, Isaac, Iacob sub hac locutione contineri? Nam quis unquam avos & Patres, filios nepotum appellavit?*

Idē Stephanus, Act. 7. cōfirmat. *Locutus est Abrahe Deus quia erit semen eius accola in terra aliena, & servituti eos subiciet, & male tractabunt an. 40. & gentem cui servierint iudicabo ego, & post hac exibunt & servient mihi in loco isto. Quis enim ūmilter nō cernit. Hoc semen esse Israelitas, non Isaac, & Iacob, ut qui vel nunquā fuerint in Aegypto vel nūquam servituti fuerint subiecti, malēque tractati sine ab Aegyptiis, siue à Chananeis?*

Idem Paulus Act. 13. probat, *Elegit patres nostros, exaltauitque cum essent incola in terra Aegypti, & eduxit eos, & destrues gentes septem in terra Chanaan sorte distribuit eis terram eorū, quasi post quadringentos & quinquaginta annos, & post hac dedit eis iudices. Quis enim non intelligit aperte habitationem filiorum Israel accessisse ad hunc numerum?*

Idem Iosephus, li. 2. Antiq. c. 5. significat, dum Israelitas 400. annos consumpsisse tradit in Aegyptiacis operibus.

Imo vero Deus idem clarē pronunciat, Gen. 15. *Scio prænoscens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra no sua, & subiciet eos servituti & affligent quadringentis annis, & post hac egredientur cum magna substantia. Generatione quarta revertentur huc. Sic enim rotundo numero loquitur, triginta tacitis. Vbi frigidum est quadringentos illos orditi à die congressus siue apparitionis huius, nam aperte nō Tu, sed semen tuum, &c. Frigidum quoque, quod alij natiuitate Isaac, ut ab ea ad natum Iacob sint an. 60. inde ad descensum in Aegyptum 130. deinūm in Aegypto 201. id est summam 400. Nam aperte oraculum non attingit habitationem terræ Chanaan, primum quia in ea non servierūt, neque afflicti sunt Israelitæ, sed potius honorificē, humaniterque habiti, deinde quia non illinc, sed ex Aegypto egressi sunt cum magnis opibus, denique quoniam opponit ingressum in terram servitutis & afflictionis reditum in terram Chanaan, siue libertatis.*

Ex quibus locis hīc merito reiecto commentum Rabbinorum, præter diserta Exodi verba, quibus subscript Paulus Act. 13. scribentium suos tantum mansisse in Aegypto 2010 annis. Ducentos autem viginti reliquos confertendos ad Abraham, Isaac, & Iacob, summamque 430. in Exodo positam ab Abrahamo esse auspicandam. De quo Rab. Leui Ben. Gerson in 15. Gen. Nam. & eò loco diserte Script. *Generatione (inquit) quarta revertentur huc, i. ætate, & sæculo quarto. Nā 777 hoc significat. Sicque quos 400. an. paulo ante dixerat, mox sæculū quartum appellat.*

Accedit, quod tam paucis non videntur (exclodo miracula) potuisse propagari sexcenta armatorum hominum millia, absque pueris, mulieribus innumerabilibus: quæ tamen leguntur exiisse de Aegypto. Vnde August. Eugub. in c. 12. Exod. in ea versans sententia, Græcorū adiectionē *ἡ ἐν τῷ Χαναν*, cancellat. Qui tamen hodie temporum rationem à Bibliis subducere se aiunt, istorum ferē traditionē sequuntur, ut nō mirum sit illorū supputationē esse controuersiarū plenam, nec conciliare, c. 7. & Act. & mul-

1013

2669

ta alia loca cum veteri testamento, A& 13.

Istis autem imposuit, quod Paulus ad Galatas 3. videtur scribere 430. annis post promissionem factam Abrahamæ de suscipiendo semine, qui est Christus, datam esse legem Moysi. Atqui Paulus indefinite loquitur, & sic debet ordinari. *Hoc autem dico, Lex, quæ post 430. annos facta est, non irritum facit testamentum confirmatum à Deo ad eneruandam promissionem, id est, Lex Moysi, quæ scribitur, Lex facta post 430 annos non inanes reddit promissiones. Sed potius confirmat. Post 430. inquam annos, non utique à promissione (nã repugnat locus Exod. 12. ad quem alludit) sed à descensu Israelitarum in Ægyptum, illic enim, Post, non refertur ad promissionem, sed ad legem factam eo tempore, quod Moses designauerat, q. d. Paulus, Lex quæ post 430. annos facta legitur (Exod. 12.) testamentum Dei, prius Abrahamæ factum, irritum non potest facere. Hoc enim veluti per parenthesis interposuit, quæ post 430. annos facta est, ad tollendam homonymiam, & docendum de qua lege intelligeret. Nempe de Mosaica, non de lege Circumcisionis, Gen. 17. non de legibus Dei, quas Abraham seruauit 26. v. 5. quasque docturus erat filios suos & domum suam post se, ibid. c. 18.*

Alioqui, ut hoc addam, falsum esset oraculum, Gen. 15. quod siue figuris prædixit, semen Abrahamæ 400. totis annis seruiturum, in Ægypto scilicet (nam in terra Chanaã non subiectum fuit seruituti) ac deinde eripiendum.

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbiorum ratio quam affert Selomo Exod. 6. quod inter Leui & Mosem Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annis 133. Exod. 6. & Amram, qui an. 137. Ibid. & 1. Par. 6. & Caat fuerit ex descendibus in Ægyptum. Genes. 47. Primo quia Amram pater Mosi diutius vixit, quam illi interpretentur. ad illud enim Exod. 6. *Accepit Amram uxorem, quæ ei peperit Avron & Mosem & Maria. Fueruntque anni vite Amram, 137.* subauditur potest, quando eos videlicet genuit, vel post mortem Patris Caat. Nam Amram in numero septem viuacissimorum ab ipsismet Rabbiniis ponitur.

Secundo, Scriptura fortasse aliquot intermedios, nepe obscuriores, more suo trãsiliit, & nihilominus *Gignendi* verbo vsa est, quod nepotes sint filiorum loco. *Vt Mat. 1. Iosias genuit Iechoniã, qui tamẽ eius minimẽ erat filius, sed nepos. Ezra. 5. Zacharias filius Iddo, qui eius pariter erat nepos, non filius.*

Sic in quarta ætate, quæ fuit 490. annorum, à Naassone ad Dauidẽ, quatuor dütaxat notãtur, *Naasson, Salmon, Booz, Obed, Iesse, Dauid, 1. Par. 1. Ruth. 4.* Nam Naasson reperitur mortuus anno ab exitu secundo. *R. Selom. 1. Par. 1.* ita ut oporteat *Salmonẽ, Booz, Obed, Iessen & Dauidẽ* 480. emesos esse, aut aliquos intermedios fuisse præteritos. Quid igitur mirum, si hi quatuor Leui, Caat, Amram, & Moses emensi sũt hanc ætatem præsertim cũ hæc sequentibus ætatibus fuerit viuacior, vel si Scriptura intermedios aliquos reticuit?

Atque ita fortasse isto tertio sæculo, Moses est Patriarcha ab Abrahamo decimus, ut primo ab Adamo Noe: & secundo à Noe Abrahamus est quoque decimus. In eo fui prolixior, quod B. Hieronymus se nescire professus sit, quo pacto his tribus Scripturis satisfaciendum esset.

Ad hæc quoniam cunctos recentiores Chronologos his habeo obstrepentes, & 430. incipientes Septuagesimo Abrahamæ, id est, quando iussus est exulare siue exire ex Vr Chaldæorũ. Inde enim sicut 30. vsque ad natũ Isaac, hinc

Anni
Dilunii
583.

Anni
mundi

2259

Manchaleo 12. an. 30,

Phero 13. an. 20.

Mamolo siue Mameio 14.
an. 30.

Sphareto 15. an. 40.

Ascatade 16. an. 18.

Amynta 17. an. 45.

1013

2669

Anni
Diluvij
358

Anni
mundi
2239

*Juda, Phares, Ezrone, Aram,
Aminadab, Iudæ principibus
& Christi maioribus.*

*Filiis Zare Zamri, Ethan,
Heman, Calcol, Dara pro-
phetantibus.*

*Levi, Caath, & eorum pro-
pinquis speciem quandam
futuri Sacerdotij exhibenti-
bus usque ad Aaronem è be-
nedictione & testamento Ia-
cob, Genes. 49.*

Vsq̄ ad ortum Iacob 60. ab ortu Iacob vsq̄ ad e-
iusdem ingressum in Ægyptum 130. à quo reliquos 210
comminiscuntur vt summa 430 existat.

Assignatur Iudæis terra Iessen, quæ videtur esse præfe-
ctura Tanitis & Heliopoleos, è Psalm. 77.

In ea ædificarunt vrbes & villas, siue quod statuisent
illic perpetuas sedes collocare, siue alia occasione, è 1.
Par. 2. Nā illic Hezron dicitur mortuus in Caleb. Ephra,
quam Hebræi putant fuisse urbem Ægypti sic dictam de
structorum nomine, nempe Caleb, & vxoris eius Ephrat.

Descenderunt in Ægyptum an. 9. principatus Ioseph,
qui secundus famis, post cuius septuagesimum primum
Ioseph moritur, & in arca ænea aromatibus perfusus con-
ditur, in Nilumque proiectus refertur inter Deos Ægyp-
tiorum *Engub. 50. Gen.*

Ossa eius transtulerunt secum Israelitæ, *Exod. 13.* quæ
post mortem prophetant (id est, miracula edunt) *Eccl. 49.*
nec fuit contra legem Moysi, qua mortuorum ossa, conta-
minare declarabantur. Nam illa de Sanctorum ossibus, ci-
neribus & reliquijs non intelligebatur, quæ perpetuò
apud Iudæos in præcipua veneratione fuerit.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo siue horreo Regis a-
lebantur. *Gen. 47.*

Exitus eorum meminit etiam Strabo. *lib. 16. Geog.* Me-
minit & Iustinus histor. sed admixtis fabulis. Item & plu-
rimi externi, quos contra Appionem Iosephus producit.

Iosephi res Alexander Polyhistor descripsit. i. eius car-
cerem, liberationem, somniorum interpretationem, prin-
cipatum in Aegypto, matrimonium cum Ascheneth filia
Putipharis sacerdotis, liberos duos, descensum fratrum,
Aegyptium conuiuium ipsis appositum, &c.

Eadem ferè Theodotus in suis vetstibus, Artabanus, Phi-
lo Biblius, Nicolaus, Damascenus, Aristæas.

Manetho Aegyptius Iudæorum originem & descensum
in Aegyptum è Chanaan scripto reliquit, vbi eos appel-
lat pastores. Nempe quod eorum opes in pecoribus es-
sent positæ.

Vixit annos 110. Eo mortuo Israelitæ in Aegypto ma-
le habitati sunt 360. iuxta vulgatos autem Chronolog. 148.
Sæuius autem 80. vltimis toto vitæ Mariæ Sororis Moysi
tempore.

Rubē mortuus est duobus an. post obitū Ioseph, an. 124.

Simeon 120. primo post Iosephum.

Levi 137. Eo enim nullus est, qui diutius inter omnes
fratres vixerit, quemadmodum inter eos nullus est, qui
minus diu vixerit ipso Ioseph. *Seder Olam c. 3.*

Iuda 119. Isachar. 122. Zabulon 124. secundo post Iose-
phum. Dan 126. Asser. 117. Benjamin 111. ita vt obiret cir-
citer 26. ante Levi. *E Seder Olam.*

Nephtalim & Gad lustra nondum reperi.

Iam tum Ægyptij colebant bestias pro numinibus, aut
numinum simulachris. *Exod. 8.* vbi etiam oues & armenta
abominationes Ægyptiorum dicuntur. i. idola & dij. Nā
ignominiosè solent Hebræi loqui de falsis numinibus.
Hinc fortasse, *Genes. 46. & 47.* detestabantur Ægyptij pa-
stotes pecorum, vt qui ea mactarent, quæ ipsi colerent.
Quam citò post mortuos primos Patriarchas impietas in
mundum ingressa est.

Filij Iuda in Ægypto sunt mortui, vsq̄ ad quartam
progeniem, nempe Phares, Hezron, Aram qui & Ram
Hezronis secundo genitus. 1. Par. 1. Nam Christi linea non
perpetuo ducitur è primogenitis.

1013

2669

Aminadab autem dicitur fuisse de exeuntibus, ac vnus de primis mare ingressis post Mosem, cum filio Naassone & paulo post mortuus. Alij malunt mortuum in Ægypto, quia Moses duntaxat meminit filij Naassonis inter principes Iuda ex Ægypto egressos.

Phares ætatis septimo vxorem ducit, octauo genuit Hezronem, nono Hamol. Simile est quod legitur Haran genuisse Lor, anno vitæ octauo & Saram nono. *Seder c. 2.*

Tam fecunda fuit hæc ætas. Vnde spatiū istius peregrinationis è 70. qui descenderant in Ægyptum, processerunt duodecies centena hominum millia, Nempe sexcenta armatorum, sexcenta mulierum & paruulorum, *Trad. Heb.*

Anno à morte Iacob. 163. Pseudoprophetæ de filiis Ephraim & Galaad, seducunt populum ab auita religione. *R. Abraham in Caballa hist.* Ex eorum secta fortasse fuerunt Iânes, & Mamres, qui Mosi resisterunt. *2. Tim. 3. Ex He. Tra.*

Nam hæc nomina sunt potius Hebraica, quam Ægyptia, prius *Luc. 3. posterius, Gen. 14.*

In tam diuturna peregrinatione, & exilio, tria constatissime Iudæi retinuerunt, linguâ Hebraicâ suæ gentis habitum & nomina. *Elias præfa. in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam, eam illi ex Ægyptiorum contubernio dedidicerunt. Sola stirps Leui eam studiose tenuit. *In Maieimonim cap. 1. lectio de Idololatria.*

Filij Zaræ in Ægypto, sicut filij Coræ in deserto, vaticinationis munere functi sunt. *1. Par. 2.* Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites, vt qui sapientiæ nomine conferratur Salomon, *3. Reg. 4.* Quinque inter 11. Psalmographos numeretur, *in Baba Bathra c. 1. & Psalm. 89.* Quamquam fortasse hi vixerunt Davidis & Salomonis æuo. Nam non filij Zaræ, vt *1. Par. 2.* sed Mahol asseruntur. *3. Reg. 4.*

Heman Zaræ alter filius, nobilis archimusicus, cui filij Coræ Psalmum 88. dicarunt, vt ei modos faceret.

Fuit alius Davidis tempore, cantor Samuelis nepos, *1. Par. 6.* cui potius, quam huic certos Psalmos tribuendos nonnulli putant.

Iacobæi insanas illas Pyramidum & vanitatis Ægyptiacę substructiones, quę in septē mūdi miraculis collocatur, cogēte Pharaone fabricat, annis multis post obitū Iosephi.

Non enim solum ad lateres coquendos damnabantur, verum etiam ad alia opera figulina & lutea, vt ad ollas *Pf. 81. v. 7.* in Hebraica veritate. Hinc *Exod. 1.* Ægyptij ad amaritudinem perducebant vitam eorum seruitute dura in luto & lateribus, ac omni opere.

Nomen Pharaonis non constat inter omnes qui scripserunt de Pyramidibus, iustissimo casu oblitteratis tantæ vanitatis auctoribus, *Plinius lib 39. cap. 6.*

Sic paulò ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Pefuco rege in Ægypto extructus.

Non est probabile Israelitas consumpsisse annos 400. in operis Ægyptiacis: quod tamen scribit Ioseph. *l. 1. Antiq. c. 5.* Nā & illud ipse labefactat *seq. c. 6.* Dū ab Abrahā ad exitū de Ægypto an. dūtaxat. 430. percēset. Rectius igitur Hebræi iñitiū calamitatis huius ducūt à Mariæ Mosi natiuitate, in annos 87. Ex quo & nomen obtinuisse aiūt. Nā Maria amarorē sonat, quod ea nata Ægyptij amaris operibus, Israelis seruitutem exacerbarint, *R. Selom. in 2. Cant.*

Calamitatis auctorem nostri nominant Amenophim.

Maria cōcepta cœpit persecutio, septē annis ante Mosem natū. Eius 87. qui erat Mosi 80. finiit. *Seder Olam, c. 3.*

Filij Ephraim Israelitas ante tempus conati sunt introducere in terrā sanctā, quam semini Abrahæ sciebant

Anni
Dilunij
583.

Anni
mundi.

2239

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

1013

266

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO. LIVCO.

Ani
Diluvii.

583

Anni
mundi

2239

elle promissam. Sed frustra, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Ægypto educere. *Trad. Heb. in Psalm. 77.*

Cæsi sunt magna clade à filiis Geth indigenis, 1. *Par. 7.* ad quorum diripienda pecora Ægypto exierant. *Kimbi è Talm. ibid.*

E qua primi Paralipomenon historia apparet, Geth & alias vrbes Palæstinæ fuisse adhuc habitatas ab indigenis. Post hæc ergo tempora factum est quod narrat Moses, *Deut. 2.* Philistim & Capthorim (Capadoces esse tradunt ad Taurum) irrupisse in illam terram, & cæsis indigenis inhabitasse, regionemque Philisteam nominasse. Vnde 70. solent Philistim interpretari, ἀλλοφύλας. i. alienigenas.

Liber bellorum Domini sub hæc tempora scriptus videtur, de quo *Num. 21.* fertur extare apud Æthiopas cum libro Henoch.

Iob Arabs Hussitarum princeps his Patriarcharum temporibus vixit an. 249. fuit ex posteris Nahor. *D. Hierony. & R. Selomo.* Moses huius historiam ex Arabico conuertit, *Hebrai.* vel è Syro, qua lingua ab ipso met Iob conscriptus fuerat vel ab amicis. *Orig. lib. 1. in Iob è 60.* Gener Iacob ex Dina vxore. *Philo & Chald. Paraphras.* Septuaginta interpretes malunt esse ex posteris ipsius Abraham, quartum ab Esau. *In coronide Iob.*

Natus dicitur quando Iacob cum tota sua familia descendit in Ægyptum. Duodecim menses versatus in illis crucibus, quas liber ipsius commemorat (Origenes tamé plures numerat) *Seder Olam.* septem annos, *Suidas.* Duxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphras. & Philo.*

Vixit 210. toto scilicet tempore quo fuisse vulgo fertur Israelitæ in Ægypto, ita vt natus sit Iacobi 130. quo ingressi sunt in Ægyptum, eodem autem mortuus, quo sunt egressi. *Seder Olam c. 3.*

Aristeus quidam historiam eius scripto reliquit, vbi terram Hus in confinio Idumæ & Arabiæ collocat.

Eius socij reges Arabiæ. *Tob. 2.*

Ecclesia adhuc erat Catholica, id est, nondum alligata certæ familiæ. Nā Iob, Eliphaz, Baldad, Elihu, Lot, Nahor, Mesopotamius, & reliquæ piorum ex omnibus gentibus & familiis Noe & filiorum eius ad eam pertinebant. Inter quos Chananeorum plerique. Nam inter eos & apud eos sacerdotio fungebatur Melchisedech simul & regno, qui supererat anno Iacob 50. & regēbat Oraculum, quod consuluit Rebeca, *Gen. 25.* Ad eam quoque pertinebant Arabes, quare ab eis liber Iob acceptus, indeque à Mose trātlatus. Filij Lot nondum ab ea defecerant, neque filij Esau, vt qui circumciderentur & patrios Abrahamæ ritus retinerēt, neq; Palæstini, quorū regi Deus apparuit, *Gen. 28.* neq; Mesopotamij, inter quos Balaā prophetiæ munus exercebat: neq; Madiantæ, apud quos lethro erat Sacerdos, & ita fortasse de plerisq; omnibus gentibus, donec in exitu Israelis de Ægypto Iudæi, facti sunt peculiu Domini. *Exod. 1. 9. v. 4.* sanctificatio & Dominium eius, *Psal. 114. v. 2.*

In Ægypto nonnulla erat doctrina, quæ illorum sapientia diceretur, in qua eruditus Moses legitur (*Act. 7.*) *Aug. l. 18. Civ. c. 37.*

Ex Æthiopia autē ad Ægyptios manasse ferunt litteras per Isin, leges, ritus ciuitatū, instituta factorū, & colonias eo frequenter missas. *Vides in illum librum Aug. c. 3.*

Amram Mosis pater è septem illis viris, extitit qui fertur à mūdi principio ad vsque finē vniuersam humanā vitā metiri Adamū enim vidit Mathusale: hunc Sē, qui peruenit vsq; ad Iacob, quem Amrā ipse cōspexit. Amrā vsq;

1613

2669

ad Ahiam Silonitem vixit à quo visus Elias, qui ad orbis extremum saluus permanet. *Rabbini in 2. cap. Num.*

Iacobæi in Ægypto pastores, populus, pastorum, Hicfi, regnum pastorum appellati à veteribus historicis, & Beroso Nanethone, &c. *Ioseph lib. 1. contra Appio.* Hinc illud vetus, pastores in Ægypto regnum tenent an. 103.

Qui eos expulit Pharaon mari obrutus Tethmosis nominabatur *Ibid Ioseph. è Manethone Ægyptio, vel amasis Euseb. Iustin. Martyr ex Appione & Pelomone, vel Cæchris duodecimus Pharaon. Turon lib. 1. hist. Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira Tacitus Annal. 21. Amenophis aliis.*

Ex eo tempore in exorcismis Ægyptiorum contra demonas hæc habebantur: Dens Israel, Deus Hebræorum, Deus qui merfit Ægyptios cum rege in mare rubrum, &c. *Orig. lib. 4. contra Celsum.*

Magi Pharaonis Iannes & Mamres, qui Mosi restiterunt quando signa faceret coram Pharaone. 2. *Ti moth. 3. Quæ nomina non esse ficta ab Apostolo, sed è mediis antiquitatum Hebraicarum historiis sumpta apparet è Talmudica Ghemara cap. Col Corbanosh hatsibbur. & R. Nathan, in Baal Haruc. Quando (inquiunt) venit Moses in Ægyptum cum signis diuinitus acceptis, dixerunt Iannes (ינני) & Mamre ממר principes incantatorum Pharaonis. Hæc est ars nostra, & sic facere possumus incantationibus nostris. Tuque similis es iis, qui paleam ferunt in Aphriim vibem frugum, è qua frumentum in multa loca effertur, &c.*

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium est, vt impie Vadianus in Melam tenuit, cessit miraculo Israelitis: Ægyptios autem submersit, eorum armis & corporibus in littus, in quo versabantur Israelitæ, eiectis & expositis, ne amplius inermes & inopes essent. *Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. vlt. R. Se lomo in Ionam.*

Hebræi negant suos maiores tranasse mare rubrum totum, siue à littore Ægyptio in littus Arabicum, sed quod grandius est miraculum, ad idem littus, ducto intra mare longo circuitu & quasi semicirculo, vnde ingressi fuerant, reuertisse. Id probant, quia hærebant in deserto Ethan ante transitum. Deinde post transitum in eodem se offendunt, vbi per tres dies vagati, castra ponunt in Mara *Exod. 13. Num. 33.* Deinde mare rubrum diuidit Ægyptum ab Arabia, non à terra sancta. Imo vero, non fuit necesse, vt ingrederentur mare, nisi vt submergeretur Pharaon, &c. *R. Hiz. kuni & R. David Es. 63.*

Iosephus & Nostri aliter, de littore in littus.

Accessit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingressus in mare patuerit, sed diuisus sit in duodecim partes, siue semirciculos, *Hebræi in Ps. 136.* Moses enim percussit mare, & ipsum diuisit in duodecim vias. *Epiph. heres. 64.*

His temporibus Ægyptiacis plurimæ gentes omnino mutatae sunt. Nam filij Lot. i. Moabitæ & Ammonitæ deletis Emim & Zomim, Gigantibus, qui erant similes filiis Enac antiqui Gigantis tempore Enos, eorum regionem occuparunt *Deut. 2.*

Filij Esau expulsis & deletis Horreis in Seir habitarunt. *Ibid.*

Capadoces Eneos vsq; Gazam expulerunt & confederunt pro illis, *Ibid.*

Sic in Africa. Nam quodam bello Aethiopico multæ gentes illic antiqua nomina *Gen. 10. & 11.* posita perdidere-

Ani

Diluuij

583

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

1013

Anni
Diluvij

538

Anni
mundi

2239

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

runt. *Hier. in quest. Hebr.*

Terra Chanaan mirè culta & aucta vrbibus & pagis, quæ Iacobi æuo indigebat cultoribus latè & spatiosè Genes. 34. vt in gentium opes & labores Israelitæ ingrederentur.

Mundi regna varia constituta, dum quilibet affectaret supra reliquos tyrannidem & merum principatum. Nam sub Abraham, Isaac, Iacob Chanaan nullos aut paucos habebat regis titulo insignitos. Iam in hoc exitu abundat regibus, vt vicinæ prouinciæ, apud Mosè, Josuam & auctorem libri Iudicum.

Deus adhuc colebatur vbique, nisi quòd apud pleròsq; idola coniungebantur. Nam in Ægypto Pharaonem Deum Abraham agnoscit & confitetur, *Gen. 12.* In Palæstina Abimelec 20. & 26. In Mesopotamia Nachor, & Laban 24. 29. 30. qui interim domi habebant Idola 31. Sic Balaam ex eadem regione. *Num. 22. 23. 24.* Iethro in Madiam sacerdos, *Exod. 3 & 18.* In varijs Arabiæ regionibus Iob, Eliphaz, Baldad, Sophar, Eliu Deum sparsim in libro Iob colebāt. In Chanaan & Syria Melchisedech sacerdos Dei excelsi, & templi structor, ad quod confluebant Orientales. In Æthiopia filij Abraham ex Cerura. In Arabia filij Ismaelis, in Idumæa posterij Esau. In Moab & Amon posterij Lor. In India posterij Iectan, qui & circumcidebantur. In Assyria Niniuitæ etiam vsque ad tempora s. ætatis. i. Ionæ, *Ion. 2.*

Externa & incerta seruitutis Ægyptiacæ tempore.

Baleus Assyriorum rex Xerxes. i. victor & triumphator appellatur, quod duplo plures gentes sub suo iure haberit, quam Aratus, vsque ad Indos. *Beros.*

Belochus priscus q. Belacus. i. Beli amator an. 35. idololatriam auget,

Baleus iunior regnum quoque intra Indiam propagauit. Quate Indi sua Babyloniis obtulerunt, seq; in eorum potestatem commiserunt.

Mamucus siue Mamitus Syris & Ægyptijs cœpit esse formidini.

Spharetus Syros & Phœnices subegit.

Diluium Ogygis Thebarum Bœotiarum regis, qui Eleusinam condidit mille quadraginta annis ante urbem cond. *Oros. li. 1. ca. 7.*

Ab eo vsque ad primam Olympiadem omnia sunt apud exteros fabulosa. Ex quo Varroni totum illud sæculum dicitur Mythicum. *Censor. de die Natali c. 17.*

Idololatria latè spargitur in Europam, impositis nominibus ad aliquod numen tutelare significandum.

Thechines Rhodum condiderunt, quæ prius Ophiussa vocabatur *Eus. Chron.*

Memphis, nunc Alcair, eiusque miracula barbara ab Epapho Pharaone condita, *Eus. Clemens Strom. li. 1. ex Aristippo. in primo arcadicorum.*

Dinastia 18. quæ dicta est Politanorum durauit an. 248. in qua primus regnauit Amasis an. 25. *Eus.* Hinc per ordinem Chebron, an. 13. Amenophis 21. Mephres an. 12. Mispharmuthosis an. 26. Thuthemosis an. 9. Amenophis 2. an. 31. qui & Mennon *Tacito lib. 3.* iuxta aliquos auctor seruitutis Hebræorum. Orus Magnus an. 38. Acengeres 12. Achoras 9. Cenchres 16. Acheres 8. Cherres 15. Armeus, qui & Danaus an. 5. Ramesses cog. Ægyptus, qui fratrem Danaum eiecit & Mizraim Ægyptum nominauit. *Tacit. li. 2. an. 68.* de quibus in Iudicibus.

In Creta primus rex creatus dicitur Cres indigena fi-

1013

2669

lius Demogorgonis. Ab hoc Creta appellata est Cūretēs, à quibus Iupiter absconditus, post aliquot sæcula. *Nagiatus.*

Milinus Cretensis in toto mari regnavit. *Beros.*

Themosis rex totius Aegypti potentissimus pastores Hicfos Aegyptio expulit. *Manetho apud Ioseph. contra Appio.* Videtur esse Platonis in Phædro Thamimus, quem & Hæmonem Deum vocant, quem Thebis profectus Theut (.i. Mercurius vel potius Ioseph) artes à se inuentas Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam docet.

Iuxta alios Amasis. qui penè vltimus eorū fuisse dicitur; qui priscais sæculis Aegyptum tenuere, amicus Polycratis Samiorum regis. *Sabel. l. 3.*

Sed multis sæculis hallucinatur. Nam iste, vt Polycrates, sub Monarchia Persica vixit.

Busiris in Phœnicia, Typhon Aegyptius Osyridis frater. Phoroneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra quem & Parrasios bellant Tastaphis & Carfatis *Eus. Oros. lib. 1. cap. 7.*

Bacchoris sapiens in Aegyptio, de quo supra ex Tacito.

Brigus 4. rex Hispaniæ; hinc per ordinem Tagus cog. Orma an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon, fodinarum auri inuentor. Lemnini tres Gereonis filij, Hispalus, Hispanus, Sicanus, Siceleus, Lusus, Siculus.

In Lybia prisca Hiarbas, à quo numidæ se Hiarbas vocant, & per successionem Anteus.

Herminon apud Thyssones, de cuius institutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus, *Ibid.* Gambriuius, Vandalus, *Ibid.* Teutonius, Alemanus, *Ibid.*

Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtas, qui montes Pyrenæos nominauit ob maximam Sylvarum in his crescentium existionem, de quo Diod. l. 6. Galathes à quo Samothei Galli dicti, Narbon. Lugdus, Belgius Allobrox,

Magedon filius Osyridis apud Emathios regnum instituit.

Lestrigones Gigantes in Italia.

Apud Sicyonios regnant per ordinem Aegialeus, à quo Egialea Peloponnesus, Europus an. 45. Selchinus 20. Apis 25. à quo Apia Peloponnesus, Thelassion 52. Aegidius 34.

Thurimachus ab Egialeo septimus, sub quo Argiuorum regnum inchoat Mosis principatu.

Eutopem tamen Eusebius regem primum Sicyoniorum facit, & Selechinum secundum, qui ludos & sacrificia instituerit.

Anni Diluuij

583

1013

Anni mundi

2239

CONTINVATIO
RELIGIONIS
& doctrinæ.

TERTIA etate non modo continuatur sacra doctrina & religionis veteris forma, verum etiam proficit & augetur. Hinc Dei vnitas Genes. 14. *Benedictus Abraham Deo excelsio, qui creauit cælum & terram. Et paulo post, leuo manum meam ad Dominum Deum excelsium possessorem cæli & terra, 17. Ego Dominus omnipotens, & mox, statuam pactum meum inter me & semen tuum fixedere sempiterno, vt sim Deus tuus & seminis tui post te. 24. Dominus cæli & terra, qui tulit me de domo Patris mei, 17. & Exod. 6. apparet Dominus Abrahe, Isaac & Iacob in El Saddai. i. Deo omnipotente: Denique eos alloquitur perpetuo in numero singulari: & Scriptura eum ferè construit cum verbo & adiectiuo singulari, ad eius essentia singularitatem celebrandam. Iob eam etiam inculcat c. 9. Qui extendit cælos solus. 23. Ipse enim solus est, & nemo auertere potest cogitationem eius. 31. Non sunt osculandi alij ore suo. Nam est iniquitas maxima & negatio contra Deum altissimum. 36. Ecce Deus excelsus in fortitudine sua & nullus est ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius. 38. & sequenti-*

bus ex miris eius operibus Deus, ipse probat nullum esse similem sibi, nullum parem. Denique tam Iob quam socij Dei vnitatem ubique agnoscunt, in media Arabia & prædicant, cap. 2. 25. 26. 35. 36. 37. Nam hunc articulum valde illustrant contra idololatriam passim suo tempore grassantem. Trinitatis mysterium. Abraham Trinitatem hospitio excipit tres videns & vnum adorans atque alloquens, Gen. 18. Domini, inquit, si inueni gratiam in oculis tuis, ne pertransfeas seruum tuum, deinde vt tres pluraliter, Et lauemus pedes vestri requiescite sub arbore, &c. Denique vicissim ab eis, nunc vt vno, nunc vt pluribus responsa accipit. Tam expressa Triadis pictura, vt aliqui veterum Hebraeorum, citante Abben Ezra, Deum tria inseparabilia & vnum non dubitarim inde colligere, etsi iste refellere conetur, Gen. 10. Dominus pluit ignem a Domino. 20. Eduxerunt me Dy de domo patris mei. Sic Lot duas personas, Filium & Spiritum Sanctum Gen. 19. in Domum recipit, qui modo Nos plurali numero, propter hypostasies, modo Ego propter singularitatem essentia de se dicit, 35. Apparent ei Dy, cum fugeret fratrem suum Esau. Iob 30. iuxta veritatem quoque Hebraicam. Affluxit me & fratrum miserunt in os meum (misit) 35. Non dixit vbi est Deus factores mei. 7. Noctes laboriosas, numerauerunt (Deus) siue constituerunt mihi. Et nominatim multa de Dei verbo & increata sapientia c. 28. diuissime theologiceatur, e quo sua desumpsit auctor libri Iesira in eius calce, (vt notat R. Selomo) & Salomon ipse Prou. 8. Eccl. 1. 4. 24. Sapiens 7. 8. 10. 18. Baruc 3. Item de Spiritu Sancto Iob 26. Spiritus eius ornaui cælos. 32. Spiritus omnipotentis aperuit me. In Christum fides: Christus Patribus huius etatis diserè promittitur Gen. 12. 15. 22. 26. 28. Iacob eum expectat desinito tempore & prænuntiat 49. teste vtraque Targhum. Nam ibi Onkelos V. 10. Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de femore eius donec veniat Messias. Hierosolymitanum autem. Non desinem reos domus Iuda, neque desiderabun-

2669

tur doctores legis de filiis filiorum eius, usque ad tempus, quo veniat Messias, cuius est regnum, & cui servitura sunt uniuersa regna terra. Et V. 11. Quam pulcher est rex Messias, qui surrecturus est de domo Iuda, alligabit (accinget) lumbos suos, exhibitque in praelium aduersus hostes suos &c. V. 12. Quam pulchri sunt oculi regis Messia ad cernendum, pra' vino defecatissimo, ne illis spectet incestos concubitus, caedesque innocentium. Dentes eius exercitati sicut in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubescunt montes eius vineis, & torcularibus vini. Candescunt colles eius copia tritici & Gregum ouium. V. 10. etiam eum Iacob nominat expectationem siue obedientiam gentium, & cum hac spe V. 18. migrat ex hac vita: Expectabo salutare tuum Domine, ut proinde Abraham, Isaac, Iacob coheredes repromissionis eiusdem Heb. 11. dicantur, ad quam promissionem demum confirmandam, additur Circumcisio praeter superiorum aetatum sacramenta, tanquam promissionis repetita signaculum & sigillum. Sic Redemptorem suum expectat Iob cap. 19. & figurat ca. 1. 2. &c. Quemadmodum Isaac diuinitus promissus, supernaturaliter conceptus, & sterili genium, ad sui ipsius immolationem ligna portans, Gen. 7. 18. 22. &c. Figuræ alia. Immolatus agnus veribus coronatus siue prehensus in cornibus, Gen. 22. Scala caeli 28. Decussatio manuum in modum crucis inter benedicendum, Genes. 48. Atque inde iustificatio, Genes. 15. Credidit Abraham (promittenti semen) & reputatum est ei ad iustitiam. Sacramenta ut Matrimonij, Genes. 24. 34. inter Aegyptios etiam adhuc sancti & inuolati 12. & 39. Philisteos 20. 26. Mesopotamios 29. 35. Inter dispares religione non contrahendi 24. 26. 27. 28. 34. Circumcisionis Abrahæ data, Genes. 17. Isaac die octauo collata 21. Patriarchis deinceps, Act. Exod. 4. apud quos illicitum & nefarium erat non modo, non circumcidi, sed & incircumcisus dare & accipere mutuo filias, 34. imo vero domi habere tam vernaculos, quam emptitios alienigenas incircumcisos 17. Quod erat promissi Christi signaculum, quo exhibitio, iam desineret, ac rediretur ad antiquas & simpliciores baptismus ceremonias. Impositionis manuum & benedictionis, Gen. 27. 48. 49. Cæremonia & ritus externi, ut Olei fusio, vini libatio, Genes. 35. Decimarum præstatio 14. & 28. Purificationes & lauera, in Baptismi typum Genes. 35. Mundamini & mutate vestimenta vestra, & ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Domino, id est, abluite corpus & R. Abraham, Ex quo loco (inqui) discimus Israelitas debere esse mundo corpore & mundis vestibus, quando locum constitutum precandi causâ adeunt. Iob cap. 1. sanctificabat filios suos unoquoque die septimo, ut in crastinum interessent sacrificio. Nempe eos preparabat in perugilio certis lustrationibus, ad quas alludit cap. 9. Si Lotus fuero, quasi aquis niuis & effulserint velut mundissima manus mea, tamen sordibus intinges me & abominabuntur me vestimenta mea. Festa. Sabbatum, ut minimum, sacrum erat. Ibid. c. 1. singulis diebus septimis Iob consurgens diluculo offerebat holocausta pro numero septem filiorum. Sic faciebat Iob cunctis diebus, ubi & Pro sabbatum, quo & præsanctificabat & purificabat filios in crastinum holocaustum. Quare & posterioribus aetatibus Iudæi diem Veneris Herub, id est parasceuem siue preparationem appellarunt. Addunt & Pascha, ut proinde Angelus, eius vespere, aduenientibus Lot azyma coxerit, non fermentatos panes Gen. 19. R. Selomo è suis veteribus. Vestes religiosæ. Nam in re diuina mutationis vestium fit mentio Genes. 35. Sacrificia cruenta, Holocausta Abrahæ, Gen. 12. 13. 15. 22. Isaac 26. Iacob 31. 33. 35. 46. Iob cap. 1. Eliphaz, Baldad, & Sophar cap. 42. in quibus erant Pacifica, id est, quæ non tota comburebantur, ut holocausta, sed pars edebatur Genes. 31. Iacob immolatis victimis in monte, vocauit fratres suos, ut ederent panem. Incruenta & communio. Continuatio sacrificij Melchisedech in pane & vino in Typum Eucharistia Genes. 14. libamina Iacob 35. Loca religiosa, templa. Melchisedech templum in Salem extruxisse memoratur à Iosepho, in quo esset Ecclesie sedes primaria, Deique oraculum, de quo fortassis Gen. 25. Perrexitque Rebeca, ut consuleret Dominum. Altaria multa, seorsum quinque ab Abraham extructa Gen. 12. 13. 15. 22. Vbi quintum in Moria, in quo postea templum Salomonis, & 23. cœmeterium ab eodem Sara & posteritati dedicatum. Altare in Bersabea Isaac edificauit Genes. 26. in agro propè Sichem à se empto Iacob Gen. 33. qui & locum quendam dedicat & vocat Bethel, q. domum Dei Gen. 35. idque ex voto, quod nuncupauerat antequam veniret in Mesopotamiam 28. Sacerdotium publicum ministerium. Abraham, qui ideo animas in Haran fecisse legitur Genes. 12. id est, interpretantibus veteribus Hebrais, verbo & prædicatione Deo genuisse & conuertisse. Melchisedech 14. Iob 1. & 42. præter omnes primogenitos ea autoritate gaudentes. Sacerdotum benedictiones. Benedixit Abrahæ Melchisedech, Ibid. 14. Patrum benedictiones 27. 28. 48. & 49. Oratio publica Gen. 35. conuocata omni domo sua, abijcitur (aut Iacob) omnes Deos alienos, mundamini, mutare vestimenta, surgite & ascendamus in Bethel & faciamus ibi altare Domino. 31. vocat fratres suos ad victimas, 46. cum filijs venit ad puteum iuramenti, & pro felici descensu in Aegyptum Deo litat. 26. Isaac deprecatus est Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis. Quæ exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeca, quod factum videtur in loco, in quem postea perrexit Rebeca, ut consuleret Dominum de ipso conceptu, Ibid. Iob c. 1. & 42. orat pro filijs & amicis, publice & solenniter adhibitis holocaustis. Traditiones Gen. 34. ritus gentis. 18. Abraham præcepit filijs suis & domui sua post se, ut custodirent viam Domini & facerent iudicium & iustitiam. 26. præcepta & mandata Domini & ceremonias, legesque seruauit. Extabant, scilicet diuina quedam leges & ceremonia nondum scripta, secundum quas etiam Iacob distinguit inter holocausta, quæ tota comburebantur, & Pacifica, quorum pars in sacrum epulum apponebatur, Genes. 31. Et Iudas dixit ad Onan filium suum, Ingredere ad uxorem fratris tui & sociare illi, ut suscites semen fratri tuo, eoque mortuo ad Thamar, Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus Genes. 38. Nam ea est lex, quam scripto postea Moses sanxit Deut. 25. Et Thamar, quasi filiam Sacerdotis (Melchisedech) ob fornicationem esse comburendam. Nam & eam legem repetiuit Moses Leuitic. 21. Alde ut traditiones veteris Ecclesie per tres solos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathusalem, Noam, imo & ad Iacob, videlicet per Adam, Mathusalem, Sem, qui & Melchisedech. ita tertia hac aetate per tres ad Moysen nempe per Abraham, Iacob & Amram. Retum profanarum dedicationes, Imagines, Lapis erectus in

titulum à Iacob. Gen. 28. siue in statuam. Nam sic exponunt Rabbini, addentes, nihil propterea ipsum commisisse
 contra præceptum, Exod. 20. Deut. 16. de non erigendo sculptili & statua, quoniam hoc præceptum postea fuerit à
 Mose latum pro tempore ob gentes effusius ad Idololatriam ruentes. Vide R. Isaac in 20. Gen. & 18. Leuit. titulus
 lapideus vel potius statua lapidea in loco, quæ vocauit Bethel. i. domus Dei fuso oleo & libatis libaminibus Gen. 35.
 Locus nuncupatus Mahanaïm q. castra Dei Gen. 32. Alius Phaniel q. facies Dei. Ibid. Virga Ioseph cuius fasti-
 gium adorauit Iacob Heb. 11. Pœnitentia & eius actus, Iob. 1. sacrificia pro peccatis, 42. propter stultitiam pœni-
 tentiam ago in fauilla & cinere. Socy Iob eam inculcant per totum illum librum. Nota Gen. 28. ubi & decimarum
 persaluendarum professio. Delectus ciborum. Abstinentia ab immundis animalibus; ut superiore etate, A neruo
 femoris, quod in eo fuisset percussus Iacob ab Angelo, indeque claudicasset Genes. 32. Sanctorum vis & preces.
 Iob 33. Si fuerit pro homine angelus loquens vnus de mille, ut annuntiet hominis equitatem, miserebitur eius (Deus)
 & dicet libera eum, ut non descendat in corruptionem. 5. ad aliquem sanctorum conuerti, quod Rabbini vulgo ex-
 ponunt de Angelis & interrogant legunt. Ad quemnam Sanctorum conuerti? Gen. 48. Angelus qui eruit me de
 cunctis malis benedicat pueris istis, & inuocetur super eos nomen meum, nominaque Patrum meorum Abraham &
 Isaac. 28. scala Iacob Hebrais scala est prouidentia Dei, in qua Angeli ascendunt & descendunt, Ascendunt ad of-
 ferendas Deo nostras preces, adinuandas & commendandas: descendunt ad nos iuuandos & tuendos. Genes. 35. Ra-
 chelem Iacob sepelit in Bethleem non in spelunca duplici cum alijs Patriarchis, ut illic oraret pro posteris, esseque loci
 Patrona, R. Selomo Hieremia 31. è sapientum veterum scriptis quemadmodum per totam terram Sanctam dispersa
 fuerunt diuersorum sanctorum reliquia & sacri cineres. Eccl. 49. ossa Ioseph visitata sunt, & post mortem propheta-
 uerunt. Quasi ad illa ederentur miracula, ut de Eliseo dixit 48. mortuum prophetauit corpus eius & in morte mi-
 rabilia operatus est. Nam Hebrais prophetare est diuina vel dicere, vel facere. Cura mortuorum, sepultura, fune-
 bres exequia, officium funeris, ius sepulchri & cœmeteriorum, tituli sepulchrales Gen. 23. 25. 26. 49. & 50. ubi celebra-
 tur dies Quadragesimus, item Septuagesimus, denique exequia septem dierum. Gen. 49. præcepit eis, dicens, Sepelite
 me cum patribus meis in spelunca duplici, qua est in agro Ephron Hettei contra Manre in terra Chanaan, quam
 emit Abraham in possessionem sepulchri, ibi sepelierunt eum & Saram uxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Re-
 beca coniuge sua, ibi & Lia condita iacet. 47. adiurat Iosephum, dicens: Ne sepelias me in Agypto, sed aufer me
 de terra hac, condasque in sepulchro maiorum moorum. 50. Iacob fodit sibi sepulchrum dum adhuc viueret. Act. 7.
 tam ipse quam reliqui Patres nostri translati sunt (ex Agypto) in Sichem & positi in sepulchro, quod emit Iacob
 (Gen. 33.) Pretio argenti à filijs Emor. Gen. 50. & Heb. 11. ossa sua moriturus Ioseph commendat filijs Israël, unde &
 ea solemniter Moses post quadringentos annos Exod. 13. transfert, tandiu conseruata in loculo, siue arca cum aroma-
 tibus, Ibid. 50. Quæ fuit quadam reliquiarum translatio. Preces pro defunctis post matrem defunctam Isaac exit
 in agrum ad orandum (sic enim habetur in fonte) Gen. 24. Quod & officium funeris ante sepulturam, & exequia-
 rum per multos dies celebratas infert 23. & 50. Iudicium futurum. Iob 31. quid faciam cum surrexerit ad iudican-
 dum Deus, & cum quaesierit, quid respondebo ei? 35. Iudicaberis coram illo, expecta eum. Nunc enim non infert fu-
 rorem suum, nec ulciscitur scelus valde. 34. Elibi opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis.
 Vita æterna, resurrectio, Gen. 47. & alibi vitam suam vocabant Patriarcha peregrinationem, quasi patriam se
 alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta habentem ciuitatem. i. caelestem, Hebr. 11. Iacob salutem Dei se
 expectaturum in sepulchro confutetur, Christum professus, Gen. 49. Iob etiam resurrectione carnis prædicat, c. 19. & c.
 Supplicium æternum. In Iob sepius. Ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinere redigens, euerfione dam-
 nauit, exemplum eorū, qui impiè acturi sunt ponens, 2. Pet. 2. Sodoma & Gomorrha & finitima ciuitates abeuntes
 post carnem alteram facta sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob
 tempore legis natura ideo videtur scriptus, ut superessent monumenta veteris Ecclesia, eiusque fidei, doctrina,
 religionis, rituum & caremoniarum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Mosis tan-
 dem peruentum est, dum antiqua illa pietas & virtus sensim in mortalibus colla-
 beretur. Nam abundè & hos & alios religionis ar-
 ticulos & capita continet, perspi-
 cūque indicat.

Anni
Diluvij

1013

QVARTA ÆTAS
Iudicum, quæ & Deorum & Heroum, quasi iuventus populi Dei (legis scriptæ prima.)

Quæ incipit anno mundi 2670.

I

1013

a **Moses** de tribu Leui, populi ex Aegypto educi Remp. in deserto administravit annis 40.

Deut. 1.
& 29.

1053

Aarone Pontifice.
& per ordinem Eleazar.

Amynta 17. deinde Belocho
2. Rege 18. an. 25. Assyriorum
rege.

25

1. Par. 2.

Naassone & Salmone Principibus Iuda, & Christi maioribus.

Num. 11.

Filiis tribus Choræ, & Eldad & Medad in deserto vaticinantibus.

1053

Anni
mundi

2670

a

Ac ætate apud Gentes, vates & prophete erant Balaam & pater eius. Iob, Eliphaz Themanites. Baldad, Suites, Sophar Naamathites, Elihu, & Berachael; Buzites. Seder Olam, c. 21. (saltem initio huius ætatis.)

Ita Ecclesia nondum alligata Iacobæorum familia.

E nostris Græci, vt Nissenus lib. de Trinit. Basilus quadam epistola ad Eustathium medicum, ex hoc catalogo excludunt Balaam. Nam vatem fuisse Satanæ, non Dei, existimant. Quare Deum & Dominum, quem consuluisse dicitur, Num. 22. 23. 24. Diabolum interpretantur, qui hominimos sic appellatur.

2670

Post datam legem spiritus propheticus desinit afflare gentes. *Ibid. Seder.* Nō hoc ei concesserim, Nam etiam Syllæ deinceps Christum & alia diuina prænucciabant.

2709

Tres filij Choræ Afræ, Elcana, Abiasaph. *Exod. 6.* vaticinatur in deserto, & psalmos multos condunt de Christo, qui, libro præsertim secundo Psalterij, continentur. Eo argumento Patres exilio mœrentes consolabantur. *Heb. Trad.* Sunt ex 11. Psalmorum auctoribus, *Ibid.* Similiter & Moses, cui Hebræi vndecim Psalmos primos libri 3. tribuunt, à 90. scilicet ad 101. *Midras Tehillim.*

Moses eruditus fuit in omni sapientia Ægyptiorum. *Act. 7.* Ante igitur Mosem, non quidem in Græcia, sed in barbaris gentibus, sicut in Ægypto, fuit nonnulla doctrina, quæ illorū sapientia diceretur, *Aug. lib. 18. de Cini. c. 37.*

Vir Dei *Deut. 33. Ios. 14. Ps. 89.* Fidelis seruus in tota eius domo. *Heb. 3.* minister veteris testamenti, & propheta noui. *Aug. cæteris prophetis clarius Deum conspexit. Exo. 33.* Christi passionem multiplici victimarum genere, ac eius alia mysteria multis sacris ritibus præsignauit.

In Æthiopia metu Pharaonis 40. annis exulauit, tot annos contemplationi dedens, donec ætatis octogesimo cerneret Deum clariùs, quàm vlli vnquam hominum cõtigisset, populique cõseruator destinaretur. *Basil. initio Hexame.* Æthiopiam interpretor terram Madian in Arabia, in quam fugerat. Eam enim etiam Scriptura Æthiopiam siue terrā Chus appellat, vt vxorem Mosi inde sumptam Æthiopiissam, *Num. 12.*

Postquã propheta munus suscepit, vxoris notitia abstinuit, vt potius tam sanctæ functioni vacaret, *Epiph. hæres. 78.* Quod totidem verbis postea reperi in Hebraicis traditionibus, *Maimonim lib. 1. c. 7. pag. 11.*

Duodecim menses apud Pharaonem legationis munere fungitur, & 10. plagis eum affligit.

Legem primum remedium aduersus peccatum, & idololatriam omnia occupantem, præter natium sensum & historicum, mistico nobilem, cœlitus tulit ad montem Sinai. Ea omnia gratiæ arcana graphicè expressit. Nam Manna, mare rubrum, Potus è petra, Tabernaculum, sacra vasa, religiosæ vestes, Pontificia ornamenta, candelabrū, Leuitica sacrificia, & ritus omnes sacramentales etiã sunt, & typici.

Quin & Serpens æreus palo suspensus & in tabernaculo fixus ad spectantium salutem. *Num. 21.* Dominum de cruce pendentem salutis omnis auctorem & causam representabat. *Ioa. 3.* Naturę arcana in his etiam cõtemplantur Iosephus, Philo & Rabbin.

2709

Ciborum, Verbi gratia, delectus & mundities, quã Moses tradit, non modo ad mysterium, vel mores, verū etiam

ad valetudinem confert, sunt enim infalubres, porcus, lepus, camelus, equus, choerogrillus, congrus, lampetra, anguilla, & cæteri pisces, pinnis, squamisque carentes, aquila, gryphus, omnia denique rapacia & notis aliis affecta, quæ signantur *Leuit. 1. Deut. 14.*

Sic Tabernaculi materia, forma, partes, pelles, colores, vasa instrumenta & cætera ad illud pertinentia, exemplari diuinitus proposito, non modo reconditam & anagogicam supercælestium rerum habuere significationem, sed & physicam, quam persequi non est huius instituti.

Legem absoluit tribus præceptorum generibus moralibus, iudicialibus, religiosis siue cæremonialibus tanti ponderis, vt moralia in Euangelio etiam obligent, quia iuris naturalis & diuini, iudicialia, ferè retineantur, pauca relinquuntur, corrigantur vel emolliantur, quia iuris pro gente & tempore positi. Cæremonialia recipiuntur partim secundum Spiritum, arcanam intelligentiam & sensum, partim etiam secundum literam. Sunt enim duorum generum. Quædam figuralia, umbramque futuri Christi & Ecclesiæ habentia, cuiusmodi circumcisio, sacrificia, Sabata, cibi immundi. Alia purè ritualia, ad cultum Dei simpliciter pertinentia. Priora sublata sunt, vt vsque ad correctionis tempus imposita. Alia vsurpata, vt cultus Dei solèntas perpetuetur, qualia sunt templa, dedicationes, chori, vota, aqua lustralis, benedictiones, religiosæ vestes, genu flexiones, ordines Ecclesiastici, decimæ, primitiæ, processiones visitationes sacrarum ædium & locorum & manuum expansiones, festa Pentecostæ, Paschatis, sublato victimarum vsu, cantus, imagines, organa, ieiunia, &c. *ex auctoribus iuris Orientalis, pag. 214. exempli Græci.*

Patres in Ægypto immolarunt agnos suos Paschales die Iouis. Die sequenti egrediuntur, qui primus erat celebritatis Paschæ. *Seder c. 5.* In noui testamèti per Christum liberatione eadem fuit temporis ratio.

Quinquagesimo post exitum die initum est primum. Legis fœdus inter Deum & populum in monte Dei Oreb, siue Sinai, confirmatumque aspersione sanguinis. *Exo. 24.* Alterum in altera Moab. *Deut. 29.* comprehendens benedictiones & maledictiones. *Deut. 29. Kimbi 11. in Jerem.*

Festo Pentecostes. i. die quinquagesimo ab exitu Tabernaculum iussu est construi in Pharan, non procul à desertis Moab. Inde abierunt ad concupiscentiæ sepulcra. Tantum enim in monte Sinai hæserunt 12. menses, siue annum: iuxta illum & vicinas stationes biennium primū consumpserunt, Legem ferè integram consequuti. Deinde per 42. stationes valde mysticas in promissionis terram peruenerunt.

In earum vna, nempe Cades-Barné, in Sin Idumæorū deserto, an. 19. permanerunt. In cæteris nunc progredientes, nunc regredientes, nunc palantes, prout occasio & necessitas poscebat, in illa vasta Saracenorum solitudine, alios 19. annos contriuerunt. Sicque tandem quadragesimo anno ripam Iordanis Orientalem attigerunt. *Seder Olam, c. 8.*

Ipso anno egressionis mense secundo data est lex Israelitis. Mense autem tertio in monte Sina decalogus. Anno secundo iterum data est lex die expiationum. *Seder Minor.*

Sic lex sancita est pro primo generali remedio aduersus idololatriam, omnia occupatè & peccatū vbique regnās, lege naturæ per orbem propè oblitterata & deleta, donec fecūd. multorū efficacius & perfect. succederet i. lex Christi

Anni
Diluuij

1013

Anni
mundi

2670

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

1053

2709

Anni
Diluij

1013

In Aegypto.

Amasi an. 25. Deinde Chebrone an. 13.

In Europa.

Sicyoniorum Thurimacho an. 47.

Argiuorum Inacho rege primo annis 50.

Atheniensium

Cecrope primo rege an. 50.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

Anni
mundi

2670

Primo ergo biennio, populo Israel sedente iuxta montē Sinai & vicina loca; Moses construxit Tabernaculum, instituit leges ad religionem & Rempub. pertinentes 449. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte, quæ tandem alijs deinceps additis vsque ad 613. præcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum ossa à Medicis numerantur. Negantia verò 365. quanta est summa dierum anni. Castrorum metandorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio castrorum tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ rribus singula eius latera cingerent, platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parum distinctè à cæteris explicata, sic plana faciemus.

Iacobæi in deserto manserūt, 40. an. & per 42. mansiones siue stationes, peruenerunt ad vltiorem ripam Iordanis Num. 33.

Annus primus cœpit 15. die mensis Nisan, qui Martius, festo Paschatis. Sic autem transactus est. Septimo die ad mare rubrum peruenerunt. Vsque ad 15. sequentis, i. Aprilis, vsi sunt conspersione, quam de Aegypto exportaauerant per mensem scilicet integrum. Deinceps Manna & semel cothurnicibus, Exod. 16.

Vigesimo secundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt. Ibid.

Mense, tertio Siuan, i. Maio, peruenerunt in solitudinem Sinai, vbi biduo loti, sanctificati & parati post tertium diem: descendente in montem Domino, & suæ præsentia maiestatem testante fumo, fulgure, flamma, tonitru, nubes, cæterisque tremendis, Decalogum acceperunt. Hieron. ad Fabiolam.

Ita sexto die mensis illius, die scilicet Pentecostes, qui erat quinquagesimus ab exitu in Sinai, hoc est duodecima statione traditus est Decalogus: Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad 449. amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Moses in monte ieiunus subleuit vsque ad 17. mensis quarti Tammuz. i. Iunij, quo quidem die cum peccasset populus, descendit & fregit tabulas. R. Abraham in Cabbala hist.

Decimo octauo Iunij placauit Dominum.

Vigesimo nono Ab, siue Iulij, ascendit iterum, & mensem Augustum illic in ieiunio transigens, vsque ad decimum Septembris, secundas tabulas est consequutus.

Deinceps per quatuor menses integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant absoluit.

Hinc 23. die mensis Adar, siue Februarij, cœperunt dies consecrationum, primoque die Nisan, siue Martij expleti sunt, Exod. 40.

Atque ita totus liber Exodi ad primum annum pertinet.

Secundus autem ad hunc modum se habuit.

Mense Martio erectum est Tabernaculum. Aaron filii- que eius purificati, fungi suis ministerijs incipient. Iuge sacrificium peragunt: Principes sua sacrificia offerunt. Populus suas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuitico descriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Mosaicis reliquis ritibus. Pascha denique in deserto primum celebrant.

Aprili numerantur per capita Israelitæ. Num. 1. Pascha immundorum secundum agitant. Num. 9. Die autem vigesimo eleuata nube è tabernaculo castra mouent de Sinai ad sepulchra concupiscentiæ. Num. 10. Atque ita 12. menses diebus duntaxat decem exemptis, morati sunt ad

1053

2079

radices Sinai.

Maio, Maria ob lepram à cæterorum consortio eiicitur.

Exploratores in terram Chanaan mittuntur.

Iunium exploratores consumunt in suo negotio, Vindemiis in terra Chanaan incredibilis magnitudinis vnam exhibentibus.

Iulij nono post exploratorum reditum, decretum est cœlesti oraculo, Israëlitas non ingressuros terram propter incredulitatem. Sicque errare incipiunt in deserto sequētibus 38. annis. Tum accidit seditio Coræ & sociorum.

Sequentibus annis vsque ad decimum nonum hærent in Cades-Barné, *Deut. 1. & 2.*

Decimo nono anno contra Dei oraculum pugna contra Amalechitas capessunt infœlicem. Vnde & in pœnâ, alijs nouendecim annis circa illum locum desident. Sic ab exitu fluxerunt 38.

Tricesimo nono anno veniunt in desertum Sin, Ibi moritur Maria, pater eius deficit, ex quo noua querimonia & seditio, donec refluere.

Quadragesimo & vltimo mittuntur nuntij ad regē Edô. Post tres menses in monte Hor Aaron moritur. Nubes desinit. Aliquandiu rex Chananeus retro Israëlitas vertit per 7. mansiones, *Deut. 10.* Qui denique resumpris animis sedes collocant prope Arnon, vincunt Seon & Og reges.

Huius vltimi anni mense vndecimo. i. Ianuario, primo die. Moses ad populum habuit Deuteronomium, summam ingressuris terram explanans, quæ superioribus 40. annis ipsis acciderant per 39. dies, à primo videlicet Ianuarij vsque ad sextum Adar siue Februarij.

Sexto Februarij, Mosi mors sua reuelata est.

Septimo obiit, die scilicet Sabbati, tempore pomeridiano, etsi Hebræi eum translatum viuum magis existiment, sepultusque est ab Angelis, ita vt nullus cognosceret eius sepulchrum, an. ætatis 120. sanis oculis, dentibus integris, senio denique viridi. *Deut. vlt.* cum in senibus præcipue deficiant visus, dentes, humor.

Iosua ministrum suum, suæ curæ successorem reliquit. Ita intra primum biennium, ab exitu gesta sunt omnia, quæ à capite 12. Exodi, vsque ad extremum, in toto Leuitico & primis quatuordecim cap. Numerorum perscripta sunt. Cæteris 37. annis, manētibus in deserto, vt in Repub. bene constituta, vel vt in castris, contigit seditio Coræ & sociorum, ac aliæ historiæ & leges, cap. 15. 16. 17. 18. & 19. Numerorum conceptæ,

Reliqua vsq; ad finem Deuteronomij anno vltimo & quadragesimo. Hæc sic libuit digerere, quoniam Mosaicæ historiæ ordo non satis alioqui in eius libris seruatus, paucis est cognitus. Quod etiam in Iosua mox obseruabimus.

Paulò ante mortem membran. volumina Pentateuchi tredecim exarauit à primo ad vltimum vsq; legis elementum. De quibus vnum cuiuslibet duodecim tribuum seruandum dedit. Decimum tertium Leuitis concessit. *Inisio Misna.* Istud inclusum fuit tabernaculo, deinde templo Salomonico, quo sæpius, vt ab Achaz, Manasse profanato, & rebus sanctis dissipatis, non est mirum, si temporibus Iosia regis illud Legis exemplar repertum ab Helchia sacerdote inter templi ruinas, in magna propter scribam Mosem & antiquitatem fuerit veneratione. 4.

Reg.

De eius corpore altercatus est Michaël Archangelus cū Diabolo. *Iude canonica v. 9.* Nempe quia Diabolus eius

Anni
Diluij
1013.

Anni
mundi,

2670

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

1053

2709

Anni
Diluvij

1013

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Anni
mundi

2670

sepulturam cupiebat manifestari, vt Iudæos ad idololatriã prouocaret, quod nolebat Michaël, qui & vicit, stru-cto ei sepulchro, quod nulli hominum esset cognitum, è Deut. vlt. *Glossa & D. Thomas in illum locum*, vel vt Moses in Deum consecraretur. *Theod. quest. 43. Deut.*

Vel quia Diabolus, ne Moses diuinus homo, prophe- ticòque maior haberetur, eum sepeliri humano more, pro suo iure (qui mortis corruptionisque habebat imperium, *Heb. 2.* cuiusque panis est puluis, id est corpus nostrum, *Es. 63. Gen. 3.*) cupiebat, vt Iudæis eum redderet contem- ptioem minùsque præstantem, cum contra Archangelus eius corpus, tanquam diuini hominis subduci vellet ex viuorum oculis, sepeliri que augustiore nobiliorè que modo, quàm mortali, nempe Angelorum ministerio, vt Iudæi intelligerent Mosem vere fuisse prophetam, verè- que in diuinam vitam translatus, sicut Henoch & Elias, siue euadendo in naturam spiritalem, siue non videndo corruptionem, atque ita in ipsius, vt diuini hominis, legem magis inflammarentur. *Ex Hippolyti fragmento apud Theodor. lib. 2. Polymorphi pag. 39.*

Hinc Mosem non esse mortuum, sed occultatum scri- bit Ioseph. *lib. 4. Ant. c. vlt.* Ambros. *in Hexam.* Ioachimus Abbas *in Apoc. cap. 11. pag. 146.*

Hinc R. Mose proæmio in Misna. Septimò die (inquit) mensis duodecimi sub meridiem montem Horeb scan- dens, ad superos receptus est. Nam cum dira non tetigit mortis corruptio, sed in sublimis gloriæ montem gau- diùmque sempiternum commigrauit.

Naasson & Amminadab pater duces Iuda, primi in mare sequuntur Mosem. Deinde tribus Iuda, cæteris cun- ctantibus anno post secundo moritur Naasson *R. Selo 1. par. 1.*

Salmon Naassonis filius, dux introitus in terram cum Iosue. *R. Selo. 1. Par. 1.*

Exierunt reliqui cum auro & argento, & non erat in tribus eorum infirmus. *Psal. 104.*

Befaleel filius Vri nepotis Caleb tredecimo ætatis ta- bernaculum admirabile conficit. *R. Selo 1. par. 2.* è lignis Sittim de genere Cedri præstantissimo, pellibus arietum rubricatis, & Taxorum, cuius animantis pelles pilo sunt horrido & æstui aquisque arcendis accommodo.

Adiecit æs, aurum, argentum & è lanæa materia filum colore hyacinthorum Orientalium, purpuram, coccum bis tinctum, (Cramesium appellamus) byssum & capra- rum pilos, è quibus fiunt Camelotæ.

Arcam cõstruxit cedrinis Sittim asseribus, laminis au- reis interius exteriùsque obductã, in superiore limbo co- ronata spirã aurea cornicis instar, quæ operculũ (id est, propitiatorium) complecteretur. In angulis annulos qua- tuor habentem, per quos duo veætēs lignei auro quoque obducti ad exportandum traicerentur.

Propitiatorium siue arcæ tegmen purè aureum, duas puerorum alatorum imagines ex auro solido sustinens, qui vtroque ex latere stantes se mutuo aspicerent facie ad propitiatorij spatium conuersa, vt insidètem alis suis, pedibusque arcam prementem Deum veluti cernerent, eique sedilis formam pararent. Quæ sedes Dei dicebatur, vt *Psal. 79. & 98.* Nescio vnde aliqui habuerint, maris & fœminæ specie fuisse distinctos, cum per omnia æquales & similes Scriptura former.

Mensam panum corpore Sittino, extremitate vndique aurea, prominente ambitu aureo cum coronide, adian-

1053

2709

ctis quatuor pedibus, quibus quatuor annuli inessent ad excipiendos duos vectes cedrinos auro obductos, gestandi causa.

Candelabrum purè aureum, in cuius summo, è forma pomi scypho comprehensi septem rami emittebantur, medius videlicet rectus, tres vtrinque paulo ob flexum altiores, ternis patulis scyphis distincti, in modum amygdalæ apertæ, quæ vna parte est acutior, altera obtusior, cum pomo emittente florem, qui imponenda lucerna exciperetur. Erant autem lucernæ septem pro septem planetarum numero, perpetuo lucentes, quibus duo instrumentorum genera inferuient, & ipsa aurea. Emunctorium instar maioris forcipis, quo emuncta extingueretur, vel filum ignis lucem obscurans præscinderetur. Protractorium, specie parvæ forcipis, quo lucernæ clychnium traheretur & aptaretur.

Aurea denique omnis generis instrumenta & vasa ad mensæ & altaris vsus, lances, cochlearia, semifistulas, discos, opercula in tiaz formam erecta, & alia eiusmodi, quibus postea pagani, præsertim Numa, ad sua impia sacra abusi sunt.

Quid de Mose exteri.

Citatur ex Eupolemo & Artepano lib. de Iudæis Græcis hist. Mosem literas dedisse Ægyptiis, eundemque fuisse Mercurium illum, qui propter literarum inuentionem, à Græcis tantopere celebratur. *Euseb. lib. 9. de preparat. cap. 4.*

Adoptatum fuisse à Meri filia Pharaonis Chenephris. A Chenephris virtutis ipsius æmulo missum contra Æthiops cum inexercitato Iudæorum milite, quos vicerit & ad circumcisionem adegerit. Fugisse tandem in Arabiam, vbi duxerit filiam Raguelis illius loci regis. Chenephris tandem lepra mortuo in Ægyptum rediisse, vbi multa patravit miracula virga, tandemque populares suos in sedes patrias reduxit. Ex quo Ægyptios deinceps habuisse virgam in suis templis, eamque veneratos esse. *Ibid.*

Primum docuisse Grammaticam, siue artem legendi (quod tamen Philo rectius Abrahæ tribuit) ex Eupolemo, lib. de Regibus Iudææ. *Clemens Alex. lib. 4. Stro.*

Magiæ quoddam genus à Mose & Iochabela Iudæis pendere. *Plin. lib. 30. c. 1.* Intellexerat scilicet aliquid de miraculis ab eo perpetratis, quæ tribuebat Magiæ, non diuinæ virtuti, vbi & Cabalam putauit esse nomen scæminæ, non artis vel disciplinæ.

Regnante Inacho apud Græcos, & Amasi apud Ægyptios Mosem eduxisse Israëlitas. *Ptolemæus Mendesium, Ap-pion Grammaticus lib. 4. hist. Berofus, Polemon, Theodotus, Ipsi-crates & Mostus, Phœnicum historici.*

Verè omnia scripsisse, idque testimonio Sächoniathonis Berytij, qui non multo post vixerit, Porphyrius, lib. 4. contra Christianos citante Eusebio.

Strabo lib. 16. Georg. fuisse Hierophantem Ægyptium, & cum molestè ferret eorum instituta, illinc demigrasse. Nam docebat (inquit) quo pacto Ægyptij non rectè saperent, qui ferarum & pecorum imagines Deo tribuerent, itémque Lybes & Græci, qui deos hominum formis figurarent.

Apud Iudæos Moses ab Iao, quem illi Deum inuocat, acceptas leges se dare præ se ferebat. *Diod. Siculus, lib. 1. Bibliotheca.*

Conatus est exprimere nomē tetragramaton, sed satis

Anni
mundi

1013

Anni
Diluyij

2670

MOSIS, ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

1053

2709

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

Anni
Dilauij

1013

Anni
mundi

2670

incommode. Nam literæ quidem ad hunc sonum inflecti possunt, vt ad illum, quem hodie multi nouitatis cupidi efferunt *Ioua* vel *Iehoua*, verû aliena, imò verò irreligiosa, imperita, noua & barbara pronuntiatione, vt contra Caluinianos & Bezanos multis locis docuimus. Nam Dei nomen est ineffabile & innominabile, quemadmodum & ipsius essentia incõprehensibilis. Quare nec Apostoli, nec Septuaginta, nec vlli veteres aliter pronuntiatũt, vel verterunt, quàm Adonai, nec magis sciuerũt, quid esset *Iehoua*, vel *Ioua*, quàm quod nusquam existit in rerum natura.

Diodorus interim, imò & vetus oraculum apud Macrobi. lib. 1. Sat. c. 18. & Hieronymus in Psal. 8. & Clemens Alex. lib. 5. Stromaton *Iao*, vel inserta aspiratione *Iaho*, religiosius proferunt, quàm isti, qui in *Iouem* transformant, quia remotius à Iouis dæmonis detestãda memoria, Pronunciabatur quidem die Expiationis, & in solennibus benedictionibus suis characteribus & literis, at vel eius genuina prolatio per temporis longinquitatem, & lógam ob euersum tẽplum defuetudinem obliuioni tradita est, vel est *Ihué* (leuè habet Ioachimus Abbas in 1. Apoc. (vel *Iahué* (cuius Apocope sit *Iah* in illo vulgato *Habelu-Iah*.) *iabdi* vt Theodoritus in Epitome diuinorum dogmatum Samaritas protulisse ait.

In re ignota neque vnquam à veteribus vsurpara censeo veterem consuetudinem retinendam, & etiam quando suis characteribus יהוה exprimitur, *Adonai* pronuntiantum & vertendum. Sic enim Apostoli, sic Sibyllæ, Sic septuaginta, sic Origenes in Hexaplis, sic Epiphanius hæres. 76. sic Tertull. de Resurrectione carnis, sic noster interpretes. Exod. 6. & Indith 16. sic reliqui antiqui interpretes, qui multi fuere. Sic Hieronymus multis locis, sic Damascenus, sic Theodoritus, sic Lyranus, sic Lindanus, sic Reuchlinus li. 2. de Verbo mirifico. Sic Vatablus, sic Mercerus, sic Rabbini omnes tam veteres quàm recentes, sic cuncti denique, præter vnum Sanctem, si modo ab hæreticis in eo exercitatissimis non sit corruptus, qui vocem peregrinam *Iehoua* primus confinxit, ac irreligiosa profanãque nouitate nouatores istos imbuit. *Cetera lib. 1. de Trinit. aduersus eos, qui Deum primum Mosi sub hoc sanctissimo nomine patefactum, Exod. 6. cum Ioue Gẽtilium confundunt aut certe conspirare volunt.*

Hunc vsque adedõ admiratus, imitatusque est Plato, vt Numenius Pythagoricus dixerit. Nihil aliud esse Platonem, quam Mosem Atticum. Et in libro de Bono, Iudæi huius dogmata, sectatum esse Pythagoram. Et in Epinomide, Scientiarum causam fuisse quendam barbarum. Et post, à Syris & Ægyptiis cuncta manasse. Syriæ autem pars est Iudæa.

Denique Platonem & Pythagoram sua omnia didicisse ab Ægyptiis & Syris, nominato Mose, quam magnum Theologum, legislatorem & prophetam vocat, & Ianne & Mamre magis, quos ait coram rege conatos edere Mosi miracula.

Ea de causa forrasse Clearchus Peripateticus scripsit Aristotelem fuisse Iudæum, & Demetrius Phalereus etiã ipse Peripateticus Alexandrinam bibliothecam non satis instructam putauit, quoad Hebræorum lege, sapientiæ & philosophiæ fonte atque principio careret.

Moses quem præter paternæ scientiæ hæreditatẽ formæ pulchritudo cõmendabat. *Iust. Hist. lib. 36.* præficitur à Pharaone bello aduersus Æthiopas, quos vicit, soloque æquatis multis vrbibus, tandem ad Meroë muros compe-

1053

2709

lit. Quam & post obsidionem, Tarbi Æthiopum regis filia in vxorem accepta, obtinuit. *Ioseph. libr. 2. Antiq. cap. 5.*

Citantur & alia ex Hecatæo Abderide, qui sequens Alexandri magni exercitum scripsit librum de Iudæis, & ex Alexandro Polyhistoro.

Mosis æmali & maleuoli, longè alia sparserunt, Satana familiam sanctam Patriarcharum infamia & odio conante apud impios aspergere, ne expetita eius communione, benedictionum & promissionum diuinarum participes efficerentur.

Hinc Manetho, Trogus, Iustinus, Tacitus & plerique alij comminiscuntur Iudæos scabie confectos duce Mose pulsos, ad Ægyptiis responso monitis, ne pestis ad plures serperet. Ipsos verò ne metu contagionis inuisi, iterum apud vicinos forent, cauisse ne cum peregrinis communicarent. Atqui vt his calumniis occurreretur. Spiritus sanctus contra voluit, vt præcipua cura apud Iudæos haberetur de omnis generis scabie & lepra, vtque infecti à consortio reliquorum magno studio & cæremonia separarentur, sicq; mortalium purissimi euaderent & ostenderentur. *Leuit. 14. & alibi.*

Sic Mosis & Iudæorum Græci & Latini vel rarissime meminerunt, vel malignè ferè. Primum quoniam, vt Demetrius Phalereus Theophrasti discipulus apud Philadelphum professus est, Theopompus & cæteri qui de iis scribere instituerant, aduersam corporis & animi valetudinem incurrerunt, nolente Spiritu sancto profanos de sacris scribere.

Secundò, quia Satanas illorum memoriam, quorum adoptio erat, & gloria, & testamentum, & cultus & promissa, & diuinum eloquium sepelire studebat.

Tertiò, quoniam vt Iosephus ait, non habebant regionem maritimam, nec negotiationibus multis, versus has præsertim partes utebantur, suæ terræ opibus, quæ erant maximæ, contenti, vt proinde eos Iustinus Hist. habuisse legem narrauerit, ne cum peregrinis communicarent. Nam Iudæi legis diuinæ dono & prærogatiua timentes, reliquos pro canibus ducebant.

Quartò, quoniam Græcorum & Latinorum historiæ in idem sæculum non cadunt. Siquidem à tempore Mosis ad bellum Troianum plus 300. ann. effluerunt. Deinde à Troiano vsque ad Cyrum, ante quem nihil certo tenent Græci, cum in eo Iudæorum historia ferè desinat, anni sunt plus minus septingenti. Ita mille annorum historia apud Iudæos floruit, & ordine perscripta est, antequam Græca inciperet, ac vbi Iudaica desinit, altera propriè aspiciatur.

Cæteras causas prudentis studio & meditationi relinquo, quibus eadem opera indicabit, cur etiam rerum Christianarum stupendum sit silentiū apud scriptores Ethnicos, etiam si earum luce, magnitudine & successu perstringerentur.

Moses poëtis omnibus præluxit. Nam Iobi historiam spondaicis versibus representauit, & Cantica, seorsum illud Deut. 32. elegiaco carmine, vt versus alternatim lenis & quinis content pedibus. *Euseb. lib. 11. præp. c. 3. Hieron. ex Iosepho.* Ad quos modos tria extant cantica apud Esaiam, vineæ scilicet, vrbis Sion, & Ezechie. *Isidor.* Quod æmulati Græci veteres, hexametris suas cantiones & odas conficiebant. Primus enim Alcman Lacedæmonius, Olympiade 27. introduxit, τὸ μὴ ἔξαίτεροις μελὸδ εἶν. *Suidas.* Non

Anni
Diluij

1013

1053

Anni
mundi

2670

2709

MOSIS, ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

Anni
Diluij

1013

*Lex remedium aduersus Idololat-
triam omnia tunc occupantem & pec-
catum ubique regnans. Item pedago-
gus ad Christum aduersus obliuionem
in promissionū de Christo patri bus fu-
ctarū ubiq; vigente, ad tepus introdu-
citur, quousque scilicet lex perfectior
nempe lex spiritus uelut Rosa in litera
calyculo occlusa exoriretur per Chri-
stum uerum lumen illustraturum to-
rum mundum & efficacius perfectius-
que medicamentum inducturum.*

*Ecclesia locum collocauit in Pale-
stina ut in orbis centro ac umbilico,
iuxta illud Psalm. Operatus es salu-
tem in medio terre. Quoniam locus
ille opportunior ad Dei notitiam in
omnes oras transmittendam, ut centrū
ad lineas in circumferentiam tradu-
cendas. Nam nauigatione per mare
Mediterraneum facilis & planus tra-
iectus in uniuersum Occidentem &
Septentrionem, per mare rubrum in
Orientem & Meridsem.*

*Pedestri itinere per Isthmum Egy-
ptiacum in totam Africam, per aper-
tum ex opposito continentem in reli-
quas orbis partes.*

1053

Anni
mundi

2670

dubium, qui audierat Hebræos etiam, ut Dauidem, Salo-
monem, Ieremiam, suaues alios modos & mensuras exco-
gasse & usurpasse, de quibus poematibus suo loco. Qua-
re heroicum carmen oraculo Pythio non debemus, quā-
uis ante Troianum bellum probetur fuisse, ut Plinio vi-
sum est, lib. 7. cap. 56. multo minus Homero, ut Horatio
placuit, in arte.

Hoc nobile inuentum, Hebræis inuidet & detrahit
Iulianus Apostata, apud Cyrillum lib. 7. contra eundem.

Aaron creatus est Pontifex. Ab illo ad Dinafum, qui
belli tempore per discordiam Pontifex ordinatus est, nu-
mero omnes 23. fuere. Sub tabernaculo 13. Sub templo
Salomonico 18. Reliqui stante templo secundo, qui pluri-
mi sunt, quoniam non ut ante mortuis, sed uiuis uiui sub-
rogabantur, *Egesippus. 2. cap. 13.*

Mosis sæculo periodus siue duratio humanæ vitæ dimi-
midio imminuitur è Ps. 89. quo versu 1. Moses illius Psal-
mi auctor inscribitur. Nam v. 10. vita hominum redacta
cānitur ad annos 70. vel ad summum 80. idque in valen-
tioribus & firmitus constitutis, ut quicquid sit reliquum
sit labor & dolor.

Hoc iam fit tertio, Nam sub *Arphaxad* mox à diluuiio,
quot quot post eum geniti sunt, vsque ad *Phaleg* redacti
sunt ad 400. & aliquot annos. i. ad mediam ætatem eo-
rum, qui antecesserant. Deinde sub *Phaleg*, ad 200. i. ad di-
midiam vitam proximorum.

Iam hac quarta ætate ad 100. In sequentibus magis ac
magis continuo deficient. Nam etsi hodie, qui ad senium
mundi pertigimus, multi ad 70 & octoginta perueniant,
at non cum bono robore, absque dolore & afflictione, cū
Moses vel Dauid illo Psalmo loquantur de tempore, quo
in viridi statu & vigore homo permanere possit, cum cō-
moda valetudine, absque vitæ tædio per optimam ten-
suum, & membrorum functionem, atque officia. Quod
vix hodie contigit quinquagesimo, etiam in firmioribus.
Adeo hodie celeriter senescimus, *Consula Frelmannum lib.
8. Phys. c. 22.*

Externa Mosis sæculo.

Vti Deus parturiebat hac tempestate Ecclesiam in A-
brahæ familia, ita Satanas suam synagogam in gentibus.
Nam circa hos dies monstrata videntur à duabus colum-
bis ex Ægypto prouolantibus, duo oracula, Hammonis in
Libya, & Dodonei in Græcia, quæ proinde vetustissima
omnium esse scribit Herodot. lib. 2. Vnde & Hammonis
vocabulum factum videtur ab Ham siue Cham Noe fi-
lio & Dodanim nomen habetur *Gen. 10.* Idque ut duobus
Hebraicorum oraculorum generibus responderent, quorū
vnum *Vrim* & *Thundnim* in Ephod erat mutum, perinde
ac Hammonium alterum æquè ac Dodoneum vocale, è
viua vel Dei, vel vatis voce.

Belochus 2. Assyriorum rex, artem hariolandi & diuinā-
di inuenit, aut potius illustrauit. Baal siue Beli sacerdos.
huius filia *Actossa* quæ & *Semiramis*, cum eo regnat an.
7. *Euseb.*

Balaam Mesopotamius professione vates & ariolus,
cuius vaticinia etiā de Christo (*Num. 22. 23. 24.*) descripta
& seruata apud Orientales artis eius discipulos, vsque ad
Christum, ad quem Magi, eius adducti prædicto, uenerunt
adorandum. *Orig. hom. 13. in Numeros.*

Qui quamuis augur esset, proindeque dæmonū cultor,
ei quidem responder Deo, nō quidē ab ipso vocatus, sed
ab ipso ignoratus. Ita ei apparuit non dæmon, quē consu-

2709

lebat & inuocabat, se Deus, quem neque consulebat neque sciebat. *Theod. q. 40. & seq. in Numer.*

Hac etiam Mosis ætate Ægyptium Cecropem primum Atheniensem regem vixisse autumant, & Athenas condidisse: etsi Plato in Timæo Amasim regem eius urbis conditorem faciat.

Et Ogygem Atticum, vt Africanus apud Euseb. libr. 10. Præp.

Inachum quoque primum Argiuorum in Thessalia regem Oceani & terræ filium, aunis 400. circiter ante Troianum bellum. Quod regnum durat an. 544.

Cecrops leges de coniugiis edidit aduersus barbariem Græcorū, eosque legibus ad humanitatem perduxit, regnans in Attica anno 35. Mosis annis 375. ante Troiæ expugnationem, *Euseb. Nangiac.*

Ab eo vsque ad primam Olympiadem numerantur reges 17. Principes verò, quos mors tantum finiebat, 12. sub quibus apud Græcos multa mira narrarunt. *Nangiacus.*

Nec multo post Io in Ægyptum, de agricultura multa docens, profecta est, & Isis dea nuncupata. *Euseb. in Chron.*

Apis filius Pharaonis filij Inachi regis Argiuorum (fama fortasse submersi Pharaonis) vt regnum occuparet, nauigauit in Ægyptum, vbi Deus putatur. *Nangiacus.*

Post Cecropem nati feruntur dii Græcorum ante Troianum bellum 250. annis. Nam Saturnus ipse ex diis antiquioribus, non nisi centum annis ante bellum Troianum in Italia regnavit.

Ideo autem deorum istorum sæculum non satis definitè annotari potest, quia 300. his annis multi fuerunt Saturni, Ioues, Mercurij, Appollines, & quidem cuncti illustres. *Cic. in lib. de natura Deorum.* Interim nulli antecesserunt Mosem & Cecropem. *Ioseph. in præmio Antiquitat.*

A Diis ad Romam conditam mille prope anni, & ad Christum millē septingenti numerantur, (*inquit Arnobius lib. 2. cont. Gentes.*)

Narrationes fabulosæ (quarum meminit Herodot. lib. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. & Diod. Sicul. de historia fabulo.) de Io filia Inachi Argiuorum Regis à Phœnicibus rapta & abducta, Olyrique regi collocata, ex qua Epaphum siue Apim genuerit, De Europa regis Phœnicum filia in Cretam abducta. De Sisipho condente Corinthum, De Minoë Cretensium Legislarore, latè in Creta & insulis Ægei maris regnante, circa hos Mosis & sequentium Iudicum dies incidisse existimantur.

Nam Herodorus lib. 7. disertè scribit Minoem viguisse τριτη γενη̄ προ̄ τῶν Τρωϊκῶν, tertio sæculo ante res Troianas.

Item historiæ fabulosæ de Pelope, Sefostri, Heraclidis, Adrasto rege Argiuorum, Perseo, Aereo, Proteo rege Ægypti, Eurysteo, Argonautis, Medea, Oedipo, Thera, &c. hæc iudicum Hebraicorum tempora minimè excedunt adeo vt alij ad summum Mosis habere possint σύγχρονοι, alij Iosue, alij alius è Iudicibus posterioribus. Qui quoniam magis noti apud posteros permanerunt è nomine & incerto rumore, quam vlla rerum gestarum scripta historia pertinent ad libros Diodori Siculi, quibus inscriptionem tribuit, de Historia fabulosa.

Tunc vt legis lucem, quam Deus proferebat, vehementius obscuraret Satanas, Telnisei excoluerunt diuinatione ex insomniis, Cares ex Astris, Phryges & Isaurij ex volatu

Anni
Diluuij

1013

1053

Anni
mundi

2670

2079

MOSIS ET LEGIS LATÆ SÆCVLO

Anni
Diluvij

1013

Anni
mundi

2670

auium, Cyprij ex euiscerationibus victimarum, Persæ ex magia, vt eius inuentores dicantur: cum interea Babylonij Astrologiam, Ægyptij Geometriam, literarum disciplinas Phœnices studiosè tractarent. *Tatianus oratione contra Gentes.* Vnde Moyses legitur instructus omni Ægyptiorum sapientia, &c.

~ Sic in Assyria Balaam gentium vates, cuius insipientiâ & auaritiâ, aîna humana voce vtens, coarguit: Quo simili prodigio bos Romæ loquutus perhibetur tempore bellorum Punicorum. Item post mortem Cæsaris, P. Dolabella falces tenente. *Julius Obsequens de Prodigijs.* Et gallus Gallinaceus anno Urbis 676. *Plinius lib. 10. c. 1.*

Hufan rex Idumæorum.

Hic locant Hermem Trimegistum philosophum numinis instar apud Ægyptios cultum: deinde Chat eius filium. Sed quàm rectè, postea dicam in Ptolomæo secundo.

Denique Orum regem Ægypti Osyridis filium, quem Græci Appollinem nominant, deorum in Ægypto postremum ex Herodoto li. 2. Post quos primum regnasse Menam ex eodem tradunt.

Diluuium Dencalionis in Thessalia annis circiter 800. post generale Noë, 810. ante Urbem conditam, quando Liber pater Indiam subigebat. *Oros. lib. 1. c. 9. 230.* post diluuium Ogygis Thebarum Beoriarum regis.

Quo tempore Pelasgi vetustissima Græciæ gens ab Ætolis & Locris pulsa, in Epirum & Italiam migrarunt. *Thucid. statim initio.*

Paulo post, Phaëronte Molossorum primo rege, cõflagratio exustiõque terrarum, præsertim in Æthiopia & Italia, quæ in tribus locis arsit circa Istros, Cyroxos, Vesuuios, & multæ per terras pestilentia. *Plato.* Quidam putant esse Phat tertium filium Cham, quoniam vterq; venit in Æthiopiam.

2709

2727

b ANNI omnes, quibus Israëlita seruiisse exteris gentibus, captiuique fuisse memorantur in Iudicum lib. sub sequentium, & aliquando præcedentium Iudicum annis continentur, nec seorsum debent numerari, vt qui simul currant.

Itaque quando legitur sub hoc vel illo Iudice terram quieuisse per annos aliquot, sensus est, Israelitas liberatos huius aut illius Iudicis ministerio, deinceps quieuisse à præliis. Hæc non modo cõstans est Hebræorum traditio, item Eusebij Augustini, Orosij, Isidori, Bedæ, Fasciculi rēporum, verum etiam Scripturæ sententia, in qua 3. Reg. 6. omnino anni huius quartæ ætatis recensentur quadringenti octoginta.

Quamuis eorum membratim reperiendorum obscuritatem attulit ipsa Scriptura, dum annos principatus Iosue, Samuelis & Saülis transiit.

Alioqui iuxta volumen Iudicum aliter intellectum multa interregna essent constituenda, & consurgentibus annis minimum sexcentis, expressa superioris Scripturæ autoritas enervaretur. Hoc ergo sequi debent, qui veram temporum rationem tenere cupiunt.

Nimis enim temere Seuerus Sulpitius in Epitome, erroris, vel mendij arguit prædictum Regum locum, & Funcicus capite 13. Actorum. Nam, vt inquit Augustinus, si semel fateamur locum aliquem Scripturæ esse corruptum, aliorum auctoritas vacillat, nec iam sacra est.

2727

Quare tempora Iudicij, à Mose vsque ad Samuelē sunt 395. anni, incluso Mose. Quibus si addas 40. Samuelis &

1053
Iudi. 3.
107

2

b Iosue, de tribu Ephraim an. 18.

Pontifice Eleazaro.

Bellopare 19. Rege Assyriorum an. 30.

1071

Saül, 40. Dauidis, & tres primos Salomonis exissent 480. qui nunc numerantur ab exitu ad templum. Nec error est in Actis Apost. c. 3. positus 450. pro 350. vt impudenter Fucio excidit. Nā ille numerus 450. respicit ad Exod. 12. *Habitatio filiorum Israel in Aegypto 430. annorum*, non ad tempora Iudicum, à Iosue ad Samuelem.

Iosue Chananæos partim interficit, partim terra sancta depulit. Horum reliquiæ traduntur migrasse in Germaniā, Sclauoniam, & regiones vicinas. *in Seder Olam*. Vnde Germania Chananæorum propago, ferarum potius quàm hominum domicilium Tacito vila est, sine vrbibus sine oppidis, sine castris, sine cohærentibus ædificiis. Quare & inter regiones Scythiæ habita. *Plin. lib. 4. c. 12*. Et certè illa ætate totum Occidentem fuisse vacuum, paulatim vero in eius regiones venisse Orientales populos, apparet è crebris in Europam populorum infusionibus, quarum meminere historici.

Etenim ante tres mille annos tota ferè Europa vacua erat, vt qui primi eam inhabitare cœperint, appellati sint Aborigenes, locis maritimis primum omnium habitatis, cultisque, vt Italia, Dalmatia, Gallia Narbonensi, quod ille primus & facilius propter mare esset transitus.

Chananæorum alij migrarunt in Aegyptum, deinde in Africam, in qua ædificarunt multas vrbes vsque ad columnas Herculis, inter reliquas Tingin in Numidia, duabus columnis candido lapide erectis cum hac inscriptione characteribus Phœnicis & lingua. *Nos hi sumus, qui fugimus ante latronem Iosuem filium Nun. Procop. lib. 2. de bello Vand. & Epiph. alicubi*. propter quam affinitatem cōtingere potuit, vt Sidonia Dido cum media vrbis parte eo demigraret, & Carthaginem conderet, Nam hoc nomen est Chananæum siue Syriacum *כרתה* *vrbs uedia*. Et Plauti etiam temporibus lingua Africana erat Phœnicæ & Syriacæ dialectus, vt ex eius Pænulo liquet.

Nec Iudeis res fuit cum imbellibus aut paucis. Nā Iabin rex Azor, aduersus eos congregarat 24. Reges, secum habentes 300. armatorum millia, & duo millia falcatorum curruum. Et Adonisedec rex Hierusalem quinque secum assumptis Regibus, copiosissimum contra eos duxit exercitum.

Iosue 18. annis administravit Rempubicam. Obiit anno ætatis 110. Ei superferunt 17. annis reliquiæ seniorum Israël. *R. Abraham in Caballa historica*. id potest colligi ex annis Caleb Iosue 14.

Rerum suarum commentarios scripsit & Deuteronomij postremos versus, ab hoc scilicet loco. Et mortuus est Moyses. *R. Mose Kimbi in sua Grammatica*.

Solus in ingressu terræ supererat è 600. millibus egressis de Aegypto cum Caleb, qui Ios. 14. tam fortis & vegetus ad bellandum & gradiendum ætatis octogesimo quinto, quàm cum erat quadragenarius.

Vnde & in senio res suas Iudæorumque mirè auxit, *Iud. 1.*

Quatuordecim annorum res gestas liber Iosue complectitur. Septem enim in subigenda terra, septem aliis in diuidenda occupatus fuit, quanto tempore Tabernaculum Domini fuit in Galgal. Post quos ædificauit urbem Tamnath-Sara. Item congregauit populum Domini in Silo, &c. *sub finem libri Ios. Quæ sic facile percipiuntur.*

Octauo die Februarij, anno quadagesimo ab exitu finiente gubernacula Iosue suscipit ad Iordanis ripam.

Anni
Diluij
1053.

Anni
mundi

2709

Salmone principe Iudæ &
Christi propagatore.

Chrebrone Aegypti secundo
rege post submersum Pha-
raonem, deinde Amenosi,
an. 21.

In Europa.

Sicyoniorum Turimacho
Rege septimo, deinde Leucip-
po an. 53.

1071

2727

Anni
Diluvij

1033

*Argiuorum Inacho Rege
primo, deinde Phoroneo an.
60.*

*Atheniensium Cecrope,
deinde Granao an. 9.*

1071

Anni
mundi

2709

2727

Populus ascendit de Iordane decimo die mensis primi id est, Martij, *Ios. 4.*

Venit ad montem Garizim & Ebal, seque astringit benedictionibus & maledictionibus Legis.

Vndecimo parat Iosue acutos cultros, ad futuram populi circumcissionem.

Decimo quarto festum Paschæ agitavit, immolatis agnis. *Iosue 5.* Tumque cœpit quadragesimus primus annus ab exitu.

Decimo sexto offerunt manipulum frugum.

Vigesimo secundo mandata accipiunt de circumeunda Iericunte.

Tribus mensibus bella Iericuntis, Hai & Gabaonis conficiunt vsque ad tertium Iunij.

Septem annos consumunt in subigenda maiore illius regionis parte, vt colligitur è verbis Caleb *Ios. 14.*

Septem alios in terra sortitò diuidenda, & singulis tribubus præter Leuiticâ suis terræ portionibus assignandis, quæ vndecim fuere. Nam duodecima pars Enachim, data est Calebo.

Decimo quinto ab ingressu anno, incipit constitui legis integra obseruatio, vt numerari decimæ, anni remissionum, Iubilei.

Eodem tempore vocat Iosue Rubenitas Gadditas & dimidiam tribum Manasse, & dimittit in terram Galaad trans Iordanem, in cuius littore monimenti sui ædificant altare miræ magnitudinis.

In Silo fixit tabernaculum in 369. annos vsque ad extrema tempora Heli, structura lapidea infernè extructa, & cortinis supernè dispositis, arca de Galgal *Ios. 14.* translata. *Seder Olam, cap. 11.*

Tempus administrationis eius annis octodecim rectè definitur, quoniam subductis aliorum temporibus & in vnam summam collectis, intelligimus, qui summæ 480. annorum 3. Reg. 6. positæ desit, & qui anni ad eam explendam sint necessarij.

Et sanè non diu vixit post terræ partitionem. Quare R. Mose in *Mose lib. 2. cap. 32.* quatuordecim ei tantum tribuit, existimans videlicet mox post illam partitionem defunctum. Præsertim cum quot post illos 14. in debellanda diuidendâque Chanaan consumptos, vixerit, non scribatur. Verum quia post multos dies conuentum habuisse *Ios. 23.* traditur, necesse est vt aliquot annos superstes fuerit.

R. quidem Selomo scribit Seder ei tribuisse 28. sed non id satis sibi liquere. Rectè. Nam non nisi octodecim congruunt.

Hebræi tamen ferè Seder sequuntur, ac denos supra centum vitæ Iosue sic distribuunt. Egressus ex Aegypto ministrabat Mose *Exod. 24.* puer quidem & vnus è ministris eius, *Ibid. 33. & Num. 11.* id est, quadraginta dùm annorum, *R. Selom. 1. Par. 22.* Pueros enim & iuuenes alicuius etiam grandes natu vocant, præsertim si seruiunt & ministrant, vt sint vocabula non ætatis, sed conditionis, vel vigoris & firmæ valetudinis. Postea cum Mose vixit in deserto 40. annis. Mortuo Mose rexit populum 28. Summa 110.

At stante huius ætatis fundamento, non nisi octodecim ducis officio fungi potuit. Itaque necesse est vt in exitu plures habuerit annos, nempe 52. quibus si addas 40. sui apud Mosem ministerij, existent 92. Deinde supererunt 18. ducatus. Qui omnes curriculum 110. definiunt.

Vnde nec Abben Ezra assentitur R. Selomoni, sed potius Talmudicis, qui Iosue assignant 56. quo tempore puer est appellatus, *Exod. 33. Num. 11.* nempe anno post exitum tertio, quod cum summa nostra conuenit. Nam cæteri 37. Deserti, & 18. principatus, decem & centum complent.

Nec vero incredibile sit tam grandæuū appellari puerum. Isaac *Genes. 22.* puer appellatur, quo tempore offerebatur, quem tamen Hebræi credunt fuisse triginta septem ann. 3. *Ezræ 3.* Zorobabel iuuenis dicitur, quo tempore erat custos corporis Darij, cum tunc minimum esset septuagenarius. Nam Scriptura gradus ætatis interdum metitur corporum constitutione, ut cum Salomonem senem, vitæ quinquagesimo secundo appellat, haud dubiè quia tum confecto, erat corpore propter venerem.

Anno igitur post partam quietem quarto, obiit. Nō ut Hebræi ferè putant decimo tertio, ut eius principatus annorum fuerit 27. aut 28. vel decimo iuxta Iosephum, qui ei 25. tribuit.

Funiculi mensorij, quibus ipse & Eleazarus Pontifex vsi sunt ad distribuendam terram, non erant externi & materiati, qui reuera ducerentur è termino terræ sanctæ in terminum. (Nam hoc prodigij simile) sed Geometricæ siue Mathematicæ lineæ mente & phantasia conceptæ. Colebant scilicet Mathemata, à quibus ad se ea multis pōst sæculis Græci transfulerunt.

Appellatus est & Iesus non modo apud Apostolos & 70. interpretes, verū etiam in Hebraico contextu *Nehem. 8. vers. 17.* Nimirum vel ex nomine, nedum rebus & gestis præsignificabat Iesum Christum, cuius est propriè Mōsi succedere, saluare à Gigantibus & cæteris hostibus, introducere electos in terram promissam, hæreditatem inter regni filios partiri, bella Domini gerere, ciuitates refugij constituere ad remissionem peccatorum, &c.

E chorographia Palestinæ à triginta vno viris conscripta inter septem reliquis tribus, quibus ager & possessio nondum erat assignata, reliquam Palæstinam sortito distribuit. Nam vsque ad id tempus, quinque duntaxat tribus, possessionibus citra sortes acceperant, alijs in castris remanentibus, tribus videlicet Ruben, Gad, dimidia Manasse trans Iordanem, Iuda & Ephraim, & altera dimidia Manasse citra *Iosue 18.*

Sed & Leuitis separauit 48. ciuitates ad habitandum. *Ios. 20.* sed illis multo plures postea obtigerunt. *1. Par. 6.*

Tum in terra sancta trecentæ octoginta vrbes, siue oppida florentissima extabant, cum hac ætate eorum quatuor vix notari possint. *Brochaldus in Mappa.*

E quibus per sortem (non donum vel eleemosynam) septuaginta addictæ leguntur iuri Ecclesiastico, *1. Par. 6.* Præter villas, suburbana, primitias, decimas, (omitto spontaneas oblationes & donationes à Dauide & alijs factas) quorum omnium ratione terræ sanctæ plusquam tertia pars erat de iure & patrimonio Ecclesiæ Mosaycæ, & ut ipsa tertium vel potius primum de tribus reipublicæ ordinem constituerebat. *Contra impios, qui dolent Christi & Ecclesia ipsius patrimonium diuinis ministerijs, rebus pijs & pauperibus impendendum, esse locuples.*

Eius forma ferè quadrāgula, cuius limites quatuor indicantur, *Gen. 10.* Sidon, Gaza, Sodoma, Iessa, quæ postea Cæsarea Philippi. Nam hic Peræa, siue regio trans Iordanem non cōprehenditur, utque etiā hodie magis ad Ara-

Anni

Diluij.

9033

Anni

mundi

2709

MOSIS ET LEGISLATÆ SÆCVLO.

1071

2747

Anni
Diluyj

1053

Anni
mundi

2709

Prima Synodus in Sichem, Eleazar Pontifice, Iosue iudice, senioribus assidentibus, de prohibenda societate cum gentibus, auferendis diis alienis, sepeliendis ossibus Ioseph, Ios. 24. Probabile est in ea lege ore traditam siue Cabalam senioribus fuisse commissam, quam per ordinem prophetis traderent, ut Hebraei referunt in Pirke Aboth.

biam, quam terram Chanaan siue Palestinae pertineat.

Littoris secundum mare Mediterraneum extensio est per 160. millia passuum. Aequalis & longitudo recta linea à Iordanis fontibus seu Dan ad Beerfabeè siue Bersammâ, nisi quod nauigantibus littorum anfractus, aliquantò longiores sunt viæ. Latitudo autem à Sorbonitide palude, quæ parum in Austrum à Gaza abest per deserta ad montem Seir & mare mortuum 103. millium est Italicorum. Sic Septentrionalis latitudo à Sidone per Libanum ad Damascum penè par priori, nisi quòd aliquantò angustior.

Hieron.

Terra sancta continet quadraginta parasangas siue leucas Persicas, quarum decem sunt iter vnius diei. Elias è Talmudicis in Tisbi. Quòd ita interpretor, ut quia ferè quadrata est, adiuncta regione transiordanina, quodlibet latus centum ferè leucas Persicas complectatur. Alioqui enim est latior triplo, quam vbi longissima est. Nam ad Ioppe vsque ad Traconos montes, tantum numerantur sexaginta millia passuum. i. tria itinera, quod spatium Iordane concluditur. At à Libano ad fluuium Aegypti Rhinocoruram, siue à Dan ad Beerfabeem centum sexaginta, quot terrarum discrimen vix nouem diebus absoluitur.

Post captiuitatem Babylonicam cõfusus terminis & finibus duodecim tribuum, secuta est alia diuisio. Ac pars Meridionalis cœpit vocari *Iudæa*, capiens tribus Iuda & Benjamin. Septentrionalis *Galilea*, comprehendens quinque tribus Dan, Nephthalim, in ortu Aquilonari, Zabulon, Afer, Isachar versus mare. Intermedia *Samaria* complexa duas antiquas tribus Ephraim & Simeon, cum dimidia Menasse. Orientalis trans Iordanem *Peræa*, duas alias continens Gad & Ruben cum altera Menasse dimidia.

Edoctus est Iosue à Mose legis iurisq; diuini intelligentiâ Ioseph. lib. 4. Antiq. c. 7. Eam docet seniores septuaginta, qui per ordinem eam communicarunt cum prophetis & prophetæ cum sapientibus, i. Scribis & Pharisæis, à quibus Rabbinii se suam sapientiâ accepisse gloriantur. Pyrke Aboth. ca. 1. hoc vocant Cabbala, siue legem ore acceptam

Eodem anno obiit Eleazar pontifex, quo Iosue. *Seder Olam.*

Quidam inter Iosuem & Othonielem collocant Iudæam, sed hoc nomen *i. Iud.* Hebræi accipiunt non pro indiuiduo, sed pro tota tribu, quam dicunt cum tribu Simeon Adonisedec Hebronis regem cepisse, & cætera gessisse, quæ illic narrantur.

E quibus victorijs post diuisionem generalem per Iosue factam secuta est subdiuisio inter capita & principes eiusdem tribus. Nam *Asur* de filijs Hezron pater (id est, Dominus) fuit oppidi Tecuæ. *Mesa* filius Ziph Marese & Hebronis *Magon* Beth-suris, *Saap*. Madimanne, *Sena* Machbenæ & Gabæ. *Sobal* Kiriath-learum, è qua postea exorti sunt habitatores urbium Sargæ & Estaol. *Salma* Bethleemi, *Horoph*. Beth-gaderis. *i. Par. 2.*

Penuel de tribu Iuda pater fuit (id est, Dominus) oppidi Ghedor. *Ezer* Husæ. *Tehinna* urbis Nahas. *Ibid. c. 4.*

Iabes suam sortem valde auxit, & ex se denominauit urbem Iabes Chananeis ereptam *ibid.*

Filij *Eston* inhabitauerunt urbem Recha. *Iba* urbem Estemoam. *Ioab* urbem fabricum fabricis lignarijs, lapidarijs, & ferrarijs assignatam. *Ibid.*

2727

Iered rexit Gheodoram Heber Sucho, *Iekuthiel* Zanaam *Garmeus* Keilan. *Ibid.*

Ex filijs *Sela*, qui filijs fuit patriarchæ Iuda, *Her* conse-

1071

cutus est principatum Lechæ *Lagda Marefæ*, *Esboa Beth auodath-habbuz*, id est, urbem, in qua conficiebatur byssus, cuius proinde habitatores erant linotum telæque opifices. *Ioab & Seraph* dominium cœperunt in Moabitas.

Habitatores Cozebæ fuerunt de eiusdem *Sela* posteris, 1. *Par.* 4.

Scribæ siue doctores de genere *Cin* siue *Iethronis* soceri Mosis per *Hanimath* Recabitarum patrem inhabitantur Iabes. 1. *Par.* 2.

Raab nupsit Iosue. *R. Mose præcept. neg.* 112. & *Salmoni. Math.* 1. qui fuit de ingredientibus terram, mortuusque est post Iosue. *Seder Olam.* Cum exploratores recepit, erat meretrix, ut nostris placet, ut Hebræis, cauponaria: nam zonâ vtramque significat. *Iosue.* 2.

Profana etate Iosue.

Cadmus Thebis Bœotix à se conditis regnans, è cuius filia Semel Bacchus.

Cadmo expulso successit Amphion & Zetus.

Cadmus à *καδμω*, quasi Orientalis (ab Oriente enim in Occidentem venit) ante Argonauticam Iasonis expeditionem è Phœnicia in Bœotiam, Europam subacturus nauigauit, & dedit Græcis sedecim literas, id est, literarum pieturam, lineamenta & nomina. Nam disciplinas Græci vix post mille annos degustarunt. Græci agnoscunt illa elementa sui non esse inuenti apud Varronem lib. 1. de Analogia. Cum enim Crates Græcus philosophus quæstionē grammaticam in Græcia agitaret, cur non diceretur. *ἀλφα ἀλφατος*, ut *γράμμα γραμματος*, respōderunt, alij Græci. Hæc non sunt vocabula nostra, sed barbara, ut hac Græcorum confessione non has ipsorum literas esse perspicuum euadat.

Phœnices primi, fama si credimus, ausi.

Mansuram rudibus vocem signare figuris. Lucan. li. 3.

Phœnices accepta literarum notitia ab Hebræis, ob viciniam, literarum ordinem & numerum, Græcorum pueris dederunt, ob mutua vtriusque gentis commercia. *Ex Eupolemo Græco scriptore in hist.*

Ab Hello Deucalionis filio, Thessalo, Græci omnes Hellines dicti. *Thucid. initio.* Sed fabulosè. Nam ab Elifa filio Iauan, *Gen.* 10.

Galates Celtarum rex. Deinde Narbon, de quibus antea.

Busris in Aegypto regnum inuadit, & immanem tyrannum agit.

Heliopolis, quæ & Thebæ in Aegypto, Cyrenæ in Lybia extruuntur.

Vt Cadmus characteres Græcos, sic Phœnix frater eius Phœniceos condidit, æmulati vicinorum Hebræorum literas & nomina. Vermiculum instituit, vnde color puniceus conficitur: Bythinam urbem condidit.

Pelasgi à Cadmeis pulsi ad Pindum, &c.

Thyrrhenus filius Atyis Lydorum regis, migrat in Italiam, & pulsis Vmbris illic confidet. *Herod. li. 1.*

C QUID AM absurdum putant à morte Iosue vsque ad mortem Othonielis tertij iudicis, annos duntaxat 40. numerari, ac statim post eius mortem alterius præfecturam incipere cum Scriptura dicat Iosue vltimo. *Iud.* 2. & 3. seruiisse Israellem Domino cunctis diebus Iosue ac seniorū, qui lōgo vixerūt tēpore post Iosue, & nouerāt omnia opera Domini, donec surrexit noua generatio seruiēs Baalim, traditūmq; in manus diripientiū, quousq; suscitatus est Othoniel, qui eos liberaret. Sed illi non intellexe-

Anni
Diluij
1053.

Anni
mundi.

2709

I O S V E
S E C V L O.

3

1071
Iud. 3.
III

C OTHONIEL de tribu Iuda, an. 40.

2727

Eleazaro & Phinee Pontificibus.

2767

III

2767

Anni
Diluvij

1071

*Salmone Principe Iuda &
Christi progenitore.*

Lampride Afsyr. rege.

*Amenosi Ægypti tertio, de-
inde Mephre, ann. 12.
Mipharmutosi, ann. 26.*

In Europa.

*Sicyoniorum Leucippo rege
octavo, deinde Messapo,
ann. 47.*

1111

Anni
mundi

2727

runt pro longo tempore, legi Hebraicè, *multis diebus*, id est, 17. annis, vt omnes Hebræi intelligunt, quibus scilicet. Seniores ipsi Iosue superferuerant. Nam sub 20. annum Othonielis, aut etiam post, his paulo ante mortuis, cœperunt præuaricari, & sic venire in ditionem Cusan regis Mesopotamiæ per annos 8. à qua per Othonielem iam Iudicis potestate fungentem liberati sunt. Et sanè nullo modo est probabile post Iosue, Othonielem vltra quadraginta annos vixisse, nedum imperasse, cum extiterit vnus è grandioribus terram hostiliter ingredientibus & partiētibus. Præterea est obseruandum primum illud & secundum caput Iudicum cum magna parte tertij esse veluti prologum totius libri de præuaricante identidem populo & resipiscente, cuius causa nunc seruituti subiceretur, nunc Iudici faueret Deus ad eum liberandum. Non igitur pertinet ad proximum Iudicem duntaxat, verum etiam ad reliquos, atque ita excludit interregna, quæ alioqui prima fronte multa videri possent.

R. Abraham in Cabbala & ferè Hebræi inter Iosue & Othonielem interregnum constituunt 17. annorum, quibus scilicet tradunt per Seniores à Mose ordinatos Iosueque superstites Rempubl. fuisse administratam. Sed illi currunt cum Othonielis magistratu, vt & octo anni quibus subiecti fuère Hebræi Regi alienigenæ, ob præcedentes causas, & quia officium summæ 480. annorum 3. Reg. 6. fixæ.

Hoc autem interregnum ideo illi constituunt, quia 13. annos duntaxat assignant Samuelis & Saulis principatui. Atqui è Diuo Paulo Actorum 13. ei tribuendi sunt quadraginta.

Aliqui etiam interponunt Iudæ principatum è Iudi. 1. vbi post mortem Iosue consuluerant filij Israël Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos, contra Chananeum, & erit dux belli? Dixitque Dominus, Iudas ascendet. Verum ex Hebræis & Iosepho lib. 5. Antiq. c. 2. Iudas illic non nomen est proprium, sed patronymicum de tota tribu, è qua assumptus est Othoniel.

Sic Simeon, pro tribu Simeonis Iudæ finitimo, Ioseph, Manasses, Ephraim, Aser, Nephtali, Dan, quarum tribuum viri fortes duce Othoniele Chananeorum, reliquias bello persequuntur, Chananeum, Iebuseum, Pherzeum subigunt, urbem Hierusalem capiunt, incendunt Gazam, Ascalonem, & Accaronem Palestinis eripiunt, comprehendunt Adonibezec, &c. *Ibid.*

Sunt igitur statim post mortem Iosue iudices creati, quod & narrat Apostolus. Post destructas (inquit) septem gentes terræ Chanaan & terram sorte distributam Deus dedit Iudices populo. *Act. 13.*

Iudices hi vsq; ad Samuelé dicti sunt, quod penes eos auctoritas esset dicendi ius, & administrandi Rempubli- cam, iuxta legem à Mose positam. Diademate aut Sceptro, vt Reges, non utebantur, hæreditarij non erant, sed partim auctoritate prudentium hominum creabantur, vt Iephthe Iud. 11. partim à Deo excitabantur vocatione peculiari. *Iud. 2.* Eorum potestas non erat regia siue arbitraria & mera, sed politica & temperata siue mixta: nempe populum regebant iuxta ipsius leges & instituta, vt qui Dux appellatur apud Venetos. Vnde Iosephus passim hunc principatum vocat Aristocratiam, opponitque Monarchiæ, quæ humana temeritate, & præsumptione, non legis à Deo & sapientibus positæ præscripto res solet moderari. Sic D. Thomas lib. 2. de Regimine princ. c. 2. & lib. 4. c. 1.

2767

Octo anni, quibus primum Israëlitarum sunt oppressi, comprehenduntur sub his 40. quibus postea dicitur terra quieuisse sub Othoniele, *Jud. 3.*

Iudicum enim tempore Israëlitarum vexati sunt à vicinis regibus & populis Mesopotamiae, Syriae, Ammonitis, Moabitibus, Madianitis, Chananæis & Philisteis.

Sic Othonieli attribuenda sunt, quæ Iudas. i. tribus Iudæ, cum Simeonis i. cap. Iudic. gessit post Iosue excessum.

Tribules Dan locorum angustia pressi ab Amorrhæis, deliberant de quærendis novis sedibus. *Jud. 1.* Id perficiunt in ipso monte Libano ad fontes Jordanis, excisis & sublatis incolis urbis Lais siue Lefem, in extrema forte tribus Aser, post Sidonem, quam Dan nominant. Vi auferunt idolum Michæ, ad eas sedes abducto Jonathan filio Gersom Moïsi filij, ut illic ipse & posterius sacerdotio fungeretur usque ad diem captiuitatis suæ, manente apud eos idolo Michæ, quandiu domus Dei fuit in Silo, *Jud. 18.* Captiuitatem appellat diem, quo capti sunt Danitæ à Palestinis cum Arca, i. *Reg. 4.* ad quod usque tempus videntur Danitæ se idololatria contaminasse, sacra illis procurante Jonathan & filiis eius deinceps.

Historia igitur idoli Michæ, atque eius per Danitas vi sublatis, contumptio uxoris Leuitæ, & cædes vniuersæ ferè tribus Benjamin euenerunt diebus Othonielis, ut auctori Seder Olam placet: non ut Iosepho, paulò antè Othonielem, cum populus opprimeretur seruitute Cusan regis Mesopotamiae, inter Iosue scilicet & Othonielem per octo annos. Ita quinque vltima capita libri Iudicum, secundum caput proximè præcedere, aut mox sequi debuerunt. Nam certè inter Samsonem & Heli nullum fuisse videtur interuallum, etiam si R. David in 4. *Ezech.* & R. Mose in Misna, inter illos ista contigisse putet. Et Suidas in *Benjamin*, itèmq; Samson, sub Samsonè potius.

Nec obstat quod illic toties repetitur (*cap. 17. 18. 21.*) tunc (id est, diebus Othonielis, ut interpretor) nullum fuisse regem siue magistratum in Israël, sed vnum quemque quod sibi rectum videbatur, hoc fecisse: Nam significatur Iudices non fuisse potestate regia, herili & despotica, siue tanta ut possent liberè & pro arbitrio cogere priuatorum hominum audaciam & temeritatem. Eorum enim potestas erat politica & mixta, isto præsertim tempore, quo magistratus adhuc erat recens, neque bene confirmatus. Rex ergo non illic significat simpliciter magistratum, sed principem, qui omnia per se posset.

De quo D. Thomas ubi supra. Quamuis in Iudicibus vnus dominaretur, tamen quia regimen pendebat e pluribus, non regale, sed politicum erat eorum Dominium. Regale enim quædam est arbitraria potestas, ac regum voluntas pro Lege est, ut parum differant à tyrannis cum politicum sit secundum Reipubl. Leges & Decreta totius multitudinis, vel optimatum, quibus iura Reipubl. tradita sunt.

Nec etiam obstat, quod initio capitis 17. post extrema verba decimi sexti *Iudicantique* (Samson) *Israël annis 20.* sequatur, *Fuitque eo tempore vir, &c.* Nam illud est interpositum à nostro interprete, quòd haud dubiè illa existimaret statim contigisse mortuo Samsonè per interregnum inter ipsum & Heli, non sub Othoniele. Sed repugnat, quòd capite vigesimo Phinees filius Eleazari, filij Aaron, tum fuisse domus Dei præpositus asseritur. Nam sic annum trecentesium trigèsimum excessisset.

Anni
Diluij

1071

1111

Anni
mundi

2727

2767

Argiuorum Phoroneo rege secundo.

Granao Atheniensium secundo, mox Amphitrione, ann. 10.

OTHONIELIS SÆCVLO.

Anni
Diluvij

1071

III
Iud. 9.
1191

4
d A I O D, Hebræis
E H V D ambidexter de
tribu Benjamin cum in-
terregno, annis 80.

Pontific. Phinee.

Salomone & Booz primo
principibus Iuda & Christi
maioribus 1. Par. 2. Rut. 4.

Regibus Assyr. 21. Bellopare,
Lampride 20. an. 32. Sofare
21. an. 20. Lampare 21. an. 30.

1191

Anni
mundi

1727

2767

2847

2847

Phinees ea tempestate adhuc erat in vivis. *Iud. 20.* Ita-
que qui illa inter Samsonem & Heli contigisse volunt,
sentiunt Phineem annis amplius trecentis vixisse, vt R.
Mose Ægyptius in suo Misna.

Quod & Talmudici videntur velle. Phineem enim a-
iunt spiritum propheticum perdidisse, quia noluit absol-
uere suo voto Iephten, *R. Selom. 1. Par 9.*

In castris Beniaminitarum septingenti reperti sunt
ambidextri, & ita lapidem jaculantes, vt capillum possent
percutere, reliquis intactis, *Iud. 20.*

Temporibus Iudicum Gentes suos habebant reges 1.
Reg. 8. cum Iudæorum res magis esset Aristocratica, imò
ex Iosepho Theocratica, in qua Deus per pontifices pri-
mum, deinde Iudices Polyticos populū suum gubernaret.

Externa.

Scytharum primus rex Targyrus præfinitè annis mille
vixit ante Darij expeditionem in Scythiam. *Herod. lib. 4.*

Extitit igitur his Othonielis diebus.

Cusath Refaim Mesopotamiæ rex. *Iud. 2.*

Adonibezec rex Phereeorum & Chananæorum, cum
Reges 70. amputatis manuum & pedum extremitatibus
sub mensa more canum aluisset, tandem à Iudæis victus,
simili sorte periit. *Iud.*

Cutetes & Corybantes Gnosam condunt, qui modu-
latam inter se & concinentem in armis saltationem do-
cuerunt. *Euseb. Plin. lib. 7. cap. 56.*

d A I O D Eglonem regem Moab, qui graui seruitute
per annos 18. populum Dei premebat, & idola in Galgalis
posuerat, vbi solebat esse tabernaculum, sicca in femur de-
fixa, sinistra manu, quæ æquè fortiter vtebatur ac dextera
interemit.

Eglonis autem octodecim, quibus oppressit populū,
comprehenduntur sub octoginta, quibus terra quieuisse
traditur sub Aiod vel Ehud. *Euseb. Hebræi.* Sic deinceps ann.
omnes seruitutis cum annis Iudicum sequentium cōfun-
duntur. Perperam enim quidam ab illis hos distinguunt,
vt Eusebius narrat post Hebræos.

Inde comparato exercitu Moabitas adortus, decem mil-
libus interfectis, gentem deleuit & quieuit terra octogin-
ta eius annis, quibus fuit populi iudex & dux.

Samgar pugnans pro Israële, sexcentos homines cedit
stimulo bouum, seu vomere, extremo anno huius iudicis.
R. Abraham in Cab. Iudex tertius quibusdam sed perpe-
ram.

Tres extiterunt Booz, tribus Iudæ nobilissimi, quo-
rum primus Salmonis fuit filius, alter nepos, tertius abne-
pos. *Lyra in 2. & 4. Ruth.* Qui tanquam vnus numeran-
tur in Davidis & Christi genealogia, *Ruth 4. & Matth. 1.*
Iuxta Hebræorum regulam, cuius meminit Kimhi ini-
tio Aggæi. Nepotes sunt tanquam filij. Puto autem à
Salmone ad ipsum Booz, siue à Raab ad Ruth (quod spa-
tium fuit, minimum trecentorum annorum) Principes Iu-
da, Christi, & Davidis maiores, illis scripturæ locis de tam
sancto catalogo fuisse eiectos propter ignauiam. Vn-
de nihil memoria dignum leguntur toto Iudicum libro
gessisse.

Profana etate Aiod.

Ætas deorum. *Ioseph in Proem. Antiq.* posterius tamen
posuerim, non longè scilicet ante bellū Thebanū & Tro-
ianum, quod ipsorū deorū sæculo, quo terras deseruerant,
gestum historiæ prophanæ loquuntur, deorum liberis in
eo occisis. Deos enim Græci ex hominibus natos credide

runt *Herod. lib. 2.* Hinc *Cice. 1. Tuscul.* Si vero scrutari vetera, & ex eis, quæ Scriptores Græciæ prodiderunt, erueret coner, ipsi illi maiorum Gentium Dij, qui habentur, hinc à nobis profecti in cælum reperientur. Quæ quorum demonstrantur sepulchra in Græcia, reminiscere, quoniam es initiatus, quæ tradantur mysteriis. Tum denique, quam hoc late patet intelliges. Porro deos istos inares duobus his versibus Ennius fuerat complexus

Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars.
Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.
Saturnum & Bacchum addit *Euseb. lib. 4. de Prep.*

Sed Bacchus cum Hercule & Pane recētissimus Deorum. *Herod. lib. 2.* Nisi quod secretiori historia (vt Aug. ait plures fuere, qui Hercules & liberi Patres & Apollines dicti sunt. De quo lege *Ciceron. lib. de Natura Deorum.*

Vetus Idololatria, quam retinuerunt Persæ, Chaldæi, & reliqui Orientales, magis erat posita in cultu planetarum & syderum .i. vt loquuntur prophetæ, militiæ cæli, & idolorum, quæ non modo syderum, tanquam deorum immortalium simulachra & signa haberentur, verum etiã eorum diuinitatis & virtutis domicilia, sedes & q. corpora. Quamquam etiam hominum mortuorum, vt Beli consecrationem adhibuit, quorum nominibus appellari, salutari, responsa dare, oracula fundere, & varia ostentare studebant dæmones.

Hinc *Diodorus*, nempe à Cælo aut Dæmogorgone & Saturno reliquisque continentibus Deorum fabulis ortus est. Sic *Aug.* ex hoc tempore confictas à Græcis Deorum fabulas retulit *lib. 18. de Ciuit.*

A Pelope qui regnauit in Græcia, Peloponnesus, Pandionis filio, à quo cœpere mysteria. *Nangiac.* Ab eo & Territanis Græca gente Pisæ conduntur in Hetruria. *Plin.*

Apud Pythium vates prima Phœmonoe Hexametris versibus futura cecinisse narratur. *Ibid.*

Fabulæ de Pelope, Tantalos Phrygum primo Rege, filia eius Niobe, Ganymede, Hercule, Adineto, Latona, &c. *Ibid.*

Amphiarus vates primus ignispicia exercuit.

Agarysus & Gelonus fratres Scythiam excolunt.

Belligius Gallorū rex. Deinde Lemannus, tum Arogylus, vt alij, Proclytus, qui quadrigā siue carrā primus iūxit.

Xamolxis in Scythia Gotthorum legislator & Deus.

Elisa Sibylla Lybica ex Ioue, & Lantia Neptuni filia. *Paus.*

Europæ filiæ Phœnicis miscetur Iupiter, & aliis stupris se polluit, ex qua deinde Asterius Cretensium rex, Minoë & Radamanthum & Sarpedonem procreat *Euf.*

Ianus primus in Italia regnat centum vno annis ante captam Troiam.

e Debora pristinum statum reddidit. Adeo nihil spei in iudicibus erat, vt muliebri auxilio defenderentur.

Prophetissa erat, & filia Lapidoth, quæ fuisse Barac tradit *Nang.* nam ne hæc quidem ætas erat sine prophetis *Iud. 6.*

Barac de numero Sanctorū veteris testamenti. *Hebr. 11.*

Eorum 40. annos intelligendū est complecti viginti Iabin Regis Chanaā, quibus ille seruiture Israëlē vexauit.

Hebrai & Euseb.

Neq; Booz primus, neque secūdus est ille, cui nupsit Ruth, sed tertius. Adeo erāt inertes principes familiæ Iudæ, vt post Naassonē qui erat princeps Iuda in exitu, i& Salmonē qui fuit de ingredientibus terrā, reliquos Scriptura trāsiat vsque ad Booz sub trecentesimo ab exitu. Nā prim-

Anni
Diluuij

1111

Mispharmutosi Egypti
quinto, deinde Tutomosi an.

9.

Amenophi an. 31.

Oro magno an. 38.

In Europa.

Sicyoniorum Messapo rege
nono, deinde Erato an. 46.

Argiuorum Phoroneo Rege
secundo, deinde Api an. 35.

quem dicūt fuisse Sera-
pin. *Argo an. 70.* à quo Ar-
giui, quo regnante Græ-
ca vti cœpit frugibus &
habere segetes delatis a-
liunde seminibus.

Atheniensium Erichthonio
an. 50.

Italiae Iano deinde Saturno.

1191

Iud. 5.

1231

1231

5
e DEBORA de Eph-
raim, & BARAC de Ne-
phtalim, an. 40.

2847

2887

2887

Anni
Diluvij
1191.

Pontifice Phinee deinde
Abisue.

Anni
mundi.

2847

Booz & 2. principibus Iuda
& Christi maioribus.

Rege 22. Assyr. Lampare
& Pania. an. 45.

Oro magno Ægypti octa-
uo, deinde Mena Acensere
an. 12. Achore an. 8. Chencri
an. 16.

In Europa.

Sicyoniorum Erato rege de-
cimo, deinde Plenneo, an 48.

Argiuorum Argo rege quar-
to, deinde Criasso. an. 54.

Erichthonio Atheniensium
quarto, deinde Pandione.
an 40.

Saturno Italiae secundo.

6

f GEDEON de tribu
Menasse an. 40.

2887

2927

2927

1231
Iud. 8.
1271

1271

parū populi, qui suæ tribui debebatur ex institutione & testamēto Iacob *Gen. 49.* & Dei responso post Iosue obi- tum *Iud. 1.* permiserunt deserti ad alias tribus, imo ad fœ- minas, vt Deborah, quam inertiam ipsa risit *Iud. 4.*

Sifara dux exercitus Chananæorum quem Debora oc- cidit.

Iahel Hebræa clavo Sifaram pertudit.

Profana etate Debora & Barac.

Saturnus post Ianum, Iouem filium de Græcia fugiens in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Satur- nia dicta est, hand procul ab vrbe Roma. Rudem popu- lum domos ædificare, terras colere, vineas plantare, hu- manis moribus viuere, æreos numos cudere docet. Horū merito deus habitus. Hinc filius Picus sub quo Circe ve- nefica. Post quem Faunus, qui fuit pater Latini Æneæ so- ceteri. Vnde colliges, quam parum abfuerit ætas deorum à Troiano sæculo.

Ceres Cæli filia segetum vsum monstrat Græcis, vnde alma. Io vel Isis annonissima mulier, artem molendi pin- sendique docet.

Aruspicinam Malotus quidam in Italia primum apud Hetruscos introducit, quem Tagen Cic. & Lucanus no- minant.

Mars deus belli, Mercurius multarū rerū peritus, præ- fertim eloquentiæ, Monauli inuentor. *Plin. l. 7. ca. 56.*

Olbius Celtarum Rex.

Pan primus canit fistula, Rusticorum deus. Athenienses eum ignorarunt ante mandatum Philippidis. *Clemens. O- rat. ad Gentes.*

Penelope filius, secūdū aliquos. Vt sit annis fuit 800. ante Herodotū. *Ipsē. lib. 2.* Incidit ergo posterius, nempe in sæculum Tholæ, à quo ad Longimanū anni circiter 800.

Eumolpus primus versificator,

Melampus medicus, primus apud Græcos vinum aqua diluere præcipit. Nempe ab vltimis temporibus mero Græci dediti. Hinc Græcari. Hoc Staphylo Sitheni F. tri- buit Plinius *l. 7. c. 56.*

Diuinus etiam est habitus. *Nangiac.* fortasse quia festum Cereris ex Ægypto in Græciam transtulit. *Clemens orat. ad Gentes.* Et Bacchi. *Herod. lib. 2.* doctus à Cadmo & Phœnici- bus.

Mizota siue Cautus vsum salis conficiendi ostendit.

Eius filius sagittarum vsum reperit.

Sibylla, cui Samberthæ nomen fuit, hîc sub Persicæ vel Chaldeæ vocabulo innotescit.

Criassus Argiuorum rex quartus, sub quo sacerdotio primus functus est Caliptias Pyrantis primi filius.

Bellerophô primus equo vehi docet (Græcos scilicet) *Plin. l. 7. cap. 56.* atque ita cum Pegaso Chimeram superat. Infœliciter pugnat contra Solymas. *Homer.*

Tyresias vates longæuissimus,

Actæon à suis canibus discepitur.

f Septem anni seruitutis Madian. *Iud. 8.* continentur Ge- deonis temporibus. *Euf. Hebr.*

Gedeon, qui & Ierobaal. 70. relinquit superstites.

Reponitur in Catalogo Sanctorum *Heb. 11.* E 32. milli- bus militum trecentos tantum retinuit, atque eo numero hostes Madianitas & Amalechitas aggressus. 120. millia eorum cecidit, ac 15. cepit. *Iud. 7.*

Sacrificium fecit in excelso. Nam ea consuetudo incre- buerat sacrificandi extra tabernaculum, ante templi ex- tractionem, vt etiam Salomon rex in collibus excel-

lis id fecerit. *Aug in lib. Iud.*

Ephod facit ex inauribus & torquibus Ismaelitarum ab Israel acceptis, quod quia Ecclesiæ non reddidit, sed in domum auertit, ipsi & familiæ fuit in ruinam. *Iud. 8.* legis quid sit res sacratas miscere cum suis.

Phineem adhuc fuisse in viuis Seder docet. c. 20. Eum enim esse prophetam, qui *Iud. 6.* Israelitas contra Madiantitas erigit.

Profana atate Gedeon.

Philemon primus apud Delphos ludos & chororum instituit.

Templum in Eleufina ædificatum.

Tyrus conditur ante templum Salomonis ad mare Sytiacum an. 240. *Ioseph. imo 253. Nang.*

Frustra Bacchum Indiæ regem mercaturam in emendo & vendendo docuisse aiunt, quasi antea sola rerum permutatione homines vterentur. Nam in Abrahæ historia & Patriarcharum, eius & pecuniæ vsus est.

Arcus Peloponnesi rex Eclipsium Solis Theoremata indagauit.

Phorbas Argiuorum, qui Rhodum obtinuit. Hæmon primus regnat in Thessalia.

Bacchus Liber pater ex Semele natus Indiam subiugat, & iuxta Indum fluuium Nissam urbem condit: annis mille ante Herodotum. *Ipsè lib. 2.*

Thessalum quendam Cretæ filium in Thessalia primum regnasse aiunt, Photoneo Argiuorum rege secundo, qui primus Iudicia legesque conscripsit.

Item Deabum apud Celtiberos auri fodinas reperisse.

Minos rex Cretensium leges & Iura constituit, de quo antea ex Herodoto, Tantalus Phrygiæ.

Cocalus Sicantiæ, *Diod. l. 4.*

Radamanthus Lyciorum.

Chorebus primus Athenis figulinam inuenit. *Plin.*

g ABIMELECH nothus 40. fratres suos legitimos in vrbe Sichem interfecit. Fructus Sacri Ephod in Gedeonis domum auersi, & cum opibus profanis mixti.

Ciuiibus Sichimitis opem ferentibus principatum sibi asciiuit, quos deinde à se deficientes, seque vrbe expellentes duce Zebule, parato exercitu recepit, urbemque euerit. Inde ad Turrim oppidi Thubes pugnâs à muliere fragmento molæ percussus est triennio, postquam præesse cœperat. *Iud. 9.*

Vixit mortuusque est, vt nothum decet.

Non tenuit reuera principatum in vniuersum Israel, sed in Sichimitas, morte præreptus.

Profana atate Abimelech.

Oeta regnum Colcidis instituit. Tagus Hispaniarum regnum obtinet. Messapus Sicyoniorum, Macedo Æmathiæ, Linx Scytharum.

Triptolemus in Eleusi ferendi, metendique munere clarer.

Sparta siue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneso ædificata.

Sueuum Thuyconem regem octauum, circa hæc tempora Germanorum nugatores mendacijs cum Græcis certantes, bellicosissimum, & populum in Germania de se nominantem statuunt.

Galatæ populus Celticus victis Sarmatis, Asiam minorem occupant.

Aegyptij omnium primi, Scythis bellum inferunt.

Anni Diluuij

1231

1271

Iud. 9.

1274

1274

Pontifice Abisue.

Booz 2. Principe Iuda & Christi maioribus.

Rege Assyriorum 23. Panya.

Chencre Aegypti undecimo deinde Achore an. 8.

Cherre an. 15.

In Europa.

Sicyoniorum Plenneo rege undecimo, deinde Orthopoli, an. 63.

Argiuorum Criasso rege quinto, deinde Phorba an. 35.

Pandione Atheniensium quinto.

Saturno Italiæ secundo, deinde Pico.

7

g ABIMELECH Gedeonis filius nothus an. 3.

Eodem Bocchi Pontifice. Booz 2. Principe Iuda & Christi maioribus.

Rege Assyriorum 24. Sosalmo an. 19.

Cherre Aegypti decimo tertio.

In Europa.

Iisdem Sicyoniorum, Atheniensium, & Argiuorum regibus.

8

Anni Diluuij
1274

Iud.9.
1299.

h THOLA de tribu I-
sachar, an. 23.

Pontifice Bocchi.

Boz 2. & 3. Principibus
Iuda, & Christi maioribus.

Rege Assyr. 24. Sofarmo.
deinde Metro an. 27.

Cherre, Ægypti decimo ter-
tio, deinde Armeo, an. 6.

Remesse, qui & Ægyptus
Danai frater, an. 68.

In Europa

Sicyoniorum Orthopoli rege
duodecimo.

Argiuorum Phorba rege
sexto, deinde Tropha an. 46.

Erichtheo Atheniensium
sexto.

Pico Italiae tertio.

Anni
mundi

2930

2955

2981

2953

Nannes Gallorum rex.

h Fv i r filius Phum patru Abimelech, habitauit
in Samir vbe montis Ephraim. Nam principatus non e-
rat alligatus certæ ciuitati.

Prophana atate Thole.

Peleus Rex Peloponnesi. Eson eius frater, cuius filius Iasō
Argonautarum princeps, longa nāue primus nauigauit.
Plin lib. 7. c. 56.

Salmoncus apud Elidem, fulmina & tonitrua edere
conatur.

Castor Pollux, Telamon.

.Regnum Troianum à Dardano in agro Mæotico in-
choatur, qui mysteria matris deum ostendit. *Clemen. orat.
ad Gentes.*

Medea regis Colchorum filia.

Apollo citharam medicinamque reperit, & herba-
rum vites primus cognoscit. *Ouid. i. Metamor.*

Asculapius & ipse medicinæ inuentor, Apollinis fi-
lius Betus Hispaniæ rex, Orthopolis Sicyoniorum, Argus
Argiuorum, Tuscus Hetruriæ.

Prometheus primus hominum simulachra de terra fin-
git, primusque ignem è silice excutit, Astrologiam quam
in Canaso didicerat, Assyrios docet. Viam annuli Græ-
cis dat, in Arcadia claret. Primus bouem occidit, vt Hyper-
bius Martis filius animal. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cinyras rex Cypriorum, Musices studiosus veneren-
meretricem in Deos retulit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Adonidem ex filia sua nescius genuit.

In Cypro primum tegulæ & metalla æris inuenta:
Atlas Arcadicus Astrologus rex Mauritanæ cœlum hu-
meris gestare ob montem ipsi cognominè inusitatæ mag-
nitudinis dictus. Item quia astrorum tutum comprehen-
dit, & primus de Astrologia inter Græcos dissertit vnde
Astrologiam inuenisse dicitur, quamquam (& rectius
alij id referant ad Ægyptios, alij ad Assyrios. *Phn. lib. 7
cap. 56.*

Septem filias Nymphas nuncupatas genuit:

Geryon tricorpor, apud Hispanos.

Æolus ventorum deus, post Lestrigonas in Trinacia
Siciliæ regnum obtinet. Ventorum rationem inuenit:
Plin. lib. 7. c. 56.

Erichtonius rex quartus Atheniensium, argentum in
Græcia inuenit. Deinde Pandion, & sexto loco Erichtheus,
à quo sequentes reges Atheniensium Erichtheidæ dicti
sunt, vsque ad Melanthum Andropompi filium.

Boreas Trax, qui Erichthei filiam rapuit:

Perseus Erichthei frater aduersus Perfas dimicauit. Hinc
Persei & Gorgonis fabula.

Argiuorum regnum ad Mycenæ transiit annos 544:
quod stabiliiuit Euristeus, qui proinde Mycenarum rex
primus dicitur, cuius Atrens fuit auunculus.

Euristeus per Æacidæ in Attica interfectus est. *Thucid.*

Ægyptus Ægyptum, Danaus frater Mycenarum rex
Argos tenuisse memoratur: expulso Steleno, de quo
pōst.

Per 50. filias totidem filios Ægypti fratris interficit,
etradente solo Lynceo, qui post eum regnavit.

Apud Argiuos Hyperemnestra Danai filia sacerdotio
fungitur.

Vulcanus in Lemno fabrilem exercet.

Ixion perfidus rex Lapitharum in Thessalia.

Lapitharum & Centauroꝝ Bellum in Thessalia.

1297

Hierophile Sibylla Delphica, quæ & Erithræa, Sicula, Samia, Rhodia & Claria, quæ se *ἀπρημίδα* nominavit, & nunc fororem, nunc filiam Apollinis.

Sibylla Lybica adhuc erat in viuis.

Chiron Saturni filius, Centaurus æquissimus Medicus, & Mulicus herbariam & medicamentariam reperit. *Plin. lib. 7. c. 56.*

Cyzicus condita, & paulo post Miletus.

Minos mare obtinet, & Cycladum primus dominus, in earum plerisque colonias posuit, Caribus eiectis latrocinia è mari sustulit. *Thucid. lib. 1. in præfat.* Classe primus depugnauit. *Plin. ubi sup.* Athenienses cum eo bellum gerunt. *Oros. lib. 1. cap. 3.*

I P O S T hunc multi, maxime Rabbini, ponunt inter regnum annorum octodecim, propter Ammonitarum & Philistinorum tyrannidem Iud. 10. insertam. Quod & ego in superioribus duabus editionibus secutus sum. At re postea diligentius perspecta, deprehendi eos contineri annis Iair & Iephte, cū Eusebio è traditionibus Hebræorum, Beda, & fere Latinis omnibus, vel certè incidere in tempora Iephte & posteriorum Iudicum.

Quemadmodum deinceps viginti toti anni Samsonis cum aliis 20. de principatu Heli concurrunt cum 40. illis annis, quibus Israel traditus narratur in Philistinorum manum, *Iud. 13.*

Iair 20. ciuitates condidit. 30. filios habuit equitatu nobilissimos.

In Mose Num. 32. est Iair de tribu Menasse, qui cepit vrbes in terra Galaad, & vocauit eas *Hauoth Iair* de suo nomine. 1. Par. 2. de tribu Iuda. Itaque R. Kimhi putat fuisse Menassitam ex parte matris, quoniam mater eius fuit Machir filia Menassis. At Talmudici hunc negat esse Moisaicum Iair, sed alium Segubi filium, qui acceperit vxorè in terra Galaad, cuius causa obtinuerit 23. vrbes. Mihi neuter esse videtur, sed tertius Iair de alterutrius posteris. Nā fuisset nimium senex.

Eo mortuo propter idololatriam Israelitæ traduntur in manus Palæstinorum & Ammonitarum, affliguntur quemadmodum omnes, qui trans Iordanem incolebant in terra Amorrhei per an. 18. Quin etiam Ammonitæ traiecto Iordane vastant tribus Iudæ, Benjamin & Ephraim, donec contra eos Iephte Iairis successor victoriam refert, & trans Iordanem repellit:

Ab Othoniele ad istud tempus Palestini in pace manserant.

Ozi pontifex de semine Aaron per lineam Eleazari, quo mortuo transiit pontificatus ad stirpem Ithamar per annos 120. quo vsq; Heli fuit Ithamareorum vltimus. Aliis, Heli primus de filiis Ithamar Sacerdotium à filiis Eleazar ad se transtulit, factus forsitan Iudex.

Israelis memorabilis pœnitentia *Iud. 10.*

Profana sæculo Iair.

Theseus aduersus Thebanos dimicat rex 10. Atheniensium, cuius vitam describit Plutarch. Ex omni Attica regione populos Athenas cogit, libertate proposita. Nummum statuit, bouemq; in eo incidit Megarensis agrum ad Atticam adiunxit. Fœdera inuenit, vt inducias bello Troiano Lycaon, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Atreus Argis regnat. *idem.*

Hercules agonem Olympicum apud Græcos instituit anno ante primam Olympiadem 430. *Euseb.*

Comitante Græciæ nobilitate cum Anthiope & Oristia

*Ami
D iluuij.*

1274

1297
Iud. 9.
1319

Math. 1.

Booz 3. Principe Iuda & Christi maioribus.

Rege Assyriorum 25. Metro, deinde Tantane an. 32.

Remesse siue Ægypto Ægypti decimo quarto.

In Europa.

Sicyniorum Orthopoli rege duodecimo.

1319

Anni
Diluvij

1297

Argiuorum Tropha regesep-
timo.

Deinde Crotopo an. 21.

Atheniensium Erichtheo.

Pico Italia tertio, Deinde
Fauno quarto rege.

1319
Iud. 12.
1325

IO

K IEPHTE è tribu
Menasse, an. 6.

Eodem Pontifice.

Boz, 3. principe Iuda & è
Christi maioribus.

Rege Assyriorum 26. Tan-
tane.

Remesse siue Ægypto Ægy-
pti rege decimo quinto.

In Europa

Sicyoniorum Orthopoli rege
duodecimo, deinde Mara-
thio an. 30.

1053

Anni
mundi

2953

Amazonum reginis bellum gerit, & ad ipsarum littus cum
nouem longis nauibus appellens, incautas opprimit.
Nang.

Amazones Scythicæ iuxta Tanaim fluuium per centum
annos sæua bella confecerunt tam in Asia quam Europa,
vsq; ad bellum Troianum, in quo Penthesilea à Phyrro oc-
ciditur. Earum regnum durauit vsque ad Alexandrum
Macedonem. *Iust. Hist. lib. 2.*

Anthiopa, Orithia, Hyppolyta Amazonum reginæ.

Nicolstrata poetria, vel vt alij, Carmenta Latinum Al-
phabetum in Italia cominiscitur.

Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit: ex e-
ius posteritate regnarunt 22. vsque ad Candaulis mortem.
Herod. lib. 1.

Horum 4. postremi tantum extant in Eusebij Chronico
cæteris intermediis ignoratis. Ante Heraclidas regnaue-
rat Lydus cum sua posteritate, & ante hunc Meo. *Herod. ibid.*

Cacus Rex Hispaniæ, primus apud eam ferrum & ar-
ma tractat.

Phydamon Delphius, primus apud Pythiam chorum
statuit.

Pyrhus Dedali cognatus, lusoriam pilam primus do-
cuit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Dædalus fabricam materiarum, & in ea ferram, Asciam,
Perpèdiculum, Terebram, Glutinam, Ichthiocollam, Nor-
mam, Malum & Antennam inuenit. Vela autem Icarus
eius filius. *Ibid.*

2975
2981

k Iephtè 1. anno sui principatus confecit bellum Pale-
stinum & Ammoniticum.

Ita tamen vt Ammonitæ in sedecim sequentes annos
qui cum temporibus sequentium iudicum etiam concur-
runt, principatum retinuerint in Galaad, valdeque eos af-
flixerint, qui trans Iordanem incolebant. Nam seruitute
Ammonitarum tantum exemit Hebræos cis Iordanem
habitantes.

Ex omnibus nothis hunc solum Scriptura laudat. Quam
quam Hebræi interpretantur filiam Zona, non *Meretri-
cis*, sed *hospitis*. Nam vox vtramque significat.

Infamis quidem natalibus, *Iud. 11.* at Fide & pietate no-
bilis sanctisque veteris testamèti ascriptus, *Heb. 11.* vbi & in
Sanctorum veteris testamenti albo recensetur.

Seditio contra eum orta est, in qua 42. millia Ephraitu-
rum ceciderunt. *Iud. 2.*

Hic se inaniter torquent Rabbini de annis trecentis,
quos Iephtè *Iud. 11.* ab occupatis Seonis & Og regnis, ad
suum dominatum vsque, intercessisse regi Ammonitarum
respondet quando ad summum 270. duntaxat colligatur.
Nam debuerant perspicere in eiusmodi colloquiis & re-
sponsis, numeros integros vsurpati sæpe pro fractis, & cõ-
tra, item certos pro incertis, prout loquenti est commo-
dius, & promptius. Recte ergo arguit iniustam, & iniquam
postulationem Regis. Quia primum ea repetat, quæ ni-
hil ad ipsum attineant. Deinde sero veniat, nẽpe post 300.
annos, qui iam prope præterierant à Mose, ex quo terre
illæ inter Arnonem & Iabor fluuios vsque ad Iordanem
occupatæ tenebantur. *Num. 21. & 33.*

Iephtè iuxta nostros ad aram filiam sacrificauit. *Sic
& veteres Hebræi, & Ioseph lib. 5. Antiq. cap. 9.* Perpetuam dun-
taxat virginitati consecrauit, iuxta recentiores Rabbinos.
Consule R. David. in Rad. 777. Ab aliquo Hebræo accepti
istos hanc loci *Iud. 11.* interpretacionem excogitasse, ni-
inde typus filij Dei à Patre sacrificati duceretur.

2981

Alioqui veteres vno ore adactum ad hoc facinus scribunt, quod voti sui relaxationem siue dispensationem impetrare non potuisset à Phinee eius ætatis adhuc pontifice. *R. Selo. 1. Par. 9.* Sed supra in Othoniele docui non esse probabile Phineem vixisse, an. trecentos. Erat ergo alius huius curricula pontifex.

Inde autem votum Agamennonis, cuius causa Iphigeniam in Aulide mactauit, à Poetis fictum multi tradunt.

Profana seculo Iephiè.

His temporibus supererat Erythrea Sibylla annosissima.

Gratis enim Ilium profecturis vaticinata dicitur, & perituram Troiam, & Homerum mendacia scripturum.

Huic successit & Thessalica cognomento *μάρτυρ* neptis Tyresia vatis Thebani.

Oristia Amazonum regina, foris egregia bella gessit. Huic successit Penthesilea, cuius in bello Troiano inter fortissimos duces magna virtutis documenta fuere. *Nan-giac.*

I HISTORIA Ruth contingit huius temporibus, vt Hebræi tradunt. Quinetiam hunc Abesan aiunt esse Booz, cui nupsit Ruth. Iosepho tamen Ruth vixit temporibus Heli. Auctori tamen *Seder*, sæculo Aioid, dum Israelite subderentur Egloni regi Moab, vbi etiam additur Elimelech fuisse Salmonis illius fratrem, qui fuit de ingredientibus terram, doctore Iosue.

Triginta filias collocavit matrimonio, similiter & triginta filios antequam moreretur.

Per quamdam literarum transpositionem à 70. haud dubiè corruptis, Efebon appellatur.

Tranquillitate delectatus Ammonitas non tentat trans Jordanem Hebræis imperitantes. Commédatur à iustitia, vnde Abesan cog. iustus, in Rabbiorum veterum monumentis, vt *Traghum Ruth.*

Potro si fuit Booz filius Salmonis trecentenarius erat quando Ruth genuit Obed, quod & concedit *R. Selo. 1. Par. 1.* Sed malo cum nostris tres fuisse Booz, qui vt vnus numerarentur ob vocabuli cõmunitatem, vt iam hic tertius fuerit, non filius propriè Salmonis, sed pronepos, id est, quartus à Salmone, trecentis annis ab exitu.

Profana seculo Abesan.

Bellum Amazonum contra Thebas.

Narbon & Lutetia extructa, paulò ante bellum Troianum. Atqui quæ nunc dicitur Lutetia, aut nulla erat temporibus Cæsaris, aut valdè exigua. Sic pusilla tempore Dionysij Areopagite ex *Syngelo Græco.* Et Narbona est Romanorum colonia. *Infra.*

Hortos colere docet Alcionus rex Phæacum.

Poetæ hic incipiunt, Linus Thebeus Herculis in literis & Musica, Thamyra Orphei magister. Nam his vno sæculo successerunt Homerus, & Hesiodus.

Pluto inferorum deus cum fratre Neptuno maris deo.

Dionysius Argiuis historicus apud Clem. *Strom. li. 1.*

Hercules innotescere incipit, Antequam lucæ in Mauritania vicit, &c. 30. annis, antequam in deos referretur, regnavit Argis. *Apollod. chronographus apud Clem. Strom. lib. 1.* Vixit ann. 52. igni periit, primus ex maximis piratis. *Manetho. 900. ann. ante Herodotum. Ipse li. 1.* Ita fuisset sub Aioid multo ante bellum Troianum.

Telephus Gotthis in Mæsia imperat.

M HVC prætermisum à 70. narrat Eusebius, contra veritatem Hebraicam, quod mirandum ab eo dictum. Nam

*Anni
Diluvij.*

1319

*Argiuorum Crotopo rege
oçtauo.*

Fauno Italia quarto.

1325
Iud. 12.

1332

II

I ABESAN de tribu Iuda Beethlemita an. 7.

*Booz 3. principe Juda &
Christi parente.*

Ozi Pontifice.

*Tantane, deinde 27. Tanteo
an. 40.*

*Eodem in Ægypto Re-
messe.*

In Europa.

*Sicyoniorum Marathio re-
ge decimo tertio.*

*Argiuorum Crotopo rege
oçtauo. Deinde Steleno an.
11.*

Fauno Italia quarto.

1332
Iud. 12.

1342

12

M AHIALON Zebulonites anno 10.

Anni Diluvij		Anni mundi	
1332	Pontifice Zaraia, aliàs Ozī.	2988	nunc in Græco codice reperitur Ælon, & Sulpitio, qui 70. sequi solet. Cur etiam auctor Seder Olam, & hunc, & sequentem Abdon transfilerit, ariolari non possum.
	Obed principe Iuda, & Christi propagatore.		Sub hoc terra quietem habuit, eo quodd populus non declinaret à Domino.
	Rege Assyriorum eodem Tanteo.		Eius enim quinto defuit octodecimus annus Ammonitarum tyrannidis in Iudæos trans Iordanem incolètes. Belli tamen, quo illa excussa sit, non recordatur Scriptura. Est probabile id huius virtute contigisse.
	Remesse Ægypti.		<i>Profana etate Abialonis.</i>
	In Europa.		Bellum Lapitharū cum Centauris siue Thessalis. <i>Oros. lib. 1. c. 13.</i>
	Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.		Argonautarum expeditio in Colchicam. <i>Herod. lib. 4.</i>
	Steleno Argiuorum nono. deinde Danao, ann. 50.		Orpheus Trax Lini auditor, in Ægypto sacerdotes cōuenit, vbi didicit mysteria de vno Deo <i>πρωτογονω</i> , deque eius verbo. <i>Iust. in paraneico.</i> Verulissimus ferè poetarum Græcanicorum, & ipsorum deorum æqualis. Siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis & Hercule nauigasse. Primus Græcorum excogitauit deorum mysteria. Vnde in Europa superstitio. <i>Lactant.</i>
	Italiae Fauno rege quarto.		Thracius fuit, longa cum veste sacerdos, cuius cithara septem tantum habebat chordas. Nam duæ postea adiectæ sunt à Therpandro.
			Orphens sacrorum Græciæ auctor, apud Demosthenem: primus homines post Thraciam, Thebanum, & Methymneum ad simulachra colenda excitauit. <i>Clem. orat. ad Gentes.</i>
			Eodem sæculo Amphion (ad quem citharæ & Lydiorum modulorum & musicæ inuētum refert Plin. <i>li. 7. c. 56.</i>) Zethus & Silenus Musici floruerunt.
			Faunus apud Aborigines, à quo in Italiam ex Arcadia veniens Euander excipitur, & agto montèque Palatino donatur: <i>Halicarn. lib. 1.</i>
			Cumæa Sibylla mater Euandri, cuius carmina apud Ænam ciuitatem Iulianus Apostata ignibus tradidit. <i>Ammian. Marcell.</i>
1342	13.	2998	Carthago condita à ciuibus Tyriis. Et certè Cartha, siue Cirtha, vox est Syriaca, urbem sonans. Alij qui non fauent Virgilij mendacijs, multò post conditam docent. Nempe 143. annis post Troianum bellum.
Iud. 12. 1350	n ABDON de tribu Ephraim, ann. 8.	3006	Ante tempora Troiana Sanchuniato scriptor antiquissimus historiam Phœnicum scribit Syriacè, quam postea Græcè Philo Biblius vertit.
	Pontifice Zaraia.		n H V N C 40. filios & 30. nepotes sepelisse, antequàm moreretur, ferunt.
	Obed principe Iuda, & è Christi maioribus.		Abialonis filium facit Iosephus. Rerum est poritus pacis tempore. Post eum Hebræos in ditionem redigunt Palestini, ann. 20. qui computantur cum principatu iudicum posteriorum secundum Iudæorum traditiones. <i>Euf.</i>
	Tanto rege Assyr. 27.		<i>Profana saculo Abdonis.</i>
	Remesse Ægypti.		Cassandra siue Taraxandra Sibylla, quæ & <i>σαφει</i> , Phrygia & Tiburtia.
	Sicyoniorum Marathio rege 13. Danao Argiuorum.		Has sequuta est Colophonia cognomento <i>λαμπροσα</i> , nepris Calchâtis vatis, qui comes fuit expeditionis Græcorum contra Troiam.
	Italiae Latino rege quinto.	3006	Museus Orphei, iuxta quosdam, filius, iuxta alios æmulus, & Linus circa Troiana tempora vigerūt. <i>Theod. lib. 2. Græca. affect.</i>
1350			Sesostris Ægyptium regnum multis vicinis gentibus denictis late propagat. Ei successit Pheron, deinde Proteus ad quem venit Paris cum Helena, deinde Menelaus.

Diluuium Pharonicum, in quo insula Pharos Ægypti aquis tecta est. *Diod.lib.2.*

Danaus Ægypti siue Remissis frater primus in Græciâ ex Ægypto nauem aduexit. Ante ratibus nauigabant inuentis in mari rubro à Rege Erythra. *Plin.lib.7.c.56.*

Expulso Steleno Argos tenuit.

Puteos fodere Græci ab Ægyptiis discunt.

Latini regis Italiæ mater Carmentis Nicosrata Latinas literas reperit. Filius Latinus Latinam linguam corrigi & Latinos de suo nomine appellatos relinquit.

o NAZAREVS sic enim Deo consecratos appellabant.

Quare ex voto obligauit se sanctimoniam, separatus à communi hominum vita in potu, cibo & cultu. Huic instituto alij in certum tempus, alij in perpetuum se astringebant, de quo Num.6.

Mior Masium doctissimum Iosue interpretem, maluisse expungere Samsonem de numero iudicum, & eius 20. annos, quibus iudicasse Israël memoratur ascribere dimidiato pontificatui Heli, quam in cæterorum Chronographorum sententia, aut potius disertis scripturæ verbis permanere, Iud. 16. fortasse voluit partim redundantem Iudæorum traditionem de 28. annis Iosue, partim corruptam Græcorum editionem tueri pertinacius.

Samsonis diebus Israëlitarum in manus Philistinum 20. totis annis, itaque terra sub eius magistratu non dicitur quiescisse, vt sub Othoniele & Aiod. reliqui viginti anni seruitutis (Nam Iud. 15. populus traditus est in manus eorum annis quadraginta) pertinent ad alterius, vt Heli, principatum, vt quadringentorum octoginta summa constitui possit. 3. Reg. 6.

Ab ipsorum Philistinorum seruitute Samson Israël non penitus liberauit, sed incepit. Vnde Angelus ad parentem, *Ipsè incipiet liberare Israël de manu Philistinorum.* Liberator autem fuit Dauid rex, qui Palestinos demum subegit. Nam sub Heli, Samuele, Saule multa adhuc in Iudæa tenuerunt.

Belli occasionem duxit ex eo, quòd focer Palestinus ipso absente, filiam promissam collocasset alteri viro, & reuertenti Samsoni dixisset, se illi minorem filiam traditurum. Inde enim eis damna multa inferre cœpit. *Iud. 14. & 15.*

Maturas segetes & vineas eorum, immixtis trecentis cauda ardentibus vulpibus perdidit. *Iud. 15.*

A suis proditus solutis vinculis oblatam Afini maxillam arripuit, & Palestinos mille necauit, *Ibid.*

Neruis septem astrictus ab amica, deinde nouis funibus, tertio crinibus septem ad clauum, instantibus Palestinis, somno excitus, repente cuncta dirupit, donec illa dormienti crinem dissecuit, atque in manus hostium, mox excæcandum tradidit.

In conuiuium productus, capillis eius renascentibus, columnas aulae disiecit, & cum hostibus non inultus ædificij mole occubuit. *Iud. 16.*

Christi nostri liberatoris in multis typus fuit, præcipue dum mortem sibi parauit, vt Israëlitas seruaret, profectus cum parentibus ad visendam sponsam, in itinere Leonem discerpit, portas Gazæ sublatas in montem humeris detulit, &c. Vnde reponitur in numero Sanctorum, Heb. 11.

Ex eius robore & casibus, Herculis, qui his temporibus extitit, vires & ærumnas Poëtæ finxisse videntur.

Qui interregnum extitisse inter Samsonis exitum & Heli

Ani
Diluij

1342

1350
Iud. 16.
1370

1370

Ani
mundi

2998

3006

3026

3026

14.

o SAMSON de tribu
Dan, ann. 20.

Pontifice Zaraia.

Obed Principe Iuda, & è
Christi maioribus.

Reg. Assyriorum Tanteo &
28. Tymeo, ann. 30.

SÆCULO SAMSONIS.

Anni
Diluvij

1350.

*Remesse, qui est Aegyptus
Danai frater, Aegypti regi
decimo quinto, deinde Meno-
phi an. 40.*

In Europa.

*Sicyoniorum Marathio rege
decimo tertio, deinde Mara-
tho an. 20.*

*Danao Argiuorum decimo,
deinde Lynceo.*

Latino Italiae rege quinto.

1370

Anni
mundi.

3006

pontificatum colligunt ex eo, quod scriptura post Samsonem ter Israel sine regibus fuisse adiecerit. i. summo magistratu, qui populum coereret, in illo historias libri iudicum à capite decimo ad finem accidisse putant, ut Kimhi in 4. Ezech.

Nempe de Micha & Idolo eius, c. 17. De tribu Dā quærente sibi possessionem ampliorem, c. 18. de Leuita & vxoris eius stupro c. 19. de bello ciuili, quod vndecim tribus, Beniaminijs intulerunt propter illud stuprum cap. 20. de Beniaminiorum reliquijs seruatis & daris eis vxoribus ad reparandam tribum.

Nam bello ciuili suscepto Beniaminij deleti sunt. Primo prælio 22. duo millia cecidère ex Israelitis. Secundo octodecim millia. Tertio Beniaminiorū cæsa viginti quinque millia & centum. Vrbs Gabaa capta & incensa. Omnes vrbes & vici Beniaminiorum combusti c. 20.

Tribus autem Beniamin reparata ex labes. Nam cæteri Israelitæ iurauerant se Beniaminijs filias suas nunquam collocaturos. Illi verò, qui ad Bellum non conuenerant, expertes sacramenti reperti, reliquijs 150. filias suas desponderunt.

Verum hæc principatu Othonielis contigisse docuimus, vel certè anni 20. huius interregni sint necesse est, propter summam huius ætatis 3. Reg. 6. fixam, viginti primi Pontificatus Heli, post quos quia non modo pontificatum, verum etiam Iudicatum viginti alijs exercuit, totos 40. iudicasse scribatur 1. Reg. 4.

Profana tempore Samsonis.

Tempora Heroica incurrunt in hoc sæculum Samsonis, Heli & Samuelis, ante quæ apud Græcos nihil certi extat, cum tamen hæc in historia Hebraica admodum recentia sint. Sed nec pòst, vsque ad Cyri sæculum, vt dicam suo loco.

Hinc Lucretius rectè miratur.

*Cur supra bellum Thebanum & funera Troiæ,
Nil alias alij quicquam cecinere.*

Bellum Thebanum, vbi victoria Cadmea.

Tyrus condita vel potius restaurata anno 1. ante captā Troiam à Phœnicibus, cum ante multos annos Sidonem primam suam in hac terra urbem condidissent. *Iust. Hist.*

Tertia Græcorum in Asiam expeditio contra Troianos. Nam prima fuit in Phœniciam, qua Europa regis eius filia Sarpedonis & Minois mater, altera Argonautarum, qua Medea Colcidis regis filia rapitur: ob quas Asiani deinceps contra Europæos iustas bellorum causas prætexuerunt. *Herodot. lib. 1.*

Bellum ergo Troianum, de quo innumerabiles Homeri & reliquorum fabulæ. Nam Diod. Siculus initio lib. 14. captam Troiam narrat ante confectum bellum Peloponnesiacum, & captas à Lyfandro Athenas, an. 779. quos reperias à Samfone, vel certè Abdon, ad Darium Longimanum, & annis 408. ante primam Olympiadem, id est, annis 432. ante urbem conditam. *Dionys. Halic. li. 1.* ante hoc nihil planè certum apud profanos. Vnde hic narrationis sue exordium statuit Diodorus, quamuis suam bibliothecam à prima mundi origine putarit repetendam.

Illo bello multa feruntur inuenta. Equum, qui postea Arias appellatus est, in muralibus machinis Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus, & multa alia Palamedes, specularem significationem Sinon, inducias Lycaon, Pentefilea securim, Aeneas tubam: Bigas primùm iunxit Phrygum natio. Quadrigas Erichthonius. *Plin. li. 7. cap. 56.*

3026

Latinus Quintus à Saturno in Italia rex.

Genus vnde Latinum, post quem Æneas Lauinij regnavit an. 3. quum prius errasset in Macedoniam, Siciliam, Laurentem agrum per annos 7. deinde Afcanius an. 30. ante Albam conditam à Sylvio. *Ex Virg.*

Demophon Atheniensium rex 12. regnabat, dum captum est Ilium, *Clemens Strom. lib. 1. ex Dionys. Argiuo.*

Troiani Hellepontum traiciunt, & in Thracia hyemem transigunt. Primo vere in Siciliam nauigant, vbi sequentem hyemem permanent. Æstatis medio perueniunt Laurentum, acceptoque agro Lauinium condunt, anno ab vrbe capta 2. *Dionys. Halicarn. lib. 1.*

Circe venefica, per incantationes & pocula, socios Vlyssis mutauit partim in apros, partim in leones, partim in ceruos.

Thuoris vltimus Ægyptiorum Larthes, an. 7. ad quem Menelaus cum Helena post captam Troiam diuertit, quæ Polybum Homerus vocat.

Hinc cœpit Dinastia Diapolitanorum, annorum 177.

Alicter Herodot. lib. 2. Nam hic Proteum ponit, ad quæ ait Paridem & Menelaum diuertisse, cuius in regno præcessores fuerint Phæron & eius pater Sefostris, à quo Ægyptijs agri distributi sunt certo censu & tributo.

Canopum oppidum ad ostia Nili conditum, à Spartanis in patriam redire conantibus.

Æneas anno discessus sui à Troia 4. Socero suo Latino successit in regnum, anno post tertio contra Rutulos & Tyrrhenorum regem Mezentium pugnans cecidit. *Ibi. Halic.*

Afcanius regnavit an. 30. cætera ex Liuij & Romano- rum historiographis.

P H E L I sacerdos iudex factus transfulit sacerdotium de domo Eleazaris, ad suam, cum esset de Ithamaris secundo geniti Aaronis stirpe, vixit an. 98.

Septimus fuit post Aaronem. Quippe teste Iosepho primus fuit Aaron, 2. Eleazar, 3. Phinees, qui diutissime vixit, 4. Abisua, 5. Bocchi, 6. Ozis. Septimus Heli, qui populo etiam in politicis præfuit, nemine Ducatum aut Iudicatum post Samsonem exercente.

Quo die mortuus est Heli, Deus repulit tabernaculum Silo, vbi fixum fuerat à Iosue in tribu Ephraim. *Ios. 18.* Sicque fuit Arca septem mensibus in agro Palestinorum. Deinde collocata est in Cariath-Iearim, vbi non solum viginti annis mansit apud domum Aminadab, quousque efferretur magna pompa à Dauide, vt vitiosè colligunt Hebræi è 2. Reg. 6. verum iam tum præterierant anni 20. cum Samuel Iudicis munere fungens, sanctam illam concionem habuit, quæ extat 1. Reg. 7.

Vel in Bethsames 20. annos quoque manserat, etsi Scriptura tempus non præfinit. Deinde in alios 20. declata est in Cariath-Iearim, Saule nondum regnum consecuto, vbi tamdiu eam apud se in Domo Aminadab in Gabaa habuerunt, donec Dauid eam è Cariath-Iearim Hierosolymam transtulit in tabernaculum, quod ei tetenderat.

Heli filij Ophni & Phinees propter scelera, vita sunt exuti in bello contra Palestinos, cum triginta millibus perditum, cuius duces erant, Patre propter cæcitatem & senium domi manente.

In eo arca etiam capta est, nec nisi post mortem Heli remissa, quæ inter hostes plura miracula ad ostendendum præsentem Dei maiestatem edidit.

Ea enim in templum Dagon illata, simulachrum eius

Anni
Diluuij

1350

1370

1. Reg. 4.

1410

1410

SAMSONIS SÆCULO.

15

P H E L I de tribu Leui Iudex, idemque sacerdos an. 40.

Obed & Iesse principibus Iuda & Christi maioribus.

Regib. Assyr. 28. Timeo. deinde 29. Dercillo, an. 40.

Anni
Diluvij

1370

Menophi Ægypti rege decimo sexto

In Europa

Sicyoniorum Marato regi decimo quarto, deinde Erythreo an. 55.

Argiuorum Lynceo.

Italia Ænea Latini Socero an. 3. deinde Ascanio an. 28.

Anni
mundi

3026

corrui, secundo discerptum est. Tertio mures à Deo immisi Azotiorum plantas & fruges consumpserunt, & noxiis moribus, multa hominū millia neci dederunt. Quarto homines in secretiore parte natium percussī perierunt dysenteria, vt Iosephus interpretatur, vt alij Hæmorrhoidibus. Quinto Gettei arca ab Azotiis accepta iisdem malis affecti sunt, indeque Accaronenses.

Sextum miraculum, quod vaccæ spreto naturali foetuum suorum amore, & nullo ducente, ad Hebræos recto itinere tetenderunt. Postremo Deus percussit Bethsamitas ad 50 millia, quod arcam vidissent.

Cum 40. annos scribatur Heli iudicasse, *cap. 4. lib. 1. Reg.* nonnulli intelligunt illos completi interregnum inter Samsonem & ipsum Heli, vt *Euf. 1.* quæ causa esse potuit, cur 70. præfuisse annos 20. eum dixerint. At qui nunc in ea versione, quæ eorum esse dicitur, 40. scriptum est. Deinde quid de isto interregno sit sentiendum, in Othoniele tractauimus.

Profana tempore Heli.

Ascanius Latij rex. Pilades Orestem infanum comitatur.

Fabula est Horcenam & Erlingiacum in Germania fuisse tum condita & inhabitata. Nam Germani vsque ad tempora Cæsaris, sine urbibus, legibus, Deo.

Ciuitates Italiae hoc tempore à Troianis sub Antenore & Ænea conditas, quisque oppidanorum gloriatur.

Sicyoniorum reges planè deficiunt. Post hos sacerdotes Carni instituuntur.

Francum de genere Hectoris venisse in Pannoniam fabulantur, illicq; regnum constituisse, quod progressu in Franconiam Germaniæ, postremo in Franciam Gallia transferit. Errant autem, quoniam nec Galli, nec Gallorum reges, siue è Troianis siue è Germanis descenderunt, sed sunt indigenæ. Dicti autem Franci, labente Rom. imperio, vel quia pro libertate nomen illud sumpserunt, quod vernacula lingua liberum etiam hodie significat, vel quia Francos seu Franciones Germaniæ, perpetuò vicerunt. Nà Romani nunquam de Transhenanis sine Gallis triumpharunt, vt eorum opus videatur Germanos vincere quæ admodum Scipionum Pænos.

q SAMVEL & Saul iunguntur, quoniam iunctum eorum imperium, & 40. annorum numero simul comprehensum diserte reperitur, *Act. 13.* vt & agnoscit R. Kimhi in *Psal. 99.* ex Deras. Quamdiu autem separatim vterque imperauerit, nō est mandatum sacris litteris. Deinde Saul vix superfuit Samueli quatuor mensibus. Nam paulò post interfectus describitur. *Seder Olam cap. 13.*

Hos tamen nostri fere sic partiuntur vt 20. Samueli, reliquos 20. Sauli attribuant.

Rabbini recentiores, vt mendacij suspectum reddant Paulum, *Act. 13.* amborum gubernationi duntaxat tribuunt viginti. Quod probare è *1. Reg. 7.* & *2. Reg. 6* conantur, vbi narratur, In Cariat-Iearim reposita fuisse arcam, postquam remissa esset à Philisteis, per annos 20. vsque ad Dauidem. Quasi ab Heli mortuo, sed quo capta fuit, vsq; ad regnum Dauidis, interfluxerint duntaxat 20. anni. Quod est spatium imperiorum Samuelis & Saulis. Sed paulò supra locum explanauimus.

Alij Samueli separatim tantū attribuant annos vndercim & Sauli duos. Sed absurdè. Quia Samuel iuuenis ad modum ad reip. gubernacula accessit, nec ab iis nisi valde senex recessit, vt primus Regum testatur. Melius Iosephus,

1410

16 & 17.

AN. 13.

q. SAMVEL Propheta de tribu Leui, &

3066

1450

SAVL de tribu Benjamin regnarunt annis 40.

3106

Achitob & Achimelec, quæ occidit Saul, pontificibus.

Iesse siue Isai principe Iuda.

1450

3106

extremis verbis lib. 5. Antiq. Sauli ascribit, an. 40. & eiusdem libri cap. 14. Samueli soli post Heli an. duodecim, cū Saule ann. octodecim. Significās, verbi gratia, Saulem regnasse post mortem Samuelis an. 10. Nec reclamant verba hæc capitis. 13. 1. Reg. filius vnus anni erat. Saul cum regnare cœpisset, duobus autem annis regnavit super Israel, & elegit sibi Saul tria millia de Israel. Nam horum talis est sensus. Post annum à sua electione, de qua ca. 10. regnare cœpit, siue regni administrationem adit. Cū autē regnasset duobus annis, elegit sibi tria Satellitum millia. Nempe duobus primis annis, sat habuit vitata electionis invidia sibi populum conciliare, & se aduersus malignas linguas, modestia, dissimulatione & autoritate Samuelis tueri. Postea dum se satis firmasset, cœpit more regio sese stipare satellitibus. Non quod alioqui duobus tantum an. regnarit.

Alij. *Saul* (quasi) *filius vnus anni* cum regnare cœpisset (quantum ad malitiam) *Duobus autem regnavit Israel* (in huiusmodi integritate, puerili innocentia ac simplicitate) q. d. duobus annis legitime & probe regnavit cæteris tyrannice, ac Deo reprobate. Indicatur hic sensus in Seder c. 13. Nēpe duobus annis regnavit ante suā reiectionē, & Davidis vnctionē à Samuele paulo post factā c. 16. eiusdem libri.

Interim illi, vt summa 480. annorum definitam 5. Reg. 6. retineant, annos, quos hic detrahunt Samuelis & Sauli, in Iosuaam & Seniores conferunt. Nempe in illum 28. in hos 17. ante Othonielem, qui cuncti cum his 13. Samuelis Saulis efficiunt 56. quot nobis Iosue 18. Samuelis & Saulis 40. Nam Seniorum post Iosuaam annos non esse separandos ab Othonielis principatu, iam ostendimus. In cæteris Iudicum coguntur nobiscum conuenire quod Scriptura nominatim hoc doceat.

Quod scribitur de Mose, etiam de Samuele dicitur. Fuit ille Leuita, fuit & hic 1. Para. 6. Ille regnavit super Israel 40. annis, Similiter & hic, vt citat R. Kimhi in Psal. 99.

In eo desit illa Reipub. forma, in quo non successione aut creatione legebatur magistratus, sed Dei voce & autoritate, quæ certis argumentis innotescebat.

Bellum Palestinorum duce Samuele prosperè ab Hebræis gestū, fuis hostibus irrumpentibus, & agro, ab Accarone vsque ad Geth adempto 1. Reg. 7.

Hic incipit tempus prophetarū. *Petrus Act. 3.* Tum prophetica professio penè intermortua à Seniorū morte vigere cœpit, multis in idē collegiū cōuenientibus, huicque instituto vacantibus, præsidete Samuele. 1. Reg. 19. Est autē sciendum propheticā hanc vocationem non fuisse extraordinariā, quoniam cōstabat hominibus sese sponte huic professioni deuouentibus, vt precibus contēplationi, scripturarum interpretationi, prædicationi, studio vacarēt cōmodius, è quibus Deus aliquos interdū suscitabat, qui rerū prædicēdarū munere, apud reges, populos, &c. fungerētur.

Aliquando etiam ad propheticum hoc donum euehebatur alios ex aliis vitæ institutis, sed tum eorum vocatio & missio erat extraordinaria. Talis Amos quem è pecudum pastu ad prophetiæ decus sustulit.

Ab orbe prophetæ quidam extiterunt, sed rarius, & extra ordinem.

A Samuele crebriores, ordinarij & successione perenni Vnde eum Hebræi prophetarum, siue propheticorum collegiorum fundatorem & auctorem faciunt.

Extra hos extiterūt 48. prophetæ celebratissimi, partim viri, partim scēminæ, quorum proinde nomina extant in

Anni
Diluuij

1410

Rege Assyr. 29. Dercillo,
mox Eupalo an. 38.Menophi Ægypti rege decimo
sexto.

In Europa.

Sicyoniorum Erithreo rege
decimo quinto, deinde Carace,
an. 30.

Lynceo Argiuorum undecimo.

Latinorum Ascanio, deinde
Syluio Posthumio, an. 29. a
quo reges Albanorum.

SÆCVLO SAMVELIS ET SAVLLIS.

1450

Anni
Diluvij

1410

Et SAVL de tribu Benja-
min:

Samuel verè ad evocationem
Necromanticam Pythonissa Saül
apparuerit, an specie dñi axat, quam
exprimeret Satanas, etiam disputant
Hebraei. Nam R. Abben in Psal. 78.
vers. 39. & in 2. vers. Decalogi, hoc
factum reponit inter ea, que Scriptu-
ra assenerat non ex sua, sed ex opinio-
ne aliorum. & sic ex nostris Tertul.
lib. de anima verum Samuelem non
esse conspectum affirmat. Sic Aug. li.
26. de Civit. Iust. Martyr, q. 52. ad
Orthod. Insuper Aug. li. 2. ad Sim-
plicianum q. 3. concedit potuisse fieri
ex aliqua dispensatione divinæ vo-
luntatis, quod in lib. de octo Dulciani
questionibus q. 6. repetit.

Anni
mundi

3066

2981

3106

varijs Scripturæ locis. Ex ijs hic prophetissas enumerabo.
Nam deinceps virorum ordine nominandorum occurret
locus & sæculum. Prophetissæ ergo sunt Sara, Maria Mo-
sis soror, Debora, Olda, Hanna Samuelis mater, Abigail,
Esther. Ita Heb. in Seder cap. 20. & 21.

Samuel non fuit sacerdos, sed simplex Levita, nempe
de posteris Abjathar filij Chore. 1. Par. 6. Nam sacerdotes
omnes ex Aarone descendere erat necesse, vt liber Num.
docet. Reliqui Caathitæ cum vniuersis Gersonitis & Me-
raritis Leuitico dūtaxat manere fungebantur. Sic enim in
tribu Leuitica quatuor erant partes. Aaronitæ, Caathitæ,
Gersonitæ, Meraritæ.

Ergo dicitur Ephraeus, 1. Reg. 1. non à tribu Ephraim,
sed à loco. Nec allegandum 48. tantum oppida obuuisse
tribui Levi Ios. 20. inter quæ istud nõ recenseatur. Nã post
tempora Iosue multo plura ei attributa sunt, 1. Par. 6.

Decimo anno principatus Samuelis Regem Israelita
postularunt. R. Nehemas.

Tũ mutata est Resp. re à Iudicibus vel Ecclesiasticis ad
reges traductas Samuele p̄sque remittentibus, quod in Rep.
Iudicũ & Leuitarũ libertatis esset species, in Regia seruitu-
tis. Id naturæ vulgi nona sēper optantis tribuit Scriptura

Frustra Samuel incōmoda è Regibus populo inlaniẽti
inculcauit, amētes esse qui regē libertati anteponerēt, ac
nescirent ius regum tyrānicũ esse. (Ius siue Mispat mortē
& cōsuetudinē vsu Hebraico, hic significat, alioqui iniuri-
tã & violētĩã per antihelium importet necesse est. Nã veri-
us Regis, est observatio legis Dei, Deut. 17. Carol. Molin
de Stylo Parlamẽti, pag. 269.) cæcutire, qui nõ cernerēt prin-
cipatũ suũ (1. Eccl. 1) esse perpetuo leniorē & moderatiore
(tamen si haberet filios, per quos Rēp. moderabatur, corru-
ptiores) quod mixtus esset & tēperatus, pontificis que pu-
deat non recordari se Numinis esse & dici vicarios. (Hoc
experitur ea Italiæ pars, quæ mero Pontificis iuri subest.

Addere potuit illud Demosthenis in Olynthiacis Re-
gium nomen cunctis ferè liberis gentibus semper fuisse
inuisum, quod suavius sit obedire legibus, i. rationi quàm
voluntati, i. libidini vnius plerunque pravi.

Samuel scribit librum Iudicum, Ruth, & maximam par-
tem libri primi Regum, quem eius nomine alius ad re-
gnum vsque Salomonis perduxit. Heb. Baba Babra cap. 1.
nempe Nathan & Gad videns. R. Mose Kimhi.

Qui scribũt Apost. Act. 13. à morte Moſis vsq; ad Samue-
lẽ annos texere quadringētos quinquaginta, vt emeruent
authoritatē c. 6. li. 3. Reg. suprã à nobis allatam, & ab Ense-
bio: atque aded omnibus rectè sentientibus receptã pro-
fundamēto stabili quartæ huius ætatis, rei sunt falsitatis.
Nã Apostolus perspicuè loquitur de diuturnitate mansio-
nis Israel in Ægypto, nõ de sæculo Iudicũ, vt supra ostēdi.

Sequentia Samuelis vsque ad calcem scripta David.
Reliqua Regũ edidit Hieremias. Nam ante historia spar-
sa erat per singulorum Regum annales. Rabanus lib. 2. de
insti. Cleric. c. 54. Sed Hebræi aliter.

Tertium & quartum Regum Hebræi malant tribuere
Ezræ, quem materiam scribendi sumpsisse tradunt, vt cre-
dibile est, è libris verborum dierum regum Iuda & Israel,
qui passim citantur in libris Paralip. Potiora subiecit Spi-
ritus sanctus scripturarum auctor & numen.

Achitob auo Heli successit. Nam Pontificium honorẽ
non gessit Samuel, cum esset simplex Levita. Hier. in Ionin.

SAVL etsi esset de tribu Bẽjamin, in Galgala tamẽ regna-
uit, siue regni sui sedẽ fixit in tribu Ephraim, 1. Reg. 10. ca.

1450

post diuisionem regni Ieroboam regnum vtrunque resti-
uit, nempe in Sichem monte Ephraim. 3. Reg. 12.

Præterea rex Iudæorum.

Nam non nisi κατά χριστιανός Moses se hoc vocabulo in-
signit Gen. 36. & Iosephum fratres Gen. 37.

Filius Cis de tribu Benjamin ex oppido Gabaa, diuina
voluntate delectus, modestus animi, forma excellens &
procerus vt merito dignitas corporis dignitati regiæ con-
ueniret 1. Reg. 9. & 10.

Primum bellum prosperè contra Ammonitas Arabiæ
populos gessit, post quod rursus à cuncto populo rex ac-
clamatus est. Ibid. cap. 10.

Secundum contra Palestinos in fines irrumpentes, in
quo peccauit, munere Sacerdotis, nempe Sacrificio sibi
ascito, vt propterea Deus regnum Dauidi destinaret,
Ibid. 12.

In eo armati non erant Israëlita, quòd superiore bello
vltus ferramentorum fuisset eis à Palestinis ademptus. In-
terim exercitus maximus à duobus gladium habentibus
est fugatus, Ionatha qui hostes terruit, & Saule, qui eos
territos, cum Hebrais è latebris egressis, deleuit. Ibid. c. 14.

Tertium cõtra Amalechitas, in quo ipse iterum pecca-
uit, præda contra iussu Dei in suam domum auersa, &
Agag rege in vita seruato Ibid. 15. Vnde Deus offensus re-
ghum aliò planè transferre statuit.

Sic ab hoc loco Dauidis historia incipit, qui Saülis re-
ghum Dei iussu est excepturus. Ibid. c. 16. Nam non multo
post, quia optimus erat Citharædus, inter ministros re-
gios est assumptus, vt Saulem furentem cantus dulcedinè
permulceret, deindeque regis armiger factus.

Quartum contra Palestinos, in quo Dauid funda Go-
liath Gigantem interfecit altitudinis sex cubitorum &
palmi, 1. Reg. 17.

Concepto deinde in Dauidem odio, per speciem hono-
ris periculis obiecit, filiam suam maiore Merob ei spon-
dens, quam tamen Hadrieli Malathitæ postea collocauit.
Deinde minorem Michol, cuius indicio, vt & Ionathæ, ali-
quories euasit, nec se amplius Sauli commisit, 1. Reg. 19.

Quintum & sextum bellum cõtra eosdem, 1. Reg. 23.

Vltimum contra eosdem, in quo ipse cum filijs cecidit
Ibid. 28.

De annis regni eius nihil certi, nisi quod Paulus, Act.
13. ipsi & Samueli 40. annos ascribit, quod soli Sauli Iose-
phus tribuit in fine lib. 6. Antiq. Sed eo numero contineat-
ur quoque, vt Paulus sensit, ætas, qua ante Saulem Sa-
muel pro Iudice Remp. rexit, necesse est, vt & docuit Eu-
sebius, Sulpitius, Aug. lib. 23. de Ciuit. vbi & eos refellit,
qui 30. Sauli ascribunt, quòd Arca Domini in Cariath-
learim translata, nondum regnante Saule, ibi per 20. an-
nos constiterit, donec à Dauid rege submota est. Nam si
intra 20. annos Saul regnare cœpit & desit, non 30. sed
pauciores viginti regnavit. Quanquam de illo loco supra
paulo aliter in Heli.

Saul Dei fauore destitutus, sibi que relictus, spiritu me-
lancholico, iuxta Hebræos iuxta nostros verò, spiritu maligno
correptus est, à quo pulsu citharæ Dauidicæ recreabatur.

Samueli fuisse superstitem duobus annis, nostri ferè
colligunt è 1. Reg. 13. At quatuor duntaxat mēibus Hebræi.

Dauid metu Saulis duodecies sedes mutat à cap. 19.
Reg. 1.

Venit primum ad Samuelè in Ramatha, à quo ductus est
in Naioth. Inde venit in Nobe, ad Achimelech Pōtificem.

Anni
Diluij

1410

1450

Anni
mundi

3066

3026

3106

SAMVELIS ET SAULIS SÆCVLO.

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO.

Anni
Diluvij

1410

Anni
mundi

3066

Inde ad Achis regem Geth, à quo tanquam furiosus non est admittus. Postea trans Iordanem ad regem Moabitarum, 1. Reg. 20. donec monitu Gad Prophetæ in terram Iuda regressus vitæ periculum adiit.

Sexto in desertum Ziph, septimo in desertum Engaddi. Ibid. c. 24. Octavo in desertum Pharan, c. 25. Nono timés ne caperetur ex eo concessit iterum ad regem Achis in Geth, à quo Siceleg oppidum obtinuit, atque inde prædatum in fines Amalec irrupit. c. 27. & c.

Post Saülem victum & interfectum Philistim sese infuderunt in multas vrbes Israël 1. Par. 10. inter eas Bethlehem, c. 11. easque possederunt, quousque à Davide penitus extruderentur. Ibid.

Saülis tempore filij Ruben prælium cum Hagarenis commiserunt & Orientalem plagam terræ Galaad eis eripuerunt, 1. Par. 5.

Profana tempore Samuelis, & Saülis.

Bœotij ex Arno vrbe Thessaliæ pulsi Bocetiam occuparunt, 60. annis post bellum Troianum. Thuc. li. 1.

Ad eadem tempora reuocantur Minyæ à Pelasgis è Lemno pulsi. Denique quicquid Græcia mendax ausa est in historia post heroicum sæculum, de variis Laconum, Atheniësiis, & cæterorum Græcorum colonijs, & effusionibus, vt ab ipsis multi populi videantur nati, priusquã ipsi esset in orbe noti. Sed bene habet, quod suas res prificas primis Asiæ littoribus, & angulo Occidentis Europæi circumscribunt, ne mendacij ab Orientalibus conuincantur. penes quos rerum magis memorabilium memoria literis mandata erat.

Alba longa conditur. Mycenarum regnum finit.

Sed à bello Troiano omnia ferè fabulosa vsque ad Cyrum. Quin etiam paucissima narrantur de toto illo 600. annorum spatio, magna literarum inscitia externos, præsertim Europæos & Afros occupante.

Lacedæmonij nouum regnum hîc incipiunt per Euristeum an. 42. & Corinthij per Aliten siue Alethen luctatorem, qui Corinthum secundò condidit siue ampliavit: 952. annis antequam à L. Mummiio Cos. destrueretur. *Kelleyus Pater.* Regnavit Corinthi, an. 35.

Peloponnesij & Athenienses dimicant, *Ibid.*

Heraclidæ in Peloponnesum descendunt.

Codrus Melanthi filius, decimus & vltimus Atheniensium rex, morte sua Peloponnesiacum bellum diremit, se pro Repub. deuouens. Post eum Atheniensium Respub. tamdiu per magistratus est administrata, quousque Solon legislator electus est. *Iust. lib. 2.* Cum eo regnum Heraclidarum ab Hercule descendentium destructum est. *Euseb.*

Etiam hic Britanni siue Angli nugantur suam Albionem tum Britannæ nomen consecutam à Bruto Ascanij filio, quem aiunt primum regnum illic auspdatum, cum antea à Gigantibus habitaretur. *Nangiac.*

Anno 70 post captam Troiam, Dores Peloponnesum obtinent. *Thucid.*

Regnatum est in Hispania vsque ad 75. annum captæ Troiæ. Inde in prouincias & priuata ciuitatum dominia conuersa est, donec Carthaginenses, & post eos Romani præualuere.

Anno 80. post captam Troiã Heraclidæ reuersi in Peloponnesum, Pelopidas expellit ac regnat. *Velleius Paterc. Plutarc. in Homero.* Regnate Tifameno Orestis filio. *Pausa*

1450

3106

in Laconicis, annis 328. ante primam Olympiadem *Diodor. prefat. hist.*

Aristodemus ex Heraclidis primus, regnat apud Lacedæmonios *Ibid. Euseb.*

Iones profugi Athenas se contulerunt. *Euseb.*

Amazonū & Cimmericorum in Asiam incurfus. *Euseb.*

DEINCEPS cum Regum & Pontificum successione coniungam perpetuam prophetarum seriem vsque ad captiuitatem, vt doctrinæ & cathedræ Mosaicæ perennis successio appareat.

Præponunt aliqui Isbaal, qui & Isbofeth Saülis filium, qui regnauit septem annos & menses sex (nam quod. 1. Reg. 2. v. 10. scribitur, *Regnauit duos annos super Israel*, Præteritum illud est plusquam perfectum, q. d. iam regnauerat duos annos quando hæc gesta sunt, quæ illic narrantur. *R. Leni.*)

Verū non desinebat regnare Dauid in Hebrō super tribum Iuda, quousque post septem illos annos & semis rex vniuersorum Israelitarum electus est, & ad id tertio vnctus in Hierusalem, in annos 33. ætatis circiter trigesimo. *1. Par. 3.*

Crebris interim præliis inter Abner & Ioab duces Regum Isbaalis & Dauidis concursum, donec mortuo Isbaale natu maiores publico consensu regnum totius gentis ei detulerunt. *1. Reg. 5. 1. Par. 11.*

Ter vnctus fuit, primum in Bethlechem per Samuelem cum oves pasceret, iterum in Hebron post mortem Saülis. Tertium in Hierusalem post mortem Isbaalis.

Primum deinde opus, quod Iebuseum statim è Hierusalem pepulit & arcem Sion occupauit, ibique domū Cedrinam sibi & posteritati ædificauit. A quo tempore Hierusalem regni metropolis facta.

2 Arcam Domini, ab annis 20. in Cariat-Iearim in domo Aminadab confidentem, in domum Obed Edom Leuitæ Gettei, magna solennitate & procerum concursu intulit. *1. Par. 13.*

3 Profectus in se Palestinos fugauit. *2. Reg. 5. 1. Par. 14.*

4 Palestinos iterum vicit. *Ibid.*

5 Arcam è domo Obed Edom Leuitæ in Sion cum Plaulu retulit in Tabernaculum, quod ei tetenderat. *1. Par. 15.*

6 Cum otium ab hostibus haberet, consuluit Nathan de templo ædificando, sed de eius consilio negotium ad successorem reiectum est.

7 Multa bella gessit prospere, humiliavit Philistheos, percussit Moab, Syros posito in Syria Damasci præsidio & tributo, Idumeos, &c. *2. Reg. 8.*

8 Bellum Ammoniticum, in quo per speciem honoris, neci Vriam Bethsabeæ maritum neci obiecit, indeque Bethsabeam sibi copulauit. *2. Reg. 11.*

9 Duo inde bella ciuilia, contra Absalom, deinde Sebam.

10 Quatuor inde bella contra Palestinos, vnum irruptibus Palestinis in Israel. Secundum & tertium in Gob contra eosdem. Quartum in Geth, atque omnibus in locis sceleriter pugnatum. *2. Reg. 21.*

11 Populum recensuit ad decies centena & trecenta ciuium millia. Quod opus cum Deo esset inuisum, ex iis pestilentia trium dierum, 70. millia absumpsit.

12 Odas, Hymnos, Psalmos, & omnis generis Cantica, cōdidit vario metro. Quosdam trimetros, alios pentametros, tetrametros, hexametros, &c. ad instrumenta musica decem generum. (*Kimbi è Talmudicis in Psal. 4.*) Ex eo ergo & Mose poematum est origo.

Anni
Diluuij

1410

1450
3. Reg. 5.
1. Par. 3.

1490

1450

Anni
mundi

3066

3106

3146

18

Regum autem post Saulem primus.

DAVID imperauit
an. 40.

Abiathar Pontifice.

*Asaph, Heman, Ieduthun,
Nathan & Gad Prophetis.*

*Eupalo Assyriorum 30. rege
an. 38. deinde 31. Laostene
an. 45.*

Anni
Diluvii

Anni
mundi

1450

3106

*Euristeo primo rege Lacedæ-
moniorum, ann. 42. deinde
Argi, ann. 1. & Arbestrato,
ann. 35.*

*Alethe primo Corinbiorum.
reg. ann. 35. deinde Ixonu.
ann. 37.*

*Medone Arconthe primo
Athenarum, ann. 20.*

1490

3146

Eos cantare Sabbatis præcipuè, & cæteris festis Leuitas docuit. Instrumentum præcipuum erat Kinnor, decem chordis, constans, & plectro egens. Hinc Nabulum duodecim sonos modulòsq; habens, tractatum digitis. Cymbala ærea lata grandiaque (*Ioseph. lib. 7. Antiq. cap. 10.*) Cæterorum ratio intercidit, vt Hebræi in Psalms fatentur.

Ex lucubrationibus & Psalms decem horum, suū Psalterium in quinque libros distinctum perfecit. Adæ, Melchisedech, Molis, Ethan Orientalis, Afaph, Heman, Idu-thun, & trium filiorum Choræ Afir, Elcanæ & Abiasaph, *In Thalmud, Tract. Baba Bathra, cap. 1.* Cæteros agnoscens, loco Adæ & Melchisedech vnum Salomonem ponit Hieronymus prolog. in Psalterium. Græci verò etiam Ezram, Aggeum, & Zachariam addunt. Nam solum Davidè omnium esse auctorem repugnat ipsorum inscriptionibus, phrasi & stylo.

Solus Iulianus Apostata pietatis odio apud Cyrillum lib. 7. contra eundem inficiatus est, fuisse poësim apud Hebræos. Interciderat quidem eius scandendi ratio ipsius temporibus, quemadmodum & hodie magna ex parte Pindari & similibus: at non propterea desierit scribi metricæ toti fere hi sex, Iob, Psalmi, Prouerbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum & Threni, præter innumerabilia cantica & versus, qui in reliquis sacris scriptoribus interserantur, vt Exod. 15. Deut. 32. Iud. 5. 38. & Abac. 3.

Mensuræ siue metri rationem & proportionem conati sunt nominare Iosephus in Davide & Salomone. *Euseb. lib. 11. de Prepar. Hier. cum alibi tum ad Paulam Fratricam, Isidorus, &c.* Hebræi hic sunt muti. Nam scandendi modum fatentur se ignorare. Hoc vnum aiūt in Tractatu Sophierim siue de Scribis, versus Canticorum siue carminum Biblicorum non paucos in suum statum iuxta mensuræ rationem à Scribis restitutos, cum antea fuissent à librariis confusè & permixtè scripti. Solus R. Mose Habib, quod sciam, sic eam attigit.

Carmina veterum sacra, vt in Psalmis, Iob, Prouerbiis, sunt disticha. Alia autem mensurantur certo syllabarum numero, ita vt prior versus posteriore, nunc sit longior, nunc breuior, prout genius componentis tulerit. Alia mensura constant æquali, nisi quod interdum versus prior à posteriori differt numero quidem syllabarum, sed non temporum, Nam illud discrimen supplent per aurium consonantiam & gutturalium. motiones, aut absorbent inæqualitatem vocis lenocinio & melodia. Vt cum apud Latinos & Græcos pro Iambo Tribachus, pro Spòdeo Dactylus vel Anapestus, pro dactylo Proceleumaticus, &c. ponitur. Hoc postea illustrat exemplis è Psal. 119. 146. Prou. & Iob 6.

Culpa videtur in Masoritas conferenda. Nam dum distinguunt diligentius versus per sententiæ (quam conceperant) membra & periodos, metra siue mensuras versuum non modo neglexerunt, verum etiam confuderunt atque miscuerunt, quas fortasse proprius seruauerant 70. Vt nõ mirum sit, si inter vtrosque nonnunquam distinctionum in notandis versibus varietas reperiatur.

Nathan vates prædicit Christum venturum, qui Ecclesiam ædificaret. *2. Reg. 7.* post Samuelem Davidis gesta conscribit, *in fine. 1. Paralip.*

Dauidem adulterij arguit, Salomoni regnum procurat. *3. Reg. 1.*

Eius nomine David vnum è quatuor filiis in Hierusalem de Bethsabea filia Amihel susceptis, Nathan appellat

2. Reg. 1. & 1. Paral. 3. Ex quo orta est virgo Maria, Luc. 3. Quemadmodum ex altero Bethsabeæ filio Salomone, Ioseph Christi adoptiuus per originem accepit. *Matt. 1.*

Hic autem Nathan proximus erat frater Salomonis è Bethsabea. Ita eius linea erat regno proxima. Ex quo intelligimus Christum ex parte Patris adoptiuæ & veræ matris regni Dauidis fuisse proximum & legitimum hæredem.

Hinc claret Lyranum errasse, cum scriberet, *Matth. 1.* Nathan ex quo ortus recensetur Christus non fuisse filiū Dauidis naturalem, sed adoptiuum. Neque enim intellexit hunc Nathan alium fuisse à Nathan propheta.

Præter hos duos habuit Dauid filios alios numero 17. nominatos, 1. Par. 3. è septem vel octo vxoribus. Nam multo plures habuit è concubinis. i. vxoribus vsuariis, *Ibid.*

Abiathar Pontifex. 1. Reg. 22. Hunc & Sadoc temporibus Dauidis summos sacerdotes fuisse tradit R. Selomo, 1. Par. 27. Sed vltimo capite eiusdē libri se exponit. Nempe Abiathar quoddam vnixisset Adoniam in regem fuisse depositum, & Sadoc vnctum, vt Salomonem vngeret.

Kimhi, *Ibid.* c. 27. initio regni ante istos Ioiadam probat fuisse illo officio functum è 1. Par. 12.

Gad Propheta monet Dauidem vt fugiat in Hareth, 1. Reg. 22. eique nuntiat Deum iratum, quoddam populum numerasset, 2. Reg. 24. prædicit locum templo destinatum fuisse montem Moria. Dauidis gesta perscribit in fine 1. Paral.

Asaph cum fratribus nobilis Musica & sacra eruditione, 1. Par. 6. auctor duodecim Psalmorum. *Kimhi præfat. Psal. de stirpe Gersom filij Leui.*

Heman nepos Samuelis, celebris & musicæ & doctrinæ sacræ nomine. 1. Paralip. 26. & 6. Inter 11. Psalmorum conditores numeratur. *In Baba Bathra. de stirpe Caath filij Leui.*

Ethan de tertia stirpe Leui, nempe Merari Archimusicus insignis, 1. Par. 6. cui nonnulli Psalmi dicantur, vel scribuntur.

Gad & Nathan prophetæ disposuerant cum Dauid res ad templum pertinentes. *Seder. c. 20.*

Eos post Samuelem nactus est Dauid rerum suarum scriptores, 1. Par. vlt.

Præter Tabernaculum à Mose constructum, alterum Dauid fabricat in monte Sion 2. Reg. 16. In quod arcam infert constitutis Asaph & aliis cantoribus ad quotidianas preces peragendas, 1. Par. 15. & 16. relictis interim in Gabaon tabernaculo fœderis, altari æneo, candelabro mensa, igne cœlitus delapso, vsque ad dedicationem templi, id est, annum 10. vel 11. Salomonis.

Nam in excelso Gabaon Dauid ad Tabernaculū Moisaicum, Sadoc Sacerdotem & fratres eius ad peragenda quotidiana sacrificia manè & vesperi reliquit, 1. Par. 6. cū Hemon & Ieduthun, cantoribus.

Præuatim habebat suum sacerdotem Hiram Hiraitem, 2. Reg. 20.

Sadoc item & Abimelec filium Abiathar, 1. Par. 18. suum Prophetam Gad, Par. 21. suum sapientem Heman, 1. Par. 25.

Testamento legauit quæcunque satis essent ad ædificationem templi cuius etiam exemplar & descriptionem Salomoni reliquit. 1. Par. vlt. Salomonem filium impij præceptoris Nathan Prophetæ manum & disciplinam dedit, 2. Reg. 12. Primo anno regni constituit rem diuinam & perfecit, quæ extant, 1. Par. 15. & 16. 2. Reg. 6.

Anni
Diluuij

1450

1490

Anni
mundi

3106

In Europa.

Sicyoniorum Corace rege decimo sexto, deinde Epopeo, ann. 35.

Latinorum Ænea Syluio, ann. 3. deinde Alba Syluio, ann. 29.

DAVIDIS SÆCVLO.

Anni
Diluvij

1450

Anni
mundi

3106

DAVIDIS SÆCVLO.

Forma Veri principis, non Cyrus Xenophontius, Regnum enim auspiciatur à restituendo & reformando cultu Domini. Toto vitæ tempore etiam inter grauiissima bella in oculis reposuit necessaria ad decus tanti templi, denique Salomonem obstrinxit ad eius exædificationem. Finem regni pietate terminavit, vltimo vitæ anno, custodias & ministeria cleri restaurans, sacerdotia & statum religionis ordinans. *1. Paral. 26.* Semper Fauit musarum piis cultoribus, vt Ieduthun, & aliis, qui partem Psalmorum conscripserunt. *Ibid.* rem bellicam constituit, fortes & strenuos præcipuis honoribus & muneribus affecit, inter quos 30 fortissimi excelluerunt, *1. Paral. 11.* In extremo morbo aulicos suo limine exclusit, prophetam Nathan & similes intromisit. *3. Reg. 1.* Verbum Dei habens in ore, pietatem & Dei merum commendans, Deo denique benedicentis, animam reddidit. *3. Reg. 2.*

Annis septem in Hebron regnavit, & 33. in Hierusalem, *2. Reg. 5.*

Anno regni & vitæ vltimo, statum & formam sacerdotalis & Leuitici ordinis, præsertim è iudicio Nathan & Gad, componit redigique in certum ordinem res & officia, *Seder cap. 14. & 20.* Diuisit in 24. classes, vt vitæ ne alij aliorum ordinem perturbarent. Antea quisque Leuita vndecunque Hierosolymam venisset, quolibet tempore habebat potestatem ingerendi se ministerio, citra discrimen, *Deuter. 18. vers. 7. Joseph Antiq. lib. 7. cap. 9.* id est, ea, perfecit quæ narrantur, *1. Par. 22. & quatuor sequentibus.*

Præbuit specimen futuræ virtutis & fortitudinis, dum à prima iuuentute Leonē, visum, & gigantem Goliath mira audacia confecit, *1. Reg. 17.*

Suo exemplo triginta septem Heroas reddidit, quorum minimus nullo comite poterat exercitum magnum vel fundere, vel certè sustinere, *2. Reg. 23. Joseph. li. 7. Antiq. c. 10.* de qualibus Martialis Acies Umbone repellunt.

Palestinos, Idumeos, Ammonitas, Moabitas, Damasce-nos, Syros, Sôphenios, vicinos denique populos ad Euphratem vsque, sibi vectigales reddidit. Postea etiam tra-iecto Euphrate Mesopotamios vicit, amplissimam impe-rij molem Salomoni relinquens. *Joseph. lib. 7. Antiq. cap. 5. seq. è lib. Reg. & Paralip.*

Iebuseis autem Sion eripuit, & montem illum struxit tam sumptuosus & crebris ædificiis, circumpositis mœ-nibus, vt urbem fecerit de suo nomine urbem David appel-latam, *1. Par. 11.* siue Hierusalem superiorem. Nam inferior & antiqua ad radices montis Sion iacebat.

Montis illius reliquam partem ædificauit Ioab. *Ibid.*

Eius foelicitati plurimum nocuit adulteriū cum Beth-sabea, multasque calamitates importauit. **1.** Quòd filium ex ea susceptū die septimo amiserit. **2.** Quòd Amon eius primogenitus sororem fratris sui Absalom cõstuprauerit. **3.** Quòd Absalom ad vindicandam sororem, Amonem interfecerit. **4.** Quòd Absalom in Hebron regnum contra ipsum, Israëlitis ad eum confluentibus occuparit. **5.** Quòd idem relictas Patris decem concubinas Hiero-solimis violauerit. **6.** Quòd denique aliud bellum civile Seba suscitavit.

In insignibus (quòd sequenti sunt deinceps Reges Iudæ) gerebat leonem. Sic antea vexillum castrotum Iudæ in-deserto. Sic deinceps Regum Iudæ annuli signatorij *R. Abraham in Cab. historica.* Eò fortasse alluditur in Apoc. Leo de tribu Iudæ, id est, Christus.

1490

3146

Nummos argenteos cudi iubebat pondere dimidię vicia; in quorum vno latere forma esset vasculi manna pleni (quale in arca fuerat repositum) cum hac scriptura, *Sekel Israel*, in altero Rami, qualis in virga Aaronis fröduerat, cum hac, *Ierusalain Kedofa*. Similem se vidisse in terra sancta scribit R. Mose Gerundensis com. in finem Pentateuchi, & hæc tempora ostentare ex eo colligit, quia cufus signatusque erat totius Israelis nomine. Item quoniã Hierusalem ipsis duodecim tribubus æqualiter tum significabatur fuisse regia & sancta. Denique quia literis Samaritanis. Nam eiusmodi erat literatura Hebraica, ante decem tribuum à duabus secessionem.

Quatuor milia cantorum instituit postquam arcam è domo Obed-Edom in tētorium ad id in monte Siõ structum transtulisset, quorum principes tres fuerunt, Asaph, Heman, leduthun musicæ & aliarum disciplinarum, Prophetiæ, sanctitatis & laude clarissimi, *Seder Olam*. 1. Par. 6. Eorum nomine multi Psalmi extāt. Ethã additur, 1. Par. 6.

Cantores, Leuitas alios & sacerdotes ditauit amplissimis redivibus, etsi antea suas haberēt vrbes, villas, agros, Palatia (מרתם 1. Par. 6) in singulis tribuum fortibus multis parcens sumptibus, vt Dei cultus celebrior esset ac solennior. *Ibid.*

Vt per vices officio fungerētur, & variis instrumentis Deū laudarent, cytharis, psalteriis, & cymbalis. Nã ad Moisaicas tubas alia instrumēta musica adiecit, *Ibid. cap. 23. 24. & 25.*

De filiis Isachar erant viri eruditi; qui nouerant singula tempora, ad docēdum quid facere deberet Israel. 1. Par. 12. id est, è veteribus Rabbinis, Mathematici, qui scirent intercalare annos, fastos constituere, siderum conuersiones & cursus supputare, quales multi florebant tempore Ezechia. *R. David, ibid.*

Iam tum Iudæi sese disperferant per multas Orientis regiones, verbi gratia à fluuio Ægypti Nilo vsque ad introitum Hamath (id est, Epiphaniæ, vel iuxta alios Antiochiæ) 1. Par. 13.

Profana Rege David.

Iones duce Neleo, Androclo, & cæteris Codri filiis in Asiam migrarunt, & duodecim vrbes Ephesum, &c. in minori Asia, & vicinis insulis condiderunt ann. 522. antequam à Cyro vincerentur. *Herod. lib. 1.*

Lydijs maris imperium tenent.

Ne Scoti Anglis videantur multò inferiores, hic Albanactum Regem suum primum fingunt.

Medon Codri nouissimi Regis, qui mutata veste à Lacedæmoniis interemptus est, filius primus Archon Atheniensium, à quo posterius Medontidæ dicti vsque ad Caropem. *Vellcius Pater. lib. 1.*

Tyria classis pollēs mari in extremo orbis nostri termino Gades cõdit, & post paucos annos Vtica in Africa, 7b.

Peloponnēs iterum cõtra Atheniēs bellū mouent. Ixion secundus Corinthiorum rex ann. 37.

Argis secundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argestratus deinde ann. 35.

SADOC primus Pont. templi, quod Salomon ædificauit, 3. Reg. 2. viuo Dauide electus & inunctus, vt vngeret Salomonem Abiathare à comitiis per Dauidem indictis deposito, quia Adoniam vnxerat contra Dei oraculum, & Dauidis testamentum, 1. Par. vii. & *ibid. R. Selomo.*

Denique Azarias. 1. Par. 6. Vbi Catalogus Sacerdotum de stirpe Eleazaris. In quo, quia nõ tam successio summo-

Anni Diluuij

1450

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus, 1. Paral. 24. (Nempe vices gerebant Abiatharis summi Pontificis) Gad vidente & Nathan Propheta 2. Par. 29. In ea congregauit David omnes principes Israel, sacerdotes & Leuitas. De reformanda Ecclesia, & Ecclesia ministerijs, Sacerdotibus in 24. ordines distinguendis. Leuitis in diuersa templi ministeria, officia, sortes distribuendis, &c. 1. Par. 24. 25. 26. Hoc tangit Ioseph. lib. 7. Antiq. c. 9. vbi docet Dauidem reformasse institutum Mosi (Deut. 18. vers. 7.)

19

Regum autem 2.

SALOMON tēplum ædificare cœpit, ann. 4.

1490

3. Reg. 6.

1494

1494

Anni mundi

3106

3146

3150

3150

Anni
Diluvij

1490

Sadoc Pontifice.

Laostene rege Assyriorum

31. an. 45.

SALOMONIS SÆCVLO.

1494

Anni
mundi

3146

rum Pontificum,quàm sacerdotum illius generis, rexitur (cùm Pontifices etiam sumpti sint è stirpe Ithamaris secundo geniti Aarons, pro Cleri, principum & populi affectu summos Pontifices tibi in contextu numerabimus è breuioribus Hebræorum Chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuersa est ratio, tam in chronicis Iudaicis & Iosepho,quàm in libris Regum & Paralipomenó. Modò enim nominatur Pontifex, qui pontificatum administrare debuit, è prima Eleazaris stirpe, modò ex altera, qui reipsa, principum temeritate administrabar. Priore modo 1. Paral. 6. successiones Pontificum describuntur. Nempe secundum filiorum ex Patribus seriem (nulla habita ratione vsus & functionis) ab Aaron vsque ad Azariam Pontificem, ab Azaria vsque ad Iosedec, qui in captiuitatem ductus est, cuique post reditum successit filius Iesus Domini nostri typus, Zac. 3. Cuius successio Nehe. 12. ad vsque Iaddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua serie ad Christum summum Regem & Pontificem perduceretur. Istius successions tantam esse vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemæum regem, Hierosolymitanam cathedram veram esse Mosaicæ ecclesiæ sedem, non Garizeam euicerit, Ioseph. lib. 13. Ant. cap. 6.

Antea illis in locis sacrificare fas fuit vbi Arca vel Tabernaculum à Mose fabricatum constiterat.

Hebræi colligunt è cap. 12. Deut. licuisse vbiliber sacrificare, quo tempore versabantur in deserto. Post ingressum in terram, tantum in Silo, postquam illic à Iosue tabernaculum fixum fuit, vsque ad Heli sacerdotis & iudicis mortem: sub quo capta Arca, rursus in variis locis offendi licuit, donec extirperetur templum Salomonicum. Nam arca reddita à Philisteis, translata fuit è Bethsames primo in Cariath-Iearim, secundo in Masphat, tertio in Galgal, quarto in Nob vrbe Sacerdotum, quam euerit Saul propter Achimelec, quinto in Gabaon, sexto in domum Obed-Edom, septimo in domum Dauid, octauo in Salomonis templum stabile & immotum. Nam fuisse arcam in Silo, Nob & Gabaon reperias apud Kimhi 1. Paral. 15. v. 18.

Arca tamen stationes paulò aliter commemorat ipsemet Kimhi in Psal. 24. & 1. Paral. 17. Arca (inquit) translata est de deserto in Galgal, de Galgal in Silo, è Silo in terram Philistin, Illinc in Bethsames, è Bethsames in Cariath-Iearim, è Cariath-Iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vibem Dauid. Denique in Sanctum sanctorum tempore Salomonis.

Transiit à Cariath-Iearim, ad domum Obed-Edom in Gabaa, quasi in Masphat, Galgal, Nob, Gabaon, tñsum esset dütaxat tabernaculum, arca autem hareret in domo Obed-Edom, tertio loco, postquam à Palestinis fuisset remissa.

Quod sanè confirmat 1. Paral. 17. Quandiu (inquit) arca in Cariath-Iearim, Tabernaculum & altare erant alibi, nempe in Nob & Gabaon, Potuit interferere, in Masphat, in Galgal, in Nob, denique in Gabaon.

Jonathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap. 30. Prouerb.

Calcol & Dorda fratres sapientiæ, philosophiæq; encomio insignes. Ioseph. lib. 8. Antiq. cap. 2.

Sapientes Orientis celebrantur. 3. Reg. 4.

Vt Dauid Græcorum lyricis, ita Salomon Dramaticis

3150

antiquior est.

Sub finem ætatis amissum per idololatriam Spiritum S. recepit & scripsit proueria, vbi sanctæ vitæ præcepta dat. Canticum Canticorum, id est, Drama siue parabolam de intima Dei, vel filij Dei cum sponsa Ecclesia conjunctione atque charitate, denique Ecclesiasten, de mundi contemptu. *Seder.*

Ecclesiasten continere pœnitentiam Salomonis, cum de ante acta vita, tum maxime de idololatria, inque eius respicientiæ testimonium editum esse Hebræi putant. Cuiusmodi etiam narrat de Prouerbiis *Hieronym. in 43. Ezech.* Ipse externi templi fabricator Salomon peccauit & Deum offendit, licet postea egerit pœnitentiam scribens Proueria, in quibus ait nouissimè, Ego egi pœnitentiam & respexi vt eligerem disciplinam.

Cætera eius opera innumerabilia 3. *Reg. 4.* interciderunt. Philosophatus est à Cedro, quæ alias arbores celsitudine vincere conatur, ad hyssopum vsque fruticum minimam. Octo millia librorum composuit, nempe 5000. orationum & carminum. 300. Dramatū, parolarum & *εικονων* Quo tempore in Ægypto omne doctrinæ sapientiæque genus florebat. 3. *Reg. 4. Ioseph. li. 8. Antiq. cap. 2.*

Inter illos erat liber precationum siue præcantationum, quo docebat modum depellendarum ægritudinum. Illud esse puto quem R. Kimhi inscribit de morborum curationibus è Talmudicorum traditionibus com. in ca. 4. 3. *Reg.* quo maiores vsos ait instar Hyppocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorcismis siue adiurationibus ad fugandos dæmones. Nam facultatem contra dæmones callebat dono sibi diuinitus inspirato. *Ioseph lib. Antiq. cap. 2.* quem Origenes tractatu 35. in Matth. sua ætate extitisse significat.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum nostri temporis instituta, qui nomine Salomonis aburuntur ad dæmones euocandos, cum è contrario eos non euocare, sed pellere suis libris docuerit. E quibus exorcismos Vetus synagoga desumpserat in dæmoniacorum solatium & liberationem, vsurpatos Christi sæculo A. C. 19. & adhuc vim habentes Iosephi temporibus inspectante miraculum Vespasiano. *lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Népe quendam modum exorcisandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obsessis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorcistæ vocabantur. *Dist. 21. §. 1. Zonar. tom. 1. cap. 581.*

Libri ergo Salomoni impie attributi sunt, qui inscribuntur Salomonis incantationes, 2. clauicula Salomonis 3. Annulus Salomonis. Nā eorum primus aperte est sceleratus, medius continet elementa & institutiones magicas, estque veluti clavis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, variis figuris, ceremoniis, & eiusmodi absurditatibus illiciendos, etiam si ita incipiat, Initium & finis libri huius est, timere Deum. Tertio doceri aiunt, quo pacto dæmon in gemmam annuli accersatur & illigetur.

Templum à Salomone constructum annis centum & quadraginta tribus, priusquam Tyrj Carthaginem coloniam conderent. *Ioseph. lib. 8. Antiq. è Tyrriorum annalibus, & lib. 1. contra Appionem.*

Apud Ægyptios regnabat Vaphres. *Euseb. lib. 9. de Prepa. ex Eupolemo.*

Ami
Diluuii

1490

Ionathan, Iddo & Abia Sionite prophetantibus.

*Argestrato Lacedamoniorū
& Labote an. 37.*

*Ixione, & Agelao an. 3.
Corinthiorum.*

*Agasto an. 36. Atheniensium
Archonte.*

*Latinorum Ægypto siue Ati
Syluio, an. 24.*

*Sicyoniorum Epopeo rege de-
cimo septimo.*

1494

Anni
mundi
3150

HAC QVARTA ÆTATE DOCTRINAM ECCLESIAE FVISSE PERPETVATAM SIC DOCETVR EX
ipfius Scriptoribus & Prophetis.

QUARTA etate sacra doctrina & vetus religio non modo perpetuatur, verum etiam mire illustratur, amplificatur & crescit. Nam lex data pro remedio quodam aduersus falsas religiones & Idolomanias omnia obruentes. Vinitas Dei Exo. 20. Non erunt tibi Dij alij corā me. Deut. 6. Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus vnus est, 32. Videte quod ego solus & non sit alius Deus præter me 4. Dominus ipse est Deus, & non est alius præter vnum, &c. Quod repetit David Psalm. 17. 85. 82. &c. Trinitatis mysterium. Deut. 4. secundum litteram Hebraicam. Quenam est gens, quæ habeat Deos tam propinquos sibi, 5. Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum vinentium, qui de medio ignis loquuntur. 10. Dominus Deus vester ipse est Dij Deorum, & Domini Dominantium. Ios. vltim. Non poteritis seruire Domino, quoniam Dij sancti est, 2. Reg. 7. Israel gens in terra, propter quam iuerunt Dij, vt redimerent sibi eam. Ad quod explicandum, 1. Par. 17. scribitur, Iuit Dij. Psalm. 11. rectum viderunt vultus eorum (ἁπόσωπα persona & hypostases) quod R. Iaphet citante Abben Ezra cum similibus locis confert ad mysterium Triadis illuminandū. 54. & 116. Dominus est susceptor mei, Dominus est adiutor mei, 58. vti que sunt Dij iudicantes in terra, Psalm. 29. tribute Domino filij Deorum. tribute Domino gloriam 89. quis assimilabitur Deo in filiis Deorum, id est, in angelis à Patre, Filio & Spiritu Sancto procreatis. 47. Dij fortes terra vehementer eleuati sunt, 136. Confitemini Dominis Dominorum. 149. Laetetur Israel in factoribus suis. Præter infinita alia huius arcani semina, in quibus passim per totam Scripturam Deus nunc forma & numero singulari, Ia, El, Elion, Eloah, Adon, אדון ob singularitatem vnitatemque essentia, nunc plurali, Elohim, Saddai, Adonai. Elim, Elohe, Tsebaoth, propter pluralitatem sine ternionem personarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam seorsim Dei filius & Spiritus S. insinuantur. Exod. 33. Dei filius Mosi, Ego ostendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (i. Patris) coram te, & alibi: Ascende ad Dominum (i. Patrem) in montem. Quin & Deus ipse, Exod. 23. attribuit Angelum Israelis, vt eum obseruet, eius vocem audiat, & intra se nomen suum Tetragrammatum habeat. Mutatron Cabbalici appellant, mira de eo narrantes, vt Elias in suo Tisbi attingit, Iesum Apost. Judas, & Paulus. 1. Cor. 10. quem scribunt Israelitas ex Ægypto e duxisse, & in terram sanctam introduxisse. Psalm. 44. 96. 102. 109. &c. de eo sunt toti, sed nec Psalm. 2. à filij vocabulo abstinet, &c. Quantum ad Spiritum S. Exod. 35. Impleuit eum Spiritus Dei, Numer. 11. super Eldad & Medad requieuit Spiritus Domini, vbi Targhum Hierosolymitanum, super eos insederat Spiritus S. Psalm. 50. 139. 143. &c. In Christum fides eiusque expectatio. Deut. 18. Suscitabis vobis Prophetam, &c. Num. 24. Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, vbi Onkelos Chaldeus, Et magnificabitur Messias, Exod. 12. Nox ista est obseruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Ægypti, vbi Targhum Hieros. Moses eduxit de medio deserti. Rex autem Messias de medio Romani exilij. Hic quemadmodum ille loquetur in summitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque ipsis pariter ambulanti bus. Hac est nox Pasche, &c. Num. 11. Eldad & Medad vaticinantur, in deserto: nempe de Christo Gog & Magog. ex eodem Targhum. Num. 24. efferetur regnum illius, Targhum idem & magnificabitur regnum ipsius regis Messia. De quo & complures Psalm. vt 2. 21. 44. 68. 71. 88. 108. 109. 131. &c. Reg. 7. Præterea articulus fidei Iudaorum 12. vbi illi. Est necesse (inquiunt) credere in Messiam, eum amare, orare pro ipsius aduentu, quemadmodum nunciatum est per os Prophetarum omnium ab ipso Mose ad vsque Malachiam. Quicumque enim de eo apud se dubitat, mendacij arguit vniuersam legem, qua Messiam sperare certo iubet in sectione Balaam (Numer. 24.) & in sectione, Vos statis hodie (Deut. 29. & 30.) Denique caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11. Maieimonim. Figura per totum Leuiticum & Iosue, per totam historiam Samuelis & Nathan, id est, primi & secundi Reg. item in crurifragio, extensione manuum Moysi in crucis formam, serpente abeneo, arca qua crux erat contracta, &c. Exod. 12. Numer. 9. 19. 21. Deuter. 28. 32. Sacerdotium externum, publicum ministerium & eius varij ordines, Exod. 29. 1 Paralipom. 6. 9. 23. 24. 25. 26. quibus capitibus Leuita diuiduntur in sacerdotes, doctores, iudices, siue diaconos. cantores, siue Psaltes, Ianiiores, denique thesaurarios siue sacristas. Deut. 17. & 18. Totus denique Leuiti. Benedictiones Sacerdotum. Psalm. 117. Cuius rei formula concepta est, Num. 6. Benedicat tibi Dominus, & custodiat te, Ostendat Dominus faciem suam tibi & misereatur tui. Conuertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem. vbi Hebrei sex necessario requiri docent, 1 vt proferatur lingua sancta, 2 vt stando fundatur, 3 vt alta voce pronuncietur, 4 vt manus attollant sacerdotes, 5 vt versus populum, vel eum cui benedicitur faciem habeant, 6 vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque hac quidem in tractatu Talmudico Bircath Cohanim, & prima parte Maieimonim, cap. 14. pag. 49. Verum septimum adde, nempe trinam repetitionem nominis Domini siue Tetragrammati, & formam sententia atque distinctionem, in qua Pater, Benedicat, & custodiat, Filius ostendat faciem suam & misereatur, Spiritus S. conuertat vultum suum, & det pacem. Nam hac trina replicatio erat expressa inuocatio S. Trinitatis. Vestes religiosæ, & ornamenta sacra, Exod. 28. 39. 25. 26. 27. 30. 33. 36. 37. 38. 40. Sacrificia cruenta in typum Passionis Christi per multa capita Leuitici muliorum generum, Holocaustum, Hostia pro peccato, Hostia pro delicto: sacrificium pacificum, votiuum, spontaneum, Tode siue confessionis siue laudis, Agnus Paschalis. In cruenta in quibus nulla erat effusio sanguinis siue ingulatio, in typum Eucharistia.

Ibid. 2. & 7. libamina in liquidis, præsertim vino, Nu. 6. & 29. Menahoth in aridis præsertim simila .i. ferta, farinaea sacrificia. multorum generum ut Panes Azimi, pugillus simile oleo perfusus lagana azyma cocta in clibano & oleo perfusa, lagana frixa in Sartagine, lagana tosta in craticula, oleoque condita, Arista ex primis & virentibus adhuc frugibus decerpta leniter ad ignem ustulata, in farris modum conficta thureque lecta. Sex hæc species Leu. 2. quorum mysterium concipiens David Eucharistiam deliciaum edulium & amnas saginans promittit Psalm. 21. 22. 71. etiam è R. Mose Haddarsan, R. Simeon auctoris Zoar & veterum aliorum Talmudicorum & Rabbinarum interpretatione. Signa fidei, siue sacramenta, Circumcisio Exod. 12. Leuit. 12. Deut. 10. Ios. 15. Pœnitentia & eius opera, Sacrificium pro peccato, Leui. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 16. 19. 23. Num. 6. 7. 8. 9. 12. 14. 15. 18. 19. 29. Hostia pro delicto usdem fere locis Leuitici & Numerorum. Confessio autem peccatorum Leuit. 5. & Num. 5. Purificationes & baprismata, ut lauacra, sanguinis aspersio, aqua lustralis, Exod. 12. Leuit. 14. Num. 19. & c. Hinc Exod. 19. v. 10. Moses iubetur triduo ante legem dandam populum sanctificare continentia ab vxoribus, vestium lotione, & c. Loca religiosa, Tabernaculum, templum portatile & motorium, Exod. 25. 26. 33. 40. Num. 7. fixum in Silo Ios. 18. Sacella multa in excelsis, in quibus arca Domini steterat, 1. Reg. 4. 7. & c. tentorium nouum arca a Dauide adificatum, 1. Par. 15. & 16. Excelsum Gabaon, 2. Part. 1. In Bethel, 1. Reg. 10. Altaria holocausti, & incensi, Exod. 2. & 30. Sacræ Imagines, Cherubim duo aurei iuuenili forma hærentes propitiatorio, Exod. 25. 28. & seq. Velum contextum Cherubis, & cortina formis Cherubinis sparse, Exod. 26. & 36. vbi noster interpres, pulchra varietate distincta. Serpens abeneus, Num. 21. Teraphim Davidis, quasi lares & penates, 1. Reg. 19. Vexilla Tribuum Heb. 2. Num. è quibus quatuor prima intextas habebant figuras quatuor sanctorum animalium, hominis, leonis, bouis, aquile, de quibus Ezech. cap. 1. & noster Ioannes in Apocal. Kimhi in secretioribus Commentariis in Ezechielis Quadrigam. Quare præceptum, Exod. 20. de non faciendo sculptile neque vlla similitudine tribus modis exponunt Rabbini. Primo intelligi de Idolis ut R. Iaphet & auctor Machilta, citante R. Leui. Exod. 20. aut de imaginibus celestibus 48. ut R. Selomo R. Abraham. Ibidem, & ipse Kimhi Psalm. 97. neque comprehendere Cherubos, & similia sacra simulachra. Secundo esse præceptum quantum ad ceremoniam pro tempore ob abusionem Gentium effuse in Idololatriam ruentium ideoque non obligasse antiquiores Patres, ut Iacob 28. & 35. Gen. Sic R. Isaac Gen. 20. & 18. addens Magistros hoc edocere in illud Deut. 16. Non facies tibi, neque eriges statuam, quam odit Dominus. Tertio, Non adorabis, neque coles ea, esse præcepti modificacionem, nec nisi eius quod dixit, Non facies tibi sculptile aut vllam similitudinem, expositionem, Sic R. Ioseph Albo lib. 1. cap. 14. quod confirmatur versu 1. cap. 26. Leuit. vbi immutatur loquendi formula. Non facies: & c. ut adores ea. Sic & noster Tertul. lib. contra Marcionem. Festa, Sabbatum, Exod. 36. 20. 31. Leuit. 16. 19. 24. 25. Deut. 5. Neomenia, Nu. 28. præter qua quinque erant festa legalia, Leuit. 24. Nu. 28. & 29. Pascha videlicet octo dierum in memoriã liberationis Ægyptiaca, Pentecoste siue festu Messis siue primitiuorum. i. nonarum frugum Num. 28. octo diebus in memoriã data legis, festum Tubarum in recordationem vocationis populi in Abraham, Leuit. 23. Numer. 29. Tabernaculorum siue festum collectionis (fructuum & vuarum) ad recolendum beneficia in deserto exhibita, octo diebus. Dies expiationis: Leuit. 16. Quibus accesserunt festum dedicationis Tabernaculi, Exod. 40. Planctus filie Iephtæ die anniuersario, Iud. 11. Religiosorum vita & vota Nazarei viriusque sexus, Num. 6. quorum leges sequitur Samson, Iud. 13. & 16. Samuel. 1. Reg. 1. Virginum consecratio, Iud. 11. in filia Iephtæ iuxta Rabbinos. Prophetarum cœtus præsidente Samuele, 1. Reg. 19. De reliquis votis Num. 30. & Leuit. 27. Deut. 23. que quando redimi possent, docet Ioseph. lib. 4. Antiq. cap. 4. Sanctorum vis & preces. Exod. 32. 33. Recordare Abraham, Isaac & Iacob, quibus iurasti per te nescipsum. Præsidij Angelorum crebra mentio in Mosis lege & Iosue, Iudiciumque historicis. Nomina 12. Patriarcharum in pectorali summi pontificis & inter sollempnia sacra, & c. Reliquiæ, translatio ossium Ioseph, Exod. 13. in Sichem Ios. 24. que prophetarum, Eccl. 46. Translati etiam sunt cineres undecim reliquorum Parrum in Ægypto mortuorum. Act. 7. posuitque Manna Aaron in Tabernaculo seruandam, Exod. 16. v. 34. in arca reponitur asseruanda urna aurea habens Manna, & virga Aaron que fronderat & tabula testamenti, Heb. 9. & amigdale virga Aaronis atque flores, & lenticula olei vnctionis, & capsella, quam miserant Philistin munus Deo Israel, è Talmudicis in tractatu Ioma & R. Mose 2. parte Maemorum pag. 453. Ieiunium, duorum generum: vnum coactum, legeque præscriptum Ecclesiasticis respondens. Onasim vocant. i. coactionum, Leu. 16. ieiunium scilicet expiationis cima die mensis Septembris, ad quod sequentibus etatibus multa adiecta sunt, Zach. 8. & in calendario Hebræorum: alterum voluntarium obligans distaxat post votum, Num. 30. v. 14. Psalm. 34. 68. 108. Konasim appellant. i. punitiõnum & abstinentia, quibus scilicet punitur corpus, ut cum quis vouet se abstenturum a vino, vel carnibus, Num. 6. & c. Quin & Quadragesimæ exemplum a Mose bis & iuxta aliquos Rabbinos ter tot dies ieiunante relictum, Exod. 24. 34. Deut. 9. Inde enim deinceps 40. diebus pro suo modulo multi ieiunarunt abstinentes a carnibus & vino, in itinerario R. Beniamin. Delectus ciborum, Leuit. 11. Deut. 14. Hæc sunt animalia, qua comedere debetis: hæc qua non comedere, de animantibus siue terra siue aque, siue aeris. Num. 6. qui se voluerint Domino consecrare: a vino & omni quod inebriare potest abstinebunt, ab accio & quolibet de vna expresso, ab vuis recentibus, succis, passis. 30. v. 14. Votum per ieiunium & ceterarum rerum abstinentiam, ut etiam exponunt R. Abraham & alij Babbini. Cura mortuorum, pro eis preces, Purgatorium, Aaron stat cum Thuribulo inter viuos & mortuos, David ieiunat, & parentat Sauli & Ionatha, 1. Reg. vlt. oblationes, de quibus Exod. 25. ad temporarias saculi venturi pœnas relaxandas valere Zoar. docet in sectione Teruma. Rakanati, Leuit. 21. illud 1. Reg. 2. deducit ad inferos & reducit, de certo inferorum loco intelligendum docet, e quo purgata anima emergant per ventrem ceti siue balene figurato, Ios. 3. (ut & alij per refugij ciuitates, Numer.) non de Seol tabtiioth (inferno inferiore) siue Abaddon (perditione) Imò vero veteres Hebræi in Talmud capit. ha'za

hab (aurum) in tract. Baba Meisia. (porta media) Nam passim septem inferni mansiones constituunt , e quarum aliis esse exitum, ex alijs non esse docent , reliqua in 13. articulum symboli sui Rabbini docent , nempe Purgatorium esse pro fidelibus constitutum, ut luant quidem poenas pro gravitate peccatorum suorum vi haier. ser. i. somitus & concupiscentia commissorum , postea tamen partem suam obtineant , cum haeretici , infideles , Epicurei & truncatores plantationum (.i. piam partem traditionum) sint in aeternum perituri. Traditiones. Articulus est octavus Symboli Iudaorum ab eodem Mose processisse duplicem legem , unam scripto (Bkhab) alteram traditione (Bealpe, q. per os) & utramque obligare equaliter ; peruenisse autem ad posteros , per Iosua & Seniores ad Prophetas & Sacerdotes, indeque ad Scribas & Phariseos, de qua scriptum sit , 1. Par. 4. Hac autem sunt verba vetera. Sic enim appellari Masoreth (traditionem) sine Cabbalam (acceptionem & doctrinam maiorum sine scripto) docet Kimhi , quam post captiuitatem suscitauit Ezras. Atque hunc perpetuo Dei cultum fuisse conseruatum apud suos de Tabernaculis, palmis, tubis, fimbrijs, ieiunijs, sacrificiorum rubus, Ecclesiasticis instrumentis, & consimilibus. minime lege scripta expressis, pro quibus pugnat contra haereticos karaïm (.i. biblicos, solam scripturam recipientes) R. Abraham Leuita in sua Cabbala. Vita aeterna, iudicium extremum. Passim in Mose & Psalmis. Pro quorum compendio esto illud R. Mose ben Nahaman & Rakanati Leu. 21. pag. 154. Scito eam anima Cerithuth. i. excisionem, de qua passim Moses magnam spem facere immortalitatis animorum , mercedis ac praemij futuri. Na quod saepe Dominus, excindetur, ait, anima illa de medio populi sui , vel excindetur anima ipsa a facie mea , ostendit eandem ipsam qua peceauerit ob peccatum excindi, reliquas, qua non peccarint, se coram in sublimi luce & splendore uicturas. Hoc intellige. Resurrectio autem carnis est decimus tertius articulus eorum Symboli, crebroque a Dauide pingitur. Ceteri articuli de fide, operibus, praedestinatione, Iustificatione, etiam controuersi inter nos & Calumnistas abunde illustrantur a scriptoribus sacris huius aetatis, Mose, Iosue, Samuel, Nathan, Dauide, auctore primi Paralipomenon, & alijs si qui sint.

Anni Diluuij
1494

QVINTA AETAS
REGVM, ET VARIO-
rum Mundi principa-
tuum q. virilis aetas
populi Dei.

Quae incipit anno mundi 3150.

Regum Dauidicorum

2

a SALOMON regna-
uit adhuc an. 36.

Pontifice & prophetis iisdem

Rege eodem Assyriorum
Laosthene.

Sicyoniorum Epopeo rege de-
cimo septimo.

Iisdem apud Lacedaemonios,
Corinthios & Athenienses
regnantibus, deinde,
Archippo Athenarum Ar-
chonte an. 19.

1494
3. Reg. 11
1. Par. 12

1530

1530

Anni
mundi

3150

3150

3186

3186

VCTIS tabernaculi rebus, téplum mi-
rabile construit, inuentis inter Israëlitas
centū quinquaginta tribus millibus pro-
felytarum: qui operas suas praestare possēt
ad lapidinas, & ad lapides saxaque in lo-
cum oportunum exportanda, 2. Paral. 2.

Tabernaculum antea mobile & portatile, nunc pri-
mum caput figi.

Templum istud augustissimum, septem mundi quae ha-
bentur miracula superas, tres praecipuas habuit partes, té-
plum clausum 2. Atrium interius siue sacerdotū. 3. Atrium
exterius siue populi, in quo porticus constructa est a Salo-
mone, postquam ille aedem totam perfecisset. 3. Reg. 7.

Progressu téporis atrium istud exterius interstitio mu-
rorū fuit separatum, ut anteriore parte viri, posteriore fœ-
minę cōtinerentur, sacerdotūque ab atrio remotiores es-
sent, vnde atrium nouū. 2. Paral. 20. id est, atrium fœminatū.

Hæc autem omnia atria suas habuerunt porticus ad
Meridiei & Septétrionis latera, quibus vel imber vel aestus
vitari possent. Tandem atrium profanum siue gentium, in
quod exteri & Israëlitæ non purificati, ad precandum
conuenire possent, accessit.

Vniuersa hæc muro cingebantur, à quo totū spatium
vsque ad atria contentum inons domus dicebatur domus
Dei, mons Moria. Nempe in eodē mōtis tractu sunt qua-
tuor colles siue iuga, quæ quandoque vna appellatione
Sion dicuntur, aliquādo varia sortiuntur nomina. Primus
est Sion, qui ob sui altitudinem respectu totius terræ, spe-
cula interpretatur. In eo erat arx dicta ciuitas David, quæ
à Hierusalem dirimebat hiatus quidam siue Melo. 2. Reg. 5
Illic erant sepulchra David & Regum. Secundus iste Mo-
ria. Tertius Acra, vbi noua ciuitas Quartus Gulgoltha.

Omnia illic auro, argento, rebus alijs pretiosissimis cō-
stabant, ac ut cultus Dei esset honorificetior, praeter Cher-
ubos Mosaicos formam iuuenum alatorum ostentantes,
similibus sacris imaginibus omnia resperit etiam templi
parietes & introitum, sub finem 6. capitis 3. Reg.
Multa alia adiecit praeter exēplū Mōsi à Deo praescriptū.
1. Decem mensas panum ad vnam Mosaicam, decem can-
delabra ad vnū, in quibus etiā lucernæ perpetuo arderent.

1 Præter concham Mosis ad lauandos sacerdotes, decem alias conflauit, itémque mare magnum.

3 Ultra ambos cherubos, totidem prægrandes confecit, qui & illos obumbrarent cum tota arca.

4 Præter arcæ veſtes, duos alios longe maiores qui à lateribus arcæ ad ostij Deſir duo limina porrigerentur, ne pontifex die expiationis ingrediens huc illuc indecore deſſeſteret.

5 Vaſa ſancta & instrumenta templi omnia ex puro auro, aliæve pretioſa materia multiplicauit, & nouæ multipliciſque formæ addidit.

6 Varias cellas, veſtibula, porticus gazophylacia, cœnacula, tabulata, ædes, cubicula, columnas, portas in omnem plagam condidit, quorum nullus fuerat uſus, vel mentio in Tabernaculo Mosis, aut Dei præſcripto exemplari.

7 Sparſit omnia cherubis & ſacris imaginibus, floribus, animalium & rerum aliarum figuris &c.

Sadoch de Eleazaris familia adipiſcitur pontificatum deſiſto à Salomone Abiatharo, qui erat de poſteris Heſli, atque adedò Ithamaris.

Traditum per Moſem à Domino ſacrificijs veteris ordinem, vt paulo ante Dauid, Salomõ, Sacerdotum & Leuitarum miniſterio cantorum multiplici numero, Pſalmorum diuinorum tripudio, templi & altaris illuſtri gloria, ſacrorumque vaſorum multitudine ſplendidius amplifiſcauit. *Rupertus lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 21.*

Sadoch Hebræorum ſummus pontifex octauus, *Eufeb.* nonum ab Aarone Hebræi aliqui faciunt, ſed repugnat ſeries à nobis ex alijs locis, præſertim Scripturæ poſita.

Magnificentiã ipſius ruruſum eluxit in publicis ædificijs conſtruendis.

Domum regiam ſibi, alterã vxori, tertiam æſtiuam, extra urbem, quæ & domus Saltus Libani appellatur, quod puro Libani ligno conſtaret, denique urbis totius muros à fundamentis extruxit, in quibus omnibus ſuperbè excitandis 13. totos annos conſumpſit.

Regia eius tres ſummas habuit partes, porticum Iudicij cum ſolio regio, Atrium, ac denique ædes ipſas. Muri omnes extrinſecus lapidei, intrinſecus cedrini, ad pulchritudinem, durationem & ſanitatem.

Vrbes etiam multas, & in Iudæa & alibi, vt Palmyram iuxta Euphratem magnificentia ſuã teſtes condidit. *Ioſeph.*

Opes multas habuit, quæ ex eo æſtimari poſſunt, quod in Sepulchro Patris magnam auri vim condiderit. Mille enim annis poſt ferè Hyrcanus ex vna camera tria talentorum millia, & paulò poſt ex altera totidem Herodes eruit, *Iof. lib. 15. Antiq. c. 16. & lib. 16. c. 11. & lib. 5. belli capite 12.*

Non erat argentum, nec alicuius pretij putabatur in diebus eius. *3. Reg. 10.* Quod ſic eſt interpretandum. Nihil faciebat Salomon aurum & argentum, minus fortaffe etiam quàm lapides. Erat enim nimis magnificus & ſumptuoſus. Non quod alijs, præſertim populo non eſſet cariſſimum. Quoniam in hac Regis abundantia, luxu, ſumptibus, largitionibus, populus egebat, oppreſſus haud dubiè regiis exactiõibus & tributis, quæ ideo Salomon cogebatur augere, vt ſuæ profuſioni ſatiſfaceret. Id ex historia Roboam filij conſtat.

Fuit Primogenitus Bethſabæ ex Dauide. Nam puer, qui eum præceſſiſſe dicitur, erat adulterinus. Secundo genitus Nathan (alius à propheta. de quo Luc. 3.)

Anni
Diluij

1494

Latinorum Ati Syluio, deinde Capi Syluio an. 28.

2981

SALOMONIS SÆCVLO.

1530

Anni
Diluij

1494

SALOMONIS SÆCVLO.

Anni
mundi

3150.

denique Simha & Sobab.

Anno ætatis decimo, vel vndecimo ad summum genuit Roboam, etsi puer non dicitur posse gignere ante 13. annū & vnum diem. *R. Isaac.* Hoc facile probatur, quoniam Roboam annum 40. vitæ agens patri 52. annos nato successit ex. 3. Reg. 14. & 11.

Initio regni, id est, ætatis duodecimo (vt conantur docere Hebræi apud R. Kimhi, 1. Par. 19. v. 1. nam hoc non est satis liquidum) urbem muro circumdedit, 3. Reg. 2. inter duas mulieres sapienter iudicauit sapientia sibi diuinitus indulta.

Regibus vicinarum gentium amicitiam ipsius, & fœdus petentibus & impetrata facere paratis assentit.

Templum septem annis compleuit, nempe regni sui vndecimo, in monte Moria, qui collis erat montis Sion saxosus, paulum erectus à parte Orientalis ciuitatis, pronus super arcem, quam muro cinxerat, valle profundissima circumdatus. *Ioseph. l. 15.*

Dedicauit tēplum, dicta oratione, mactatis hostijs pacificis ad boum 20. millia, & ouium centum viginti millia. Nempe vt epulo sacro populum ad celebritatem confluentē exciperet. Nam in sacrificijs pacificis omnia reddebantur ad conuiuandum offerenti, præter adipēs & renes, qui adolebantur, & armum dextrum, qui relinquebatur sacerdotibus.

Summa orationis, vt Deus populum in rebus suis open in illo templo implorantem exaudire vellet ex arca & cœlo. 3. Reg. 8.

Domum regiam tredecim annis perfecit, nempe regni sui vigesimo.

In maxima regni prosperitate coniuges ex alienigenis sibi sociavit, & idola, quibus more gentis suæ sacrificarent, habere permisit. Vnde vltionem a Deo meruit. 3. Reg. 11.

Septingentas vxores & 300. concubinas habuit iam senex. Earum idola coluit fanæque eis struxit. *Ibid.* Cui proinde Deus denuntiauit fore vt regnum maiore ex parte filio ademptum seruo illius traderetur: idque ita accidit.

Anno regni quarto filiam Pharaonis duxit. Ita illa cum eo vixit 36. *R. Selo. 2. Par. 16.*

Tempore senij à mulieribus alijs pertractus est ad Idololatriam, sed relinquit. *Ibi.*

Multas vrbes ædificauit in Paralipomenis.

Bella pauca gessit. Vnum contra Syros Sophenos prope Euphratem, quibus victis ædificauit Palmyram in deserto, & alias ciuitates munitissimas in Emath regione Saphenorum 2. *Par. 8.*

Alterum contra Idumeos maris Rubri, quibus eripuit Asion Gaber, quæ vrbs postea à Ptolomæi sorore Arsinoë dicta est, hodie Suez, Turcæque parer, Rubri maris portus. Deinde Æloth. *Ibid.*

Ciuita duo celeriter oppressit, Ieroboam, qui Israëlitas ad rebellionem inflammauerat, ad Sefac Ægypti regem fugiente. & Adad, post accensos in Idumea defectionis ignes in Arabiæ deserta dilabente. 3. Reg. 11.

Razon latronum principem, qui Damascum inuaserat, seque in ea pro Rege gerebat, suscitatum à Deo propter suam Idololatriam perpetuum hostem habuit. *Ibid.*

Makeda qui & Nicaula Æthiopum regina (Item Ægypti. *Ios. lib. 6. An. c. 2.*) è Saba Nili insula, postea à Cambyse

1530

3186

Meroë appellata, ad Salomonem venit, regni eius quarto (*Marinus Victorinus de Reg. Æthiopia*, vel potius vndecimo, Nam 3. Reg. 11. templum iam erat ædificatum) de lignis, arboribus, & cæteris rebus, naturalibus præsertim auditura. Filium ex eo conceptum nomine Melich, deinde Dauidem, regnandi iure fœminis sublato, Regem renuntiavit, & nobili imperio Preto Ioannis (quod hodie etiamnum viget) principium dedit. Ex quo iam tot annos primo legem, deinde Euangelium per Eunuchum & Philippum Apostolum prædicatum seruant, extremam manum adhibente Matth. *Ex historia Æthiopica.*

In Æthiopiam secum duxit 12. Iudæorum millia, mille scilicet è singulis tribubus, quibus ibi magno numero propagatis, iam Æthiopes, præsertim nobiles se è semine Israël esse gloriantur. Ob eamque causam etiam nunc circumcidentur, non quidem ob salutis necessitatem, vt ipsi obiicientibus Paulum respondent, sed ob sanguinis prærogatiuam. *Ex eadem historia.*

Hinc fortasse abrepta occasio historiæ vel potius fabulæ de Iudæis fluuio Sabbatico in Æthiopia clausis, & eorum imperio florentissimo apud Eldad Danium, quem olim vertimus.

Regina Saba plantam Balsami donò detulit ad Salomonem, quam & ipse plantauit in agro Hiericuntis, *Joseph. libr. 8. Antiquitat. cap. 3.* Eam postea sola Iudæa aluit. *Plinius*, Hodie sola Ægyptus, vbi etiam fertur sterile scere.

A fixa Axumæ sede regni, quarto loco regnum obtinuisse dicitur. Nam cum antea incertis sedibus Æthiopes regnarent instar Nomadum & Arabum, Arue primus illic sedem constituit annis 400. deinde Agabo frater ann. 200. Hinc Ghedur qui & Sabanut, 100. Is totam Æthiopiam subegisse scribitur. Denique Makeda huius filia an. 30. quorum quinquagesimo viserit Salomonem post eius quartum, & postea regnarit 27. Hanc autem reliquerit progeniem 22. regum vsque ad Christum.

Melic filius eius & Salomonis an. 29. Andedo filius Melic an. 1. Auda frater 11, Gigasio 3, Zangua 44, Guasio d. 1. Antet 61, Bahara 9, Cauada 2. Chanze 10. Endur. 9. Guaza 1. Endrah 1, Chaales 1, Setiia 17, Aglaba 3, Anscua 1. Breguas 17, Guase 17, Beseclugna 17, Baazena 27, sub quo Christus. Sed multi præteriti sunt, vel numeri corrupti. Nam vix perueniunt ad extremum huius quintæ ætatis, nedum sextæ, siue Christi.

Habuit Salomon naues traicientes in Tharsis Indiæ regionem ad aurum, argentum, lapides pretiosos, Pauones & c. 2. *Paral. 8.*

Nauigatio erat trium annorum. Quare profundè oportuit penetrare in Orientem & Occidètem. Nam illa Portugallensium hodie, quamvis remotior anno absoluitur, & quando est diuturnissima sesquianno.

Inter hæc est aurum, quod appellatur in Hebræo ibjd. cap. 3. Paruaim, quasi allatū ex vtroque Paru, quod hodie paret Hispano. Eandè nauigationem repetere voluit Iosaphat cap. 20. nec probabile id intelligi de nauigatione vulgari Indica. Nam illa per mare rubrum semper fuit tristissima & cognita vniuersis gentibus, sine qua Orientis opes ad Syriæ, Asiæ minoris, Phœnicæ, Africæ, Europæ regiones nunquam alioqui peruenerunt.

Dū ergo Scriptura hoc de Salomone & Iosaphat veluti singulare notat, posito etiā Paruaim vocabulo, quod dualis est numeri, quis nō cernit nouū hunc orbem nomina-

Anni

Diluuij

1494

Anni

mundi

3150

SALOMONIS SÆCVLO.

1530

1686

Anni
Diluvij

1494

SÆCULO SALOMONIS.

Anni
mundi

3150

ri: Qui potuit ab ipsis aperiri sulcato mari siue versus Occidentem more Hispanico, siue versus Orientem Molucis præter nauigatis, vt faciunt Lusitani.

Salomon præter alias sapientiæ dotes, etiam numeratur inter 10. Psalmorum conditores à D. Hieron. *Prolog. in Ps.* quod 72. & 127. eius nomen præferant, cui & tres sequentes 128. 129. 130. tribui debeant quia *ἀνετίπαροι* ad proximum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imo verò vndecim, sed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchisedech substituentes. *Kimbi præf. in Psalm.*

Eius gesta Nathan vates, Ahias Silonita & Iddo propheta perscribunt.

Et ex exteris Eupolemus, Alexander Polyhistor, Hecareus Abderitanus Dius Phœnix, & c. *Joseph. lib. 8. Antiq. c. 2. & Euf. lib. 9. Præp. cap. 4.*

Ahias Silonites propheta missus à Deo, tradit decem tribus Ieroboamo, prædicit mortem filij eius, & totius regni exitium. *3. Reg. 11. & 14.*

Puerum eum fuisse aiunt Mosis ætate, & vitam ad Eliæ seculum perduxisse, quod spatium est annorum 600. Nam recensetur inter 7. annosissimos. *In præf. Memoriam.*

Reges huius temporis sapientiæ studebant, sibiq; mutuo per legatos quæstiones, problemata, ænigmataque proponebant, præmiis vincenti constitutis, *3. Reg. de Hyram & regina Saba, Plutarc. in Symposio 7. Sapientum, & auctor vita Esopi.*

Profana Rege Salomone.

Ante Homerum extiterunt hi poætæ in Græcia, Linus, Philammon, Tamyras, Amphion, Orphæus, Musæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides, Cretæsis, Aristæas, Proconesius, Asbolus Centaurus, Ifatis. Drimon, Euclus Cyprus, Orus Samius, Protenidas Atheniensis, *Euf. lib. 10. Præp. cap. 3.*

Olenes, Lycus, Pamphus Athenienses, Orpheus filius Calliopes hymnographi. *Pausonias.*

Homerus centum annis plus minus post bellum Troianum, *Cassius apud Gellium lib. 17. cap. 21.* sexcentis ante Aristotelem, Centum triginta ante primam Olympiadem. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Melefigenes appellabatur. Eius ortum septem Græcorum ciuitates gloriose sibi vendicabāt. Cuius poësi nullum opus apud Græcos vetustius extare in confesso est. *Joseph. lib. 1. contra Apionem. Sic Aristot.*

Nam Lini, Orphei, Musæi, Phænij, & Aristæa Proconesij, poetarum, qui vno sæculo erant antiquiores; vt pote deorum supares opera perierunt *Ibid.* Suæ poëses argumentum desumpsit è Corninio Iliensi poëta, Palamedis discipulo. *Suidas.* Sibyllinos versus plurimos suis versibus inferens. *Solinus ex Boetho.* Adit sapientiæ ergo sacerdotes Ægyptios. *Iustinus in Parænetico.* Non modo cæcus fuit, sed & victum errans per omnes propè terras sibi emendicauit. *Pausonias in Corinthiacis.* Eius & Hesiodi animas pendentes ex arbore serpentibus illas vndique vexatibus, graues dare pœnas retulit Pythagoras, eorum causa, quæ finxerunt de Diis.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuisse scribunt. *Euseb. de qua mox.*

Pelagi mari potiuntur. *Nang.*

Cumas hac ætate conditas aiunt, item Manesiam in Asia. *Ibid.*

1530

3186

Chabreus filius Cheopis rex Ægypti. *Diod. lib. 2. cap. 2.*
Est ille Vaphres, cuius ad Salomonem & vicissim Salomonis ad ipsum extant litteræ, apud Eusebium ex Polemone lib. 9. Præpar. cap. 4. & apud Clementem Strom. lib. 1. ex Alex. Polyhist.

Hiram rex Tyti post patrem Abibalum, regnavit ann. 34. *Ioseph. ex Menandro Ephesio contra Appionem.*

Baleastartus filius regno successit. Hinc Abdastartus, &c. Nam sequentes reges Tyrionum, nomen Astartæ deæ apud ipsos cultæ fere adiunctum habuerunt.

Colonia Ionia deducta annis 140. post Troiam captâ *Clem. Strom. lib. 1. ex Eratostene.* Sexaginta annis post Heraclicidarum descensum. *Plutarch. in Homero.* Colonia rex Androchus Codri filius, Ephesum iam fundatam, & templum ab Epheso & Cræso indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat. *Pausa in Achaicis.*

Pyseus Thyrenus pirata Italiae tubam inueni. *Plinius li. 7. cap. 56.*

INITIO ad pius, extremum impius. Consilium secutus iuuenum, preces suorum graue tributum à Patre impositum relaxari postulantium repudiavit, sicque decem tribus à se auertit. Frustra bella contra eas gessit.

Aras & statuas & lucos in montibus excelsis statuit, & omnes abominationes gentium fecit.

Asafac rege Ægypti victus, Hierosolymam & thesauros regio amiserit.

Ita regnum bifariam diuiditur. Vnum Iudæ appellatur, quod obtinuit Roboam, vel Hierusalem, vel duarum tribuum, vel Dauid. Alterum Ephraim, vel Samariæ, vel cõmuni nomine Israel, quod plures tribus, nempe decem ad Ieroboam se contulissent, duabus duntaxat Iudæ & Benjamin vna cum Dauidis posteritate remanentibus.

Leui etiam tribus relictis vrbibus, quas inter decem tribus possidebat in tribum Iudæ & Benjamin, vt vicina esset templo, ferme tota se contulit. 2. *Par. II.*

Rursum quia decem tribus ad cultum simulachrorum, dum præsertim vitulorum se transtulerant. Alioqui in cæteris legem sequebantur, id est, doctrinâ Mosis & ritus sacrificandi & sacramenta administrandi, vt magis hæretici fuerint, quam Pagani. Quin & apud Catholicam professionem permiserunt, dum multa collegia prophetarum, & multos habuisse memorantur, qui non curauerant genua ante Baal Eliæ tempore.

Ab hinc vsque ad transmigrationem in Babyloniam Prophetarum magnus prouentus fuit. Eos enim Deus excitabat ad Israelitarum casus siue prosperos, siue aduersos prænunciandum, quod se ita scidissent.

Seueias vir Dei dehortatur Roboam habentem in exercitu centum octoginta millia electorum militum, ne bellaret contra decem tribus, quæ à se defecerant. 2. *Reg. 12.*

Iddo adhuc prophetabat.

Ioam (sic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Iosiam regem trecentis post annis nasciturum, qui idololatriam destruat: cumque reuerteretur ab increpando Ieroboam de impia religione, in via à Leone occisus est, quod cuidam se ad cibum vocanti inconsulto Deo paruisset, sed tamen leo affidens illæsum corpus seruauit, dum in funus efferretur. 3. *Reg. 13.*

Iadon vocatur à *Ios. lib. 8. Antiq. cap. 2.* Sameas, à Tertull. contra *Psychicos.*

Iudæi, ne cum schismaticis Israelitis vilo factorum, vsu comunicarent, eam litterarum formam, quæ nunc vsitata

Anni
Diluuij
1494

1494

Par. 12.

1511

1511

Anni
mundi
3094

3186

3109

3109

3

b ROBOAM AN. 17.

Achimaa Pontifice.

Samaia & Iddo prophetis.

Phericiade Assyriorum 32.
rege an. 30.Ieroboam filio Nebat Israë-
litarum siue decem tribuum
regni conditore an. 22. 3. Reg.
14.

Anni
Diluij

Anni
munds.

1511.

Labote Lacedemoniorum.

3203

Agilao, deinde Prymina,
an. 35. Corinthiorum.

Archippo, mox Thersippo an.
41. Athenarum Archonte.

Latinorum Capi Syluio, de-
inde Carpento Syluio an. 13.

est, id est, quadratam, mutatis prioribus figuris condiderunt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps sunt nominatæ, reliquerunt. *R. Mose Gerundensis sub fine Pentateuchi.*

Regno Israelis. i. decem tribuum constituto, regnum Iudæorum deinceps in duo scissum permansit, Catholicum scilicet, & hæreticum. Catholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Benjamin, & Leui. Næ Leuitæ antea per totam terram dispersi sese receperunt ad legitimum Ecclesiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirsam, deinde Samariam. Retinuit Circumcisionem, & cæteros ferè cultus Mosaicos, nisi quod eos subinde variabat nonis & peregrinis vicinarum gentium ritibus, ut nulla religio solet esse constans & firma apud eos, qui se semel ab Ecclesia distraxerunt. Prophetæ Leuitis fuerunt animosiores. Nam in eo etiam sua collegia atque conuentus continuerunt, ut ex Eliæ & Elisei historijs liquet.

Profana Roboam rege.

Thracas maris imperium possident. Bithyniam nauali prælio capiunt, transeuntes à Strimone.

Samos struitur Parcheniæ nomine in mari Ionico.

Smyrna, quæ antea Naulochus, ab Amazonibus ampliatur.

Smendis siue Sefacus Æthiopes & Phœnices Circumcisionem docuit, templum spoliavit, 3. Reg. 14. Eum etsi nō nominet Herodotus lib. 2. tamen contra Roboam dicit mouisse arma & Syriam Palestinamque terrore sui compleuisse.

C A B I A pius fuit, nisi quod iuxta Midras ad extremum peccauit, dum capta Bethel vitulum non consumpsit.

Produxit contra Ieroboam 400. hominum millia, & vicit, cum tamen Ieroboam duplo plura haberet in suo exercitu, nempe 800. millia.

Cum eo continua bella gessit.

Nō fuit Roboam primo genitus, ut intelligitur è 2. Par. 11.

Impietatem paternam secutus est, 4. Reg. 15. Vbi obseruandum Israelitarum reges semper in impietate Ieroboam permansisse, etsi eam aliqui auxerint. Ex Iuda regibus alios Roboami impietatem æmulatos esse, alios ad Dauidis imitationem se contulisse.

Profana Rege Abia.

Sasochis secundus legum lator apud Ægyptios, Dio. li. 3. c. 5. *Iust. Mart. orat. ad Gentes.* Videtur esse Sefac rex Ægypti, 3. Reg. 11. apud quem latuit Ieroboam Salomonis iri fugiens. d P I V S fuit & religiosus, primusque Regum qui se ad Dauidis imitationem contulit.

Ita purgavit omnes sordes Idolorum, quæ fecerant patres sui Roboam & Abia, ut tamen excelsa non sustulerit. Nam aras, quas illi ædificauerant super colles excelsos non remouit, quasi extra templum sacrificari, ut ante templi ædificationem, Deo fas esse existimaret.

Fœdus cum rege Syriæ Benadad firmavit contra Baasam, eiusque auxilio regnum Ieroboam, quod tunc ab isto tenebatur, magna clade affecit.

Regem Baasam ab ædificatione vrbis Ramæ auertit. Inde abreptis lapidibus & lignis regni sui oppida Gabaa, Benjamin & Maspha condidit, ciuitates multas ei ademit.

Ad extremum peccauit, dum se fulsit præsidio & fœdere regis Syriæ. iterum, dum Ananiam prophetam hoc ipsum increpantem constringit. Tertium quia in suo morbo non requisit Dominum, sed medicos. 2. Par. 16.

Suorum gestorum scriptorem nactus est Iddo prophetam. 2. Par. 9.

Anni
Diluij

Anni
munds.

1511

4

3203

Ibi c. 13.

C ABIA an. 3.

3206

Azaria pontifice eodemque
propheta.

1514

Iddo propheta adhuc super-
stite.

Iisdem Regibus.

1514

5

3206

Ibi c. 15.

D ASA an. 41.

3247

1555

Abimelech Pontifice,
Ioram, Azaria, Iho Obed,
Hanani & eius filio Iehu
prophetantibus.

1555

3247

Zarā regē Aethiopiae parua manu vicit, qui irruerat in terrā Iuda cū decies cētenis millibus (i. milione) militū, & curribus trecentis, quantū exercitum nullus vnquā regum du ille memoratur in historijs, etiam profanis, 2. Para. 14.

Parua inquam manu, si conferatur cum hoste, alioqui Afa habebat in castris 580. hominum millia.

Zara victus decimo quinto anno Afae restituit quæcūque Sefac rex Aegypti de templo abstulerat. Chuseus siue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam statuit, vnam eis mare rubrum in Africa, alteram vltra in Arabia. Videtur vtriusque fuisse rex. 2. Para. 14.

Abimelech pontifex max. 3. Reg. 15. Hanani propheta bella in Asam exoritura, quod hominibus, non Deo fidisset, vnde & in neruum conicitur, 2. Para. 16. Hanani videns, Ioram propheta.

Iehu fili⁹ Hanani vaticinatur cōtra Baasa regē Israël, à quo & occiditur. 3. Reg. 16. Azarias prædicit regnū Israël, futurū absq; Deo vero, sacerdote, doctore & Rege. 2. Par. 15.

Afa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio suo Iosaphat. Vnde prima impietatis, & mox infelicitatis labe in regno Iuda: Aegrotans non quærit Dominum, sed medicos suo magno malo. 2. Paral. 17.

Regni eius vicesimo sexto rex Israël Baasa moritur, & succedit Ela filius. 3. Reg. 16.

Imò verò eius trigesimo sexto, Baasa ascendit in Iudam oppugnaturus Rama. Respondeo, vicesimo sexto non regni Afae, sed bellorum siue temporis, quo Afa bellis præfertim à Baasa per ann. 24. iactari cœpit. Ideo enim nominatim decem eius annis primis terra quieuisse annotatur 2. Par. 14. v. 1. Quibus si addas viginti sex bellorum, 36. incidet in hanc Baasæ expeditionem, qui & disertè 3. Reg. 15. vers. 15. bellum gessisse cunctis diebus suis (i. 24. ann. quos regnavit) cum Afa memoratur. Alijs à diuisione regni Hebræorum tricesimo sexto Baasa ædificauit Rama, vt nullus tuto posset ingredi, vel egredi de regno Afa. 2. Para. 16.

Sesoftris rex Aegypti tertius apud Aegyptios legislator Diod. li. 3. c. 5. Iust. Martyr. paran. ad Gentes. vbi Sesonchosis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 3. Reg. 16.

Profana Rege Afa.

Agésilau rex Lacedæmoniorum iustissimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euf.*

Benadab Syriæ, qui regem Baasa contra Iudam insurgentem vicit. Pseuseudes Aegypti.

Deductio Colonie Ionice 140. annis post Troiana tēpora. *Cle. Alex. li. 5. Stro. ex Aristarcho. vel 180. Euf. chr. ex. Philocoro.*

Ab Heraclidarum descensu ad conditam Ioniam fuere anni sexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratostene.*

SANCTISSIMI huius regis historiam Iehu filius Hanani perscripsit 2. Par. 20.

Remp. & religionem reformauit.

Legis doctores & magistratus probos vbiq; constituit.

Inualuit contra Israël, constituitque militum numeros in ciuitatibus Iuda dispositis præsidijs, etiam in ciuitatibus Ephraim, quas pater eius ceperat 2. Par. 17.

Religionis virtutibus clarus, vt proinde finitimos solo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

Abundauit opibus & militum seruatorumq; numero. *7bi.*

Anno 4. Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iunxit, Athalia filia in matrimonium Ioram filio collocata.

Eum ad Syriacū bellū secutus diuina ope seruatus est.

Vatem Iehu affinitatem illā increpantē benignè audiit.

Anni
Diluij

1514

3. Reg. 16

Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33. rege Assyriorum an 20.

Ieroboam Israelitarum, Nadab an. 2. mox Basa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7. Et Amri an. 12.

Atheniensium Tberisippo, deinde Phorba an. 31.

Lacedæmoniorum Labote, hinc Doristo an. 20. Agésilao an. 44.

Corinthiorum Prymina, deinde Barci an. 35.

Latinorum Carpæto Syluio, deinde Tyberino Syl. an. 8.

1555

6

3. Reg. 22

e IOSAPHAT, an. 25.

1580

Ioachas Pontifice.

1580

Anni Diluvij 1555 Ieha, filio Hanani, Abdia, Michæa. Iehiele filio Zacharia, Eleazaro filio Dodia, Elia & Eliseo vaticibus.

Anni mundi 3272

Assyriorum regibus.
33. Ophrateo,
4 Ophratene. ann. 50.

Israëliitarum Amri, Achab an. 22. Ochozia an. 2. Ioram an. 12 4. Reg. 3.

Iiisdem Lacedemoniorum, Corinthiorum, Atheniensium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

1580 4. Reg. 2

7
f IORAM an. 8.

1588

Pontificatum administrante Ioarib.

1588

Eliseo & Ionadab Rechabita prophetis.

Iterum Remp. constituit.
Bello finitimorum peritus ieiuniis & precibus victoriam obtinuit.
Inde cum Ochozia & Ioram ipsius Achab successoribus societatem renouauit, & cum Moabitibus congressus victor discessit.

Navigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomonis intermissam reperit, sed infeliciter, quod illius socios Israëlitas hæreticos admisisset.

Ioram regis Israel quinto obiit.
Elias curtus & auriga Israel, vir pilosus, zona pellicea incinctus magno zelo religionem tuetur. 3. Reg. Iâ trãstãtus in cælũ. 4. Reg. 2. ante decimũ octauũ regni Iosaphat, 4. Reg. 3. misit cœlitus literas ad Iorã regẽ Iuda, filiũ Iosaphat, in quibus facta eius explicabat. 2. Paral. 21. & Ioseph. lib. 9. Antiq. c. 2. Ita sanctis mortuis res viuorum sunt curæ.

Perperam enim vixisse, vsque ad obitum Ioram filij Iosaphat Shubertus nugatur.

Quidam Hebræorum putant Eliam in illo suo rapto laxatum corpore & in sua solutum elementa, vbi ad ignis phæram peruenisset, Kimhi in Malach. Alij nesciri quid ex eo factum sit, vt Ioseph. lib. 9. Antiq. c. 1. Talmudici seruari ad finem vsque mundi, quæ nostrorum etiam vetus est sententia apud Athanas. Dialog. 5. de Trinit.

Hinc Seder Olam, cap. 1.
Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti serie metiuntur, Adam Mathusalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias, Silonites, & Elias, qui adhuc superstes est & incolumis (ועדין דומרים) cap. 17. Apparebit secundo in aduentu Christi (hoc impletũ in Transfiguratione.) Deinde recondetur. donec tertio appareat aduentu Gog & Magog, Interea autem scribit gesta omnium ætatum & temporũ. Et paucis post versibus, Misit literas ad Iorã regem, annis septem post suam translationem.

Michæas Icmla prædicit populũ dispergendũ, & Achab regẽ Israel occidendũ. Tunc erant 400. Pseudoprophete. 2. Par. 18. quorũ princeps Sedechias & Eliezer. 3. Reg. 22.

Abdias vaticinatur in Idumeos, Ecclesiãq; ædificationẽ & propagationẽ libello vnico prædicit. Prophetas pascit in specubus. Nã Hebræi veteres hunc eundẽ esse tradũt.

Iahiel, & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Iosaphat.

Hiel reædificauit Hierico. 3. Reg. 16.
Profana Rege Iosaphat.

Quarto Rhodij mari potentes per 23. an. Euseb. Allobrox Gallos regit. Habis magnus post Gargorim auum crudelissimum Curetum rex in Hispania.

3272

Adad Syrorum, Osochor Ægyptiorum.
f IORAM rex Iuda Athalæ filia Achab coniux sequi cœpit peregrinam religionem. Socero quam patri propior. Nota quantum detrimenti & affinitas impiorum & hæreticorum afferat, è 2. Para. 21.

1280

Sacella collium instaurauit, quæ Iosaphat parer demolitus fuerat. Eliæ minas elusit, Idumeos & Lobnam defectione amisit.

Ab Arabibus & Palestinis bello petitus, demũ intestinorum doloribus per Biennium diuexatus, vt egeret etiã viscera sua multis morbis vita cessit. 4. Reg. 8.

3280

Idumei ergo qui à Dauidis tempore, imo vero Saülis sub ditione Iuda fuerant à Ioram deficiunt & priuatũ regnum constituunt.

Philistini autem & Arabes vastauerunt regnū eius, diripueruntque cunctam substantiam, quæ inuenta est in domo Regis, insuper & filios eius & vxores, vt non remaneret ei filius, nisi Iochas natus minimus (qui & Ochozias ad eandem memorabilem referuatus) *Ibid.*

Mortuo infirmitate pessima, non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias, sicut fecerat maioribus suis, neque sepelierunt eum in sepulchro regum. *Ibid.* (Nō quod apud Iudæos mortuorum cadauera comburerentur, sed aromata, vt eorum suffitu sepulchra perfunderentur.)

28 annos regni ei attribuit Kimhi 2. Paral. 22. Viginti autem fuisse suppressos à Scriptura post cladem ab Arabibus acceptam, quod in gloriosus deinceps morbisque pluribus & grauissimis affectus vixerit, illorum administratione Ochozias filio à populo commissa.

Sed istud est sine lege, imo contra legem loqui, vnde & mox refelletur.

Ionadab filius Rechab clarus propheta. 4. Reg. 10. Amicus Iehu regis Israël, ortus ad Hobab, siue Iethrone Mosis focero, cuius filij ex præcepto patris, tanquam peregrini & hospites super terram, seorsum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ædificabant, sementem non serebant, vineam non plantabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis siue instituti Rechabitarum, quorum regulam sigillatim percēset Hier. 35. cap. Eo enim vsque, hoc religiosorum virorum institutum durauit, nepe per 300. plus annos.

Hi similiter ex ipsius disciplina in perpetuum vino abstinebant, habitabant in tabernaculis, nihil possidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificiis, agris, viuicis, seminibus, etiam in communi. Vocantur scribæ siue doctores. 1. Paral. 2. vers. vlt.

Sub Ioram Iuarib summus pontifex. Sub Ochozia Iosaphat. *In Seder.*

Eliseus miris & inusitatis operibus insignis 4. Reg. 12. Ad eius ossium contactum suscitatur mortuus. 4. Reg. 13. Construxit cellas prophetis in Hiericuntis solitudine. Manauit institutum & loci religio ad posteros. Fuitque desertum hoc vsque ad Enagaddi ab Essenis habitatum, hominibus continentia incredibilis, de quibus postea.

Prophetæ munere fungitur apud Israelitas, siue 10. tribus, annos circiter sexaginta. Nempe à 19. Iosaphat, vsque ad Amasia Septimum.

Spiritum Sanctum perdidit in regum comiratu, nec si psalte ad citharam pulsante recepit. Res eius narrantur 4. Reg. 2. 3. 4. 5. 6.

Profana rege Ioram.

In Ægyptiorum historia, Cronographi iam hic sequuntur Herodotum (non Eusebium) qui suam relationem orditur à Cheope, quem regnasse ait annis 50. vsq; ad Psammenitum à Cambyse Persarum rege captum.

Rhodij mare obtinent.

g IMPERVS. In prælio aduersus Iehu opem ferens Ioræ regi Israël cecidit. Nam cum eo fœdus icerat, & aduersus Syrios iunctis viribus pugauerat.

Vixit & mortuus est, vt Athalia filium decuit.

Vt Ochozias plures vno anno regnauerit siue solus, siue aliter, non est probabile, ne sint à Roboam ad sextum Ezechia, quo euersum est imperium decem tribuum, 281. anni. Sic enim successio regum Israël, quæ continuata fere serie, successioni regum Iuda respondet in lib. Regum & Paralip. nimum. i. 242. annis ab altera superaretur. Nam

Anni
Diluvij

1580

Ophratene rege Assyrior. 34.
an. 50.

Ioram Israelitarum an. 12.

Agelao an. 30. Corinthiorum.

Agelao Lacedæmoniorum.

Mezade Athen. Archonte
an. 30.

Latinorum Agrippa Syluio.

IORAM SÆCVLO.

8

1588

2. Par. 21

g OCHOZIAS, qui &
Iochas an. 1.

1589

Anni Diluuij
1588
Anni mundi
3281

Jofaphat summo sacerdote.
Eliseo propheta.

Ophratene rege Aßyr. 34.

Ioram rege Jfraëltarum.

Lacedemoniorum Arche-
lao. an. 60.

Jisdem Corinthiorum &
Athenienfium.

Egyptiorum Cheope. an. 50.

Latinorum Aremulo Syluio
an. 19.

9
ATHALIA an. 6.

Ioiada Pontifice.

Eliseo propheta.

Ophratene Aßyriorege.

Jehu rege Jfrael, ann. 28. 4.
reg. 10.

Lacedemoniorum Archelao.

Corinthiorum Agelao.

Athenarum Mezade.

Egyptiorum Cheope.

Latinorum Aremulo Syl.
deinde Auentino an. 28.

10
IOAS Ochoziæ mi-
nimus filius, annis 40.

1589
4. Reg. 11
1595.
3. Reg. 12
1635.

à primo Ieroboam vsque ad vltimum Ofeæ, qui regnum illud amisit, anni tantum numerantur 241. Hinc adducor, vt credam cum veteribus Hebræis, quos sequuntur. R. Selo- mo, & R. Leui, errare eos, à quibus Ochozias 21. an. id est, 20. cum patre, & vno solus regnasse fertur, ex eo quod 2. Paral. 22. quadraginta duos annos, & 4. Regum 8. viginti duos tantum natus, regni clauum suscepisse proditur: Nā vtroque loco Ioram tantum octo anni, & Ochoziæ vnus assignantur. Qui igitur, inquit, potuit Ochozias, 42. ætatis inire regnum, cum pater mortuus sit quadragesimo? Num filius antiquior erat patre? audi R. Leui: Sane inquit, anni 42. qui recensentur in libris Paralip. non sunt accipiendi ab ortu Ochoziæ, sed à tempore quo viguit regnū Amri, quod Ochoziæ, qui erat de eius femine (ex parte matris) contigerit, vt occideretur cum Ioram rege Israel. Id apparet ex eo quod post 31. annum Aßæ, regnauit Amri an. 6. in vniuersum Israel (4. Reg. 16) & Achab filius eius 22. & Ochozias (alter) duobus. Ioram autem Rex quoque Israel, erat in anno regni sui duodecimo. Vides 42 annis regnum Israel stetit penes familiam Amri. *Hæc ille.*

R. Iose facilius ista narrat. Postquam (inquit) Afa dedit in vxorem filiam Amri, filio suo Iosaphat, Dominus consumere domum David cum domo Achab decreto sanxit.

Tres reges se ordine consequentes, Ochozias, Ioas, Amazias (Athalia prætermitto) quæ & ipsa miserrimè & iustissimè cæsa est, violenta morte perierunt, quod Deum certis criminibus offendissent.

Falso Philo ab Annio suppositus, posteritatē Salomonis in Ochozia desisse narrat, vt regnū Davidis ad familiam Nathan deueniret, nēpe seruato vno Ioab ex ea familia. Nā Ioas legitimus fuit Ochoziæ filius. 4. Reg. 11. 2. Par. 22.

Profana rege Ochozia.

Tyberino Syluio Latinorum rege submerso, ex Albulæ flumine Tyberis dici incipit.

ATHALIA regis Achab filia. 2. Par. 21. quæ suis consiliis impulit filium Ochoziam vt impiè ageret, 2. Par. 22. vt dicitur filia Amri Patris Achab. i. neptis. Nempe quia origo apud Heb. sæpe ad auos fertur. Non quod fuerit filia simul & soror Achab. Kimhi.

Extinguit totam stirpem Salomonis omnesque filios filij sui Ochoziæ, præter paruulum Ioas à Iosaba amita surreptum, quem Ioiada sacerdos clam domi in spem regni educauit. Indè que circiter 7. annos regnum tenuit seque in omnibus rebus iniquissimè gessit, quemadmodum Achabi & Iezabelis filiam decuit, donec eam Ioiada pontifex populo incitato de medio sustulit.

Iehu in Samaria delet Baalis, siue Beli cultū & tēplum. Azael rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athalia.

Pigmalion Tyri rex an. 40. cuius an. 7. soror Dido Carthaginè condidit. Ioseph. lib. 1. contr. Appian. Sed Appianus Alexadrinus eā conditā tradit 50. annis ante Troiā captā.

Felstinus Thuscoū rex Felstinā metropolim Thuiscorum cōdidit, & ei regioni, quæ postea Gallia Aurelia & Æmylia à Romanis dicta est, Felstinæ nomē reliquit. Cat. de Orig. i IOAS restaurandum curauit templum duorum superiorū principum impietate neglectū, imò verò per Athalia, penè dirutum, 4. Reg. 12, non tamen suis sumptibus, sed pecunia, quæ offerebatur pro pretio animæ. Ibid. bonus princeps initio, pessimus ad extremum.

Sex annis occultatus propter Tyrannidem Athaliæ, septimo productus à Ioiada pontifice, interempta Athalia.

3287
3287

in paternum solum collocatur. 4. Reg. 11.

Adulatione principum tandem mortuo Ioiada deprauatus adoratusque 2. Par. 24. iram Dei meruit. Vnde Azael rex Syriæ venit Hierusalem & interfecit cunctos principes populi. Ad quem propulsandū omnia ornamenta, quæ pater & auus suus templo intulerant, abstulit, vt regi daret.

Propter necem Zachariæ prophetæ à suis seruis interfectus est. 4. Reg. 13.

Non est hic Zacharias, qui post captiuitatem vaticinio claruit, cuius liber extat, sed alter, ille scilicet qui periit inter altare & ædem Mat. 23. Hieronymo interprete. Quamquam alij de tertio alio Zacharia locum Matthei exponant.

Ioiada pontifex, qui solus post Mosē vixisse 120. an. legitur. Zacharias eius filius, qui in ipso templo occiditur. Huius sanguis vsque ad aduentū Nabugodonozoris, instar ollæ bullientis, quasi vltionē deposcēs, feruisse traditur.

Ex quo Ioas Zachariam occidit, cessarunt Dei in polluto templo responsa & oracula ex Debir (secretiore parte templi in qua erat propitiatorium) & ex Ephod (ornamento Pontificio) Epiph.

Azaël, deinde filius Benadad, reges Syriæ.

Prophana Rege Ioas.

Hesiodus Alcreus poëta & sacerdos musarū, in Helicone, centū annis post Homerum, 32. ante primam Olympiadē ex Porphyrio. Scripsit deorū generationē in Helicone musarum instinctu. Quā Theogoniā Græcis primos Homerum & hūc Hesiodum composuisse, annis ante se quadringentis scribit Herodotus li. 2. Ita Hellenismus recentissimus: Et tamē nō à Deo mundi fabricatore, vt Ouidi⁹, qui hoc ad Hesiodū ex Hebræis addidit, sumpsit exordiū, sed à Chao, rudis inordinatæque materiæ cōfusa cōgerie.

Homerū & Hesiodū coniungit Herod. lib. 2. his verbis. Hesiod⁹ & Homerus, quos quadringētis nō amplius annis opinor ante me extitisse fuere, qui Græcis deorū prolē introduxerūt, eisq; cognomina & honores, & diuersa artificia & figuras attribuerūt. Cætera apud Gelliū. li. 3. cap. 11. & li. 17. c. 21. & Clem. li. 5. Str. Velleius lib. 1. 120. annis distinguit.

Lycurgus Lacedæmoniorū legislator, vel potius reformator, qui ad temperandum solum regum imperium Synedrion 28. seniorum addidit. *Plutarch. ex Platone.*

Carthago ante urbem Romā 72. annis ab Elifā Didone cōdita creditur. i. sub regis Ioas ann. 30. *Oros. li. 4. c. 6.* Hinc lingua Punica Syriacā redolet apud Plantū, & nomē Carthaginis Syrū est: Nā Carta apud Syros urbē significat. Go mediū. Cartago, quasi media vrbs. Tyri sc. media pars, ad eā ædificandā cum Didone confluxerat Pygmalionis regis an. 7. *Menander Ephesius apud Ioseph. cont. App. 143. an. & 8. mēsis post templum Salomonis Ib. ex Tyrionum archiuis.*

Phryges 5. obtinent maris imperium an. 25. *Euf.*

Ocrasapes rex Assyriorū, Anacyndrapes vocatur à Strabo. Nescias vtra prolatio potior, nā nomina regū Assyriorū, Aegypti & ceterarū mundi partiū apud Herodot. Prol. Strab. Euseb. &c. non satis purē ad posteritatē peruenerūt. Iuxta illud, nomen impiorū putrescet. *Prou. 10. & Eccl. 41.*

Sub extremam vitam Ioas Cyprij maris imperium sexto loco consequuntur an. 34. *Euseb.*

Bon Thuscorum rex, à quo regio Bononia, *Cato de orig.* k VICIT Idumæos, qui sub Ioram defecerant. Victi deinceps nullum habuerunt Regem. *Seder. c. 20.*

Post cædem Idumæorum, idola eorum assumpsit & coluit. Initio bonus, in fine impius. Occisus in Lachis.

Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas regē Israël,

Anni
Diluuii

1589

Ioiada & Pedaia Pontificibus.

Anni
mundi

3327

Zacharia Ioiada filio sacerdote simul ac propheta.

Ophratene, deinde Ocrasape 35. an. 42. Assyri regibus.

Iehu, deinde Ioachaz, an. 17. Israelis regibus.

Lacedæmoniorum Archelao.

Corinthiorum Agelao. Eudemio an. 25. Aristemede an. 35.

Atheniensium Mezade. Diogenete an. 28 Pherado an. 19.

Aegyptiorum Cheope.

Latinorum Auentino Syluio mox Proca Syluio. an. 23

1635

II

4. Re. 14.

k AMAZIAS an. 29.

3327

1664

Anni
Diluvij

1635

Sedechia pontifice.

*Amos regis Amazie fratre,
patreque Esaiæ & Iona, pro-
phetantibus.*

*Ocrasape Aſyriorum trige-
ſimo quinto, deinde Sargon,
ann.20.*

*Ioas & Jeroboam, ann.41.
Iſraelitarum Regibus.*

*Lacedæmoniorum Taleco, ſi-
ue Teleſto, ann.40.*

Corinthiorum Ariſtemede.

*Athenienſium Pharedo, de-
inde Ariphrone, an.20. Ar-
chontibus.*

Anni
mundi

3356

vel potius de victoriis & reſtitutione Damalci & Hemath (quam Antibchiam quidam eſſe volunt) & terminorum regni Iſraelitici facta per Jeroboam regem Iſraël contra Syros. Niniue eius tempore erat magna, ædens virorum millia centum viginti, itinere trium dierum. *Ion. 4. Diod. Sicul. lib.3.* Nam eam, vt Ionas, deſcribit, ambitu ſtadiorum 480. id eſt, leucarum 30. longitudine, autem ſtadiorum 150. id eſt, leucar. nouem: Concionatur in Ninivitas, vt ex eius libro conſtat. In Seder Olam reponitur ſub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Jeroboam rege Iſraël, qui Amazie & Ozie ſæculo regnabat, quaſi diuſſimè Ionas prophete munus exercuerit.

Discipulus fertur Helifai, miſſus ad conſecrandum Iehu in regem Iſraël in Ramoth-Galaad. *Seder c.18.* Vnum eundemq; eſſe Ionam, qui has duas prophetias fuderit, teſtantur Hebræi omnes, & Iosephus. *lib. 9. Antiq. cap. 11.*

Tarfum fugit ad declinandam ſibi impositam vaticinandi Aſſyriis prouinciam. i. urbem Cilicie, per mare Mediterraneum Iosepho, & Aug. vt inde littoribus Põri Euxini eiectus ſit, deindeque pedibus ſe Ninivem conuulerit. Vel Indiæ regionem per mare rubrum, vt inde ad littora ſinus Perſici vel Ninive, quæ erat ad Tigrim ſeſe infundentem ſinui Perſico, à Ceto euomitq; ſit.

Euerſionè Ninivis tunc Deus remiſit *Ioa. 4.* Nã multo poſt ſub alio rege accidit *Nab. 1. & 2.* Ita Sardanapalus nõdum illic regnabat, qui urbem, vitã & imperiũ perdidit.

Quidam hic inter Amaziam & Ozia e ſuo cerebro interregnum 10. aut 11. aut etiam 12. ann. faciunt, citra vllũ ſcripturæ veſtigium. Vnica regũ Iſraël & Iuda collocatione nituntur. Atqui illa, vt infra docebo, propter varios motus regni Iſraël eſt fallaciſſima, nec ſatis liquidò ſtatui põt, ob hæreſim ſecũ perpetuo magnas confulſiones trahente.

Ratio eorũ ſumitur è 4. Reg. 14. vbi Amazias moritur an. 14. Jeroboam filij Ioas regis Iſraël, & c. 15. vbi Ozias ſive Azarias Amazie F. regnauit anno 27. eiũdẽ Jeroboã. Nã inter 14. & 27. eſt ſpatium 13. annorum. Sed iam reſpondi Reges Iſraël nõ eſſe regulã Regum Iuda. Adde locũ productum ab iſtis nõ intelligi. Nam primũ aliud eſt regnare. aliud, regnare incipere: Secũdũ eſſe hyperbatõ, quatuor verſuum hoc modo. *Anno vigefimo ſeptimo (4. Reg. 15. v. 1.) Jeroboam regis Iſraël regnauit Azarias filius Amazie regis Iuda.* Hinc parentheſis trium verſuum (Sedecim annorum erat cum regnare cœpiſſet. & c.) Percuſſitque Dominus regem & fuit leproſus uſq; ad diẽ mortis ſue. Nã per hyperbatõ, illud, *Anno 27. Jeroboã referitur ad ſequẽtia, Percuſſitque hoc ſenſu 27. anno eius regnauit Azarias, percuffitq; illũ Dominus, ſive, 27. eius Azaria. regnatẽ percuffit.* Nõ quòd Azarias tũc regnare cœperit, ſed quòd tũc lepra percuffus ſit, nempe anno 27. Jeroboam, in quem incidebat Azarie 13. uſque ad finẽ vitæ ſuæ. i. 52. regni ſui. Tandiu enim leproſus fuit nẽpe annos 38. Quãuis enim lepræ eius Seder Olã 25. tantũ aſſignet, at Kimhi 1. Par. 5. triginta octo, quãdo docet Ioathan annis 38. Patris loco regnũ adminiſtraſſe. Ad hanc explanationem accedunt Talmudici, dum ſcribunt. *Hinc deinceps (id eſt, à 27. Jeroboam) Azarias regnauit regnum lepra infeclum.* Kimhi paulò ſubtiliũs ſumit numeros pro cardinalibus non ordinalibus, quaſi ſit interpretandum. *Annis viginti ſeptem (reliquis ſcilicet) Jeroboam regis Iſraël regnauit Azarias, q. d.* Non tantum 14. ſuperiores Jeroboã regnauit, verum etiam 27. poſteriores, vt totum regni eius curriculum emenſus ſit. Regnum enim Jeroboã fuit 14. & 27. id eſt, 41.

1664

3356

R. Leui etiã subtilius de 27. annis, quibus adhuc domus Iehu erat regnatura, nẽpe vsque ad cãdem Zachariã filij Ieroboam per Sellum factam, sicut prãdixerat Dominus. Hęc quidem prolixius, sed eripienda fuit nouis Chronologis occasio certã clarãque maiorũ Christi successione per impij & hæretici regni incertos obscurosque calculos inuoluendã, cùm contrã per clarã ratãmque pij & Catholici regni seriem, confusã impij oporteat euoluere.

Profana Rege Amasia.

Huius tempore collocatur Sardapanalus, cui occiso successerit Phul Belochus Græcis Tonolconcoleros, ann. 20. sed quam rectẽ mox.

Sargon potius reperias, Es. 20. qui sub sequentibus regibus vaticinabatur. Nam ibi videtur primus Assyriorum terrorem sui nominis mortalibus incussisse. Et si Kimhi illic Senacherib intelligat.

Strato Tyri rex, præter quem serui reliqui omnes dominos suos interfecerant.

Sefoncharis, siue Sencoris Ægypti rex, cuius pater Si- paris Deus habitus.

Sub hæc tẽpora cœpit regnum Macedonũ per Carra- num decimum sextum ab Hercule, à quo postea magnus Alexander fuit septimus decimus. *Velleius lib. 1. Soli. cap. 15.*

Regnum hoc Macedonia vsque ad Machabæos durat annos circiter 600.

Viennam Gallia, siue Allobrogum Venerius quidam Africa exul condidit anno mundi 3327. (sic enim legere oportet, quia Amasia Regis temporibus, non 4247. vt mendosẽ scriptum est Typographicarum operarũ culpa) temporibus huius Regis Iuda, & Auentini Latinorũ Regis, ante conditam Romam annis circiter 70. Et quia bi- nio perfecta fuit, ac ciuitatis formã adepta, primitus Bien- na nũcupata est: postmodum verò subtracto elemento B, eius loco V cœpit pronunciarĩ, indeq; Vienna vocata fuit. *Ioan. à Bosco Cœlestinus in Floriacensi Bibliotheca, Læo Xy- sto. pag. 5. vbi ad finem vsq; libri plurima, & rara, & iucunda curiosus læctor inueniet, quæ ad æternum Sanctæ huius ciuitatis decus, è tenebris Archiuorum, vbi hæctenus la- tuerant, in lucem produxit vir Doctus, & de re Antiqua- ria benemeritus. Liber autem Lugduni excusus est in 8º. apud Horatium Cardon 1605. sub hoc titulo: Floriacensis Vetus Bibliotheca, Benedictina, Sancta, Apostolica, Pon- tificia, Cæsarea, Regia, Francogallica, cum vtroq; Xysto ad diuersos, opera Ioannis à Bosco Parisiensis, Cœlestini Lugdunensis nunc primum è latebris emersa, ac Antiqua- riorum vsui exposita.*

Capranus Caprarum sequens gregem Edissam capit, & ab euentu Ægeam vocat, regniq; Macedonum funda- menta iacit. *Iustin. lib. 7.*

Phidon Argiuus mensuras & pondera reperit, cũ apud Latinos regnaret Procas Syluius.

I A Z A R I A S in libris Regum, Ozias in Paralipome- nis, clarum fuit pietatis exemplum.

Vrbes multas ædificauit. Turres itẽm in solitudine & opera publica. 2. *Par. 26.*

Zacharia Propheta plurimum vsus, cũmque requireret Dominum, fortunatus fuit in omnibus. Vicit Philisteos, Arabas, Ammonitas, Ægyptum, remotosque alios popu- los terrore sui nominis concussit.

Agriculturam coluit: Machinas bellicas ad iaculanda tela & saxa grandia è turribus aduersus hostes fecit.

Vbique fœlix, donec secũdis rebus elatus illicita præ-

A mi
Dilunij

1635

Ægyptiorum Cheope, deinde Cephrene, ann. 56.

A mi
mundi

3316

Latinorum Proca Syluius deinde Numitore & Amu- lio, ann. 40.

12

I O Z I A S qui & A Z A -
R I A S, ann. 52.

Ioele summo sacerdote.

Osea, Amos, Esaia, Iona, Zacharia Prophetis.

Sargone primo in Scripturis celebrato, (Nabonnazare) mox Phul. 37. ann. 48. Assy- riorum Regg.

1664

4. Re. 15.

1716

1716

3356

3408

3408

Anni
Diluij

1664

Ieroboam filio Joas, & per
ordinem Zacharia mens. 6.
Sellum mense uno. Menahem
an. 10. & Phaceia an. 2.
Israëlitarum regibus.

Cephrene Ægyptiorum, &
per ordinem Mycerino an.
6. Asychi an. 6. Sabacho an.
50.

Latinorum Amulio &
Numitore.

Romulo Romanorum Rege
primo an. 38.

1716

Anni
mundi.

3356

3408

sumpsit, incensum Domino quasi sacerdos offerens, et si ei
relisteret Azarias sacerdos, non tamen summus sed heb-
domadarius cum 80. alijs.

Postquam 27. annis regnasset, reliquis, id est, 25. ad vsq;
mortē leprosus. Filio interim regni administrationē demā-
data, Seder. ca. 19. Kimhi tamen Ioathā putat Patris loco re-
gnū administrasse an. 38. 1. Pa. 5. quasi tādū leprosus fuerit.

Eo anno, quo lepra percussus est 2. Par. 26. exitit terræ
motus prodigiosus, qui abiit in prouerbiū. Zach. 14.

Non modo quia Ozias temere & profanē munia pon-
tificia vsurpauerat, sed & quoniam multa mirabilia sub
eo contingerunt, primò exortus regnorum Assyriorū, Ba-
byloniorum, Macedonum, Græcorum, Romanorū à qui-
bus per ordinem mundus grauiter concussus est, 2. Aeræ
Chaldæorum, Ægyptiorum, Macedonum, Græcorū, Ro-
manorum, quibus antiquorum sæculorum Chronica ra-
tio, memoriæque mutata est, funditusque periisset, nisi sa-
cris literis fuisset conseruata, 3. Nouæ mundi superstitio-
nes, vt impij ritus præsertim Græcorum & Romanorum,
quibus antiquæ pietatis semina valde corrupta sunt.

Oseas & Amos vaticinantur in decem tribus obiter, et-
iam, in duas tribus, id est, regnum Iuda. Vicinorum item
regum futura excidia prædicunt.

Esaïas de Christo eiusque rebus gestis, de vocatione
gentium, reliquisque mysterijs ita scribit, vt potius Euan-
gelista, quàm vates videatur, inserens multas vaticinatio-
nes de plutimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio sanguine, ac
non tantum habuisse patruū Amaziā regem, sed & socerū
fuisse regis Manassis, à quo sectus miserè dicitur. Tam cla-
rus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Persarum nomina-
rit ducentis annis priusquam nasceretur & eius gesta de-
scripserit. Es. 45. & Vriā Sacerdotem centū antè annis, Es. 8

Prophetæ scriptores hoc sæculo incipiant.

Ioel (non propheta, sed alter) summum pontificatum ge-
rebat. In libris quidem Reg. & 2. Par. 26. Azarias sacerdos
caput dicitur, qui & viuebat tempore Ezechix, 2. Par. 21.
sed caput non illic significat summum sacerdotē, sed pri-
mum eorum qui allocuti sunt Oziam sacra tractantem.

Zacharias Propheta (non hic, quem occidit Ioas, neque
ille, cuius extat Prophetia, sed alius.

Externa rege Ozia.

Post Ocrasapem trigessimū quintum Assyriorum, vel
potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. Euseb. At-
qui ante hunc sequentes in Biblijs recēsentur Sargon, Es.
20. Phul, 4. Reg. 15. qui fuit diebus Manahem. Tiglath Pha-
lassar, qui diebus Romelię. Ibid. Salmanasar qui diebus O-
seæ c. 17. Senacherib, c. 19. & apud Herod, qui diebus Eze-
chix Assaradon, id est, Sardanapalus. Ibid.

Adde legationem Ionæ prophetæ ad Niniuitas hoc lo-
co narrari nempe sub Ozia & Ieroboā Ioæ filio è 4. Reg.
14. In ea autem ita Dei in præsens placata, calamitatem il-
lam extremam in aliud tēpus auertit, vt è Nahum appa-
ret, qui eam imminere denuntiauit regnate Menasse, pau-
lò antè Monarchiam Babylonicam.

Malo ergo pro 36. regibus numerare 41. & Sardanapa-
lum in posteriora tempora reiicere. Errorem auxit Meta-
sthenes Annij & similes auctores ab Annio suppositi, qui
Biblicos appellant reges Babylonicorum, cum Scriptura
disertè vocet Assyriorum.

Et certè Niniue adhuc imperabat, vt quæ ad Ionæ præ-
dicationem, qui hoc sæculo vigeat, cōuersa legatur. Quin

& adhuc

& adhuc stetit per annos ferè ducentos. Nempe vsque ad annum primum Nabugodonozoris, qui fuit quartus Iochim Iechoniæ patris. *Ierem. 25.* Idque iuxta prophetiam Nahum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Phul Belocum regem fuisse Niniue, qui ad Ionæ cõcionē pœnitentiam egerit nonnulli probabiliter sentiunt. Sed malo Sargonē, cui aiunt Phul imperium & vitā eripuisse.

Venit in terrā Israhel, & dabat Menahem ipsi Phul mille talenta argenti, vt esset ei auxilio & firmaret regnum eius *4. Reg. 15.*

Traiecto Euphrate primus Assyriorum tentauit Anā.

Tiglath Phalassar in ea cepit multas regiones. Salmanazar persecutus est victorias, Senacherib perficere conatus est, sed infœlix fuit ex Herodoto. Sardanapalus omnia perdidit.

Initium Olimpiadum 405. annis post Troiæ captiuitatem *Euseb. in Chron.* qui tamen initium illarum statuit primo anno Ioathan Ozia filij & successoris.

Secundo Aeschyli Atheniensium iudicis anno, auctore Iphito Elio, qui & mercatum, ludicrum certamen ad excitandam corporis animique virtutem efficacissimum Olympiorum constituit. *Velleius. lib. 1.* A quo tempore historia Græca vera creditur *lib. 1. Stron. a. ex Sefbio.*

Ex quo sæculum deinceps Historicum Varroni dicebatur, vt superius Mythicum. *Censor. de die Natali. ca. 21.*

Lycurgus Iphiti, qui primam Olympiadem ordinauit, æqualis. *Paus. lib. 1. Eliac. & Plut. in eius vita ex Aristotel.* Vix trecentis ante Platonem annis. *Plato in Minoe.* aut ante finitum bellum Peloponnesiacum, *Thucid. in Prolog.* Septingentis annis ante Ciceronem, vt par prope sit institutorum Lycurgi & Romæ antiquitas. *Cicero pro Flacco.*

Olympias spatium quatuor annorum, quod labeatur inter duos ludos Olympicos. Lycophronis interpret, quinquaginta menses (lunares) fuisse ait. Quaternorū annorum circuitum, itē iustrū interpretatur *Censor. de die nat. ca. 15.* desierunt celebrari Theodosij maioris ætate. In dictionibus substitutis. *Cedrenus.* vel vt alij, Constantino Imperatore.

Nulla certa historia extat ante Olympiades apud Græcos, neque vllum scriptum vetus barbarorum & Græcorum gesta declarans, *Iusti. Martyr. in parenetico.*

Temporum illustrium iniria (æras vocant Astrologi) in hoc cadunt sæculum. Nam,

Anni Chaldæorum, Macedonum, Aegyptiorum commune ferè habēt principium, scil. à Nabonazaro, quē Salmanazarem fuisse alij sentiunt, ego Phul vel Sargonem Assyriorum regem, 60. annis Salmanazare antiquiorem. Ita perspicitur, quàm sit istorum recens Chronologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit, quod ad hunc modum conuincitur. A Nabonazaro ad Augustū anni duntaxat colliguntur 718. *Ptolom. libr. 3. Almag. c. 8.* Ab vrbe condita ad eundem Augustū ann. 710. A prima Olympiade ad eūdem Augustum ann. 734. Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonazarem Ptolomei annis 16. & Nabonazares vrbis fundamenta an. 8.

Et si Censorinus *de die Natali cap. 21.* Annos Nabonazari, quos Aegyptij nominant, à primo imperij eius anno cœpisse narrat septingentis tribus annis ante Iulianos, & nongentis octoginta sex ante diem, quo scribebat. Nam iuxta hunc calculum Nabonazaris annis inciperent annis quinque post V. C. viginti octo post Olympiadas. Sed discrimen est valde paruum.

Hic ego incipio primā adolefcētiā monarchiæ Assy

Anni
Diluuij

1664

Lacedæmoniorum Thaleco,
deinde Alcane, siue Alcamente
an. 37.

Corinthiorum Egemnone,
an 16. deinde Alexandro
an. 25.

Phelostenno an 12.

Atheniensium Aripbrone,
& Per ordinem Thespeio,
an. 27. Agamnestore an. 20.

Macedonum Carano rege
primo an. 28. deinde Ceno,
an. 12.

1716

Anni
Diluvij

1664

OSIÆ OLYMPIADVM, ET ROMÆ CONDITÆ SÆCVLO.

Anni
mundi

3356

riorum, vltque adeo ab historicis decantatae. Nam ante hoc tēpus Euphratē minime traieciſſe probari poteſt certiffimē, atque ita colligi eſſe fabuloſa, quacunque de ea exteri ſcriptores prodiderūt. Sed & Regū nomina & ſeries, quam à Nino deducunt, atque hic etiam nos ex illorum ſententia inferimus, ſunt ſuſpectiffima.

Primo, quoniam eorum ne apiculus quidem in ſactis extat, vbi primæ antiquitatis res diligentiffimē designantur. Certē ſi tam potens & ampla fuiſſet iſta Monarchia, in tanto annorum ſpatio propter viciniam, illi commercium aliquod aut res alia fuiſſet cum Iudæis, cum Syris, cum finitimis aliis populis, quorum bella & res ſolet ſcriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ, Amraphel rex Sennaar, ſiue Babylonis, Arioch rex Elazar, Chodorlaomer rex Elamitarū, qui ſunt Perſæ, Thadar rex gentium, vt ſui iuris nominantur, *Genef. 14.* qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorrhæorum bella gererent. Iſtæ ergo nationes non erant tunc ſub iure Aſſyriorum. Tempeſtate Moſis & Ioſuë, cum Hebræorum fama feratur ad longinquiffimas quaſque terras perueniſſe, vt etiam è Meſopotamia Balaam vates fuerit excitatus, nihil de Aſſyriis, quos tamen præcipuè commotos oportuit, & cum reliquis regibus Orientis accurſere ad reprimendam, retardandamque tam numeroſi populi inundationem; qui non ſola Paleſtina contentus fore videbatur.

3 Per ſequentes deinceps Patriarchas, Reges, Prophetas, Iudices ſuccedentibus libris, Reges Syriæ, Meſopotamiæ, Damafci, Moab, Arabiæ, Ægypti Æthiopiæ, reliquarum ferè regionum Orientis, præterquam Aſſyriæ, perpetuo occurrunt. Nam de illa altum ſilentium. Quin & David Meſopotamiæ partem acquirit, nec vllus Aſſyriorum rex ſe ei opponere narratur. Aut nulli ergo erant ante Sargonem & Phul, qui primi nominantur & terrent regiones cis Euphratem, aut non valde potentes 4. *Reg. 15.*

4 Balaam in ſuo prædicto. *Nu. 24.* de Aſſyriis loquitur, vt valde infirmis qui nõ poſſent regulos iuxta Euphratē ſubigere, & vaticinatur de eorū ſub tempora nouiſſima incremento. *(ſinec inquit) robuſtum quidē nunc eſt habuaculi tui, at quādiu poteris permanere: Et poſtea, Heu quis victurus eſt quādo iſta faciet Deus: Quali multa adhuc ſupereſſet ſæcula.*

5 Ionas Propheta, qui vaticinabatur ſub hoc Amaziæ & Oziæ æuū, Niniuem quidem magnam urbē fuiſſe, & Regem habuiſſe narrat, at eum deſcribit vt potentem regno non multum extra Aſſyriam diſfuſo, quare ne regem quidem Aſſyriorum eum nominat, ſed Niniuæ.

6 Exteri ſcriptores qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis, Epochem ſiue principium Calculi figunt in Nabonaſſare Aſſyriorum rege annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424. vt Ptolom. *lib. 3. Almag.* tanquam inſigni aliquo principe, qui ſuperiores certa virtute & potentia ſuperarit, ac meritò principium numerandi ſecuturis ætatibus tribuere potuerit.

7 Hanc eandem Epochem ſtatuit Scriptura. Nempe circa annum 27. Oziæ, quando terræ motus ille prodigioſus viciffitudinum mūdi prænuntius extitit, & Phul, qui fortaſſe Nabonazar hoc imperium cœpit condere. Eo enim reſpexiſſe videtur *Eſaias c. 7. Adhuc 65. anni & Ephraim deſinet eſſe populus,* id eſt. 65. anno imperij Aſſyriorum, qui idē eſt ſexageſimus quintus Terræmotus Oziæ, Ephraim à Salmanazare euertetur. Hos enim annos reperies, vt & vidit Kimbi, à 27. Oziæ, ad ſextum Ezechiæ.

1716

3480

8 Hic primum apud prophetas, Esaiam, Oseam, Amos, & alios Assyrij nominis terror nationibus incutitur, virga furoris Domini appellatur, &c.

9 Iosephus lib. 1. contra Appionem, Berosum profert Græcos arguentem, vt multa atque aded præcipua de hac monarchia fabulatos.

10 In Assyria duntaxat regnatum est, annis quingentis & viginti ante Arfacem Medum, qui Sardanapalum sustulit *Herod. lib. 1.*

11 Semiramis, multo post Mosem ex Porphyrii li. 4. contra Christum citante Eusebio de Præp. imo verò non nisi quinque generationibus Nitocrim præcessit, quin in Assyria regnabat Medorum temporibus, proximè ante Cyrum. *ibid. Herod.* Atqui hoc tempus non est eius dimidium, quod huic Monarchiæ affingitur, sed nec bellum Troianum transgreditur. Vnde neque eius meminit Homerus, &c. Imo verò si tres generationes, vt lib. 2. ipse ait, centum annos duntaxat cõficiunt, ne dũ quidẽ Semiramis extitit hoc Ozia sæculo. Sed Manassis, annis circiter 160. ante Cyrum.

Postremo hæc Hebræorum est traditio, de qua R. Abraham Leuita in Cabbala, pag. 3. ערם בעולם משל ערם ושכא נכונה כצדק ומשל בהם כדכתיב ועברו אותו כל הנים

Atque hæc quidem aduersus vulgares historicos, qui nesciunt Assyriorum nomen, vt ut exortum dicatur è Nini remotissima radice, cœpisse duntaxat celebrari circa Ozia & Olympiadum, & Romæ conditæ sæculum.

Quoniam vero profanorum Chronographorum fundamentum in Nabonazare starnitur, audiamus quid de illo scribat *Ptolem. lib. 3. Almag. ca. 8.* Ab initio (ait) regni Nabonazaris præscas obseruationes continuè ad hoc vsque tempus conseruatas habemus. Vnde ad illud locorum radices reducimus. *Et post.* A regno Nabonazaris vsque ad Alexandri mortem colliguntur anni. 424. A morte Alexandri ad initium regni Augusti 294. & hinc ad decimum septimum Adriani 161. *Hæc ille.* Et vsque ad vltimum Cambysis sunt ann. 225. *lib. 5. c. 14.*

Ita Nabonazar non est Salmanazar, sed isto aliquis annis 60. antiquior, fortasse Sargon, quoniam à Salmanazare ad mortem Alexandri vix notari possunt an. 360.

Tempore Ozia, Amulius apud Latinos, Agamnestor vndecimus apud Athenienses regnabant. *Hieronym. epist. 3. ad Damasum.*

Romulus & Remus cum adoleuissent collecta latronum & pastorum manu interfecto apud Albam Amulio, auum suum Numitorem in regnum restitunt.

Deinde Olympiadis 6. anno 3. Romam condunt. Post Troiæ excidium 394. *Eutrop. Linius, Virgil. Æneid. vel 432. Plut. in Camillo, Solinus cap. 2. Halicarnas. lib. 1.* Hinc vt Florus annotauit in 2. Epitome. ad 20. Augusti, tempus fuit septingentorum prope annorum. Quos à 24. Ozia reperies.

Iuxta Hebræos in Cabbala R. Abraham, & historia eiusdem de rebus Romanis vsque ad principium regni Ismael. anno 6 Ezechia, quibus locis addunt Romulum & Remum anno Solari adiecisse duos menses Maium & Iunium, cū antea Italorū annus octo mensibus perficeretur.

A prima Olympiade ad Romam conditam, nonnulli docent colligi an. 24. *Clemens lib. 1. Strom.* Post Troiam captam 437. *Velleius lib. 1.*

Romulus & Remus attigerant annum vitæ 18. cū Romam conderent: *Dionys. Halic. lib. 1.* Romulus post fratrem interfectū, è vicinis vrbibus attraxit plurimos. Ex iis senatores centū cõstituit, vt negotiis publicis præesent. quo-

Anni
vrbis con-
dita.

1

OZIAE OLYMPIADVM ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

28

Anni
urbis con-
ditæ.

1.

Anni
mundi

3356

rum decem præcipuos, Patricios nominavit, q. populi pa-
tres 300. equites, & ter mille pedites, ad urbis præsidium
conscriptis, reliquum populum in tribus quatuor divisit
Suidas.

Curionum sacra instituit. Publicè eosdem ferè Deos,
quos Græci, ascriuit: Saturnum, Iouem, Iunonem, Martem,
Mineruam, Mercurium, Apollinem, Herculem. Itaq; pri-
ma templa Ioui Feretrio & Statori in Capitolio dedica-
uit: Nove Deos & quasi Romanorum vernaculos, cõse-
cravit ut Consum, & Tatiij sententiâ Cloacinam ex Ar-
nobio. Cætera ab aliis accesserunt, de quibus seq. pag.

Antimachus Teius Lyricus *Plut. in vita Romuli.*

Phœnices septimo loco maris mediterranei potesta-
tem adipiscuntur. *Euseb.*

Bebochorus Ægypti rex postea arripit. Mycerinus tam-
en ab Herodoto rex Ægypti hoc loco ponitur, qui sum-
ma pietate & clemētia vixit, deinde Asychis, & Sabachos.

Phul Belocho apud Assyrios regnante, Mediam occu-
pavit Arfaces, *Herod. lib. 1.* Sic regnum Medorum vsque ad
Cyrum annorum 300. fuisset. Itaque de eo postea verius
sub Manasse.

3408

Rhæcus in Samo plasticem comminiscitur.

Trieris prima nauigavit Corinthum. *Nang.*

3424

Lydorum regnum incipit rege Ardifo Haliattis filio.

Ibid. Euseb. Ante dicebantur Mœonij. Eius frater Tyrhe-
nus in Italiam venit, & Tyrrenā terram à se nominavit.
Hoc regnum 230. annis stetit sub novem Regibus, id est,
vsque ad Cræsum, qui quia Chaldæis contra Persas au-
xilium tulerat, cæsus est à Cyro sub annum eius decimū.
Quam summam reperies, à quinto regni Ioatham.

Lacedæmoniorum reges deficiunt, Nicander & Alca-
nas siue Alcámenes. *Euseb.* Post istos tamen Polydorum &
alios deinceps nominat ad 15. generationes, postremum
ponens Cleomenem Leonidis filium, qui capta ab Anti-
gono patria in Ægyptum fugit, vbi tandem occisus est à
Ptol. Philopatre Pausanias, eo ferè tempore quo Antigo-
nus Demetrii filius Athenas oppugnauit, aut paulò post.
Scilicet regnum potuit renouari.

Sabachos Æthiops pulso Asyche in Ægypto regnat,
ann. 50. Hic in scriptura Sua vel So appellatur. *4. Reg. 17.*

m SANCTISSIMVS fuit, prosperèq; regnū administravit.
Ammonitas stipendium argenti, tritici & hordei præsta-
re coëgit, non solum pietate, sed etiā fortitudine excellēs.

Eius primo ferè figitur initium Olympiadum, de quo
nos in Ozia Patre.

Michæas Morastites ex æquo stylum suum stringit in
duas & decē trib. vt titulus illius satis indicat. De Christo
multa vaticinatur. Vidit Oseā, Esaiam & Amos. Deinceps
Prophetarū successio perēnis. *Præf. Memoriam.* Sub Io-
athā prophetiā incipit, sub Achaz & Ezechia continuanit.

Porta speciosa & sublimis in tēplo à Rege construitur.
Razin rex Syriæ.

Tiglath-Phalassar anno septimo Ioathā imperiū adit,
decimo vrbes multas Galileam, & vniuersam terrā Nepht-
talim cepit, & in Assyrios abduxit. *4. Reg. 15.*

Cuius fortasse metu sub Ioatham filij Ruben, Gad &
dimidiæ tribus Menassis ad quadraginta quatuor millia
septingentos & sexaginta aggressi sunt Agarenos, Ietur,
Naphis, Nodab, Iimaelis filios, quibus pulsus illic habita-
runt vsque ad captiuitatem, *1. Par. 5.* (Babyloniam, alij vt
Kimhi Assyriacam.)

3424

Idē fecerāt diebus filij Ios. *i. 40. an. antè sub Ozia. Ibid.*

28
4. Reg. 15
44

Joatham eiusdem nominis
pontifice.

13.

m IOATHAM, ann. 16.

Osea, Esaias, Amos, Ozia, Mi-
chea, Morastite, Iona vati-
bus.

Phul, deinde Tiglath-Pha-
lassar 38. rege Assyriorum,
ann. 23.

Phacea, Israëlitarem rege,
ann. 20.

44

Annus vigesimus Ioatham nominatur, 4. Reg. 15. qui fuit quartus Achaz, nempe quoniam tunc indignabatur Scriptura, impium & profanum regem nominare, potius patrem mortuum nominat, qui non nisi alioqui regnavit ann. 16.

Profana Rege Ioatham.

Peloponnesium & Atheniensium maximum bellum, ut velut victi inuicem se mutuo subtraherēt. *Oros. li. 1. c. 24.*

Æschylus archon 12. Atheniensium. qua ætate Ioathā regnabat in Hierusalem, *Euseb. chron. ex Africano.* Ars sculpendi matmoris hoc tempore cœpit, *Plinius lib. 36. cap. 5.*

Ægyptij post Phœnicas octauo ordine maris ditioñē inuadunt.

Numa Pompilius Romæ sacra & ceremonias atq; pontifices Mosaicis cōsimiles instituit, *Tert. de Præscript.* quod in genere de omnibus Gentilium factis prodit Iustinus Martyr in Apolog. de cœna Domini verba faciens, siue Iudæorum imitatione: quorum tum florens erat nomen & imperium: siue Sathanæ instinctu, qui Dei simius, sibi eadem apud gentes exhiberi exoptabat, quæ illic Deus. Et sanè in illis inducendis dicebat se cum dea Ægeria cōgredi. Quamquam hunc cum dea congressum videatur commentus, ut suum inuentum populo adhuc rudi & Martio melius instillaret, atque religionis metu sibi fidelius obstringeret. Erat enim alioqui insignis deorum cōtempitor, & ceremonias, quas publicè colebat, priuatim libris ludificabatur qui post quingentos annos ex eius tumulo defossi iussu Senatus ea de causa in foro concremati sunt. Mirum autem cur Romani cum cunctarum Gentium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudæorum, quibus, uti dixi, magna ceremoniarum affinitate cōgruebant, locum apud se dare voluerint. Nec mihi satisfacit ratio, quam Cicero pro Flacco affert. Numen illud nimis abhorruisse à splendore imperij. Magis arridet quod Augustinus lib. 1. de consensu Euangelistarum c. 2. scribit non fuisse receptum, quia ipse solus volebat coli, ac eius religio cæteras excludebat. Nam illo vno prætextu Senatus olim rogatus, Christū inter deos vr̄bis referre recusauit, ut est apud Tertullianum. Annum in 12. menses diuidens) *Messala Corn. de progenie Aug.* decem mensibus, quos in anno suo instituerat Romulus, duos Ianuariū & Februariū postposuit *Onid. 1. Fast.* sic enim legendum, non *prapoposuit.* Nam 2. Fast. & 3. fuisse postremos anni menses docet. Eius calendarium tanquam vndecim diebus mancum C. Cæsar postea restituit & perfecit.

Sacerdotes creauit, Vestales Virgines sacrauit, Pontificem Max. primus declarauit, dies fastos nefastosque condidit. *Ibid. Messala.*

Pontifici sacra omnia exscripta exsignatæque attribuit, quibus hostiis, quibus diebus, ad quæ templa sacra fierēt. Nec cælestes modò ceremonias, sed iusta quoq; funebria, placandósque manes eum edocuit. Vestam, Quirinum Terminum, Fidem consecrauit. Flamines tres Dialectem, Martialem, Quirinalem, & Vestales Virgines 4. cum Vestali maxima, Salios Palatinos 12. qui Martis sacra curabāt, Fæciales 20. cum Patre patrato. Pontifices 4. cum Pont. Max. creauit, Rituales & Pontificiales commetarios scripsit. *E. Liv. lib. 1. & Dion.*

Picum, Tiberinum, Pylum, Picumnum, Laurentium, Floram, ceterosque Græcis ignotos Deos Romani aliis temporibus dedicarunt. Æsculapium serò populus ex Epidaurum ad pestilentiam depellendam aduexit,

Anni
vr̄bis con-
ditæ.

28

Sabacho Ægyptiorum.

*Romulo, deinde Numa
Pompilio 2. Romanorum re-
ge, ann. 43.*

*Lacedæmoniorum Alcane
rege ultimo. Deinde post re-
gnum instauratum Polydoro
eius f. ann. 53.*

*Corinthiorum, Phœlesteno, &
denique Automone, ann. 1.*

*Atheniensium Agamnestore,
deinde Æschylo, ann. 23.*

*Ardiso Lydorum rege primo,
ann. 36.*

44

Anni
mudi

3408

3424

Anni
urbis con-
dita

28

Macedonum Ceno, deinde
Tyrima an. 38.

44

15

4. Reg. 16

n ACHAZAN. 16.

60

Vria in Aaronis Cathedra
presidente.

Superioribus itémque Obed
prophetantibus.

Anni
mundi.

3408

& Cybelem è Phrygia victoriæ causa multo seriùs, quamuis Græcos Deos. Compitalia sacra in vrbe, Paganalia in agris Sernius Tullius edixit. Pauorem & Palloré Hostilius indigetavit. Duos viros Sibyllinos Superbus instituit. Regem factorû Brutus post exactos reges. Tres viros epulones an. urbis 558. Romitius Tribunusp.

Antiquissimi fuere Luperci, qui Panis sacra curabant, itemque Potitij, qui Herculis, iam inde ab Euandro, ante Æneæ in Italiam aduentum ordinati. Proximi 12. fratres Aruales & tres Augures, & 8. Aruspices, & Curiones 30. à Romulo omnes illati. Sodales enim Titios T. Tarius Sabinorum rex Romuli socius dedit, Quæ ita perpetuo habuerunt, nisi quod Augurum, Flaminum, Pontificum (qui sacris omnibus promiscue præerant, cum alij vel singulorum Deorum sacra duntaxat curarent, vel de singulis rebus Vestalium, triumvirum & Epulorum numerus, procedente tempore, auctus est, præsertim sub Sylla.

Post Numæ mortem ann. 535. Cornelio & Bebio coff. eius libri effossi sunt: 7. videlicet Latini de iure Põificio, & toridem Græci Pythagorici (id est, de illo genere Philosophiæ, quod postea secutus est Pythagoras. Nã post Numam vixit an. ducentis è Cic. de Orat.) siue de disciplina sapientiæ. quibus euertebat non modo deos aliorum populorum, sed etiam Romanos cum ceræmoniis à se cõstitutis, vt decreto Senatus publicè combusti sint. *Lucret. lib. 40. Val. lib. 1. Plin. lib. 13. cap. 13. Aug. de Civi. lib. 7. cap. 14. Lacl. lib. 1.*

Post Phelestinum regnavit Automenes Corinthiorum rex vltimus, post quem deinceps annui Principes *Nang.*

Sic Alcaas rex fuit Lacedæmoniorum vltimus, vt modò docui. Atque ita, vt duo hæc regna iisdem temporibus cœperant, ita & iisdem defecerunt, mox etiam Archontum Atheniensium principatus perpetuus in decennalem desinet.

3424

Si Numæ Pompilij superstitiones reuoluamus, si sacerdotalia officia, insignia & priuilegia, si sacrificantiû ministeria & instrumenta & vasa ipsorû sacrificiorû, piaculorû & votorû curiositates consideremus, nonne manifestè illam Iudeæ morositatem imitatus est. *Tertull. de Præscript.*

3440

Ceremonias Flaminibus imposuit Mosaicis congruentes de quibus Gellius lib. 10. cap. 15.

Annum castigavit adiectis mensibus Ianuario & Februario. *Plut. in Numa, vel potius Ianuarium primum anni esse voluit, secundum Februarium, Macrob. lib. 1. Satur. c. 13. Secundum Ouidium, vbi supra, postremos.*

Capitolium Romæ in monte Tarpeio extruitur.

Sibylla Samia insignis habetur Numæ temporibus.

Croton in Italia conditur à Myscelo quarto regni Numæ. *Diomysius Halic. lib. 2.*

Ephori apud Lacedæmonios Theopompi regis consilio creantur, *Pausan.*

Anno 17. post mortem Alcamenis cum hætenus sub regibus fuissent ann. 340. *Euseb. post Lycurgum ann. 130. Plutarch. sub Polydoro Alcamenis f. & Theopompo Nicandri regibus, non ad tollendum regium Imperium, sicut Eusebius existimauit, sed ad temperandum & coërcendum.*

Cynethon Lacedæmonius Theogoniam scribit. Cumelus & Archinus Poëtæ.

n DECENNIS genuit Ezechia, anno enim 20 regnû cõsequitur, 16. pòst moritur, id est ætatis trigesimo sexto. Succedente Ezechia annos 25. nato 4. *Reg. 16.*

3440

60

Superiores reges impietate superavit, imitatus impietatem regum Israel, & insuper statuas fundens Baalim siue Belis.

Finitimorum bellis petitus ad Gentilium Deorum opem confugit.

Contra Razim regem Syriæ & Phaceem regem Israël à Deo opem poscere ab Esaia iussus (cap. 7.) abnuuit, sed ad auxilium Tiglath-Phalassar Assyrij regis se contulit.

Ad eum inde, cum Damasci esset, profectus aræ maximæ Syrorum Deorum exemplar Hierusalem ad Vriam Pontificem misit, mandans vt similem fabricaret. Reuersus aram illam veneratus est, & Diis Damasci sacrificium fecit, idemque Vriæ Pontifici faciendum mandauit. 4. Reg. 16. In hoc nefariæ mentis piaculo diem functus 2. Par. 28.

Oded propheta milites arguit crudelitatis. 2. Par. 28.

Esaia Christum de Virgine, Micheas in Bethlehem nasciturum prædicunt.

Apud Assyrios Tiglath-Phalassar, 4. Reg. 15. & 16. Galileæ Damascū & Syriam capit, capto Razim rege, & populū transfert Cyrenem versus Æthiopiam. Medis quoq; imperauit, vt ex 4. Regum. 17. colligi potest. Cum eo amicitia Achaz iniit, eique dona misit, vt auxilio ipsius à rege Syriæ liberari posset, 4. Reg. 16. Sic paulatim in populi Domini perniciem attractus est Assyrius ab ipsismet domesticis, de quo varias querimonias prophetæ instituunt.

Vriæ pontifex inflectens se ad voluptatem apostatæ Achaz: Ecebolio similior, quā Ambrosio, 4. Reg. 16. Esa. 8.

Osee rex Israel permisit suis quotannis ter ascendere Hierosolymam ad adorandum Dominum, sustulitq; præfidia à superioribus Regibus ad impediendum & ascendentes intercipiendum posita. Hebr. in annal.

Cum Ioas permisisset quidem idolorum cultum, sed nō ipse eū sequutus esset, 2. Par. 24. Achaz primus regum Iuda religionem palam eiuuauit, & in Synagogas hæresim, peregrinorumque Deorum cultū intulit. Quem è sequētib; regibus soli Ezechias & Iosias penitus repudiarūt. Adeo tenax est impietas, postquam semel in regna admittā est. Vnde nec prius deliit, quam funditus populum Domini euertret, & in captiuitatem Babylonicam euomeret. Præcedentes aliqui reges, id est, Ioram Ochoazis, Athalia, mali huius origo, erant quidem deorum cultores. At Dei verū cultū publicè non insectabantur, sinentes quemque suo modo viuere. Ioas contra 2. Par. 24. postquā obiit Ioiada pontifex, delinitus obsequiis principum Iuda, acquieuit eorum petitionibus, permisitque, vt dereliquerent templum Domini Dei patrum suorum, & seruirent lucis & sculptilibus, id est, cum ipse catholicam religionem profiteretur, impietatem permittebat.

Profana.

Milesij imperium maris capefunt.

Athenis perpetui archontes esse desierunt, cū fuisset vltimus Alcmaon, cœperuntq; in denos annos creati per annos 70. ac deinde Resp. annuis commissa est magistratibus. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Chatope, vltimus Elix: Ex annuis primus Creū. Vel leus.

Primus Euphorus Elatus apud Lacedæmonios 130. annis post Lycurgum Plutarch. in Lycurg.

Elifeus Tyri rex à Salmanazare oppugnatur. Ioseph. lib. 9. Antiq. cap. 15.

O PRÆCLARI EXPLI & singularis pietatis princeps.

Anni
urbis con
dita

44

Tiglath Phalassare 39. & Salmanazare an. 10.

Assyriorum monarchis

Phacea, & ad extremum Osee an. 9. Israelitarum regibus.

Sabacho Ægyptiorum.

Numa Pompilio 2. Romanorum rege.

Lacedæmoniorum rege post regnum instauratum Polydoro Alcamenis f. an. 53.

Atheniensium Archonte Æschyclo, denique Alcmanone decimo tertio & vltimo an. 2.

Lydorum Ardiso.

Macedonum, Tyrina rege tertio.

60

Anni
mundi

3414

3440

Anni
vrbis con-
dita.

15

o EZECHIAS an. 29.

Anni
mundi

34 40

Neria pontifice.

ibid. 18.

89

Osea, Esaia, Amos, Mi-
chea vrbibus.

3469

Salmanazare, Senacherib
40. annis serè 7.

Filio eius Assar Adon. 41.
id est, Sardanapalo an. 10.
Assyriorum monarchis.

Merodac Babyloniorum
rege primo an. 52. qui & Ba-
ladan.

Osea vltimo Israelitarum
rege.

Setone Aegyptiorum.

Numa Pompilio, deinde T.
Hostilio 3. Romanorum rege
an. 32.

Lacedemoniorum Polydoro.

Atheniensium Carope Ae-
schyli f. primo decenali prin-
cipe, Aesimede 2. siue Aesti-
nede.

177

Elidico 3. per ordinem.

3469

Rem diuinam & bellicam præclare gessit.

Primum rei diuinæ opus fuit, primo regni mense ora-
tio ad populum pro religione vetere instauranda & tem-
plo aperiendo. 1. *Par. 29.*

Secundum, legitima sacrificiorum instauratio. *Ibid.*

Tertium, Paschatis relatio 4. *Reg. 20.* ad cuius solenne
sacrum populos Israël, siue decem tribuū aduocauit. Nam
nondum in Assyriam fuerant traducti. Eorum quidam ve-
nerūt, præsertim ex Aser, Menasse, Zabulon, Ephraim, Is-
char. Alij irriserunt.

Rerum bellicarum prima fuit egregia victoria de Phi-
listeis. 4. *Reg. 18.*

Secunda idque regni decimo quarto, de Senacherib re-
ge Assyriorum, qui iam post Salmanazar septimum impe-
rabat. E cuius clade secuta est imperij illius euersio, sub
initium Manassis. 4. *Reg. 19. Esa. 37.*

29. annos cum tribus Assyriorum regibus egit. Cum
Salmanazare, qui sexto eius post captam Samariam, vita
cessit. Cum Senacherib, qui eius 14. ab angelo profliga-
tus est, cum Assar-Adon, quem per decem annos neque
amicum, neque inimicum habuit, & eodem tempore cum
Merodac rege Babyloniorum, quo amico vsus est.

Ex quo apparet sub finem vitæ eius Assyriorum impe-
rium fuisse à Medis & Babylonijs extinctum.

Anei serpentis abusum sustulit, Idolorum, lucorum,
excelsorum idololatriam aboleuit 4. *Reg. 18.*

Merodac, siue Berodac filius Baladan rex Bab, *Hier. 50.*
regi Iuda è morbo conualescenti munera destinauit. *Ef. 39.*
Mardocepadus fortasse Proleutæo Almag. lib. 4. c. 6.
& 8. Adductus ad id fuit miraculo, quod sol per decem li-
neas, quas tantum descenderat, ad Orientem regressus
diem decem horis alijs auxiliisset, *Ef. 38.* Huius admirandi
Phænomeni meminit *Herod. l. 2.* Circa regni eius decimū
quintum, vnde primus Merodac & Assar Adonis videtur
concurrisset.

Ezechias coluit bonas artes. Nam & studiosus fuit Ma-
thematicarum, apud Chaldæos tunc vigentium. Vnde an-
num restituisse fertur, & leges posuisse de intercalando
tertio quoque anno mense Nisan (hodie Iudæi mensem
Adar, id est, Februarium intercalant, quod tamen in idem
recidit) & duplicando, vt ille esset mensium 13. & menses
lunares ad cursum solis accommodarentur. *Elias in Tishbi è
Talmudicis.* Hinc fortasse signum *Ef. 38.* de solis retroces-
sione ipsius ingenio accommodatum.

Horologium Achaz celebratur, cum Græci & Latini
trecentis annis ante Christum neque quadrantes, neque
horologia, neque horas haberent.

Amici Regis Ezechiz, mandato, autoritate, & suasioni-
bus eius, libros Reipublicæ vtiles non tantum compo-
nebant, verum etiam veteres, quos ederent, perquirebant.
Prouerb. 25.

Ezechiz sexto anno, vrbe Samaria potitus est rex Assy.
Salmanazar. Ita durauit hoc regnū annos ducentos quin-
quaginta octo, menses septem. Qui transmigrarunt, non
leguntur rediisse, quamuis credibile sit, eorum multos so-
lum patriam repetiisse sub regibus Persarum: è contra-
rio, duæ tribus, quæ in exilium exigi cepere post an. 113. sub
Ioachim (*Dan. 1.*) leguntur rediisse, & tamen earum pluri-
mi in exilio hæserunt. Quo factum, vt B. Iacobus episto-
lam ad duodecim tribus dispersas scriberet.

Cutthei siue Assyrij, in patria decem tribuum collocati
nunc primum vocati cæpti sunt Samaritæ, & vnus Dei

cultum vtcunque amplecti.

Tobias apud Ninivem captivus, vt constat ex eius libro. quem & Hebraice vulgavit ante paucos annos Germania, qui tamen non hoc tempore scriptus est, sed post reditum de Babylonia ex antiquis monumentis, vnde nec in primum Hebræorum canonem, qui mox post illum reditum conditus est, sed in secundum, è quo postea Ecclesia suo annumeravit cum opusculo Iudith, vt 24. veteris testamenti libri constituerentur. *Hilar. prolog. in Psal. Aug. l. 2. de doctrina c. 5. Conc. Cartag. 3. Galefius in Con. 70. epist. Quare & eum citat tanquam scripturam canonicam Cyp. lib. 1 contra Iudæos & li. 3. c. 11. epist. 52. 62. imò diuinam Scripturam vocat li. de Orat. Dom. lib. de op. & Eleem. de bono Patitur. & ad Fortun. c. 10. & 11. de mortal. Sic alij vt Iren. lib. 1 c. 34. Hilar in Ps. 129. Amb. li. de Tobia, & lib. 5. Hex. c. 4. lib. de Elia c. 10. Chryf. ad pop. ho. 13. Isid. lib. 6. Etym. cap. 1. Hieronym. Præfat. in Ionam, & Præfatio in Tob.*

Translatæ autem sunt 10. tribus ad Assyrios, 4. Reg. 17. vnde itinere anni cum dimidio, per angustias Euphratem transgressi, venerunt in Arlereth regionem hætenus inhabitatam ibi commemoraturi, 4. Exra. 13. Colchidis partem aut regionem aliquam illi propinquam nonnulli esse suspicantur, quòd Colchi more Iudæorum, infantes circumciderent, teste Herod. lib. 2. Ego puto esse veterem Tartariam ad desertum Belgian in Orientis Septentrionalis angulo, è qua illi sub annum Christi 1200. Duce Cingis erumpentes, cum antea ignoti essent & loco nomine, imperium Cham Tartarorum, quod hodie memoratur, constituerunt. Nam in Hebræorum annalibus apud R. Selomonem in 27. Esaiæ, decem tribus in Oriente fuerunt perditæ. Facile amplexæ sunt Mahometismum, quòd iam ab æuo circumciderentur, & corrupta quadam Mosaicæ religionis specie tinctæ essent.

Palæstini, ex quo ceciderunt regnante Ezechia, caruerunt deinceps gentili rege. *Seder Olam ca. 20.*

Merodac Baladan cum duodecim annis in Babylone regnasset, omnem Assyriorum potentiam ad Chaldæos transfudit, occasione cladis Senacherib non modo regnum suum in libertatem asserens, sed & augens, indeque regnavit ann. 40. Quare Ierem. cap. 50. regnum Merodac vocat regnum Babylonis, quod is primus auctor huius regni post labefactatos Assyrios fuerit. Et cap. 1. *Cecidit Merodac*, id est, rex Babylonis vltimus Balthazar, quasi transmisit nomen suum ad posteros, vt Ptolomæus, Cæsar, &c.

Salmanazarem Assyriorum regem recentiores Chronologi putant esse Nabonazarem Ptolomæi lib. 3. cap. 8. & lib. 4. cap. 8. Almag. quod supra impugnauimus. Quicquid sit, apud eum nomina & sæcula regum Babylonicorum & Assyriorum videntur ficta aut corrupta, vt proinde ex eo nihil certo statui possit, nedum chronologia, vt isti faciunt, describi, nisi forte imaginaria.

Senacherib Pelusium oppidum Aegypti obsedit, sed audiens Taracam regem Aethiopum regi Aegypti auxilio properare ac per desertum iter facere vt ex improviso agrum Assyriorum inuaderet, re infecta recessit Hierosolymam, vbi eius exercitus pestilentia deletus. *Ioseph.*

Imò verò Angelus eius exercitum consumpsit, propter blasphemiam: ipse autem in Deorum tuorum fano Ninivæ sacrificans, a filiis interficitur.

Qua plaga res Assyriorum ita fuerunt afflictæ, vt nullum

Anni vrbis condita.

60

Anni mundi

3440

Lydorum Ardiso, & per ordinem Aliatte an. 14.

Mele an. 12.

Macedonum Tyrima rege tertio, deinde Perdica an. 51. de quo Herod. lib. 8. & Soli. cap. 14.

Synodus quarta de restituenda religione, templo, festis, & re diuina, iuxta dispositionem & canones David regis, Asaph, & Gad videntis, & Nathan propheta. 2. Par. 29. & 36.

89

3469

Anni
urbis con-
dita

60

EZECHIA ET VRBIS CONDITAE SÆCVLO.

Anni
mundi

3440

deinceps verum monarcham habuerint. Nam ex hac tāta clade, sequuta est imperij perturbatio, mox laceratio, atque distractio ex variis filiorum diffidijs. Denique eversio ac perniciēs, Babylonio rerum summam liberis & propinquis Senacherib eripiente. Horum meminit Herodotus, & nomen *σαναχάειρος* retinet, addens statuam eius in templo Aegyptiaco positam, cum hac inscriptione, *εἰς ἐμῆς ὀφθαλμοῦν εὐσεβείας ἔστω*. in me aliquis intuens pius sit,

Reuersus in Assyria Senacherib, iratus ob plagam Hierosolymæ acceptam per 45. dies multos filiorū Israël occidit. *Tob. 1.* paulò post in templo Nizra Niniuæ occisus 4. *Reg. 19.*

Simeonitæ relictis suis sedibus, quas obtinuerunt partitione Iosue, quærunt nouas sedes, & partim in Aethiopiā casis Nomadibus migrant, partim in montem Seir. i. Idumeam, partim in Amalec (Arabia regionem) 1. *Par. 4.* hoc videntur metu Assyriorum fecisse.

Apud Aegyptius Sethon sacerdos Vulcani & Rex, conflictit cum Senacherib rege Arabum & Assyriorum. *Herod. lib. 2.*

Huic Tyraca rex Aethiopum auxilium tulit. *Ioseph. li. 10 Antiq. cap. 1. & 2.*

Tyraca rex Aethiopum potentissimus, in Senacherib Assyriorum monarcham oppugnantem Hierosolymam. Ita reges Aethiopiæ a temporibus Salomonis peculiarem curam terræ sanctæ gesserunt. Quod impensè, tanquam hæreditarium, hodièque facit potentissimus Aethiopum rex Preto-Ioannes. Vtinam Deus immortalis illi palmam hanc referuet, vt maiorum vestigia persequens terram illam è Turcica feritate tandem liberet, dum nostri principes neglecta religione & conditoris sui monumentis, ignauia, libidini vel ambitionibus turpiter feruiunt.

A primo rege Aegypti ad hunc Sethonem vltimum decem annorum millia fluxisse fabulabantur Hierophanta Herodoto, ac eo tractu solem quater sui ortus locum mutasse. *lib. 2.*

Regnat tandem filius Senacherib Asaraddon (Phul cognomento Regum Assyriorum) id est Sardanapalus, si vestigijs litterarum aliquid tribuendum sit, 4. *Reg. 19.* Hunc Nabugdonozor exiit imperio, & ad incendium compulit, vel potius cum Arbaeto Medo Berodac Nabugdonozoris auus. Nam Nabugdonozoris auum Merodac sine Berodac (vtrouque enim vocabulo nominatum) fuisse, qui imperium Sardanapalo ademerit, ex eo perspicuum puto, quòd sub illa tempora iste imperium Orientis affectare cœperit. *Esa. 30. & 4. Reg. 20.* Quinimò R. Salomon è Talmudicis historiis in 3. caput Danielis narrat Nabugdonozorem vnum eorum Angelis, missi diuinitus ad istius delendum exercitum.

Quamquam potius id de patre vel auo Merodac crediderim, quia Nabugd. nimis fuisset senex temporib. Babylonice captiuitatis: itè quia Iosephus & reliqui historiographi Orientis, quinque Reges faciunt huius Babylonice monarchiæ, quam tamè Nabugd. magnus ad summum apicem perduxerit. Reges Assyriorum præcedentes è libris Regum & Paralip. sursum versus ad prisca sæcula, quibus eorum imperiū floruit, facile perduces. Hoc modo Assar-Addon, Senacherib, 4. *Reg. 19.* Salmanazar. *Ibid. ca. 18.* Teglat Phalassar, *cap. 16.* Phul, *ca. 15.*

Cùm Salmanazar paucos adduxisset è diuersis regioni-

89

3469

bus colonos in Samariam, postea Assar-Adon. i. Sardanapalus, repleuit terram decem tribuum nouis habitatoribus, præsertim de Cutha regione Persarum, qui suscipientes circumcisionem per sacerdotes Israël è captiuitate euocatos, & legitima Dei, atque libros Mosis quinque, nihilominus deos suos patrios in excelsis colebant. Vnde florentibus Iudæis, eos suos vocabant propinquos. Aliàs cum illis perpetuas exercebant inimicitias, eorumque hostibus intestino quodam odio sese solebant adiungere. *Ioseph.*

Quod hæreticorum est contra catholicos ingenium & mos.

Multi interim ex 10. tribubus in regnum Iuda confugerunt. Multi latitarunt, partim in speluncis, partim inter vicinas gentes, qui post reditum regis Assyriorum, redierunt ad sua, & habitauerunt cum Samaritanis. Ita desuit regnum hæreticum post annos 258.

Eodem tempore ablata est gloria Moab (per Salmana-zarem scilicet) tribus videlicet annis post mortem Achaz *Esa. 14. & 16.*

Externa.

A clade Senacherib ad principium victoriarum Nabugdonozoris, computantur anni 107. Et sanè tot reperiuntur à 14. Ezechia (quo Senacherib illa clade est affectus) vsque ad tertium Ioachim, qui fuit primus Nabugdonozoris. *infra.*

Sardanapalus Tarsum & Anchialon vrbes Ciliciæ maritimas condidit vno die. *Stephan. de Urbibus.*

Domitis Assyrijs, Merodac Babylonius tenuit monarchiam, cuius vt regis Babylonie iam potentis sub Ezechia, meminit Elaias cap. 39. Mardocempadus Ptolomæo.

Externi scriptores narrant, Phul Belochum (quem putant esse Belodac, 4. Reg. 20.) & Arfacem Medum bello aggressos fuisse Sardanapalum muliere corruptiorem, seque Sardanapalum incensa regia & familiam flammis Babylonii consumpsisse, durasse autem incedium dies quindecim, annis post Abraham mille ducentis (regnante in Iudæa Ezechia) id est 1331. ab Abrahæ morte iuxta nostram supputationem.

Arfaces siue Arbaces, siue Arbaetus dominatus est Medis & Persis, vixque se eius posteritas tutata est montibus aduersus Babylonios, vsq; ad Darium Medum, & Cyrum Persam.

Errant ergo Germani historici & chronologi, qui secus scribunt & Belochum accipiunt pro Phul rege Assyri Ozia sæculo, quem & aiunt pullo Sardanapalo regnum Assyriorum & Babyloniorum occupasse, atque hinc cœpisse nouum Assyriorum regnum, vsque ad Nabugdonozorem. Nam noui istius regni apud Assyrios, nullus probatus auctor recordatur.

Melius Ioseph. lib. 10. Antiq. cap. 3. Tempore Ezechia. Assyriorum imperium à Medis euersum est. Addo ego, & à Babylonijs, vt *supra.*

Mardocempadus cum 12. annis regnasset Babylone, magnam accessionem suo imperio fecit, vt iam monarcha appelletur annis Aegyptijs 28. à regno Nabonazaris. *Ptol. lib. 4. ca. 6. & 8.*

Romæ Tullus Hostilius tertius rex, an. 32. qui primus fascibus & purpura vsus, Fidenates, Veientes, & Albanos vicit, & urbem Cælio monte amplificauit.

Hydromantia à Persis in Italiam affertur.

Anni
vrbis con-
dita.

60

In ea etiam quarta Synodo de reliquis decem tribuum colligendis & ad Pascha & alia legis statuta conuocandis tractatum est. *Ibid.*

Ibi & actum videtur de libris Prophetarum conquirendis, maxime Salomonis, *Prouer. 25.*

EZECHIAE ET VRBIS CONDITAE SÆCVLO.

8

Anni
urbis
discr. con-

Anni
mundi

60

3440

Archilocus Parius poeta Iambicus, quem ob mordacitatem Lacedæmonij vrbe eiecerunt. *Cic. 1. Tuscul. regnante Tullo Hostilio, Cornel nepos.*

Apud Ægyptios Psammeticus regnat an. 54. 10. scilicet cum vndecim aliis, solus 44. à quo res Ægyptiorum exponere incepit Herodot. lib. 2. post quem Nechao, de quo postea. Pueros Græce docuit, Græcis locum, qui castra dicitur, ad inhabitandum concessit, *Herodot. lib. 2. Diod.*

Ægyptij cōfusis rebus per bella ciuilia, 12. ex senioribus regno præficiunt, qui simul 15. annis Rempub. administrant. *Diod. Siculus lib. 2. c. 2.* labyrinthum mirabilem ædificant. *Herod. lib. 2.* Inter hos vnus Necephos, siue Necus pater Psammetici proximi regis sex annis regnavit. Quo à Sebaco Æthiopum rege occiso, eius locum subiit Psammeticus filius. *Herod. lib. 2.*

Anni 2. Olympiadis 9. Polydoro & Theopompo regibus Lacedæmonij Amphæam oppidum Messeniorū occuparunt, quo tempore Æstinedes Æschili F. quintum iam annum Athenis præerat. *Paus. lib. 4.*

Bellum Lacedæmoniorum vicennale contra Messanos propter stupratos vir gines, initium intestinorum bellorum Græciæ. *Oros. lib. 1. c. 21.*

Messana tandē capitur, & per 80. annos subiicitur. *Pausan.*

Euphaes filius Antiochi rex Messen. sub tempus belli, quod annos 20. durauit. *Pausan.*

Syracusæ & Catina in Sicilia conduntur. *Nangiac.*

Mare obtinent Cares. *Ibid.* Item Lesbij.

Calchedon condita. *Nangiac.*

p ANNO 12. regnum est consecutus Quantum pater colenda pietate laudis fuit consecutus, tantum ille in exercenda impietate amisit, vsque adeo vt eius flagitium Deum ad excidium Iudæorum incenderint.

Fuit Iudæis, quod Achab olim Israëlitis. Nam excelsa erexit, quæ Pater destruxerat. Extruxit aras & Baal fecit lucos. Astra coluit.

Idcirco captus est ab exercitu regis Assyriorum victusque ductus Babylonem, 2. *Par. 3.*

Sic appellat regem Chaldæorum siue Babyloniorum. Nam & ibidem Babylonem non Niniuem adductum testatur, quasi proximis annis regnum Assyriorum. quod fuerat in Niniue collocatum, iam à Babyloniis esset delatum ac Babylonem ad Euphratem translatum.

Restitutus pacta Babyloniis societate & fide, adhortatus est populum, vt relictis Idolis Dominum coleret, tumque simulachra & aras alienas euertit, & extra urbem omnia proiecit. 2. *Par. 33.*

Ozias propheta, siue Hozai, è cuius sermonibus extat precatio Menassis pœnitentiam agentis. 2. *Par. 33.*

Ioel de duabus tribubus, earumque per Christum restitutione. Nahum in Niniuitas, qui vastauerant decem tribus: Abacuc in Chaldæos & Nabugdonozor, qui duas, scribunt. *Hebraei in Seder Olam.*

Nahum tamen ponitur sub Ioatham rege, à Iosepho, lib. 9. cap. 11.

Idque fortasse, quia illa Niniuis euersio, quæ Deus primū nuntiarat per Ionam, deinde pœnitentia eius motus in aliud tēpus distulerat, videtur facta à Merodac Baladan qui Assaradon, iam decimum annum imperantē extrinxit sub initiū Menassis, vt rectè Olymp. & Suidas scripsere, vt inde appareat eor rex Menasses, nō Niniuem sed Babyloni-

89

16

3469

4. Reg. 21

MENASSES an. 55

144

Osaia Pontifice.

3524

Ioële, Nahum, Habacuc, prophetis.

Arbaeto an. 28. Phraorte an. 22. Medorum.

Merodac Babyloniorum rege, deinde Ben Merodac, in 45.

Tullo Hostilio, Anco Martio an. 24. Tarquinio Prisco an. 38. Rom. regibus.

Lacedæmoniorum Polydoro, deinde Eurycrate an. 38. Anaxandro an. 50.

3524

nem traductus fuerit.

Quo tempore & Arbaſtus partem imperij Aſſyrij ad ſe rapit, & regnum Medorum condit, quouſque Nabugdonoloſor Niniuem & Medos ipſos in ſuam poteſtatem redigit, *Iudib. 1.*

Niniuitarum ſubuerſio, quam prædicebat, facta poſtea putatur à Nabugdonoloſore anno regni primo, *Heb. vel iuxta Eufebium & Herodotum lib. 1. à Medorum rege Cyaxare proauo Cyri circa tempora captiuitatis Babilonicæ, 150. annis poſt Ionam prop hetam.*

Noſtri ſimiliter Ioſelem *ויצטפור* Oſeæ faciunt ſub Ozia. Videre quidem potuit Oſeam ſenem, ſed non Oziam regem, quia omnino vixit ſub Menafſe, & ſcripſit. Non enim facit mentionem Iſraël, quaſi iam eſſent abductæ decem tribus in captiuitatem. Deinde de Iuda ſolum vaticinans, de reliquiis earum cum domo Dei delendis prædicat.

Menafſe rex 22. annis perſeuerauit in ſua impietate, reliquis reſipuit. *Seder cap. 24. Kimhi in 4. Ezech. 40. totos annos impiæ ipſius vitæ, 15. dütaxat reſipiſcentiæ tribuit.*

Tractus fuit Babilonem captiuus ob ſcclera, & denuò ſuis ob pœnitentiam dimiſſus à Merodac, qui eo incipiebat transferre imperium, & viam Nabugdonozori nepoti præparare ad tantam imperij molem.

Iuxta alios à Ben Merodac, qui circa regnum eius trigefimum ſextum regnare cœpit.

Serra Eſaiam patrualem ſuum diſſecuit, quod clamarer, Audite principes Sodomorum, &c. *Hiero. in prima Eſa. è Trad. Hebr. cum Eccleſiam ſuis vaticinationibus illuſtraſſet annis circiter 90.*

Externa.

Ægyptus poſt Sethonem Vulcani ſacerdotem, duobus annis rege caruit. Deinde 12. duces habuit, qui æquali poteſtate adminiſtrarunt annis 10. quorum vnus Pſammeticus, nomine, ſolus poſtea regnum occupauit. *Herod. & Diodor. lib. 1.*

Athenis mutata Reip. forma, magiſtratus annui creantur. Tum ciuitati nullæ erant leges præter principum decreta, *Nang. Velleius lib. 1. Pausan.*

Midas rex Phrygiæ, qui obliquam tibiam inuenit. *Plin. lib. 7. c. 56. & barbarorum primus, donaria ad templum Delphicum miſit. Herod. lib. 1.*

Byſantium à Pauſania Spartanorum rege in Thracia conditur.

Nudipedalia primùm Lacedæmone ſunt acta.

Archilocus adhuc viuus, cuius libros vrbe exterminarunt Lacedæmonij, quod parum eſſent pudici. *Valer. Max.*

Simonides & Ariſtoxenus muſicus.

Romæ Ancus Martius rex 4. an. 38. qui primus ſalinas inſtituit, Oſtiam ſuper mare condidit, Auentinum & Ianiculum vrbi addidit.

Apud Medos, Cardiceas, Arrecamis, Deioeces de imperio dimicant, & ſimul regnant. *Diodo Herod. poſt tres annos ſolus obtinet Deioeces ſiue Arbiones, qui Ecbatana condidit, & primus verus Medorum monarcha fuit.*

Apud Macedones Argeus, apud Ægyptios Merres Æthiops.

Bellum Lacedæmoniorū cū Meſſeniis per an. 17. *Paus.* Sibylla Samia ab aliquibus hic locatur.

Poſt Sardanapalum Arbaces eius præfectum regnum Medorum condidit in annos 128. vſque ad Cyrum.

Anni
vrbis con-
dita

89

Anni
mundi

3469

Athenienſium Hippomene
quarto decennali principe,
Leocrate quinto.

Absandro ſexto.

Erixia ſeptimo & ultimo.

Sethone Ægyptiorum, dein-
de poſt interregnum ann. 12.

Pſammetico primo noui re-
gni Ægyptiaci rege an. 44.

Mele tertio Lydorum rege, &
per ordinem Candale an. 17.

Gige an. 36.

Macedonum, Perdica rege
quarto, deinde Argeo an. 38.

MENASSIS.

144

3524

Eius tertio decimo incipit Ieremiæ prophetia vsque ad excidium vrbis.

Helcias pontifex aperiens Arcam, vt pecuniam e templo afferret ad ipsius restorationem, inuenit librum Deuteronomij, quem Moses in ea reposuerat & fortasse manu sua scripserat. Non quod alioqui nulli eius essent alij codices. Nam quod legitur, librum legis deperditum reperisse, sic est intelligendum. Moses 13. exempla suæ legis manu sua exarauerat, singula singulis tribubus dederat, & tredecimum inter sacra vasa, & q. λείψανα reposuerat. *Heb.* Adeo autem erat status religionis illa tempestate corruptus superiorum principum perfidia & improbitate, vt liber legis inter sacras reliquias repertus haberetur pro re noua & inaudita. *Kimhi in 8. cap. Osee.*

Alij hunc librum absconditum fuisse Manasse regnante credunt, tum cum is legem aboleuit & gentilium religionem alciuit.

Sophonias, quod iam decem tribus abductæ essent in Assyriam, de duarum reliquarum deuastatione atque captiuitate prophetiam rexit.

Rechabithæ mandato patris in perpetuum vino abstinent. *Iere. 35.*

Helcias summus Pontifex & Propheta. Vrias propheta *Ierem. 26.* quem Esaias nominarat multis ante annis. *Esa. 8.*

Olda prophetissa floret: scolas Hierosolymitanas moderatur. *4. Reg. 22.*

Ieremias concionatur, Threnosque edit in necem pij regis Iosifæ: inchoatum suum prophetiæ librum, sequentibus regibus absoluit, de quo paulo post.

Baruch Ieremiæ notarius & propheta.

Ieremiam scripsisse duos postremos libros Regū, produnt in Talmud. cap. 1. Baba Batra. Dictauit etiam librum comminationum, *Iere. 36. 45. & c.* qui non extat. Apud Taphnas in Aegypto à populo lapidatione tollitur. *Hieron.* Hebræi tamen in Seder rediisse ferunt ex Aegypto, cum Baruch, saluum & incolumem anno Nabugdonozoris 27. quo ab eodem capta est Aegypcus. Vide *R. Selo. 44. cap. Ierem.*

Externa.

Necho rex Aegypti Psammetichi filius ducere conatus est fossam, e Nilo in Sinum Arabicum, siue Rubrum mare. *Herodot. li. 2.* bellum gerit cum rege Chaldæorum, *Ibid. & 2. Paral. 35. Ierem. 46.*

Ambitū & magnitudinē Africæ per Phœnicios nautas vestigauit, qui eam totam biennio à mari rubro exorsi circum nauigarunt, & æquinocetialem transgressi medio die Solem dextrum, seu versus Septentrionem, situm & umbras sinistras habuerūt, & per columnas Herculis in Aegyptum tertio anno redierunt. *Herodot. li. 4.* huius regis mentio fit. *2. Paral. 35. & 4. Reg. 23.* in Iosifæ huius historia.

Cypselus Corinthiorum tyrannus, an. 28.

Merodac secundus, siue Ben Merodac Babyloniorum rex, quem Iosephus Nabugdonozorem primum vocat, & apud eundem Berofus, Nabulassarum.

Zaleucus Locrensiū legislator seuerissimus, post Locros conditos annos circiter 40.

Capta est Phigalia oppidum Arcadiæ à Lacedæmoniis, regnante Athenis Miltiade, *Pausan.*

Oraculo Dodonæo primum Græcia vsa est. *Nano.*

Sinope & Lipara conduntur, & pauld post, Epidaurus, quæ postea Dyrachium.

Anni
vrbis con-
ditæ.

146

Deioce siue Cyaxare Medorum.

Ben Merodac Babyl. reg.

Tarquinio prisco Rom. reg. quinto.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

Ægyptiorum Psammeticho deinde Nechaone an. 17.

Lydorum Gige, deinde Ardi an. 37.

Macedonum Argeo rege quinto, deinde Philippo an. 38.

Synodus quarta in templo, Helcia pontifice, de renouando legis foedere repurgando templo & religione à superioribus principibus polluta, de Pascha celebrando iuxta maiorum ritus, tollendis aruspiciibus, Pythonibus, Ariolis, Idolis, effodiendis è montibus pseudoprophetarum & hereticorum cadaueribus. *4. Reg. 23. 2. Paral. 34.*

177

Anni
vrbis con-
dita.

Anni
mundi

Histrus in Ponto, & paulò post Poristhenes, Chantus, & Stagera in Asia, Lampfacus & Abdera.

Scythæ ad Palestinam vsque penetrauerunt, sed post 8. annos seruli bello domum reuocantur. *Iustin.*

Tarquinius Priscus Romæ rex quintus, an. 38. Hetruscos in ditionem accepit & ludos instructo circo instituit. Huius temporibus memorabilis illa Gallorù migratio contigit, qua Italiæ maiorem & meliorem partem, Thuscis eiectis, occuparunt. Thusci verò in Rhetiam & Vindeliciam Germaniæ migrarunt. *Iustinus.*

† IOACHAZ secundo genitus Iosifæ patris successi-
nem inuafit, sanguinarius Rex & impius. Vnde & post
paucos dies in Ægyptum captiuus abducitur.

Vt Iosifas longe se ab Amonis patris corrupta discipli-
na remouerat, sic Ioachaz præclara Iosifæ instituta reiecit.
Nam pridem ita regnabatur in Iudæa, vt prauis probos re-
ges, & contrà exciperent.

Sicut Iosifas propter societatem regum Babyloniorum
bellum Ægyptiorum in se conuertit, contrà eius filij pro-
pter amicitiam Ægyptiorum, arma in se Babyloniorum
adducunt, indeque captiuitatem.

Rebus turbatis Patris morte, regnum rapuit, donec à
Pharaone Ioakim restitueretur.

Nam ne regnaret vinxit eù Nechao, & imposuit mul-
ctam terræ centum talentis argenti & talento auri.

Huic Ioakim frater primogenitus sufficitur, est autem
mitum quo pacto populus regem pro Iosifæ patre consti-
tuerit Ioachaz, qui duobus annis natu colligitur minor
frater Ioakim è 2. Paral. 36. Nam hoc pugnabat contra
legem Salomoniam.

Dicitur tamen primogenitus. 1. Par. 3. Sed Talmudici
dicunt primogenitum illic appellari respectu regni, non
naturæ, quòd regnatit primus è filiis Iosifæ. Primogenitus
ergo. i. Primus regni successor. Nam Hebræi primogeni-
tum primum familiæ & præcipuum appellant, quocun-
que nascatur loco, vt Psal. 88.

Tum Ieremias iussu Dei prædicare cœpit excidium
vrbis & populi. Quare mox sub Ioakim capitis periculù
adiit, c. 22. 26. 36.

Externa.

Regnante Tarquinio Prisco apud Romanos, & filiis
Iosifæ apud Hebræos, Aruerni, Bituriges, Senones, Hedui,
Carnutes, Auleri, & aliquot alij Galliæ populi ducibus
Belloneso & Elitonio Italiam ab Alpibus perpetuo Apē-
nini iugo vsque ad Rubiconem Galliam fecère. Tum (in-
quit Liuius, lib. 5.) Celtarum penes Bituriges summa im-
perij fuit, qui & regem Celtis dabant. At Tempore Cæsa-
ris duo erant principatus. Alterum tenebant Hedui, in
quorum fide & imperio erant Bituriges Aruernorum fi-
nitimi. Alterum Aruerni habentes in sua fide & imperio
Sequanos Heduorum finitimos. *Cæsar lib. 1. Bell. Gal. ca. 12.*
& *lib. 6. cap. 4.*

† IOAKIM primogenitus erat Iosifæ. *Seder Olam, & Io-
sephus,* & Impius fuit.

Tributarius regis Ægypti, vt & tota Syria, deinde Ba-
bylonis, à quo & interfectus est.

Eliakim alio nomine. Nam qui Ioachim dicebantur
propter eandem nominum notationem (q. *Dei Surrectio.*)
Vtrouis vocabulo promiscuè afficiebantur. Vnde Pater
Virginis à Luc. c. 3. Eli (per apocopen Syriacam pro Elia
kim) qui ab aliis Ioachim.

Propter societatem Nechaonis, regis Ægyptiorum

146

19

† IOACHAS, men. 3.

3557

Eodem pontifice, & iisdem
prophetis.

Cyaxare siue Deioce Medo-
rum.

Ben Merodac Babylon. o-
rum rege.

Seruius Tullio sexto Rom. re-
ge, ann. 44.

Ægyptiorum Nechaone.

Ardi Lydorum rege sexto.

Anaxandro Lacedæmonio-
rum.

Macedonum Philippo rege
sexto.

20

† IOAKIM Eliachim,
ann. II.

3558

3569

Azaria summo pontificatu
fungente.

178
4. Re. 23
189

189

3569

bellum in se Babylonicum Nabugdonozoris conuertit.

Hic ergo incipiunt bella Nabugdonozoris contra Syriam, quæ tota parebat Ægyptio, & Iudæam, contra quam quatuor suscipiuntur bella. Duo sub rege Ioachim, tertium sub Iechonia, quartum sub Sedechia.

Tot inde clades. Prima quando regē Ioachim abduxit Babylonem cum Daniele & tribus pueris sociis. Secunda, quando eius undecimo illum iam in regnum dimissum vrbe capta interfecit, & Iechoniam filiū substituit. Tertia cum vrbe iterum capta Iechoniam tertio mense abduxit cum matre, Ezechiele propheta & optimatibus. Quarta, cum Sedechiam illius undecimo cum popularibus exportauit.

Sed quoniam historia istorum temporum satis confuse in Scripturis narrata est, & refert eam habere exploratam, propter Ieremiam & Prophetas, qui infra illius ætatem scripserunt, hinc hæere paucis lubet. Ioachim sub finē anni tertij regni sui se obsessum tradidit Nabugdonozori, datis obsidibus, inter quos Daniel, Ananias, Azarias, Misael, & parte vasorum templi Domini. *Dan. 1.* Tributarius autem in regno suo adhuc relinquitur, donec grauissimæ seruitutis onere depressus ad Ægyptiorum regem diuertens misso rursus de Babylone exercitu comprehensus & tractus priusquam ad urbem veniret, in campo Babylonis undecimo regni interficitur, & caret honore sepulturæ obiectus bestiis. *4. Reg. 24.* vt Ieremias prædixerat *22. & 36. c.* Alij autē mortuum in ipsa vrbe *Baby. Kimhi* in *19. Ezech.* Ita Ioachim bis fuit captus.

Interim autem dum hæc agerentur, in eius locum, Ioachim filius, qui & Iechonias, à populo Rex constituitur, sed regni mense tertio, vbi reuersus Chaldæorum exercitus urbem obsidisset, monente Ieremia, ne ciuitas cremaretur, cum matre se dedit. Vnde cum vniuersa prosapia Babylonem ductus, initium præbuit captiuitati, seu transmigratori Babylonicæ, quam 70. annos duraturam Ieremias præmonuerat. *Ierem. 25.* Quamquam illam Hebræi ordiuntur ab undecimo Sedechiæ, vt videre est apud Abben-Ezram in primo & nono *capit. Danielis*, vel à quarto Ioachim, vnde historiam suam orditur Daniel, qui fuit primus Nabugdonozoris.

Vt Iechonias, deinde Sedechias regnarint ipso transmigratori Babylonicæ tempore. Et certè tres huiusmodi fuere transmigrationses.

Cæterum pro Iechonia in regnum à Chaldæo successit, patruus Sedechias Iosæ filius propter rebellionem, regni undecimo post quinquennem obsidionem superatur, & tam Hierusalem quam templum solo æquatur, cunctis penè, qui è prima captiuitate supererant, in exilium deportatis. Ex quo perspicuum est urbem ter à Babyloniis captam, regnantibus videlicet per ordinem Ioachim, Iechonia, Sedechia.

Obsidio breuior colligitur *Ierem. 39. & 4. Reg. 25.* Nèpe Nabugdonozor ipse præfens adfuit à nono Sedechiæ ad undecimum per duos ferme annos. Reliqui tres anni pertinent ad ipsius duces, qui & eam soluerunt, vt Pharaoni occurrerent. *4. Reg.* Hinc obsidionem, quam hic dicimus quinquennem, triennem facit *Ios. lib. 10. cap. 10.* Nam ut anno regni octauo Sedechiam Pharaone fretum rebellasse. Biennem *Kimhi* in *4. Ezech.*, à nono scilicet Sedechiæ vsque ad undecimum. Octodecim mensiū *Ierem. 39.* cui ipsemet Nabugd. præesset. Tamdiu enim adfuit, cum

Anni
vrbis con-
dita

178

Ieremia & Vria vatribus.

Deioce siue Cyaxare Medorum.

Ben Merodac, deinde magno Nabugdonosore an. 45. Babyloniiorum regibus.

Seruius Tullio Romanorum.

Nechao Ægyptiorum.

Ardi Lydorum rege sexto.

Macedonum Philippo rege sexto.

Anaxandro Lacedæmoniorum, deinde Eucratyde, ann.

35.

189

Anni
urbis con-
dis.

178

IOACHIM ET NABUGODONOSORIS SÆCVLO.

Anni
mundi

3558

tamen antea vrbs fuisset à ducibus ipsius obsessa, qui propter cursum & suppetias Ægyptiorum eam coacti sunt aliquandiu interrumpere.

In prima captiuitate Nabugdonozor traxit in exilium è Iuda & Benjamin tria hominum millia & 23. id est, vniuersam ferè Hierosolymæ nobilitatem. E reliquis verò tribubus septena millia. In secunda post septennium Iechoniam, totamque ipsius familiam cum octodecim populi millibus. In tertia post annos 11. reliquos omnes penitus, exceptis sex populi millibus, quibus Godoliam præfecit.

Duo tamen Hieronymo initio comm. in Ezech. Iechoniæ vocatur prima transmigratione, qui cum matre est ductus Babylonem, & cum Daniele tribusque pueris, & Ezechiele. Sedechiæ autem secunda vel extrema captiuitas. Quod non puto verum, quoniam Hebraei constanter tres fuisse docent, vti dixi. Deinde Daniel & tres pueri ducti sunt in captiuitatem, non cum Iechonia, sed septem annis prius anno scilicet tertio Ioachim. *Dan. 1. vertente & inchoante quarto è 25. Ieremia.*

In his cladibus sola Iechoniæ posteritas ex ampla familia Dauidica permansit, qui & in captiuitate genuit Salathielem, Malchirâ, Pedatâ & Gemariâ. *Seder Olam minor.*

Nabuzardan princeps militiæ Nabugdonozoris cremavit templum, exportatis columnis, mari æreo, basibus, quæ omnia fecerat Salomon, cunctisque vasis templi & thesauris regis. Interfecta sunt nongenta & decem hominum millia, infiniti abducti sunt in captiuitatem. Nam vel ex Leuitis translata sunt 600. millia, *Sub finem chronice de regibus Israel.*

Vrias filius Samaiæ propheta retractus ex Ægypto à Ioachim, interficitur, eadem, quæ Ieremias concionans. *Ierem. 26.*

Daniel anno 13. ætatis, ductus est Babylonem, tertio anno Ioachim, qui postea octo annos regnū tenuit, à quibus ad finem captiuitatis anni fuerunt 70. Ita vixit 93. annos, antequam transferretur ad Medos, vbi tribus annis post decimi capitis visionem habuit. Erat igitur admodū senex, fortasse mortuus diebus Ester, neque ad ædem posteriorem cum aliis ascendit. *Abben Ezra in 1. Daniel.*

Prædixit 12. capitibus futurum statum Ecclesiæ à suo tempore ad extremū mundi, ac inter cætera docuit quinque regna sese per ordinem consecutura, quæ per illud spatium populum Domini grauitèr oppugnarent Babyloniorum, Persarum, Græcorum, Romanorum, Gog, & Magog, i. Saracenorum & Turcarum, quos per obscurum & ignobile cornu designauit. Consolatur autem sanctos in eo, quod dicit, In medio istorum regnorum perseueraturam Ecclesiam, Christumque post 70. Hebdomadas reuelandum, regnaturum in medio inimicorum suorum, imo vero vniuersa illa imperia contriturum, & suis datum regnum, quod in æternum frangendum non sit. Nepe quoniam regnum Christianorum deletis cæteris intercipietur à beata immortalitate.

Hinc veteres fere dimensū sunt humani generis vitam, teste Æmilio Surade annis populi Romani. Nam Assyrii principes omnium gentium rerum potiti sunt. Deinde Medi, (vel potius Babylonij) postea Persæ, deinde Macedones. Exinde duobus regibus Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo post Carthaginem subactam, deuictis, summa imperij ad pop. Rom. peruenit. Inter hoc tempus, & initium Nini regis Assy-

198

3569

tiorum interfunt anni bis mille, quinque demptis. *Hæc Velleius Pater. c. lib. 1.*

Decem visiones in suum librum retulit, quarum tres vidit sub Nabugdonozore, tres sub Baltazare eius nepote. Septimam & octauam sub Dario, duas vero vltimas sub Cyro. Senio ergo confectus, in Ecbatanis Mediæ ciuitate sepelitur.

In Græco & Latino aliqua è Theodotionis tralatione habentur, quæ defunt in Hebræo, vt maior pars capitis tertij, de rebus trium puerorum in camino ardenti, & duo postrema capita 13. & 14. de Susanna, de Belo, dracone & lacu leonum. Sed nõ desinunt esse canonica & sacra. Quia sumpta è Synagogæ certis canonicisque traditionibus, vel ex alio Danielis, aut alterius prophetæ opere, post primum canonem ab hominibus Synagogæ magnæ emissum, scripto, & in secundum canonem ab Eleazaro Pont. eiusq; concilio editum relato.

Ananias, Azarias, Misael, qui cum socio suo Daniele discunt Chaldæorum artes & linguã per trienniũ. Per hos apud Chaldæos, & Persas late propagata est Dei religio.

Azarias pontifex.

Abacuk alter.

Phalsur filius Emmer sacerdos conuicit Ieremiã in carcerem, *Iere. 20.* Ieremię sese opposuerunt pseudoprophetæ aliquot, seorsum Sedechias filius Maasiã, & Achab filius Coliã, qui vt suum ministeriũ honorarent, adulterabant cum vxoribus sodalium suorum. *Kimhi è maiorum historiis in 4. Ezech.* imo vero ipse Ieremias c. 29. qui proinde Regem Babylonis eos fixisse tradit, & c. *Ibid.*

Primus annus Nabugdonozoris in principium quarti Ioakim incidit. *Ierem. 25.* quo Nechoem Pharaonem Ægypti idem Nabugdonozor profligauit. *Ierem. 46.*

Externa.

Nabugdonozor magnus, secũdi Merodac filius, Medis, atque adeo Assyriis, Niniuem atque imperium eripuit, anno tertio huius Ioakim, siue quarto post mortem Iosiã.

Astiagis regis Medorum, qui & Ciaxares Cyri proauus anno nono Iudæos captiuos Nabugdonozor abduxit. *Ioseph lib. 1. contra Appionem.*

Psamis vel Psammetichus post Necaonem rex Ægypti 6. annis, in Æthiopia bellum gessit. *Herod. lib. 2.*

Huic successit Ephron, quem debellauit Nabugdonozor. *Ierem. 44.*

Petander Corinthiorũ tyrãnus Cypseli filius. *Hero. li. 1.*

Phalaridis tyrannis destructa.

u TRIBVTARIVS, regis Babylo. Dei & regis illius irã in se ascendit. Dei, quia fecit malum in conspectu Domini iuxta omnia, quæ fecerat pater ipsius. Regis, quia suspicionẽ dedit, ne aliquãdo necem patris sui esset vlturus.

Sellũ etiam appellatur. *Ierem. 22.* vbi & filius Iosiã dicitur, sunt & 1. *Par. 3.* Quoniam nepotes in filiorum numerũ sæpe refert Scriptura vetus, cuius imitatione *Iosias genui Iechoniã & fratres eius in trãsmigratione Babylonis Mat. 1.* Ioakim per *caph* & cùm *cũ* pater Ioachim, per *koph* & *mẽ*.

Miserriima fuit conditio. Nam Babylone in carcere hæsit 37. annis continuis vsque ad Euilmerodach. *Iere. vlt.* Decẽ & octo annorũ erat quãdo regnare, atq; adeo in exiliũ trahi cœpit. *4. Reg. 24.* Imo vero octo dũtaxat *2. Par. 36.*

Vt proinde quidam eum genitum dicant in trãsmigratione Babylonis, è *Mat. 1. cap.* id est quando Nabugdonozor patrem ipsius Ioakim cœpit, & Babylonem primum cum infinitis Iudæis abduxit.

Anni
urbis con-
dita

178

189

4. Reg. 4.

160

190

IOACHIMI ET VRBIS CONDITAE SÆCVLO.

21

u IOACHIM IE-
CHONIAS mensibus.
tribus diebus 10.

Seraia Pontifice Max.

Ieremiã Propheta.

Deioce siue Ciaxare Medo-
rum.

Nabugd. Babylon rege.

Anni
mundi

3558

3569

Anni
urbis con-
ditæ.

189

*Seruius Tullio sexto Romano-
rum.*

Necabaone Ægyptior.

Ardi Lydorum rege sexto.

*Macedonum Philippo rege
sexto.*

*Eurycratide Lacedæmonio-
rum.*

Anni
mundi

3569

Respondeo, Decem & octo erat annorum Iechonias, quando regnare cœpit, ætatis videlicet. Nam tot reuera erat natus. Octo verò captiuitatis, siue à captiuitate, siue à Nabugdonozore, cuius beneficio & permissu regnū inibat. Iam enim octauus Nabugdonozoris & transmigrations sub patre Ioachim cœptæ vertebatur. 4. Reg. 24. q. d. Recole miseram sortem principum illius temporis. Tum regnare cœpit quando rerum potiebatur Nabugdonozor iam annos octo: vt iam non sit quæstio de ineundo regno more maiorum, sed precario & alteri obnoxio. Hinc numerat aliquando Scriptura annos à Nabugdonozore, siue ab illa prima transmigatione, vt Daniel.

Alij, Iechonias ætatis octauo regnauit cum Patre per decem annos. Postea cum attigisset decimum octauum solus regnauit mensibus tribus.

Ezechiel adhuc puer *iuxta Ioseph. 25.* annorum, *iuxta Hieronymum.* cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibiq; captiuus vaticinatur, librūque scribit tātis mysteriis & difficultatibus refertum, vt Hebræi nō magis ad principij & finis ipsius, quàm ad trium primorū captum Geneleos, & totius Cantici Cantorum Salomonis lectionem, iuuenes admittant. Per principium Ezechielis intelligūt primum caput, per finem octo capita postrema.

Mardocheus cū Iechonia in exilium truditur. *Esther. 1.*

Saraias pontifex interfectus à Nabugd. 4. Reg. 25. qui habuisse successorem dicitur Iozedec fratrem Ezræ Scribæ, patrem Iesu siue Iosue, qui cum Zorobabele exules reduxit. *Hebræi ex 1. Paral. 6. & Ezra 7.*

Eadem expeditione Tyrus & Hierosolyma captæ. *Clemen. lib. 1. Strom.*

Vniuersa familia Dauidica, quæ iam abierat in 38. gentilitates & cognationes, siue ramos, planè cōsumpta est in hac captiuitate, præter Iechoniam, qui eam suscitauit, genitis quatuor filiis Salathiele, Malchira, Pedaia, Gamaria, *Seder Olam.*

Sed hæc traditio falsa est. Nam posteritas Natham filij Dauid ex Bethsabea. 1. Par. 3. permanfit vsque ad Christū. Imò ipse Christus per Virginem inde descendit. *Luc. 3.*

Externa.

Seruius Tullius Rom. rex sextus, ann. 44. Ciceronis gentilis, omnium primus censum inter suos egit, fossas circum murum duxit, signauit æs.

Haliattes rex Lydorū eiicit Cimmericos ex Asia, *Herod. lib. 4. & 5.* Obsedit Milerum cuius princeps Thrasybulus. Gessit bellum cum Ciaxare Medorum rege. *Herod. lib. 1.* Periandri Tyranni, Corinthiorum & Corcyræ amicus. *Idem lib. 3.* qui in septem sapientibus numeratur. Cætera infra in tabula Nabugdonozor. Nam sub eo propriè regnauit.

Haliattis tempore Pittacus Mytileneus Melanchrum tyrannum sustulit. *Euseb.* Ciaxares contra Haliattem bellum grauissimum gessit, cui causam præbuerant quidam Scythæ à se ad Heliattē deflecentes. Scythæ cū 28. annis Asiæ imperio potiti essent, à Ciaxare Medo expulsi sunt. *Herod. lib. 1.*

Battus primus Cyrenarū rex, Zoan cōdidit, & regnauit an. 40. *Herod. lib. 4.* condidit & Cyrenen oppidū anno post captam Troiam 586. *Solinus. c. 30.* urbis an. 143. *Plin. lib. 19. c. 3.* Græcis habitatoribus & Thyreis repleuit. *Ibid.* Huic successit Arcesilaus f. ann. 16. Battus 2. Arcesilaus secundus, quinto denique loco Battus tertius, quo regnate Demonax Mantineus Cyreneis Remp. format. Cuius ordinatio mutationis regni in Remp. causa fuit. Nā Arcesilaus ter-

190

3569

tijs Batti f. regno, quòd eam antiquare conaretur, pulsus est. *Herod. lib. 4. regis Cyri temporibus.*

Antequam tamen Cyrenaicū regnum ad Persas transferretur totum iuxta Pythiæ responsum, quartus fuit Batus & Arcefilaus quartus. Nam quatuor fuere Batti & totidem Arcefilai, qui octo hominum ætates, hoc est, ducentos annos ibi regnarunt.

Vaphres rex Ægypti. *Clemens lib. 1. Strom.* siue Apries filius Psammis, *Herod. Jer. 44.* Annis 35. Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hierosolymis fugerunt.

Panætius primus in Sicilia Tyrannidem exercet.

* His annis 420. si addas an. 40. Davidis, 4. Salomonis, & denique 11. Sedechiæ, reperies hoc familiæ Dauidicæ regnum stetit annis 475. subductis paucis mensibus & diebus. E quibus templum Salomonicum vndecimo & ultimo Sedechiæ euersum, stetit ab Hebræis notatur annis 410. Cum 25. quibus nimirum regnavit Saul, totum Iudæorum regnum 500. annos explet.

In Sedechiæ captiuitate, desinit iniquitas populi Israël, quam Deus portandam imponit Ezechieli cap. 4. Duravit enim annos 390. vsque 20. Nabugdonozoris, in quo reliquiæ Israël & Iuda Babylonem abductæ sunt, *Ierem. 52.* Quod quidem tempus in eodem loco eidem Ezechieli reuelatur. Hos 390. reperies à 30. Salomonis, quando Salomon à mulieribus alienigenis corruptus Idolomaniam & impietatem amplecti cœpit, ad Sedechiæ vndecimum siue Nabugdonozoris 20. Tanto tempore eorum impietatem Dominus sustinuit, nec antè iram cõtra ipsos conceptam totã effudit, grauitate supplicij, tarditatem compensaturus.

REGNUM istud cœpit statim post mortem Salomonis. Nam Scriptura cum alibi tum 3. Reg. 15. Roboã & Ieroboam facit æquales, & Roboam, qui regnum tenuit annis 17. scribit mortuum 18. anno Ieroboam.

In Schismaticis & hæreticis regibus sigillatim recensendis prophetas nominabo, qui sub illis in medijs hæreticorum vrribus floruerunt, vt piorum & Catholicorum successio appareat in medio hæretici populi. Tanta fuit Dei erga istum charitas, vt quia non habuit legitimos sacerdotes, prophetas perenniter miserit, qui ad illos & in illos vaticinarentur, ne non præmoniti periisse videantur.

Ita autem familia istorum regum nouies mutata est, quemadmodum impiorum & tyrannorum familia, non solet esse diuturna, vt regni tamen summa penes eandem Tribum Ephraim perpetuò remanserit. Quanquam enim nominatim non scribitur è quam tribu isti omnes extiterint, præter primum Ieroboam, est tamen credendum eandem tribu omnibus ortum dedisse, & viam ad regnum parauisse. Primum quoniam nobilitas vniuersa in 10. tribuum nominata ex Ephraim perinde emerit, vt è tribu Iuda in duarum tribuum regno. Deinde quia Iacob hoc in suis benedictionibus, vel etiam prædictionibus significauit. *Genes. 48. & 49.*

Præterea quoniam Achab etiam de ea fuisse memoratur constanti Hebræorum traditione, *R. Selo in 11. Osee vers. 3.* Denique & Ieroboam filius Ioas. *Abben Ezra in 13. Osee.*

Eorum cū Regibus Iuda collatio est fallacissima, nec caret difficultatibus. Neque tamè propterea vlli anni quasi

Anni vr-
bis condi-
ta.

Anni
mundi

3186

* Summa, anni 419. menses 6. dies 10. Atque hæc ætas est quinta. Nam cum Iechonias Babylonem adduceretur, initium captiuitatis siue transmigrationis Babylonica factum est, vt liquet è Matthæi primo capite *Ezech. 33. & 40.* Hebræi tamen eam ordiuntur ab initio quarti Joakim, qui fuit primus Nabugd. Aliqui etiã à Sedechiæ regis Iechoniae successoris vndecimo.

REGES ISRAEL.

a HÆC quinta ætate regnabat in Samaria post scissum Dauidis regnum.

3186

3186

Anni
mundi.

3186

*Regni hæretici exemplar, in
quo omnia sunt perturbata.
& motuum plena donec pe-
reat funditus.*

I

b IEROBOAM filius
Nabat de tribu Ephraim
annis 22.

1. Re. 14.

*Vaticinantibus Ioam, Iddo,
Abia Silomite, Semaia.*

3. Re. 15.

*Regnante in Iuda Roboam,
Abia, usque ad secundum
Asæ.*

duobus communes eximendi sunt de Regibus Iuda, quod nonnulli faciunt, ut vnus de quadraginta vno Asæ, ac si illo cum patre Abiâ regnauerit: vnus de 25. Iosaphat, quasi eius primus in vltimū patris incurrat, quatuor de octo Ioram quasi his socius patris in regno extiterit: tres de 29. Amaziæ, vnus è 16. Achaz, duo è 29. Ezechia, &c. Sed potius cogitanda in impio regno interregna multa. licet minime explicata. Nam certam & indubitam Deus voluit extare regni Catholici recensioem, incertam & difficultatibus plenam regni hæretici, quod doceremur in hæresi omnia esse confusa, perturbata, incerta, motuum plena, vt de iis historia liquida narrari non possit.

In scripta successione regum Iuda & Israël est discrimen 19. annorum.

Quod vt facilius concipiatur, ecce à Roboam rege Iuda vsque ad Iehu inuadētem regnum Israël, & necantem Ochoziā & Iorā vtriusque regni reges numerātur, an. 95.

A Ieroboam (qui simul cum Roboam regnum est auspiciatus ad eundem Iehu, ann. 98.

Hic discrimen est annorum trium. Nam totidem regnū Iuda à regno Israël superari videtur, cum tamen vtrobiq; idem sit primū & extremum temporis punctū.

Deinde à principio eiusdem Iehu vsque ad vltimum Osee nouissimi regis Israël anni 143. Atqui ab Athalia (cuius primus annus concurrit cum primo Iehu) vsque ad sextum Ezechia eiusdem Iuda regis (in quem vltimus Osee & regni Israël incidit) ann. 165.

3186

Iam hic regnum Israël à Iuda, 22. superatur, à quibus, si detrahis tres, quibus ante Iehu regnum Israël redondabat, supersunt 19.

3208

Respondeo in priore calculo, in quo est discrimen triū annorum, tres illos vt fractos esse absorbendos per integros regum Iuda. Anni enim Regum Iuda erant integri, regum Israël fracti, ita vt (verbi causa) Ieroboam vigesimus secundus, sit quoque primus Nadab successoris, id est, vtrique communis. *Vt e duabus anni partibus integer constituitur.* Atque ita deinceps in plerisque istorum regibus.

In posteriore, in quo discrimen cernitur viginti duū annorum, sparsa fuere interregna in Israël ob factiones, bella ciuilia, crebras familiarum vicissitudines, &c.

Quare hæc successio debet ordinari & dirigi per regum Iudæ seriem & rationem, quasi per certam regulam, non contrā.

Quam misera regna, quibus reges de religione securi vel hæretici præfunt! quam omnia illic sunt incerta, quam confusa! &c.

Nec tamen desinemus vtramque conferre, ac nodos exorientes in curiosorum gratiam dissoluere. Si quis melius, hic vitulam consequatur, vel saltem diuidat.

b Hic vt regnum suum, quod, seditione post obitum Salomonis orta, consecutus fuerat, constitueret, prohibet populum suum adire Hierosolymam, vbi erat legitima sacerdotum successio, & altare contra alta erigit, vitulōque duos vnum in Bethel, alterum in Dan duobus regni sui finibus religionis ergo collocat, ritu Ægyptiaco, vnde nuper redierat, atque ita decem tribus perenni impietate imbuit.

3208

Bersabee antiquum terræ limitem à meridie prætermisit, quoniam in regis Iuda fide permanerat prope Idumæorum terram. Dan autem altero antiquo limite est positus, quoniam erat ad Septémtrionem ad fontes parui Iordanis.

Sacerdotes omiffa tribu Leui ex plebe instituit. Ita duabus in rebus religionem corripit, in Idolis asciscēdis, iterum in tribu Leui à sacerdotio remouenda, quæ proinde se in tribum Iuda contulit.

Sichem oppidum ædificat in monte Ephraim, ibique habitat. Deinde Phannel. Crebra bella cum regibus Iuda gessit dubio euentu.

Deus à principio mandarat, vt tabernaculum fieret, in quo sibi sacrificaretur. Hoc non ab omnibus obseruatum est. Nam multi iam inde sub iudicibus, patiente Deo, in excelsis sacrificarunt, ipse etiam Salomon 3. Reg. 3. Hoc obseruatum videtur à Catholicis in regno decem tribuū. Nam Elias sacrificasse in excelsis 3. Regum reperitur, nec eius sacrificium fuisse reprobatum. Nempe propter necessitatem tyrannidis Deus consuetudinem populi sui, qua præter eius tabernaculum, & templum, tamen non diis alienis offerebat, sed Domino Deo suo, sustinebat potius, quàm vetabat, etiam sic exaudiens offerētes. *Aug. super Iudices lib. 7. cap. 7.*

Vnde nec in isto regno Catholica Ecclesia desit. Nam etiam in Bethel collegium siue cœnobium prophetarum ad tempora vsque Elisei perdurauit, &c. 4. Reg. 2.

Alij, qui puræ religionis mutationem ferre non poterant, secedunt à Ieroboam & eius principibus seque in nouas sedes trans Æthiopiam conferunt, fortasse allecti veteri Æthiopum & reginæ Sabæ cum suis maioribus fœdere & commercio. Vbi eos circumlui fluuio Sabbatico, tanquam incenibus narrat Eldad Danus Hebræus historicus. Multi etiam ad duas tribus sese receperunt, alij aliò.

Quam regnandi rationem sibi displicere satis ostendit Deus è crebra sceptri in alienam familiam translatione, sublatis de medio per coniurationem Regibus. Sceptrum enim nusquam vltra quartum gradum transit ad posteros in aliqua familia, præterquam in Iehu, cuius stirps potita est rerum ad quintam vsque sobolem.

Ad hanc stirpium mutationem designandam, tibi minusculis literis capita familiarum notauimus. Etenim regni huius sceptrum ab alijs in alios translatum est, donec à primo Ieroboam ad vltimum Osee, in nouam familiam migraret, non quidem legitima vocatione, sed proditionibus atque parricidijs, vno Amri patre Achab excepto, qui electione regno inauguratus est.

Septem duntaxat familias facit R. Selomo in 15. Jerem. quia non numerat pro nouis familijs Zamri, & Sellum, quòd mox de medio sublatis sint.

Ieroboam magis hæreticus & schismaticus, quàm apostata vel idololatra. Nam nõ eiurauit cunctos fidei articulos, sed eum duntaxat, qui est de Ecclesia, & Ecclesiæ sede atque communione, dum noluit sacrificare Hierosolymis, & cum eis communicare, qui in Mosis & Prophetarum cathedra sedebant, sed in Dan & Bethel, vbi templa noua construxit, & loco Cherubin vitulos dedicauit. Alioqui Circumcisionem, ritus sacrificiorum, ceremonias Legis, atque adeo totam legem Mosaicam retinuit, vt & consequuti Reges, vsque ad Achab, qui ad istam hæresim adiecit cultum Baalim, siue Belorum. Hinc & collegia siue cœnobium Prophetarum nõ extinxit. Filij enim Prophetarum in ipsius regno cateruatim habitasse pacificè leguntur in Bethel, in Iericho, in Samaria etiam, vbi erat sedes Elisei Prophetæ. &c. 4. Reg. 2. 4. &c.

IEROBOAMI FILII NABAT SÆCVLO.

3. Reg. 15	<p style="text-align: center;">2</p> <p>C NADAB an. 2.</p>	<p>Anni mundi</p>	<p>C NADAB videtur octo ann. regnasse. Quoniam Baza regnum suscepit anno decimo Asæ & Ieroboam mortuus est secundo. Ita inter utrumque fuerunt octo. <i>Kimbi 2. Paral. 16.</i> respondet sex annis certasse de regno, duobus extremis plenis regnasse, quos proinde tantum scriptura ei assignet. Alij malunt primum Basæ convenire cum tertio Asæ è 4. Reg. 15. Quod rectius.</p>
	<p><i>Iisdem vaticinantibus.</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Asa rege Juda.</i></p>	<p>3210</p>	<p>Propter impietatem regno indignus, per insidias à Baza interfectus est, & genus Ieroboam totum extinctum. Nam ut in regibus Iudæ regnum semper mansit in eadem familia, ita in istis è contrario, vix permanuit ad filium, vel nepotem.</p>
Ibid.	<p style="text-align: center;">3</p> <p>D Basa de Tribu Isacharis an. 24.</p>	<p>3234</p>	<p>D Hæc secunda regum familia sedem in Tirsa posuit ut prima in Sichem.</p>
	<p><i>Foram Azaria filio Obed, Hanani vidente & Iehu filio Hanani vaticinantibus.</i></p> <p><i>A tertio Asæ regis usque ad 26. incipientem.</i></p>		<p>Vsq. ad vigesimum sextum Asæ. Vnde viginti tres pleni duntaxat Basæ tribuendi sunt.</p> <p>Basæ regi Israël familiæ internecionem Propheta à Domino nuntiat, quod sequeretur impium Ieroboami cultum. 3. Reg. 16. hostis licet eius & Nadab.</p> <p>Ædificat Rama in munitionem, ne quis è regno Iuda ad regnum Israël, & contra transire posset.</p> <p>Eum bello adoritur Asa, auxilio à rege Syriæ petito ob quod à Propheta increpatur 2. Par. 16.</p>
Ibid. 16.	<p style="text-align: center;">4</p> <p>E ELA an. 2.</p>	<p>3236</p>	<p>E BELLA per duces gessit contra Palestinos. Post epulum à Zamri militum principe interficitur an. 27. Asæ.</p> <p>Huc vsque collatio regum Iuda & Israël caret difficultatibus.</p>
	<p><i>Iisdem vaticibus.</i></p> <p><i>A vigesimo sexto Asæ regis Iuda vsque ad 27. finientem.</i></p>		<p>F ZAMRI Elam & familiam Basæ funditus extinxit. Nam ne mingentem quidem ad parietem, id est canem reliquit. Mansit tamen in impio eorum instituto, & idola coluit. 3. Reg. 16.</p> <p>Quod audisset exercitum, qui obsidebat Gebbethon urbem Palestinorum audita Elæ morte fecisse sibi regem uniuersi Israël Amri principem castrorum, seipsum incendio peremit, 3. Reg. 16. atque ita tertia familia desit.</p> <p>Post cuius mortem scinditur populus. Pars sequebatur Tebni, pars Amri, <i>Ibid.</i></p>
Ibid. 16.	<p style="text-align: center;">5</p> <p>F Zamri qui & Zamar, Josepho lib. 8. cap. 6. & 7. diebus septem.</p>	<p>3236</p>	<p>Anni dissensionis, quæ quatuor fuisse videntur adduntur ipsi Amri.</p> <p>Hic incipit discrepantia regum Iuda & Israël.</p>
	<p><i>Iisdem prophetis.</i></p> <p><i>Eodem rege Juda anno eius vigesimo septimo.</i></p>		<p>G INTERREGNUM quatuor annorum in Seder c. 17. ab anno scilicet 27. Asæ vsque ad annum 31. eiusdem: sed postea notatur illos quatuor annos esse de numero 12. quibus iste Amri regnasse scribitur. Ergo interregnum illud prætereundum.</p> <p>Et sane interfecto Ela, Zamri tantum 7. diebus in Tirsa regnavit, & eodem die, quo audiit in castris populus necem Elæ, constituit Amri regem super Israël, 3. Regum 16.</p> <p>Difficultas oritur ex eo, quod primus Amri incidisse dicatur in 31. Asæ regis Iuda, <i>Ibid.</i></p> <p>Sed nulla est, si præcedentia spectentur. Nam mortuo Amri diuisus est populus Israël in duas partes, una sequebatur Tebni, ut constitueret eum regem per annos 4. aut 5. Mortuusque est Tebni & regnavit pacificè, securè, & sine æmulo Amri, sequentes annos septem. Ita regnavit Amri super Israël anno trigesimo primo Asæ regis Israël. Totumque eius regni curriculum comprehensum est annis duodecim. Si quinque illi, quibus regnavit cum Tebni, connumerentur.</p>
Ibid.	<p style="text-align: center;">6</p> <p>G Amri an 12.</p>	<p>3248</p>	<p>Ita vigesimo septimo Asæ pugnat de regno cum Tebni per annos 4. vel 5. trigesimo primo finem contentioni ob æmuli mortè imponit, sicq; deinceps septè annos quiete,</p>
	<p><i>Iisdem vaticinantibus.</i></p>		

firmiter & verè regnat. Cuius causa trigesimo primo Aſa regnaſſe dicitur ſuper Iſraël duodecim annis. Ita tamen vt duodecim illi incipiant ab Aſa 27. quies & firmitas à 31.

Prodigioſè aliqui ex his duodecim ſex conſtant, ſexq; poſteriores abſtrahunt, & cum viginti duob. Achaz confundunt idque (inquiunt) vt tempora Regum Iſraelis cum Regum Iuda conuenienter conferantur. Quafi vero vt proximè, reſponſio non fit ſimplicior & rector collatio.

Amri migrat in Samariam, inter Iudæam & Galileam, vbi regnat annis 6. Sicque Samaria vrbs amplificatur, & fit regni metropolis, cum eū honorem haberet antea Tirſa. 3. Reg. 16. Idq; poſtquā firmaveſſet imperium, & Tebni regni æmulus ſub Aſa trigefimū primum fuiſſet mortuus.

Samaria condita (in vrbis ſcilicet formam, nam iam olim vicus erat) *Ibid.*

Ab ea condita, æra ſive principium rationis decem tribuum deducta eſt, iuxta quam Iſraëlita numerabant à Samaria condita, vt Romani à ſua vrbe. Nam illud 2. Par. 22. *Quadrageſima duorum annorum erat Ochozias rex Iuda, cum regnare cœpiſſet, & regnavit anno uno in Hieruſalem*, ſic debet accipi. Quadrageſima duorum annorum erat, ſive quadageſimum ſecundum annum atrigerat, à Samaria condita, & Amri in eam migratione: tot enim exiſtūt à ſexto Amri, ſive à Samaria condita, ad Ioram regis Iſraël duodecimum, qui erat Ochoziæ regis Iuda primus & vnicus. Alioqui 4. Reg. 8. vigefimo tertio ætatis Ochozias iſte interit. Supra in regibus Iuda hanc difficultatem explicauimus, ſed obſcurius.

Ex hac in hoc oppidum migratione regnum Samariæ nomē accepit. Eo autem tranſtuliffe regni ſedem videtur, quòd Tirſenſes fuiſſent Tebni æmuli ſui partes ſecuti.

h ACHAB ducta Iezabel, idola gentium introduxit, fanum Baalim in Samaria ædificauit, altare Baal & lucum idolis dicauit, primus denique nouas ſuperſtitiones inuexit. Nam eo vſque reges Iſraël ſimplici impietate Ieroboam filij Nabat contenti fuerant, quæ erat de vitulis. *Kimbi*, 4. Reg. 21.

Inter reges Iſraël ſingulare impietatis & iniuſtitia exemplum, Iofaphati religioni & virtuti, cuius temporibus regnabat, oppoſitum, 3. Reg. 15.

Impiam duxit Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Ithobalum appellat Iofephus, quem regem fuiſſe Tyri Menander Epheliſus tradidit, vt idem ſcribit contra Apionem.

Prophetas Domini interemit, 3. Reg. 18.

Ob quas impietates Deus eū primū fame trienni cœlo pluuias denegante, deinde verbo per Eliam caſtigauit.

Benadad Regem Syriæ ſibi arma duobus annis & ſemis inferentem, duobus & triginta regibus in ſocietatem belli aſcitis, bis victum incolumem dimiſit, ſuo magno malo.

Nam tertio prælio eſt interfectus, 3. Reg. 22. ad Ramoth-Galaad iaculo traiectus inter commiſſuras & loriam.

Anno eius quarto regnū adit Iofaphat in Hieruſalem.

Benadad rex Syriæ cum 30. alijs regibus obſidet Samariam. Regnum ergo Syriæ illa tempeſtate præſtans, nec monarchiam Aſſyriorum agnoſcens.

Iezabel huius vxor feruens idololatria, prophetas Domini vbiq; perſequitur. vt Elias ſolum ſe à ſacrilegio immunem crediderit, donec Dominus reſponderit ſeptem millia virorum adhuc eſſe, qui ſe idolis non dediſſent.

A 27. Aſa regis Iuda, ad eiusdem 38.

3. Reg. 22

7
h ACHAB an. 22.

Prophetantibus Iehu, Abdia, Michea. Zaaziel, Eleazar, Elia.

Aſa & Iofaphat Iudæ regibus. Ab Aſa 38. vſque ad decimum ſeptimum Iofaphat.

	<p>Anni mundi. 3270</p>	<p>Elias se eius conatibus opponit. Sacerdotes Baal occidit. Cuius rei causa iram fugiens in desertum Beerfabæ se contulit, ibique diuinitus sustentatus. Inde iussu Dei rediit Damascum, & Hazælem vnic in regem Syriæ, Iehu in regem Israël, & Heliseum in Prophetam. Ipse & Elifeus inter decem tribus vaticinium exercuerunt, non inter duas. Sic Michæas filius Iemla in vincula coniectus, quod Achabo exitiabilem fore pugnam denūtiasset, cōtra 400. pseudoprophetarum sententiam. Nam hic non est Michæas Morastites, cuius extat propheta aduersus Israël, quippe qui vixerit sub Achaz & Ezechia rege Iuda & Phacæ rege Israël. Nepher Cherres rex Ægypti an. 4. Amenophis an. 9. i B A A L quoq; coluit. Punitus defectione Moabitarum & naufragio classis, quam in Tarsis Indiæ miserat, ac demum letali morbo absumptus sine virili prole. Maximè quia ministros miserat, qui Beelzebud idolum Accaronē-tium pro sua salute consulere.</p>
<p>ibid. 8 I. OCHOZIAS an. 2 <i>Iisdem prophetis.</i> <i>Iosaphat rege Iuda, sub eius decimum octauum.</i></p>	<p>3272</p>	<p>Secundum eius annum aliqui duntaxat putant inchoatum, iraque integrum tribuunt Ioram successori. Quod similiter faciunt in Achab, dum viginti vnum annos ple-nos ei duntaxat relinquunt. Anno secundo Ochoziæ translatus est Elias & non apparebit quousque veniat rex Christus. Tum apparebit & secundo occultabitur, nec postea apparebit, quousque ve-niat Gog & Magog. <i>Hec. Seder. c. 17.</i> Sic supra in Iosaphat sub eius decimum octauum tran-slationem istam contigisse è 4. Reg 3. docuimus, qui cum hoc concurret. Atque hic incipit historia quarti regum. Eius reliquæ, id est, pallium Helifæo dimissum, mira-cula edunt, Iordanem bifariam secantes, vt Heliseus per siccum transiret, & filij prophetarum, qui morabantur in Hierico, spiritum Eliæ duplicem super eum insedis se ag-noscerent. 4. Reg. 2.</p>
<p>ibid, 9 K IORAM frater O- choziæ an. 12. <i>Eliæ & Eliseo vaticinanti- bus.</i></p>	<p>3284</p>	<p>Spiritus autem Eliæ erat duplex, prophetiæ scilicet & miraculorum. <i>Ibid.</i> Nam non omnes Prophetæ donum habuere miracu-lorum. Scio spiritum illum Eliæ duplicem aliter intelligi. Sed hunc puto esse germanum sensum. Ei post mortem Synagoga siue Sacellum in Carmelo-monte, vulgato ipsius habitaculo dicatum est, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Vespas. c. 5. Apud Iudæam Carmeli Dei oraculum consulentem (Vespasia-num) ita confirmauere sortes, quicquid cogitaret pollice-rentur. Apparebat in circumcisionibus, & in illis presens ad ef-fese putabatur <i>Kimhi in Malach. & sapitus alias In traſt. Bera- chot, &c.</i> Vt cum misit litteras ad Ioram regem Iuda sep-tem annis post suam translationem <i>Seder. c. 17. è 2. Par. 21.</i></p>
<p><i>Iosaphat, Ioram & Ochozia in Iuda regnantibus, à 21. Io- saphat vsque ad interitum Ochoziæ.</i></p>	<p>3284</p>	<p>Diebus Achab ædificauit Ahiel de Bethel Hiericuntē. Iaciens fundamenta perdidit Abiram primogenitum suū, ponens portas natu vltimum suum ex prædictione Iosue (cap. 6.) 3. Reg. 16. K H I c est filius Achab, in quo eius familiam extinctum iri Deus denuntiarat. Vt filius Achab fecit malum coram Domino, sed non quantum pater suus & mater. Abstulit enim statuas Baal quas fecerant. Peccatis dūtaxat Ieroboæ inhæres. 4. Reg. 3. Triūphauit de Messa rege Moab, qui recusabat soluere</p>

centum millia agnorum & totidem millia arietum cum suis velleribus.

Adiutus armis regis Edom & Iosaphat regis Iuda, cuius causa Elifeus ad psaltis musicam de prospero belli euentu vaticinatur. *Ibid.*

Illic Mesa primogenitum suum obtulit diis suis in holocaustum.

In bello contra Hazaëlem regem Syrię vulnus accepit, & curandi sui causa in Iezraël recessit, vbi à Iehu seruo suo & successore interficitur.

Sub hoc fuit & altera fames. Nona è memorabilibus decem, quas Hebræi in Targhum Ruth numerant, vt superior sit Octaua sub Achab, Elia propheta viuente. 3. Reg. 17. Hęc nona Eliseo in Samaria. 4. Reg. 6. post quam Decima expectetur sub Messia, de qua fortasse noster Io. in Apoc.

Dicitur ann. 2. Ioram regis Iuda regnasse Ioram regem Istraël. 4. Reg. 1. Decimo autem octauo Iosaphat, 4. Reg. 3. Nempe, quia Ioram rex Iuda à patre designatus est anno regni ipsius 17. quando pater regi Achab auxilium ferebat contra regem Syrię. 2. Reg. 22. Nam hic mos erat aduersus futuras seditiones, vt si quis Regum in bellum profecturus esset, prius significaret, quem Regem post se esse vellet, si ipse fortassis in prælio caderet. Hanc legem sequebantur Persę ex Herodoto, ex qua accidit, vt in eorū Regibus recensendis Hebræi à Græcis & Latinis plurimum discrepent, vt infra docebo. Hoc etiam sequebantur Romani, quando Imperatoribus dabant Cæsares.

I I E H V scriptis literis in Samariam omnem progeniem Achab deleuit, vxorem, filios & fratres Achab, & iacricos omnes Baal, ex cuius templo latrinas fecit, vt à Deo prædictum fuerat.

Ioram Istraël & Ochoziam Iudę reges trucidauit.

Quo die vnctus est in Regem, eo die vnctus rex Damasci Hazaël hostis. *Seder cap. 28.*

In impietate multa pię fecit.

Sub hęc tempora orditur Herodotus suam Ægyptiorum historiã, à Cheope, quę regnasse ait apud eos ann. 50. m I O A C H A S cępit regnum an. 23. Ioas. 4. Reg. 13. quãdo Ioas templum Domini instaurabat. 2. Paral. 24.

Inuisus Deo, quòd secutus sit Idololatriam Ieroboã filij Nabath, ob quam regnum eius regibus Syrorum Hazaëli & Benadad prædæ fuit, donec ab ipso exoratus Deus depulsis hostibus pristinum statum ipsi dedit.

n I O A S cum Amasia, qui eius secundo regnum inierat, bellum gessit & cępit, adduxitque in Hierusalem, & interrupit murum eius, tulitque omne aurum & argentum & vasa & obsides, reuersusque est in Samariam.

Elifeus eius decimo moritur. Ita prophetię munere functus est plus 60. à 19. scil. regis Iosaphat Duplicem Spiritum Elię consecutus est, 4. Reg. 2.

Eius corpus, mortuum hominem alium, à quo fortuito rangebatur, vitę restituit, 4. Reg. 13.

Amazias rex Iuda regnum suscepit anno secundo huius Ioas.

O I O R A M in Paralipomenis dicitur. Accisum regnum in pristinum splendorem restituit. Antiochia capta, &c. 3. Reg. 15. Syros vicit. Regnare cępit, an. 15. Amaziã. Post eius mortem regnum Istraël à Tyrannis diuexatum est vsque ad finem sui.

Regnum Assyriorum per Phul terrori esse cępit Syris & reliquis finitimis, quem ad concionē Ionę pœnitentiã

10

4 Reg. 9.

I I E H V, ann. 28.

Ionadab filio Rechab Eliseo
& Zacharia filio Ioiade,
prophetantibus.

Athalia & Ioas in Iuda.

11

4. Reg. 13.

m I O A C H A S, ann. 17.

Zacharia filio Ioiade pro-
pheta.

Ioas rege Iuda, ab eius 23.

12

n I O A S, ann. 17.

Prophetis Amos patre Esaię
& Osea.

Regibus Iuda Ioas & Ama-
zia, à 37. Ioas ad Amazia 15.

13

3. Reg. 15

O I E R O B O A M filius.
Ioas 41.

3. Reg. 11 *Vaticinantibus Osea, Amos altero à patre Esaia, Esaia, Iona.*

Amazia & Ozia regibus Iuda, ab Amazie 15. ad 27. Ozia.

1. Par. 5. *Phul Assyriorum, ann. 48.*

Ibid. **P INTERREGNUM octo annorum.**

A 28. Ozia ad eius 37.

14

* **ZACHARIA** mēf. 6.

Iisdem vaticinantibus. Ozia rege.

15

q Sellum mense 1. vel diebus 28.

Prophetis iisdem. Ozia rege, Phul Assyriorum.

16

Ibid. **r Menahem** Tirsensis, ann. 10.

Prophetis iisdem. Ozia rege. Phul Assyriorum.

17

Ibid. **f PHACEIAS** Menahem, ann. 2.

Iisdem vaticinantibus. Ozia rege, ab eius 50. Phul Assyriorum.

4. Reg. 15

18

4. Reg. 15 **t Phakeias** Romelia, ann. 20.

Vaticinantibus iisdem, itēmq; Osea, Michea Morastite & Oded.

Regnantibus in Iudea per ordinem Ozia, Ioathan, & Achaz, à 52. Ozia, usque ad 4. Achaz.

1. Par. 5. *Assyriorum Tiglath-Phalassar. ann 25.*

Anni mundi

3382

3390

3400

3402

3422

egisse ferunt. Cultum vnus Dei Oriens adhuc retinebat, nec tam erat corruptus in πολυθεα, quam Occidens.

Ionas prædicit euersionem Niniæ regi Assyriorum iam supra reliquos emergenti. Quare & huius Monarchie prima nunc mentio fit in Bibliorum historia.

p QVIA 4. Reg. 14. Ieroboam auspicatus est regnum suum Amazie decimo quinto, & regnavit annis 41. qui incidunt in 27. Ozia, cum mox sequenti cap. 15. scriptum sit. Anno 38. Ozia regis Iuda regnavit Zacharias filius Ieroboam, octo annorum, vt minimum, interregnum debet constitui, etiam si fuerit in paternum regnum successio, quemadmodum sæpè videmus propter crebras & subitas familiarum vices, hæreditates manere interruptas & certis possessoribus vacuas. Certè hic crebra & repentina familiarum mutatio absumpsit octo annos, & deinde nouem, de perpetuo & rato Regum Iuda numero.

* **ZACHARIAS** impietatem patrum suorum secutus, non successit patri nisi post octennium, siue à Catholicis, siue ab aliis oppugnatus. Deinde sexto mense occisus. Nam Deus non sinit hæreticos tranquille succedere, vel diu successione frui.

Post eum quidam interponunt interregnum 21. annorum, sed perperam. Falso enim nituntur fundamento hoc scilicet regnum viguisse annis 270. quot esse putant à morte Salomonis ad Sextum Ezechia. Atqui si rectè subduxissent, duntaxat et perissent 259.

Satis ergo est octo vacuos inter Ieroboam & Zachariam intercalare. Nam 38. Ozia regis Iuda regnare cœpit Zacharias. 4. Reg. 15. cum Ieroboam mortuus esset eiusdem vigesimo septimo. 4. Reg. 14.

Deinde totidem vel potius nouem, inter penultimum & vltimum reges, vt illic ex apertis Scripturæ locis demonstrabimus.

q SELLM interficit Zachariam, & vicissim facti sui exemplo à Menahem post mensem interficitur.

Sexta familia.

Roma conditur in Italia Sextæ Olympiadis, ann. 3.

r PHVL contra terram Israël bellum molitur, & regem Menahem tributarium facit. 4. Reg. 15.

Hic primus cum Israelitis negotium habuit, primus putatur regnasse inter Assyrios extincto Sardanapalo. Sed iam refutauimus.

In Menahem septima familia incipit.

f COEPI regnum anno Ozie quinquagesimo. Patrem imitatus malum fecit coram Domino. Quare necatus simul vitam & imperium amisit.

t PHAKEE Ieroboami impietatem imitatur. Iudæam sub rege Iudæ Ioatham excursionibus vexat. Inde assumpto Razi rege Syriæ Achazum Ioathæ successorem armis aggreditur & facta ingenti cæde Hierosolymam obsidet. Es. 7.

Achazo in auxilium sui regem Assyriorum Tiglath-Phalassar vocante Galilæam perdit, tribubus Galilææ Zabulon, & Nephtalim in Assyriam translatis.

Atque hæc fuit prima transmigratio Israël. Quare in odium suorum adductus ab Osee inita coniuratione perimitur eorum scelere, quo imperium assumpserat.

In eo fuit familia octaua.

Ne mireris si Oseas, Amos & Esaias adhuc vaticinentur. Nam floruerunt diutissimè, & quisque illorum quatuor reges Iuda sepelisse dicitur Oziam, Ioatham, Achaz & Ezechiam. R. Selom. Of. 1. Kimh. Esa. 1.

Tiglath-Phalassar Assyriorum, rex vrbes, Aron, Abel, Bethmecha, Ianocha, Cades, Afor, Galaad & Galileam, & vniuersam terram Nephtali cepit, & in Assyrios abduxit. 4. Reg. 15. Hoc modo Iudeos Galilea potitos, eam primum inhabitare cœpisse quidam existimant.

U INTERREGNUM nouem annorum ex 4. Reg. 15. & 17. omnino hîc statuendum. Nam iste Phakeias regnare incipit ann. 52. & vltimo Oziæ, desinit sub annum 20. Ioathan, qui erat quartus Achaz, à quo ad sextum Ezechia quando concidit istud regnum, supersunt anni 18. nempe 12. reliqui Achaz & sex Ezechia.

Vel regnauit Oseas vltimus Israëlitarum rex annos 18. Nouem per tyrannidem ab anno vigesimo Ioatham, qui fuit quartus Achaz. 4. Reg. 15. Indignata enim Scriptura impium regem Achaz illic nominare, mortuum potius patrem nominat. Noue alios per ius, dum anno 12. Achaz rex est confirmatus & receptus, 4. Reg. 17.

X OSEE minus impius, quam reges superiores, 4. Reg. 17. perpetuam tamē genti captiuitatem importauit, quod peccatorum mensura iam ad summum peruenisset.

Duodecimo Achaz regnum consequitur post octennem vel nouennem de regno cum familia Phakeæ dimissionem. Vnde hîc nona & vltima Regum Israël stirps.

Suo primo, à Salmanazare rege Assyriorum victus dare ei tributum coactus est. Septimo quod legatos ad suam regem Ægypti misisset, vt eius ope se à tributo imposito liberaret, in Samaria post triennium ferè à Salmanazare regresso obsessus est ac tandem captus & cum populo, id est, cum reliquis octo tribubus Israel in Assyriam translatus, & in vrribus Hala & Habor iuxta fluum Gozan in ciuitatibus Medorum collocatus. 4. Reg. 17. & 18.

Hæc est clades extrema regum & decem tribuum, qua sexto Ezechia regis Iuda vltra montes Medorum & Persarum abductæ sunt, missis aliis in earum terram. Hæ Orienti & Septentrioni infusæ, Iudeorum clausorum fabulæ dedere causam: qua de re extat Eldad Danius à nobis versus.

Perditas in Oriente aiunt Hebræi. Intereà facile assensum præbuerim iis, qui ex istis, ortos Tartaros opinantur, siue quia Tartari tenent oram Septentrionalem Orientis & Aquilonis, siue quia illorum præcipuum imperium Persico imminet, eoque terminatur à parte Assyriæ & Mediæ, siue quia diu latuerunt, & ignoti permanserunt. Nam eorum nomen tantum auditum circa annum Domini 1200. Adde, quod nomen Tartari (sic enim loquendum aiunt sine r) Hebraicè & Syriacè sonat derelictum, desertum. Præterea Hordas Tartariæ, in provinciis Septentrionalioribus aliqua retinuerunt nomen Dan, aliæ Zabulon, aliæ Nephtali, inter regna aliqua nomen Tabor, alia alterius Hebraici monumenti, vt nec mirum sit Russiam, Sarmatiam, Lituaniam, Moscouiam & cæteras versus Tartariam regiones Iudæis abundare.

Denique quoniam Circumcisionem sunt perpetuè amplexi, antequam quicquid accepissent de infelici Mahomete, cui & facile assenserunt quod in multis suæ legi & moribus congrueret.

In hanc cladem inciderunt, quoniam à cultu Dei, quem tradiderat Moses, defecerant, & nouam religionem asciuerant. 4. Reg. 18.

In hoc bello Tobias in captiuitatem ductus est. Tob. 1.

i. Pa 15

U INTERREGNUM,
ann. 9.

A tertio Achaz ad eius duodecimum.

Ibid.

19

X OSEE filius Ela,
ann. 9.

Isdem vaticinantibus.

Achaz & Ezechia, regibus Iuda.

A duodecimo Achaz ad sextum Ezechia.

*Assyriorum Salmanazare,
ann. 17.*

ASSYRIORVM ET OSEÆ REGIS SÆCVLO.

Anni
mundi

3440

Est etiam probabile earum partem esse populos Americae siue Indiae occidentalis (quod miror à nullo animaduersum) Primo, quia traduntur perditæ in Oriente, *R. Selom. Cant. Salom. 2. Secundo*, quia in insulis S. Michaelis siue Efforis ad illam urbem pertinentibus sepulchra subterranea à nostris reperta sunt cum literis Hebraicis antiquissimis supernè quidem *אלהים מל* (*quid violauit Deus*) infernè autem *אל שחרע מל בן שחרע מל* cù duobus apicibus, (*Scalbin mortuus est, scito Deum*) Teuctus libro vigesimo tertio Cosmog. cap. 7.

Tertio, quia 4. Ezra 13. profectæ narrantur in *ulteriorem regionem, ubi nunquam inhabitauit genus humanum. Per introitus autem angustos fluminis Euphratem introierunt. Fecit enim eis Deus signa & stetit venas fluminis, quousque transirent. Per eam enim regionem erat via multa itineris anni unius & dimidij. Nam regio illa vocatur Asereth, עשרת* quasi transito Euphrate venerint in Tartarica deserta, indeque in illam terram ignoram versùs Grotlandiam. Nam ab illa parte America dicitur aperta & sine mari cum alijs ex partibus sit mari clausa & peninsula. Quin & per angusta freta, maria etiam vastissima eò peruenire potuerunt, vt in regiones solo mari à Tartaria directas.

Quarto, quia Iudæos appellant clausos veteri traditione & Cabbala. Constat autem Americos clausos vndique mari, ac Americam vel esse magnam insulam, vel peninsulam. Nam adhuc dubitatur vtrum à partibus Septentrionis iuncta sit continenti Asiae siue Tartariae magnæ, vel ab ea freto duntaxat exclusa vt ab orbe antarctico, versùs austrum, per fretum Magellanicum.

Cuthei in Samariam translati cum dijs patrijs sacra facerent deuorari à leonibus cœperunt. Quare vnum è sacerdotibus captiuum reuocarunt, qui eos iura regionis doceret & vnius Dei cultum. Quem tamen ita seruarunt, vt quæque gentes fabricaret Deum suum *quarti Regum decimo septimo.*

Addit Iosephus eos recepisse quinque Mosis libros, sed malè interpretatos, neque Iudæos, neque Gentiles euasisse, cùm Iudæi bene rem suam gererent, se Iudæos & Ioseph progeniem asseruisse, cum male, se Babylonios affirmasse (hæreticorum ingenium).

Samaritanorum origo, quorum religionem semi-Iudæam, quàm planè paganam malle se Deus immissis leonibus declarauit. *4. Reg. 17.* Cutheos eos Hebræi appellant quòd post veteres colonos exactos à Salmanazare, venissent de Cutha & vicinis urbibus & regionibus Assyriæ & Mediæ. *Ibid.*

E Iudaica religione, quinque libros Mosis duntaxat receperunt, secundum Sadduceos de resurrectione, animæ immortalitate, & futuri regni statu sapiebant, gens Sicariorum, vnde Dositheus & Simon Magus hæresarchæ. *Orig. hom. 25. Num. & lib. 1. & 2. in Cels.*

Secundum Ethnicos à Iouis & reliquorum deorum cultu non abhorrebant, se Medorum Perfarumque colonos dicentes. *Ioseph. lib. 12. cap. 7.* De istis lege 1. Machab. 5. & 2. Machab. 5. & 6.

Decem tribuum tres captiuitates siue transmigrations, quot duarum fuisse suo loco notauimus. Primo ascendit Assar rex Assyriorum, qui & Tiglath-Phalassar, & traxit in exilium tribus Ruben, Gad, & dimidiam Menassis, quæ

3440

erant trans Iordanem, abstulitque vitulum aureum, quem primus Ieroboam in Dan dicauerat. Idque diebus Phakee filij Romelię & Achaz regis Iuda. Deinde post aliquot annos initio regni Oseę, vltimi regis, Salmanazar rex quoque Assyriorum abduxit tribus Aser, Isachar, Zabulon & Nephthali in Assyriam, Israelitis Galileam exhauriens, reliquos tributarios faciens, & alterum vitulum exportas. Postremo cum rebellasset Oseas anno regni sexto, adsunt Assyrij rege eodem Salmanaz, tribumque Ephraim & dimidiam alteram Menasse terra expellunt, tumque Cutheos, Babylonios, Suseos, Elamitas, & ceteros Samaritas, qui ipsorum vrbes incolerent, mittunt. *Seder. cap. 22.*

Salmanazari decem tribuum euerfori, successit Senecherib, qui ea passus est, quę Esaias & Herodotus scriptis mandarunt. Denique Sardanapalus filius, vt ex voce Asar-Adon, Hebraica coniectare licet, Asar-Adon Phul, Latine & Gręce Sardana-phalus. Errant ergo Germanorum noui chronologi, qui somniant Sardanapali exuuias partitos esse inter se Phul Belochum, patrem Tiglath-Phalassar Babylonium, & Arbacem Medum, ac Sardanapalum vixisse Ozię tempore, dum apud Israelitas regnaret Ieroboam filius Ioas, vt secundum & nouum nescio quod regnum Assyriorum circa illa tēpora stabiliant, cum Scriptura de eo loquatur, vt vnico, & à Phul duntaxat continuatio vsque ad Nabugdonozoris, vel parentum eius sæculum.

Anni vr-
bis condi-
ta.

Summa, anni 258. menses 6. dies septem, quemadmodum à morte Salomonis, quando istud regnum cœpit, ad sextum Ezechie, quando desit, fluxerunt anni 259.

Sine duobus interregnis Summa anni 261. menses, 6. dies 7. sed illa fuerunt intercalanda ob superiores causas, vt vtriusque regni tempora & etates consonarent.

Anni
mundi

3440

INTERIM HAC QVINTA ÆTATE PROPTER
TANTOPERE CORRVTVM AB HÆRETICIS RELIGIONIS
statum, doctrina Ecclesię ad sequentem transmitti perenni serie
non desit. Quod sic demonstratur.

3150

QVINTA atate superior doctrina, pietas & religio floret & illustratur per innumerabiles prophetas, Deum esse vnicum, *Es. 43. 44. 45. Prater me non est Deus, &c. Et tamen trinum. In Hebraica veritate Ecclesiasticis 12. Memento creatorum tuorum in diebus iuuentutis tua, Prou. 12. Noui scientiam Sanctorum, Es. 6. In illa visione Seraphica, Quis ibit nobis (Patri, Filio, & Spiritui Sancto) prater nobile illud Trisagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, à Ioanne in Apocalypsi repetitum. 22. Non suspexistis ad eos, qui fecerunt eam (Hierusalem) 42. (creans cœlos, & extendentes eos Dominus 44. Sic dicit Dominus factores tui. & iterum vers. 24. Dominus factores tui. 50. Mane erige aurem mihi, & audiam quasi magistros, 54. Quia dominabuntur tui, qui fecerunt te, Dominus exerituum nomen eius, Os. 11. Iuda adhuc descendit cum Deo, & cum sanctis fidei. Hier. 10. Dominus Deus verus est ipse diu viuentes, & Rex sempiternus. 23. Peruertistis verba Deorum viuentium, Domini exercituum Dei nostri. Quos Esaias unico contextu expressit-nominatim c. 48. Ego primus & nouissimus, Non à principio in abscondito locutus sum. Ex tempore antequam fieret ego eram, & nunc Dominus Deus misit me & Spiritus eius. Nam loqui illic Filium Dei, non Prophetam constat per literam precedentem. Manus quoque mea fundauit terram, & dextera mea mensa est cœlos. Filium Deum esse. Es. 7. 9. 10. 25. 35. 40. 45. 55. 58. Hier. 23. & 33. Os. 1. Baruc. 3. Ioel. 2. Mich. 2. & 5. Pro. 8. & 30. Spiritum quoque Sanctum, Es. 48. 59. & 63. Ipsi ad iracundiam prouocauerunt eum, & Spiritum Sanctum eius. 61. Spiritus Domini super me, 44. Effundam Spiritum meum super semen tuum. 32. Donec effundatur super nos Spiritus de Excelso, Ioel 2. &c. In Christum fides, & eius expectatio, Es. 6. 7. 8. 33. 35. 40. 42. 45. 48. 50. 51. 53. 55. 57. 60. 61. 62. 63. Hier. 11. 23. 31. 33. Ioel 2. Abac. 3. Soph. 2. & 3. Mich. 5. Os. 6. & 11. Denique quotquot Propheta & Sibylla illa tempestate scripserunt. Sacerdotium, Ministerium publicum, Sadoc primus templi Pontifex & reliqui vsque ad Iosedec tempore captiuitatis per catalogum 1. Par. 9. Sacerdotes, Leuita & Propheta innumerabiles, in libris Regū & Paralip. quorum ordo & successio in Seder Olam. Sacrificia & Sacramenta, fidei signa, eadem qua prius per singulos libros Regum & ceteros huius atatis historicos & scriptores. Quin & eorum per Christum perfectio, correctio, immutatio prædicatur. Es. 12. 55. 52. 61. Hier. 31. &c. Prou. 9. Pœnitentia & eius partes, Illas urgent Propheta, & in eis neglectis vitam malorum causam conferunt. Es. 1. &c. Ioel 1. &c. Doctrinam contrariam pseudo prophetiam sine hæresim appellant. Lament. 2. Propheta tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Hinc apud eos hostia pro peccato & delicto, & ieiuniorum, sacci, cilici, luctus spiritus contriti & tribulati mentio continua. Confessio Exomologesis, vt qua iam esset instituta Leuit. 5. Qui peccauerit vel deliquerit agat pœnitentiam pro peccato & offerat, & sic sapius illo capite. vbi Hebraicè ubique, & con-*

ad

3169

fiatur

Anni
mundi

3569

ad

4121

fueatur id in quo peccauit, ut *Leuit. 13.* leprosus adiens sacerdotem se esse leprosum clamabat, & *Num. 5.* Vir & mulier cum fecerint ex omnibus peccatis, quae solent hominibus accidere atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum, modum eorum confitendi vide apud *Egizum* in quintum & decimum sextum *Leui.* *Vidui*, appellabant ex *Elia* in *Tisbi*, unde *R. Isaac. Leuit. 1.* Qui agit *Tesuba* (i. poenitentiam) ut faciat *Vidui* & confiteatur peccatum suum necesse est. Eucharistiae tanquam rei admirandae promissio, *Prou. 9.* *Ose. 14.* *Viuem tritico*, &c. ubi *R. Kimhi* e *ויר* semina transubstantiationis adducit. Festa ad septem *Mosaica* adduntur noua. Dedicatio templi *Salomonis* in mense *Bethanum*, i. *Septembri* *3. Reg. 8.* *ידעד תשחימוס*, tabularum fractarum mense *Mai* *Ios. lib. 6.* *Bell. c. 8.* & aliquid alia. *Templa*, *Templum Salomonis* incredibili sumptu extructum. *2. Paralip. 3.* *4.* *5.* domus orationis. *Es. 56.* *Hierem. 7.* *Synagoga Hierosolymis* a quadraginta & octoginta e traditionibus *Hebr.* & innumerabiles alia per uniuersam terram *Palestinae* nostris paracis respondentes. *Imagines sacrae*, *Cherubi Salomonis* forma iuuenili & opere statuario & solido praeter *Mosaycos*. *2. Paralip. 3.* ubi pictis alijs multis & calatis sculpturis omnes templi partes, etiam vestibuli exteriora asperguntur, & *3. Reg. 6.* tam intrinsecus, quam extrinsecus pro templi etiam foribus & introitu unde *Psalms 73.* queritur, quod *Babylony* exciderint ianuas vel sculpturas, picturas, calaturas templi. Nam *Pitubium* illo loco ad hunc modum interpretantur *Rabbini. Es. 19.* alludens ad sua tempora. In illa die (inqui) erit altare in medio terra *Aegypti* & iuuulus *Domini* (*Mascha*, statua proprie) iuxta terminum eius, *Oseas cap. 3.* sacris imaginibus, quas *Teraphim* appellat, priuandas decem tribus uauincatur propter sua peccata, quod essent euerienda per *Affyrios* & in captiuitatem abducentae. E quo loco *R. Japhet* cum veteribus *Rabbini* colligit, ut & indicat illic *Abben Ezra*, decalogo sacrarum imaginum usum non fuisse prohibuitum, sed profanarum & *Idololatricarum* duntaxat. *Serpens abeneus* hoc adhuc auo extabat in excelsis. *4. Reg. 18* usque ad regem *Ezechiam*, qui eum euerit propter abusum, non quia imago, &c. *Delectus ciborum*, *Es. 66.* qui edunt carnem suillam & abominationem & murem, simul consumentur, dicit *Dominus*. *Ieiunium* *3. Reg. 21.* *2. Paralip. 20.* *Tob. 12.* *Es. 68.* *Hierem. 36.* *Ioel 1.* *Quin* & *Elias* hac etate exemplum ieiunij quadragesima renouauit. *3. Reg. 19.* a multis olim inter *Iudeos* obseruati e *R. Benjamin* in suo itineralio. Alia multa ad *Mosayca* adiecta sunt, quarto mense, id est *Iunio*, quinto. i. *Iulio* septimo, id est *Septembri*, decimo. i. *Decembri*, quorum meminit *Zacharias cap. 8.* & *Hebraei* in suo *Calendario*. *Religiosorum* vita & vota & instituta varia. *Fily prophetarum* in *Bethel*, in *Hierico*, &c. *4. Reg. 2.* *4.* *5.* *6.* *9.* *Elias* vir pilosus, zona pellicea accinctus, & *Eliseus* hanc vitam illustrarunt. *3. Reg. 19.* & quarto. *Rechabite* *Hierem. 35.* abstinentes ab urbibus, uino, edibus, agris, possessionibus, peculio siue proprio, qui & uocantur *Scribe* siue doctores. *1. Par. 2.* uers. ult. *Holda* prophetissa q. *abbatissa* habitans in *Millo*, id est, collegio, uel domo doctrina, ut habet *Chaldeus*. *4. Reg. 22.* *Sancti* & eorum preces, inuocatio, vis, cura. *Elias* curat res uiuorum. *Misit enim calitus literas ad Ioram regem Iuda filium Iosaphat*, in quibus iram Dei contra ipsum explicabat, annis septem post suam translationem in caelum. In *Seder Olam c. 17.* *Ioseph. lib. 9.* *Ant. c. 2.* quod aperte, colligitur e *2. Par. 21.* & *4. Reg. 2.* ubi intelligitur translatus ante decimum octauum regni *Iosaphat*, id est, septem annis ante Regnum istius *Ioram*. *Es. 44.* ille uocabi in nomine *Iacob*, ubi *Chald.* & ipse *ישראל*. orabit in nomine, siue nomen *Iacob*. *Esa. 62.* super muros tuos *Hierusalem* constitui custodes. i. *Angelos*, *Talmudici* in tractatu *Menaboth*, item patriarchas, qui protegunt nos tanquam muros, *R. Selomo* e *R. Ionathan*, qui sic *Chaldeis* uertit, Ecce opera patrum tuorum iustorum (o urbs *Hierusalem*) aptata sunt & seruata coram me tota die & tota nocte, nunquam cessant facere mentionem tui coram *Domino*. *Baruc 3.* audi nunc orationem mortuorum *Israel* & filiorum ipsorum, qui peccauerunt coram te. *Hier. 31.* *Rachel* plorat filios suos. i. intercedit pro filiis suis apud *Deum*, e *Midras Hagada* & *R. Selo. ossa Elisei* mortui mortuum suscitant. *4. Reg. 13.* mortuum eius corpus prophetauit, *Eccl. 48.* id est diuina fecit. Nam apud *Hebr.* prophetare est non solum diuina dicere, uerum etiam diuina facere. Unde per *משיח* mox sequitur. In uita sua fecit monstra & in morte mirabilia operatus est. Ut proinde *Iosias* eius sepulchrum, ossa & sanctos cineres, quemadmodum & alterius propheta, honorifice obseruauerit. *4. Reg. 23.* *Pallium Elia* translati aquas *Iordanis* diuidit. *4. Reg. 2.* *Reliquiae Arcam* & reliquias *Mosayci* tabernaculi in suum templum magna pompa infert *Salomon*, in *Arca* tabulas testamenti concludit. *2. Par. 5.* *Arcam* autem aliam fecit, in qua conseruaretur *Aaronis* uirga, *Vas manna*, oleum unctionis sacrum. In *Misna* tractatu de *siclis c. 6.* §. 7. *Thuribulum* quoddam aureum seruabatur in *Sancto Sanctorum*, ad quod soli pontifices ingrediebantur, *Heb. 9.* *Ios. lib. 2.* contra *Appionem*. Preces & oblationes pro defunctis, *Tob. 4.* *Panem tuum* & uinum super, (id est propter. Nam est *Hebrais*.) sepuluram iusti conueue. *Es. 26.* *Viuant mortui tui*, interfecti mei resurgant, &c. (deprecantur e *R. Selom.* & *Rabbini*, qui & hunc uersum usurpant suis in precibus pro mortuis) & certe est precatio & canticum, ut patet e principio capitis 57. *A facie malitia collectus est iustus*, ueniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulauit in directione sua. Unde & hunc quoque uersum *Hebrais* in suum pro defunctis officium conserunt. *Cant. 7.* palatum tuum (id est oratio tua o *Ecclesia*) sicut uinum generosum loqui facit labia dormientium (id est, mortuorum. q. de eos prorumpere facit in letitiam, exilire pra gaudio, & loqui, e *R. Selomo* & veteribus *Rabbini*.) Et proinde honore carere sepultura infelicissimum putabant. *Eccl. 6.* *Hier. 22.* *Purgatorium*, *Midras Ecclesiasticis 12.* citato illo *Esaia* loco: ueniat pax, quiescant in cubilibus suis, & *1. Sam. 25.* sit anima *Domini* mei ligata in fasciculo uiuentium. Traditiones ad *Ezram* & viros *Synagoga* magna delatae sunt, indeque in libros relatae. *Vita aeterna*. *Iudicium* postremum, nihil hoc dogmate crebrius in prophetis. Sic & reliqua doctrina capita nostris plane consentanea abunde exhibent *Salomon*, propheta maiores & minores, qui intra huius atatis curriculum scripto caelestes res copiosissime mandarunt. Ideo enim hic sum breuior, quoniam eos totos oporteret transcribere.

Ontinet hæc ætas sexta transportationem & seruitutem Babylonicam, vrbis templi & terræ Iuda desolationem, reductionem in patriam, vrbis, templi, terræ restaurationem, desolationem & calamitatem sub regibus Syriæ, præsertim Antiocho Epiphane, liberationem pro Hasmoneos siue Machabeos, regni reparationem, aduentum & res Christi, seditiones ac finem imperij.

a H o s 70. annos, Daniel & Ezechiel prophetæ captiui apud Babylonios, Ieremias & Baruc in Iudeâ solo relictis partim varicinando, partim agendo illustrarunt.

Daniel cum sociis abstinet à cibis gētilium illegitimis, leguminibus contentus. Susannam absoluit, visiones regum ad res futuras pertinētes interpretatur. Deinde suas ipsius proprias alias. Honoribus afficitur à Nabugdonozore, Baltazare, Dario & Cyro regibus.

His etiam 70. continentur Ezechielis acta. Godoliæ reliquiis à Nabugdonozore præpositi absque vilo insigni regio aut imperij nomine, quia præesse paucis & calamitosis nulla dignitas erat, nex. *Ierem. 39.* mense septimo post abductum Sedechiam & excisam vrbem, vigesimo Nabugdonozoris. 4. *Reg. vlt. Ier. 41.*

Statua Nabugdonozoris cum periculo trium puerorū.

Regna Nabugd. Euilmerodaci & Baltazaris, cum rebus Babylonicis & Medicis.

Reliquiarum in Ægyptum ob Godoliam ab Ismaële interfectum migratio, duce Iohanen filio Charez, *Ier. 42. & 43.* cum ipso Ieremia. Quas non est dubium anno captiuitatis 27. cum Syria & Ægypto fuisse à Nabugd. subactas è *Ierem. 44. & 46. & Ezech. 29.*

Vertente captiuitatis septuagesimo orare cœpit Daniel 9. c. Deum pro restauranda Hierosolyma & ab Angelo accepit ab exitu verbi de restituendis captiuis, deq; reficienda vrbe vsque ad Christi ducis necem inter fluxuras Hebdomadas 69. vel ad summum 70. vt aliqui exponunt.

Porro exitus illius verbi ferebat tunc ab Angelo illud de cœlis deferente, & prolatum in cœlo, dum ipse precaretur, denuntiante, vel (quod in idem recidit, nec annorum numerum auget!) paulo post factus est, anno scil. primo Cyri, qui mox Dario, sub cuius vitæ extremum Danieli ista reuelata sunt, successit. Illo enim captiui primū dimissi sunt, vt compleretur verbum quod dixerat Dominus ore Ieremiæ, & c. 1. *Ezra 1. vide Ier. 29.*

In tres partes suas 70. Hebdomadas, id est, annos 490. distribuit Angelus, quod in earum singulis res notabiles essent euenturæ. In septem, in sexaginta duas, & vnā. In septem inquam, id est, in annos 49. quod tot septennia siue anni plus minus. (Nam scriptura sæpe negligit fractos) essent insumendi in perficienda totius vrbis, templi, terræ redintegratione, ob impedimenta hostium & calamitates temporum, vt inde sequeretur veluti annus quinquagesimus siue Iubilei, id est, perfectæ quietis terræ & populi. *Leuit. 25.* Eo enim allusit Angelus in septem Hebdomadibus separatim constituendis.

In sexaginta duas, verò, id est, annos 434. quod deinceps rep. Iudæorum cōstituta, & statu patriæ firmiter ordinato, tantum temporis spatium vsque ad excisionem Christi esset fluxurum.

In vnā denique, id est, in vltimum septennium, quod

S E X T A Æ T A S
captiuitatis quæ est Eth-
nicis Monarchiarum &
ingentium imperiorum
Mundi velut canities.

a Tempus CAPTIVI-
T A T I S fuit ann. 70.

*Vatibus Ieremia, Baruc,
Habacuk, Seraia, Daniele
Ezechiele.*

Pontificibus Iosedec & Iesu.

Iere. 25.

*Sedechia, Iechonia, Salathie-
lis exulum & captiuorum
principibus.*

*Nabugd. & filijs eius Ba-
byloniorum regibus.*

*Seruo Tullio annis 44. sex-
to Romanorum rege, deinde
Tarquinio superbo, ann. 25.
quibus successerunt consules.*

CAPTIVITATIS SÆCVLO.

Anni mundi

3569

illa post mortem Christi in Iudæa Apostoli sua prædicatione essent abundè confirmaturi nouum testamentum, & ad illud Iudæorū reliquias siue electos copiose traducturi, donec transirent ad Gentes, sēque per reliquum orbem dispergerent.

Vltimi illius septennij duas facit partes, quòd in primis sexqui tribus annis Apostoli ita in Iudaico populo essent confirmaturi nouum pactum, vt conuersi possent intelligere sacrificiū & cætera figuralia esse deinceps inutilia & infructuosa. Atque illud est. *Et dimidio Hebdomadis deficiet hostia & sacrificium* siue, vt Hebræa ad verbum sonant. *Et dimidium Hebdomadis cessare faciet sacrificium & oblationem* Quantum videlicet ad fructum & vtilitatem. Nam citra ad noxam & perniciem Legalia diutius durarunt, lege currente cum Euangelio ad vrbs vsque excidium. Tunc enim plenè sepulta est Synagoga, indeque Mosis figuralia cœpère esse pernitiōsa.

Reliquis sexqui tribus annis Apostoli in Syria continuarunt Iudæos vel confirmare vel conuertere, maxime vt eis vterentur ad reliquum orbem Christo subigendum. Nam orbis primi doctores non tantum fuere Apostoli, sed & Apostolici, id est, alij Christi Discipuli, deinde Apostolorum Apostolicorumque conuersi ac æmuli, qui fere fuerunt Iudæi, & sacrarum literarum capsarij.

Quod interponitur, *de populo ducis venturi*, id est populo Romano eiusque principe Tito, non pertinet ad 70. Hebdomadas, sed per occasionem, quadam veluti parenthesi, inclusum est, vt doceremur fontem calamitatis Iudaicæ è Christi nece proficisci. Quare illic, *Et, aduersatiua est particula de linguæ more Post Hebdomadas* (inquit) *sexaginta duas occidetur Christus, & non erit eius* (populus, qui eū negaturus est & cæde sublaturus) Hoc enim rectè expressum est à nostro interprete, qui videbat Angelum propter necis Dominicæ indignitatem, & ob luctuosam Iudæorum reiectionem, per *πρόδος* sententiam non absoluisse, sed vsum Apoptoseos, non simplici Eclipsi, vt nostrates recentiores insipide & mysterijs incongruenter putāt, duntaxat subaudientes *Adiutor*, siue vt Rabbini, *vita, Et non erit illi* (*vita, Dominium ve.*) *Et nō erit illi* (*Dominium vel Rex.*) *Et non erit illi* (*vrbi amplius rex.*)

Rectius igitur, per Apoptoseos, *Et non erit eius populus, qui eum necaturus est.* (sic enim illic lego, non *negaturus*) *Et ciuitatem,* (id est, at, sed ciuitatem) *perdet populus Romanus cum duce venturo,* Tito Vespasiani filio, non quidem statim, sed suo tēpore, 38. pōst annis, ira Dei ob hanc causam deinceps in istum populum stillante. Nam hoc verbo in Heb. vtitur, id est, guttatim decidente & sensum ipsum labefactante.

Sic quod vltimæ Hebdomadi subiicitur, *& erit in ala abominatio desolationis & vsque ad consummationem & finem perseverabit desolatio,* est totius prophetiæ coronis, clausulaque de stupenda vastitate & ruina tam Iudæorum, quàm vrbs & patriæ, post illud septuaginta Hebdomadarum, siue septenniorum spatium euentura. Nam vt docui, septuaginta Hebdomades præfinitè explētur Mortis Christi septimo.

Initium Hebdomadam (inquit Theodoretus) ab alijs in anno primo Cyri regis Perfarū collocatur, cū Iudæi domū remissi sunt. Hoc nos sequimur & simplicitas oraculi aliud non patitur. Ab alijs in sexto Darij, cum templum perfectum est, ab alijs in vigesimo Artaxerxis cum vrbs instaurata est. Finis verò aut in cruce Christi, aut in ei⁹ baptis

3639

no, aut in templi euerfione ftatuitur, nempe fub Vefpafiano.

Sefe autem debent confequi 70. an. captiuitatis & 70. hebdomades annorum. Nam illo 70. an. aut vno pōft pleno, nempe primo Cyri, fermo exiit, vt Hierufalem reftauraretur. Addē Daniele vel potius angelum in ftatuendis his 70. hebdomadibus voluiffe alludere ad 70. annos. q. d. tot fuperfunt hebdomades annorum ad plenam liberationem & redemptionem populi, quot anni fuēre captiuitatis.

Continent autem acta Zarobabelis, Ezræ, Nehemiæ Pontificum Machabæorum, Chrifti, & primi feptennij Apoftolici, id eft, reftitutionem populi, vrbis, templi, regionis Iudææ, defolationem alteram & feruiturem Iudæorū, præfertim fub regibus Syriæ, liberationem per Machabæos regni, renouationem, Chrifti hiftoriam, feditiones & finem regni.

Quantum ad profana, res Perficas, Græcas, Macedonicas. Athaticas, Aegyptias, Parthicas, Punicas. Romanas, quas omnes fequenti libro deguftabimus.

Sibylla Cumana nouem libros de fatiſ populi Romani Tarquinio Superbo emendos obtulit, quorum tres in facrarium conditi, Sibyllini dicti ſunt. *Gellius lib. 1. cap. 19.* Hanc nonnulli cum Cumæa confundunt, quæ & ipſa quidem Italica, ſed tamen multò antiquior. Fuit enim mater Euandri, cum qua congreſſus eſt Aeneas. *T. Limus lib. 1.*

Eius libri ad Auguſtum vſque manſerunt incolumes & ſub baſi Palatini Apollinis, cum Martiorum vatum & Bagoes Nymphæ carminibus conditi ſteterunt. *Sueto.*

Moabitæ à Nabugdonozore ſubaſti, vt prædixerat Eſaias 16. cap.

Tarquinius Superbus rex ſeptimus & vltimus Romanorum, an. 15. qui ferias Latinas inſtituit, & armatos circa ſe ad corporis cuſtodiam primus habuit, & tamen turpiter exactus an. 244. ab vrbe condita, obſidens Ardeam ciuitatem nono ab vrbe milliario. Nam tunc Romę principatus vix protendebatur ad 15. milliare. *Nangiac.*

Tuſculi per 13. an. cū vxore priuatus & exul conſenuit.

Antequam paulò explerentur 70. anni captiuitatis, illic Reſpub. per conſules adminiſtrari cœpta.

H E B D O M A S vna continet annos 7. *Leuit. 25.* Neque enim Daniel loquitur de altero hebdomadū genere, quod ſeptem diebus abſoluitur. *Leuit. 23.* Id conſtat è 4. Ezræ c. 7. qui inquit **CHRISTVM** reuelandum eſſe, id eſt natiſtū, poſt quadringentos annos. His enim ſi addas 33. vitæ Chrifti ex hebdomadibus 69. tantū ſupererunt quinquaginta. Nempe fuit Ezras Daniele his annis poſterior.

Hebdomas ſeptuageſima, ſiue ſeptennium vltimum quod conſtat nouum fœdus, & finem imponit ceremonijs legalibus ſiue figuralibus, cadit in Apoſtolos, qui in Iudæa per ſeptem annorum ſpatium, antequam orbem ad Euangelizandum ſibi diuiderent, gratiam Chrifti Iudæis primū obtulerunt, in hebdomadis dimidio ſynodo publica *Act. 15.* Moſis ſacrificia & cætera figuralia abrogantes, re Iudaica in deterius ad interitum vſque, qui à Romanis allatus eſt, deinceps abeunte.

Chriſtiana autē latius quotidie ſefe diffundente. Quòd ſi ſynodus illa celebrata eſt ſub annū Chrifti 17. vt aliquibus placere video, qui non animaduertunt *ὅσπερ ἰσχυρότερον* paſſim in Scripturis. nihil tamen perit de vera Septuageſimæ intelligentia. Nam certum eſt non longè poſt Chriſtū

Anni
vrbis con-
dita

272

Dan. 9.

755

6 A 70. illo CAPTIUITATIS anno ad CHRISTVM Hebdomades 69. id eſt, anni 483.

Pontificibus & principibus Iudæorum iis, quos ſequenti lib. ſubiiciemus.

Prophetis Daniele, Mardocheo, Zacharia, Haggæo, Malachia, Ezra, & per ſucceſſionis ſeriem, Scribis & Pharifæis, qui ideo ſedere ſuper cathedram Moſis memorantur Matth. 23.

Perſis, deinde Macedonibus, denique Romanis monarchiam obtinentibus, eo, qui altero libro ſequetur, modo ac ordine vſque ad Chriſtum Dominum.

755

Anni
mundi

368

411

411

Anni
mundi

3638

* Summa 553.

Ita ab orbe condito ad
CHRISTVM sunt
anni 4121. menses
6. dies 16.

4121

Petro reuelatam fuisse per visum Gentium vocationem, atque deinceps libertatem ab hostiis, atque adeò Lege prædicatam Act. 10.

Est etiam apta interpretatio, vt hebdomadas septuagesima cadat in Christi mortem hoc sensu: Post hebdomadas 7. & 72. occidetur Christus *Hebdom. scilicet septuagesima.* confirmabit autem pactum multis hebdomada vna illa postrema, vt eius medio. i. tribus extremis annis & semis procedat Christus atque pactum de remissione peccatorum promulget, donec occidatur. Quibus confectis, templi & vrbis expectanda veniat ruina. Distribuit autem 69. in duas partes. Nempe quia septem cesserunt templo & vrbi edificanda. 62. variis Ecclesia iactationibus.

* Hos annos reperies ab octauo regni Nabugodonozoris à quo incipiunt 70. an. captiuitatis, ad decimum octauum vsque Tyberij Cæsaris, qui est perpeffionis Domini annus. Nam monarchia Babylonica præterea mansit an. 70. Persica 147. Ab Alexandro ad Cleopatram Antonij 276. atque hinc ad Tyberij decimum octauum 61. Summa 554. Nam quòd Macedonica à Christo tam retrò abfuerit, cõstat ex his M. Ciceronis in 2. de Diuinatione verbis. Demosthenes ab hinc annos propè trecentos fuit.

Quæ membratim & per successiones pontificum, & regum & monarchiarum peculiari libro, deinceps demonstranda suscepimus, ne quid confunderemus, sed inter sacra & profana melius distingueremus. Nam deinceps maiore turba & copia res mundi sese offerunt, dum vbi historia sacra desinere incipit, illic profana propriè auspiciatur. Per tot annos scriptores gentium muti propemodum extiterunt. Ducat ergo mundus summo Dei & Ecclesie veteris beneficio & prouidentia, quòd aliquid certi de suo prisco statu cognitum habet, atque Hebræis scriptoribus gratiam agat, quòd superiorum sæculorum certam aliquam memoriam, rationem, ordinem, originem tenet atque complectitur.

RELIGIONIS ET DOCTRINÆ CONTINVATIO ET AD HANC VLTIMAM PATRVM VETERIS Testamenti ætatem transmissio.

SEXTA ætate antiqua religio & doctrina retinetur, & ad Christum inter captiuitatum & persecutionum multa discrimina perducitur, per Prophetarum reliquias, multos Scribas, Doctores, Rabbinos, externos Philosophos & Poetas, quos in hanc omnes conferemus, etsi plerique nostrorum penè sint temporum, quod partim Prophetas sint secuti, partim sua omnia à sexta huius ætatis Cabbala, traditionibus, & disciplina quasi per manum receperint. Deum esse vnicum Malach. 1. Nunquid non Pater vnus omnium nostrum, nunquid non Deus vnus creauit nos: Ecclesiast. 1. vnicus est Altissimus. Sap. 12. Non est alius præter te. Machabei pro Dei unitate contra Grecos pugnant, Iudai in libro Ester & Danielis pro eius professione inter Babylonios & Persas periclitantur. Denique omnes piij, qui sequuti sunt Prophetas eandem doctrinam posteritati contra Polytheiam omnia tunc occupantem relinquunt. Imò etiam impij & profani omnium sæculorum paulo sapientiores. Trimegistus in Poemandro cap. 2. 3. 4. 5. 6. 9. 10. 11. 12. In Asclepio cap. 16. 7. 11. Pherecydes Syrus, Pythagoras, Philolaus, Architas, Empedocles, Parmenides, Melissus, Xenophanes, Timæus, Locrus, Zeno, Eleates, Acmon, Euclides, Anaxagoras, Plato, præsertim in Epistolis, Timæo, Parmenide, Aristoteles in Metaphysicis, lib. 8. Phys. & lib. de mundo ad Alexand. Theophrastus in Metaphysicis, Zeno Stoicus, Epictetus apud Arianum, Alcinos de doctrina Plat. Aphrodisæus lib. de Prouidentia, Plutarchus de Isis & Osyri, & aliis multis Opusculis, Damascius, Iamblichus de seclâ Pythagor. & de mysterijs Aegypti. Symplicius in 1. Physic. & in Epictetum Ariani. Plotinus in Enneadibus passim. Fusius Enn. 2. per totum lib. 9. Porphyrius de Abstinentia, & alibi, Proclus in

Theologia Platonica, lib. de anima & damone, ubi affirmat πολυθεότητα esse ἀθεότητα, è Latinis Seneca, Macrobius, Calcidius, Cicero de Natura Deorum, de Diuinatione, de Vniuersitate, de Somn. Tusculan. &c. præter oracula Sibyllina, & Deorum ipsorum, siue Dæmonum poetarumque fragmenta à Iustino Martyre, Clemente Alexand., Lactantio, Arnobio aliisque innumeris producta. Trinitatis mysterium, Daniel. ad id aliquoties pluraliter loquitur de Deo, cap. 2. Sacramentum hoc mihi reuelauit (Deus) ut interpretationem Regi manifestarent (pro manifestaret) 4. in sententia vigilum decretus est sermo Sanctorum (Dei Sancti) & petitio. 7. Regnum dabitur Sanctis Altissimorum (Dei altissimi) & mox. Et suscipient Regnum Sancti Altissimorum. Et, Sanctos Altissimorum conteret. Et interficiet robustos, populumque Sanctorum (Dei Sancti) secundum voluntatem suam. Quod caput proprie est de Antichristo, quem fore Ariarium, Diuinitatiue Christi, & Spiritus Sancti infestum ex alijs locis constat. Zach. 11. Pastores eorum. (Deus Iudeorum Pastor) non parceret eis, Malach. 1. Si ego Domini sum (Dominus) ubi estumor mei? Quas personas unicum in versum inclusit Aggeus, & nominauit: Ego sum. vobiscum, dicit Dominus exercituum, cum Verbo, quod promisi vobis, & Spiritus meus in medio vestri, Nolite timere. Hinc Zoar è Rabbi Ibbæ ad illud Deut. 6. Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus unus est: per primum (1°) intelligit Patrem: per secundum (Eloheu) Filium, per Tertium (1°) Spiritum Sanctum. Deinde citato Esaiæ Trisagio: Sanctus (inquit) Pater, Sanctus Filius, Sanctus Spiritus sanctuatis, quos alibi vocat tria specula, tria luminaria, tres supremos, patres, principio finèque carentes, alij tres Middoth, Sephiroth, Elionoth, tres ipsius infinite (En Soph.) numerationes sublimes, Keter Coronam, Hocma Sapientiam, Bina Intelligentiam. Tres Jodin (1°) nomen Tetragrammaton designantes. Cuiusmodi alia proferuntur è Midras Psal. 50. Midras Ecclesiast. cap. 4. Rabb. Mose Haddarsan in cap. 42. Genes. R. Scheolâ in Psalm. 111. & 112. R. Azariele, tractat. de sanctitate, R. Abraham, lib. Iesira, R. Isaac lib. de creatione, R. Hamai tract. Habium, R. Nehemia Ben-Haccana in epist. Hassodoth, de Sod, siue mysterio nominis Tetragrammati nunc per 12. nunc per 42. lueras expressi. Cuius rei fama ad profanos peruenerat. Nam in Deorum sacrificijs ternario numero utebantur, Arist. lib. 1. de Cælo cap. 1. & isto numero Deus impare gaudet, Virg. Eglo. 8. & eis τρις ἀποσπένδω καὶ τρις τὰ δὲ σότνια φωνῶ, ad ter libo, & ter hac venerabilia clamo. Theocritus Idyllo 2. E veteribus Chaldæorum & Persarum λογος, ut Zoroastrius, citante Gemisto Plethone Platonico, πάντα ἐξέτελεσε πατήρ, καὶ παρὰ δέκην δευτέρω, & Procl. lib. 2. & 3. Comment. in Parmenidem Platonis ἐν πάτρῃ ἀλικῆς δριφάμενος νόῳ ἀνδρός. Item vñs πάτρῃς, &c. Magorum de tribus principijs Oromase, Muri & Arimine, qua Deum, mentem, & animam interpretantur. Aegyptiorum veteri oraculo Serapidis ad Thulem Regem apud Suidam in Thulis, πρώτα θεός, μετὰ τὴν λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς, ταῦτα δὲ συμφοῦτα, ταῦτα καὶ εἰς ἐν ἰόντα τέτυκται. Et in Mercurij Trimegisti Poemandro cap. 1. 3. & 7. ὁ θεός ἀρρηνομήλως, ἰὼν ζῶν καὶ φῶς ἀπέκρυψε λόγον, ἕτερον νῦν διμωρῶν, cum alijs eiusdem apud Cyrillum contra Iulianum, & Suidam in Mercurio prolatis. Græcorum, ut Orphei in Argonauticis apud Clement. lib. 5. Sirom. Pherecidis Syri apud Proclum qui ex eius documentis aut Pythagor. in tres simul Deos celebrare, sicuti & Platonem, Parmenidis in Cosmogonia, & apud Platonem in Parmenide de tribus subsistentiis, ut interpretatur Plotinus Enn. 4. lib. 1. cap. 8. Platonis ipsius Epist. ad Dionysium δεύτερον περὶ τὰ διώτερα, καὶ τρίτον θεῶν τὰ τεττα, & alibi, ut probat Origenes libr. 6. contra Celsum, Numenij libro de bono, quo eum Proclus celebrasse scribit tres Deos, Primum ut Patrem, secundum ut opificem, Tertium ut opus ab utroque procedens. Plotini peculiari opete θεῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑπὸς ἀσῶν, & libr. de Ideis, & libr. contra Gnosticos. Iamblichi de secta Pythagoreorum, & libr. de Mysterijs, Seorsum cap. 39. Porphyrij libr. 4. de historia Philosophica, ubi citante contra Iulianum Cyrillo, Essentiam Dei progredi vsque ad tria docet. In ea enim esse Deum supremum, qui Bonum, secundum, qui vniuersi opifex, tertium qui anima mundi, & libr. de Patriarchis, è quo Proclus dogma θεῶν τῶν αἰώνων καὶ προσημασῶν καὶ ἀμόνος μέσος hunc mysterio congruens profert. Amely, qui eodem referente tres Reges, tresve intellectus constituebat, qui & Cyrillo Augustinoque narrantibus, initium Euangelij D. Ioannis laudabat, & literis aureis inscribendum assererat, tanquam Platonice Philosophia consentaneum, Procli ipsius libr. de Theologia Platonica, & in Parmenidem Platonis. Latinorum ut Calcidij in Timæum, summus Deus Iubet, secundus ordinat, tertius intumat, Macrobij libr. 1. in Somn. cap. 14. Deus, qui prima causa, & est, & vocatur, vnus omnium Princeps, & origo superabundanti Maiestatis fecunditate de se mentem creauit, hac mens vñs vocatur, qua Patrem inspicit, plenam similitudinem seruat authoris. Animam vero de se creat, posteriora respiciens. Deinde ut intelligatur, de qua anima istud accipi debeat, nempe diuina, mundi, siue vniuersi effectrice, non humana, paulo post, anima ergo (inquit) creans sibi condensque corpora (nam ideo ab anima natura incipit quam sapientes de Deo & mente etiam vñs nominant) ex illo miro, & purissimo fonte mentis, quem nascendo de originis sua hauserat copia, corpora illa diuina vel supera, celi dico & syderum, qua prima condebat, animaui, diuinasque mentes insudit, inferioribus vero & terrenis pro cuiusque ratione existendi, viuendi, crescendi, sentiendi intelligendi naturam, quia caducum est corpus, inseruit. & mox hoc & Virgilius expressit. Nam & mundo animam dedit, & ut puritati eius attestaretur, mentem vocauit, Cælum enim, aut, & terras, & maria, & sydera Spiritus intus alit, id est, anima, sicut alibi pro spiramento animam dixit. Quamquam, inquit, animaue valent, & ut illius mundana anima assereret dignitatem, mentem esse testatur, Mens agitat molem, nec non ut ostenderet ex ipsa anima constare & animari vniuersa qua viuunt, addidit, Inde hominum pecudumque genus & cetera. & mox. Secundum hæc ergo, ex summo Deo mens est, ex raente anima. Anima vero & condit & vita complet omnia, &c. In quibus quidem, ut Pythagorici, & Platonici nonnihil Arrianizent, at multum est in tanta obscuritate vidisse aliquid. Separatim

natura terram obrueret, Deum contraxisse, ut terra extaret, ad conseruationem & utilitatem hominis animantiumque. In Christum fides & expectatio. Hag. 2. Stante templo Zorobabelis venturum desiderium gentium, Zacharias cap. 3. 9. 11. 12. 13. 14. Dan. 2. 7. 9. intra 70. hebdomadas, id est, an. 490. 4. Ezra 7. & 13. reuelandum intra 400. annos 1. Ezra 2. Nehem. 8. Ezechiel multis locis. Malac. 2. 3. 4. Sap. 2. & cetera 1. Mach. 14. Iudei & sacerdotes consentiunt, ut Simon Machabeus sit dux & Sacerdos in aeternum donec surgat Propheta fidelis, centum vix annis ante Domini Natiuitatem. Chaldei paraphrasta, quorum vnus Ionatham 28. annis obiit ante Christum, eius promissionem quauis occasione urgent & breui perficiendam ostendunt, Gen 49. Num 24. 3. Reg. 4. Esa. 4. 9. 11. 14. 16. 20. 52. 53. 66. Hieron. 23. & 33. Ose. 14. Mach. 4. & 5. Habac. 3. Hag. 2. Zach. 3. 4. 6. 10. Psalm. 20. 44. 60. 71. 79. Cant. 1. 4. 7. 8. Ruth. 1. & 3. Lam. 2. & 4. Ecclesia. 1. & in Targhum Hierosolymitano Gen. 33. 49. tribus locis. Exod. 13. Num. 1. 24. Quae Oracula ab Elia in Meturgennam Rad רבן coaceruata hic indicare volui: ut ea intelligamus veterem Synagogam accepisse de Christo, quae Christiani de eodem exponimus, hostium etiam nostrorum confessione. Quare & eius aduentus est articulus duodecimus Symboli Iudeorum, de quo caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & sectio integra Maieimonim R. Mose pag. 763. & mentio apud Rabbinos, tam veteres, quam recentes creberrima, & vetus epistola Secretorum R. Nehemia, in qua docebat se tantum distare 50. annis ab ipsius aduentu, veluti expectans consolationem Israel cum Simeone coeui suo Christi susceptore, qui Talmudici contextus siue Misna fundamenta iecisse fertur, à R. Hakkados post annos 160. perfecta, ad summumque perducta. Quod nec Gentiles latuit. Nam tunc percerebuerat fama toto Oriente esse in fauis, ut Iudaeis rerum potiretur. Tacitus libr. 21. Sueton. in Vespasiano cap. 4. Sibyllarum oracula de eo Romanos reddebant sollicitos. Cic. 1. epistol. ad Lentulum. Regem enim aliquem esse appellandum, si salui esse vellemus. Idem 2. de Diuinatione, ubi & meminit Acrostichis, quae illius regis nomen & elogium primis literis versuum continebat, nempe è libro 8. Oraculorum Sibyllinorum, Ἰουδῆς Χριστὸς θεῦ υἱὸς, σωτήρ, σωπὸς. Sacerdotium publicum ministerium, Josue filius Josedec primus templi restaurati pontifex & ceteri vsque ad Jaddum, Nehem. 13. qui Alexandro magno occurrit. Reliqui apud Iosephum vsque ad Phinaum Pontificem vlt. omnes à Iosue filio Josedec. ad 39. vsque ad Caipham Sacerdotes alij & Leuite distincti in suos ordines, ut prius Neh. 11. & 12. 13. v. vlt. Scribe & Pharisei sedem super Cathedram Mosis, & hi quidem à temporibus Machabeorum, illi autem ab ipso Ezra, eorum auctore, paulo post reditum è Babylonia. Sacrificia & Sacramenta, Vt prius apud Prophetas & auctores huius aetatis, seorsum Ezra 3. 8. Nehem. 10. ubi versu 8. sponsio pro paruulis 3. Ezra 8. & 9. adificarunt altare, ut offerrent holocausta, sicut scriptum est in lege Mosis, & cetera. Quin & in perfectius commutanda docentur Malach. 1. Oblatio munda per totum orbem. Zachar. 9. Frumentum electorum & vinum germinans Virgines, &c. De quibus Rabbini mira sparsim, quin & Transsubstantiationis semina diserite tradunt ut R. Mose Haddarsan in illud Psalm. 136., Qui dat panem omni carni, Rabbi Iohai in cap. 25. & 28. Exodi panem propositionis vocari Heb. Lehem Panem, id est, facierum duarum, quod sacrificium panis tempore Messie cunctis Mosaicis successurum, & illis cessantibus nunquam desitutum, habiturum esset duas facies, vnā corruptibilem, alteram incorruptibilem, substantia corruptibili incorruptum Messia corpus intrinsecus conuersa. Ionatham in sua Chaldea paraphrasi Psalmorum ad versum Psalmi 71. Erit Firmamentum panis in terra in capite montium Ecclesia, Placenta erit oblatio in capitibus sacerdotum, qui sunt in Ecclesia R. Selomo, hunc versum Rabbini nostri exposuerunt De Cluscaoth, siue placentis dierum Messie. R. David Kimhi ad illud Osea 14. Vient tritico &c. Nonnulli (inquit) nostrorum exponunt, quod mutatio natura erit in tritico futuris redemptoris Christi temporibus, & post, Et sane magistri nostri pia memoria meminere cuiusdam mutationis naturae, quae futura sit in tritico locus Rabbini meretur Hebraica, ut cum ubique veniat facilius isti consulant כחמץ כעתי ויהיו טבע שדינו רול וחסו וחסו. Vasa & ornamenta facta à Cyro restituntur Ez. 1. & successoribus cap. 8. & 3. Ezra 8. & 2. Machabeorum 1. Pœnitentia & eius actus, Nehem 9. Tesubá vocant, de qua cap. 7. & 10. libri Haiasar R. Tam, & in Talmud, & Maieimonim tractatus peculiare. Confessionē autē peccatorum vocant Viddu, Cuius formulā more solenni, & certis verbis conceptam reperias apud Fagium Leuit. 5. & Numer. 5. Scribunt enim Hebraei nihil profuisse sacrificia per se neque expiaste peccata, nisi praecessisset Tesubá & Viddui pœnitentia & confessio è caput. 5. Numer. Benedictiones Sacerdotum, Eccles. 45. de us est tractatus in Talmud Bircath Cohanim, Neh. 9. Ceremoniæ, tunicæ Sacerdotales, & cetera ut prius Neh. 7. & 8. Purificationes & quasi baptismata. Neh. 4. v. vlt. Ieiunia crebra, in Calendario Heb. Est. 5. & 14 Dan. 9. & Iudith. 4. Zach. 8. quarti, quinti, septimi, & decimi mensis. Quin & Quadragesima exemplum. 4. Ezra 14. ubi Ezras per quadraginta dies scribit, noctibus autem panem manducat, id est, cibum capiti. Ieiunium obsidionis Hierusalem à Nabugd. facta ieiunium Ester, &c. singulis annis ieiunia viginti sex in libello Taanith, & in Calend. Hebr. Quibus addiderunt magistri singuli Hebdomadibus ieiunia duo, id est, secundi diei siue Lune, & quinti siue Iouis. In libro Taanith, de quibus illud Evangelij: Ieiuno bis in Sabbatho. Delectus ciborum, Dan. 9. Iudith. 12. Machabei malunt necari, quam vesci cibus vetitis, 1. Machabeorum 7. Daniel. & socij nolunt pollui cibus gentium Daniel. 1. ne quidem vino potius Nabugdonoz. oris. Ibid. Daniel. quae tamen prohibitio non erat Mosis, sed Synagoga, ut constat è Tisbi Elia in Rad נסאס nasac Religiosorum vita & vota. Samaria reclusus. Neh. 6. v. 10. Pharisei apud Iosephum libro 13. Ant. cap. 9. Hassides 1. Machab. 7. qui Rabbini חסידים q. py sancti, Iosepho lib. 2. belli c. 12. & Plinio libro 6. Essai siue Esseni. quorum instituta monasticis nostris simillima Ioseph. Ibid. Scribe ab Ezra instituti ex Hebraeis in suis traditionibus. Multi Eremita ex Iosepho in vita sua. Tempia, loca religiosa, אפסוואי, Ioseph. in vita sua q. oratoria, templū à Zorobabele inceptum, à Neh mia perfectum, 2. Machab. 1. & 2. locus

Anni
mundi

3569

ad

4121

quidam Nephtar appellatus q. Purificatio 2. Machab. 1. videtur probatica Piscina, Ioan. 5. Dedicatio muri Hierusalem Nehem. 12. Sacrae imagines, & si non legamus restitutos Cherubim, & alias sacras imagines, picturas celaturasue veteris tabernaculi Mosaiici aut templi Salomonici: At iam docuimus Rabbinos preceptum De non faciendo sculptili eis minime omnium opponere pag. Sacra non vernacule peragenda. Hactenus lingua sancta & Hebraica in re diuina locum duntaxat habuit, non quod illa esset vernacula, sed quod sancta & prophetica. Vnde hac etiam sexta ista aetate & deinceps a Iudeis continuatur, & si illis iam minus sit vernacula & popularis, nec ab ullo eorum intelligatur, qui eam non didicerit, ut apud nos Latina & Graeca. Quare Ezrae & scriba formulam rei diuinae Hebraica populo ignota tradunt & instituunt, e Maiemonim parte 1. Traict. Tephilla & Bircath (ohanim id est, de prece & benedictione Sacerdotum.) Indeque in suis Synagogis breuiariis vniuersa Hebraica lingua scriptis, ut Mazzor, Siddur Tephilloth, quod R. Amram e Babylonia in Hispaniam misit circa annum Domini 900, Seder, &c. Nefasque putatur alia id facere, R. Abraham Abben Ezra Eccles. 5. v. 1. ubi & perstringit sua gentis nonnullos poetas Lyricos, quod hymnis suis immiscerent Medica, Persica, Hispanica, &c. cum ne usurpanda quidem doceat Syriaca & Arabica, quae tamen Hebraicis affinia sint. Quod obseruat Ecclesia, dum non vulgaribus & profanis linguis, sed quatuor duntaxat sanctioribus & magis Catholicis, uem grammaticis, eruditis, ad mysteria & disciplinas accommodatioribus pro fouenda Sanctorum Communione, quam Idiomaticum diuersitas distraxit, ad rem diuinam solemniter vtiur: una e prima origine sancta, id est, Hebraea, & tribus aliis sanctificationis dedicatisque Crucis titulo, Syra, Graeca, & Latina e Hieron. in epuaphis Nepotiani & Paula. Ne titulus Crucis Iesum Nazarenum regem Iudeorum predicans obliueretur scriptum quippe diuinitus in libro Psalmorum, Ne corrumpas tituli inscriptionem (Psalm. 56. 57. 58. versib. primis) Nicolaus Magnus ad Michaellem Imp. Ob eamque causam Greg. 7. ante annos plus quingentos, Vladislao Bcemorum Duci petenti, ut sibi populoque suo liceret diuinum officium Saluonice peragere, non assensit, quod id Christianis institutis minus congrueret, & mysterio istarum linguarum diuina Sacrorum celebrationi destinatarum consecratarumque decerperet, per quas sanctorum Communitio per totum orbem conseruatur, atque colligitur, quemadmodum altarum innumera- bilitate indulta est in mundum discordia, atque confusio. Ipse lib. 7. Registri & Olaus Magnus libro 16. cap. 39. Caetera infra pag. Festa, tam Mosaiica, quam Prophetica in Ezra & Nehemia celebrata ut prius Alia pro natis occasionibus instituta, ut dedicatio Machabaorum sine Encenia 25. mensis Kisleu id est, No- uembris, 1. Machab. 4. quam sua praesentia probauit Christus Ioan. 10. Lumina siue luminarium festum Io- seph. lib. 12. Antiq. cap. 10. Dies ignis, qui datus est, quando Nehemias, adificato templo, & altari obtulit sacrificia 2. Machab. 1. Dies Mardochei 2. Mac. vlt. Fortasse Sortium festum in Ester, quomodo appellant Fe- stum Tom tob, Gall. Un bon iour, e Tisbi Eli. Reliquiae, eas abscondit Ieremias, ut Arcam, Tabernaculum, Altare incensi in monte 2. Machab. 2. ignis sacrificii absconditus in puteo a sacerdotibus quo in loco aqua appa- ruit e qua Nehemias, & sacerdotes purificarunt sacrificia, ubi Rex Persarum fecit templum siue sacrum, adificium (videtur esse probatica Piscina Ioan. 5.) locum hunc appellauit Nephtar q. Purificatio 2. Machab. 1. Sancti, Onias, item Ieremias Propheta Dei dudum mortui orant Deum multum pro populo & vniuer- sa sancta Ciuitate, 2. Machabaorum. 15. orat Angelus pro populo Iudaico Zach. 1. Michael princeps Sy- nagoga stat pro filiis Israel, Dan. 12. Angeli Persarum, Graecorum, Israelitarum procurant sibi omnis- sorem negotia seque mutuo iuuant Dan. 10. Ioseph Ben Gorion belli Iudaici, cui ipse interfuit. cap. 21. La- mentationem super calamitatibus Hierusalem aspergit sanctorum inuocationibus, & quidem Dauid Cybero Argentinensi heretico interprete. Exsurge nunc Mose, fili Amram & vide populum tuum, &c. Memor esto precationis, &c. Exsurge nunc Aaron Sancte Sacerdos Dei, &c. Surge nunc Phinees, &c. Euigila nunc Io- sue, & caetera. Tu vero rex Dauid dormis, Expergiscere & veni, &c. Elisee, &c. Iosephus libro 3. bell. cap. 14. Latini exemplaris pura anima, quae exaudiant inuocantes, Graeci capit. 25. pagin. 785. Rabbi Se- lomo in illud 4. Eccles. Laudo mortuos qui iam dudum sancti sunt, Patriarcharum ope & ministerio Israelita- tas duntaxat exaudiri docet, R. Akiba in lib. Otioth. de litera Samec, cum scribitur Hierusalem montes in circuitu eius, montes Hierusalem cingentes, sunt patres, colles, qui circum eam, sunt matres, Sara Rachel &c. R. Isaac in 49. Gen. & 1. Exod. Sanctos non esse appellandos mortuos e verustissimis Rabbinis & R. Hak- kados Kimhi in Malachiam ex eorundem traditione, Eliam praesse celebratibus circumcissionem, & actu & efficaciter adesse. Iudei in officio mortuorum libri Mazzor inuocant patres dormientes in Hebron, & ange- los tam horti, quam defuncti custodes, & in libro anonymo cuiusdam, qui pro nostra religione ante multos annos scripsit, Fagio heretico interprete, implorant Dei memoriam merito Patrum Abraham, Isaac & Ia- cob, & merito reliquorum iustorum & sanctorum, ut eorum meritu adsit siue applicetur nobis. implorat in qua bis quotidie, mane & vesperi ad illum modum orantes, &c. Et post Iacob pater noster cum sepeliit Rachel in via secundum illud (Gen. 35.) & sepulta est in via qua ducit Euphratem, totum istud factum est, ut R. Salomon ait, quo oraret Rachel pro filiis suis, ea ora, qua illos patris sedibus expelleret Nabuzardan in Babyloniam, sicut scriptum est, Vox in Rama audita est, Rachel plorans filios suos, &c. Hac quidem non reperi in R. Sa- lomone ad Genesim, sed ad Ieremia caput 31. idque ex Mydras Hagada vetustissimo scripto. Denique id ap- paret ex precationibus de ea re, quas e Breuiario Hebraorum conuertimus anno 1569. R. Abraham in Fas- ciculo Myrrha, Gen. 22. In principio anni nos canimus, Et ligationem Isaac hodie semini eius recorderis Quemadmodum ipse est ligatus & vincetus, sic vincias & liges omnia genera proprietatum iudicij. Deinde sub- ycu, hic esse mysterium Isaac positi in medio, quoniam illum interponere solent in se & Deum in suis preci- bus quasi intercessorem.

Preces pro defunctis. *Hascaba* appellant. Quin & exstat utraque lingua integrum officium mortuorum, & libro *Mahzor* siue *Breniario Iudeorum* a nobis publicatum an. 1569. *Requiescat anima ipsius in cubili suo, iaceat in pace, dormiat in pace, & mox: Angeli pacis egredimini in occursum ipsius & cetera, qua & heretici Munsterus & Fagius proferunt in annotat. ad decimum quartum Deuteronom. R. Isaac Toletanus in lib. Beth Joseph. siue Iore Deba, de ultimo legis precepto, Annis singulis anniuersario die mortis parentum ieiunandum est, & preces, qua incipiunt Kadis, Sanctus fundende, iuxta illud, quod solemus dicere, Iudicium improborum Israelitarum in Gehenna est mensum duodecim, & postea ascendunt. Hebraea sic habent. ויש להתענות ולרטר קרוש ככל שנה ביום שכת אכיו כראמריו וזשפט רשעו ישמאל כהונום יב חודש ואחר כך עולים*

Purgatorium ab Hebraeis assertum alibi docuimus, sed & anno superiore Patavi de ea re certissimas & eruditione plenissimas probationes amicus noster B. Valuerdius Gandia Hispanus Hebraice Latineque emisit. E. Zoar. 18. & Genes. 47. Exod. 23. Rakanati. Genes. 37. Leuitic. 16. 21. pagin. 154. Column. 4. R. Menaben Tzioni. Genes. 16. Abdia Sephorni pagin. 91. Alphesi tractatu Ros hassanim cap. 1. pag. 216. Rabbenu Nisim eius scholiaste, & libro Ialkus. Rabbi Meir libr. Habodath Hakkodes parte 2. cap. 31. E libro Iesod Sirim & Midras Eccles. cap. 12. & libro 2. R. Manahem Tseda Laddarec, & libr. Alcat Rochel pagin. 19. & parte secunda, libro secundo & Kabuenaki, & Midras arcana, & R. Ioseph. Albone libr. de articulis Fidei 4. cap. 34. & tractatu Ros hassana, & Menorath Hammaor, R. Isaac. cap. 2. partis secunda, & Tephillath Mosis, & tractatu Hagbiga in Talmud Hierosolym. & tractatu Baba Batra, & eius scholis siue Tosaphoth, & tractat. Nedarim & Helec, & R. Bahhai Deuteronom. trigesimo quarto, & lib. Sem Teb concione quinta, de poenitentia, & hakidath Isaac Genes. 23. & Leuitic. 21. adde librum Iasar R. Tam. cap. 12. & penes Rabbinos omnes quorumcumque tandem sint temporum.

Traditiones earum scriptor Ezras & sequentes scribe, Deinde Talmud captus a Simone iusto & finitus ab Hakkados anno Christi 188. Nam non modo conseruatur lex ore tradita & per manus accepta, verumetiam iam nomine Cabbala scripto mandatur, ne propter exilia veniret in obliuionem, ut 70. libris Ezra 4. Ezra 14. quos se habuisse prodidit Picus Mirandula, ut utroque Talmud Babylonico & Hierosolymitano, ut libris Misuoth. id est, de preceptis legis, & cetera. Quo pertinere ait R. David Kimhi, illud 1. Paralipom. quarto, Hec autem verba vetera, nempe ad Cabbalam, id est receptionem siue Massoram, id est, traditionem maiorum, & R. Abraham Testimonia Psalm. 118. Nempe ad precepta ea, qua testimonium habent a Patribus tanquam testibus oculatis, vel auribus, non a scriptura, sumque Lex per traditionem accepta sine scripto.

Vita aeterna iudicium postremum, Daniel, Ezechiel, & ceteri huius memoria Propheta & auctores nihil habent crebrius usque ad Christum. Sicque perfecta est cohortatio Dei, Malac. 4. Memento legis Mosis serui mei, quam mandavi ei in Ore ad omnem Israel, preceptorum & iudiciorum, quousque veniet dies Domini magnus & admirabilis. Nam & reliqua omnia abunde demonstrant auctores huius aetatis partim propheta, partim prophetarum successores & hypopheta. Sic religionis veteris doctrina ad nouum populum perenniter transmissa est. Imo & Dei colendi ritus atque forma. Nam Christus sola sustulit siue figuralia, ut loquitur August. libro 10. de Ciuit. cap. 19. & 20. siue sacramenta praeunntiatiua, ut idem libro 19. contra Faustum, & epist. 49. ad Deo gratias. siue umbratica, ut Paulus ad Hebraeos, qualia fuere sacrificia, Circumcisio, Propitiatorium, Tabernaculum Mosis, & qua in tabernaculo reclusa, cibi & potus Iudaici, Partes diei Festi, Neomenia & Sabbatorum, umbram futurorum habemes. Col. 2. Hebr. 9. & 10. Gal. 2. & 3. Non item simplices ceremonias ad vniuersam rei diuina, ut habet Iosephus 3. Antiq. cap. 8. pag. 74. vel *ἱερολογία*, ut Dionys. de Eccles. Hier. pertinentes. Et sane ratio, templorum, Verbi gratia, adorationum, genuflexionum, stationum religiosarum vestium, vasorum sacrorum, benedictionum, aspersionum, festorum, lustrationum, cantuum & similitum rituum, qua olim fuit, hodie quoque permanet, nepe ut Deus rite, solennius sanctius, decentius colatur. Deinde in Apostolicis quoque literis id obiter indicatur dum Christus suo aduentu nihil in hac parte mutat, nihilque contra differit. Denique dum Apostoli horum rituum spargunt semina in suis partim scriptis, partim traditionibus apud veteres extantibus, ut lib. 3. docebimus. Hinc Tertul. initio libri de Oratione. Quicquid retro fuerat (in Mosis Lege) aut demutatatum est, ut circumcisio, aut suppletum, ut reliqua lex, aut impleum, ut prophetia, aut perfectum ut fides ipsa. Et Leo Magnus D. Augustini discipulus apertius initio sermonis sexti de Ieiunio decimi mensis, tractans illum locum: Non veni soluere legem, sed implere. Quadam de mandato veteri ad nouam obseruantiam transferumur. Et post: Cessantibus enim significationibus, quibus Saluatoris nostri nunciabatur aduentus, & peractis figuris, quas abstulit ipsa praesentia veritatis, ea, qua vel ad regulas morum, vel ad simplicem Dei cultum, ratio pietatis instituit, In eadem apud nos forma, in qua sunt condita, perseverant, & qua utriusque testamento erant congrua, nulla sunt commutatione variata. Ex his autem est etiam decimi mensis solenne ieiunium, & c. Quod etiam docet initio Serm. 7. de Ieiunio septimi mensis. Apostolica institutio ita veteris Testamenti sacramenta distinxit, ut quadam ex eis, sicuti erant condita Evangelica eruditioni profutura decerperet, & qua dudum fuerant consuetudinis Iudaica, fierent obseruantia Christiana. Et eo vetustior celebriorque Nazianzenus Orat. 44. Pentecostes Diem Hebraeorum more colimus, quemadmodum & alios nonnullos eorum ritus obseruamus, qui apud illos quidem typice celebrantur, apud nos vero mystice & vere, ut addit Nicetas.

Quare recte monent Iuris Orientalis auctores, pag. 214. Iudaicos ritus demum esse prohibitos, si sint sacramentales, siue figurales. Sin simpliciter ceremoniales atque ad sacram theoriam, pietatemque conferentes non item, ut qui sint pietatis reuinacula, conferantque ad sacrorum solennitatem, decorum, virtutem. Nam

Anni
mundi.

3569

*vetera Christi aduentu suo partim recensuit, partim retulit, partim perfecit, & illustravit, ut eodem ipse cum Patre
& Sancto Spiritu pie inuolūtēque in seculorum secula colatur.*

*Aque hac quidem prolixius, verum id, quia inde ad Ecclesia, qua secutura est, continuitatem apertior via tran-
sitūque, inter tot seculorum & rerum discrimina patet.*

LIBRI PRIMI CHRONOGRAPHIÆ
GENEBRARDINÆ. FINIS.

CHRONOGRAPHIÆ
LIBER SECVNDVS AVCTORE
GILBERTO GENEBRARDO.

LIBRVM alterum à captiuitate Babylonica mihi rectè ordiri videor, quando circa eum cœpit noua veteris Ecclesiæ conditio & facies, qua populus Domini ita depressus, ita afflictus iacuit, vt vsque ad Christum, nunquam pristinum regni, status & potentiæ splendorem recuperare potuerit. Sed & circa eam gentium præcipua fama, magnitudo, celebritas, vicissitudo, historia sumpsit initium, vltra quam nihil planè certi ex libris & scriptoribus profanis & exteris assequimur, vt verè possit dici, vbi historia sacra desinit, ibi profanam incipere. Quin & Monarchiæ Babylonicæ, & quæ mox successit, Persicæ occasione Disciplinæ, leges, humanitas ipsa ab Asia profecta sunt in Europam & reliquas nationes barbaras atque aggreste. Tanta fuit Dei bonitas erga illos populos, vt bellicis motibus vteretur ad illuminandos Occidentalium & Septentrionalium oculos, eisque sapientiam, artes, & disciplinas infundendas.

*Iudæa capta ferum victorem cepit, & artes,
Sciræque Chaldeo primùm deuexit agresti.*

Inde Medis, Persis, Indis, ex quæ ordine Græcis.

à quibus ad Romanos humanitas ipsa peruenit, vt Cicero ad Quintum fratrem, qui tum Asiæ minori, quæ Græca est, præerat. scribit. Id apparet è Bardis, Druidis, Euagibus, cæterisque eorum sapientibus, philosophis, sacerdotibus, quos constat ex Ammiano Marcellino & Strabone exortos è Teiis & Phocensibus Græciæ Asiaticæ populis, ab Harpago Cyri præfecto fuis fugatisque in Thraciam, Corsicam, Italiam, Massiliæ agrum, vbi vrbes ædificarunt, & nostris hominibus paulatim excultis studia liberalium doctrinarum inchoarunt per Bardos & Euages & Tectosages, vt stultum sit eos ab Isaaci & Iacobi Patriarcharum sæculis repetere, & Bardi regis cuiusdam Musicæ studiosissimi cum suppositio Beroso, nomen tam vetus fingere.

De cæteris fidem faciet Aulus Gellius diligentissimus rerum priscarum scrutator, qui quamuis conspectum quendam ætatum antiquissimorum virorum, item illustrium, qui in illis ætatibus nati fuissent, atque ex libris, qui Chronici

*Amm.
lib. 5.
Strabo
lib. 4.*

*Gellius
lib. 17.
cap. vi.*

appellantur, exceptiones variis, diuersisq; in locis factas de temporibus, quibus floruissent Græci simulatq; Romani viri ingenio & imperio nobiles, promississet, non ducit tamen aliud principium, quàm à Solone, quem leges scripsisse Atheniensibus non dubitatur, captiuitatis æuo sub Cyri, qui Cræsum Solonis amicum Lydorum regem vicit, sæculum.

Censor. de
die Nat.
cap. 21.

M. Varro vetustatis peruestigator inter externos præcipuus, fatetur se non nisi à prima Olympiade quatuor aut quinque sæculis post bellum Troianum historiæ veritatem posse deducere. Quod de eo referens Censorinus, Varro, inquit, tria temporum discrimina esse tradit: Primum ab hominum principio ad cataclysmum priorem (id est, Ogygium) quod propter ignorantiam vocatur ὀδύλλω: secundum à cataclysmo priore ad Olympiadem primam, quod quia in illo multa (& penè omnia) fabulosa referuntur Mythicò nominatur: tertium à prima Olympiade ad nos, quod iam dicitur historicon, quia res ab eo gestæ veris historiis continentur.

Varro lib.
3. de re
Rust. c. 1.

Quæ sanè verba in prologo tertij de re Rustica ipse Varro confirmat. Nam à Thebis, quæ ante cataclysmum Ogygis Bæotix regis conditæ dicuntur, ad sua tempora numerari quidem annos circiter bis mille & centum; at quid illis acciderit, nihil plane esse certum profitetur. Cùm interim artes omnes in Græcia non nisi intra mille annorum spatium repertas dicat, siue à bello Troiano ad suam ætatem.

Nec verò longius, quàm ab Olympiadibus antiquitatem ipsum repetere potuisse ex Cicerone eius familiari quoque perspicitur; is enim idcirco in Oratore Attici laborem extollit, quòd annorum septingentorum memoriam vno libro colligere potuerit. Nam remotius colligere non potuit, quoniam ante Oylmpiades nihil planè definitum esse eodem loco Varro ostendit, itemque è Græcis Eusebius, qui idcirco probat ante eas, quemque vt ei visum fuit, diuersas sententias de iisdem rebus in Græcia gestis protulisse, & ipse Cicero, quicquid de Romulo & Romanis aliis regibus literis est proditum, non satis constitutum indicat, quando primo de legibus, & alibi de eis loquitur interposita parenthesi, *vt aiunt*, quæ profecto abundat, quando res constat ac liquet.

Diod.
lib. 3.

Trogus Pompeius se suam orsum historiam è profundo memoriæ, tradit. Atqui orditur à Nino, qui primus (inquit Diodorus) nactus est scriptores. Ipse autem Diodorus, conatur suam historiam retexere à Mundi principio. Atqui bellum Troianum pro principio statuit suamque historiam in Præfatione ait minimè 1138. annos excedere, terminari verò principatu Iulij Cæsaris, quando in Galliam missus est. Lucretius quid?

*Prætereà si nulla fuit genitalis origo
Terrarum & cæli, sempérque æterna fuère,
Cur supra bellum Thebanum & funera Troie
Non alias aliq; quondam cecinère poëta.*

Plutarchus in Theseo ultra Theseum omnes terras fuisse arenosas prætexit, vel inaccessas, littora glaciata, vel regiones exultas, cuiusmodi pinguntur in ta-

bellarum Geographicarum extremitatibus, nempe fabulæ, aut ignorationis & incitæ umbra atque vestigia.

Accedit Macrobius, qui de antiquitate profanis auctoribus cognita hæc suis commentariis inseruit. Quis facile mundum semper fuisse consentiat, cum & ipsa historiarum fides multarum rerum cultum emendationemque, vel ipsam inuentionem recentem esse fateatur! Cumque rudes primum homines meminerit, vel fabuletur antiquitas glande prius & baccis alitos, serò sperasse de fulcis alimoniam! sed & quis non existimet, non longam retrò eius esse ætatem, cum ab hinc ultra duo retrò annorum millia, de excellenti rerum gestarum memoria, ne Græca quidem extet historia? Nam supra Ninum, à quo Semiramis secundum quosdam creditur procreata, nihil præclarum in libro relatum est. Et multarum rerum experientia ad aliquas gentes recentis ætate peruenit. Vt ecce Galli vitem vel cultum Oleæ, Roma iam adolescente, didicerunt. Aliæ vero gentes adhuc multa nesciunt, quæ nobis inuenta placuerunt. Atque hæc quidem illi, sed nimis longè.

Nam propriè ultra Cyrum, id est, septuagesimam Olympiadem, & vrbs ducentessimam sexagesimum omnia istorum ex eo deprehenduntur auguriis potius, quam historiis similia, quod rerum multarum faciunt mentionem, multorum regnorum, vt Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Æthiopicum, quæ longiùs ab ipsorum notitia & terris aberant, rerum verò Babylonicarum, & Monarchiæ Nabugdonoloris, per quam perueniebant ad Assyrios & Medos, non meminerunt, quæ in ipsorum erat foribus, & sui magnitudine totam pene Asiam, magnam Africæ partem, Europæ aliquam occupauit, & totum orbem terruit è libris Regum, Paralip. Daniele, Ieremia oculatis testibus: quæ Persicam quantumuis ipsorum scriptis amplificatam amplitudine & excellentia superauit, *Dan. 2.* quæ tam recens, vt Cyrum, Solonem, & Græcorum scriptores primos attigerit: quæ denique à prophetis & scriptoribus sacris vbique insonatur. Ignorantibus hæc recentissima, & suos oculos perstringentia, quæ fides accommodanda est, quando remotiora & antiquiora commemorare & describere suscipiunt?

Adde in historia Græca ante octogesimam Olymp. id est, ante regnum Darij (opinor, Longimani) nihil esse certum cum in illa non possit constanter notari verum tempus, neque belli Medici, neque Peloponnesiaci, quemadmodum Censorinus conqueritur.

Facit etiam, vt me eorum vanitatis misereat, quod Arbacem quendam Medum constanter aiunt Sardanapalum sustulisse, & prætereunt Merodac Chaldæorum Regem, qui ipsis vt vicinior, ita notior esse debuit, qui & Assyriorum Imperio euerso ingentis illius Monarchiæ fundamenta iecit, à nepote magno illo Nabugdonozore superstruenda atq; absoluenda. Mendaciū remotissimos testes allegat, proximos refugit. Arbaces iste fortasse nunquam extitit, nedum Assyriis imperium eripuit. Præterea Medorum imperium, quod ab ipso aiunt conditum Assyriaci pernicie, angustissimum ante Cyrum necessariò fuit, quia nimis Babyloni tum rerum potenti vicinum &

Lib. 2. c.
10. in 56.

Medos Nabugdonoforis vectigales & tributarios prophetæ nobis describunt. Quare hoc totum videtur ab adulatoribus confictum in Cyri gratiam, qui eius antiqua esse stemmata docere conabantur ex atavis Medorum regibus, regulos & vectigales præfectos in reges magnos transformantes, ut qui olim Cæsaris Augusti non valde nobilis, quippe cuius pater fuerit Romæ argentarius progeniem ab Iulo Aenæ deducere studuerunt.

Huiusmodi adulationibus corruptæ sunt omnes Græcorum historiae magna impudentia. Nam poterant redargui facile è recenti memoria & monumentis vix dum perfectis. Hoc admirati Aristoteles & Cicero eluiones exustionesque terrarum, quas accidere tempore certo necesse sit, causam suæ nescientiæ prætenderunt, ac propter eas pronunciarunt non modo non æternam, sed ne diuturnam quidem rerum memoriam relinqui posse. Quin & quarto Physico eorum alter laudat Paronem Pythagoricum, quod tempus dixerit *αυαθεσαιρον*, id est. inscientissimum siue ignorationis omnis magistrum, quia temporis successu, obliuione & situ præcedentia, penè omnia, deleta animaduertisset.

*Essetque tempus edax rerum, inuidiaque senectam
Perdere præteritum, vitiatæque dentibus æui
Omnia paulatim lenta consumere morte.*

Cic. de
Orat.

Nempe ante hanc captiuitatem scriptoribus Græciæ contigerat, quod est apud Platonem in Critia, Græci semper estis pueri, quia nuper versati in historia, & ignari literarum, disciplinarum, rerum denique tam apud vos, quam apud reliquos gestarum. Nescire enim quid antea, quam natus sis, acciderit, id est semper esse puerum. Tantum incerta & mixta fabulis de bello Thebano & Troiano, quæ fortassis nunquam extiterunt, cantabant ex dispersis & male confutis Homeri, & paucorum aliorum carminibus, nondumque ab Aristarcho digestis, proindeque obscuris ac incertis.

Ante hanc etiam Romana historia est valde exilis, tenuis & frigida, nec hic solùm res Græcorum debent incipere, sed multo magis etiam Romanorum, qui se Græcis omnia legum, doctrinæ, dignitatis & virtutis insignia debere non inuiti confitentur. Nam paulò ante Cyri principatum, expulso Tarquinio superbo Roma primum cœpit administrari per Cofs. adeoque erat tenuis, humilis & angusta, ut duodecim miliaria suo Imperio minimè excederet. Verum & tam angustis finibus conclusa fuit, vsque ad Alexandrum magnum, cuius tempestate in orbe ne nominabatur quidem. Quocirca eius mentio nulla apud Græcos illius temporis Italiæ non modo finitimos, sed & eius magnæ partis vel colonos vel dominos.

Quantum autem ad literas & artes, eas non attigerant Romani ante Urbis sua quingentesimum.

*Græcia capta ferum victorem cœpit, & artes
Intulit agresti Latio. Sic horridus ille,
Defluxit numerus Saturnius & graue virus
Munditiæ pepulerunt.*

Horat. e-
pist.

vel potius ante Urbis sexcentimum post bella Punica, sexaginta vix annis ante Ciceronem.

*Serus enim Græcis admouit acumina chartis,
Et post Punica bella quietus querere cœpit,
Quid Sophocles, & Thespis, & Æschylus utile ferrent,
Romanus, &c.*

Et quod magis mireris, à Græcis ad Latinos humanitas ipsa peruenit. Hæc enim iam fuisse docuimus Ciceronis verba ad Quintum Fratrem.

Denique ante hanc Babylonicam captiuitatem res gentium ferè omniū iacent in obscuritate & tenebris. Chaldaica natio, vtut sapientiæ palmam videatur illa ætate cæteris præripuisse, nihil posteris scripto reliquit dignum tanta laude & gloria. Superiora tēpora Magi, Persæ, Ægyptij, & cæteri populi literarum existimatione laudati, vel penitus ignorarunt, vel posteris inuiderunt, vel præ infantia, literis prodere nesciuerunt. Nisi Deus de sacris Codicibus mundo prouidisset, & literaturæ sacrarium in certo populo, id est, Hebraico reposuisset, illorum notitiam sempiterna obliuione inductam hodie haberemus, aut de illis cum Diodoro Siculo historiam fabulosam ab aliis acciperemus, & alijs traderemus. Sit hæc ergo sæculorum infantia.

Nam deinceps hominum facultas, eloquendi, sapiendi, Philosophandi vis, artes ac disciplinæ humanæ apud gentes, maximè Græcas sese explicarunt. Tū primum conati sunt homines maiorum inertiam & incuriam artibus & studiis depellere. Tum primùm didicere scriptis priscam obliuionem restaurare. Tum primum sua fari, & memoriæ tradere diligenter studuerunt: Hinc prima Philosophiæ incunabula. Hinc Rhetoricæ origo, Hinc mathematicarum ab Ægyptiis ad Græcos emigratio. Hinc historiarum descriptio. Nam etsi Persæ, vt ex Esteræ historia percipi potest, annales & chronica excolerent, quod de aliis nationibus sentiri possit eodem modo, at ea lege id faciebant, qua hodie instrumenta publica in curiis, archiuis & tabularijs communibus recondi in futurum cernimus. Non passim & publicè, non populariter ac in promptu extabant. Non priuati homines eiusmodi scribendis & vulgandis dabant operam. Non tanta scripturitione ducebantur, quanta plurimorum mentes ab ea tempestate occupauit, vt scribant indocti, doctiq; poemata passim, & insanaibile, vt non sine stomacho cecinit Satyricus, scribendi cacoethes penè omnibus infideat.

Nescio id ne tribuere debeamus hominum incuriæ, quòd de posteritatis memoria non valde essent solliciti, an imperitiæ & ignorationi eorum, qui per se rem tantam aggredi non auderent, siue in exercitationis vitio, siue exemplorum, quæ imitarentur, penuria, an potius necessitatibus, quando adhuc destituebantur commodis membranis, papyro, similibus rebus ac artibus, sine quibus non modò non rectè scribitur, sed etiam, quod scribitur, non potest esse prolixum, non diuturnum, non distractioni opportunum, sine quibus denique rerum ante actarum recordatio diu conseruari non potest.

Nam recurrere ad diluua conflagrationesque Vniuersi cum Peripateticis,

vel introducere Phaëton teas, Americanasue calamitates, quibus antiqua omnia monumenta penitus deleta sint, non tam est diuinare, quàm delirare, nec tantum sine probato, & illustri teste loqui, qui tamen est maximè necessarius, quando de Historia antiquitatis, & fide rerum ante lapsarum agitur verùm etiam apertam iniuriam veritati inferre, quæ per sacras paginas aliud omnino affirmat, continentemque ac perennem mundi cursum digito ostendit, atque ad nos perpetuata serie, omnium retro sæculorum narrationem transmittit.

Hæc & alia huiusmodi me, opinor, merito adduxerunt, hinc vt librū secundum ordiret, quò esset interuallum inter superiorem testimonium è sacris literis consequentem, nullum verò è profanis, nisi suspectum & dubium: & hunc qui profanarum paginis munitur, sacratum verò auctoritate caret, nisi quantum & quàm paucorum annorum licet è Daniele, Ezra, Nehemia, libris Machabæorum paucisque alijs colligere atque augurari. Vale, & fruire,

SEXTA ÆTAS.

CAPTIVITATIS
Ecclesiæ, quam Monarchiarum & ingentium imperiorum Ethnici possint inscribere.

Que incipit anno mundi 3569.

a **TEMPVS** captiuitatis fuit annorum 70.

b A 70. illo captiuitatis anno ad Christum patientem.

c **HEBDOMADES** 69. i. anni. 483.

Pontificibus & principibus iis, quos mox subiiciemus.

Vatibus verò Daniele, Mardocheo, Zacharia, Haggeo, Malachia, Ezra, & per ordinem cathedræ Moisaica Scribis & Phariseis usque ad Christum.

Summa 553.

Ita ab orbe condito ad Christum fuere anni 4121. menses 6. dies 16.

d *Sextæ istius ætatis numerus sic membratim ostendi potest.*

Anni mundi

3569

3638

4121

SEXTA ÆTAS.

VNDICIM primi anni huius captiuitatis siue transmigrationis Babylonicæ, transacti sunt sub Sedechia, cuius septimo Ezechiel prophetare incipit, *Ezech. 1.* Vndecimo templum cum Hierusalem funditus evertitur, vt regnatum sit in Iuda à Dauide 470.

Hęc ætas demonstratur non tantum successione Ecclesiæ, sed etiam mundi; non tantum historiis Ecclesiasticis, sed etiam profanis. Nam illa est propriè motuum & bellorum mundi ætas. Adhuc modicum, inquit apud Haggeum Deus, & commouebo cælum & terram, & postea veniet desideratus Gentibus, & Daniel. 2. Sit benedictum nomen Domini à sæculo, & vsque in sæculum, quia sapientia & fortitudo eius sunt, & ipse mutat tempora & ætates, trāsferret regna atque constituit. Hinc sub annum ante Christum quingentesimum, res & Monarchia Chaldæorum.

Sub an. 400. res & Monarchia Persarum.

Sub an. 300. res, potentia, & Monarchia Græcorum.

Sub annum 200. res & potentia Parthorum & Carthagenensium.

Sub an. 100. res potentia, & principatus Romanorum, quousque desit in Monarchiam.

Nam mox Christus nascitur, mundum rectorus in virga ferrea, illisque imperiis deiectis, nouum Ecclesiæ regnum conditurus, de quo libr. 3. & 4.

b **HEBRÆI** sic ferè hebdomas septuaginta numerant. Septuaginta sunt anni captiuitatis, quos incipiunt ab vndecimo Sedechiæ, & terminant secundo anni Darij Longimani.

Deinde 420. templi. Summa 490. Sed suprà auspicandas docuimus paulò inferius, nempe ilico post finitam captiuitatem, siue ab extremo septuaginta annorum captiuitatis, quando exiit sermo à Cyro, vt reedificaretur vrbs Hierosolyma. *Ezra 1. & 2. Par. vii.* Vnde etiam hallucinantur, qui eas incipiunt à Sedechiæ quarto, & qui vel à secundo, vel à tertio, vel à vigesimo Artaxerxis Longimani.

Exitus à captiuitate non ita fuit liber, quin perpetuo vestigales & obæratu fuerint Persarum & Græcorum, vsque ad Machabæorum principatum.

c **HEBDOMADES** incipiunt ab ipso statim primo reditu de Babylonica transmigratiōe: Nam vt tres fuerunt captiuitates Babylonicæ, ita & tres reditus. Primum enim ascenderunt anno Cyri secundo, duce Zorobabele. Rursum anno Assueri 14. Denique Darij anno secundo, post quem quatuor annis templum ædificauerunt: anno autem septimo Ezra ascendit de Babylone, vigesimo verò Nehemias. Cætera infra in Dario Longimano.

d **ÆTAS** sexta pluribus modis potest demonstrari, quã superiores, nimirum successiōibus monarchiarum, quæ iam suos habuerunt historicos, nedum Iudaicorum pontificum & ducum perpetuato ordine. Quot modis eam & nos illustramus.

Haggæus & Zacharias adhortantur Iudæos, vt restaurēt antiquum Reipub. statū. *i. Ezra 5.* Haggæus libro suo vrget templum, Zacharias urbem magis. Addunt præterea

oracula de breui hostilium gentium clade, quam attulit Alexander Magnus, & de restitutione earundem per Christum.

Malachias Reipub. mores constituit, fuitque præcedentibus paulò posterior, prophetarumque vltimus. A Talmudicis putatur esse Ezras scriba, & sane eadem reprehendit in sua prophetia, quæ Ezras 9. & 10. capitibus sui libri, copiose inuehens in vitam corruptam populi, præsertim sacerdotum, qui post instauratum tēplum rursus ad pristinas fœditates reuersi, oblationes, ac diuina sacrificia contaminatis animis & corporibus offerre cœperant. Continet insignes locos de Christo, Ioanne Baptista, Elia, Gentium vocatione.

Prophetis succedit synagoga magna, cuius principes Ezras, Nehemias, Mardocheus, Zerobabel, Iosue. Hi præfuerunt concilio, quod centum viginti homines, quorum alij nobiles, alij plebeij erant, de emendandis libris sacris, eorumque constituendo canone iuxta præscriptum Cabbale, inierunt, vbi & sanxerunt Iosua ita fuisse edocum esse Mo- se, à Iosua Seniores, à Senioribus Prophetas. Cōcilij notarius siue scriba (sic enim vocatur Ezræ 7.) fuit Ezras, cui etiam interfuisse aut potius præfuisse tradunt Danielem, Ananiam, Azariam, Misaelē, Aggæum, Zachariam & Malachiam, *Elia præfat. 3. Masoreth Hammasoreth. R. Mose præfat. in Sepher Mizuoth, & in Talmud. tract. de vois.*

Daniel interim non legitur rediisse de Babylonia in Hierusalem, sed potius sepultus illic esse, quasi remanserit ad consolationem Iudæorum remanentium, & propagationem religionis. Magna enim fuit auctoritate apud Reges. Quare & tertio anno Cyri (cum prima restitutio, eius primo contigerit) ipsi contigit decima ac vltima visio, *Dan. 11. Lyranus in 1. c. Ezræ.*

Itaque fortasse concilium istud in Babylonia initum fuit, paulò antequam se reditui committerent, vel ad indictum in terram sanctam cōcilium desiderio, etiam visendam antiquam patriam se contulit, postea in Babyloniam reuersurus.

Nam & eodem rediisse Zerobabel, Iosue pontifex, Nehemias & plerique alij, vt apud reges Persarum Iudæorum rebus melius consulerent.

Ezras propheta & scriba, Cabbalam apud Hebræos collegit, & 72. libris mandat. Eius consilio & opera præsertim libri sacri collati sunt, & emendati: vnde Tikkun Sopherim, i. correctio Scribarum appellatur Tikkun Ezra, siue correctio Ezræ, vt in Masora. Num. 12. quasi Ezra scribarum fuerit princeps.

Septuaginta duobus libris proximè cōmemoratis collegit septuaginta duorum seniorum doctrinam, è quorum numero est quartus Ezræ, *lege cap. 14. eiusdem 4.* Hos habuisse scribit Picus Mirandulæ comes.

Athanasius in Synopsi tradit, Ezram scripsisse ducentos quatuor libros.

Primus è quatuor qui supersunt describit duos Iudæorum reditus. Primum quidem sub Zorobabele, imperante Cyro. Secundum verò post 18. annos secundum Rabbinos, secundum alios, post quinquaginta sub ipsomet Ezra, imperante Darij (Longimano.) Eius enim septimo ascendit, &c. c. 7.

Secundum explicat tertium reditum è captiuitate sub Nehemia, anno post secundum decimo tertio. Nam eiusdem Darij vigesimo ascendit Nehemias, &c. c. 2.

Tertius repetit ea omnia, quæ primo & secundo narrabatur, & præterea, quæ gesta sunt ante res Ezræ & Nehe-

Anni
vrbis con-
dita.

288

Primò per pontificum Synagoga successionem.

Secundò per Monarchiarum quatuor seriem & ordinem.

Per sacerdotes quidem.

1 *A captiuitate ad Iosue filium Iosedec sacerdot. an. 70.*

2 *A Iosue F. Iosedec ad Machabeos, an. 283.*

3 *A Machabeis ad Christum nascentem, an. 167.*

4 *Hinc ad Patientem, an. 33.*

288

288

288

Summa 553.

Per Monarchias verò.

1 Monarchia Babylonica ab initio captiuitatis, an. 70.

2 Persica, an. 147-

3 Macedonica ab Alexandro Magno ad Cleopatram Antonii, an. 276.

4 Romana ab Antonij Cleopatra siue Augusti duodecimo vsque ad Christum nascentem, an. 29.

Patientem 61.

Summi mundi

3638

miæ, vt Iosiaz regis: pascha, vt proinde primus sit ordine apud Græcos.

Quartus complectitur visiones & nocturna præsertim somnia ipsius Ezræ, vt proinde fortassis D. Hieronymus, quæ in eis narratur, somnia vocet & inter apocrypha numeret vtriusque modi. Aliquãdo enim apocryphum dicitur, cuius auctor est obscurus, aliquando cuius ambigua & incerta auctoritas.

Atqui hi duo postremi, quamuis non sint de priore canone Hebræorum quia nondum erant editi, quando Canon iste sancitus est in hac magna Synodo, cuius fuit Ezras scriba, & cuius meminere solenniter omnes Hebræi. At non desinunt esse sacri & canonici, quoniã hæc Synodus nõ obligabat cõsentos auctores, sacros, nec spiritus sancti afflatũ extinguebat, vel contrahebat, propter quos editus est alter Canõ multo amplior, vt significat Ioseph. lib. 2. contra Appionem, quando citat versum de Ecclesiastici libro, tanquam de Scriptura sacra.

Quare tertius Ezræ vt canonicus censetur ab Origene sub finẽ hom. 9. in Iosue, Athanasio lib. 3. contra Arianos, Aug. lib. 18. de Ciuitate c. 3. Cypr. epist. ad Pompeianũ. Et apud Græcos non modò est canonicus, sed etiã Ezræ primus, quoniã continet ea, quæ gesta sunt ante Ezræ & Nehemiæ præcedentes libros. Quartus autem vt sacer citatur ab Ambr. 2. in Lucam comment. & epist. 21. ad Honorianum, & cap. 10. de bono mortis. Et Cyprianus aduersus Demetrianũ ex eo multa sumpsit de mundo senescente.

Et certè negari nõ potest quin vterq; ex Hebræo versus sit, vt qui Hebraïsmis scateat, etsi neuter ea lingua extet, quẽadmodum multorũ aliorũ apud eos iactura contigit.

Scriptit librũ suum & genealogias libri Paralipomenõ, vsque ad eum locum, in quo suam genealogiam ostendit. Cætera absoluit Nehemias. cap. 1. Baba Bathra in Talm.

Alij malunt Ezram integrum opus Paralipomenon cõdidisse, proinde ac illud, quod eius & Nehemiẽ inscriptionem præfert.

Quibus pro tertio addunt Malachiã prophetam. Nam Malachiã se appellauisse q. nũcium siue Angelũ Dei, quòd vltimi nũtij & tanquã Angeli officio apud populum fungeretur, vsque ad futurum Christi aduentum. Kim. Mal. 1.

Scripturas à Babylonijs, principe militiæ Nabuzardã, incensas restituit, & in hũc ordinẽ, quẽ hodie Hebræi magna ex parte seruat, reduxit. De eo sic scribit Rabanus Maurus de instit. Cleric. c. 54. Omnes libros sacros vereres dũ Iudæi ingressi fuissent in Hierusalẽ, diuino afflatus spiritu reparauit, cunctaque prophetarũ volumina, quæ fuerant à gentibus corrupta, correxit, totumque vetus Testamentũ in duos & viginti libros cõstituit, vt tot libri essent in Lege, quot habentur & literæ. Alioqui non fuit in potestate Nabugdonozoris omnia exẽplaria perdere, præsertim cũ decẽ tribus essent iam in Oriente, extra ipsius ditionem.

Quidam eum auctorem faciunt punctorum & accentuum, quibus afficiũtur hodie Biblia Hebraica. sed illi errant, cùm constet ex libris beati Hieronymi ipsius tẽpore nulla extitisse. Sunt autem adinuenta paulò post tempora Honorij Imperatoris, anno ab euerso tẽplo 456. qui est à Christo passo 476. in Tyberiadẽ vrbe Galileæ. Huius muneris principes fuere Aarõ Aferis, & Iacobus Nephthalis filij, qui dum de nonnullarum vocum punctis inter se dissentiunt, Iudæos in duas partes diuidũt. Orientales enim, qui que Babyloniã incolunt ad fluuiũ Nearda, posterioris: Occidentales prioris lectionem cõsecantur.

288

3638

Quadraginta vno annis prius è veterum Magistrorum scriptis à R. Hinâ & R. Ase collectum Talmud Babylonicum seu doctrinale incipitur. & post à R. Meir, & R. Ase filio perficitur. Continet autem Iudæorum ius Canonicum quod ætate Christi pleno scripto nondum mandatum erat, sed partim ex fragmentis, partim ex oris traditionibus seruabatur. Cæperat autem conscribi à R. Hakkados temporibus Antonini Imperat. breuiori ea forma, quæ Misna appellatur. Atque id de Talmud Babylónico. Nam Hierosolymitanum scriptum est anno Christi 300. Babylonicum sub centesimum post.

POST captiuitatem Babyl. vsq; ad Herodem, sub quo natus est Dominus, præcipua & primaria Iudæorum dignitas & authoritas exterior fuit penes pontifices. Vnde & eorum constans, certa & illustris est successio, non item principum, tam apud Ezram, quam Hebræos alios scriptores. Quare iam in hac sexta ætate præpono pontifices principibus. Hinc discant principes Ecclesiam per se stare, nec pendere ex ipsorum statu & salute. Ecclesia antecessit Reges, sine illis iam olim viguit, illis pereuntibus, & accisis non perit ipsa, sed floret, & suam in Dei populum excellentiam seruat. Propter captiuitatem Babylon. non periit Pontificum ordo & status, sed potius in Dei populo acquisiuit maiorem principatum. Nã deinceps prælatus est Regio, à quo antea indignè habebatur, Turcica rabies extinxit Constantinopolitanos Imper. At non potuit Patriarchas & Hierarchiam Ecclesiæ illic euertere. Hęc dico, quoniã adulatorum aulicorum stolidis principibus persuadent, vt se Ecclesiæ dominos gerant, ac putent Ecclesiã ipsorum potetia, salute & principatu niti, quæ iis verius perditur & inclinatur ad Turcæ iugum captiuitatē.

Duces (vel Principes, *Aug. lib. 18. de Ciuit. c. 36.*) appellati hi fuerunt, quod regio diademate vt illis minus liceret per Persas & Macedonas vsque ad Aristobulum Ioannis Hyrcani f. (non Ionathæ, vt mendosè legitur in Eusebio) qui iugo gentium de ceruicibus armis patrum suorum iam excusso, se Regem appellauit.

Salathiel Iechoniæ Regis filius in captiuitate mortuus paulò ante Babylonis expugnationem.

Quinquaginta ferè millia exulū sub Zorobabele redierunt. Reliqui manserunt in Babylonia, & reliquo Oriete, amore possessionum & liberorum, illicque formam Reip. à Persarum regibus redemerunt, sibi præfecto è familia Dauidica principe, quem principem Aechmalotarcham, siue caput exulum vocarunt, siue Patriarcham. *Orig. initio lib. 4. de principis.*

Nec tantum de tribu Iuda, Benjamin & Leui redierunt. Inhabitaruntque Hierusalem, sed etiam de tribu Ephraim & Manasse, *1. Par. 9.* Ex quo intelligitur licuisse Cyri edicto cunctis tribubus redire in patriam, etsi eius præcipuè studiosi fuerint tribules Iuda, Leui & Benjamin.

Hic est Zorobabel, qui ponitur in Christi genealogia. *Mat. 1.* Alter ab eo qui memoratur in eiusdem genealogia, *Luca 3.* Nempe quia hic numerantur maiores Virginis, illic patres Iosephi Virginis viri.

Dicitur in Haggeo, Zacharia, Ezra filius Salathielis cū duntaxat fuerit nepos, nempe filius Padaia filij Salathielis *1. Par. 3.* quoniam nepotes habentur pro filiis. *Kimbi illic.*

Anni
vrbis con-
ditæ.

288

Summa 554.

Quod sic membratim docetur.

Hac enim Sexta Aetate per hos administrata est Resp. siue Synagoga Iudæica.

Sacerdotes & Duces.

I

IOSEDEC TEM-
pore captiuitatis
an. 70.

Jechonia, Salathiele, Padaia
Iudæorum principibus.

2

a IESVS filius Iosedec.
an. 28.

Zorobabele filio Salathielis
Jechoniæ filij Iudæorum du-
ce.

Cyro imperante.

288

ZOROBABELIS ET CYRI SÆCVLO.

Anni mundi

Secundum templum à Zorobabele ædificatum, omnes partes primi consecutum est. Montem ædis, atria multiplicia, profanum siue gentium, sceminarum, Israëlitis siue virorum, denique sacerdotum. Præterea sanctum, sanctum sanctorum, & reliqua, sed omnia minore sumptu, opere, situ, mēsurarum ac totius operis ratione à Cyro præscripta, *In tractatu Para. cap. 3.*

De templo secundo tractatus Middoth, siue de mensuris apud Heb. extat.

Præter primum siue Salomonium iuxta magnam portam. i. Orientalem habebat Exedram, in qua Medorum metropolis Susæ exemplum depictum erat, & mensuratum omnium exemplaria præscripta. Illic etiam locus erat in quo legis doctores ad populum concionabantur. *In tract. Kilaim de seminibus mixtis in Talmud.*

Zorobabel à soluta captiuitate rexit populum, an. 58. *Philo Anni.* Rediisse Babylonem, anno 2. Darij Longimani, postquam venisset Ezras, illicque esse mortuum testantur Heb. *in Annalibus.* ac ex eo tempore successores, qui primatum illic inter exules tenuerunt, Rese Galuta principes exulum, siue Æchmalotarchæ appellati, & iuxta Origenem Patriarchæ. *initio lib. 4. de principis.*

Cum Zorobabele & Iosue profectus est Nehemias Ather-satha, *Ezr. 2.* Collocarunt hi Dei altare super bases suas deterrentibus per circuitum populis, offerentes primo die mensis septimi, nondum fundato templo *Ibid. c. 3.* Vigesima quarta die separarunt à se filij Israel vxores alienigenas. *Nehem. 9.*

Anno secundo aduentus sui, mense secundo, ceperunt Zorobabel & Iosue cum cæteris ædificare templum. *Ezra 3. & 5.*

Tum etiam agros colere. Neque enim præcedente poterant, nondum comparatis & distributis agris.

Denique templi fundamenta iacta sunt, anno 2. Cyri, templum vero perfectum anno 2. Darij Longimani.

E Z R A S & viri Synagogæ, siue Synodi magnæ afflati diuino Spiritu Scripturas in Pseukim. i. versus distinxerunt. Vnde & codices Iudæorum per sententias, membra & versus diuisi, & interuallis quibusdam distincti fuerunt, qui antea veluti vnici erant versus. Hinc Hiero. præfatione Paral. & Esaïæ asserit se ad vtilitate legètiū easdē commaton incisiones & interuallorum distantias, quas in Hebræis codicibus repererat, in translatione sua seruas se. Elias in præf. Masoreth, quando scribit vniuersam legem fuisse vnum pasuk siue versum vnum & quasi sententiam, in qua omnia cohærebant sine vlla versuum distinctione, præter nomē Dei tetragrammatum, vsque ad 436. annum à Romano vrbs excidio, loquitur de notulis hodiernis versuum & accentuum distinguentium, nõ de interuallis & spatiis, vel incisionibus.

Elementa, quibus iam olim, hodièque Iudæi vtuntur, sunt Assyriorum non veterum Hebræorū, auctore Ezra, qui ideo litteras (Idque opinor, huius Synodi consilio & auctoritate) mutauit, quòd has Samaritani post exilium callerent, vel quia etiam veterum Hebræorum, quàm Assyriorum operosior erat scriptura. *In Talmud. tract. Sanedrin c. 2. pag. 21.*

Non mutauit tamen figuram antiquam litteræ Tau, vt quæ gereret formam crucis. Nam hæc post captiuitatem Romanam, vel à Masoretis immutata est, vel à Rabbinis odio crucis, vt ex Hieronymo & Origene colligi potest, qui suo tempore crucem expressisse narrant.

sub anni mundi

3710

Synodus magna (Quinta) in qua editus canon Hebræorum de sacris scripturis, cuius scriba asseritur Ezras in tractatu de votis, qui eius auctoritate in ordinem hodiernum veteris testamenti libros reduxerit. Elias præfat. 3. Masoreth.

Interfuisse affirmantur Nehemias, Mardocheus, Zorobabel, Iosue, Daniel, Ananias, Azarias, Misael, Haggæus, Zacharias & Malachias, *Ibid.*

Hæc Synodus distribuit libros sacros in tres partes, **LEGEM** (.i. quinque libros Moſis) **PROPHETAS** (octo, nempe quatuor priores, Iofue, Iudices, Samuel, & Reges, & quatuor posteriores Eſaiam, Ieremiam, Ezechielem, & duodecim minores. Nam illorum vnus appellatur liber) & **HAGIOGRAPHIA**: nouem Pſalmos, Prouerbia, Canticum, Eccleſiaſtem, Iob, Daniel, Ezram, Paralipomenon, Eſter, Nam Ruth ſubiiciunt veluti appendicem libro Iudicum, & Ieremiæ Lamentationes.

In eadem non tantum lex videtur diſtributa in quinque libros, verum etiam in Parſioth & Sedarim (.i. ſectiones & ordines) 54. pro numero hebdomadarum anni *Embolici* expreſſos tribus maiuſculis **א** vel **ב**. Item in Sittoh ſiue paragraphos repræſentatos minuſculis **א** & **ב**. Denique in verſus, deſignatos interuallis, vel virgulis, vel duobus pūctis. Nam 70. hoc ſecuti ſunt. Deinde Elias in Tiſbi Rad. 709, cū Antiochus (inquit) prohibuiſſet legem publice legi, Iſraelitæ acceperunt ſectionem vnā ex Prophetis, quæ conſonaret ſententiæ eius, quod in ſectione Sabbati currentis legebatur. Exempli gratia, in Sabbato *Bereshub* (Gen. 1.) legerunt fragmentum Eſaiæ (42) Sic dicit Dominus Deus creans cœlos, & loco ſectionis Noë, (Gen. 6.) ſegmētum Eſ. (54) Quia aquæ Noë, &c. Sic enim aperte indicat iam ante Antiochum legem fuiſſe in ſectiones diſtinctam. Prætereā Talmudici in tractatu de votis de verſu octauo capitis octauī Nehemiæ, *legerunt in libro legis explicatè*, id eſt, cum interpretatione. *Ponendo intelligentiam*, id eſt, diſtinctiones, & *intellexerunt lectionem*. i. ſecundum ſententiam pauſas fecerunt. Denique, vbi ſupra Hier. præf. Paral. & Eſaiæ de commatum incifionibus & interuallorum diſtantiis mentionem facit.

Libri qui apud nos ſuperſunt, vt Iudith, Machab. &c poſt hanc Synodum conſcripti ſunt, & ſupererant etiam apud Iudæos. Nam Iofephus non longè à principio lib. 1. contra Appionem, vbi apud ſuos 22. libros eſſe ſacros commemorafſet, ab Artaxerſe (inquit) vſque ad noſtra tempora ſingula deſcripta quidem ſunt, verum non pari fide digna cenſentur apud nos, quòd non fuerit prophetarum exacta ſucceſſio.

Nec ſatis, vt eorum fidei & auctoritati derogetur, Tobia, Iudith, & ſimilium hiftorias nominatim non fuiſſe à Iofepho commemoratas. Nam is etiam alia, & quidem momenti maioris ſilentio præteriit. Vt memorabilem Iobi hiftoriam, quàm tamen eſſe authenticam, canonicam & ſacram nemo vnquam dubitauit. Vt cædem infantium à bimatu & infra ab Herode factam, cognitam alioqui Paganis, ſicuti Macrobio lib. 2. Satur. c. 4. Vt Probatix piſcinæ ingens miraculum, Ioan. quinto expreſſum & in itinerario R. Benjamin, pag. 43.

Hic Scribæ ſumpſerunt originem. Ideo autem videntur ab Ezra primo ſcriba inſtituti, vt fui inſtar legem ad literam interpretarentur. Legis difficultates explicarent, librosque eius intactos conſeruarent, ne denuo corrumpentur. Vnde & 18. locos emendarunt, qui aliter legebantur, & à Maſoretis numerantur, Num. 1. cap. & à Galatino, quos appellant Tikkun Sophetim. i. correctionem ſcribatum. Legis periti alio nomine in Euangelio appellantur, Iuſi periti, &c.

Huius correctioni præ fuiſſe videtur Ezras, Nā Maſorethæ Num. 12. eam appellant Tikkun Ezra. R. Selom. initio comm. in Malach. quindecim diſtiones tantum à Scri-

EZRÆ ET CYRI SÆCVLO.

Anni
mundi

3638

bis, atque aded Scribarum principe Ezra emēdatas notat, cum alij 18. recenseant. Cæterum hoc ei tribui puto, quod fuit totius Synodi, quoniam eius erat scriba & notarius, in qua actum de emendandis libris sacris, & instituendis Scribis, qui deinceps viderent, ne quid corruptelæ in libros sacros irreperet.

Post destructum templum, à prophetis sublata fuit propheta, & data legisperitis. *In Talmud. tractat. Baba Bathra, cap. 1.*

Cum Malachia, Ezra & Nehemia cessauit propheta, 40. annis post exitum ab exilio. *Auctor libri Cozra.*

Septuaginta duobus libris fertur Ezras collegisse doctrinam 72. Seniorum, ac ex eorum numero esse quartum nostrum Ezræ. Hos se habere prodidit Picus Miradulanus.

Tradita est lex caractere Hebræo, idiomate verò sancto, sed Ezræ temporibus in Arameum (Syriacum) idioma, & Assyrios mutata est characteres. At paulò post, characteres Assyrios retinentes, sanctum elegerunt sibi idioma, Hebræum characterem & Arameum idioma idiotis relinquentes. *Mar. Suira in tractat. Sanedrin.*

Per idiotas intelligit Samaritanos Rab. Hista. Ribbi verò affirmat à principio, iisdem, quibus nunc scribitur, characteribus datam Legem, mutatam quidem aliquando, sed restitutam: At R. Simon, nullo, inquit, tempore nec scribendi nec loquendi modus mutatus est. *Ibid.*

PONTIFICATVM suscipit & administrat secessione Patris & Zorobabelis in Babyloniam, fortassis propter Synagogæ necessitates, qui tamen postea reuersi, Darij secundo templi structuram repetunt.

Librum Iudith conscribit, *Philo*, cuius historia aui sui temporibus contigerat. Nec verò relata est in superioris concilij canonem, quoniam eo posterius edita fuit.

Mardocheus scribit historiam Ester neptis suæ. Diutissime vixit. Tū scribebat in Thessalia Hippocrates medicus. *R. Abraham in Cabbala historica.*

Duces hoc ordine habentur in Chronicis Hebræorum & in Cabbala R. Abra. Sacerdotes verò numerantur ex Iosepho: quanquam sex primi ad ipsum Iaddum vsque, quem Alexander summa veneratione profecutus est, nominatum extant, *Nehem. 12.* Ex quo intelligimus, quod etiam notatur in Seder Olam, Haggæum, Zachariam, Malachiam, Ezram, Nehemiam attigisse sæculum 3. Monarchiæ. Nec verò magni faciendi Duces, quoniam vt Iosephus ait li. 11. Antiq. à reditu de captiuitate, ad Machabæos vsque, Resp. administrabatur Aristocraticè, ita vt summa potestas in pontificibus versaretur. Machabæi etiam sacerdotium administrarunt, & in eo summam rei reposuerunt ad vsque Herodem.

Deinde hi duces de domo Dauid, magis viguere inter exules in Babylonia, quàm in Iudæa, vbi summam rei administrabāt Duces, quasi prætores, à Persarum rege missi, *Nehem. 5.* quibus tandem Nehemias ipse successerit, non grauans populum, vt superiores, qui exigebant quotidie panem vinum & quadraginta siclos, præter ministrorum annonas. *Ibid.*

Quæ autè deinceps vsque ad Machabæos desiderantur in nostris Bibliis, peti debent ex Iosephi Antiquitatibus Iudaicis, à c. 7. li. 11. Antiq. ad cap. 7. li. 12. Sic quæ post Machabæos gesta sunt vsque ad Christum, apud eundem explicantur à cap. 15. li. 13. ad vsque ca. 5. li. 18. vbi insigne testimonium Iosephi de Christo, Alioqui Machabæorum libri desinunt in Ioanne Simeonis filio.

3638

3

Neh. 3.

c Ioachim, ann. 42.

Mesulam Zorobabelis filio
Iudæorum duce.

Assuero Persis imperante,
deinde Dario Longimano.

Q

Templum ædificare cœperunt anno secundo Cyri. 1. *Ezra* 2. annis quadraginta sex absoluitur, Ioan. 2. Præter quod Hierosolymis pedetentim Synagogæ. i. domus orationis & prædicationis, ad quas singuli *ἑκατοντα* stas temporibus conveniebant, ædificatæ sunt ad quadringentas & octoginta *R. Manahem*. Hierosolyma enim erat. vrbium Orientis clarissima & amplissima, *Plin. lib. 5. & Tacitus in Augustalibus*. nempe capiebat 24. plateas: quarum quæque habebat 24. ingressus, singuli autem ingressus 24. vicos. *Hebrai in Echa Rabba*.

Templum autem, qui solus erat locus sacrificacionis, etsi diutius, quàm prius Salomonicum, steterit, nèpe 521. (errat enim Kimhi, qui in 2. *Haggæi*, tantum 420. numerat, & *R. Leui* in Daniele. qui 437. & dimidium) tamen in multis fuit inferius. Quinque enim rebus carebat quæ prius mirum in modum præbebant augustum & venerabile, in tractatu *Ioma, cap. 1. Kimhi in Psalm. 84. & Hagg.* Primo diuina præsentia, quæ ad propitiatorium respõsa oraculæque edebat. Secundo spiritu, siue afflatu sancto, qui Prophetas olim corripiebat: Nam à Malachia ad Ioannem Christi Baptistam nulli Prophetæ extitère. Tertio igne sacro, cuius custodiam tam anxie Moses, *Leuit. 6.* præceperat: nunquam enim comparuit ex quo in puteum à sacerdotibus, ne in impiorum manus caderet, missus est, 2. *Machab. 1.* Quarto *Vrim & Thummim* qui erant lapides in pectorali Pontificis, quorum conspectu sacerdotes occulta intelligebant, & populo denuntiabant, dum plus solito radiarent lapides. Nam si retinerent naturalem speciem & colorem, nihil esse mutandum docebatur. Superius itaque oraculum vocale erat, istud mutum, vt quod nutu & signis constaret. Quinto Arca, ipsiusque tegmine, id est, propitiatorio, & duobus Cherubim Arce hærentibus, in quibus Deus sedere dicebatur, propter sui copiam, quam illic Pontificibus faciebat. Arce autem nomine vtræque intelligo, vnam à Mose constructam, sacrorum monumentorum & reliquiarum receptatricem, alteram à Salomone. Tum verò loco eius lapidem posuerunt è terra prominentem tres digitos, & supra habentem thuribulum. *R. Iacob è Talmud 1. parte pag. 106.* Nec propterea Deus populum suum reliquerat. Nam vt ad Christum perduceretur, sæpe edebantur oracula per Bath-kol, id est, exilem quãdam vocem cœlitus demissam in aures collectæ multitudinis: aliaque signa continuabantur in populo, quæ recensentur à Talmudicis in tractatu *Auoth*. Qualis vox fuit in Euangelio, quæ delapsa est à Patre ad Filium glorificandum. 2. *Pet. 1.*

Cum autem Malachiam nouissimum fuisse prophetarum constanter asserunt, est intelligendum, quòd Prophetarum successio non deinceps certa & accurata extiterit. Sic enim explicat Iosephus contra Appionem, pag. 919. exemplaris Græci.

Mesullam, ann. 66. rexit, *Philo Anny*. Sed hoc mihi suspectum est. Nam quandiu quisque pontificum vel duorum magistratum suum gesserit ante Machabæos, nihil certi neque ex nostris, neque ex Hebræis reperio.

Zorobabel præter Mesullam alios habuit filios, vt *Abiud. Matt. 1.* Sed truncum, nõ ramos principum Dauidicorum studuimus persequi, quos Hebræi in suis Chronicis sic numerant. Zorobabel, Mesulam, Hananias, Barachias, Hafadias, Esaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naadias, Ezechias Hillelis frater, centum annis ante templi secundi excidium. Quoniam autem hos omnes principatum

EZRÆ ET ASSVERI ET NEHEMIÆ SÆCVLO.

<p>Nehem. 3. & 13.</p>	<p>4 d ELIASIB, ann. 21.</p>	<p>Anni maudi 3650</p>	<p>exercuisse in Iudæos fatentur, non in Iudæa, sed in Babylonia. (Eo enim remigrasse Zorobabilem rebus in Iudæa constitutis, & rerum summa pontificibus relicta) D. Matthæus alios Zorobabelis & filios & successores recensuit, nempe eos, qui statas sedes in Iudæa posuerant, futuri maiores Christi. Zorobabel, Abiud, Eliachim, Azor, Sadoc, Achim, Eliud, Eleazar, Mathâ, Iacob, Ioseph Virginis coniux.</p>
	<p>Mesullam duce vel potius Nehemia.</p> <p>Dario Longimano imperante Persis.</p>	<p>3666</p>	<p>Non est credendum Philoni Annij, qui vt Iesum siue Iosuem pontificem facit vsque ad annum vigesimū Darij Longimani, ita Ioachim post Iesum patrem pontificatu functum ait ann. 48. vsque ad 26. magni Artaxerfis. Cœpit enim Elialib eodem anno sacerdotium administrare quo Nehemias Hierosolymam venit. Nehem. 3. d ELIASIB pontifex ann. 21. videlicet vsque ad 33. annum magni Artaxerfis. Philo Annij, nam viuebat extremis diebus Artaxerfis. Nehem. 13. vers. 6. Cœpit autem fungi sacerdotio, eo anno quo Nehemias venit Hierosolymam. Nehem. 3. Ioseph. lib. 11. c. 5.</p> <p>Et viuebat anno præfecturæ ipsius decimo tertio. Nehem. 13. vbi culpatur, quòd cum Tobia Ammonita non modo affinitatem contraxisset, verum etiam ei ædes intra templi sepra construxisset.</p> <p>Post reparatam urbem à Nehemia multa vsque ad Seleucum regem Syriæ in Bibliis desiderantur, vbi narratio Machabæorum incipit, & Ioanne Hyrcano concluditur.</p>
<p>Nehem. 11.</p>	<p>5 e IOIADA, ann. 24.</p> <p>Hanania duce Iudæorum, vel potius Nehemia.</p> <p>Imperante Dario Longimano, deinde Dario Artaxerxe tertio.</p>	<p>3690</p>	<p>e APVD omnes historicos incorruptè mansit pontificum successio ab ipsa captiuitate, non item Ducum. Unde à Mesullam, & deinceps alij nominantur à Philone Annij, alij ab alijs, nempe Ecclesiastica successio perire non potest. Regia, & secularis caduca est & fluxa. Nos hîc sequimur Seder Hebræorum, & Cabbalam R. Abraham, nisi quod ipse Matthatiam patrem Barachæ, Abdiam appellat. Deinde Hasmonim, id est, Machabæi occasione temporum, quibus principum autoritas minima, pontificum maior, viam posteris appuerunt ad principatû, quem & velut hæreditarium retinuerunt, vsque ad Herodem.</p> <p>Ioiada 44. annis gessit pontificatum. Philo Annij, Sed iam dixi quid de isto auctore sentiendum, corruptè ab aliquibus dicitur, Iuda, vt & sequens Ioannes pro Ionathan. f NEHEMIAS Artaxerfis pincerna, tempora Alexandri Magni prope attigit, vt constat è catalogo pontificû, quem cap. 12. sui libri instituit. Nam peruenit ad Iaddum. Inuenit ignem, quo sacrificia accèdi solebant, à sacerdotibus olim absconditum, & in aquam concretum. 2. Mac. 1.</p> <p>Duodecim annis in Iudæa mansit, ad eam eiusq; vrbes reparandas, & restituendum vrbibus & possessionibus suis vnumquemque exulum, antequam Hierosolymam veniret.</p>
<p>Nehem. 11.</p>	<p>6 f IONATHAM, ann. 24.</p> <p>Mathatia duce Iudæorum, vel potius Nehemia.</p>	<p>3730</p>	<p>Deinde rediit ad Darium, à quo rursus est ad procurandam Iudæam dimissus. Sed quandiu postea eam administrarit est incertum, nisi quòd à viuento Dario, cui erat charissimus, non videtur præfectura abdicatus, neque recepisse successorem per reliquos annos octo.</p> <p>Quin & sub Artaxerse penultimo cõtinuatus videtur. Nam vt docui, etiam meminit sacerdotum summorum, qui post Ioiadam sederunt vsque ad Iaddum.</p> <p>Erat de domo Dauid, vt Zorobabel. R. Abraham in Cabbal.</p> <p>Libri qui eius nomine apparet, scriptor videtur esse Ezras, quoniam sub libro Ezræ eum Hebræi comprehen-</p>

dunt, nec separatim recensent. Nostri secundum Ezræ inscribunt.

Tertius & quartus, qui sequuntur, etsi non sint de primo Hebræorum canone, at sunt de secundo. Quare Athanas. libr. 3. contra Arianos testimonium Zorobabelis è tertio tanquam de scriptura affert. Alterum Aug. lib. 18. de Ciuit. aliud Cyp. epistola ad Pompeianum. Apud Græcos verò non modo est canonicus, sed etiam Ezræ primus, quòd contineat gesta ante Ezram & Nehemiam, duo postrema capita secundi Paralipomenon, & totum librum primum Ezræ repetens.

Quartum priuatim se habuisse Hebraicè manu scriptum inter 72. quos de occulta doctrina septuaginta duum seniorum reliquit Ezras eiusdem libri cap. 14. Picus Mirandulà in Apologia profitetur. Publicè nec Græcè, nec Hebraicè habetur, neque tamen desinit esse canonicus, Nam ab Ecclesia in solennibus sacris feriæ tertiæ Pentecostes, itémque in solennitatibus Martyrum è secundo capite profertur, quo loco alibi ipsa Scripturæ oraculis vtitur. Præterea Ambrosius eius capite septimo, serid vtitur libri de bono mortis decimo cap. & secundo in Lucam comment. Quin & epistola ad Horontianum ad eius lectionem sedulo hortatur. Hoc ante significauerat Martyr Cyprianus libro ad Demetrianum, verba quinti capituli ad suum institutum vsurpans. Sed de iis etiam superius.

g HVNC Simonem iustum appellatum scribit R. Abraham. in *Cabbal.* qui hinc secundam Synagogæ magnæ ætatem incipit.

Frater autem dicitur Simonis Prisci. Apparatu pontificio, hyacynthina veste, cui aurum erat inter textum, & cidari in capite, in qua inscriptum Dei nomen, comitatus suis sacerdotibus vestes sacras indutis, patentibus portis obuiam fit Alexandro. Alexander autem, qui alio qui eo animo venerat, vt urbè excinderet, de equo desiliit & pedibus pontificis prostratus, urbem multis muneribus & priuilegiis donauit, præfatus in pôtifice se agnouisse Deû, qui & sibi in Macedonia aparuerat, & cuius ope vinceret.

Ad eius primum à primo Iosue filij Iosedec sunt anni 145. Ita quando destructa est Persarû Monarchia, iam biennium in Pontificatu sedebat.

Tempore, quo Alexander Macedo Hierosolymam adiiit, moriuntur Ezras, Zacharias, Haggeus, & Malachias prophetæ omnium postremi. *Ibid. R. e Abraham.*

Annus ille Alexandri à Iudæis celebratur, tanquam suæ ab Aegypto egressionis millesimus. *Ibid.* Sed aliquanto maior est numerus. Pactus dicitur Alex. cum Iudæis, vt ab eo anno publica & priuata instrumenta deinceps obsignarent. *Ibid.*

Alexander magnus ad matrem suam epistolam insignè scripsit, sibi à sacerdote quodam reuelatum, deos gentium homines fuisse. *Cypr. de Idolorum vanitate.* Puto sacerdotem fuisse Iaddum, qui cum contulit Alexander, ex Ioseph.

In terra Israël Cuttheos multos reperit (i. Samaritanos) à diebus Senacherib, quibuscum affinitatem contraxerant nonnulli Israelitæ, etiam è posteris Iosue filij Iosedec. *R. Abraham. in Cabb.*

Iaddi frater Manasses, inhians pontificatui, vxorè duxit filiam Samballa Samaritanorum principis præfecti regis Persarû, ædificatq; téplum Garizim Hierosolymitano simile, ad quem ibi pôtificatu nouo fungentem, rerû nouarum cupidi sese transtulerunt. *Ioseph. lib. 11. q. Anti. 8.*

Artaxerse penultimo Persarum rege, deinde Dario, Codomani ultimo.

7

Neh. 12.

g IADDVS, qui occurrit Alexandro magno, ann. 10.

Cuius tempore templum in Garizim ædificatum, Manasse primo Samaritanorum pontifice.

ALEXANDRI MAGNI SÆCVLO.

Anni
mundi

3797

Ioui hospitali postea dedicatur sub Antiocho Epiphane, in eius gratiam. Tale enim est hæreticorum ingenium. Hinc principium acerbissimi odij & hæresis, quæ duravit ad tempus vsque Christi, imo verò ad vrbis vsque extremum excidium, dum alij cum Manasse, eiusque templo & doctrina communicarent, alij cum Iaddo siue Simone Iusto, temploque Ierosolymitano & prophetico. Fomitum præbuerunt aliquanto post Saddoc & Baiethos (de quibus suo loco) *R. Abraham in Cabbala.*

Generum Samballar Horonitis Samaritanorum principis de genere Eliasib pontificis, ob alienigenam vxorẽ à se fugat Nehemias (i. Menaisen fratrem Iaddi. Nam hic solus de Eliasib genere filiam Samballat duxit in vxorem) *cap. 13.* attigit ergo Nehemias Alexandri Macedonis in Asiam aduentum. Vixitque plus minus 130. an. vt eius liber ostendit, à Cyro scilicet ad sextum vel septimum Alexandri.

h **S** **V** **B** Onia Prisco, Ptolomæus Lagi multos Iudæos in Ægyptum captiuos duxit. Sed hos filius Philadelphus, fauore Septuaginta interpretum, in patriam remisit cum multis muneribus.

i **H** **I** **C** ab Ecclesiastico celebratur *cap. 50.* Iusti cognomen retulit.

Iesus filius Syrac Hierosolymitanus Ecclesiasticũ Hebraicẽ scribit, quod exemplar vidit Diuus Hieron. *in prolog. super libros Salom.*

E septuaginta duobus interpretibus fuisse perhibetur. *Infra.*

In eo inchoat sua præcepta iuxta seriẽ decalogi à Græcis dicitur *ναυαπετος*, ab omni virtute, quæ in eo cõtinetur.

Non tantum inter libros sacros recipitur à Iosepho Græco lib. 2. contra Appion. sed & à nostris Cypr. Martyre epistola ad Rogatianum & epist. ad Corneliũ, citans illud c. 16. Sicut locutus est (inquit) per Prophetam, fili ne iucunderis in filiis impiis, si multiplicentur. & c. sub finem illud c. 28. Sæpi aures tuas spinis & noli audire linguam nequam. Aug. lib. de doctr. & lib. 17. c. 20. de Ciuit. concil. 3. Carthag. Can. 43. Græcis, vt Athanasio, Epiphani. Chryostom. quando capit. 1. & 24. aduersus Arianos citant & interpretantur. Idque sub nomine Salomnis, Quod quo modo sit intelligendum, docet Aug. lib. 2. de doctrina Christi. cap. 8. Duo, inquit, libri, quorum vnus Sapiencia & alius Ecclesiasticus inscribitur, *de quadam Similitudine Salomonis esse dicuntur.* i. propter similitudinem argumenti & instituti.

Post annos circiter 38. temporibus Ptol. Euergetis in Græcum à nepote, qui & ipse Iesus Syrac nomi nabatur, conuertitur. *e prolog.*

Eodem tempore nomine Salomonis prodiisse videtur Sapiencia lib. Sed auctore anonyino & incerto, nisi quod nonnulli scriptorum veterum affirmarunt illum esse Iudæi cuiusdam Philonis, alij ipsiusmet Iesu filij Syrac. *Aug. lib. 2. Retract. c. 4.* Eum hodie Iudæi pro Canonico non habent fortasse quia Hebraicẽ non fuit scriptus, item quoniam eorum improbitatem contra filium Dei deregit, ca. præsertim 2. At Christiani habent, Aug. tribus superioribus locis, Ambros. in Psal. 118. Laet. lib. 4. Instit. cap. 16. Concil. Carthag. 3. Conc. Lateran. & ex Græcis Dionys. Areopag. 4. c. de diuinis Nom. illud ex 8. cap. citans *Amator factus sum forma illius.* Egesippus apud Euseb. lib. 2. c. 23. vbi illud cap. 2. *Circumueniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis.* & c. allegat tanquam ex Esaia.

3830

3843

8

b **O** **N** **I** **A** **S** Priscus Iaddi fr. an. 17.

Seleuco & Antiocho Sotere Syria regibus.

Ptolomæo Lagi Ægypti reg.

9

Ecd. 50.

i **S** **I** **M** **O** **N** Priscus Iaddi nepos, an. 13.

Antiocho Sotere Syria.

Ptol Lagi Ægypti rege.

Videtur fuisse vnus è 70. interpretibus , qui vt omnes prophetæ fuerunt, ita eorum duo Philo auctor Sapientia & Iesus Ben Sirac Ecclesiastici scriptor sacros duos illos libros reliquerunt, vt Spiritu Sancto dictante Epitome in Bibliorum Græcè Græcis exhiberent. Neque enim necesse fuit vt libri sacri Hebraicè conderentur , postquam Ecclesia sub paganis viuere cœpit. Hinc Ezras & Daniel Chaldaicè etiam scripserunt. Hinc septuaginta & Apostoli Græcè. Hinc Marcus Latine & Græcè.

Si quis contendat eius auctore fuisse Iudæum Philonē, quod ex Diuo Hieron. nonnulli scriptorum veterum hoc affirmarint, non is erit Philo , qui tēpore Caij & Claudij Cæsarium pro Iudæis legationem obiit, sed alius. Nam par est libros veteris testamenti, tempore Synagogæ & ante exordium Euangelicæ lucis fuisse compositos. Deinde citatur vt facer ab illius æqualibus. Denique Hieron. & Sophron. in catalogo , & Euseb. Hist. Eccles. lib. 2. cap. 18. librum Sapientia inter istius Philonis libros non enumerant.

K S V B Eleazaro sacra Biblia in Græcum translata à 70. interpretibus Ptolomæi Philad. rogatu & sumptibus. *Ios. lib. 12. cap. 2.*

Ante Alexandrum tamen sacras litteras Græcè extitisse, Platonemque & Pythagoram , in his esse versatos, testantem laudat Aristobulum *Clem. Alex. lib. 1. Strom.*

Fortasse sub Menasse rege Iuda, temporibus Psammeticæ Ægyptiorum regis, qui Græcos coluisse , & locum eis dedisse in Ægypto ad inhabitandum dicitur apud *Herod. l. 2.* Vel Amasis, Solonis & Cyri ætate , qui hos quoque ad se multis beneficiis allexit, *Ibid.* Alioqui linguam Græcam propriè in Asiam maiorem & Africam cum imperio intulit Alexander , & Pythagoræ ætate Græci nullius erāt apud eos pretij, vt è Critia Platonis intelligitur.

Nec interim superflua fuit Septuaginta interpretum conuersio. Nam non modo rectius verterunt, sed & aliqua prophetico spiritu afflati , inferuerunt de Messia & ad Messiam pertinentia, explicationis gratia , vt & Ionathan Chaldæus Paraphrastes. Nam illi ad sensum potius, quā ad verbum verterunt. *Hieronym.*

I M E N A S S E S Seleuco Callinico amicus. Simonis Iusti patruus.

Post hunc Iosephus Oniam Simonis Prisci filium , & sequentis Simonis Iusti Patrem commemorat.

M B A R A C H I A S iste extitit an. 140. Græcorum. *Seder Olam minor.*

Simon hic iustus Synagogæ magnæ successit & eius collegium, cuius institutum suscepit Antignus Socheus ipsius discipulus, doctor ipsius Baiethos, à quo hæretici Baiethosini , & Sadoc, à quo Sadducei. *R. Iacob prefat. libri En, & auctor Cozri.*

Ab Antiocho magno honoratus est.

Inter hunc & superiorem pontificem Menassem, Oniā auarissimum sacerdotem collocat Ioseph. *lib. 12. cap. 3. & 4. Ant.*

Simonis prisci filium & huius patrem , qui vestigal, quod Patres eius pro populo dabant, scilicet viginti talenta, Ptolomæo non reddidit. Cui rei occurrerit Iosephus sororis eius filius de patre Tobia.

N In libris Machabæorum pietatis , & sanctitatis nomine clarissimus *2. Mac. 3.* vir bonus, benignus , verendus visu, modestus moribus, & eloquio decorus , à puero in virtutibus exercitatus, cum quo primū Simeon Benjamites,

10.

K E L E A Z A R V S, Simonis frater, an. 20.

Antiocho Theo. Syria, & Seleuco Callinico.

Ptol. Philadelpho Ægypti rege.

Synodus Hierosoly. Sexta de vertendis in Græcum Scripturis, & mittendis in Ægyptum 72. interpretibus. Aristæas, Iosippus, in qua videtur editus secundus Hebraeorum canon, nam præter viginti duos libros sacros, alij in Ægyptum delati sunt, vt Tobia, &c. Epiph. lib. de Mensuris & pond.

Et Ecclesiasticus inter libros legis (i. sacros) reponitur à Iosepho Græco lib. 2. contra Appionem, vt alibi docemus.

11.

I M E N A S S E S, Eleazari patruus, an. 17.

Seleuco Callinico Syria, & Antiocho magno.

Ptol. Evergete Ægypti rege.

12

M S I M O N Iustus, an. 28.

Barachia familiae Davidicæ principe.

Antiocho Magno Syria rege.

Ptol. Evergete Ægypti.

13

N O N I A S secundus Simonis iusti f. an. 30.

Anas
verbis con-
dit.

573

*Hafadia familiae Davidicae
principe,*

Anni
mundi

3920

*Ant. Magno, Seleuco &
Antiocho Epiphane fratri-
bus per ordinem Syriae regi-
bus.*

*Ptol. Energete & Philopa-
tore Aegypti.*

14

O SIMON filius Oniae.

lisdem regnantibus.

*Haecenus autem sacerdo-
tium successio Graecorum etiam
principatu conservata. Iam
posterior aetas pontifices à
Syriae tyrannis constitutos
habuit hac serie.*

15

P ONIAS superioris
Simonis filius Tyranni
metu in Aegyptum pro-
fugit, & impetrata re-
gione Heliopoleos, ibi
templum Hierosolymita-
no simile in Hieropo-
litarum agro extruxit.

580

3922

deinde Iason frater ipsius Oniae contendit de possessione Pontificatus sub Antiocho Epiphane. *Ibid. c. 15.* vbi & post mortem temporibus Iudae Machabaei apparer manibus expansis orans pro populo Domini cum Iereinia propheta. Simon templi praepositus Seleuco Regi nuntiat ararium templi pecunijs superfluis esse plenum, sine quibus sacrificia perinde constarent. Ad eas ergo auferendas Heliodorus cum satellitio mittitur. Sed is, cum non pareret Oniae docenti pecunias illas esse sacras & dicatas, nec nisi in vsu pauperum, viduarum, pupillorum, & ministrorum Dei conferendas, populo & clero ad precandum Deum contra Sacrilegum confugiente, ab equite terribili diuinitus in terram elisus, à duobus iuuenibus lethaliter flagellatus, vixque vitae precibus & sacrificio Pontificis redditus, re infecta redire coactus est, & ad regem dicere, Si quem habes hostem aut regni insidiatorem, mitte illum & flagellatum eum recipies, si tamen enaserit. *2. Mach. 3.* Apollonius appellatur à Iosepho, *cap. 4. lib. de Machab.*

Sub hoc Hafadia Regum Syriae persecutiones & tyrannis coeperunt. Posteritate regia ab illis, defectionis metu, valde afflictà & in plebeium ordinem redacta, *Seder Olam minor.* Quem postea aiunt à Machabaeis interfectum.

Onias pius pontifex à fratre Iasone pulsus est. Et postea alterius fratris Menelai studio ab Andronico Antiochiae praefecto interfectus. *2. Mach. 3. 4. & 15.*

O P O S T Oniam, qui tempore Antiochi magni, & Seleuci eius filij pontificatum administrabat, propter persecutiones perturbata est sacerdotum successio: nam Simon eius filius tres liberos reliquit turbulentissimos, Oniam, Iesum siue Iasonem, Ananiam siue Menelaum, qui de summo sacerdotio contendentes, causam praebuerunt (*2. Mach. 14.*) vt Epiphanes venale illud proponeret. Quod & amulati sunt successores. Hinc enim factum vt Demetrius Soter *1. Mach. 7.* per vim Alcimum hominem impium & ritu gentilitio contraminatum, qui alienus erat à linea sacerdotali Pontificem crearet.

Tumque sacerdotium deuolutum est ad Machabaeos, qui ad illud iuris habebant aliquid. Sic ergo habet trium fratrum istorum ordo. Post Oniam, Iason, qui & Iesus. Huic Antiochus Epiph. sacerdotium abstulit, & Menelao, qui Ananias dicebatur, contulit. Vnde seditio grauis propter Iasonem & Menelaum. post Menelaum, Alcimus qui non erat de tribu Sacerdotali à Lybia summus Sacerdos constituitur. Hinc Machabaei.

P A T Q V E is est vltimus Onias, ad quem Areus rex Spartarum siue Lacedaemoniorum legatos & epistolas misit, Olymp. 144. pro ineunda cum Iudaeis societate, dicens Iudaeos & Lacedaemonios ex vno genere Abrahæ descendisse *1. Mach. 12.*

Et si enim illic scribatur Darius, tamē legendum ex Ios. lib. 12. Ant. cap. 5. Arius, vel potius Areus. Nam is est Areus Lacedaemoniorum rex, de quo Pausan. in Laconicis, & Plutarch. in vita Pyrrhi.

Areus rex Spartanorum opem fert Atheniensibus contra Antigonum. Defendit Spartam aduersus Pyrrhum regem Epirotarum, & multa alia gerit feliciter. *Ibid. Paus. & Plutarch.*

Onias, profectus in Aegyptum obtinuit à Ptolomaeo Philometore, vt apud Heliopolim construeret templum Hierosolymitano simile, illicque Pontificatu fungeretur. *Egesip. lib. 2. c. 13. abutebatur loco Esaiæ 19. cap.*

Quod vsque ad tempus Vespasiani permanfit. Ipsa autem vrbs, quæ vocabatur Oniæ dimicantibus postea Iudæis aduersus Romanos solo cum templo æquata est. Occasione igitur Oniæ infiniti Iudæi in Aegyptum profugerunt.

Oniam enim Ant. Epiphanes sacerdotio mouit, & contulit Iasoni, quem postea iratus expulit, minimum istorum fratrem Ananiam siue Menelaum promouens.

Et quanquam insolitum, neque ante permissum cuiquæ erat non perpetuo fungi sacerdotio, tamen rex auaritia præualente è perpetuo temporarium fecit. *Sulpus.*

Ioseph Tobiaz & filiaz Oniæ sacerdotis filius princeps populi de domo Dauid placauit Ptolom. Evergetâ. *Jos. lib. 12. Ant. cap. 4.* Is reponitur inter maiores Christi. *Luc. 3.*

Iannes, quem Iosephus Ioannè Hyrcanū vocat, vltimus princeps de domo Iechoniæ, sub initium regni Antiochi Epiph. se interemit, non ferens à Syriæ regibus oppressam suæ familiæ libertatem. Attigit Machabæorum tempora, & recensetur inter Christi maiores *Luc. 3.* Istius opes sibi addixit Epiphanes. *Jos. lib. 12. Ant. cap. 5.* Atque hinc familiæ Christi paupertas.

q ANTI OCHVS Epiphanes Oniã depellit sacerdotio, Iasonem eius fratrem substituit, singulis annis paciscetem talentorū tria millia sexcetera sexaginta. *Ios. li. de Mach. c. 4.*

Ita Iason Oniæ frater pontificatum muneribus & pecunia consequutus ab Epiphane *2. Mach. 4.* Primùm Gymnasiū, in quo Græcæ literæ & religiones tradebantur. Hierosolym. cōstituit. Deniq; à Menelao fratre pulsus, exul Lacedemone perit. *2. Mac. 5.* Prima corruptæ religionis labe.

Eius multiplex fuit iniuria, quod pecunia, ambiuit non virrute, quod à Rege, non à clero & populo, quod fratrem depulit, nec mortem eius expectauit, quod denique pontificatum perpetuum temporarium fecit.

Lysimachus ad summum sacerdotium quoque grandi pecunia aspirabat, *2. Mach. 4.* templi spoliator. *Ibid.* ab ali- quibus frater Menelai censetur.

r Hic est Menelaüs alter Pontifex, qui pecunia honorem à rege emit, morte prioris non expectata, iisdem artibus, quibus Iason prius.

Iosepho est Iasonis frater. At Machabæorum historiæ Simonis cuiusdam Beniaminitæ præpositi templi. Atque ita Iason vltimus fuerit Pontifex de posteris Eleazari.

Inde inter Iasonem & Menelaum cruenta certamina, *2. Mach. 5.*

Epiphaniem in urbem accersit. Ab Ant. Eupatore Epiphanis filio interfectus est. *2. Mach. 13.*

Cum non persolueret promissas pecunias, à rege eiectus est Sacerdotio, quod tamen postea Lysimacho (cui datum fuerat) à Iudæis propter sacrilegium occiso recepit.

Ei ab Ant. Eupatore Epiphanis f. Lysiaz suafu occiso, Alcimus quidam alienigena successit. Et hoc diuinitus percusso, deficientibus hæreditariis successoribus, omnium voluntate Iudas Machabæus suscepit Pontificatum.

f HASSIDEOS (id est, Essæos q. Sanctos הקטרים Heb. sexaginta occidit Alcimus *1. Mac. 7.* Erant ergo ante Machabæos & Pharizæos Esseni, de quibus *Plin. lib. 5.*

Præcepit muros Sæctuarij interioris dirui, & opera Prophetarū destrui. Põst paralyfi atrociter cruciatus interiit. t ITA interuallum turbatæ successionis inter Oniam Simonis iusti filium, & Iudam Machabæum fuit annorum circiter vndecim. Quod ex serie regum Syriacorum do- ceri etiam potest.

Ann
vrbs con-
dita.

563

1. Mach.
3. & 4.

Ibid.

1. Mach.
2. & 3.

580

16

q IESVS, qui suum in Iasonis nomen transformauit, an. 3.

*Esaia & Hasmoni Iudeo-
rum principibus.*

17

r MENELAVS, qui antea Ananias post Iasonem fratrem expulsum, an. 12.

18

f CVIVS tempore pseudo pontifex ALCIMVS aliquandiu sedit.

19

t MENELAI an. 7. Iudas Hasmonæus Sacerdotium & Remp. coepit administrare, *1. Machab. 2. & 3.*

*Rege Syriæ Antiocho Epi-
phane.*

Ægypti Ptol. Eupatore.

*Sub his omnibus lapsi sum an-
nus minus 280. Nam ab Alexan-
dro ad Machab. fuerunt anni circi-
ter 140. vt Rabbi Iose annotauit.*

Anni
vbi con-
dita.

580

Sacerdos duces ac simul
Machabai.

I.

a MATHATIA filius
Iohanan, ann. I.

Anni
mundi

3922

IVDÆI, vt notat Kimhi in Haggæum, arbitrantur Machabæos non fuisse de tribu Iuda, sed Leui, ac eo nomine adeptos esse sacerdotium. In qua sententia video Nostros, qui tamen addunt genere materno fuisse de regia sobole, ac eam ob rem cum sacerdotio delatam illis fuisse Reip. summam, persecutionis Antiochorum, qui totâ ferè nobilitatè, extinxerant, tēporibus, non sine insigni Dei prouidētia, qui impletâ cupiebat prædictionē Iacob, Non auferetur sceptrum de Iuda, donec veniat Silo. *Gen. 49.* Sic Iair filius Manasse 1. Paral. 2. vers. 21. & 22. ex parte matris de tribu Iuda fuisse dicitur. Sic & Elihu Buzites apud Abben. Ezra, Job. 32. Ego verò lubens contrarium crediderim, genere paterno fuisse de tribu Regia, materno Leuina, vt duæ tribus sese solebant matrimonio colligare. Sic enim prædictio Iacob cū euentu melius congruet. Lege Cyrillū lib. 3. contra Iulianum Apostat. qui regnū Dauidis garriebat cessasse in Sedechia.

Mathatias contra Antiochi Epiphaniæ duces, primus arma cepit, & filios hortatur, vt Ecclesiæ reliquias defendant, & expellant Tyranni exercitum, sicut Daniel prædixerat cap. 11. Subleuabuntur auxilio paruulo, &c.

Publicè Idolis sacrificantem Hebræum in ore omnium ingulauit. Tum demum oppido egressus multis ad eum confluentibus speciem iusti exercitus effecit, ac cū filiis egregiam in conseruanda religionis libertate operam ac fortitudinem præstitit, atque hinc deinceps principatum in sua familia reliquit, primum principis, deinde regis nomine vsque ad Herodem.

Sub his autem principibus templum augustius fabricatum, ad eò vt externarū gentium amicitias mererentur, Romanorum, Lacedæmoniorum, Atheniensium.

Temporibus Machabæorum Romani imperij magnitudo, decus & terror cœpit.

Machabæi 30. annis bella gesserunt cū Antiocho Epiphane & successoribus. Qui quauis sanctissimi principes, & longe antè prædicti à Daniele c. 11. infelicitè tamen omnes occubuerunt. Nam Iudas in acie cecidit. Ionathan à Triphone proditoriè interficitur. Simeon per insidias à genero Ptolomæo de medio tollitur. Pij suo sanguine sæpe imperia cōseruāt & erigūt, vt discāt nō sperate in hoc mundo, sed in Deo, cui operam tam egregiam nauant, & cuius causa ponunt animā suam in manibus suis, Psal. 118. Sic Christ⁹ sua morte sibi & suis peperit Ecclesiæ regnū.

Deinceps eorum posteritas regnasse traditur ab Hebræis annis 103. totis, quot etiam notant Herodianos tyrannidem tenuisse vsque ad cladem Romanam. Et certè ducentos & sex præfinitè reperias ab initio Ioannis Hyrcani vsque ad illam cladem. Nempe ab illo ad Herodem magnum an. 102. ab Herode ad 38. Christi passi, 104.

Machabæorum autem nomen inde fluxit, quod Mathatias filius Iudas militibus suis belli tessera dedit. Mosis hæc sententiā, Exod. 15. *מי כסדר באלים י' ו' in in dñs, vel fortibus, Domine.* Nam cum eam singulis ordinū vexillis, tanquā certæ victoriæ omen, per quatuor has literas מנכבי inscribi iussisset, populo breuitatis causa legēte Machabai, paulatim obtinuit, vt huius tessera auctor Iudas, fratres, eorum posterū Machabæi dicerētur. *R. Isaac ben Sholá.* Eorū strenua gesta pro patria & pietate prædi-

3923

581

xerat Daniel, ducentis vt minimum annis ante, cap. 11.

IVDAS Machabæus belli facti commentarios scripsit, quod Mathathias pater aduersus Asiæ reges pro libertate & diuinis legibus gessit. 2. *Mach.* 2.

Nam è tribus captiuitatibus hæc fuit grauissima. In Ægyptiaca enim & Babylonica religionis vsu non prohibebatur, in hac patria libertate simul ac religione multabantur. A qua historia libri primi Machabæorum oritur.

Primus princeps Iudæorum. Eius autem imperiū cœpit vndecimo Epiphani post annum regni Græcorū 147.

Cum templi Garizim honorem Samaritanæ Ægyptij templo Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Iudæo huius maiestatem, sanctitatem, veritatem, per continuas pontificum successiones vsque ad sua tempora perpetuatam, deinde per orbis communionem, deniq; per scripturas demonstrante, rex Ptol. Philometor Hierosolymitanum esse ex sententia Mosis conditum pronuntiavit. *Ioseph. lib. 13. cap. 6. Antiq.*

In his factis bellis duo Machabæorum fratres, Ioannes & Eleazarus ante receptum principatum occubuerunt.

Iudas nouies cum hostibus conflixit per se, per fratres sapius. Primò Apollonium ducem Samariæ vicit & occidit. Deinde Saronem inferioris Syriæ, mox Ptolomæum Dorymnis filium, Gorgiam & Nicanorem exercituum duces cum 40. millibus peditum & septem equitum, militibus suis ad virtutem nauandam accensis, deinde ope Dei quæsitâ, quem ieiunio & precatione propitiavit.

Quarta expeditione Lysiam tribunum militū cum 60. peditum millibus & quinque equitum profligat, postquam purgare & restituere templum animum intendit, muroque circumdare & constituere, qui perpetuum præsidium armati agitarét, tribus annis & sex mensibus postquam abolita ab Antiocho religio fuerat. Quod etiam prædictum à Daniele fuit c. 8. & 12. cum dixit fore vt post dies mille trecentos mundaretur Sanctuarium.

Deinceps Idumæos, Timotheum ducem filiorum Ammon, denique gentes, quæ confederant in Galaad. Quæ cum gereret Antioch. Epiph. in Babylonia miserè periit. Eodem tempore per fratrem Simeonem in Galilea profligat Tyrios, Sidonios, & Palestinos.

Sextò obsedit arcem Sion, deinde Eupatorem urbem cingentem, vt Græcis in arce obsessis succurreret cum peditum centum millibus, & viginti millibus equitum, elephantisque triginta duobus, fudit, & Lysia ipso auctore ad pacem compulit. Septimò post mortem Antiochorum sub Demetrio Bacchidè eius ducè, & Alcimum pseudoepiscopum vicit, altero prælio Nicanorem alterum Demetrii ducem & castris & vita ad Bethoron exiit. Atque inde pacem & amicitiam cum Romanis contraxit. 1. *Mach.* 7. *Ioseph.* 12. In nouissimo conflictu contra Bacchidem iterum & Alcimum fortiter pugnans, ante muros Hierusalem occubuit.

Regibus Syriæ & Ægypti cum Romanis ad Macedonicum bellum profectis Hierusalem ingreditur, templum pollutum expiat, diem Enceniorum 25. die Decembris instituit, qui temporibus Christi adhuc celebrabatur.

Collatione multi argenti facta, sacrificiū iussit offerri pro peccatis mortuorum militum, 2. *Machab.* 12. Nam hic erat ritus Ecclesiæ veteris Testamèti, vt docuimus libro a nobis versò, qui inscribitur. Precationes Iudæorū pro defunctis è libro Mahzor. Sed & Fagius & Münsterus hæretici

Anni
vrbis con-
dita

1. *Mach.*
3. 4. 5. 6.
7. 8. 9.

385

2

IVDAS MACHABÆVS dominatum suscepitan. vndecimo Epiphani, quem administravit annis 4.

Anni
mundi

3926

Antiocho Epiph. Antiocho Eupatore & Demetrio Syriæ.

Ptol. Epiphane deinde Ptol. Philometore Ægypti regib.

Alcimo Pseudopontifice.

Hic incipiunt Hebræi Monarchiam Romanam.

385

Anni
vrbis con-
dita

*Synodus septima Alexandriae de
vera Ecclesia presente Ptol. Philo-
metore contra Samaritanos, in qua
Andronicus Sanctitatem, authori-
tatem & religionem Cathedrae Hiero-
solymitanae docuit e testimoniis
Scripturae, continua successione sum-
morum pontificum, & omnium gen-
tium praesertim Asianarum commu-
nitione.*

Ioseph. lib. 13. cap. 6. pag. Graeci
exemplaris 387.

Anni
mundi

3926

in annotat. ad 14. Deut. ex libris Iudiciorum, precis parti-
culam recitant, quae pro illis fiebat in antiquo testamen-
to, *Requiescat anima eius, & sedes eius sit in pace, Requiescat &
veniat in pace donec adsit Consolator annuntians pacem, &c.*
Integram offendes in meo, ubi supra quemadmodum
& breviorē, quam halsabā nominant q. orationem pro
requie siue cubitu. Quod officium solis sui interfectori-
bus fuisse denegatum ostendit Iosephus Hebraicus de
bello Iudaico à Davide Kibero haeretico conuersus. At-
que haec propter Munsterum, qui sui immemor, vel po-
tius religionis odio caecatus, vt eiusmodi hominibus cō-
tingere solet, in 19. cap. libri 3. Iosephi Hebraici à se tran-
slati asserit, orare pro defunctis Hebraeis nunquam fuisse
vfitatum. Nam contra, nunquam fuit non vfitatum. De
quo alias.

Diebus his sub Iuda Machabæo Monarchia quarta post
tertiam, nempe imperium Romanorum, quod excitatum
est contra Imperium Graecorum, dum creuit nomen Ro-
manorū super vniuersa regna. Ipsa est bestia quarta, quā
vidit Daniel (c. 7) quae deuorabat & comminuebat, & cæ-
tera pedibus proculcabat. *Ioseph ben Gorion hist. Heb. c. 13. &
historici omnes Hebraei.*

C PHARISÆORVM ordo sub hoc oritur. *Ioseph, lib.
13. Antiq. cap. 9. 18. & lib. 18. cap. 2. & lib. 2. de bello cap. 7.*

Sic & Saduceorum secta.

Esseni valde augentur, affines Pythagoreis. *Ioseph, lib. 10.
c. 13. & religiosi nostris, lib. 2. de bello, cap. 12.*

Quatuor menses totos post mortem Iudæ, Graeci duce
Alcimo pseudo pontifice occuparunt Hierusalem, & po-
pulum Domini acerbè afflixerunt. Sed tandem eam recu-
perauit Ionathan. *Iosippus.*

Bacchidem ducem Demetrii vicit, data pace, si perfu-
gas, captiuosque, omniāque bello rapta redderet.

Post aliquot annos Appollonium ducem alium Deme-
trij, qui decertabat cum Alexandro.

Exorto bello inter Demetrium & Alexandrum, qui se
filium Antiochi Epiphaniis assererat, partes Alexandri se-
curus est, à quo & Pontificiam vestem, & coronam adeptus
est. Ita deinceps Pontificatus ad Machabæorum fami-
liam translatus est.

Victo Demetrio quoad Alexāder regnavit, res Iudæorū
tranquillæ fuerunt, & Ionathan summis ab eo honoribus
affectus.

A Tryphone, qui partium fuerat Alexandri, à Deme-
trio interfecti, receptus in amicitiam pace simulata, inui-
tatusque Ptolomaidem interficitur. Sed & Antiochus
Alexandri filius ab eodem captus necatur, vt succe-
deret.

Jonathan sœdus renouat cum Areo Spartanorum rege
& cum Romanis, *1. Mach. 12.*

Anno nono sui principatus declaratur à populo Pon-
tifex. Est autem nouum, quod Iosephus ipsius domina-
tum quatuor annis definit *lib. 13. Antiq. cap. 11.*

R. Abraham in Cab. historica eandem annorum sum-
mam tribuit Machabæis, sed sic inuertit, Matathias an. 1.
Iudas 6. Jonathan 6. Simeon 18. ann.

d Rex Demetrius Simeoni principatum & summum
sacerdotium cōfirmavit in æternum, donec surgeret pro-
pheta fidelis i. Christus, de cuius proximo aduentu cele-
berrima erat fama, *1. Mach. 14.*

Antiochus Sedetes eū etiā ornauit donis & honoribus,
& ducē constituit à Tyri terminis ad fines vsque Ægypti.

585
1. Mach.
9. ad 11.
603

3
C IONATHAN an. 18

3944

*Demetrio & Alexandro
Syriæ regibus.*

Ptol. Philometore Ægypti.

Alcimo pseudo Pontifice.

603
1. Mach.
11. ad 16.
612

4
d SIMEON an. 8.

*Alexandro, Demetrio, &
Antiocho Sedete Pio Syriæ.*

*Ptol. Philometore, deinde
Energete 2. Ægypti.*

3952

Signandi pecuniam ius concedit, & superiorum omnium regum donationes confirmat.

Inde Romani ad omnes reges populosque scripserunt, ne Simoni in aliqua re inolesti essent.

Mausoleum habens 7. pyramides cum familiæ insignibus parentibus & fratribus constituit Simeon.

Hæc autem consuetudo Pyramidum in sepulchris ponendarum ex Ægypto manavit, *Diodorus.*

Eius rogatu Demetrius. 2. ab omni tributo Iudæos absoluit. Quæ fuit vltima immunitas à Regibus Syris data Iudæis vectigalium & tributorum omnium, anno 170. regni Græcorum 1. Machab. 13.

Tunc ergo Iudæi externorum dominatu plenè liberati sunt, eiectione ex arce Macedonibus. Ea autem mandata, magnum ducem & principem Iudæorum Simeonem appellarunt & inscripserunt. Si quidem in actis scribebant. *Anno primo sub Simone pontifice & principe Iudæorum. Ibid.*

Dilatat fines suos constructo in Ioppe portu. Cùm Lacedemoniis & Romanis pacem renouat, Gazam capit, eique Ioannem filium præficit, eamque mundavit simulachris euerfis.

Eum Ptolomæus quidam gener per insidias cum duobus filiis Iuda & Ionathan interemit. Vnde bellum luctuosum.

Nam Ioannes superstes filius, qui patri successit, diu obsidet oppidum Argon, vbi se clauserat Ptolomæus, donec natis eius & fratribus aliis, virgis scilicet, per muros tempore obsidionis cæsis, spectante Ioanne, & demum occisis, confugit ad Zenonem Totitam Philadelphix tyrannum.

I O A N N E S, qui & à deuictio quodam Hircano Hircanus, diruit sanctuarium, quod Samaritani in monte Garizim extruxerant ante annos circiter ducentos: & hæreticos mactauit, qui extra templum offerebant. Sub finem regni propter cuiusdam Eliezeris procacitatem, factus est Sadduceus. *In Seder Olam.* Proindeque magistros, siue doctores partim trucidauit, partim fugauit. *In Tract. Sanderin 2. cap. Helec & in Tract. de sponsalibus.*

In eo finitur historia primi Machabæorum.

Ptolomæum affinem patris interfectorem bello est persecutus.

Obsidione Antiochi Pij tandem est liberatus, illo in Perside mortuo. 2. Mach. 2.

Antiocho verò mortuo Syriam inuasit, vrbes quasdam prius Iudæis ereptas recepit, Antiochum Cyzicenum profligauit.

Diadema capiti suo imposuit cùm regnum ei non deberetur post captiuitatem, sed ei cui repositum erat, & qui erat expectatio gentium. *Hieron. in 21. Ez. ech.*

Mirè aucto imperio, Samariam post integrum oppugnationis annum, torrentibus in ruinas immisissis, solo æquauit quam suo tempore Herodes instaurans Sebasten in honorem Augusti vocauit. Tèplum Samaritanorum in Garizim diruit, Galileam subiecit. Idumæos ad Iudaismum & circumcisionem adigit, atque ita religionis studiosos reddidit, vt omnium pertinacissime, Neronis principatu, arma caperent duce Simone ad urbem sanctam contra Romanos tuendam. *Chronica Hebr. regu Israel secundi templi.*

Muros Hierosolymitanos vetustate collapsos restaurauit: principatu, sacerdotio, & prophetiæ dono clarus. *Ibid. & 4. Machab.*

Anni
urbis con-
disæ

613

1. Mach

16.

Iof. lib.

13.

Ant. c. 17

644

**I O A N N E S H I R C A -
N V S** Simeonis filius an.
31.

*Antiocho Pio, Demetrio
Soteris filio, Antio. Gryppo,
Antio Cyziceno Syria regi-
bus.*

*Ptol. Evergete, deinde Ptol.
Physcone, denique Pto. Ale-
xandro Ægypti.*

Anni
vrbis con-
dita.

613

Synodus sapientum septima de probandis Phariseis, quorum duces Sammei, deinde Hillel: damnandisque Sadoc & Baiethos Saducæorum conditoribus, qui proinde ad Samaritanos transfugerunt. Vbi confirmati libri Iudith, Tobia, &c. Vbi & libri Machabæorum videntur inter sacros primum relati.

Et tertius Hebræorum canon conditus.

Anni
mundi.

3952

Amicitiam cum Romanis renouauit: a Phariseis domi contemptus, illorum institutis abrogatis ad Sadducæos se contulit, atque inde diem suum obiit. *Ioseph.*

In senatum summum Septuaginta vnus viri Sadducæos conscripsit, deiectis gradu omnibus Catholicis, Vnum Simeonem Satæ filium retinuit, quod sibi esset, & uxori Salomæ affinitate iunctus. *In lib. Taanith. cap. 10. quæ quidem Salome Catholica erat & Catholicorum faulrix. Ibid. cap. 11.*

Huius gesta & vnus ac triginta annorum historiam continet Machabæorum apud Græcos quartus, & decimus tertius Antiq. Iosephi.

Primus omnium Iudæorum ducum externum militem conduxit. Triâque millia talentorum è Dauidis sepulchro effodit, è quorum parte, vt sacrilegij inuidiam declinaret, Xenodochium instituit ad peregrinos pauperes excipiendos. *Egeslib. 1.*

Iudæi, qui erant Hierosolymis, secundum Machabæorum librum in formam epistolæ scribunt ad Iudæos, qui erant in Ægypto. 2. *Mach. 1. vers. 10.*

Dux nobiles familiæ seu collegia Sammaï, & Hillel, ex quibus orti sunt (vel potius incrementa acceperunt) Scribæ & Pharisei, quorum suscepit scholam Rabbi Akibas, quem magistrum Aquilæ Profelyti nonnulli putant. Et post Akibam Meir, cui successit Iohanan filius Zacchai, & post eum Eliezer, ac per ordinem Delphon, & rursus Ioseph Galilæus, denique vsque ad captiuitatem Hierusalem Iosue. *Hieronymus è Nazareis in 8. cap. Esaiæ.* Aquilam autem hunc verius existimarem esse Onkelos interpretem Chaldaicum Mosaici Pentateuchi, quàm eum, qui vixit Adriano Imperatore.

Antignus Sochæus, cuius discipuli Sadoc & Baiethos, boni præceptoris mali discipuli, sectam Saducæorum, (Et Baiethusæorum, *R. Iuda Lenita in Alcosder.* Et si tandem coaluisse in vnum videntur (quæ etiamnum hodie Constantinopoli & alibi perseverat), introducunt, negantes legem ore traditam, nec fidem habentes vlli rei, quæ non esset quinque libris Mosaicis consignata. Vnde Karaim quæ Bibliici siue Legistæ dicti sunt. Nam *Mikra* Scriptura. *R. Nathan in vitis Patr. Elias in Tisbi,* & negatores legis ore traditæ. *Abben Ezra lib. isabor.*

Reiiciebant Masoreth & omne Perus. i. traditiones Patrum & omnem legis expositionem. *Ioseph ben Gorion lib. 4. hist. cap. 29.*

Quare neque Prophetas & Hagiographos recipiebant, neque Spiritus Sancti aut Angelorum subsistentiam, vt nec mortuorum resurrectionem, credebant. *Act. 23.* denique in Iudæa id erant ferè, quod Samaritani in Samaria. Propter istorum hæresim, inter Phariseos siue Catholicos & Saducæos, in gubernatione varij tumultus exorti sunt, qui tandem Iudæam perdiderrunt.

Saducæi ergo de nomine auctoris sui Sadoc. *R. Nathan in Haruc.* Non à Iustitia, quasi iustitiatij aut iusti, vt nonnulli putant, etsi hæretici speciosa nomina sibi soleant tribuere.

Nata dicitur ista hæresis à quodam dicto Antigni aliter accepto, quàm ipse intellexerat. Ne sitis sicut serui, qui seruiunt Domino pro pretio & mercede, sed sicut serui, qui seruiunt gratis, citra spem vllius mercedis. Sitq; timor cæli super vos. *R. Nathan in Haruc, & in Purké Aboth,* Quasi inde sequeretur à Deo nihil præmij esse expectandum.

644

3983

Hæc hæresis excepit Samaritanum, excitatam a quodam Manasse sub Alexandro Magno, de quo supra. Multos deinde habuit sectatores vsque ad Romanam captiuitatem: quo tempore ita debilitata est, vt non nisi 700. post annos efferre sese cœperit, auctore quodam Anan & Saule eius filio Sareis, qui eam in Iudæorum populo quantumuis disperso & exiliis afflictio, dicuntur renouasse, quod Anan non potuisset consequi gradum Talmudici doctoratus, id est, esse Gaon, Vnde & fabulam esse docuit multis libris, quicquid Talmudici dicerent, multo fabulosius doctores suas traditiones & ritus deduxisse per ordinem è prophetis & sanctis viris: suos esse puros & e verbo Dei, Magistratibus non esse obtemperandum. &c. R. *Abraham in Cabbala historica.*

Extare hodie in Africa Ioan. Leo testatur in eius descriptione pag. 67. & 89.

Samaritani in quatuor sectas contra legem Mosi, scinduntur. In hoc conueniebant præcipue, quod Prophetas minime reciperent.

Pharisæorum & Essenorum sectæ Orthodoxæ, nisi quoddam feruorē altercationis contra Sadducæos, Samaritas & Baiethoseos (hæ enim tres hæreses iam in vnam familiam conspirauerant, & pariter cupiditatibus & impietati fræna laxauerant) superstitionibus quibusdam tenerentur, de quibus Ioseph. in Antiq. & de bello.

Nam Pharisæis attribuit Epiphanius quoddam fato multa tribuerent, & Astrologiæ operam darent.

Ben Gorion tamen *Hist. Iudæic. lib. 4. cap. 25.* Hacamim siue sapientes cognominat, & Hieronym. ad Algasiam q. 10. *σάφεις* cognominatos tradit.

Docebant autem traditiones religiose seruandas contra Sadducæos. *Ibid. Ben Gorion.* vbi & addit Pharisæis ad hæsisse plebem, Sadducæis autem ditiores & potentiores.

Septem autem erant Pharisæorum sectæ siue ordines. *in tract. Sota cap. 2.*

Philastrius meminit cuiusdam Dosithei præceptoris Saddoc, sed puto Dositheum, esse Hebræorum, Baiethos cæterorum hæreticorum nomina, quos ante Christum numer. 28. percenset, in Hebræorum scriptis non reperio.

Nisi is sit, a quo in Ghemara cap. Silluah Hakken vocantur דוריות Doriothitæ.

Dositheus Samaritarum Hæresiarcha pseudochristus. *Orig. hom. 25. in Luc.*

Ab Antigono Cabbalam edocti sunt Rabbi Ios. filius Ioasar, & Iose filius Iohanan. Ab iis deinde Iudas filius Tabæi & Natheus Arbelites.

Simeon Ben Sara & Iosue filius Prahæi. Posterioris discipulum fuisse Iesum conseruatorem nostrum addita fabula ioculati mentiuntur in Talmud, & Seder Olam. Addunt fuisse suspensum ann. 51. regni Machabæorum & ætatis 36. Ad cuius confutationem temporum ratio satis est. Nam inter vtrumque est intervallum 100. annorum Hoc autem aiunt vt indicat Rabbi Abraham in sua Cabbala, ne ipsorum excidium & perpetua calamitas morti Christi tam vicina inde videatur causam trahere. Fabulas eorum de Christo habes Tractatu de Sabbatho cap. 12. & tract. Herubin cap. 2.

Simon Ben Sara Pharisæus frater vxoris Hyrcani ab exilio restitutus Hyrcanum placauit Pharisæis, vnde reuo-

Anni
vrbis con-
dita.

613

IOANNIS HYRCANI MACHABÆI SÆCVLO.

644

Anni
vrbis con-
dita.

Anni
mundi

644
Ios. li. 13.
Ant. c. 12.
645

6

3984

F ARISTOBVLVS
primus post captiuitatē
Rex, an. I.

Postremis in Syria & Æ-
gypto regnantibus.

catus R. Iosua Ben. Prahaia, qui Alexandria quoque exu-
labat. cap. Helec.

Scribæ summæ authoritatis viri hac præcipuè ætate
florent, etsi dudum ab Ezra instituti eorum munus erat,
vt de lege consulti ex sanctis libris & prophetarum ora-
culis responderent, sicut apud Rom. in rebus dubiis, ex
Sibyllarum voluminibus Aruspices. In Euangelio viden-
tur etiã appellati Legisperiti. Et certè, vt Pharisei Theo-
logis respondebant, qui penitus mysteria scripturarum
serutantur: ita hi Canonistis, quia leges civiles & Mosai-
cas secundum legis corticem curabant: Epiph. lib. 1. Pana-
rij refert fuisse interpretes diuinarum Scripturarum, in-
dèque Scribarum nomen fuisse sortitos. Consueuisse au-
tem Scripturas exponere quatuor modis, quorum primus
Mosis propheta diceretur, alter Akibæ, tertius Ammani
siue Idæ, quartus Hasmoneorum. Erant & ipsi Catholici,
vnde Mat. 23. vnà cum Phariseis sedisse dicuntur super
Mosis cathedram, vt qui eam vacuam inuassissent, dum
sacerdotes diuitiis Ecclesiasticis abutentes desererent suū
officium. Alioqui neque ipsi neque Pharisei erant ne-
cessario de genere Sacerdotum, quorum proprium erat
sedere super illam cathedram. Nam Scribæ ferè erant de
paupere Simeonis tribu. Rab. Selo. & Chald. in 49. Gen. Pha-
risei, quibus hodie successerunt Rabbini, de qualibet Coꝛ-
ri & Cab. historica.

Libri Machabæorum his temporibus scribuntur. Nes-
citur auctor. Qui licet non habeantur in canone Hebræo-
rum, tamen ab Ecclesia inter diuinorum voluminum au-
notantur historias. Hieron. Prolog. 2. in eos libros.

Quod ei tamen non simpliciter concesserim. Nam vt
non sint de primo Hebræorum canone tempore Ezræ æ-
dito, at sunt de secundo, vel potius tertio. Vnde Iosephus
alicubi Eleazari & septem fratrum & matris eorum Han-
næ martyria, apud Hebræos inter sacras literas haberi af-
firmat.

Postea Synagogæ iudicium secuta Ecclesia pro sacris
& Canonicis habuit. Nam vt Græcos omittam, Origenè,
Chrysoft. homilia de Machabæis, Damascenum &c. Ca-
nones Apostolorum, tertio etiam qui Græcè extat recep-
pto, Cyprianus ad Cornelium citans illud 1. Machab. 2. tã-
quam è diuina Scriptura. Verba viri peccatoris ne timueritis,
&c. & ad Fortun. cap. 5. 11. 15. 53. Item epist. 55. Scripturam
diuinam vocans. Tertul. aduersus Iudæos Amb. li. 2. de Ia-
cob & vita beata ca. 10. 11. 12. li. 2. Offic. c. 40. & 41. & 3. Offic.
Innocentius I. tempore Augustini epist. ad Exuperium
Tolosanum c. 7. August. li. 8. de Ciuit. c. 36. li. 2. contra 2.
epistolam Gaudentij ca. 27. lib. 2. de doctrina Christi. cap.
8. libro de cura pro mortuis capite 1. & Conc. Car-
thag. tertium, cui idem Augustinus subscripsit, Hieronym.
vbi supra id abundè docent. Denique Gelasius in Conci-
lio 70. Episcop. qui mense Octobris eos legi in Ecclesia
voluit.

Vnde Bellator Presbyter, & Rabanus Maurus præter
Glossularios ordinarios eos sunt commentati.

Nec obest, quod scriptor ad calcem libri secundi
veniam precatur, si quid minus dignè scripserit. Nam hoc
debet de Verbo non de re intelligi. Q. d. Si non tam ele-
ganter scripserim atque decuit, concedendum mihi
est. Vt Paulus, Etsi imperitus sermone, non tamen
scientia.

F ARISTOBVLVS primus post captiuitatem, regem
Iudæorū suscepto diademate se appellauit. Quod libertati

plenè recuperatæ deesset infigne, nomèque regium, quod habuerant antiquitus. *Ioseph. lib. 20.*

Nam à tempore restituti templi apud Iudæos nõ reges, sed principes fuerunt vsque ad Aristobulum. *Aug. lib. 18. de Ciuit. c. 36.* Ioannis (non Ionathæ, vt mendosè illic ex Eusebio habet Viues) filium.

Itureos bello domitos ad circumcisionem adegit, eosq; ad Idumæos adiunxit. *Ios. lib. 20.*

Matrem in carcere fame enecauit, vix anno tyrannidis exacto miserè mortuus. *Idem.*

Antigonum fratrem occidit, tres alios in vinculis habuit.

Antea dicebantur summi sacerdotes, vel principes. Sed quia Sadduceus erat, sacerdotis nomen habuit pro abiecto & pudendo: adeo vt eius functionem obire nunquam voluerit. *De rebus regum Israel secundi templi, & Iosippus.*

H V I C frater Alexander succedit beneficio Salomes quæ & Alexandra Aristobuli vidua. eam enim cum regno in vxorem accepit pace cum Cleopatra Ægypti, quæ Ptolomæum filium suum maiorem bello persequebatur, facta.

Hereticus fuit, siue Sadduceus. Quare & crudelis, quæ admodum hæreticis infita esse solet barbaries. Catholicorum Iudæorum sex millia occidit, septingentos Pharisæos crucifixit, cæteros in fugam conuertit. Insignis denique insectator sapientum, qui vocabantur Pharisei. *Verba libri de rebus regum Israel secundi templi.* Non potuit tamen efficere, quin plebs esset Catholica & Phariseorum cathedram sequeretur. *Iosippus.*

Inde Cilices & Pisidas corporis custodes sibi asciuit. *Iosephus.*

Sub eo tristissima clades accepta est, in qua Ptol. Lathyrus, 30000. Iudæorum trucidauit, & captiuos interfectorum carnibus vesci coegit.

Gravi morbo affectus per tres annos, in supplicium religionis exagitata, tandem in castris cum vicinis pugnans fœtidum exhalauit spiritum. *Ibid. de rebus regum Israel secundi templi.* Ter Aretham regem Arabum vicit.

Cælosyriam & Phœnicem tentauit, atque ex iis vrbes aliquot abstulit. *Iosephus.*

Moabitas & Galaaditas victo s vestigales fecit, donec aduersus eum concitato Demetrio à Phariseis, cedere compulsus est. *Idem.*

Demetrio inde domum ob Iudæorum transfugia reuerso, Bethomæ Catholicorum principes circumfedit, atque vrbe expugnata in deditioem accepit. Deinde Hierosolymam reuersus ex eis octingentos cum liberis & vxoribus trucidauit. Quare à Iudæis crucifixor est appellatus. *Idem.*

Fratrem interfecit, alterum Absalom nomine, priuatum viuere coegit. Secundam contra Catholicos & Phariseos persecutionem mouit, subruta Betsemes ciuitate, in qua illi confugerant. *Iosippus.*

Demum in obsidione Gerasenorum est mortuus. *Idem.*

Hillelis doctoris insignis 80. discipuli. Clariores Ionathan filius Vziel, cuius paraphrasis Chaldaica in vetus Testamentum magna ex parte extat, & Simeon Iustus, qui Christum vnus excepit.

Is est Simeon, in quo spiritum Synagogæ magnæ, qui erat prophético minor, communi maior, defecisse authores sunt Talmudici in tract. *Pirke Avoth.* Rabbi Mose Ægyptius, non tantum discipulum, sed & filium Hillelis fuisse scribit,

Anni
vrbis con-
dita.

645
Ios. li. 13.
Ant. c. 12.
672

7
g ALEXANDER
IANNES Crudelis. an.
27.

Antio. Cyziceno Syria.

Ptol. Alexandro cum matre Cleopatra, deinde Ptol. Lathyro Ægypti rege.

Anni
77bis con-
dita.

Anni
mundi

672

8

ALEXANDRA
Alexandri vidua, ann.9.

4020

Gamalielisque (ad cuius pedes legem Paulus didicit præceptorem, imò verò & patrem. *In præfat. Maemonum.*

In More autem parte 1.c.62. & in Thalmu. tractat. Iomac Tereph, inter Sacerdotes eum numerant, sub quo & aiunt defuisse benedictiones in Dei nomine Tetragrammato, ita vt deinceps illæ factæ sint per Sem Hâmephoras duodecim literarum. Hoc videntur sentire Nostri, vt qui illum Deo Patri Christum infantulum præsentasse, & Virginem purificasse, & alia sacerdotalia munera obiuisse censent.

Hillel qui 120. annis vixit, pater Simeonis Iusti, Simeon Gamalielis, Gamaliel Simeonis iunioris magni facti, quòd essent doctissimi, simul nobilissimi, de familia Dauidica. Vnde ex eorum consilio Synagoga administratur centum totis annis vsque ad Romanam captiuitatem. *R. Abraham in Cabbala historica, (ozri.*

TESTAMENTO mariti regnum tenuit, Pontificatum Hyrcano maiori natu attribuit. Alexandro marito paruit, qui moriens ei consuluit, vt omnem potestatem Phariseis, quos multis modis ipse cruciauerat, daret, sicq; tranquillè regnaret. Multa enim apud populum isti poterant.

Alexandra ergo Phariseis studuit, quos superiores reges à Ioanne Hyrcano infectati fuerat, ita tamen vt etiam Sadduceos toleraret. Nobilitas erat Sadducea, plebs catholica siue Pharisea. *Iosippus.* Sub ea afflicti hæretici, Dogro & aliis multis necatis. Quare exulare coacti sunt, quòd omnia pro Phariseorum voluntate administrare videretur. *Ibid.*

Leges à Ioanne Hyrcano abrogatas retulit, atq; Phariseos in amicos Alexandri, qui crudelitatis eius auctores fuisse dicerentur, sauire permisit. Ab illo tempore Pharisei pristinas opes recuperarunt.

Tigranè regè Armeniæ in Syriã, quã etiã occupauit, inuectũ pecunia oblata auertit & paulò post moritur. *Ioseph.*

Tum Lucullus proconsul cum Mithridate Ponti & Tigraue Armeniæ res gerebat.

Regnum perturbatum filiis reliquit. Nam hi, teste etiã Strabo. Geog. lib.16. de imperio disceptantes ansam præbuerunt, vt sic Regnum à Romanis occupatũ, per varias clades ad Herodem alienigenam tandem deuolueretur.

Aristobulus fauebat Sadduceis, Hyrcanus Phariseis, vnde ciuilia bella, & tandem Romanum iugum Pompeio ambas partes multante, *Iosippus.*

Sadducei Reginam monebant, vt caueret à Phariseis, ne Arethæ regi Arabum proderetur. *Idem.*

Consul Romanus Curio Dardanos in Macedonia vicit, & vsque ad Danubium penetrauit.

Seruius alter cõsul, Cilicia, Lycia, & Isauria subactis, primus omnium Romanorum in Tautum montem iter fecit. Vnde Isauricus appellatus est.

M. Lucullus de Persis triumphat, capta Chaldæa, cæterisque vicinis vrbibus.

MATRIS testamento & primogenituræ iure regnum accepit, quod tamen tres tantũ menses tenuit, ab Aristobulo fratre minore in annos sex pulsus. *Ioseph.*

Nam post mortè Alexandræ bellũ ciuile, quod inter fratres viua ea cœperat, exarsit. Aristobulus iunior sibi adiungit Sallustiũ Sadduceorũ principẽ. Hyrcanus rex catholicus, principe militiæ Antipatro, committit iuxta Iordanem Hiericuntis prælium, vincunt Sadducei, & ad muros Hyrcanum compellunt. Postea pax (nõ diu duratura) for-

Ios. li. 13.
Ant. cap.
vt. Egef.
li. 2. c. 13.

681

Pontificatum exercete Hyrcano filio ipsius primogenito.

Antioch. Cyziceno Syria.

Ptol. Lathyro & Ptol. Aulete Ægypti reg.

681

9

HYRCANVS Rex & Pontifex, ann. 34.

4054

Aristobulo fratre, Antigono nepote de regno cum ipso contententibus.

Ptol. Aulete & Ptol. Dionysio Ægypti.

Philippo, deinde Tigraue Armeniæ & Syria rege.

Cn. Pompeio & Crasso in Syria res gerentibus, Iulio Casare, demde Antonio & Augusto Impp.

inatur, vt quisque sua in sententia viuat, Aristobulus regnum teneat, Hyrcanus summum sacerdotium. Sadducei hanc legem diu seruare non potuerunt, molientes Hyrcano exitium, qui proinde suasu Antipatri, ad Aretam regē Arabum (cui tamen per Antipatrum eundem in regnum Hyrcanum reducenti acriter Aristobulus obstitit) deinde ad Pompeium euasit, qui tum Mithridatico bello confecto, pacatāque Armenia & Ponto, victor omnium gentium, quas adierat, vltrosum pergere, & vicina quæque Romano imperio adiungere cupiebat.

Hinc ditionem Iudaicam labi, Anno vrbis 685. Q. Metello Cretico, Q. Hortensio Coss.

Nam anno ante Christi ortum 61. Iudæa in potestatem Romanorum venit captis à Pompeio, vbi res in Armenia gessisset, ipso Paschatis die post Trimestrem obsidionem Hierosolymis, & muris solo æquatis, eo ipso anno, quo Cicero Consul à Catilinæ coniuratione Remp. liberauit.

Relictæ tamen sunt Iudæis suæ leges & ritus, ac Hyrcano secundo pronepoti Simeonis Machabæi summum sacerdotium confirmatum est. Abducto Romam captiuo Aristobulo, & eius filiis Alexandro & Antigono, imposto genti tributo, cui colligendo præfectus est primus omnium Securus Rom. *de rebus Regum Israël secundi templi.*

Pontus & Bithynia vna prouincia facta, Syria altera, eaq; Prætori mandata, Iudæa neque omnino à Syria separata est, neque prorsus ei attributa. Nam Pompeius Hyrcanum vt regem ei præesse voluit, Antipatrum verò Ascalonitam Iudææ procuratorem reliquit: ita tamen vt Prætori aut Proconsuli obediret. Tributum item Iudææ imposuit.

Post Pompeium, Syriæ, cuius pars Iudæa, administratio, Scauro, deinde Gabinio, mox Crasso commissa est.

Eodem anno natus est Ioachim Mariæ parens. *In Philonem Annus. Qui & Eli. Luc. 3.* Hęc enim duo nomina eidē tribui solebant. Sic Ioachim rex Iuda Eliachim, & contractè more Syriaco Eli. 4. Reg. 23. & 2. Par. 36. Quod obseruo, vt Lucam verā genealogiam Christi descripsisse è Virgine perspicias, Mathæum verò legalem & adoptiuā è Ioseph: atque ita Christum ex vtroque parente, vero & adoptiuo, sui ortus stemma ad Dauidē referre, esseq; singulatē illum Regem, qui iuxta promissiones antiquis factas, accepturus erat sedē David Patris sui, & regnaturus in æternum in domo Iacob, Ecclesia sua ex vtroq; populo, Iudæorū & Gentiliū, conflata, & habēte fundamēta in mōtibus Sion. Quod regnum in cœlo per sese administrat, in terris per Christianos Pontifices & Reges, *Epiph. hares. 29.*

Pompeius capta vrbe mensē tertio obsidionis, ieiuniorum tempore, C. Antonio, M. Cicerone Coss. eodem tempore, quo post ann. 27. iterum expugnata est ab Herode, Hyrcano sacerdotium confirmat. Antipatrum Idumæum procuratorem Iudææ facit, & Aristobulum captiuum cum filiis Romam abducit. *Egesip. li. 2. c. 13. Ioseph. Antiq. 14. c. 8.* Scaurum inferioris Syriæ præsidem ab Euphrate vsque ad Ægyptum relinquit. *Iosephus Antiq. 14. cap.* Etsi autem templum non diripuerit, in quo alioqui erant duo talentorum millia, mensa aurea, candelabra, & libatoria non pauca, quia tamen dehortante pōntifice in Sanctum sanctorum ingressus, deinceps infœlix fuit. Hinc decimo quinto pōst anno verso ad ipsam Hierosolymam vultu, in acie Pharfalica ipsius exercitus cecidit.

Pompeium victorē pecunias Templi contrectare no-

Anni
vrbis con-
ditæ.

672

HYRCANI ET POMPEII SECVLO.

715

Anni
velu em-
dat.

671

HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.

Anni
mundi

4020

luisse, & vrbes suis habitatoribus reddidisse demptis Ga-
daris, quas restauratas Demetrio liberto suo donauit, au-
thor est *Ioseph. lib. 14. Antiq. cap. 8.*

Non ea religione fuit M. Crassus : is enim nouem pòst
annis contra Parthos proficiscés, Templum spoliat, abla-
tis 60. auri modiis. Nempe duo talentorum millia, omnia
templi vasa, summa octo millium talentorum trabem au-
ream versatilem 300. minas pendentem diripuit. Sed ideo
statim à Parthis cum filio & vniuerso exercitu trucidatur,
ac liquato in os auro sui sacrilegij pœnas exoluit. *Plut. in
Crasso & Pompeio.*

Crasso in Syriam misso Gabinus principatum tradit
& Romam reuertitur.

Apud Hyrcanum in magna autoritate & porentia
fuit Antipater Idumæus, Herodis magni pater. Veneno
autem sublatus est à Malco Iudæo, quòd regnum admi-
nistrari à peregrino, otiante principe & voluptuante, Iu-
dæi ægrè ferrent.

Hic inuit Gabinium in restitutione Ptolomæi Auletæ,
& proinde ipsi & Hyrcano concessum, vt muros Hiero-
solymorum restaurarent.

Occasione belli Civilis inter Cæsarem & Pompeium
Herodes ad regnum peruenit: nam quia Antipater in bel-
lo Alexandrino Cæsarem iuuerat, tutor Iudææ à Cæsare
constitutus Herodem filium Galilææ præfecit.

Quadragesimo secundo anno ante natum Christum,
Cæsar interfectus est à Coniuratis, ex quibus Cassius in
Syriam veniens, quatuor auri modios à Iudæis exegit.

Aristobulus & filij eius Antigonus & Alexander Sad-
ducci, Sadduceorum Persarumque armis freti, sæpius pu-
gnarunt cum Hyrcano, quaterque eum de regno expule-
runt, donec ter restitutum Pompeij, Gabinij, Romanorum-
que viribus, per Pacorum regis Parthorum filium ultimo
ceperint & auribus mutilarint, Phaselum Herodis fratrem
mortem sibi consciscere coegerint, denique Antigonum
regem constituerint. Nec verò hæretica propago ante co-
hiberi potuit, quàm tolleretur partim veneno, partim la-
queo, partim securi. *De rebus regum Israel templi secundi.*

In his motib. Aristobulo fratri Hyrcanus tribus annis &
semestri cessit. Antigonus autem potitus est Hierosolyma
tribus annis. ita vt Herodes in ea nõ nisi 34. an. regnauerit.

Honi Magalites confoditur gladiis militum Hyrcani
obsidentis Hierosolimam, & Aristobulum, quòd publicè
precaretur, vt neque Hircanei neque Aristobulei vince-
rent, quòd vtrique essent serui Dei, & fœdere Deo obli-
gati, sed inter eos amicitia & fraternitas coiret. *Ibid.*

In numero Diuorum ponitur in Hebræorum breuia-
riis. At si Aristobulei erant Sadducei, vt Iosippus docet
non hoc erat sancti vorum & precatio, sed potius execra-
bilis politici, qui binas religiones in eodem Dei populo
conseruatas cupiebat. Exitus probauit hanc duorum coi-
tionem fuisse regno exitiosam. Nã in idè ius admissi Sad-
ducei cum Catholicis, summam rei ad Herodem externũ,
indèque in sempiternam captiuitatem perduxerunt.

Aristobulus bis in vincula coniectus, & Romam de-
portatus, à Cæsare liberatus est. Sed à Pompeianis veneno
sublatus, Melitæ interiit.

Antigonus è custodia patre Aristobulo iam defuncto
elapsus ad Parthos cõfugit, atque eos in Iudæam adduxit.

Hierosolyma per obsidionem capta Hyrcanũ auribus
mutilauit, ne quando recipiendo Pontificatui per legem
idoneus in posterum esset, & in Parthiam transmisit.

715

4054

Aduersus Herodem regnum per tres annos tenuit, anno Urbis 714. Domitio Calpurnio & C. Asinio Pollione Coll. post vigesimum quartum à consolatū Ciceronis.

Romanorum primus Pompeius Iudæos domuit, templumque iure victoriæ ingressus, sacra templi adyta inspexit. Inde vulgatum, nulla intus Deum effigie vacuum sedem, & inania arcana *Tacitus li. 21.* Ex illo fano nihil attingit, non per religionem, sed pudorem. *Cicero pro Flacco.*

Iulius Cæsar finito bello Ægyptio per Syriam in Armeniam proficiscens, Hyrcano sacerdotium confirmat, quamuis steterit à Pompeij partibus, Antipatrum Romana ciuitate & immunitate donat, quod Mithridatem in Ægypto pro se militantem strenuè iuissent. Antipatrum præterea tutorem totius Iudææ constituit, atque ita viam sternit ad futuram Herodis tyrannidem, *Joseph. Ant. li. 14. c. 16. & 19.*

Cum Iudæam appulisset rebus Syriæ compositis, muros Hierusalem à Pompeio dirutos refecit, & Herodem quintum & decimum annum agentem tutorem Galileæ creauit. *Ibid. c. 18.*

Urbis septingentesimo decimo occisus est. A quo anno multi imperium Augusti incipiunt.

Herodes ergo primum tutor Galileæ à Cæsare, deinde Iudææ Tetrarcha, ab Antonio, deniq; ubi Romam venisset ab Triumuiris Rex constituitur. Sicque sensim familia Regia extincta est.

Ex parte Palestinus Ascalonita, ex matre Idumeus, *Theod. lib. 1. Polymph.*

Annis ante natum Dominum 38. Aera Augusti appellata. Nam ab eo tempore plerique, Hispani præsertim annos suos signare cœperunt, quando Hispania, Italia, & reliquæ occidentæ circa Ionium mare regiones in solius Augusti potestatem concessere, vt reliquis orbis ad Orientem, Antonio permissus est, Africa Lepido, circa annum Urbis conditæ 714. Aera autem. q. A. er. a. id est, Annus erat Augusti primus, 2. & c. *Sepulveda lib. de correctione anni.*

Orodis regis Parthorum qui Crassum obruncauit. Pacorus filius in Romani belli reliquias, magnas res in Syria gessit, donec eo absente, exercitus Parthorum illic relictus, à Cassio Crassi successore cum vniuersis ducibus trucidatus est. *Iustin. lib. 42.*

Post Cassium, Sextum Cæsarem Iulius Cæsar Syriæ præfecit, cui se insinuans Herodes princeps militiæ ipsius factus est.

Regresso Romam Antonio, contra Sextum Pompeium Pacorus Orodis filius, Asiam & Syriam vastat. Quo anno Cicero interfectus est. Iudæam inuadit, Phaselum & Hyrcanum cepit, Antigonom in regnum reducit, tandem à Venditio Syriæ præside cum toto exercitu occiditur.

K HERODES ab Antonio Triumuiro Tetrarcha Iudææ constituitur, anno sequenti, quo Cicero interfectus est, & Brutus Philippis victus.

Paulò post Parthis in Iudæam reducentibus Antigonom Hyrcani regis nepotem, in Ægyptum ad Cleopatram fugit. Deinde Romam pergens, ab Augusto & Antonio rex Iudææ creatur, & ab his adiutus, Hierosolymam expugnauit, quarto anno postquam Rex fuisset declaratus. id est anno 33. ante ortum Domini.

Hunc primum Iudæi alienigenam regem habuerunt, ne quid secundum vaticinia prophetarum, suis iam principibus excussi Christum expectarent.

Anni
urbis con-
dita

Anni
mundi

4020

Sub Machabeorum posteritate lapsi sunt anni 103. quot sub Herodianis ab Herode magno ad vltimum Herodem Agrippam tempore Vespasiani.

715

4024

10

Ios. Ant.
lib. 17.
c. 10.

K HERODES Ascalonita, ann. 37.

Antigono duobus primis annis Hierosolymam tenente.

752

4028

Pontificibus, Aristobulo, Anaele, Iesu, Simone, Matthia, Iosepho, Ioazar, Eleazare, sub quo mortuus.

Ani
vrbis con-
ditæ.

715

Cleopatra Ægypti regina.

Varo Syria præside.

Augusto Casare.

HERODIS ET AVGVSTI SÆCVLO.

Ani
mundi.

4014

Discipulorum Hillelis, Iohanan Ben Zacchei minimus fuit eruditione, quem tamen vniuersum Cabbalæ & Scripturarum corpus, cunctas etiam Philosophiæ partes exactissime tenuisse, ac scholæ Scribarum & Phariseorum magna cum laude præfuisse asseuerant.

Jonathan Ben Vziel maximus, qui Syriacè totum vetus testamentum reddidit, & Christi mysteria reuelauit, quâuis eius dūtaxat in prophetas trāslatio hodie extet. Nā Pentatenchum interpretem habet Onkelos, Hagiographa partim R. Akiba, partim R. Ioseph. cæcum.

Obiit an. 28. ante Christi natiuitatem. Paraphraſtes quidem Chaldaicus appellatur, at eius interpretatio non se extra verba diffundit, nisi vbi oratio est pressior, & aliquid de Christo siue Messia est explicandum. Eius meminit Iustinus Martyr. q. 63. ad Orthod. sub translationis Syriacæ nomine.

In monte Sion septem erant collegia, in quibus diuinæ literæ præcipuè legebantur. *Optat. lib. 3.*

Aristobulus nepos Hyrcani ex filia ab Herode, impulsu vxoris pontifex creatur, paulò post, eius dolo in Iordane submergitur. *Iosip. ab eodē Hyrcanus octogenarius è Parthia, quo captiuus fuerat abductus, reuocatur & paulò post occiditur.*

Ab Augusto, vbi victus fuisset Antonius ad Actium, regnum Herodi quamuis sequuto partes hostiles auctum est.

Herodes ludos Scenicos & gladiatorum lanienas Hierosolymis instituit Sanedrin. i. ordinarios Iudices de domo Dauid, quem senatum nominabat septuaginta duorum Seniorum, an. 30. regni occidit, & alios ex profelytis legitimos substituit. *Philo & Talmud.*

Populum auarè impotenterque tractauit.

Ab Augusto confirmatus Theatrum & Amphitheatrum extruxit, eaque Augusti trophæis ac titulis exornauit, & in honorem eius Agonem quinquennalem celebrauit. Verbes nouas condidit, alias veteres communiuit.

Aquilam auream inſigne Romani Imperij in honorem Augusti ad templi superliminare erexit.

Eam templi profanationem nõ ferentes 40. Scholasticos nobiles cum ipsorum præceptoribus Iuda & Matthia viuos crudelissimè cremauit.

Pontificiam dignitatem, quæ secundum generis propinquitatem & auitam successionem in perpetuum deferri solebat, & noua quadam ratione mandauit. Neq; enim pontifices in perpetuum, aut in multos annos, sed in annum, aut certè ad breue tempus commisit, neque pontificiis familiis, sed sæpe abiectis quibusdam, & alienis hominibus detulit. Quem morem deinde filius eius Archelaus, & post Archelaum Romani tenuerunt.

Primum autem pontificem creauit Ananelem Leuitâ, ignobilem de Babylonia accersitum, cum non esset de sacerdotali genere anno vrbis 717. qui propriè fuit eius regni primus, quo capitis Hierosolymis. C. Sosio Syriæ præconsule adiuuante, Antigonum in potestatem adductum vita spoliavit. Et si ab appellatione Romanorum duobus aut tribus annis ante exorsimus.

Quin etiam sacram Pontificatus vestem apud se custodiuit, neque amplius Pontificibus asseruandam permisit.

Secundus post Antiochum Epipha. vanale Sacerdotium reddidit, & ante obitum viuos viuis potificibus subrogauit. Vnū hoc illi laudi tribuitur, quod Phariseos sapientesque coluerit. *Iosippus.* Quare neque à Phariseis, neq; ab Essenis

714

4091

exigit sacramentum. *Ioseph. lib. 15. c. 13.*

Hyrchanum regem & Socerum falsis criminationibus oppressum, à quo olim fuerat è capitis supplicio liberatus reclamante supremo 71. vii. um Senatu, securi percudit. Mariamem uxorem, Alexandram Socrum, Alexandrū & Aristobulum è Mariamma filios calumniis obrutos, necat. Ita tota Machabæorum posteritas propter hæresim Ioannis Hircani & filiorum eius, etiam in infantes omnes posteros redundauit. *Iosippon & liber de rebus regum Israel. 2. templi.*

Regni trigesimo Synedrium siue concilium Iudæorum è 71. senioribus de domo Dauid constans ex illa familia remouit. *Philo de temporibus.* Senioribus illis omnibus, vno excepto peremptis, *Talmud.*

In tanta impietate haberi voluit pius. Quare regni decimo octauo templum Domini à fundamentis instaurauit, ac magnificentius reddidit.

Extra Salomonis vestibulum nouam contra veterem archetypum ex Ezechiëlis forma accessionem adiunxit, omnium generum politis stratam lapidibus, marmoreis etiam columnis, spatioisique porticibus, necnō biforibus portis & excelsis pinnis, vsque adeo sumptuosam, vt totius orbis miraculum videretur. Cuius ambitus versus singula Occidentis Meridiei, Septentrionis latera completebatur in longitudinem centum quinquaginta cubitos, in latitudinem 100. cubit. Ab Oriente autem 720. cubitis ad torrentem vsque Cedron extendebatur. Hæc autem accessio dicta est atrium siue aula Gentium. Nam eo ingredi licebat incircumcisis. *Iosip. R. Abraham, &c.*

Templo veteri integro manente & incluso, defossis, quæ superfuerant de templo Salomonis, fundamentis, noua excitauit, & ad illius magnitudinem & dignitatem exterius erexit, gemmatis spatiis inclusit, immensoque ædificandi sumptu per annos octo, anno ante Christi ortum decimo vix absoluit. *Egesi. lib. 1. Iose. lib. Ant. 15. cap. 14.* Sacerdotes deinde anno vno & mensibus quinque interiorem cultum addiderunt. *Chron. Hebr.*

Maria Virgo concipitur, ex Anna & Ioachim secundū promissionem per Angelum vtrique factam. *Epiph. hæres. 78. contra Antidicomarianos. & her. 79. contra Collyridianos.* Intra tēpli septa cum aliis virginibus educanda relinquitur, vbi Deo dicat & consecrat suam virginitatem. *Nyssenius de Christi natiuitate. Hierony. tom. 4. de ortu Virginis.*

Pater eius Eli etiam dicebatur, vt Luc. 3. per apocopem à captiuitatis Baby. tempore vsurpatam (Elias in Tisbi) Nam obseruandum eos, qui Ioachim vocabantur, in differēter quoq; Eliachim fuisse, ob significationis ταυτοτητα appellatos. Exemplum præbet rex Ioachim, qui & Eliachim 4. *Reg. 23.* Et sacerdos libri Iudith, qui ca. 4. Eliachim, cap. autem 15. Ioachim. Atque hæc quidem ad illustrandam Virginis genealogiam, & ab illa Iosephi *Mat. 1.* distinguendam. In qua Iacob est verus Iosephi viri Mariæ pater, cum in illa Lucæ Ioseph dicatur fuisse Eli, *supple.*, filius gener.

Istius 33. anno natus est Christus, nempe post Hirtium & Panfam extremos Consules, an. 42. id est, Augusti Cæsaris, qui iam templum Iani clauserat, & orbem pacarat, quadragesimo primo. *Freneus lib. 3. cap. 25.*

Maria anno ætatis decimo quarto Filium Dei concipit, Martij die 25. *August. lib. 4. de Trin. cap. 5.* Decimo autem quinto, 25. die mensis Decēbris parit, vt in medio lapidicinz foueæ ostenditur. i. octauo Calendas Ianuarij *Oros. li. 7.*

Anni
Christi

3

Summa 170.
Hinc Christus an. 30.

Anni
mundi

404

ARISTOBYLVVS
Cuius filij tres, Herodes
rex Chalcididis.

Herodes Agrippa Ios. li.
19. cap. vi. post Philippum
Tetrarcha à C. Caligula
factus, deinde rex totius
Iudæa à Claudio creatus,
quem corroserunt vermes
Claudio Imp. *Act. 12.*
Iacobum maiorem inter-
fecit post Christum cruci-
fixum an. 16. Istius filius
erat Agrippa Iunior, qui
tempore captiuitatis rex
Iudæorum dicebatur *Act.*
24. & 25. filia autem Be-
ronicæ, de qua in *Actis* si-
militer.

Herodias vxor Philippi,
cōcubina Antipe. *Mar. 6.*

HERO-
DIS
magni fi-
lij.

ANTIPAS, qui
& Herodes Tetrarcha
Galilee. *Luc. 3.* Baptistam
interfecit, & Christum cō-
prehensum ioculariter tra-
elauit, anno regni sui vi-
cesimo. Vulpes à Christo
dictus, *Luc. 13.* Vna cum
Herodiade Lugdunū exu-
latum missus à Caligula
anno 10. post interfectum
Ioan. Baptistam. Cui suc-
cessit Herodes Agrippa,
anno 2. eiusdem. C. Cali-
gula quem Iacobum se-
cure percussisse diximus.

ARCHELAVS,
qui regnauit in Iudæa.
Matth. 3. annis decem.
Hoc in exilium Viennam
ablegato, Iudæa in forma
provincia redacta est, &
adiuncta Syria, eo missis
pretoribus, vt Coponio: vt
Pilato &c.

PHILIPPVS
Tetrarcha Itureæ & Tra-
chonitidis, *Luca 3.*

Lysaniam aliqui addunt
è *Luc. 3.* Abyline tetrarchâ.

409

Anni
Christi.

3

Qui omnes cum tota posteritate intra centum annos consumpti sunt.

HERODIS HERODE REGE.

Anni
mundi

4054

cap. 7. Ang. lib. contra Iudeos, Paganos & Aria. cap. 5. Niceph. lib. 1. cap. 12. Chrysof. in 1. cap. Luc. & hom. de natali Domini. & reliqui Ecclesiastici. Paradoxum est ergo, quod Matth. Beroaldus docere conatus, Non in solistitium hybernum, sed autumnale æquinoctium. i. medium Septembris, natale Domini esse conferendum, lib. 4. Chron. cap. 2. quod inde Aegyptiæ & Græcæ Ecclesiæ suos annos, & Latinæ suas Indictiones auspicentur. Hæc enim ratio nihil ad istud pertinet. Nam illæ propterea non desinunt Domini natale nobiscum celebrare 8. Calend. Ianuarij, vt ex ipsarum fastis & Calendariis, quæ nuper edidimus, apparet.

Est æquè Paradoxum aut etiã magis, quod aliqui affirmant Christum natum, Circuncisũ, Baptizatum, & Passum Paschæ tempore, non mense Decembri, quod Isaac mense Nisan sit natus, vt figuræ consonet verbas. Nã falsum est Isaac eo mense fuisse natum, aut saltem indemonstrabile.

Deinde vt hoc demonstratetur veritas & figura non sibi per omnia perpetuè respondent, iuxta illud, Similia claudicant vno pede. Denique constans est hæc Ecclesiarum historia & traditio.

Quod addunt Clemētem Alexandrinum lib. 1. Stromatum notare quosdam dixisse Christum natum 24. aut 25. Pharmuthi. Pharmuthi autem apud Aegyptios esse nostrum Aprilē, intētiicere debuerunt, Hereticos Basilidis sectatores. Nam illud est quod Clemens notat, Basilidianorum videlicet aliquos inter noua sua signa, istud posuisse contra receptam Piorum & aliorum sententiam.

Deinceps annos fere, 33. peragit cum filio, & post eius crucem in domo Ioannis, alios implet vndecim, vt cuncti ætatis eius anni sint quinquaginta nouem. Niceph. lib. 2. c. 3. ex Eud. Apostolorum successore. Aut. 62. ex Eusebij & Sacerenorum Chronicis, quasi Domino annis quindecim superstes extiterit. Circa annum (inquit) Domini nati, 48. Maria virgo ad Iesum Filium suum in cœlum assumitur, vt quidam sibi fuisse reuelatum scribunt.

Obdormisse eam quidem veteres tradiderunt, sed iudē, vt Athan. in Euang. de Deipara, in sepulchro mox resurrexisset, sicque corpore simul & anima in cœlum supra Angelorum ordines assumptam addiderunt. Michael Syngelus auctor Græcus.

Sepulchrum eius ostenditur in Oliæti mōtis pede editiore loco, quàm sit vallis Iosaphat, vna cum Ecclesia circum sepulchrum structa subterranea. Brocardus an. 1283.

Ad eius dormitionem Apostoli & discipuli rapti conuenerunt. Diony. de diuinis nominibus cap. 3. Quindecim annis post Christum passum id factum creditur, qui fuit annus sextus Claudij Cesaris.

Herodis 35. Magi adoraturi Christum è Perside, quæ est in Oriente terræ Israel, venere. Epiph. hæres. 51. duobus post horrēdo morbo interit. Ioseph. Aetatis anno 71. lib. de regibus Israel 2. templi, Sepelitur Herodij, quæ vrbs Hierosolymis aberat iter duum dierum & semis. Ibid.

Probabilius illud Ammonij Alexadrini, Magi tertio decimo die (nati Christi Hierosolymam noua quadam stella duce venientes, regem Iudæorum prædicant natum. in Hermonia. Vnde & Ecclesia eo die Epiphania celebrat. Vt videlicet è Perside venerint, vel alio potius Orientis loco, quo mox, anno regni istius trigésimo tertio, quatuor ante eius interitum.

4091

Stella apparuit Regibus. Verba D. Cypriani statim initio

sermonis de Bapismo Nam Magos fuisse Reges & toparchas vetus est Ecclesiæ traditio. Tertul. lib. contra Iudæos, & 3. in Marcionē Hieron. in Psal. 71. August. lib. 3. de mirabilibus Script. cap. 4. & ad fratres in Eremo serm. 43. Hilarius lib. 4. de Trin. Idacius Clarius ad Varimundum Arianum vt Græcos taceam Athanas. q. 2. Variarum quæstionum ad Antiochum principem, quas Reuclinus vertit, alias ab iis quæ in eius tomis vulgo extant. Festum Epiphaniæ diem (inquit) trium regum appellamus. Cantacuzenum Apol. 1. & c.

Nec verò solùm reges fuerunt, verum etiam fundamēta posuerunt amplissimi illius regni Christiani in India (inde enim venerant ex eius prouincia, quæ Tarsis appellabatur & hodie Tarsestan. *Hayto.*) quod qui tenuit per mille ducētos annos Presbyter Ioannes vocabatur, vtraq; videlicet autoritate Ecclesiastica & sæculari pollens, donec sub annum 1200. annis Tartarorum succumberet, indeque Magni Cham imperium Mahometicum exoriretur. *Marcus Venetus in sua peregrinat.* Petro Ioannis titulo ad magnum illum Abyssinorum siue Aethiopum imperatorem Christianum translato. *Oforius in rebus Emmanuelis R. Lusitania.*

Nec necesse est, vt magni Reges fuerint, cùm Deus sapius eligat infirmiora mundi, vt fortiora quæque pudore afficiat. Reges autem appellabantur omnes more Orientis qui sceptro & diademate ex dignitate vti poterant, siue suæ essent spontis, siue alterius iuri subessent: & sic à ducibus distinguebantur, vt Kimhi sæpe notat. Quod hodie Tartari, Persæ, Aethiopes, & reliqui Orientales obseruant. Neq; enim tam anxij sunt & solliciti in distinguēdo Rege & principe. Sic Catharina Alexandrina Costis regis, i. principis erat filia. Sic in Euangelio cuiusdam Reguli filium sanat Dominus. Sic in veteri Testamento 30. Reges terræ Chanaã, quæ alioqui est perexigua, nec iustū regnū conficit, vna acie peremit Iosue. Atque hæc cōtra Caluini Christo visitationem principum inuidētis nequitiam.

Quatuordecim innocentium millibus in Bethlehem ab Herode interfectis. (*in Liturgia Aethiopum & Calendario Græcorum.*) Virgo fugit in Aegyptum, in locum, vbi hodie hortus balsamo nobilis, & templum & crypta, in qua latuit ad Memphim siue Cæirum. *Ionius.* Aiunt interea sanctam Elizabeth cum Ioanne Baptista fugientem trans Iordanem in spelunca montis latuisse.

Penes Herodis familiam regnum Iudææ fuit an 103. *R. Iosé.* Intra illud tempus, omnes eius filij & nepotes miserè mortui. *Ioséph. lib. 18. Am. cap. 7.*

Et si autem Magi decimo tertio die post Christi ortum venerint, non tamē Herodes statim infanticidium aggressus est, cum Virgo se iuxta legem purificarit, & Christum in tēplo representarit die post partū quadragesimo. *Luc. 2.*

Distulit ergo in aliquot dies, vel menses, vel etiam annos duos, vt videntur significare Euangelistæ & Macrobius Paganus. *Occidit pueros à bimatu & infra, secundum tempus, quod exquisierat à Magis.*

Primum quia sperabat quotidie Magos ad se redituros, vt videbantur polliciti. Deinde, quoniam præsentibus Romanis principibus, vt Cyrino, & Varo, qui in Iudæa erant ad descriptionem perficiendam, tantum scelus minime audebat aggredi, in quibus etiam fouendis & prensandis erat occupatus.

Tertio hoc maioris erat momēti, quàm vt impleri statim posset, siue quia Alexāder & Aristobulus ipsius è Mariāma

Anni christi.

3

Anni mundi

4094

HERODIS SÆCVLO.

409

Anni
Christi

3

HERODIS SÆCVLO.

Concilium Hieros. octauum
de loco in quo Christus nasce-
retur. *Matt. 2. & Ioseph. libr.*
17. cap. 3.

Anni
mundi.

4054

filijs nouas res & occasiones captabant ad capienda arma pro imperio sibi maiorum ratione debito, & à plebe delato, siue quoniam Augustum metuebat illis fauentem, & fortasse interpretaturum rancam cædem factam sui causa vt descriptio pauciora capita complecteretur, sicque minus colligeret è Iudæa.

Vt sit non est adortus tantum facinus ante 40. diem Nam cum contigit Christi præsentatio cum matris purificatione, & Simeonis occurſu, post quæ euasit in Ægyptum.

Sic falsi sunt Herodiani hæretici, qui Herodem Christum lege promissam esse dicebant, & posteris eius regni Iudaici perpetuitatem pollicebantur. *Tertul. de præscript. Epi- ph. in Panario Hieronym. in Matth.*

Horum autem sit mentio in Baal Aruc. Herodes (inquit) rex adduxit Græcos ex deserto, & educauit eos in loco culto, & fecerunt sectam, vocatiq; sunt de nomine ipsius. *Ἡεροδιστῶν* Herodistotæ: Quasi hi gente non fuerint Hebræi, sed Græci. Vt sint fortasse hi, quos Iustinus cum Tryphone vocat *ἐλληριστῶν* q. Græcanicos.

Herodes moriens reliquit regnum Archelao, & Antipæ Herodi Tetrarchiam. Sed Augustus regni dimidiam partem tantum Archelao assignauit, alteram dimidiam Antipæ & Philippo attribuit.

Turrim Antoniam Agrippinam, Phaselium Herodionem, in quo sepultus fuit, Samariam, olim iam in cineribus iacentem, Sebastæ, nomine, Cæsaream Palestinæ, quæ & turris Stratonis, Antidoniam, & Antipattidam condidit: innumera etiam opera in singulis Syriæ urbibus, quas regebat magnificentissimè ædificauit.

Theudas se prophetam prædicat, cui consentit numerus virorum circiter quadringentorum, qui & eadem occisus est, *Act. 5.* Quinquaginta annis, vt minimum, infertorem eum facit Iosephus, *lib. 20. Ant. cap. 2.* Sed falsus est vt in descriptionis lustro, vel duo fuerunt Theudæ, de quo pòst.

Augustus templum Iani, pace terra, mariq; ue parta, tertio post urbem conditam clausit. *Dion. Suet. in Augusti. cap. 22.*

Prouincias imperij describit (anno nati Christi, regni autem Herodis 33.) per capita & familias, pro sensu Iudæis viricim binas drachmas singulis annis indixit. Quod tributum postea illos eosdem Vespasianus vbicumque terrarum tandem degerent, in capitolium inferre iussit, *Iosephus lib. 7. de bello in Vespasiani triumpho, & Bud. de Assæ lib. 5.*

Est fortasse illud didragma exactum, *Mat. 7.*

Qua occasione Iudas Galilæus. cætera Pharisæus, auertit populum, *Act. 5. Ios. lib. 18. Ant. c. 1. & 8.* Nisi quòd Iosephus eum sub Archelao ponit, de quo mox.

Ab eo deinceps secta Galilæorum quæ & Zelotarum, & Sicariorum, Romanos semotim repertos trucidantium *Ioseph. de bello.*

Hanc descriptionem reperit Augustus Archelao exacto post an. 14. *Ios. lib. 8. Ant. ca.* Nam vel falsus est Iosephus annis 14. dum Cyrtini descriptionem non sub Herode, sed sub Archelao locat, vel præterita prima descriptione Secundam duntaxat memorauit, quod in ea tributum exigì cœperit.

Anno urbis 752. cunctis gentibus ad pacem compositis (Nam etiam Parthi, Indi, Scythæ, Armenij legatos de pace miserant) Iani portas tertio ipse clausit, quas duo per 12. ferè annos quietissimo semper obseratas, otio etiam

4091

3

ipsa rubigo signavit, nec prius vnquā nisi extrema senectute ipsius, Atheniensium seditione, & Dacorum commotione patuerunt. Eoque anno (id est. 752. vrbis) natus est Christus pacis auctor, &c. *Oros. lib. 6. cap. ult. è Sueton. & Tacito.*

Nicolaus Damascenus historiam Phœnicum scribit. In Herodis gratiam precio veluti conductus sacra historię multis mendacijs temeravit.

In Patris testamento regnum Iudęę consequitur, Herodes autem Antipas annis 34. Tetrarchiam Galileę, Philippus Gaulonitidem, Trachonitidem, Bathaneam & Pania-
da, (quam Cæsaream Philippi appellavit.) Tetrarchię etiã iure, quibus Iuręam Augustus postea adiecit, Lyfanas Abylinam (Luc. 3. sub Libano.

Nam Lyfanas quoque Herodis filius rectiùs è libro 20. Antiq. Iosephi cap. 9. quam Ptolomęi Mennęi qui obtinebat principatum Calchidis, sub Libano apud eundem lib. 8. Ant. c. 8. & lib. 1. Belli, cap. 11. & 15. Nam iste Ptolomęus vivebat ante Herodis magni regnum.

Archelaus rex Eleazarum pontificem fecit, atque ei, deinde successores more à patre instituto Sacerdotium dedit.

Sub Christi quatuordecimum, nempe regni sui decimo Romę accusatus fuit, apud Augustum tyrannidis & crudelitatis, quod tria millia Iudęorum, qui in templum confugerant, in Paschate trucidasset, summumque sacerdotium traderet & eriperet quibus vellet. Quare tractus Viennam Gallię, bonis publicatis, causam dedit, vt regnum Iudęę defineret, ac prouincię Syrię adiungeretur, ex eo factis partim præfecturis partim toparchiis. *Ioseph. li. 17. Ant. cap. ult. & lib. 18. cap. 1.*

Sic Augustus Iudęam iterum prouinciã facit, & Iurisdictioni Syrię attribuit, procuratore C. Coponio ei ad ius dicendum imposito.

Pontificatum verò Iudęis, sed ad tempus permittit.

Duobus post annis moritur, cum ferè imperasset an. 56. vel iuxta Ios. 18. Ant. cap. 3. 57. menses 6. dies 2.

Anna filia Phanuel: Prophetissa, & Simeon egressi an. 100. reliquię erant sanctorum, qui Machabęorum tempora attigerant.

Zacharias Baptistę parens, sacerdos & propheta.

Ioannes Christi Baptista & præcursor, qui R. Iohanan sacerdos magnus appellatur. *In Chron. Hebr. de rebus regum Israel secunds templi.*

Iohanan filius Zacchæi Hillelis discipulus, qui 120. annos vixit, & excidio Romano interfuit. *Cozri.*

Christus puer, cum ageret annum duodecimum, cum Ioseph & Virgine è Galilęa Hierosolymam ad festum Paschatis progressus, in templo cum sapientibus de lege Dei subtiliter disputat. *Luc. 2.*

Neque posthac vsque ad annum trigesimum vlla illius mentio in Euangeliis celebratur.

Archelaus scelerum conuictus Viennam in exilium relegatur, ipsius tetrarchia in prouinciã redacta, & fratribus in suis Tetrarchiis manentibus, quorum Philippus Cæsaream, Herodes Tyberiadem iuxta fontes Iordanis vt gratiam Cæsaris inirent, ædificant.

Philippus Tetrarcha Paneadem auxit, & Cæsaream Philippi appellavit ad radices Libani montis, vbi Iordanis fluuius exoritur.

Anni
christi

3
Ios. li. 17.
Ant. c. 10.

13

Anni
mundi

4091

II.

I ARCHELAVS, an.

IO.

Pontificibus Eleazaro, Iesu
filio See.

Præsides sive proconsules Sy-
rię Cyrino, vel Quirino.

Augusto Cæsare.

4101

Anno
Christi.

13
Ios. Ant.
l. 18. c. 3.

14
Ibid.

Ibid.
15

15
Ibid.
26

26

Anni
mundi

4101

4102

4103

4114

4114

*Prætores Romani Iudææ
Præsides post Ar-
chelaum.*

1
a COPONIUS AN. I.

Iesu Pontifice.

Augusto Casare.

2
b M. AMBIVIUS AN. I

Eodem Pontifice.

Augusto Casare.

3
c ANNIUS RVFFVS
AN. I.

Eodem Iesu Pontifice.

*Aug. Cas. qui eo anno mor-
tuus est.*

4
d VALERIUS GRA-
TVS à Casare Tyberio
missus AN. II.

*Pontificibus Anna, Ismaële
Eleazaro Anna filio, Simeo-
ne Camithi filio.*

PROCURATOR primus Iudææ ab Augu-
sto missus.

Eo anno rediens Cyrinus præfectus Sy-
riæ cum Coponto duce totius equestris or-
dinis & rectore Iudææ repetit descriptio-
nem, & sensum didragmatis exigit, vt solebat in Sy-
ria, cui Palestina iam annexa erat. *Ioseph. Antiq. libr. 18.
cap. 1.*

Ne npe Augustus iterum misit per prouincias, qui æ-
dium ciuitatumq; numerum describerent, anno sui im-
perij penultimo. *Dion. lib. 56.*

Hinc Iudas Galilæus, ætera Pharisæus, arripuit occa-
sionem persuadendi Iudæis, ne se recenseri paterentur,
tuendam esse libertatem, neque cuiquam mortalium es-
se concedendum, vt se principem aut dominum appella-
ret. Hoc enim soli Deo tribuendum. *Act. 5. Ioseph. lib. 18. Ant.
c. 5. & 7. de bello cap. 28. Conditor Sicariorum & Zelotarum,
qui gladio & sica tuebantur hanc sententiam & repug-
nantes mactabant, lib. 7. de bello cap. 30. Nec vllis supplicis
reuocabantur ab ea opinione. Ibid. cap. 37. adeo vt & pue-
ri illa sententia imbuti, pertinaci tormentorum patientia
spectatores percellerent. Ibid.*

Sed iam docuimus hunc esse in Herodis magni iustra
conferendum.

Philistion mimographus.

M. Portius Cato duplicis quartanæ tædio semetipsum
interemit.

b Et hic in procuratorem Iudææ ab Augusto mittitur,
sic & sequens.

Iudas alius à superiore filius Ezechiz Sicariorum dux,
denique pastor quidam Athrongos auertit populum post
se docens tuendam libertatem. *Ios. lib. 20. c. 2. & 6.*

c AVGVSTVS AN. 56. imperij mense 6. completo AN. 15.
Christi moritur.

Tyberium generum testamento instituit, qui sequenti
anno, qui fuit Christi decimus sextus, M. Valerium Gra-
tum procuratorem Iudææ dedit.

d Hoc sæculo cum pontificatus non esset perpetuus
sed annuus, atq; arbitrio Casaris & prætorum deferretur,
Exedra constructa fuit in templo, in quam sese recipie-
bant summi pontifices, postquam suo pontificatu fuissent
defuncti. *In tract. Ioma cap. 1.*

Gratus palam vendebat sacerdotij primatum, disce-
dens Caipham pontificem constituit AN. Christi 26.

Quadraginta annis ante bellum Iudaicum, Sanedrin. i.
70. iudices de consistorio Gazith (locus erat Hierosolymis
vbi capitales causæ disceptabantur) à Romanis sublatis
sunt, vniuersa Iudæorum potestate ad Romanos prætores
translata. *In Aboda Zara cap. 1.*

Mathematici Magiq; ex Italia lege pelluntur. *Tacit.*

Thia insula enascitur. *Plin. lib. 2. cap. 87.*

Capadocia in prouinciam redigitur.

Cum Germanis bellum multorum annorum: de quo
Tacitus: de iis Germanicus triumphat.

Germanicus Zenonem Armeniis regem dat. Cum Ar-
tabano & Parthis fœdus pangit.

Decius Tactarinam Numidarum regem ad Pagidam
vincit. *Tacitus. P. Dolobella post 4. annos occidit. Idem.*

Histriones Italia pelluntur. *Oros. lib. 7. cap. 4.*
 e PROCVRATOR Iudææ à Tyberio missus, anno
 Christi 26.

Eius tertio, id est, decimo quinto Tyberij, quem iniisse
 dicitur 14. Calend. Septembris Silano & Nerua Coss. cum
 annum Christus ageret 29. Ioannes Baptista pœnitentiam
 prædicare, & ad Iordanem profectus, baptizare cœpit. *Luc. 3.*

Sequēti verò Christus. Cum iam inciperet trigessimum
 id est, cum vigesimum nonum & tredecim dies trigesimi
 transegiisset 8. Idus Ianuarias, venit ad Iordanem, & à Ioā-
 ne baptizatus est *Ibid.* Nempe mensibus quatuor & die-
 bus nouemdecim post Ioannis manifestationem.

Inde (id est, post Baptismum) plenus Spiritu Sancto re-
 gressus est à Iordane, & actus est à Spiritu in desertū die-
 bus 40. *Matth. 4. Luc. 4. Marc. 1.* Vbi obseruandum Qua-
 dragesimam eodē tempore fuisse à Christo peractam
 quo Christi Ecclesia eius æmularione obseruat, nempe
 paulò ante vernum tempus.

Reliquum anni transegit magis in exhibenda sui noti-
 tia quàm prædicando Euangelio.

Ita vix ingressus trigessimum primum prædicare cœpit
 anno 16. Tyberij Cæs. Pilati quinto in biennium integrum
 & aliquot menses. Nam dicitur passus 25. die Martij quin-
 to vero Maij ascendisse in Cælū, & decimo quinto effu-
 disse Spiritū Sanctum, anno 18. eiusdem Tyber. *Aug. lib. 4.*
de Trin. cap. 5. Antea velut otiosus vixit communi vita, de-
 clarans se verum esse hominem, aliis prorsus similē. *Theod.*
lib. 2. Polymorphi è dogmatica. Orat Chrysof. Fabrilia opera dū
esset in humanis, vt aratra, vt iuga faciebat, ex his & iusti-
tia signa docens & vitam negotiosam (Illic enim lego
ἐνεργῶν non ἀεργῶν otiosam) Iustin. Martyr. in Trypho. Hinc
 Nazareni Christum τέκτονα fabrum apellant. 1. Mar. 6. for-
 tasse, quia artem fabrilē exercebat. *Lyranus.* Vt vitam o-
 perariam & actiosam commendaret, otium verò taxaret.

Anno ergo trigesimo ineunte, nihil concionatus, sed
 tantum baptizatus est, ieiunavit, sacrorum locorum & cō-
 uentuum frequentationi incubuit, testimoniis multis Ioā-
 nis illustratus est, sui notitiam exhibuit, & societatem pri-
 mis discipulis, vt Andræ, Petro, Philippo, Nathanaëli.
 Sic enim illum annum transegit, Mar. 3. & 4. Marc. 1. Luc.
 3. Ioan. 1.

Inde 31. ineunte 8. Idus Ianuarias ad nuptias Canam
 Galilææ adiit. Inde Hierosolymam ad Pascha, vbi flagris è
 templo profanos deiecit. Deinde in Iudæa morans bapti-
 zavit per discipulos, Ioanne nondum missio in carcerem.
 Nam adhuc ille baptizabat in Enon. iuxta Salim. *Ioan.*
3. & 4. E qua digressus per Samariam transit, Samaritana
 cōuersa in Galilæam reuersus filium reguli sanat, & sic se-
 cundum signum in Galilæa fecit. *Ioan. 4.* Imminente au-
 tem Pentecoste redit Hierosolymam vsque ad Taberna-
 culorū festum cap. 7. Et cætera perficit partim in Iudæa,
 partim in Galilæa vsque ad caput 11. Nam & interfuit mē-
 se Nouembri Encæniis Machabæorum. *Ioan. 10.*

Anno post hac 32. inchoante ibidem Paschatis (secūdi)
 tempus traducit. Et quia seniores populi sæpe consilium
 de illius nece habuissent, Hierosolyma ferè abstinet, &
 per Galilæam & trans Iordanem concionatur. Deinde re-
 lecta ciuitate Nazareth, cum audisset Ioannem carceri tra-
 ditum, habitavit in Capharnahum in finibus Zabulon &
 Nephthalim. Sic ferè anyum illum transiens. Atque hic
 incipiunt Euangelistæ tres Matthæus c. 4. Marcus 1. Lucas
 4. Nam non nisi propriè res Christi vnius anni describūt.

Anni
Christi

26

36

5

e PONTIVS PILA-
TVS, an. 10.Qui anno sexto Christum
crucifixit.Pontificibus Anna & Cai-
pha.

Tyberio Cesare.

PILATI PREFECTVRA.

Anni
mundi.

4114

4124

PILATI PRÆLECTURA.

Anni mundi

4114

Anno denique 33. & ultimo ætatis incute licet Principum animos haberet cognitos, Hierosolymam ad Pascha tertium (ex instituto contendit, atque honorificè à plebe obuiam currente receptus, ad sui persecutionem eos conuertit. Vnde secuta est Mors, Resurrectio, Ascensio, & c. Matt. 20. ad finem vsque, Ioan. 11. & seqq. Quod tempus fuit mensium circiter quatuor.

Communis tamen sententia veteris Ecclesiæ est potior, Christum à baptismo ad crucem prædicasse tres annos & semis. Consule. *Euseb. lib. 1. hist. cap. 10. & lib. 8. de Præpar. cap. 2. Niceph. lib. 1. cap. 29. Orig. lib. 2. in Iob. Bedam lib. de natura rerum, cap. 47.* Nempe vt trigessimus ætatis ipsius annus primus sit ministerij ipsius: Trigessimus primus sit secundus, trigessimus secundus dicatur tertius: deinde sequatur aliquot menses ad perficiendum dimidium annum dimidiæ vltimæ hebdomadis Danielis. Vt sit, constat ipsum orisum esse manifestationem sui Tiberij 15. anno. *Luc. 3. decimo autem octauo pro nobis mortuum.* Nempe quoniam D. Ioannes ita tempora prædicationis ipsius distinxerit, vt videatur per tria paschata, & paulò diutius prædicasse à baptismo scilicet ad crucem. *Ioan. 2. 5. 6. 13. Orig. lib. 2. in Iob.*

Primum enim Pascha, Ioan. 2. quando primum eiecit profanos è templo, i. Pascha anni trigessimi primi Christi.

Secundum Ioannis sexto, quando multiplicationis Panum & Piscium miraculum edidit, indeque Eucharistiam promissit, id est, Pascha anni trigessimi secundi.

Tertium & vltimum, Ioannis 11. 12. 13. & deinceps, quando post suscitatum Lazarum quæsitus est ad necem. Id est, Pascha anni trigessimi tertij.

Cuius Paschatis duntaxat mentio à tribus prioribus Euangelistis celebrata est, vt qui vnici fere anni, in quo passus est, post carcerem Baptistæ, historiam texant, cum Ioannes Euang. prætermisso magna ex parte anno illo, cuius acta à tribus exposita fuerant, superioris temporis, antequam Baptista in carcerem clauderetur, gesta narret. *Hieron. in Catalogo.*

Summa quæstionis in eo hæret, Christusne primo illo anno, qui erat decimus quintus Tyberij & trigessimus ipsius prædicauerit, an potius Baptismo contentus, ieiunio, testimonijs Ioannis, studio pietatis, & manifestatione sui, à concionandi munere abstinerit, seque ad illud duntaxat sequenti anno subeundum præparauerit. Constant enim cætera.

Quare temeraria est, nouationisq; plena Gerardi Mercatoris assertio Christum quatuor annos prædicasse & menses aliquot, per quinque paschata. Nam aduersatur contextui & filo Euangeliorum tria paschata duntaxat memorantium. Primum, vt docui, Ioan. 2. secundum 6. 3. & vltimum 11. & sequentibus capp. Deinde constantes Ecclesiæ, & patrum traditiones atque historias labefactat. Sed & vanissima ratione fulcitur, quod videlicet Marcellinus notet Valentinianum Imp. inchoasse imperium post diei intercalaris. Vnde (inquit) constat initium eius, nec sursum nec deorsum moueri posse, prima intercalatione in anno quarti consulatus Cæsaris fixa, Nam sic eluditur. Primum Marcellinus in sua illa temporis designatione errare potuit. Secundò. est incertum, an illa intercalatio illo quarto anno Cæsaris fixa sit, & non potius tertio, vt communis fert sententia. Tertio, illa intercalatio Cæsariana correctæ est ab Augusto apud Macrobi. Satur. li. 1. c. 14. & fortasse etiam ab alijs siue Imp. li.

4124

ne pontificibus, siue mathematicis, præsertim Alexandrinis, quibus cura ista solebat demandari, vt constat ex historiis Eccl. Quarto, vt annus addi debeat communi calculo, à Iulio Cæsare ad Valentinianum, quemadmodum iste cõtendit, cur obsecro, Christi vitæ potius ille additur, quam vel Iulij vel Augusti, vel alterius. An quia veriores & certiores sunt profanæ historiæ quàm ecclesiasticæ?

Ignorantia consularis, quo natus est Dominus, vel quo passus, nonnullos coëgit errare, vt putarint 46. annorum ætate passum esse Dominum, *Aug. lib. 2. de doctr. Christ. perstringens. Terul. Ireneum, & qui postea vixit. Cassiodorum.*

Patitur autem Christus anno urbis 784. Olymp. 202. desinente, mundi 4121. mense Nisan, die Veneris, festo ipso Paschæ, Luna Soli opposita, siue decima quinta Luna, id est, die decimo quinto Martij, si modo Nisan Martio exactè respondebat.

Alioquin quia mensis est lunaris ferè cadens in Martium, & Aprilem, cõmunis sententia est passum 25. Martij. Siquidem vt mensis apud veteres constanter sit definitus, at non satis mortis ille dies, Nam Theophilus Cæsariensis epistola aduersus Quartodecumanos, Apostolorum vicinus eum contigisse scribit 11. Calen. Aprilis, id est, 22. Martij. Epiph. 14. Cal. April. i. decimo nono Martij. Beda 10. Cal. April. i. Martij vigesimo tertio. Nicetas & Ecclesiæ Orientales 10. Cal. Apr. i. 23. Martij. Lactantius, 9. Cal. Apr. siue 24. Martij. Ter. lib. 1. contra Iud. Chryf. Ser. de Ioan. Baptista. Aug. lib. 8. de Ciu. cap. vlt. & lib. 4. de Trin. cap. 5. Cyrillus epist. ad Synodum Carthag. 8. Cal. April. siue 25. Martij, qui tunc in decimam quintam Lunam primi mensis Hebræorum incidebat, quam certiozem esse sententiam diximus, etsi Paulus Forosempronienfis 3. Calend. April. i. 30. Martij malit, Prætereo eos, qui vt refert Aug. Nonis Martij. i. septimo.

Sed ab ea longius recentiores nescio qua temeritate recedunt, mensẽ Martiũ, quo cõstanter veteres affirmant passum ac mortuum Dominum, in Aprilem cõmutantes.

Nonnulli quidẽ, vt Mercator in 4. Non. Apr. i. secundũ diem anni quarti 202. Olympiadis, Alij vt Lucidus Samotheus & Rogerus Daccho in 3. Non. siue 3. Aprilis eiusdẽ Olympiadis. Alij vt Ioan. de Monte Regio in 11. eiusdem Apr. Hiq; omnes, quod alibi se non reperire dicant Plenilunium illius tẽporis, reuolutis cœlorum gyris pro suo capite.

Sed his respondeo. Plenilunium quidem iuxta ipsorum calculos, non potuisse tum incidere in 25. Martij, siue per aureum numerum Fastorum Romanorum, siue per Cyclum Cæsaris. (Quamquam non est dubium quin delirẽt, alioqui inter se conuenirent) at potuit per Hebræorum Cœndaria, quæ istorum tabulas non sequuntur.

Præterea per Nouilunium intelligi potest Luna duobus aut tribus diebus post apparitura. Nam sic Hebræi nonnunquam suas notant Neomenias, vt Lunæ cuius commodius cum Solis motu comparetur.

Denique Fasti Romani poterunt esse falsi. Quorsum enim sapius correcti sunt? Eadem ratio de Tabulis istorum Astronomicis. Quorsum enim alię apud alios vsque ad eò discrepant, vt & ipsi diuersum diem & mensẽ colligant.

Agnum Paschalem edit diei Iouis vespera, qua decimus quartus Nisã terminari, & decimus quintus incipere iuxta legem debebat. Ita Romano more, pridie quàm pateretur Cœnam instituit, die, scilicet Iouis. Hebræo autẽ, ipsa nocte qua tradebatur, siue ipso die, quo passus est, nẽpe die Veneris, qui ab ea vespera, Iudaico ritu, inchoabat.

Anni
Christi

26

36

Anni
mundi

4114

4124

PILATI PRÆFECTVRA.

Anni
Christi.

26

PILATI PRÆFECTURA.

Anni
mundi

4114

Agnus debuit immolari decima quarta luna. i. verbi gratia, die Iouis inter duas vespervas, vespervam scilicet Iouis obeuntis, & vespervam Veneris ineuntis. Nam à vesperva & nocte diem naturalem Hebræi incipiunt.

Comedi autem decima quinta. i. mox post illam vespervinam immolationem, die Iouis cadente, & nocte Veneris ineunte.

Quia tamen nostri vespervam, in qua verus Pascha mādatur & novum institutum est, partem faciunt diei Iouis non Veneris, sic dicendum.

Si Dominus decima tertia primi mensis cœnavit, passus est decima quarta, ut Græci sentiunt. Si vero cœnavit decima quarta, ut nos, passus est decima quinta. Cum iuxta Hebræos cœnavit & passus sit eadem die, id est, decima quinta.

Nam Græci recentiores errant perspicuè, dum diem Iouis putant fuisse decimam tertiam lunam, quadam conuij Paschalis anticipatione, ut non in die Paschæ, sed potius ante eum ipsum diem cœnam Christus fecerit. Impingunt enim illud trium, Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. *Prima autem die Azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes, Vbi vis paremus tibi Pascha?* quo loco addit Lucas, quando necesse erat immolari Pascha.

Interim quocumque die comederetur pascha, absque Azymis comedi non poterat, Exod. 12. Deut. 16. In quo etiam ipsi falluntur.

In cœnaculo autem magno, ἐσρωμένο, Stomatibus ornato, Luc. 22. veste profana, ut hæretici putant, neque veterem cœnam celebravit, neque novam instituit, sed ritu Iudæorum, apud quos pater familias (*Baal Habbaub*) vel qui solennitati præest perficiens ea, quæ in templo rite inchoata sunt, (Inde enim agnum, prius sacrificatum à sacerdotibus accipiebant, & in locum sacro conuiuio destinatum cum ceremoniis & ritibus certis exportabant) primò se zona præcingit ad id parata & dedicata, calceos certos induit, baculum tanquam pedum pastorale manu tenet, Exod. 12. Deinde frontem coronamento quodam circumuoluit, Exod. 13. quod Moses *Toraphot* appellat, Evangelista *Phylacterium* (capitis) Noster interpres appensum quid supra oculos, Recentiores Frontale, ut apud Paganos flamines q. filamines, Iudæi hodie *Thephillath Sel Ros*, q. oratoriū capitis, quòd eo Iudæi in precibus & orationibus quotidie vrantur miro artificio. Tertio Manipulū in brachio sinistro. Erit, inquit ibid. Moses quasi signū in manu tua, & quasi appensum quid ob recordationem ante oculos tuos, eo quod eduxit vos de terra Ægypti. In Evangelio Phylacterium (brachij,) Iudæi hodie *Tephilat Sel Iad* (oratorium manus.)

Quarto tunicā siue vestē quadrangulā, manicarum expertē, quæ reliquis omnibus indumentis superimposita è quatuor angulis siue extremitatibus emittit fila retorta siue simbrias, Num. 15. vbi hoc vestis genus in precibus & solennitatib. imperatus, Moses *Tsifit* appellat, Iudæi hodie *Talith* q. inuolucrū siue indusiū, nō admodum differens ab Ephod lineo, quo aliquando David vsus est. Et *Arba Canphoth* q. quatuor anguli siue extremitates. Vide Eliam in *Tusbi*, & librū *Arba Turim* tractat. *Orech* (*Cham*, c. 11. Nam cū his sacris ornamentis celebrabatur non tantum cœna Paschalis, sed & Aphicomim siue מצפ. i. cœnula Hebræorū, quā idem paterfamilias vel conuij princeps tenebatur perficere cum precationibus, benedictionibus & ceremoniis expressis à Fagio, Deut. 8. & Casandro in Liturgi-

4124

36

cis c.1. Eos enim ritus Christū in sua cœna, præsertim vt à D. Luca describitur, obseruasse docēt, vel potius illam cœnulam in suam commutasse iisdem penè ritibus & forma.

Lingua Hebræa, nō vulgari Syriaca cōsecrasset, suamq; cœnam celebrasse videtur, quia Syriacā nōdum sibi quisque mysteriis cōsecraverat. Itē quoniā tota a cœtio Paschalis solennitatis, lingua purè sancta peragebatur, (quā habes apud Fagium, Deut. 8.) vt & reliqua Iudæorum sacra.

Linguam deinde Hebraicam, id est, Chaldaicam siue Syriacam, qua tum Hebræi loquebantur, Græcam & Latinam, Crucis titulo dedicauit, *Hier. in Nepotiani Epit.* Ex quo deinceps quatuor has linguas Ecclesia ad sua mysteria & sacra transtulit. *Hebraicam*, quæ iam antiquitus sancta erat apud Nazaræos, aliosque Hebræos, Indos, & plerisque Orientis populos. *Syriacam*, apud Syros, Maronitas, Mesopotamios, Assyrios, Nestorianos in Perside, Armenios, (nisi quod eorum plerique iam lingua sua Armenica celebrāt, qui proinde à Græcis male audiūt) Arabas, Ægyptios, (qui tamen olim Græcè id faciebant) Iacobitas siue Nubianos, Abyssinos (nam lingua Tangica, qua eorū Lurgurgia scripta est, non eorum est vulgaris, sed Chaldaicæ veteris dialectus) & reliquos Asiæ maioris ac Africæ prope Ægyptum populos. Græcam apud Græcos, Insulanos maris Mediterranei ad vsque Siciliam, Cilicas, Pamphylis, Lycios, cæterosque minoris Asiæ, Georgianos, Colchos, Moscouitas & alios Asiaticos Septentrionales, Antiochenos, &c. Latinam in his orbis Occidentalis regionibus & Moxarabea, i. Occidua Africa, in qua se Christianis Arabes siue Saraceni infuderunt. Hinc *Hier. in Epitaphio Paulæ*, ad sepulturā Paulæ, peregrini, qui ex cunctis linguis cōuenerāt, Hebræo dūtaxat, Græco, Latino, Syroque sermone, Psalmos triduo personarunt, quousque in Specum Domini conderetur. Hæc contra Calvinolatas, qui linguis aliis barbaris & profanis barbariem in sacra solennia inducere, Sanctorum per totum orbem cōmunionem, quatuor his linguis comprehensam dissoluere, & titulum Crucis corrumpere conantur, quamuis scriptum sit in libris Psalmorum, Ne corrupas tituli inscriptionem (Psal. 56. &c.) Nicolaus Pap. ad Michaëlem Imp.

Qui putant Iudæos iuxta constitutiones Rabbinnicas, diem decimum quartum Nisan, i. diem Iouis, in diem decimum quintum, i. Veneris transtulisse, & Pascha in Sabbathum, quasi Christus crucifixus non sit ipso Paschæ festo, sed peruigilio, errant. Nam Iudæi perpetuo fuerūt tenaces cum omnium, tum illius Mosaicæ legis. Exod. 12. vers. 6. 18. Leuit. 23. vers. 5. Num. 9. vers. 2. 3.

Imponunt autē impudenter Rabbini Paulus Brugenfis & Münsterus in Calēdario & in 26. Mat. quādo eos fingunt docere Pascha esse transferendū in Sabbathum, si in diem Veneris labitur, ne duo festa coniungantur, tūmq; Pascha esse immolandum 15. luna, nō 14. Nam Abbē Ezra in 23. c. Leuitici nominatim docet maiores suos nūquam transtulisse Pascha, quādo occurtebat 17. i. feriis 2. 4. 6. siue diebus Lunæ, Mercurij, Veneris. Itaque & Christus & Iudæi pariter vero die celebrarunt Pascha. Nempe sub finem diei Iouis, inchoāte die Veneris, quo quidem passus est Dominus, tanquam vero & solenni Paschæ festo.

Nec eis fauet, quòd dies ille Veneris, *Ioan. 19.* Parasceue nominatur, & expressius in quibusdā exēplaribus, sed corruptis opinor, Parasceue Paschæ. Nam illis erat sciendum, quēlibet diem Veneris ab Hebræis nominari Parasceuen, siue vt loquuntur ערב Erub, quòd illo præparent, quæ-

Anni
christi

26

36

Anni
mundi

4114

4114

PILATI PRÆFECTVRA.

Anni
Christi.

16

PILATI PRÆFECTURA.

Anni
mundi

4114

cumque sunt necessaria die Sabbati ad vescendum, sedē-
dum, aliquid aliud faciendum. Ita dies ille erat Parasceue,
nō quidem consecuturi Paschatis, sed Sabbathi vel si pro-
bas illam alteram lectionem, erat Parasceue Paschæ, i.
dies Veneris Paschæ Sumitur enim hīc relatam pro ab-
soluto.

Phlegon Adriani Cæsaris libertus lib. 13. Chronogra.
Eclypsis factæ, dum Dominus de cruce penderet, memi-
nit ad 203. Olympiadem.

Dionysius Areopagita, tum agens annum serè 25. in
Ægypto philosophatur. Vixit an. 90. ad vsque Domitiani
tempora.

Apollonius Sophista & Astrologus Areopagitæ ami-
cus, Heliopoli Aegypti. quæ hodie Damiata.

Christo paulò ante mortuo, Pilatus noctu imagines
Cæsaris in templo statuit. Quod primæ seditionis & tur-
barum Iudææ seminariū fuit, ut qui pacis principem de
medio sustulerant, in dissensionis & belli præsidis Satanæ
inciderent potestatem.

Acta Apostolorum Lucæ exordiantur à die, quo Chri-
stus ascendit in cælum, vsque ad Neronis annum tertium,
quo Paulus sub militari custodia Romam ductus est, id
est, à Christi 33. ad 58. qui numerus est annorū viginti sex.

Anno secundo à morte Christi, id est, vigesimo Tybe-
rij, Pilatus sacrum thesaurum, quem Corbonam vocabant
in Hierosolymorum aquæ ductum expendens, secundæ
seditionis præbuit semina.

Eodem Paulus conuertitur.

Moriuntur Philippus Tetrarcha Ituræ & Traconiti-
dis regionis, frater Herodis Antipæ Tetrarchæ, & Lyfa-
nias Abilinq Tetrarcha Ptolomei Mennei filius, qui & ob-
tinuerat principatum Calcidis, sub Libano, i. Abilinæ. *Io-
seph. de bello cap. 11.*

Quare Herodes Agrippa Herodiadis frater, ad alteram
istarum Tetrarchiarum aspirans, Romam ad Tyberiuū ve-
nit. Sed frustra. In patriam rediens, in turri se inclusit, ut
illic se ære alieno obstrictum fame necaret. Hoc cognito
Herodes Antipas Herodiadis pellicis fauore, ei necessaria
subministravit.

Deinde Romam rediit, & à Caio Caligula vtramque
Tetrarchiam est consecutus accepto Regis titulo, *Act. 12.*

Ingratus postea, Antipam apud Caium accusauit, &
eius Tetrarchiam obtinuit, ut sic tribus poriteretur.

Armeniam à Parthis occupari, Mesiam à Dacis & Sar-
matis, Gallias à Germanis vastari Tyberius negligit. *Suet.*

Apicius helluonum prodigiosissimus, de quo Suidas.

Nouellius Mediolanensis tres vini congios vno haustu
sine respiratione ebibebat.

Sequuntur principes à Chri-
sto passo ad captiuitatem,
quando sepulta Synagoga.

I

a VITELLIVS præses
Syriæ & Iudææ an. 3.

4124

N N I S quatuor post Dominum crucifi-
xum, Vitellius Iosippum Caipham depo-
nit, & Jonathan Annæ filium substituit.
Ioseph. lib. 18. Ant. cap. 6.

A quo Caipha ad captiuitatem vsque
pontifices fiēre vndecim.

Pilatum ad Tyberiuū ut se de multis criminibus purga-
ret, eodem tempore trāsmisit, qui non multo post, C. Ca-
ligula Imperatore, ærumnis succūbens, se sua manu per-
emit. *Euseb. lib. 2. histor. cap. 7. Oros. lib. 7. cap. 3. E Gentilium*

4127

36
Ios. Ant.
1. 18. c. 6

39

scriptis paulo aliter Suidas in Nerone.

Succeſſorem Pilati à Tyberio miſſum his annis tribus, quos Vitellio Syriæ præſidi assignamus, aliqui Marcellum faciunt.

Christi 38. Tyberio Imperatori Caius ſucceſſit. Qui ſtatim Agrippam Herodem Ariſtobuli filium Herodis magni nepotem regem appellauit, atque ei Tetrarchias Philippi & Lyſaniæ conceſſit annis 4.

Anno vero 41. Herode Tetrarcha Lugdunum relegato, Galileam quoque adiecit.

De Gamaliele multa hîc Hebræi narrant, Eum contra hæreticos (nos Chriſtianos intelligunt) condidiſſe benedictionem, quæ in ſolemnibus precationibus recitaretur, cum aliis octodecim iam à temporibus Ezræ uſurpatis. *in Talmud. cap. Tephillath Haſſahar.* Hanc hodie in ſuis Synagogis canunt, ter nobis ſub Nazaræorum nomine imprecantes. Addunt eum potueniſſe ad captiuitatis tempus, & in ſuo Iudaïſmo ſeniſſe. Vitam à Tito obtinuiſſe precibus R. Iohanen Ben Zachai, cuius magna eſſet apud ipſum authoritas, *Iofippus.* Sed mentiuntur. Nam Chriſtianum fuiſſe Clemens in recog. teſtis eſt oculus.

Samaria, Phœnicia, Syria Euangelium recipiunt.

Barnabas primus Romæ Chriſti fidem prædicauit, uiuo adhuc Tyberio, & paulò poſt in Iudæam rediit. *Clemens lib. 1. hiftoriarum, & Doſiheus in Synopſi.*

Clemens Romanus ab eo commotus, & deſiderio fidei accenſus, paucis diebus ad res ſuas componendas ſumptis breui poſt eius diſceſſum in Iudæam nauigauit, & à Barnaba Cæſareæ reperto, ad Petrum ductus, & ab eo plenè conuerſus, factus eſt comes peregrinationum illius. Multa ſcripſit, inter cætera libros hiftoriarum. Sic enim vocat Beda libro de Temporibus c. 3. quos de actis & diſputationibus Petri cum Simone Mago ſcripſit, & Ruſſinus in Latinum conuertit.

Hinc deinceps uſque ad Neronem qui anno Chriſti 55. id eſt, uigeſimo tertio Claudio Imper. ſucceſſit, Apoſtoli & Diſcipuli toto terrarum orbe diſperſi, Chriſtianorum nomen latè in omnes Prouincias propagarunt.

Candace regina Æthiopum, Phraartes Parthorum, Iuba Maurorum quondam regis F. doctiſſimus, Abagarus Meſopotamiæ, Bardeſanes Babyloniz reges.

PETRONIVS Iudææ præfectus Caij imaginem inferre in templum têtauit, non ſine multorum Iudæorum renitentium tumultu. Qua re irritatus Caius Caligula, ui Iouis idolum inferre decreuit in Templi aditum, non ſuſcepta Philonis legatione. *Iofeph. lib. 18. Antiq. cap. 11.*

Quod etiam auſus eſt Adrianus Imperator. Vbi quondam (inquit Hieronymus in 2. Eſaiæ) erat templum & religio Dei, ibi Adriani ſtatua, & Iouis idolum collocatum eſt. Quæ ſanè implebant uaticinationem Danielis, qui ſcripſerat, in propinquo fore ruinam Iudæorum, cum in loco ſancto poſita eſſet deſolationis abominatio. Sic enim Hebræi idola & impios cultus nominant.

Ab eo ergo tempore cuncta Iudæis peruerſè cedere cœperunt, ut præmonuerat Chriſtus prophetarum numen. *Matth. 24. & Mar. 13.*

Caligula diuinos ſibi honores exhiberi mandauit.

C. Flaccus prætor Aegypti, Iudæos ualde torquet in Aegypto. *Philo in Flaccum.*

Philo Romam legatus uenit, ut C. Caligulam ſuæ genti placaret, Sed nihil obtinuit, imò eſt periclitatus. *Hier. incatal.*

Anni
Chriſti.

36

Pontifice Ionathan.
Anna filio.

Tyberio, deinde C. Caligula
an. 4. Cæſaribus.

Agrippa Herode Ariſtobuli
F. Iudæorum rege.

39

Ibid. c. 11

43

PETRONIVS miſſus à Caio Caligula an. 4

Theophilo fratre Anani
pontifice.

Caio Caligula Cæſare.

Agrippa Herode Iudæa
rege.

43

Anni
Christi.

43

Anni
mundi

4131

Quanta Caij principis imperio Iudæis mala acciderint, multis libris explicauit, in quibus est liber de sua legatione ad Caium.

Appion Grammaticus, contra Philonem & Iudæos ad Caium mittitur. *Ioseph. lib. 18. Antiq.*

Contra Iudæos in omnibus urbibus seditio, sicque pœnas suis sceleribus dignas luere incipiunt.

Herodes Antipas ab Herode Agrippa accusatus apud Caium, quod amicitiam firmasset cum Parthis, Lugdunū in exilium cum Herodiade mittitur. Illic uterque miserabiliter & in summa egestate moritur, pœnas luens interfecti Ioannis Baptistæ, & irrisi Christi.

Tetrarchia Agrippæ datur. Iudæa, Samaria, & Cæsarea deinde adiaciuntur.

Cædes ingentes Iudæorum factæ Babyloni, &c. *Ios. cap. ultim.*

4134

Adminocius Bellini Bartauorum regis filius in deditio- nem acceptus. *Suet. Oros. lib. 7. cap. 5.*

Exacto septennio post mortem Christi, duodecim Apo- stoli ascenderunt Hierosolymam. *Clemens lib. 1. histor.*

Nam Iacobus Ioannis frater adhuc erat in viuis. Quippe non tertio anno à morte Christi occisus, sed ut mini- mum, decimo, sub Claudio aliqui rectè.

C HERODES Aristobuli F. cognominatus à Iosepho *li. 19. cap. ult.* Agrippa iam rex Iudææ à Caio factus, à Clau- dio rex Iudææ & Samariæ appellatur annis 3.

Hic S. Iacobum occidit, & D. Petrum in carcerem con- iecit Ita reges Iudæorum tertium. Nam postea sub Ro- manis iterum, sine Regibus.

Consumptus à vermibus, expirauit, aliquanto post in- terfectum Iacobum Ioannis fratrem, anno regni septimo, id est, Claudij Imper. tertio.

Post quam ab ipso quartam Tetrarchiam, i. Iudæam, obtinisset cui Romæ nauauerat operam, ut conse- queretur imperium. Regnum eius prouincia facta. *Cus- pini.*

Hierosolymis catenam auream, quam ei Caius dederat, suspendit. Inde theatrum more Romano construxit, & amphitheatrum & alia plurima monumenta.

Habuit fratrem Herodem regem Calchidis. Reliquit Agrippam filium annos 17. habentem, & tres filias, Bero- nicem, Mariam, & Drusillam.

Eius filius Agrippa iunior, rex primū Calchidis, deinde Thraconitidis, vsque ad quintum annum ab exci- dio Patri in integrum non successit, sed in Tetrarchia trans Iordanem. Vsque ad excidium perstitit in Roma- norum amicitia. Itaque in eius prouincia, bello Iudaico excedentes Christiani, tutè vixerunt. Paulum audiuit. *Act. 25.*

Christi 44. Petrus Romam primum venit, atque ibi se pontificem gessit.

Iudæa miserè à Magis & latronibus affligitur. *Ioseph. lib. 20. Ant. cap. 10. Tacit. lib. 12.*

Helena Adiabenorum regina & Izates rex pietate cla- ri. *Ioseph. lib. 20. cap. 2. 3. 5. Tacit. lib. 12.*

Goraze Parthus bellum gerit. *Tacit. ibid.*

Abbarus Arabum rex. *ibid.*

Bellum Britannicum, Britannia subacta. Orchades insu- læ imperio adiectæ.

4134

Petrus Romæ Euangelium prædicat à Claudij ann. 2. quo primum Romam venit ad Cathedram Apostolicam illic figendā, vbi sedes Idololatriæ erat præcipua, vsque ad

46

Ios. Ant
li. 19. c. 7

3
C MARSVS an. 3.

Eodem pontifice.

Claudio Casare.

Agrippa Herode Aristobu-
li filio Iudæorum rege.

46

annum 6. eiuldem. Tunc enim ad tempus discessit. Sicque illam tum præsens, tum absens, vt necessitas tulit, vsque ad vltimum Neronis, per annos 25. administravit. Hiero. addit ad expugnandum Simonem Magum eò venisse. d M 1 s s v s Iudæa procurator à Claudio post mortem Agrippæ regis. Ita Iudæa iterum sub Romanis, & Syria prouinciæ attributa.

Agrippa secundus, Herodes, id est, primi Agrippæ interfectoris D. Iacobi, frater Calcidicæ in monte Libano Rex creatus, inde potestate pontifices instituendi accepta, sub Claudio moritur.

Theudas Magus, qui se prophetam dicebat, viris quadringentis contra Romanos eductis, captus occiditur. *Act. 5. Ioseph. lib. 20. Ant. cap. 2.*

Hic enim eum locat, sub Cuspio Fado, qui non nisi adiit præturam post Passionis duodecimum. i. tertio Claudij exacto, vt ipse ait lib. 19. Ant. cap. vlr.

Quod si in Prætorum non fallitur, D. Lucas historiæ ordinem non est sequutus, sed per hystorologiam capite Actorum quinto narravit, quæ erant commemoranda post nonum, id est, post Pauli conuersionem.

Sed simplicius Iosephum fuisse hallucinatum, idque annis quinquaginta vt minimum, quemadmodum & quatuordecim in descriptione, quam collocat sub Archelao filio, quæ constituenda fuerat sub Herode patre, de quo supra.

Philo, secundò venit ad Claudium pro Iudæis. Tum Romæ locutus fertur cum Petro Apostolo, eiusque habuisse amicitias, ideòque Ecclesiam Marci discipuli Petri ornasse laudibus *Hieron. in Catalogo.*

Claudius Iudæos tumultuantes impulsore Christo. (id est, propter Christum) Roma expulit, *Sueto. in Claudio.* Vbi fortasse Iudæos Christianos vocat. Nam Pagani primos Christianos eo vocabant nomine, quòd ex Iudæa duxissent originem, libris Iudaicis. i. prophetis niteretur, Christus esset Iudæus, Apostoli. & c. vt Rutil. Gal. lib. 1. Itinerarij. *Tacit. lib. 21.*

Anno 16. post Christum crucifixum, cum antea dicemur discipuli, fratres, Galilei, Iessei Nazarei, *inera*, Therapeutæ, & à Paganis Iudæi, Christianorum nomen sumus Antiochiæ consequuti, *Suidas. Act. 11.*

Hoc anno mater Domini corpore in cælum assumitur. *Euseb. Chron. & c. circa 48.* scilicet ætatis, Passionis filij decimum quintum.

Fames totum orbem occupat, maximè Iudæam, quam Agabus prophetauerat. *Act. 11.*

Helena Adiabenorum regina veniens Hierosolymam, adorandi causa, multis pecuniis comparatum frumentum ex Ægypto, pauperioribus distribuit. Eius sepulchrum pro portis Hierusalem nobile construitur.

Simon Magus à Claudio honoratur statua propter Magiam. *Iren. lib. 1. cap. 19. Iustin. Martyr ad Antonium.*

e H i c erat frater Philonis Iudæi. *Ioseph. lib. 18. Ant. cap. 8. & 10.* procurator Iudææ à Claudio factus.

Inter consulares Vespasiani amicos statuam habuit, ex Iuuenale.

Herodes Calcidicæ rex moritur.

Inde Agrippa iunior primi Agrippæ filius Rex Calcidicæ à Claudio appellatur an. 8. imperij. Nam hic Agrippa fuit huius nominis tertius.

Inter Therasiam & Theram, orta est insula triginta duum stadiorum.

Anni
Christi.

46

Ioseph.
li. 20.
Ant. ca. 1

49

49

Ibid.

51

51

Anni
mundi

4134

4137

4139

4139

4

d C V S P I V S F a d u s
an. 3.

Eodem Pontifice.

*Agrippa Herode Iudæo-
rum Rege.*

Cassio Long. Pre sive Syria.

Claudio Casare.

5

e T I B E R I V S A L E -
X A N D E R A l a b a r c h a
an. 2.

*Isdem Sacerdotium & im-
perium administrantibus.*

Anni Christi	6	Anni mundi.	Magna Asia pars per Paulum ad Christum conuersa <i>Act.</i> 16. 17. 18.
51	f VENTIDIUS CV- MANVS an. 3.	4139	f FESTO Paschæ Hierosolymis orta est seditio inter pontifices & principes populi. Ad portarum limen popu- lo accurrente, triginta millia Iudæorum perierunt, inter quos Ionathas pontifex. <i>Ios. lib. 20. Ant. c. 4. & 2. de bell. c. 17.</i>
Ibid.	<i>Pontificibus Simone Boëthi filio, Jonatha Annæ filio, Matthia.</i>	4142	Cumanus exilio damnatur.
54	<i>Agrippa iuniore Iudæorum rege.</i>		Bellum Parthorum inter Gotarzin & Bardanen. Occiso Bardane, Gotarzin regnum obtinet. <i>Tacit. lib. 11.</i>
Ibid. c. 5. de quo A. G. 24	<i>Quadrato Syria præfecto.</i>		Iacobus frater Domini Liturgiam siue missam promul- gat, quæ Græce habetur. <i>In. 6. Synodo Constan. can. 32.</i> Unde ab Apostolis primus constitutus fuisse dicitur Episcopus & λειτουργός. <i>Egesippus apud Euseb. λειτουργός. i. factorum so-</i> <i>ennium administrator, officarius, missarius.</i> Hinc Missam Græci vocant λειτουργίαν.
	<i>Claudio Cesare.</i>		g A P P V hunc Paulus accusatus seipsum defendit. A- grippa tertio regnante, cum anno proximo 55. Verbo Dei in Asia, Macedonia. Græcia prædicato Hierosolymis à Iu- dæis fuisset captus & Fælici traditus, à quo per biennium in custodia habetur.
	7		Seditio inter Iudæos & Gentiles in Cæsarea Pale- stina.
57	g ANTONIVS FOE- lix an. 3.	4145	Vespasianus missus à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam trigentes & bis cum hoste confligit, viginti oppida cepit & Vectam insulam.
	<i>Pontifice Matthia, deinde Elineo.</i>		Ægyptius quidam impostor plurimos Iudæorum sedu- cens à Fælici perfide opprimitur. <i>Act. 21. Ios. lib. 20. c. 12.</i>
	<i>Agrippa iuniore Iudæorum rege.</i>		h Fælici à Iudæis accusato successit Festus, à Nerone missus.
	<i>Claudij Cesaris duodecimo.</i>		Is Paulum, cum Cæsarem appellasset, Romam postero die misit Iulio Centurioni traditum, vbi per biennium mansit, omnes, qui ad se adibant recipiens, regnum prædi- cans, & libere ac sine impedimento docens, <i>Act. vii.</i>
57 Lib. 20. Ant. c. 7. Act. 25. & 26. 60	8	4145	Ad festum visitandum Agrippa rex (Caldicæ. s.) venit. <i>Ibid.</i>
	h PORTIVS FESTVS missus à Nerone an. 3.	4148	Ananus Paulum pugnis percuti iussit. <i>Act. 25.</i>
	<i>Pontifice Iosepho Cama filio, deinde Anano Anna filio.</i>		Is erat Sadduceus, ut è Iosepho & Egesippo Nicepho- rus docet. <i>lib. 2. c. 38.</i>
	<i>Agrippa iuniore Iudæorum rege.</i>		Bellum Parthicum ob Armeniam. Corbulo Syriæ p o- cōsul Tyridatem Armeniæ regem fugat, Artaxata regni metropolim comburit. <i>Tacit.</i>
	<i>Pontifice Iosepho Cama filio, deinde Anano Anna filio.</i>		Aziazō Emeseorum rege mortuo frater successit, & mi- noris Armeniæ principatus Aristobulo Herodis Caldicæ- sis filio à Nerone conceditur. <i>Ios. cap. 11. libro 20.</i>
	9 ALBINVS an. 3.	4148	i F E S T I morte audita à Nerone missus. <i>Ios. 20. Ant. c. 8.</i>
	<i>Pontifice eodem & Iesu Gamalielis filio.</i>		Interim Anani pontificis iussu Iacobus frater Domini, de templo præcipitatur, ob cuius necem populus credidit consequutam fuisse Romanam calamitatem. <i>Ios. lib. 20. Ant. c. 8.</i>
60	9	4148	Rexit Hierosolymitanam Ecclesiam annis 30. usque ad Neronis septimum, qui septimus erat antequam Roma D. Petrus crucifigeretur.
Ibid. c. 8.	<i>Agrippa iuniore Iudæorum rege.</i>	4151	Itaque epistola Clementis ad Iacobum fratrem Domi- ni Hierosolymorum episcopum, non ad hunc scripta est qui & Apostolus fuit & Iacobus Alpha, sed ad successo- rem aliū, de quo in Liturgia Æthiopica, & apud Epipha- nium contra Anadicomaritas, & eundem Clementem in lib. Recognitionū, quibus locis celebratur mentio trium Iacoborum, quorum duo Apostoli, tertius simpliciter fra- ter Domini episcopus Hierosolymitanus appellatur.
63	<i>Nerone Cesare.</i>		In episcopatu successit Simon frater. <i>Egesippus.</i> Miserunt Iudæi nuntios Romam aduersus Paulum &

Agrippam regem. Paulus vincētus an. 2. Neronis, Marcellino & Aniola Cofs. *Cassiod.* Anno Neronis 4. Romam peruenit. Mansit autem biennio toto in ædibus à se conductis, & suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, prædicans regnum Dei nemine prohibente. *Act. ult.*

Circa autem finem biennij coram Nerone causam dixit, liberatus ex ore leonis. 2. *Tim. 4.*

Sequenti octennio ad ecclesias Syriæ, Asiæ & Macedoniae rediit *Phil. 1.* in Italia, Hispaniis, *Rom. 15.* Gallia, & aliis occidentis regionibus docuit. *Euseb. lib. 2. c. 22. Epiph. Hier.*

Postea cum secundo Romam rediisset, à Nerone capite truncatus est die 29. Iunij.

Ascenderat Hierosolymam post annos 17. à sua conuersione, qui erat Christi passus 18. Quo tempore concilium illud Hierosol. *Act. 15.* vulgo ponitur.

Paulus & Seneca amici se mutuis literis sæpius salutant, quarum meminit Hier. in catal. & Aug. epist. 53. & 54.

Accepta à Nerone facultate abeundi, quo veller, transiit in Hispaniam per Arelatem & Viennam vrbes Gallia in quibus Trophimum & Crescentem reliquit. *Epiph. hares. 51. Sophron.*

D. Lucas mandato Pauli primum prædicat in Gallia, deinde in Dalmatia, Italia, Macedonia. *Epiph. Ibid.*

Philippus Apostolus Gallis prædicauit Christum, & Gallias ad prædicandum accepit. *Freculphus in chronicis post Isidorum. cap. 75.*

Agrippa Cæsaream Philippi ampliorem reddens, Neroniam appellat. *Ios. lib. 20. Antiq. c. 16.*

K A Nerone missus Matthia Theophili filio pontifice, vel iuxta Hebræos, Anano, bellum contra Romanos Iudæi (Flori tyrannidem non ferentes) susceperunt, quod postea in eorum perniciem terminatum est, Phinæo pontifice, qui in chronicis Hebræorum Pherut filius Phenielis alienigena, & sorte factus pontifex dicitur, deposito Anano Annæ (qui Dominum damnauit) filio.

Florus præsentem Berenice regis Agrippæ sorore pro Tribunali die solenni principes Iudæorum flagris verberat, & crucibus suffigit, *Ioseph. lib. 2. de bello cap. 25.* Hinc rebellio, ad quam opprimendam Vespasianus destinatur.

Plena impostorum & Magorum omnia (pœna reiecti Christi) *Ioseph. lib. 20. Antiq. cap. 6.*

Plena prodigiorum omnia, octo præcipuè horrenda, futuram Iudæorum cladem portendunt. *Ioseph. Ioseph.*

Eleazar Anani filius rebellionis primus auctor. Simeon ben Giora Idumeos, Ioannes quidam zelatores ad urbem contra Romanos tuendam introducit. Duobus istis tyrannis omnia in hoc bello sunt gesta, qui & pœnas dederunt. Nam à Tito capti & in triumphum ducti, cæsi sunt duriter, & deinde crucifixi.

Anno Christi 65. prima per Imperatores Christianorum persecutio incepit, sæuiit vsq; ad Neronis mortem id est, Christi 69. per quatuor videlicet annos.

Trophimus Pauli discipulus, apud Arelatenses prædicat, de cuius fonte omnes Gallia riui acceperunt. Ireneus Lugduni, Crescens Viennæ, Visinus Biturigis, Paulus Narbonæ, Saturninus Tholose, Austremonius Aruernis, Mattialis Lemouicis, Burdegalensibus, Pictauis, Frono Petragoriis, Eutropius Xanctoniis, Gatianus Turonis, Iulianus Cœnomanis, Parisiis Dionysius, Senonis Saurianus & Potentianus, Beluaci Lucianus. Heduz Ando-

Anni christi

60

63

Ibid. c. 9.

66

66

Ioseph. lib. 20. Ant. c. 9.

68

Anni mundi

4148

4151

4159

10.

K GESSIVS FLORVS
ann. 3.

Matthia Theophili filio Pontifice, deinde Phinæo sive Phinele.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæsare, cuius duodecimo bellum Iudaicum cepit, Cæstio Syriæ præside.

Nero hinc imperat annos duos.

Anni christi.

66

Anni mundi

4154

chius Lingonis Benignus. Cæteræ nationes suos primos Apostolos designent. Mihi nostros Gallicos annotasse sat est. Alioqui non dubito, quin eodem hoc tempore ubique terrarum alij, apud alias gentes prædicationis munere fungerentur, quando intra viginti aut triginta annos à Domini morte, Euangelij doctrina ubique ferè audita, & recepta inuenitur. *Chrysoft. hom. 10. in Matth.*

Quod significat D. Paulus, dum Rom. 1. Romanorū fidem annunciari per totum orbem scribit. Roman. 1. iam vulgatum fuisse Euangelium ubique. Coloss. 1. Euangelium prædicatum esse apud omnem creaturam, quæ sub cælo est.

Tecla prima ex mulieribus virgo & martyr, apud Iconium Pauli discipula.

I PROCONSULARI imperio à Nerone (regni eius duodecimo) missus Vespasianus contra Iudæos, qui præsidis Festi Flori iniurias non ferentes rebellare cœperant, Galilæam totam, cuius dux erat Iosephus, partim vi, partim deditioe occupavit.

Mox transito Iordane, Gadaram primo impetu cepit, & aduersus eos, qui Gadatis fugerant, equitatum immittens tota regione trans Iordanem potitus est vsque ad Macherunta.

Alio deinde prælio Hiericuntem cœpit, & cœgit intra muros Hierosolymæ Iudæos. confugere. Deinde ad Hierosolymam excindendam Titum filium reliquit, *Sulpit. lib. 2.*

Titus autem, ubi pater per Alexandriam ad imperium capessendum profectus fuisset, anno post secundo (qui erat Domini 71. in Paschate, quo die Christum in crucem ante quadraginta propè annos egerant, urbem expugnauit, sexcentis hominum millibus gladio & fame contumptis, & centum aliis millibus publicè in mancipia vænundatis. *Ioseph. de bello Iudaico lib. 3. cap. 6. Tacitus & Sueton.* In sacerdotes præcipuè sæuit. Nam eos cum misericordiam peterent, iussit occidi, dicens, decere sacerdotes cum templo interire. *Ioseph. lib. 7. belli cap. 10.*

Rabbinos decem necauit, quos recolunt pro sanctis Martyribus R. Simeon ben Gamaliel. R. Ismaël ben Elifæi, R. Hanina ben Tedarion, R. Hufiphit, R. Eleazar ben Samaa, R. Iuda ben Dama, R. Isbak scribam, R. Iuda ben Hachinas, R. Iuda ben Baba. Decimum R. Akiba Barcozba armigerum extinxit Adrianus. *Hebr. in suo breuiario.*

Discipulos Sapientum, i. Scribas & Phariseos crudeliter occidit, *Kimhi in 2. Ioëlis.*

Inuito & renitente Tito templum à militibus incensum, ita vt ignis humana industria non potuerit extinguere. Die Augusti decimo, quo etiam à Babyloniorum rege olim fuerat concrematum. *Iosippon.*

Nam negat Titus se tanti operis templum incensurum, ne in Deos & muros inanimatos sæuire videretur. *Ioseph.*

Reliquos, qui duce Barcosba (is vnus fuit e quinque, qui se Iudæis Christum in lege promissum persuaserunt, magno ipsorum detrimento (arma cœperant, aggressos templum restaurare, Adrianus funditus perdidit. Barcozbam minime fuisse cæsum ab Adriano asserunt Hebræi, sed eius nepotem. Nam eum regnum reliquisse filio Romulo aiunt, quod ipse sub Domitiano vsurpauerat & contra Romanos defenderat. Et certè etiam Traianus bellum gessit contra Iudæos in Ægypto, qui opportunitate loci euertent templum, & sepulchrum Pompeij propè montem Cassium. *Appian. lib. 2. de bellis ciu. l. cap. 13.*

II

I VESPASIANVS
proconsul, qui postea adeptus est imperiū an. 3

4157

Phineo Pontifice.

Agrippa iuniore Iudeorum
rege.

Nerone Casare Ultimos
duos annos explente.

Ottone, Galba, Vitellio
annum vnum de imperio
contendentibus, & se mutuo
interficiantibus.

4157

69

Bar-cozba an.2.& semis regnum tenuit.ca. *Helec in Sa-
nedrim*, compellebat exquisitis suppliciis Christianos ne-
gare Iesum esse Christum, eumq; blasphemare. *Iust. Mar-
tyr. Apolog. 2.*

Ter templum restaurare conati sunt, sub Adriano, sub
Constan. magno, sub Iuliano Apostata, qui hostis Christi
etiam pecunias contulit, & artifices vndique euocavit
furens, vt Domini sententiam euerteret, qui non patitur
tēplum Salomonicum deinceps instaurari. Vnde vbi ape-
ruissent fundamenta & manum ēdificationi admouissent,
ignis ē fundamento emicans multos exussit. Sed & Im-
perator flammam cum plerisque aliis vix euasit. *Cantacu-
zenus Oratione secunda, contra Mahometem. Ammianus
Marcellinus, (Paganus alioqui) lib. 23. Ruffinus sub finem hi-
stor. 10. Chrysoptom. hom. 2. & 3. contra Iudeos. Ambros. epist. 29.
ad Theod.*

Illustribus his testimoniis docuit statum Iudaicum ad
nos minimē pertinere quia eum deleuit funditus, nec
vnquam instaurari passus est.

Quam sint à Deo alieni, etsi voce tacente, exitu con-
fitentur. Dispersi & palabundi vagantur, Soli & cœli sui
profugi, per hospitia aliena iactantur. *Cyp. de idolorum va-
nitate.*

Prouidens Deus infirmitati nostræ & volens multipli-
cari suam Ecclesiam, omnia illa subuertere fecit & penitus
tollit, vt sine vlla cunctatione illis cessantibus, hæc vera
esse, pro quibus in illis typus præcesserat, crederemus. Er-
rat prius Hierusalem vrbs magna, regalis, vbi in templum
Dei Christus venit: qui cœlestis Hierusalem cœpit aperi-
re mysteria, deleta est illa terrena, & in templo non re-
mansit lapis super lapidem. Erat prius pontifex sanguine
taurorum & hircorum purificans populum, sed ex quo ve-
rus apparuit pontifex, qui credentes suo purificaret san-
guine, nusquam est ille pontifex prior, nec vllus ei locus
relictus. Altare fuit prius & sacrificia celebrabantur, sed
vbi venit verus Agnus qui seipsum hostiam obtulit Deo.
cuncta illa velut in tempus posita cessauerunt. *Orig. hom. 10.
in Leuit.*

Titus Vespasianus multos Iudæos ad publicas operas ad
Neronem miserat, ita Titus 16. millia Romam ad patrem
misi in triumphum. *Ioseph. ben Gorion.*

Rab. Simeon Cabballicorum princeps, cuius Cabbala
legalium rerum arcana, spiritalium Allegoricamque intel-
ligentiam continens, Patrum tantum temporibus per Mi-
randulanum principem in lucem exiit.

Iosephus Galilææ præfectus tandem à Romanis capi-
tur. Hebræi eum vocant Ben Gorion. At ipse se dicit fi-
lium Matathiæ, & se distinguit à Iosepho filio Gorionis
lib. 2. de bello Iud.

Decepti sunt Iudæi post Iosippum Iosephi nomine. Itē
quod vterque esset sacerdos doctus, nobilis, &c. quod v-
terque idem de Antiquitatibus Iudaicis & de bello argu-
mentum tractarit, vnus tamen Hebraicè, alter Græcè.

Statuam auream inter Imp. Romæ est consequutus.
Suidas.

R. Iohanan ben Zacchai in principem à Tito relin-
quitur Iudæis post diruram Hierusalem in Iabna, Bither,
Osa & earum vinculis. *Iosippus.* Quinque insignes habuit
discipulos. R. Eliezer filium Hyrcani. R. Iosue filium Ha-
naniæ, R. Ioseph sacerdotem, R. Simeon ben Nathanael,
R. Eleazar ben Aruch. *Purke Aboth.*

Titus crudeliter etiam occidit eos, qui erant de regia

Anni
Christi

69

Anni
mundi.

4157

12

Titus Vespasiani
filius, annis duobus qui
annus erat secundus Im-
perij patris.

Pontifice nouissimo Phineo.

Agrippa rege.

71

4159

Anni
Christi

71

Vespasiano Cesare, cuius
secundo capta est Hierusa-
lem. Ita bellum Judaicum
quinque annis confectum est

Summa ab Arc'elao siue ab Herodis
Magni morte usque ad vrbis Hieru-
salem expugnationem 69. qui annus
erat à Christo nato 72. à passo 39. vel
40.

71

Anni
mundi.

4159

rodus familia, ob suspicionem affectati imperij Iuda, inter quos & Hebræi tradunt, Agrippam regem, qui alioqui prolixa oratione rebellionem dissuaserat cum filio suo Munabaz obruncatur, fuisse, sicque intra 100. annos omnes misere periisse, vt supra ex Iosepho retulimus. Notum Agrippam annis 5. post obiisse narrat, e Iosepho in sua vita.

Simeonem Gioræ filium, qui principatū tenebat, triūpho iugulandum cum aliis multis seruauit, Ioāne in perpetuos carceres damnato. *Ioseph. bellis lib. 7. cap. 46. & Xiphilinus in Vespasiano*, Nisi quod eum Barsoam nominat, sed mendosi pro Bar Gioræ.

Vbi aliqui Gioram appellatiōe accipiunt pro profelyto. Nam etiam profelythi siue Iudæis immixti alienigenæ Gioræ vocabantur. *ex Eus. lib. 1. hist. c. 7. & Iust. cum Triph. 717* Syriacæ *Theodo*, in *Exod. 9. 24.* Hebraicè *ג' gher.*

Vrbis captiuitatem auertit Christianorum Ecclesia illic congregata. Nam se Dei monitu Pallam vibem Agrippæ regis, qui pro Romanis stabat trans Iordanem, recepit. *Eges. lib. 5. cap. 2.*

Ex omnibus, quæ Romano imperio parēt, solam Hierusalem contigit ad summum infelicitatis gradum procedere. Hanc sub Sedechia rege, propter hærefes & peccata, Nabugdonozor penitus evertit, sed post 70. an. Cyrus restaurari iussit. Deinde sub Onia pontifice ab Epi phane capta est, templūque profanatum, at mox à Iuda Machabæo recepta. Orta dissentione inter Hyrcanum & Aristobulum ob summum principatum Pompeius Romano subegit imperio, &c. *Ioseph.*

Totus decor & fertilitas terræ sanctæ vnā cum temple & gente concidit. *Ios. de bello Iudaico.* Vnde Balsamum vini Iudææ concessum, ex Plinij lib. 12. c. 26. nec alibi vnquā visum, quam in Iericho, in Ægyptum translatum est. *Ios. ben Gorion. lib. 4. c. 22.* Vbi crescere dicitur rigatum fonte, qui virgini & filio eius scaturit, non aquæ alterius irrigatione, diligenti Ægyptiorum custodia. *Iouius.*

Vrbis capta & funditus deleta triennio post mortem Pauli, decennio post mortem Iacobi iusti.

In excidio vigeant R. Iohanan ben Zachia, de quo supra & eius discipulus R. Eliezer filius Hircani, qui librū Pirke scripsit de dispositione & affectionibus sphaerarum terræ, & omnium in Astronomia mirabilium. Eius discipulus R. Ismaël sacerdos magnus. R. Iosua, R. Gamaliel, & eius filius R. Simeon, qui fuit pater R. Iudæ Hakkados Cozri, & in tractatu Berochoth cap. vlt.

Post excidium R. Tarphon, R. Akiba. Hinc post Adrianum Imperatorem R. Meir, R. Ichuda, R. Iosé, R. Simeon ben Azai, R. Hanama. Sub Antonino. Ribbi. i. R. Hakkados, siue R. Iuda, R. Nathan, R. Iosua ben Gotha. Mox Tannaim auctores Misna, siue contextus Talmudici, deniq; Amoraim auctores Ghemara, siue Talmud.

Titus Septizonius, quod oppidum est Italiae, non Idumæus (vt Iudæi mentiuntur, quæ oracula Scripturæ contra Idumæos ad imperium Romanum torqueant) vastata tota Iudæa, & in miserandam speciem redacta, aliquos reliquit in Labna (oppido maritimo inter Iapho & Ascalonem (Bithet, Osa) propè Ascalonem) & eorum vinculis, præficitur eis R. Iohanan ben Zacchai, qui se Vespasiano patri dederat. *Iosippus*, Boniam sacerdotem fratrem Iosephi sacerdotis minorem omnibus Iudæis, qui relinquebantur Hierosolymis, præfecit, in Iosephi gratiam. *Ioseph Ben Gorion sub finem*

4159

belli Iudaici Iosephus tamen ipse scribit Titum omnia illic destruxisse, præter tres turres.

Vastata Hierusalem Romani Emaūtem ædificiis exornarunt, & ex euentu victoriæ Nicopolim nuncupauere *Tripert. hist. lib. 6. cap. 42. Plin. lib. 5.*

In earum vna, nempe Bither, Barcozbas sedem regni statuit Domitiano principe per 30. annos & sex menses, deinde filius eius & nepos sub Nerua, Traiano, Adriano, qui huic Tyrannidi finem impofuit. *Hist. Heb. de rebus Roman. & in tract. Sanedrin. cap. Col. Israt.*

Quid post Romæ exilium Iudæi egerint, Talmud, Ghemara Derasim, Gheonim, &c. vique se gesserint, ad annum vsque 1108. ab eodem excidio, quo Maïemonim scribebat R. Mose ben Maïemon, qui est Christi 1148. consule eius libri præfat. & Cabbalicam historiam R. Abraham Leuitis. Atque hæc quidem de veteri populo.

DE HIS QUÆ AD CHRISTVM SPECTANT

Externorum testimonia.

OSEPHVS lib. 18. Antiquitatum cap. 4. vbi Iesu veram doctrinam & resurrectionem confessus fuisset, inquit: Christus hic erat, &c.

Romani ex Sibyllinis oraculis sibi cauebant, ne quis suorum, regem Ægypti reduceret. Esse enim in fati, vt statim vniuersi monarcha nasceretur. Hoc oraculum attingit Cicero prima Epistolarum Familiarium ad Lentulum, qui id negotij petebat. Ac sanè vbi Ptolemæus à Gabinio reductus esset, rebus diu in Senatu agitatis Christus non ita multò post natus est. Vide finem libri secundi Oraculorum Sybillinorum, quæ Græcè extât.

Sibyllæ versus obseruamus aliquem appellandum esse Regem si salui esse velimus. Cicero secundo de Diuinatione, vbi & meminit Acrostichidis, quæ Regis illius nomen primis litteris versusum exprimebat. Locus autem est in 8. Oraculorum Sybillinorum, in quo Acrostichis est hæc *Ἰησοῦς Χριστός, Θεοῦ υἱός, σωτήρ, σωτὴρ, σωτὴρ*, Iesus Christus Dei Filius seruator, crux.

De hoc rege Sibyllinum librum vertisse Ciceronem narrat Constantinus Imperat. oratione ad Senatum.

Integra est Virgilij Eclog. 4. de Christo. vt à Cumæa Sibylla descriptus fuerat, cuius versibus consideratis, Secundianus Decij præfectus Verianus pictor, & Marcellinus orator Christiani effecti sunt. *Vincent. lib. 11. cap. 50.*

Fama erat esse in fati, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur, *Suetonius in Vespasiano ca. 4. Ioseph. lib. 6. de bello cap. 31.*

Herodes pueros in Syria, inter quos & filium suum necat. *Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 4.*

Maximus terræ memoria mortalium extitit motus, Tyberij Cæsaris principatu, duodecim vrbibus Asiæ vna nocte prostratis. *Plinius lib. 2. Natur. historiae capi 86.* Is est quem Matth. 28. Angelus die resurrectionis Christi excitat.

Ante euersum à Romanis templum, aperuerunt se sponte templi portæ, quæ vix à 30. hominibus aperiri poterant. *Talmudici Tract. Ioma, initio cap. 4. Kimhi in 11. Zacch.* Attingitur, quòd in passione Christi dicitur, apertum tem-

Anni
christi.

71

Anni
mundi

4159

VEASPASIANORVM CÆSARVM SÆCVLO.

71

4159

Anni
Christi

Anni
mundi

4159

71

VE SPASIANI PRINCIPATV.

plum, velum scissum, &c.

In insulis maris Mediterranei vox hæc, Imp. Tyberio, audita est: magnus Pan hodie mortuus est. *Plutarchus inter rationes libri, cur oracula defecerint.* Quod aliqui de Christo mortuo, alij de Satana per Christum occiso intelligunt.

Sic M. Seruilio C. Sexto Coss. (anno vno ante passum Dominum) funus Corui celebribus exequiis, nouo, & inusitato facinore à populo Rom. curatum. *Plin. lib. 10. c. 43.* significante Spiritu sancto, Coruum .i. atum illum Satanam mox extinctum iri Romæ, vbi præcipua eius erat sedes & garritus.

Concionantibus Apostolis idola obmutuisse docet *Theodor. lib. 10. Græc. affectio.*

Cessant oracula Delphis. *Iuuenal. Sat. 6.*

Sed siluit, postquam Reges timuere futura.

Et superos vetuere loqui. *Lucanus.*

Excelsere omnes adytis, arisq; relictis,

Dij quibus imperium hoc steterat.

Hodie profecto summa in mendicitate Delphicum oraculum. *Strabo lib. 9.*

Duas præcipuè causas affert Plutarchus libro de hac re edito. Vnam omnium rerum esse vicissitudinem. Dæmones ipsos siue deos oraculis præpositos senescere & mori, exhausta cœlestis spiritus vi. Alteram, abundare suam ætatem philosophis & sapientibus, quorum responsa defectum oraculorum supplerent. Sed vera causa est, quod Christus apparuit, vt dissoluat opera diaboli. *1. Ioã. 3. Zach. 13.* Quam reddidit etiam ipse Apollo Augusto Cæsari, *παις ἐβραϊος κέλεται με Θεός μακαρίας ἀνάξων, &c.* Me puer Hebræus cogit Deus atque Deum rex, &c. *Niceph. lib. 1. cap. 17. Suidas in Augusto.*

Augustus Sibyllinos libros habito delectu condidit duobus fornulis auratis, sub Palatini Apollinis basi, *Suetonius in Augusto caput. 31.* Non sine Dei Ecclesiæ suæ de Sibyllinis oraculis providentis numine, ea vt Constantinus postea publicaret. *Eusebius libro ultimo de vita Constant.* In diebus ipsius, fons olei largissimus de taberna meritoria Romæ per totum diem fluxit, *Orosius lib. 6. caput. 19.*

Cur verò profani tam pauca narrarint de Iudæis & Christianis docet Budæus sub finem lib. 4. de Assë.

Quæ libris tribus vltimis de Antiq. septem de bello, & in vita sua Iosephus, Philo Iudæus in Flaccum, de legatione, & alibi Græcè scripserunt, Ioseph, ben Gorion, Iosippus & Talmudici de excidio Hieros. Hebraicè singularem Dei iram in populum Iudæicum ostendunt, & Christi religionem mitè confirmant. Verbi gratia, qua mensura mensi sunt Christo, eadem est, eis repensum. In monte Oliueti Christum comprehenderant, in eodem primùm Titus cætra fixit, vt Hierusalem caperet. *Iosep. lib. 5. de bello cap. 8.* Secundo Paschate conclusi intra muros, *lib. 5. cap. 25. & 45.* Tertio in Cedron cæsi, *lib. 5. caput. 10.* Quarto à Simone ad Ioannem, vt à Caiapha ad Pilatum, qui Hyerosolymis tyrannidem occupauerant, remittebantur, torquebantur, &c. *Ibidem cap. 27.* Quinto pro tribunali cæsi, clauis à milicibus ira & odio abductis, & in ludibrium crucifigebantur. *lib. 5. c. 28.* Erant autem (inquit) infiniti, cum 500. aut etiam plures singulis diebus caperentur. Aded vt ob multitudinē locus nō sufficeret crucibus, & cruce corporibus. Quo supplicij genere affici cœperant sub Floro prætore ante

4159

71

7. annos. Nam Iudæorum nobiles ante eius tribunal vitgis cæsi, deinde crucifixi, *lib. 2. de bello cap. 25.*

Sexto, vt Christum gentibus tradiderunt, extra urbem traxerunt cū probro, vt crucifigeretur, &c. ita è patriis locis eiekti, toto orbe signum diuini in se iudicij circumferunt, instar Cain vagi, profugi, exules, vbique, præter quàm apud se, consistentes, gentibus venundati, sine Regibus sacerdotibus, sacrificiis, &c. *isdem libris.*

Septimò Alexandria & aliis locis, & eadem multò plura passi sunt, vix dum septimo anno à Christi morte exacto, *Philo in Flaccum prætorem Egypti.*

Carabæ Iudæi infani, in loco superiore, vt spectari posset ab omnibus, capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori stercem, manui pro sceptro frustum arundinis. Sic ornatum regis insignibus & in regem transformatum, more histrionico, adolescentes perticas in humeris gestantes pro satellitio stipabant. Tum alij salutatum accedebant magna voce, Regem Iudæorum salutantes, Syra voce Mari, alij sibi iura reddi petebant, alij eum consulebant de republica. *Et paulo post,* Iudæi in Alexandria sub Caio, prætore hoc Flacco tractati, vt etiam qui dolerent ipsorum vicem confestim pœnas darent, arreptique flagris cædebantur, & post omnia tormenta, quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. *Et post,* Flaccus è Senatu nostro quem Augustus nobis instituerat, 38. comprehensos in suis priuatis ædibus, confestim vinciri iussit, traductos egregia pompa per medium forum, senes reductis in terga manibus, induxit in theatrum, statuosque coram inimicis nudos flagellauit, vt concisi verberibus, aliquot mox, vt inde sunt elati, exhalarint animam, reliqui deplorata salute, cum diuturno morbo confictati sint.

Et post, Mos est in neminem damnatum animaduertere, donec solennes celebritates, natalitiaque Augustorum festa prætereant. At iste (Flaccus per eos ipsos dies iniustis pœnis affligebat homines innoxios. An non poterat postea, si voluisset, easdem ab illis exigere? poterat o Philo, sed vos nolulistis deferre Christi crucem, donec Pascha celebritas præteriret. Sed procurabat, vrgebatque negotium, vt turbis aduersariorum gratificaretur, cum debuisset habere temporis rationem atque reuerentiam, & differre mulctationem in aliud. *Et post,* Manè vsque ad horam tertiam, quartamue Iudæi flagellabantur, suspendebantur, rotis alligabantur, damnabantur per mediam orchestram, ducebantur ad supplicium.

An non sic illa impia vox, Sanguis eius sit super nos & super filios nostros, incipiebat vobis redire per iugulum. Sed multò plures querimonia apud Talmudicos & Rabbinos, qui istis vigeant temporibus.

CHRISTI numen ne quidem

Ethnicis fuit ignotum, qui eius cultores sunt persecuti. Tyberius cum referre voluit inter Deos, *Tertul. in Apol. Orig. lib. 2. contra Celsum. Euseb. lib. 2. hist. cap. 2.*

Traianus temperauit persecutionem à Plinio 2. monitus. *Ipsè lib. 10. epist. Plinij.*

Adrianus pro Christianis rescriptum misit ad Minutium Fundanum Procons. *Iust. Martyr. 2. Apol. Niceph. lib. 3. cap. 27. Hierosolymam habitandam eis dedit, eiektis Iudæis, Euseb. lib. 4. cap. 5. Dion Casius in Adr.*

Antn. Pius pro iisdem literas dedit ad Asiæ populos, in quibus ipsos fatetur colere Deum immortalem. *Ibid. Iustinus.* Et alias in quibus legionem Christianam vocabat *κατανοβόλον*, fulminis iactatricem, &c. *Ibid. Christianis æquus. Xiphilinus in epitome Dionys.*

Marcus Ant. neminem, quod Christianus esset in ius vocari voluit, vt ex ipsius rescriptis constat.

Alexander Mammeæ Christi imaginem in suo larario habuit, eique vt Deo templum consecrare statuit, & Vlpiani eiusdemque farinæ Iurisconsultorum furores contra eius cultores cohibuit. *Lamprius.*

Galienus claro Dei iudicio de patre Valeriano à Sapore capto territus pacem eis dedit, & publico edicto persecutionem amouit. *Euseb. lib. 7. cap. 20.*

Aurelianus fulmine subito territus persecutionem non est executus. *Vopiscus, Eutrop.*

Maximinus Galerius pro Christianis edictum tulit, *Ruffinus.* Licinius Iridem. *idem.* Iulianus Apostata incerto ictu ad mortem sauciatus, virtutem Christi confessus est, Galilææ vicisti. *In hist. Eccles.*

Maxentius persecutionem prohibuit. *Optat. lib. 1.*

Reges Persarum etiam pro Christianis multa edicta tulerunt.

Mahometes in suo Alcorano, Turcæ, Saraceni, Tartari magnificè de Christo sentiunt & prædicant. *Ex ipsorum libris, & nostrorum peregrinationibus.*

HAC SEXTA

ÆTATE,

Quæ incipit anno mundi 3568. Monarchia fuit per ordinem penes Chaldaeos, Perlas & Græcos.

Ecclesia captiua & multa patiente floret mundus.

Dilacerato Assyriorum Imperio & ad ignem compulso Sardanapalo apud

a MEDOS.

BABYLONIOS.

3464

b *Arbaëtus, qui & Arbaces, an. 28.*

a *Merodac qui & Balam, an. 52.*

c *Diocles, vel Deioeces, an. 53.*

Ezechia & Manasse Iuda Reg.

d *Phraortes, an. 22.*

b *Ben Merodac an. 45.*

e *Ciaxares, an. 40. qui videtur dici Arphaxat. Iudith. 1.*

Manasse, Amō Iofia, Ioachaz, Ioakim, per ordinem Iudæorum regibus.

3564

MEDORVM regnum post destructam Sardanapali monarchiam vsque ad Cyrum Persam, semper perpetuis Regibus administratum est *Diod. Siculus lib. 3. ex Ctesia. Gnidio.*

b ARBACES siue Arbaëtus corruptè pro Arphaxat, quod nomen ad posteros transit, vt Cæsaris apud Romanos, vnde *Iudith. 1.* Arphaxat rex Medorum à Nabugd. victus, videtur esse Ciaxares.

Post Arbacem, quidam interponunt Sofarimum, Medidū & Cardiceam, & non Reges sed præfectos Medorum appellant, vt Herodot. Eorum autem res gestas breuiter à Ctetia narrat *Diod. lib. 3.*

c DEIOECES, qui & Ciaxares, primus se Regem appellauit, *Herod.* Ad eum fugientes Scythæ, deinde ad Haliattem Lydorum regem, causa fuerunt belli grauiissimi. *Ibid. lib. 1.* Ab eo vsque ad captiuitatem Astyagis Medicam historiam describit *Herodot. lib. 1.*

Horum temporum meminit Iosephus contra Appionem.

Ecbatanam condidit. *Herod. lib. 1.*

Hoc tribuitur Arphaxat. i. Ciaxari, *Iudith. 1.*

d PHRAORTES cum omnibus suis copiis ab Assyrijs, id est, Babylonijs cæsus est. *Herod. lib. 1.*

Persas suo imperio subiecit. Deinde Asiam. *Ibid.*

Obsidens Niniuem moritur. *Ibidem.*

e Hic bellum gessit contra Haliattem regem Lydorum, Nabugdonozore occupato contra Moabitas, Ammonitas, Arabas & Syros.

Lydos vicit, & Asiam trans fluiuium Halim subdidit. *Herod. lib. 1.*

Scythas, qui ipso deuicto 28. an. Asiam tenebant, & placati à Psammético rege Ægypti, Ægypto abstinerant, astu trucidauit. Niniuem cepit du-

*Anni
vrbis con-
dite.*

*Anni
mundi*

HOC rerum successu deinceps Dei iudicio regna mundi præcipua extiterunt.

ASSYRII subegere cæteros populos, & transtulere Israël.

BABYLONII & CHALDÆI deleuere Assyrios, subegere Ægyptum, & Syriam, & transtulere Iudæos.

MEDI & PERSÆ deleuere Babylonios.

MACEDONES & GRÆCI Persas & Medos.

ROMANI, Macedonas & Græcos.

BARBARI, Romanos & ex eorum imperio multa regna condiderunt, præsertim Turcæ.

Hic Danielis est ordo & summa.

Triginta reges à Nino ad Sardanapalum. *Diodor. Siculus.* Imò triginta sex, spatio mille ducentorum quadraginta annorum, *Eusebius in Chron.* Iam docui hanc monarchiam ante Nabonazarem, siue Phul, valde esse suspectam ac Græcos antiquitatis ignoracionem fabulis compensasse.

Vti populus Dei captiuitate atterebatur, ita à contrario populus Satanæ rebus prosperis crescebat. Nam Babyloniorum & Græcorum, qui maximi idololatriæ fuerunt auctores, res incipiebant clarescere.

Paulò ante captiuitatem Archilocus Iambicorum versuum inuentor, quibus Lycambem ad restim compulit, Phocylides, Epimenides Cretensis, qui 57. an. dormiisse traditur, & ignoto Deo altate construxit Athenis, poetæ. Therpander musicus, qui cytharæ septem chordas addidit, qua ædita carmina primus etiam composuit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Inchoante captiuitate, Symonides Lyricus artis memoriæ inuentor, qui & octauam chordam cytharæ adiecit, vt nonam postea Timotheus. *Ibid.* *Plin. Stesichorus poeta Sicu-*

lus , Alceus primus tragicus, Sappho musa Græcis decima. Lesbia , quæ Elegias , Iambos, Monodias, lyricorû carminum libros nouem , epigrammata scripsit , & prima plectrum excogitauit.

a **MERODAC** Baladan cum 12. ann. in Babylone regnasset, magnam Assyriorum potentiam ad Chaldæos transfudit, post regnauit annis 40. Ab eo Babylonia dicitur Merodac. *Ierem. 1. & 50.*

Eo amico vsus est Ezechias, quare ab ipso accepit munera & fœdus cum eo iunxit, quod Solem decem lineis retro egisset. *Esa. 39. 4. Reg. 21.* huius miraculi meminit Herod. *lib. 2.*

Merdocêpadus Ptolomæo, vt Nabugdonozor Nabopolassar, centum viginti quinque annis post Nabonazarem (id est, Salmanazarê vel potius Phul) *lib. 5. Almagesti cap. 14.*

b **VIDETUR** etiam dictus Berodac, & rex Assyriorum, 4. *Reg. 21.* Atque is esse, qui Menassem regem captiuum cepit, deinde restituit. *Ibid.* confirmata amicitia & societate, quam cum ipsius Patre Merodac Ezechias inierat.

Pro eo Iosias rex Iudæ pugnavit contra Neco regem Aegypti, & in prælio cecidit.

Inter hunc & sequentem aliqui interponunt, vt Metasthenes, Nabugdonozorem primû Magni Nabugdonozoris Patrem, contra quem ascenderit Pharaon Neco, 4. *Reg. 23.*

Quem Nabulazar à Beroso, apud Iosephum contra Appionem vocatum aiunt, qui septimo Iosia regnum inierit.

c **EIVS** octauo cœpit sexta ætas, id est, annus mundi 3568. proindeque prima è quatuor Danielis monarchia.

Init enim regnû quarto anno Ioachim regis Iudæ. Victo Necoone Aegypti Rege, Ioachim Regem tributarium fecit. Iterum urbem ingressus ipsum cepit & interfecit.

Græci huius temporis historiam, quantumuis recentem, nondum nouerant. Quare Berosus Chaldæus (vt Iosephus narrat libr. 1. contra Appionem) arguit Græcos scriptores, quod de Assyriaca monarchia multa fabulati sint, seorsum Babylonis structuram, & ea, quæ posteris sunt admirati, Babylonica ædificia ad Semiramidem retulerint, cum, vt è Chaldæorum non ita vetustis monumentis docet, ad Nabugdonozorem sint referenda. Et vt de condita Babylone mentiti sunt, ita & de ea victa quando vado Euphratis sicat

*Anni
urbis con-
dita.*

c Nabugdonozor an. 45.

Ioachim, Iechonias, Sedechias per ordinem Iudeorum Regibus.

Euilmerodac an. 23.

d Baltazar an. 10.

Summa 173.

f Astiages Cyri auus maternus an. 35.

g Darius filius Assueri de semine Medorum.

Summa 178.

Cyrus qui utriusque imperium coniunxit, victis Chaldæis.

*Anni
mundi*

3464

centis annis post Ionam Prophetam, *Ibid.* & *Euseb.* quam postea recuperavit Nabugdonozor isto victo. *Iudith. 1.*

Nitocris secunda femina quæ Assyriorum (id est, Babyloniæ) imperium administravit, quinto post Semiramidem sæculo, Euphratem in varios meandros deduxit, aduersus Medorum incurSIONES, qui Nitocris euerterant. Ponte mirabili utramque urbem iunxit, cum antea limbis transiretur. *Herodot. lib. 4.*

f **ASTYAGES** sororius Croesi Lydorum regis, & auus Cyri maternus, qui & Cyrum infantem exposuit, Harpago filium proposuit edendum, &c. *Herodot. lib. 1. Inst. 1.*

Appositus est ad Patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum eius, *Dan. 13.*

g **HVNC** Darium Medorum regem putant esse Cyaxarem Astyagis hæredem, cuius filiam Cyrus uxorem habuerit, *Ex Xenophonte.*

Hunc verò Astyagem esse, qui Assuerus dicitur *Dan. 9.* Hydaspes à Profanis, vt quidem cenfeo.

Baltazarem regem Babyloniæ deleuit, & regnum eorum sibi asciuit. Quot annos tenuerit non constat inter scriptores, qui minimum vno anno, qui plurimum, vt Sulpicius, octodecim.

Sed probabilior ex Daniele deducta Hebræorum sententia, vt anno vno, vel ad summum duobus.

Victo Baltazare adiunxit regno Medorum regna Babyloniæ & Assyriæ, quæ tria regna postea suo Persico adiunxit Cyrus.

Labinitus vltimus Babyl. rex (Baltazarem scriptura nominat) Nitocris filius à Cyro interfecit. *Herod. lib. 1.*

3564

tis siccato immisiss militibus captam ferunt. (Vnde & ista aliter narrat Daniel oculatus testis.)

Babylon Chaldaicarum gentium caput, diu summam claritatem obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæque Babylonia est appellata. Sexaginta millia passuum muris amplexa, ducenos pedes altis, quinquagenos latis. In singulos pedes ternis digitis, mensura ampliore, quàm nostra, interfluo Euphrate, mirabili opere utroque. *Plin. lib. 6. cap. 26.*

d A N T E Balthazarem quidam post Comestorem in historia Scholastica & Metasthenē duos eius fratres locant, Regassar annis 3. Labassardac nouem.

Sed hoc non patitur temporum analogia, neque Scripturæ veritas, tam apud Heremiam, quàm Daniele.

Iosephus quidem contra Appionem Neregalassar nominat, fratrem vxoris Euitnerodac, eique 4. annos regni tribuit. Verum illi fortasse currunt cum annis Balthazaris tutorio veluti nomine.

Altero modo per Monarchiarum seriem, huius sextæ ætatis summam membratim probemus atque ostendamus.

a Monarchia Chaldaeorum pertinuit ab Oriente extremo ad Gades, indeque Gallias, Iosephus; quæ aurea Dan. 2. Huius meminerunt Berosus apud Ioseph. & Alex. Polyhist. apud Eus. lib. 5. præp. cap. ult.

Incepit ann. mundi 3560. octo annis scilicet ante quintam ætatem expletam.

b NABUGDONOSOR filius Merodac annos 45.

Nechaone Ægyptiorum rege & per ordinem Spammo, ann. 6. Ophre, ann. 35. Amasi, ann. 44.

Anni mundi

3560

IN DANIELE Monarchiæ ita sunt ordine positæ, vt non melius in tabula pingi possint. Quare Porphyrius eum assererat vixisse sub Romana tempora, teste Hier. in Daniele.

Sub his Ecclesia fuit semper deteriore conditione donec Christus adfuit, qui suo fœlici aduentu sub suis pedibus eas contriuit, orbemque conuertit. *Dan. 2.*

Chaldaeorum Monarchia 78. annos continuauit. Tres tantum habuit reges. *Ierem. 27.* Incepit octo annis ante captiuitatem Babylonicam: nam primus Nabugdonozor incidit in finē tertij Ioachim. *Dan. 1.* hoc est fuit quartus Ioachim. *Ier. 25.*

Assyriorum à Iosepho appellatur, quoniam Babylonij ad se Niniuitarum potentiam rapuerant & Babylon Assyriæ erat pars.

b NABUGDONOSOR Astyagis Medorum Regis anno nono Iudæos captiuos abduxit, *Ioseph contra Appionem.* Cyaxaris potius dicerem. Nam circa idem tempus vterque regnum cepit. Fortitudine & magnitudine Herculem superauit, Heroicisque virtutibus. *Metasthenes, Philostratus,* vsque ad columnas Herculis exercitum admouit. *Strabo lib. 15.*

E regno ob insaniam pulsus, cum feris ann. 7. in agro egit: postea ad se reuersus, Deumque agnoscens, in regnū reducitur. *Dan. 4.* Mutauit mentem, non formam corporis. *Hier. illic.* vt Lycanthropi, qui sibi videntur lupi, proindeque conantur lupinos mores & gestus exprimere, contra tamen *Iosephus.*

Ad hanc rabiem perductum ob captam Hierosolymanam & vexatos Iudæos tetulit Methasthenes ex Alpheo.

Tempus, quo statuam sibi posuit, videtur conferendum in extrema eius tempora, post Iudæam, Ægyptum, Syriam, & alias Prouincias subiectas. Nam Daniel c. 3. viros appellat Ananiam, Azariam, Misacem, quos primum pueros dixerat, vt intelligeremus hoc facinus fero admodum, id est, illis iam ætate prouectis contigisse.

Post hæc eius insania & sanitas, c. 4.

Ani
77bis con-
dita.

181

Iere. 52.

236

3605

Sub eo contigerunt, quæ tractantur Daniel. 1.2.3.4.13. & 14.

Primo regni anno Niniuem subuertit, & Assyriorum imperio, qui mille trecentis ferè annis Regnum amplissimum in Asia possederant (Hieron. in 7. Esaiæ) potitur, Ioachimque regem Iuda tributarium reddit. *Rabbi Sadarias in 1. Danielis è maiorum traditione.* Pharaonem Necaonem eodem percudit. *Jerem. 46.*

Anno videlicet quarto Ioakim, qui eius erat primus *Jerem. 25.* venit ad Euphratem bellum illaturus Necaoni Regi Ægypti, cui parebat tota Syria, illicque Necaonem sibi occurrentem vicit. Hinc traiecto plenè Euphrate (*Jerem. 46.*) omnia subegit vsque ad Peluuium, præter Iudæam Ægypto alioquì tributariam (*4. Reg. 23.*)

Inde exercitu in Iudæos reducto Ioakim Regem cepit, eumque Babylonem adductum coëgit sibi tributum dare. Quod & per tres annos ab eo in regnum dimisso exegit, donec denegantem tandem cepit atque occisum abiecit. *4. Reg. 23. Jerem. 22. & 36.*

Duodecimo pugnavit contra Arphaxat Regem Medorum, Egbatanz miro opere conditorem, & vicit in campo magno Ragau circa Euphratem & Tigrim. *Iudub. 1.* vbi vocatur rex Assyriorum, ob Niniuem subactam & Medis exemptam.

Hic Arphaxat videtur fuisse Astyages. Nam Arphaxat erat cognomentum regum illorum, post sublatum Sardapalum.

Anno 13. misit Holofernem contra Cilices, Syros, Iudæos & cætera regna Occidentis vsque in Æthiopiam. *Iud. 2.* qui à Niniue exiens debellavit omnia inter Ciliciã & Iaphet, in deditionem accipiens vtramque Syriam, Mesopotamiam, Lybiam (Lydiam fortasse legendum) Ciliciã *cap. 3.* donec ei Iudith caput præscinderet, *cap. 13.* Decimus autem tertius Nabugdonozor erat sextus Sedechiæ, qui fretus amicitia Ægyptiorum & aliorum rebellione, meditabatur libertatem & defectionem. Eliachim tunc inter summos Sacerdotes, *cap. 4.* alius ab eo, quem pontificatu functum constat post captiuitatem, *Nehem. 12.* Nam ille Nehemianus Eliasib, iste Eliachim nominabatur, & alio nomine, *cap. 5.* Ioachim, ne mendum putetur. Nam qui Eliachim nominabantur, solebant etiam dici Ioachim, & contra, vt rex Ioachim, vt pater Virginis, qui proinde Eli dicitur, *Luc. 3.* per apocopen.

Propter hanc Holofernis cladem, contra Sedechiam, cuius nutu facta videbatur, celerius mouit Nabugdonozor præmisso in Holofernem locum Nabuzardan.

Decimo nono anno, urbem iam tertio rebellantem expugnat, filios Sedechiæ regis, necat. Sedechiam excæcat, & Babylonem in perpetuum carcerem trahit. Principes Iuda excruciatos interficit. Tribus integris diebus diripiendam Hierosolyma militibus tradit, solo deinde æquat. Mare, bases, columnas & cætera templi instrumenta in sua Idolia transfert. Templum incendit, ita habitatoribus terram sanctam orbat, vt 52. annis nullus per eam transierit. *R. Iose.* (nisi vt per desertum) Iosedech Seraia pontificis à se interfecti filium in exilium ducit. *Kimbi in 21. Ezech.*

Eos qui fuerant in Iudæa relictæ, quoniam per fraudem Chaldæorum præsidia occiderant. Nabuzardan præfectus copiarum anno 23. ad septingentos quadraginta quinque Babylonem transtulit, *Jerem. 52.* Quæ postrema fuit populi Iudaici manus eo abducta.

Anni
urbis con-
ditæ.

181

Anni
mundi

3560

Ciaxare siue Arphaxat
Medorum, deinde Astyage
an. 35.

Ioakim, Iechonia in vincu-
lis, & Sedechia Iudæorum.

Seraia, deinde Iosedec pon-
tificibus.

Ieremia, Baruc, Daniele,
Ezechiele prophetantibus.

Seruo Tullio Romanorum
sexto rege, deinde Tarquinio
Superbo, an. 25.

236

3605

Anni
vrbs con-
dita.

181

*Ardi Lydorum Rege sexto,
& per ordinē Sedactē, an. 15.
Haliatte, ann. 49.*

*Macedonum Philippo rege
sexto, & per ord. Europo, an.
26. Alceta, ann. 29.*

*Lacedæmoniorum Eurycra-
tide, ann. 35. Mox Leonte,
ann. 36.*

*Batto primo Cyrenarum re-
ge, ann. 40. deinde Arcefilao,
ann. 16.*

Anni
mundi

3560

Ita propter perfidiam Sedechiæ in Nabugdonozorem, qua fretus Ægyptij regis auxilio defecerat, vrbs vltimū captā, & templum incensum, & vltima captiuitas inducitur. *Jerem. 34. & 52. Ezech. 18. 3. Ezra 1.*

Sicque effossis oculis Babylonem Sedechias translatus est, vt Ezechiel pra significauerat, cap. 12. Adducam eum in Babylonem & ipsam non videbit, & ibi morietur. Cui nec contradixit. Ieremias cap. 34. inquit. Et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt. Nam de rege, non vrbe loquebatur.

Eodem anno 23. Tyrum & reliquas regiones maritimas subigit.

Regnum Ægyptiorum, quod multis sæculis Pharaones potentissimum obtinuerant prorsus cœpit, imperij ann. 24. quinque aut sex annis post Sedechiam expugnatum. *Ioseph. lib. 10. vel anno imperij 27. R. Selomo. in 44. Jerem. & Seder Olam cap. 26. pugnae locus Magdal. Herodot. lib. 2. Jerem. 44.*

Quod multo probabilius est, Quoniam Ezechiele teste cap. 29. anno captiuitatis vigesimo septimo Syriam & Ægyptum subegit, etsi Theodoritus in Daniele, id in decimum octauum eius coniciat.

Ea clade ita accisi sunt Ægyptij, vt deinceps nullū regem ex sua gente habuerint, sed nec ditionem in reliquas gentes tenuerint ante Ptolomæos. Nā Amasis, qui Ophre lucessit, erat Nabugdonozoris seruus.

Hinc primum Monarchiæ titulum consequutus est. Nam etsi iam à priscis seculis, nempe à Nimrod conditore, Imperium Babylonicum in orbe viguit; tamen quia cum Assyrio, cuius fundator Assur, & Ægyptio, quod crexit Osiris Pharaonum primus, Abrahæ temporibus, æquo Marte Orientem & Lybiam per vices possidebat, non prius Monarchiæ nomen receptum est, quàm hæc simul fuere addita. Tum enim primo præstantior & maior *οικουμένη* pars vni patere didicit.

Aliam rationem assignat, Suidas in voce *Ασσυρί* ex comparatione Græcorum principatum. Athenienses enim (inquit) solius regionis maritimæ dominatum tenuerunt annis duodeseptuaginta, Lacedæmonij triginta. Thebani, &c.

Babylonem ad eam magnitudinem perduxit, vt eius muti fuerint relati inter 7. orbis miracula. *Beros. apud Iosephum*, quale significatur Dan. 4.

Eius primus, fuit quartus regni Ioakim filij Iosia. *Jerem. 25.*

Id est, octauus ante transmigrationem Babylonis, Regnauit, an. 45. Qui numerus facile è sacris colligitur. Nam anno quarto Ioakim regnum eius occæpit. *Jerem. 25. & 46.*

Post annos octo abduxit Iechoniam. Anno autem trigesimo septimo transmigrationis Iechoniæ, subleuauit Euilmerodac (filius & successor) Rex Babylonis, anno, quo regnare cœpit, caput Iechoniæ de carcere. *4. Reg. 25.*

Ergo ante abductionem Iechoniæ regnauerat annos octo, post vsque ad Euilmerodac filium 37. Summa 45.

Nabuzardan cum libris legis multos alios sacros combussit, vt tria millia paraboliarum Salomonis, quinque millia Canticorum, Physiologiam eiusdem, &c.

In terra pauperes & rusticos duntaxat reliquit, deuitatis vrribus & ciuibus in captiuitatem exactis.

3605

236

Ieremiam hostili misericordia carcere exemit. *Ierem. 39.* quem vinxerat Sedechias, cap. 37. 38. 39. &c.

Quod addunt aliqui legem à Babyloniis incensam & deinde ab Ezra restitutam: non est ita accipiendum, quasi omnia legis exempla sint exusta, & deinceps vsque ad Ezram Iudæi vixerint sine sacro codice. Nam hoc fieri non potuit, nedum factum est. Iudæi enim iam antea erant dispersi cum suis codicibus per totum Orientem & Septentrionem à temporibus Assyriacis, vbi & legitima sua seruabant, vt è Tobia libro liquet, nec omnes erant sub iure & imperio eiusdem. Præterea libri tanti momenti non solent ita extinguere à Tyrannis, quin alicubi permaneant, maxime quando de religione agitur.

Ergo primo impetu Chaldæi omnia confuentes, etiam absumperunt libros sacros, Hierosolymis scilicet inuentos, qui erant correctissimi & emendatissimi, atque in publico Gazophylacio & sacra bibliotheca asseruabantur, iuxta quorum regulam, vel ex memoria, vel diuino potius afflatu, cæteros minus correctos postea emendauit Ezras, aut etiam Synodus illa magna, cuius scriba fuit Ezras.

Quo die Nabugdonozor ingressus est templum, eo die natus Darius, à quo pœnam tanto dignam crimine susciperet. Euertit enim Darius ipsius imperium anno 62. ætatis. *Seder Olam, c. 31. è Dan. 5.*

Mathematica & Philosophia in Chaldæa florent. *Dan. 1.*

Ieremias in Iudæa vaticinationis munere functus annos 41. à 19. Iosæ vsque ad Sedechiæ vndecimum, trahitur à suis in Ægyptum iram Nabugdonozoris fugientibus. Ibi antequam lapidaretur, philosophiæ incunabula posuit secretiore sapientia Hierophantas imbuens, cuius fama excitati Græci peregrinationes, vel potius navigationes multas in Ægyptum susceperunt, & philosophiam ad se post 70. ferme annos deriuarunt.

Qui historiam Iudith non ad hæc tempora Nabugd. sed Cambisis, vel Assueri, vel Artaxerxis 3. ponunt, sub nomine Nabugdonozoris, primo doceant reges Persarum Nabugdonozoris vocabulo fuisse vsquam cognominatos. Deinde frigida nituntur coniectura, quod Achior cap. 5. narrans Holoferni flagella & exilia, quæ Deus Israëlitis inflixerat, eos deinde in propria, quasi postliminio reuertisse tradit: hoc enim male interpretantur de exilio Babylónico, & reductione per Cyrum. Nam non diceret, *Plurimi eorum captiui abducti sunt in terram suam, nunc autem reuersi sunt, &c.* sed, omnes. Omnes enim Iudæos in exilium traxerat Nabugd. Relinquamus ergo scripturam in sua simplicitate, vt fuerit idem Nabugdonozor, qui misit Holofernem in Samariam & Iudæam anno regni 13. & qui reliquias Iudæorum anno 19. Babylonem transtulit. Quod autem dicitur illic de dispersione, pertinet ad Salmanazarem & Senacherib, sub quibus dispersi sunt Iudæi, ita vt Hierusalem, siue filia Sion relicta, esset, sicut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario. *Esa. 1.*

Donec eo cæso se in sua certatim reciperent. Præterea nihil prohibuit Iudæos primis Nabugdonozoris victoriis dispersos, vbi intellexissent Sedechiam regnare, ad sua reuertisse. Sed nec necesse est Achior alienigenam, nondumque religionis initiatum, res Iudæorum perfecte te-

Anni
vrbis con-
dita.

181

Ab hac Monarchia sic constituta aliquando annos numerat Daniel. Somnium enim, quod 2. cap. explicatur, non accidit secundo regni Nabugd. cum Daniel eius sit interpres, qui iam triennio, postquam venerat Babylonem, cum socijs relatus fuerat in numerum sapientum regionum ca. 1. erat ergo secundus à constituta Babylonica monarchia.

236

Anni
vrbis con-
ditæ.

181

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDEORVM REGIS SÆCVLO.

Anni
mundi

3560

nuisse, aut fideliter recitasse.

Non officit etiam, quod sub finem libri scribitur, *In omni spatio vite eius non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem eius annis multis.* Nam *annis multis* dictum est pro *diebus multis*: Sed & Scriptura sic aliquando loquitur de annis quatuor aut quinque, ut sæpius in libris Regum. Simile supra pag. 87. e 2. & 3. cap. *Iudicum auulimus.* Quæ qui non deprehenderunt Tragicomædiam esse dixerunt de historia Ester.

Liber Iudith à Ioachim sacerdote conscriptus, *Philo.* Quare rectè libro Ester ab Ecclesia præponitur. Nam eum temporis ordine antecedit.

Est sacer & canonicus. Nam eum Nicena Synodus in numero sacrarum Scripturarum computauit. *Hieron. in prologo, ubi & sermone Chaldeo conscriptum asserit.* & Epistola ad Saluinam. Hilarius Prolog. in Psalmos. Similiter Carthaginensis 3. Synodus, cui Augustinus interfuit. Augustinus ipse multis locis, Innocentius I. eodem tempore, mox Gelasius cum 70. Episcopis, concilium Florentinum, &c.

Quare eum citant tanquam Scripturam canonicam Origenes in caput vltim. libri Iudicum, Chrysostom. homil. 10. de variis locis Matth. Ambros. libro 3. Offic. capite. 3. epistol. 83. de Virg. libro 2. De Institution. Virgi. capite secundo, & lib. de Viduis eum non exigua sui parte exponit. Cyrillus libro 7. in Ioannem capit. 20. Fulgentius epist. 2. de statu viduarum. Bellator presbyter, Isidorus Hispalensis & Rabanus, qui in illum sunt commentati.

Draco leges Athenis scribit sanguine sub finem Tarquinij Prisci Rom. regis quinti, post reges Athenis exauctoratos & institutam nouam Reipub. formam Olymp. 39. Huius legibus antiquatis, præter eas, quæ morte plectebant, mitiora iura paulò post Solon 10. tabulis comprehendit.

Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor, qui primus profaicam orationem condidit tempore Cyri regis. *Plin. lib. 7. cap. 56.* primus apud Græcos dixit animos hominum immortales, & de diis scripsit *Cic. 2. Tusc.* Ex Arcanis Phœnicum, (id est Hebræorum) libris philosophiam & Theologiam ad eos deduxit, septem sapientum temporibus sub quinquagesimam Olympiadem. *Suidas.*

Solon & Pisistratus Seruio Tullio Romæ regnante vixerunt. *Cicero in Bruto.*

Solon Areopagitas constituit. *Idem Offic. 1.*

Ante Solonis æratem de nullo, ut deserto, memoria proditum est. *Cic. in Bruto,* Vnde ab eo suum illustrium virorum Chronicon orditur *Gellius libro. 17. cap. 21.*

Decem tabulas eburneas, ad imitationem duarum Hebraicarum Atheniensibus dedit. Peregrinatus est in Ægyptum, Cyprum, Lydiam ad Cræsum. Ei sacerdos Ægyptius dixit Græcos semper esse pueros ob ignorationem rerum antiquitus gestarum. *Plato in Critia.*

Septem ergo sapientum, & Cyri tempore velut Orientis apud Græcos philosophiæ incunabula fuerunt. *Budæus lib. 4. de Assæ.* Aut sub Cyri tempus.

Septem sapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander, Cleobulus, Bias, Pittacus, cuius auditor fuit Pherecydes Cyrus Pythagoræ præceptor.

3605

136

Periander Corinthius sapientes epulo excipit.

Pisistratus sublatis annuis magistratibus tyrannidem Athenis occupat. Pulsus in Italiam fugit.

Primus libros Athenis disciplinarum liberalium publicè legendos posuit, *Gellius lib. 6. cap. vi.*

Eius iussu Aristarchus Homeri rapsodiam recensuit, & in 24. partes pro numero elementorum distribuit.

Haliattes Lydorum rex septem sapientum ætate cum Milesiis bellum gerit. *Herod. lib. 1.*

Tunc Cyrenarum regnum per Battum incipit, vide sup. pag. 149. in annos circiter ducentos.

Epimenides diutissimè vixit, nempe vsque ad Solonem.

Thales Mileti Philosophiæ Ionicæ primus auctor, sapiens, Physicus, & Astrologus, Græcis Geometriam & Astrologiam ex Ægypto primus tradit, *Laërtius*, Aliqui sub Anco Martio. Nam diutissimè vixit, ad 58. vsque Olympiadem.

Primus in Græcia æquinoctia & solstitia obseruauit. Primus solis eclipsim prædixit. Audis, quoad pueri fuerint Græci, qui tamdiu ignorabant, quod omnibus erat perspectum.

Alcmæon Perinthis filius Crotoniates medicus, qui de rerum natura primus scripsit.

Anaximander Milesius Thaletis successor, qui horologium, Gnomonem, sphaeram reperit. *Plin. lib. 7. cap. 56. & obliquitatem Zodiaci. lib. 2. cap. 8.* Et maris & terræ circuitum. *Laërtius.*

Pythagoras Pherecydis Syri discipulus alterius philosophiæ Italicæ auctor, in illa Italiæ ora, quæ olim magna Græcia. Nam vetustissimæ philosophiæ fuerunt Ionica & Italica, reliquæ recentiores.

In Ægyptum nauigauit, vt eius sapientiam disceret, & pro sua apud Græcos venditaret. Arithmetica & Geometriam præcipuè excoluit, & Matheses solas appellauit, ex Anatolio. Peregrinatus est in Persidem, atque Magos conuenit. *Cicer. 5. Tuscul.* Potuit ergo incidere in Danielem, cuius fama ea tempestate celebris.

Eius tempore Arcades per longos & breues calamos cantum excogitauerunt. *Laërtius.*

Musiciæ principia primus ad artem reduxit. Pondera & mensuras inuenit. Italis apud Crotonem leges dedit.

Anaxagoras alter Pherecydis Syri discipulus vbi suam in Ægyptum peregrinationem confecisset, eorumque mysteria hausisset, libro quodam, quem Socrates citat apud Platonem, Physiologiam ita tractauit, vt à Deo inciperet, & in Deum desineret. Quem quia sub Mentis vocabulo in nobilioribus naturæ effectibus, vt res instituentem & moderantem semper considerare iubebat, Mens cognominatus est. Hanc regulam ferè Plato in Timæo tenuit, &c.

Anacreon poeta regis Sycioniorum Polycratis familiaris, poto in signis.

Phalaris, sub quo Perillus proprio inuento perit. *Suid.*

Primus fuit post Theseum Tyrannus Agrigenti. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Bellouasus post Ambigatum Gallorum rex.

Arion musicus à Delphino è mari in Tenarum portum deferrur incolumis.

Anni
urbis con-
dita.

181

236

Anni
mundi

3560

NABVDONAZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO.

3605

Ani
vrbis con-
dita.

181

236

Iere. 52

259

C EVILMERODAC,
ann.23.

*Rege Iechomia, deinde Sala-
thiele duce.*

Iosedec pontifice.

*Prophetis Daniele & Eze-
chiele.*

Ani
mundi

3605

3628

Inuenit Dithyramborum cantum. *Herod. lib. 1.*
Isthmia & Pythia primum aguntur in Græcia.
Apryis (Ephre Iere. 44.) vltimus Pharao à nemine deo-
rum vel hominum sibi regnum posse eripi dictitabat. At
paulo pòst ab Amasi præfecto strangulatus est, regnum-
que Nabugdonozori traditum. *Herod.*

Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hierosolymis fu-
gerunt.

Adrican Pœnorum rex se suosque Apryc dedit, quod
à Græcis, qui magna multitudine in Cyreneam concesser-
ant, nimis fatigaretur. *Herod. lib. 4.*

Apryis in Cyreneos ducit exercitum, sed funditur.
Ibidem.

Arcefilaus Batti f. secundus Cyrenarum rex Apryin vi-
cit. *Herod. lib. 4.*

Huius fratres in aliam Lybiæ partem concesserunt,
& Barcam oppidum, in quo regnarent, condiderunt.
Ibid.

Medi duce Artabano siue Astibara contra Scythas, qui
iam 28. an. regnabant in Asia.

Pisistratus secundo fugatus cessit in Eretriam, vnde
anno pòst vndecimo reuersus est, Conno Athenis Archō-
te, regnavit an. 28. senio confectus.

C IECHONIAM è carcere liberauit: eique regium ho-
norem & victum attribuit, anno transmigrationis ipsius
trigesimo septimo, 4. *Reg. 25. Ierem. ult.*

Sedechia in vinculis statim post Nabugdonozoris obi-
tum mortuo. *Kimbi in 34. Ierem. e Talmud.*

Inter Euilmerodac & Baltazarem duos reges, vt solet
fieri in ciuilibus motibus, & dum imperiorum perniciēs
imminet, locat Berosus apud Iosephum contra Appio.
Nempe (inquit) Nitiglistoroor occiso Euilmerodacho
vxoꝝis suæ fratre fit rex Babylonix ann. 4. Hinc filius eius
Labossardac mens. 9. Denique Nebrindus an. 17. de quo
Alexand. Polyhist. & Alphæus apud Euf. præp. libr. 9.
cap. 4. Quem Iosephus Balthazarem fuisse narrat libr. 10.
cap. 23.

Quia autem, vt supra probatum est, Nabugdonozor
imperauit annis 45. quorum octo primi non pertinent ad
Babylonicam transmigrationem 70. annorum, eius po-
steris duntaxat relinquuntur triginta tres. Nam trigesimo
septimo transmigrationis Euilmerodac regnare cœpit.
4. *Reg. 25.* Hos autem sic ferè partiuntur Hebræi, vt 23.
Euilmerodaco attribuant, reliquos decem Balthazari Ba-
bylonicorum regum vltimo.

Mortuo enim Nabugdonozore non modo non creuit
Monarchia, sed & minui valde cœpit, vt Heroum filij so-
lent esse inertes.

Vnde multi motus in Asia, & regnorum varia nomina
Lydorum, Medorum, Persarum, Tyriorum, &c.

Sub eo finit Romanorum regnum post urbem condi-
tam, ann. 244. Quare sequentur Coss. & tribuni militum.
Liiii.

Annum vnum detrahunt Ruffus, Eutropius, Iordanes
Solinus. Hinc ab expulsis regibus ad Hirtium & Pansam
nouissimos Consules, ann. 467. Summa 710.

Qui nec hoc satis cōstitutum. Nam in annis vrbis nu-
merandis & digerendis apud antiquos maxima dissentio,
vt & Cicero in Bruto tradit.

Vnde Messala Coruinus de progenie Augusti Coss. à Iu-
nio Bruto & Publicola in Pansam & Hirtium per annos
444. Nam sub Coss. tamdiu Roma fuit, nisi quòd annis

49. Consules defuerunt sub Decēviris anno vr̄bis conditæ trecentesimo quarto, duobus, sub tribunis militum annis quadraginta, septuagesimo nono post exactos reges. Nō tamen continenter. Nam consules interdum intercalati sunt ab anno v. 322. vsque ad 399. Sub Dictatoribus annis tribus. Sine Magistratibus annis quatuor, vr̄bis scilicet trecentesimo septuagesimo nono. Hos omnes reperias à septimo Euilmerodac ad ipsum Augustum.

Coss. omnia iura omniāque regum insignia habuerunt, id modo cautum est, vt alter alteri per singulos menses fasces ac secures concederet, ne si ambo fasces haberent, duplicatus terror, duōque reges pro vno accepti esse viderentur. *Onuph. de Roma. Princip.*

Tarquinio Superbo nondum eiecto libri tres in sacrum conditi Sibyllini appellati sunt. Ad eos quasi ad oraculum quindecim viri adeunt, cum Dij immortales publicè consulendi sunt. *Gellius libro primo c. 19.*

L. Iunio Bruto in bello cæso suffectus est Spurius Lucretius, & huic P. Valerius Publicola. Sic alteri Consuli L. Tarquinio Collatino M. Horatius Puluillus successit.

Scythæ vsque ad Palestinam latrocinando penetrant. Ostia ciuitas ad Tyberim & Sinope conduntur.

Galli pulsis Thuscis vtramque Padī ripam occupant.

Sibylla Cumana, quæ & Amalthea & Deiphobe.

Danius regnum in Oceano Septentrionali auspicatur, si credendum Germanis de more mentientibus, cui Humblus & Lutherus filij deinde succedunt.

Dipoënus & Scylles primi scalpendo marimare clarent in Sicyonia.

Zeno Eleates Dialecticè & Dialogorum inuentor.

Pythagoram vidit. Prometheo tamen dialecticè inuentionem tribuit Plato.

Hipparcus Pisistrati filius, Hippia Tyranni frater Athenis occiditur, & sic Respub. liberatur. *Gell. lib. 17. c. vlt.*

Astyages Medus Lydicum bellum conficit anno 604. post captum Ilium. *Soli cap. 20.*

Amasis rex Ægypti, *Herod. Diod.* Hinc fortasse Plinius vocat Semneferteum, quo regnante ait Pythagoram in Ægypto fuisse. *lib. 36. c. 9.*

Iromus cœpit regnare in Phœnicia 14. annis ante Cyrum. regnavit autem annis 20. *Ioseph. contra Appionem.* Iam ergo monarchia Babylonis dissipabatur.

ROMÆ, capitolium perfectum. Bellum Sabinum. Pestis grassatio. Sabini victi pacem rogant. Dictatura primum instituta.

Coniuratio de reducendo Tarquinio detecta. Ædes Saturno dedicata. Saturnalibus institutis. Virginius Tricostus ad Regillum Latinos paulò ante vicerat.

Tribus 31. instituta Tarquinio Cumis moriente. Secesio populi in sacrum montem.

Tarquinus Superbus sub finem Monarchiæ Chaldæorum, vt antea indicatum est, Tusculi moritur post 13. annum exilij anno vr̄bis 257. Augustin. paulò post, sub Dario scilicet & Cyro Persarum regibus *lib. 18. Ciuit. c. 26.*

Tribus annis post Tribunitia potestas instituitur, qui annus primus videtur esse Baltazaris.

Anno ab vr̄be condita 500. eius ditio vix 14. milliaria, id est, 7. leucas Gallicas patebat. E tam tenui initio crescer quidem, sed post Alexandrum Macedonem, id est, ab hinc annos 250. siue post annum vr̄bis 500.

d Sv hoc impletum est illud Ierem. 50. Ecce ego visi-

Anni
vr̄bis con
dita.

243

Tarquinio Superbo ultimo Romanorum Rege an. 25. deinde Coss. per annos 79. vsque ad Tribunos militum.

Ægyptiorum Ophre siue Aphrye, deinde Amasi an. 44.

Halyatte Lydorum.

Alceta rege 8. Macedonum, deinde Amynta an. 50.

Leonte Lacedemoniorum, deinde Anaxandride an. 45.

Arcesilao Cyrenarum rege secundo, deinde Batto. 2.

Romæ coss.

244 L. Iunio Bruto, L. Tarquinio Collatino.

245 P. Valerio Publicola, L. Lucretio Tricipitino.

246 P. Valerio Publicola. M. Horatio Pulullo.

247 Sp. Largio Ruffo, T. Herminio Aquilino.

248 M. Valerio Voleso, P. Posthumio Tuberte.

249 P. Valerio Publicola, T. Lucretio Tricipitino.

250 P. Posthumio Tuberto, Agrippa Menenio Lanato.

251 Sp. Cassio Viscellino, Opitro Virginito Tricosto.

252 Posthumio Cominio Arunco, T. Largio Flavio.

253 S. Sulpitio Camerario, M. Manlio Tullio Longo.

254 P. Veturio Gemino, T. Ebutio Helua.

255 T. Largio Flavio 2. Qu. Cœlio Siculo.

256 A. Sempronio Atratino M. Minutio Augurino.

257 A. Posthumio Regillensi, T. Virginito Tricosto.

258 Appio Claudio Sabino, P. Serulio Prisco.

259 A. Virginito Cœlimontano. T. Veturio Gemino.

260 Sp. Cassio Viscellino 2. Posthumio Cominio Arunco 11.

261 T. Gegano Macerino. P. Minutio Augurino.

Anni
vrbis con-
dita.

3

d BALTAZAR AN. IO.

Anni
mundi

4638

Hunc Darius & Cyrus vi-
no somnoque sepulcrum oppres-
serunt, Monarchiamque ad
suos transtulerunt. Quod fu-
turum multo ante denuntia-
rat Esaias cap. 13. 21. 47. Ie-
rem. cap. 50. & pluribus aliis
locis, P. Salmographus, &c.

Iosedec pontifice.

Salathiele duce Iudæorum.

Daniële & Ezechiële vati-
bus.

Amasi Ægyptiorum Pha-
raone.

Haliatte Lydorum rege octa-
uo, denique Cræso an. 14.

Amynta nono rege Macedo-
num.

Lacedæmoniorum Anaxand.
deinde Cleomene. an. 25.

Batto 2. Cyrenarum rege,
tertio, deinde Arcesilao 2.

Summa 78.

Coss. Romæ.

- 262 A. Sempronio Atriatino 2. M. Mi-
nucio Augurino 2.
- 263 Qu. Sulpicio Camerino, Sp. Largo
Ruffo 2.
- 264 C. Iulio, P. Pinario Ruffo.
- 265 Sp. Nansio Rutilio, Sext. Furio Phi-
lone.
- 266 C. Aquilio Tusco, T. Sicionio Sabino.
Proculo Verginio Rutilio, Sp. Cassio
Viscelino 3.
- 267 Q. Fabio Vibulano, Ser. Cornelio
Maluginensi.
- 269 L. Æmilio Mamerco. Cæso Fabio
Vibulano.
- 270 M. Fabio Vibulano, Ser. Valerio
Poitio.
- 271 Qu. Fab. Vibulano 2. C. Iulio Tullo
C. F.

3638

tabo regem Babylonis & terram eius, sicut visitaui regem
Assur, & reducami Israel ad habitaculum suum.

Salathiel filius Iechonix tertio anno Baltazaris Baby-
lone mortuus est, stetitque post eum Zorobabel filius qui
primo anno Cyri perrexit cum exulibus Hierosolymam,
& restaurato templo Babylonem rediit, vbi & mortuus
est, Seder Olam.

Iosephus quinque reges Babylonis post Nabugd. facit,
sed repugnat Ieremias cap. 27.

Hebræi tantum tribuunt huic Monarchix 70. annos
quoniam Baltazarem tertio regni anno captum & extin-
ctum putant.

Conueniunt in reliquis. Nam Nabugdonozori quoq;
annos 45. attribuunt, Euilmerodac 23. In Seder. cap. 28.

Baltazarem Labinitum Labiniti & Nitocris f. à Cyro
interfectum videtur appellare Herod. lib. 1.

Quem quidem à Cræso adiutum, quod Gobrix filium
occidisset, & in multos alios crudelitatem exercuisset,
Cyrus Babylone obsedit & cepit. Ibid. Herod.

Eius primo Daniëli capite 7. visio obiecta est de 4. be-
stiis, leona alata, vrsus, pardo, & quarta bestia cornua decem
habente, qua sequentium sæculorum monarchicum ordi-
nem reuelauit.

Tertio altera de Ariete duorum cornuum & hirco v-
nius, deinde quatuor, qui deuicit arietem, id est, rege
Persarum, & Alexandro Macedo. cap. octauo. Tertia de
pernicie regis, id est, imperij, Babylonica cap. 5.

Adhuc erat in viuis Pythagoras. Nam venit in Italiam
regnante Tarquinio Superbo, 200. annis post Numam
Pontipilum, sic. 2. de Orat. se philosophum appellauit, vt se-
ptem sapientum, quorum erat æqualis gloriosam inscrip-
tionem illuderet, Idem.

A Daniële Dei notitia tincti sunt quinque Monar-
chæ, Nabugdonozor, Euilmerodach, Baltazar, Darius, Me-
dus & Cyrus Persa.

Amasis penultimus Ægyptiorum rex, ad quem venit
Solon qui adhuc viuebat, Græcos amauit, & Naucratem
urbem eis habitandam dedit.

E Cyrene Græcam Batti regis filiam, iuxta alios Ar-
cesilai, vxorem duxit. Primus cepit Cyprum & tributa-
riam reddidit. Policratis familiaris. Herod. lib. 2.

ROMÆ Coriolanus exilio damnatus, Prodigia multa
visa audita. Lex Agraria.

Æmilius Æquos & Volscos vincit.

Oppia Vestalis ob incestum viua defoditur.

NON omnino fictum est, quod antiqui de Assyriorum regno memorarunt, quando ei proximè Persicum successisse ferūt. Primum quoniam Nabugdonozor à quo prima Scripturæ Monarchia incipit, vetus Assyriorum imperium subdens, Assyriorum potius rex appellatus est, quàm Babyloniorum, vel Chaldæorum, propter veterem imperij sedem, quòdque Assyrij regem duntaxat mutasse, non regnum perdidisse viderentur. Quare quem Prophetæ Babylonis regem vocant, liber Iudith, Herodotus, Ctesias, Iosephus ipse Assyriorum appellant.

Deinde Babylon imperij noui sedes pars erat Assyriæ, ex Plinij libro sexto, cap. 26. Strabo, libro decimo sexto. Hinc Herodotus, Cyrus Assyriis bellum intulit. Assyriæ autem cum alia multa sunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis est Babylon, vbi post euersam Ninum erat regia.

Denique quia primariam Assyriorum urbem, id est, Ninum siue Niniuem occupabant.

In ordine Regum Persarum exteri scriptores à sacris variant. Cyrum enim præponunt Dario, tanquam socerum genero, cum contra Darius vel socer fuerit Cyri, vt Hebræi arbitrantur, vel auunculus, vt Lyranus in 5. caput Danielis & Zonaras annotant. Vnde & apud Danielelem Darius nominatur ante Cyrum.

Quòd autem hic fuerit Darius, quem nostri vocant filium Hydaspis, Daniel verò Assueri ex genere Medorum, ex eo liquere puto, quòd elementa Hebraica monstrant Assuerum tertium post Regem esse, quem Græci appellant Xersem, qui apud vtrosque fuit è primis Persarum regibus, vt Iustin. lib. 2. fidem facit, qui que contra Græciâ innumerabilem duxit exercitum. & ea per quinquenium gessit, quæ Græcorum narrant historiæ.

Succendit enim Athenas sub principe Mardonio, & bellum iniiit apud Thermophylas, & apud Salaminam nauale certamen, quando Themistocles ad Persas fugit, & Sophocles atque Euripides clari habebantur.

Nec assentiri possum Lyrano & cæteris, quibus Assuerus est Darius Hydaspis filius, quoniam qui Assuero successit, est Darius Longimanus, cuius præcessorem fuisse Xersem cuncti fatentur. Deinde, quis horum sex diceretur Xerxes, cuius bellum in Græcos apud vniuersos tantopere decantatum est? Cætera infra in Assuero notabimus.

DARIUS Medus interfecit Balthazarem regem Chaldæum, & successit in regnum annos natus 62. *Daniel 5.*

Babylon à Medis & Persis capta est, cum Balthazar magna securitate agitaret conuiuium. *Xenophon. lib. 7. de Institutione.*

Denique hunc Darium cepisse Babel opera Zopyri, etiam aiunt externi scriptores, vt perspicias hunc esse filium Hydaspis, quantumuis Cyro præponatur.

Historiæ, quæ epugnationem Babylonis vni Cyro tribuunt, fallunt. Nam ex Scriptura apparet, in euertenda Babylone Medos fuisse principes, qui Persas socios & adiutores ascuerint. *Es. 13. Jerem. 50. Daniel. 5.*

Vnde res constituuntur de sententia Darij Medi, & super regnum Satrapæ centum viginti præficiuntur, &

Anni
urbis con-
dita.

272

Anni
mundi

I

a *Monarchia secunda, id est, Persarum, patuit ab India vsque in Æthiopiam per centum 27. prouincias. Esther 1. quæ Argentea. Dan. 2.*

Incipit an. mundi 3638.

2

b **DARIUS** filius Hydaspis siue Assueri de genere Medorum, *Daniel 9.* Medus, socer Cyri, an. 2.

Dan. 6.

Iesu filio Iosedec pontifice.

274

*Anni
urbis con-
dita.* Amasi Ægyptiorum Pha-
raone.

*Anni
mundi*

3638

Lydorum Cræso.

Amynta nono Macedo-
num rege.

Lacedæmoniorum Cleo-
mene.

Syracusanorum Cleandro
Patareo regni conditore
an.7.

Arcefilao secundo, deinde
Batto tertio Cyrenarum re-
ge quinto.

Romæ Coff.

272 Casone Fabio Vibulano 2. Spu. Furio
Medullino.

273 M. Fabio Vibulano 2. Gn. Man-
lio Cincinnato.

274 Casone Fabio Vibulano 3. T. Virginio
Rutilio.

3640

super eos principes tres, ex quibus Daniel vnus erat, vt
Satrapæ redderent illis rationem, & Rex non sustineret
molestiam. *Dan. 6.* Quare & hoc regnum in Græca histo-
ria & Medicum & Persicum nominatur.

Eius primo absoluti sunt septuaginta anni captiuitatis
Babylonicæ à Ieremia 25 & 26. cap. prædicti *Dan. 9.*
Quamuis Rabbini tam veteres, quàm recentiores pu-
tent illum septuagesimum annum incidisse in secundum
Darij Longimani, magna impudentia affirmantes Da-
nielem in tua supputatione fuisse lapsum. *Abben Ezra in
9. Dan.*

Esse autem videtur hic Darius, qui ducibus Dari &
Arbazo Medis (Medus enim Medos exercitibus præfi-
ciebat, contra eos, qui Darium Persam faciunt) Asiam,
Macedoniàmque aggressus est, & Iones superauit: fuga-
tus interim à Miltiade Atheniensi in Marathoniis cam-
pis, vnde Græci scriptores bellum apud Marathonem
gestum Medicum dicunt. Quod gessisse videtur, Cyro a-
libi res gerente. Ita vt quidem Darius plusquam 2. an.
regnauerit, sed eius alij 20. aut circiter, Cyro attribuantur,
quod cum eo concurrerint. Nam Hebræi Dario Cyrum
dunraxat annis tribus faciunt superstitem, & Thucydides
inter Marathoniâ pugnâ & transitum Xerxis in Græ-
ciam annos tantum decem constituit.

Græciam primus tentauit. bellum describit *Herod.
lib. 6.*

Bellum infœliciter aduersus Scythas suscepit, cui ex-
peditioni etiam Miltiades interfuit.

Eius primo reuelatio facta Danieli de septuaginta
Hebdomadibus, id est, annis 490. post quorum lxxa-
gesimam nonam occidendus erat Christus, & pactum
confirmaturus *cap. 9.* item liberatio e lacu leonum
cap. 6.

Circa ducentessimum sexagesimum annum ab vrbis
condita victi ab Atheniensibus Persæ pugna Maratho-
niâ duce Miltiade & comite Themistocle. *Gell. lib. 17. cap.
vlt. Macerino & Augurino Coff. Sulpitius.* Annis 20. post
eiectum Pisistrati filium Hippiam, & decem ante Xerxis
expeditionem Salaminiam *Herod. lib. 6. Gellius ibid. Urbis
annus non quadrat.*

Commanus post Senanum Segoregiorum Gallie
rex.

Marmore sculpendo primi omnium inclaruerunt Dip-
pænus & Scillis in Græca insula geniti, Medis imperan-
tibus, priusquam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc
est, Olympiade circiter 50. *Plin. lib. 36. cap. 4.*

Cræsus barbarorum siue Asianorum primus Græcos,
Iones, Æoles, Doreas Asiæ tributarios, Lacedæmonios
amicos fecit. Exceptis Cilicibus & Lycis, omnes eis Ha-
lim fluuium, Medos à Lydia separantem, & ab Arme-
niæ monte in Ciliciam labentem subiecit, videlicet Ly-
dos, Phrygas, Mariandinos, Mesios, Chalibes, Paphlago-
nes, Thraces, Ethinos, Bythinios, Cares, Iones, Doreas,
Æoles & Pamphylios. *Herod. lib. 1.* quo victo cessere Cy-
ro omnia.

In urbem Sardes è Græcia doctos omnes traxit. *Ibid.*

Solon ad eum & ad Amasim regem Ægypti peregrina-
tur. *Ibid.*

Lydi in Hetturiam veniunt, ibique sedes perpetuas
statuunt.

Fabius vicit Veientes & Hettuscos. Triumphum ta-
men agere recusauit propter cæsum Romanorum

numerum.

CYRVS Astyagis Regis Medorum nepos ex filia, de quo pag. 125. secundum Græcos Astyagem regno expulit, secundum Hebræos eius regnum hæreditate est sine vi consecutus, vt innuit Daniel cap. 13. *Et rex Astyages appositus est ad Patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum eius.* Sed id non proximè, verum post Darium Astyagis hæredem, de quo ead. pag. 125. Quo prætermisso Daniel ad Cyrum transfiliit, quoniam agebat de captiuitate Babylonica, à qua significabat se populūque suum liberatum iri per Cyrum, ac Deum iam parturire Israëlitis sub Nabugdozore liberatorem.

Eius tertio Danieli factæ sunt reuelationes capitum 10. 11. & 12. Res autem capitum 13. & 14. sub Nabugdozore. Nam errat Sulpitius, qui Daniele m Babylonem virtutem suam ostendisse dicat coram Cyro sacerdotibus Beli falsi conuictis, cum Beli simulachrum cibus vesci affererent. Daniel enim sub Cyro erat senex, atque cap. 13. dicitur fuisse iuuenis. Deinde Cyrus non colebat Deos Babyloniorum, sed Persarum. Denique non in Babylonia commorabatur, sed in Perside.

Publicè edictis dat potestatem Iudæis redeundi & cætera perficiendi, quæ describuntur primis capitibus Ezræ.

Restituisse templum Hierosolymitanum etiam scripto prodidit Alex. Polyhistor, & Hecatæus Abderitanus apud Iosephum *lib. 8. cap. 4.*

Persico regno adiunxit Babylonicum, quia mortuo Dario socero illud obtinuit, atque ita tria regna, Medorum, Persarum, Babylonicorum coniunxit.

Scythis bellum inferens cum ducentis millibus Persarum in prælio cecidit. Anno decimo quinto, postquam Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. *Sulpitius*, Atque Tarquinius iam sub finem Monarchiæ Babylonicæ obierat. Sed illud discrimen non est multorum annorum.

Vulgo tamen Romæ consules institutos exactis regibus putant sub Cyro. Nam in eius tempora fere omnia sua memorabilia conferunt Græci & Latini, quia non nisi vmbra superiorum Monarchiarum & sæculorum perciperunt, vt è sequentibus patebit.

Sub Cyro philosophia auctoritatem & nomen obtinere cœpit. Hinc multi deinceps Astrologi, Physici, Medici, Poetæ. Quare & hinc suum chronicon de Græcis Romanisque illustribus exorditur *Gellius lib. 17. cap. 21. & ultim.*

Sibylla Chaldæa siue Persica, Alexandri Macedonis gesta perinde atque Daniel prædixit. Eius sunt, magna ex parte, quæ supersunt Græcè Oracula Sibyllina. Non rectè confunditur cum Erythræa. Nam illa vixit belli Troiani tempore, ac prædixit Græcis Ilium perentibus perituram Troiam, & Homerum mendacia scripturum. Vide quæ de rebus Sibyllarum adiecit ad librum Perionij de vitis Sanctarum mulierum.

Cræsus Lydorum rex. Æsopus fabulator. Anacharsis & Scyle Scythæ, quos populares interfecerunt, quia peregrinos mores & Græca facta in patriam inferebant. *Herod. lib. 4.*

Parmenides in montis Caucaſi vertice logicam excoGITat, physica scribit carmine.

Heraclitus flens hominum stultitiam & vanitatem,

Anni
vrbis con-
dita.

274

Ezr. 1. &
2.

304

3

a CYRVS gener Dario, rex Persarum succedit Medo, vnumque è duobus imperium successione & Victoriarum iure facit ann. 30.

Iesu filio Iosedec Pontifice.

Salathiele & Zorobabele ducibus Juda.

Propheta Daniele.

Amynta nono rege Macedonum, deinde Alexandro an. 43.

Amasi Ægyptiorum Pharaone, demque Psammetio mens. 7.

Lydorum rege Cræso.

Lacedæmoniorum Cleomene, deinde Leotichide Menaris f. an. 22.

Cyrenarum Batto tertio rege quinto, deinde Arcefilao tertio.

Anno
vrbis con-
dita.

Anni
mundi

Syracusanorum Cleandro
regni conditore an. 7. deinde
Hippocrate Gelæ an. alijs 7.

Romæ Coss.

- 275 L. Aemylio Mamercio 2.C. Servilio Prisco.
- 276 C. Horatio Pulvillo, T. Menenio Lanato.
- 277 A. Virginio, Sp. Servilio.
- 278 C. Nautio Rutilio, P. Valerio Publicola.
- 279 L. Furio Medullino, A. Manlio Volsone.
- 280 L. Emilio Mamercio, Opitre Virginio, siue Vopsco Iulio Tullo.
- 281 L. Pinario Ruffo, P. Furio Medullino.
- 282 Ap. Claudio Sabino Ap. F. Quintio Capitolino Barbato.
- 283 L. Valerio Potito, T. Aemilio Mamercio.

3670

cuius ad Darium Hydaspis filium extat epistola.

Empedocles hos secutus Heroico versu de rerum natura philosophatur. Xeufis & Parthasius pingendi arte excellunt.

Babyloniis dilabi sinentibus suum imperium, Amasis in Aegypto regnum recipit, Cræsus autem affectat Asiã. Vnde & Ephelum & vicinas vrbes, totãmq; Ioniam subiicit, & cum Astyage sororio configit, sed iuxta oraculum Delphicum, Cræsus Halim superas, magnam peruerteret opum vim. Tandem in Cappadocia post 15. regni annum à Cyro vincitur, & Sardibus capitur.

Cræsus primus barbarorum, Græcos partim tributarios, partim socios & fœderatos reddidit. Antea enim omnes Græci liberi, *Suidas in Cræso.* adhuc vivebat Solon & aliqui de septem sapientibus.

Cyrus Mazarem Medum & Harpagum mittit, vt Ioniam, Cariam, Lyciam occupent. Harpagus Phocenses in Corsicam, Rhegium, Veliã, & agrum Massilię eiicit. Teios in Thraciam, vbi Abderam condunt. Xanthios in Lycia ad incendium compellit.

Massillia à Phocensibus tunc condita, quæ proinde Græcè loquebatur, & Græcas literas in Galliam propagavit, pro Bardos, Euges, Tectosages. *Marcellinus li. 5. Strabo lib. 4.*

Cyri victorias & fauorem erga populum Domini in Chaldæa captiuum, eo etiam nominato, prædixit Esaias annis 200. antè. *cap. 44. & 45.*

A Cyro facta est omnibus, qui vellent, redeundi in Iudæam potestas. Itaque multi, pij præsertim ac tenues ad 50. ferme millia duce Zorobabele, & pontifice Iesu filio Iosedec reuersi sunt, & Hierusalem ædibus constructis redintegrare coeperunt. *Ezra 1. & 2.*

Fundamenta quoque templi iecerunt anno secundo sui reditus, *Ezra 3.* ædificato altari, in quo sacrificarent, sed ab accolis Samaritanis interturbata est, ædificatio ad secundum Darij. *Idem 3. c. Ioseph. lib. 1. contra Appionem.* Hinc Ioan. 2. Quinquaginta annis extructum templum. Quot reperias à secundo Cyri, ad 2. Darij Longimani.

Quod R. Selomo & alij scribunt è 4. Ezræ, Cyrum inductum per Rahum & alios consiliarios, edictum suum reuocasse, ædificationemque vrbis & templi impediuisse, non potest consistere. Quoniam Cyrus perpetuò fuit Iudæis, ac de eo insignia habet testimonia *Es. 45.* eo etiam nominato 200. annis, antequam nasceretur, & alibi apud Ezram passim & prophetas.

Quod ergo Ezras *cap. 4.* scribit Iudæos duabus accusationibus in odium regum Persarum incurrisse, atque ita in ædificatione templi impeditos fuisse, & priorem accusationem in Assueri, posteriorem in Attaxerxis tempora collocat, per Attaxersem intellige eundem Assuerum, vt ante nos R. Abraham Abben Ezra tradidit, quasi vtraque reuocatio ab eodem facta sit. Quin & fortassis duæ illæ, quæ dicuntur, accusationes sunt vnica, vt posterius more Hebraico sit posterioris explicatio.

Vti tres fuêre captiuitates, ita tres reditus. Primus duce Zorobabele (sub Cyro) secundus post 18. annos sub Dario Longimano (sed hic numerus non satis conuenit. Nam septimus Darij Longimani abest à Cyri vltimo 28. annis) duce Ezra, qui tumultuarie ædificauit murum vrbis, & adaptauit templum redeunte Zorobabele Ba-

3670

bylonem, vbi & moritur. Tertius (sub eodem Dario post secundum annis 13.) duce Nehemia. *Seder Minor.* Tres annos tantum Hebræi tribuunt Cyro & Assuero 14. *Ibid.*

In primo reditu ascendunt cum magnis opibus, auro, & argento, rebus alijs pretiosis, ad 42. millia, trecentos sexaginta, è quibus seffores erant equorum, mulorum, asinorum, camelorum ad octo millia, centum triginta sex præter profelytos, seruos ancillas, & ducentos psaltes & psaltrias, *Ex. 1. & 2.*

Nempe triginta millia è tribubus Iuda, Benjamin & Leui, ex alijs tribubus millia alia tredecim. *Ibid. R. Selomo & Seder. Olam.*

Ezras cap. 2. plebeios, oriundos præsertim è Hierosolymis, Bethleem & cæteris oppidis Iuda & Benjamin reuocat ad 38. millia, Clericos autem, id est, sacerdotes, Leuitas, cantores, Ostiarios, Nathineos, seruos templi ad quinque millia, viginti duos.

Cæteri per Orientis regiones partim dispersi remanserunt, partim sibi ipsis ædificarunt vrbes, pagos, Synagogas, Academias, quin & de Principum licentia sibi principem constituerunt, & Rex Galuta (caput exilij) Patriarchamque nominarunt, quam dignitatem Hyrcano regio temporibus Herodis capta & in Parthiam tracto vitrò detulerunt, etsi eam alioqui ab illorum locorum regibus redimerent, & magno pretio conseruarent, vt de sua gente, præsertim Dauidis familia haberent magistratus, ac in exilio in sua Repub. & suis Legibus viuere viderentur. *Seder Minor, R. Abraham in Cabbal.*

Hellepontia Sibylla, Solonis & Cyri temporibus, vt scripsit Heraclides Ponticus. Iisdem ferè temporibus, Persica, Lybica, Italica & Græcæ plures. Theognis poeta.

His annis absente Cyro in bello Scythico, regnat filius Cambyfes, impedit executionem edicti à patre in gratiam Iudæorum sanciti, Aegyptum regno Persico adiecit: sed infelicem suscepit expeditionem in Aethiopiã. *Herodot.* Eodem ferè tempore moritur, quo pater. Quare in serie Regum ab histor. Hebr. non reponitur.

Iniquior fuit Iudæis, quia bellum Aegyptijs illaturus metuebat, ne illi Aegyptijs se immiscerent, præsertim cum dicerentur à calumniatoribus aulicis Aegyptia orti stirpe.

Eum Cyrus pater Regem creat, cum Regem non liceret extra regnum, cum exercitu proficisci, nisi prius domi Rege creato. *Herod. libro septimo*, Ideoque Cambyses anni, quibus regnauit absente patre, Cyro tribuuntur.

Ex qua Herodoti regula duo reges erant Persarum vno tempore. Vnus domi, alter foris, id est, vnus qui foras progrediretur ad bella, alter, qui domi interea remaneret. (q. vnus Augustus, alter Cæsar) Quare Angelus Dan. 10. se dicit relictum fuisse apud Reges Persarum diebus 21. cum tamen videatur tunc fuisse rex vnus, nempe Cyrus. Eius enim tertio hoc dicebatur ex eodem capite. Sed Cambyfes erat rex Domesticus Cyro absente.

Cambyfes quem domi regni vicarium pater reliquerat Sisami iniusto iudici pellem detraxit. *Herod. lib. 5.*

Etiam in Metasthene omittuntur Cambyfes & Darius, quem Hydaspis filium dicunt. Ille quia regnauit viuente patre. & bellum gerente contra Scyrhas, tãquam

Anni
vrbus con-
ditæ.

Anni
mundi

3670

284 T. Numicio Prisco, A. Virgilio Calimontano.

285 T. Quintio Capitolino, P. Seruilio Prisco.

286 T. Emilio Mamerco, Qu. Fabio Vibulano.

287. Qu. Seruilio Prisco, Sp. Postumio Albo Regillensi.

288 Qu. Fabio Vib. 2. T. Quintio Capitolino 3.

289 A. Posthumio Albo, Sp. Furio Fusio Medullino.

290 L. Ebutio Helua, P. Seruilio Prisco

291 L. Lucretio Tricipitino, T. Veturio Gemino.

292 P. Volumnio Auentino, Ser. Sulpicio Camerino.

293 C. Claudio Ap. F. Sabino, P. Valerio Poplicola cui interfecto successit L. Quintus Cincinnatus.

3670

Anni vrbis con- ditæ.		Anni mundi.	
294	<i>Qu. Fabio Vibulano 3. L. Cornelio Maluginensi.</i>	3670	vicarius, quòd non liceret Regem extra regnum profici- sci cum exercitu, nisi domi prius creato Rege ad vitanda bella intestina.
295	<i>L. Minutio Carbeto, C. Nautio Ruti- lio 2.</i>		Darius autem quia vel præcessit Cyrum, vel per can- dem legem, eo discedente, domi regnavit Assuerus. Ita anni septem, quibus Cambyles regnasse dicitur, & pro- hibuisse inchoatam ædificationem templi ob calumnias Samaritanorum, attribuuntur Cyro. Is patre contra Scy- thas pugnante, Amasi moriente, Ægyptum cepit. <i>Diod. lib. 2. Herod. lib. 3.</i>
296	<i>Qu. Minucio Augurino, C. Horatio Pul- luillo.</i>		Cyri bellum aduersus Thomirim Massagetarum regi- nam 630. annis post bellum Troianum. <i>Ex Trogo.</i> Ibidem Cyrus occumbit. De hoc tamen Herodotus dubitatur, cum inquit, Hæc de Cyri vitæ exitu dicta suffi- cient, de quo cum multa referantur, is qui mihi maximè verisimilis videtur, à me commemoratus est. Et Xeno- phonem placidè mortuum esse in complexu suorum narrat.
297	<i>M. Valerio Max. Sp. Virginio Cali- montano.</i>		Eius anno primo Danielis hebdomades inchoant quem fuisse captiuitatis septuagesimum docet Ioseph. lib. 11 Ant. cap. 1. anno post captam Babylonem vno, vt supra declaratum.
298	<i>T. Romilio Vaicano, Sp. Veturio Ci- curino.</i>		Milciades post Marothoniam victoriam damnatus ab Atheniensibus in publicis victoriis interit. Clisthenes Athenis exulans, Sicyoniorum tyran. effi- citur.
299	<i>Sp. Tarpeio Capitolino, A. Aterino Fon- tinali.</i>		Oracula in Græcia & Africa Dodoneum, Delphi- cum, Hammonium, Amphiarai celeberrima. <i>Principio Herod.</i> responsa partim erant dubia, partim à prophetis sumpta, qui multo ante gentium & populorum varios casus & vices prænuñtiauèrant, vt Assyriorum Elaias. Ba- byloniorum Ieremias, Macedonum <i>Es. 23. & Dan. 8.</i> Ro- manorum Balaam, Num. 24. & Daniel sapius. Nabugdo- nozoris <i>Es. 14 & Ierem. 23. & c.</i> Cyri, eo etiam nominato <i>Es. 45.</i> Alexandri Magni & successorum, <i>Dan. 8. & 10.</i> Fa- cile enim erat dæmonibus ingenio & scientia pollenti- bus iam dicta dicere, demere, vel addere, alia lingua inter- pretari, &c.
300	<i>P. Horatio Tergemino, Sex. Quintilio Varo, cui peste mortuo sufficitur Sp. Furius.</i>		Psammitus patri Amasi in Ægypto successit. A Per- sis rege Cambyse subigitur, atque ita Ægyptus Persarum iuris fit, <i>Herod. lib. 3.</i>
301	<i>T. Menenio Lanato, P. Sestio Capito- lino.</i>		Cyrenæi, Lybes, Barcei se dant Cambysi, Cæso adhuc vivo. <i>Ibid.</i>
302	<i>Ap. Claudio, T. Genucio.</i>		Corax & Tifias primi rhetoricam excitant. Anaximenes Anaximandri successor primus horolo- gium sciotericum. i. solare Lacedæmone ostendit. Eo die obiit, quo Sardis capta est. <i>Laert.</i>
303	Decemuiris consula- ribus creatis. <i>Appio Claudio, Sp. Posthumio Albo, T. Genucio, Ser. Sulpicio, P. Sestio, T. Romilio, Sp. Veturio, P. Curatio, (. Ju- lio, A. Mantio. (Lex 10. Tabularum scripta.)</i>		Sub Cyro 55. Olympias, quando Sardis & Cræsus ca- pti sunt. <i>Suidas in Anacreontis & Anaximandro.</i> Hoc se- quuntur Plinius, Solinus, Diodorus, Thallus, Castor, Po- lybius & Phlegeton, quos citat Euf. præp. 10. cap. 3. Alij Cyrum cœpisse imperare Olymp. 70. sub vrbis 260. aliij Olymp. 80. sub vrbis 290.
		3670	Cyrus Xenophontis aliquot annis post, non ad histo- riæ veritatem, sed ad iusti & legitimi imperij imaginem scriptus. <i>(icer. Etsi alioqui optimus & pientissimus fuerit princeps. Es. 44. & 45. 2. Paral. vii. Ezra 1.</i> Nam Dei Ec- clesiam ab Assyriis primum, deinde à Chaldæis miserè af- flictam recreauit. <i>Ibid. & Ierem. 50.</i> Quo tempore Cræsus viuus captus est Sardi, pugna trecentorum Lacedæmoniorum cum totidem Argiuis de agro Thyrea, extitit, ex quibus duo Argiui & vnus

Spartiatata tantum superfuerunt. *Herod. lib. 1.*

Ephori Lacedæmone constituuntur ad frænandam regum licentiam.

Templum Apollinis Delphici quarto incensum anno 11. *Cræti Pausan. & Euf.*

Athenis Hipparchus & Hippias Tyranni Pisistratidæ Sami fratres Syllus, Pantagnostus, & Polycrates, quem Orontes Darij præfectus cruci affixit, *Valerius.*

Polycrates, Samum aliâsque maris insulas & ciuitates quasdam continentis occupat. *vide Herod. lib. 3.*

Paulo ante hæc tempora Cleander Patareus, regnum Syracusanorû in Sicilia cõdiderat vsque ad Agathoclem, qui 20. annis post Alexandrum Magnum vigit. Hoc autem cum interregnis durauit annis 178.

Cyrenarum regnum in Remp. mutatur Arcesilao tertio Regem sextum agente.

Paulo post exactos reges primû fœdus Romanis cum Carthaginensibus & templum Ioui Capitolino dedicatum 28. annis ante primam Xerxis, id est, Assueri expeditionem in Græciam. *Polyb. lib. 3.*

Tredecim annis post, Saturno ædes dedicata & Saturnalia festa instituta. *Halic.*

T. Largius primus Romæ dictator anno nono post exactos reges.

Sp. Cassius primus magister equitum ob plebis aduersus patricos tumultum & contra Sabinos.

Populi Romani secessio à Patribus.

Latini contra Romanos rebellant. Sed hæc ante Cyrum.

Eius autem temporibus Romæ Fabij 306. cæsi in Veientino bello. Valerius Poplicola de Veientibus, Sabinis, Hetruscis triumphat. Veientibus induciæ in annos 40. dantur. Seditio ob legem Agrariam. Pestis. Vrbina Vestalis viua defoditur. Seditio contra Patres, Bellum cum Sabinis & Æquis. Cum Æquis fœdus actû. Antium Colonia deducta. Census actus, in quo censa sunt ciuium capita 124. millia, 214.

Publius Seruilius, Lucius Ebutius Coss. pestilentia extincti, Æquis & Volscis urbem obsidentibus. Volscum nomen sequenti anno prope deletum. Pluit carnem. (*Diomysius libro 10.*) Censentur ciuium capita ad 132. millia & 419. per Seditionem Tribuni decem creati. Legati Athenas missi ad Solonis leges describendas, sub vrbs, 300. Ludi sæculares primum acti. Legati cum legibus Solonis ex Græcia redeunt. Decemviri creantur annis duobus, mox Coss. per annos octodecim Lex 10. tabularum scribitur, deinde duæ prioribus adduntur, & post duos annos in æs incisæ publicè proponuntur.

d CAMBYSES non diu superstes fuit Cyro patri. Magi eius regnum dolo consecuti septimo mense oppressi sunt. Ita Assuerus Patris Darij regnum ad Cyri familiam translatum recipit, & istorum annum suis absumit.

Hunc quidam putant esse Cambysem, qui Ægyptum subegit, & Æthiopas frustra appetiit. Alij Darium Hidaspis filium. Sed est Xerxes Darij f. tertius Persarum & Medorum rex, quem voluptuosissimum fuisse, & præmia ampla proposuisse nouarum voluptatum inuentoribus ait Cicero. Quod congruit cû iis, quæ de Assueri conuiujs, temulentia, libidine, luxu, prodigalitate, mollitie

Anni
vrbs con-
dita.

304

Decemviris Appio Claudio 2. Q. Fabio, M. Cornelio, M. Rabuleio, L. Minucio, Q. Pætulio, T. Anonio, C. Duilio, M. Sergio, Sp. Oppio.

305

Isdem Decemviris per vim in hunc annum contineantibus.

306

Ezræ. 3.

d ASSVERVS, quem nostri Xersem vocant, Chaldæi Artaxersẽ primum Darij Medi filium, annis 20.

325

Iesu filio Iosedec Pontifice.

Zorobabele duce Iudæorum.

Daniele Propheta.

Alexandro rege decimo Macedonum.

Lacedæmoniorum Archidamo Zeuxidami F. an. 22.

Cyrenarum Arcesilao quarto rege octauo & ultimo.

Syracusanorum Gelone, ann. 12. deinde Hierone, ann. 12.

Anni
urbis con-
ditæ.

Anni
mundi

3670

Romæ Coll.

306 L. Valerio Potito, M. Horatio Bar-
baso.

307 Lare Herminio, T. Virginio Cæli-
montano.

308 M. Geganio Maccrino, C. Julio.

309 T. Quintio Capitolino 4. Agrippa Fu-
rio.

310 M. Genucio, C. Curtio.

311 L. Papirio Mugillano, L. Sempronio
Atraiino.

312 M. Geganio Maccrino 2. T. Quintio
Capitolino 5.

313 M. Fabio Vstulano, Posthumio A-
bulio Cormiceo.

314 C. Furio Pacilo, N. Papirio Craſſo.

315 Proculo Geganio Maccrino, L. Me-
nenio Lanato.

3690

traduntur Esther 1. & seq. ne cæteras rationes repetam. Ar-
taxerſes cognominatus, Ezra 2. & 6. Quod cognomen ad
posterorū transmisit, vt suum Pharaon, Cæſar, Ptolomeus.

Cambyſes non numeratur in ſacris libris, quoniam
vivo adhuc Patre, aut ſtatim poſt interiit, à ſe læthaliter
vulneratus. Tùmque Ægyptus defectione inſita regem
propriū aſciuit, vſque ad ſinem ferè huius Monar-
chiæ.

Cui etiam Cyrenæ peruenerunt. Nam & earum regnū
extincto Arceſilao. rege octauo in Perſarum manum ſi-
mul cum Ægyptio venerat.

Smerdes quidam Patizitis frater, curiæ cuſtos, dolo re-
gnum occupat, at mēſe ſeptimo tollitur. Darius autem
Hydaſpis vel non alius fuit à ſuperiore Dario, qui Cyrū
anteceſſit, vel non nominatur, quia eo diſcedente ex reg-
no. & abeunre Scythiam & Græciam, neceſſe fuit alium
Regem nominari, cuius legis meminit Herodo. libro ſep-
timo. Sic Darius contra Scythas & Græcos in bellum pro-
fecturus. Xerſem filium regem fecit, & in ipſo apparatu
belli mortuus, totam belli Græcanici molem filio reliquit.
Vnde & Xerſes quinto anno regni cum ingenti exer-
citu, illud confecturus mouet Herod. *Ibid.*

Darius ergo foris rex, Xerſes ſiue Aſſuærus do-
mi.

Hic Eſter duxit in vxorem, ex qua genuit Darium Lō-
gimanum in Hebræis Annalibus.

Initio regni prohibuit ædificari templum, criminatio-
ne nonnullorum. Itaque reſtauratio intermiſſa eſt vſque
ad annum 2. Darij, Ezra 4. Nec ea eſt acenſatio, qua ab
Haman apud Aſſuærum delati ſunt Iudæi in lib. Eſther.
Nam facta non eſt regni eius principio.

Hinc intermiſſum ſub Aſſuæro fuiſſe opus domus Do-
mini dicitur, Ezra 4. Ipſum verò poſtea illius conſtructio-
ni annuiſſe cap. 6. *his verbis.* Conſtruxerunt iubente Deo
Iſrael, & iubente Cyro & Dario & Artaxerſe regibus Per-
ſarum. Nam vt Darius iſte eſt Longimanus, qui Aſſuæro
ſucceſſit, ita poſtremo loco memoratus Artaxerſes eſt
Aſſuærus, qui prius impeditum opus Eſther & Mardochei
cauſa, rebus populi fauere cœpit, vt impleretur illud Da-
nielis 9. cap. quo attribuit 7. primas Hebdomadas de 70.
templo & vrbi reſciendæ. Nam ſub 49. annum à Cyro
Aſſuærus hoc iuſſit. Continuarunt deinde Darius & Ar-
taxerſes 3.

Diſtribuit regnum non in 20. prouincias, vt putat He-
rod. ſed 127. Eſter 1. Niſi fortaiſſe per prouincias Satrapias
intelligat.

Tertio regni conuiuium illud ſumptuoſum vniuerſo
Suſarum populo & cunctis regni principibus inſtruit, de
quo Eſther primo. *Seder cap. 29.*

Poſt quartum, ſequentibus quinque. Haman molitur
Mardochei perniciem. *Ibid.*

Poſt bellum Græcum non diu ſuperfuit.

Eiſter 3. c. ſit mentio anni eius duodecimi.

De rebus Perſicis & aliis Aſiaticis vix certi quicquam
habet Græcorum hiſtoria, ante huius in Græciam tranſi-
tum, tunc cum Gelon in Sicilia dominabatur. *Pauſan. in
Arcadis. Olymp. 75. Halicarnaſ. lib. 9.*

Poſt hunc nullus fuit rex apud Perſas magnus (inquit
Plato) niſi nomine. Ita cum eius clade cœpit, paulò poſt
Cyrum, imperium Perſarum cadere.

A pugna Marathonica ad Xerſis tranſitum in Græciam

an. 10. *Thucid. in Præm.*

Marathonia pugna 16 annis posterior fuit Bruti, primi Rom. Coll. funere. *Halicarn.*

Tatis classibus in Græciâ transit, vt Helleponto iuncto. Athone monte perfollo maria ambulatit, terramque nauigarit, maria pedibus peragrans, classibus montes *Cic. 2. de Finibus.*

Integrum quadriennium in apparatu belli consumit, collecto exercitu 5273220. hominum. *Herod. lib. 7.* Annum egit in Europa.

Bellum à Dario Patre, vt exteri statuunt, auo, vt ego, post Hebræos, susceptū aduersus Græciam per quinquennium gessit. Bis in terra victus, tertio, sed frustra, nauale prælium instruit.

Omnem librorum copiam, Athenarum vrbe præter arcem incensa asportauit in Persas. Quos multis post tēpestatibus, Seleucus Nicanor referendos Athenas curauit. *Gell. lib. 6. cap. vii.*

Græci simultates belli huius metu deponunt, & Synerisimo factō petūt auxilium à Siracusano Gelone, Cretenfibus & Corcyreis.

Prælium ad Thermopylas memorabile. Nam 300. Lacedæmonij duce Leonida, circiter vices mille Persas trucidant. Simile narrat Gellius *libro tertio capite septimo.*

Artabani expeditionem illam Xerxis cōtra Græcos disuadentis, oratio elegans apud Herodotum libro septimo vbi mentio vnus Dei ostendit Persas à Iudæis fuisse instructos.

Xerxis bellum describit *Herod. lib. 8. & 9.*

Mardonius Assuēri dux Alexandrum Macedonia regem ad Athenienses legat de pace, quam illi recusarunt. Cyrsilum in Salamine suadentem recipi conditiones feruitutis à Mardonio oblatas, lapidibus Atheniensium viri obruerunt, vxorem ipsius & liberos fœminæ. *Demosth. de Corona.*

Sarobazanes & Sisinnius à Mardonio Syriæ & Palestinæ præficiuntur.

Gelon Syrac. Hieronis frater, ad quem multæ odæ Pindari, Hamilcarem cum 30. millibus trucidat, eo die, quo ad Thermopylas, vel ad Salaminam duce Themistocle, dimicatum est. *Diod. lib. 11.*

Syraculis tyrannidem inuasit annis 85. ante Dionysium seniore. *Dionysius Halicarnasens.* Huic successit Hieron, deinde post annos 12. Thrasibulus frater *Diodorus.*

Pausanias Lacedæm. suspectus de Xerxis amicitia supplicio afficitur. Accusatus fuit ab Aristide Atheniensis belli socio.

Demaratus rex Lacedæmoniorū, apud Xersem exulat, Leonida in eius locum suscepto, qui in angustiis Thermopylarum Persis restitit tribus continuis diebus & quarto vicit.

Aristides summa integritate celsum de tota Græcia agēs & tributum singulis imponens, quo Græci quotannis ad sumptus bellicos aduersus Persas conferrent 460. talenta, Iusti cognomen est adeptus. *Thucydides lib. 1. & Plut. in eius vita.*

Post fugam Persarum, Græci ad mutua dissidia redeūt. Hinc serpet bellum Peloponnesiacum.

Ostanes primus de Magia commentatus, Xersem

Anni
vrbis con-
ditæ.

Anni
mundi

3670

316

T. Quinctio Capitolino 6. Agrippa Menenio Lanato.

Trib. Mil. Conf.
Potestate.

317

Mar. Emilio, L. Quintio Cincinnato F. L. Iulio.

318

Conf.

M. Geganio Macerino 3. L. Sergio Fidenate.

319

M. Cornelio Maluginensi. L. Papi-
rio Craffo.

320

C. Iulio 2. L. Virginia.

321

C. Iulio 3. vel M. Manlio, L. Vir-
ginio 2. vel Qu. Sulpicio.

3690

Anni
urbis con-
dite.

Anni
mundi

Trib. Mil.

322

M. Fabio Vibulano, L. Sergio Fidenate. M. Fostio.

3680

contra Græcos comitatus, semina artis portentosa asper-
sit, *Plin. lib. 30. cap. 1.*

Imarus Rex Libyæ Ægyptum Persis ademit cæso Ache-
mene Assuëri fratre. *Thucid. lib. 1.*

Literæ Græcæ Massiliæ vigent, vsque eo, vt Galli illorū
exemplo illarum studio caperentur, & iam pacta & con-
uenta Græcè scriberent. *Strabo lib. 4.*

Philolaus Corinthius legem proletariam Thebanis
fert.

Scythis in media belligerantibus, domi feruile bellum
exurgit.

Romani, qui proxime decem viros consilio Hermoti-
mi Ephesij in Græciam & Athenas tunc florentes mise-
rant, vt Solonis leges decem Tabulis comprehensas des-
criberent, his duas adiecerunt, paulò ante bellum Pe-
loponnesiacum, an. 20. ab exactis regibus. *Cic. 2. de Finib.*
sub 300. an. post urbem conditam. *Gellius lib. 20. cap. 1. Sol.*
cap. 2. Halic. cap. 2. Earum fragmenta habes, 2. de Legibus
Cic.

Heracliti Ephesij amicus Hermodorus Ephesius, le-
gum Romanarum interpres, ac penè auctor. *Pompo. Ju-
riscon. de Origine iuris. lib. 34. cap. 5.*

Inde R O M Æ lex de connubio Patrum & Plebeiorum
lata. Tribuni militum consulari potestate creati A. Sem-
pronius Atratinus, T. Cloelius, L. Atilius, quibus mense
tertio post magistratum abdicantibus, facti sunt Coss.
Lucius Papyrius & Lucius Sempronius, vbi ferè definit
Diony. Halycarnasseus. Censores creantur. Fames ma-
xima, qua coacti multi se in Tiberim præcipitarunt.
Sp. Melius ob seditionem à C. Seruilio Hala obrun-
cantur.

Tolumnius Veientium rex, Romanorum legatos inter-
ficit. Anno sequente ab A. Cornelio Cossio interficitur. Pe-
stis & terræmotus. Fidenæ captæ.

Urbis 322. septuagesimo nono post exactos reges Tri-
buni militum subeunt locum Consulium per annos 43.
sed non continenter. Nam Coss. intercalati sunt vsque
ad ann. 339.

Volsci victi & vxnundati.

3690
e T E M P L V M anno huius Artaxersis sexto perfectū
est. *Ezra. 5.* annis scilicet quatuor. Nam cœpit ædificari an-
no 2. *Seder. cap. 2.*

Quod colligi etiam potest ex Haggæo, & Zacharia
Quare verba 5. capitis tertij Ezræ, *Structuram templi pro-*
tractam esse per biennium vsque ad Darij regnum, quod gentes
vicina impedirent, ne consumaretur adificium omnis tempore vi-
ta Cyri, sic sunt restituenda. Et protraxerunt structuram vsque
ad secundum annum Darij Regis.

Huius autem impedimenti interuallum fuisse plus mi-
nus 46. annorum rectè velut rem vulgo tritam Iudæi a-
iunt anno secundo. Nam tot existunt à Cyro ad secun-
dum huius Darij, & Daniel 9. cap. septem hebdomadas
huic rei assignat.

Septimo eiusdem Ezras venit Hierosolyniam cum mul-
tis Iudæorum millibus. *Ezra 7.*

Tamē Hebræi supponunt Ezram ascendisse Darij secun-
do, ob captam fortasse tum à Zorobabele huius rei facul-
tatem.

Nam Darij secundo, iterum Zorobabel reditum pro-
curat hac occasione captans facultatem, quæ per Assuë-
rum adempta fuerat. Tres adolescentes regij corporis
custodes, oblectandi eius causa, quæstionem posuerunt.

323

L. Pinario Mamerco. L. Furio Me-
dullino, Sp. Posthumio Albo.

Coss.

324

T. Quintio L. F. Cincinnato, Penno,
C. Iulio Mentone.

325

L. Papirio Crasso, L. Iulio.

325

5
e D A R I V S Longima-
nus Artaxerses 2. Plus,
annis 40. Cuius annus
32 Nehem. 13. inemora-
tur

355

3730

quænam res maioribus polleret viribus. Cum vnus dixisset, vinum, alter Regem, Zorobabel tertius, Mulierem, sed supra omnia virtutem: & huius sapientiam Rex probasset, iussit, vt ille peteret, quicquid vellet. Ille autem copiam restituendæ ædis & vrbis poposcit, 3. *Ezr.* 3. & 4. *Ben Gorion lib. 1. cap. 12.*

Vbi qui historiam tertij Ezræ improbât obiciunt non rectè Zorobabelem adolescentem dici regnante hoc Dario qui minimum septuagesimum annum ageret, si quidem is fuit, qui primo Cyri ad reducendos Israëlitas dimissus est. Sed respondeo, satis esse per Synthesim, vt è tribus adolescentibus, duo tales fuerint. Addo. *בבחר* *Babbur* Hebr. non tam significare adolescentem ætate, quàm vigore, id est, vitum ætatis viridis & florentis, quàm quis sibi deligeret, q. electum. Accedit illud R. Selomonis, 1. Paralipom. 22. vers. 5. Etiam filius 42. annorum vocatur *נער* *puer*. Exod. 33. ver. 11. Constat enim tum Iosue fuisse 42. annorum, vel 56. iuxta Thalmudicos. Cum ergo Pueri nomen tribuatur tam prouecto, Iuuentus & adolescentia huiusmodi pueritiæ incidet in sexagesimum & septuagesimum multo magis. Quemadmodum apud Virgilium magni anni magnos oportet procedere menses.

Mœnibus cingitur à Nehemia Hierusalem, Darij huius vigesimo. *Nehem.* 5. & 6.

Eo enim tertius reditus è captiuitate in Hierusalem cœpit, Nehemia ductore, qui ascenderat quidem cum Zorobabele. *Ezr.* 1. sed quia eius ductu non factus fuerat primus ille reditus, tertius duntaxat ei tribuitur.

Anno autem trigesimo secundo tota exædificata est. *Nehem.* 5.

Nehemias eodem anno constructis muris redit ad hunc Artaxersem regem, à quo postea reditum impetrat in Hierusalem. *Nehem.* 13.

Nam hunc esse putant Hebræi, cuius septimo Ezras, & vigesimo Nehemias ascenderunt, in quorum libris Artaxerxes passim nominatur. Est autem hoc nomen regis Persarum dignitatis. *Seder c. 29.* id est, non Propriū sed Commune.

Rex Assur vocatur. *Ezra* 6. Xerxis filius, *Thucydides*, id est, Assueri. Nam ex eo & Esther genitum Hebræi constanter tradunt.

Cuius & secundum fuisse putant Septuagesimum captiuitatis contra sententiam Danielis cap. 9. qui eam confert in primam Darij Medi, *de quo illic*. Quamquam captiuitatem intelligunt non transmirationem simpliciter, sed & euerisionem templi factam sub Sedechia. Nā etiam illud interuallum est contractius.

Vsus est Zorobabele consiliario & custodum regij sui corporis principe loco Danielis. *Ioseph. ben Gorion lib. 1. cap. 11.*

Apud Profanos primus est Artaxerxes. Nam duos tantum faciunt Longimanum & Memnonem. Atqui Ezras Assuerum etiam siue Xersem Artaxersem vocat.

Artabani scelus, qui victum tertio prælio Xersem trucidat Patri succedens vlciscitur.

Aliqui Nehemiam à consequente Artaxerse missum Hierosolymam putant, vt illa ageret, quæ eius libro continentur. Sed perperam. Nam apertè erat pincerna illius, qui Assuero successit.

Anni
vrbis con-
dita.

325

Iesu filio Iosedec, Ioachim & Eliasib per ordinem pontificibus.

Mesulam duce Juda.

Hageo & Zacharia prophetis.

Alexandro Amyntæ filio rege Macedonia, deinde Perdica, ann. 28.

Lacedæmoniorum Agi Archidami F. ann. 27. deinde Agesilao Agidis fratre, ann. 29.

365

Anni
urbis con-
dita.

Anni
mundi.

3690

*Syracusanorum Hierone, de-
inde Trasibulo, ann. 1. sub quo
Syracuse se per annos fere
60. in libertatem vindicarunt,
donec Dionysius senior Rep.
inuasit.*

Rom. Coss.

326 *L. Sergio Fidenæ & 2. Hostio Lucretio
Triepuino.*

327 *A. Cornelio Coss. T. Qu. Cincinnato
Penno 2.*

328 *C. Servilio Hala, L. Papirio Mu-
gillano.*

Trib. Mil.

329 *T. Quinctio Penno, C. Furio, M. Po-
sthumo, A. Cornelio Coss.*

3730

Angelus precatur pro Hierusalem & Iuda, quibus (in-
quit) o Domine iratus es his 70. annis iam dudum exactis.
Zach. 1. Sic enim locus debet intelligi. Nam septuaginta
captivitatis anni iam pridem finierant, nempe sub imperij
Cyri principium.

Tum Zorobabel filius Salathiel, & Iosue filius Iose-
dec, cœperunt ædificare templum Dei, & cum eis pro-
phetæ, maximè Haggæus & Zacharias. *Ezra 2.* id est, se-
cundo Darij, *Hag. 1. Zach. 1.* cum antea sub Cyro vix alta-
re perfecissent. *Ez. 3.*

Ezras ab exilio reuersus, Academiam Hierosolymis
instituit, omni disciplinarum genere refertâ, ex qua mul-
ti insignes viri, seorsum Scribæ & Legisperiti prodierunt,
qui iidem in Euangelio videntur.

Quin & auctor fuit primò versuum, siue periodorum,
& paularum Scripturæ. 2. Diuisionis librorum sacrorum,
vt Legis in quinque, Prophetarum in octo, Hagiogra-
phorum in nouem. 3. Partijoth & Sedarim, id est, lectio-
num Legis pro numero Sabbatorum anni. 4. Paragra-
phorum per minuscula *o* & *o* expressorum, in quos illas
lectiones subdiuidunt pro reliquorum dierum, nempe
operatorum, lectione. 5. Characterem hodiernorum,
quòd veteres à Samaritanis hæreticis, & plerisque aliis
Orientis profanis populis vsurparentur.

Arcam priori similem in templo à se ædificato Iudæi
dedicarunt. Nam prior à Mose ædificata ita fuit abscon-
dita ab Ieremia, vt nunquam reperta sit, *Epiphani. & trad.
Hebr.*

Darius omnibus modis Iudæis fauet, fortasse quòd fi-
lius esset Estheris, & certè eius anuis Regina Esther vi-
dua mater videtur multum potuisse, & liber Ezræ & Ne-
hemie Mardocheum nominat.

A Græcis etiam, vt Suida, dicitur Artaxerxes, ad quem
Themistocles fugit, (*Thucydides lib. 1. Etsi Diodorus, Cic. &
Valerius Max. ad Xersem dicant,*) quamuis patrem Xersem
antea turpiter profligasset. Mirum est Hebræos ferè, hunc
esse opinari, qui victus sit ab Alexandro.

Iubet Iudæos repetere ædificationem & urbis & tem-
pli. *Ezra 6.* collatis muneribus & priuilegiis amplissimis.
Hinc à fluuio Babylonis Ahaua Hierosolymam Ezras
scriba cum multis aliis conscendit, & ædificauit murum
ciuitatis. *Ezra 7. & seq.*

Deinde à Susis castrò siue vrbe munitissima & post
annos 13. Nehemias regius pincerna, Eliasib pontifice.
Nehem. 2. & sequentibus, vsque ad 12. ad cingendam mœni-
bus & portis urbem, quæ ad hoc tempus pagi instar re-
manerat.

Nam anno Longimani vigesimo mittitur Hieroso-
lymam, vt eius instaurationem iuuet. Reperit ignem,
quo sacrificia incendi solebant. 2. *Machabeorum 1.* In Ne-
phtar, vbi fuerat per sacerdotes sub Nabugdonozore
conditus.

Cumque sua legatione fuisset perfunctus, ad regem
reuertitur, donec ann. eius 32. rediret ad corrigenda quæ-
dam peccata & corruptelas absente se subortas, *Ipsè cap.
13. siue vlt.*

Nec verò euncti rediere. Etenim exulum multitudo,
vt *Iosephus Antiquitat. lib. 18. cap. 12. & Talmudici narrant,*
urbem ad Euphratis ripam condidere, quam Chaldaïca
voce (paulatim enim Iudæi Babylonem abducti, ibique
70. ann. exilio & seruitute pressi, linguam Hebraicam
dediderant, senibus vita defunctis, & pueris linguam

peregrinam imbibentibus) Neardéa, quasi fluuium scientiæ appellarunt.

Synagogis atque Academiis constructis, quæ in multa sæcula omni scientiarum genere floruerunt.

Vnde longo post tempore sub annum Christi 470. Talmud Babylonicum multa rerum cognitione plenum ediderunt. Ad quorum imitationem & cæteri, quos in Iudæa Zorobabel, Ezras & Nehemias reduxerant, Hierosolymis gymnasia multa literarum instituerunt, Talmúdque Hierosolymitanum altero quatuor partibus minus tandem euulgarunt, per R. Iohanan centum annis antequam R. Ase vulgaret Babylonicum, cuius contextus Misna appellatus, extabat beneficio R. Akibæ, sub Antoninis. *R. Moise in præfat. Maiemonim.*

Diebus Mesallam ducis Inda cœpit imperium Græcorum innotescere.

Hippocrates Pythagoræ discipulus, medicinam, quæ quingentis annis post Æsculapij mortem latuerat, in lucem reuocat. Mardochei & Ester contemporaneus. *R. Abr. in Cabbala hist.*

Vigesimus fuisse traditur per lineam paternam ab Æsculapio, per maternam decimus octauus ab Hercule. Ergo Æsculapius & Hercules non tam sunt antiqui quàm vulgò existimantur.

Libros eius publicarunt duo filij Draco & Theffalus quos æquales habere potuit Socrates.

Democritus ridens hominum vanitatem. Bachilides.

Græcia ab extremis bellis quiescens in duas partes scissa propter Pisistratidas bellis intestinis feruet, de quibus Thucidides. Hinc bellum Peloponnesiacum sub an. vrbis Romæ trecentesium. *Plinius lib. 30. cap. 1.* Hunc verò habuit exitum vt tandem anno post varios casus 27. Athenæ à Lyfandro captæ muris nudarentur, & victi Athenienses Lacedæmonijs succumberent.

Bellum Samium cui vt & Peloponnesiaco Aspasia Periclis amasia, & tandem vxor, quæ Rhetoricam Athenis docuit, præbuit causam.

Pericles bellum illud Pelopon. mouit, ne daret pœnas 50. talentorum, quæ depeculatus fuerat, præpositus sumptibus Eburnæ Mineruæ, quam Phidias conficiebat. *Suid. in Phidia.*

Simonides Melicerta, Cambyfis Dariique regnum & Xerxis naualem pugnam describit.

Protagoras, cuius, discipulus Ecatæus Milesius, Græcorum primus prosa oratione historiam vulgavit. *Suidas.*

Eum æmulati paulò post Herodotus, Thucidides, Helanicus, sub Amynta rege Madedonum. *Suidas, Gellius lib. 15. cap. 23.*

Lyfis Pythagoræ familiaris, Epaminondæ præceptor.

Anaxagoræ discipulus Archelaus Milesius, qui ex Ionia primus physiologiam Athenas & in Græciam detulit, præceptor Socratis. *Suidas.*

Peloponnesiaci belli tempore, Metho Astronomus vixit, & stultitia euasit tempestatem in quam præuiderat casuros Athenienses.

Ab eo Methonis annus, quem esse aureum numerum docet *Diod. lib. 12.*

Cyclum decemnouennalem vocant Astronomi, quoniam annis 19. luna cunctas suas varietates absoluit, &

Anni
vrbis con-
ditæ.

Anni
mundi

3690

330 A. Sempronio Atracino, L. Furio Medullino. L. Quinctio Cincinnato, L. Horatio Barbato,

331 Ap. Claudio Crasso decemviri fr. L. Sergio Fidenate Sp. Nautio Rutilo, Sex. Iulio Iulo.

Romæ coff.

332 C. Sempronio Atracino, Qu. Fabio Vibulano.

Trib. Mil.

333 L. Manlio Capitolino, L. Papirio Mugillano, Q. Antonio Merenda, L. Seruilio Structo.

Coff.

334 T. Quinctio Capitolino N. Fabio Vibulano.

335 Interregno anni unius.

Trib. Mil.

336 L. Quintio Cincinnato 3. L. Furio Medullino 2. M. Manlio Capitolino, A. Sempronio Atracino.

337 Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, Sp. Naucio C. Seruilio.

338 L. Sergio Fidenate, M. Papirio Mugillano, C. Seruilio Priscif.

339 Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, L. Seruilio Structo 2. Sp. Veturio Crasso.

3730

Anni urbis con- dita.	
340	A. Sempronio Atriatino 3. M. Papi- rio Magillano 2. Sp. Nautio Ruti- lio 2. Q. Fabio Vibulano.
341	P. Cornelio Cossio, Quintio Cincinna- to, C. Valerio Poitio, N. Fabio Vi- bulano.
342	Cn. Cornelio Cossio, L. Valerio Poitio, Q. Fabio Vibulano 2. P. Postumio Regillensi.
	Romæ Coss.
343	A. Cornelio Cossio, L. Furio Medulli- no.
344	Q. Fabio Ambusto. C. Furio Pacillo.
345	M. Papirio, C. Nautio Rutilo.
346	M. Emilio, C. Valerio.
347	Cn. Cornelio Cossio, L. Furio, Medulli- lino 2.
	Trib. Mil.
348	C. Iulio Iulo, P. Cornelio Cossio, C. Ser- uilio Hala.
349	L. Furio Medullino 2. C. Valerio Po- itio 2. N. Fabio Vibulano 2. C. Ser- uilio Hala 2.
350	P. Cornelio Cossio 2. N. Fabio Ambu- sto, Cn. Cornelio Cossio 3. L. Valerio Poitio 2.
351	T. Quinctio Capitolino, A. Manlio, T. Quinctio Cincinnato, L. Furio Medullino 3. C. Iulio Iulo 2. M. Aemilio Mamertino.
352	C. Valerio Poitio 3. M. Sergio Fi- denate, C. Fabio Ambusto, P. Cor- nelio Maluginensi, Sp. Nautio Ru- tilo 2. Cn. Cornelio Cossio.

Anni
mundi

3690

3730

3779

3730

ad sua principia reuertitur. In eo descripti erant ortus omnes & occasus, item prognostica tempestatum, serenitatum, & status totius illius temporis.

A discensu Xerxis ad initium belli Peloponnesiaci anni 50. intra quos Græci imperium suum in magnam potentiam prouexerunt. *Thucid. lib. 1.* à Pisistrati tyrannide an. 150 e. *Iust.*

Milo Crotoniæ.
Alcibiades, Lyfander, Thrasibulus, Conon.
Architas Tarentinus, qui primus Geometriam cum Mechanica coniunxit.

Eudoxus exemplo Architæ Mathematicus mechanicus, primus fastos & certam temporum & motuum cælestium rationem ab Ægyptiis acceptam, Græcis tradidit.

Cimon, Empedocles, Pericles Themistoclis successor Gorgias Rhetoricæ inuentor aut certe illustrator. Aeschylus, Sophocles, Euripides tragici.

Sophocles annis 17. Socrate senior, moritur post Euripidem annis sex.

Pindarus Empedoclis discipulus.
Themistocles ad Artaxersem Xerxis filium nuper regnare incipientem exul confugit *Thucid. lib. 1.*

Superiori Darij bello militis officio functus, contra Xersem dux fuit. Quæ externi duobus Persarum regibus Dario 1. & Xerxi, Hebræi vni Assuero tribuunt, non improbabilitè. Nam hæc bella, vt audis, sese ferè attigerunt.

Herodotus pater historiarum Ciceroni primo de legibus quia è primis Græcorum historicis. Quem tamen non historiam sed Mythi historiam, id est, historiam fabulosam scripsisse censet Strabo *libro ultimo.* Eam paulò ante Cyrum incepit. Meminit Aprius, cuius mentio Ierem. quinquagesimo quarto & prælij inter Neco & Assyrios in quo Iosias interfectus. 4 *Reg. 23.* Peruenit ad octauum Assueri & quinquagesimum ante bellum Peloponnesiacum.

Thucydides se sub Longimano viuere scripsit. Summatim initio delineat historiam annorum 50. ab Assuero siue Xerxe, vsque ad initium belli Peloponnesiaci. Eius postea narrationem prolixè octo libris persequitur vsque ad annum belli vigesimum.

Atheas fundator regni Pontici, post Artabazes à septem Persis oriundus. *Florus lib. 3. cap. 5.*

Socrates Ethicæ, nouæ tunc Philosophiæ, magister è statuarius, & lapidum sculptore, in carcere cicuta necatus, auditor Anaxagoræ, Damonis, denique Archelai.

Euclides, Phocion, Dionysius tyrannus Syracusanorum.

Aristophanes tetrametri & octometri carminis inuentor. *Suidas in Octometro.*

Bellum inter Thracæ & Perdicam Alexandri F. Macedonia Regem.

Sicilia à populo regitur. Post restituitur Dionysius. Hinc Dion. &c.

ROMÆ paulò post Tribunos & ædiles primum per seditionem à plebe creatos, constituuntur ab eadem Censores, & præfecti annonæ. *Gellius lib. 17. ca. ult.*

Siccitas & fames. Romani à Veientibus fusi, Bellum contra Volscos. Seditio seruorum. Coloni Laucos missi. Volæ captæ. Posthumius Regillensis propter arrogantiam

mililitibus damnatus.

Ferentum captum. Pestilentia, Fames. Caruentana ab Æquis recuperata. Quætores ex plebe creati. Dictator de Æquis & Volscis triumphat.

Anxur captum. Stipendium primum è publico datum. Equites primum equis merere incipiunt. Tributum tribuni Mil. ann. 355. date prohibent. Furio Camillo se Falisci dedunt.

Celtiberi Prætozem Romanum cum exercitu trucidant.

Tribunis militaribus pro Coss. Romæ regentibus ad annum ferè conditæ vrbis 347. triginta tyranni Atheniensibus præpositi sunt, & in Sicilia Dionysius superior tyrannidem tenuit, lib. 17. Gellius.

Euhemerus ex ciuitate Messana res gestas Iouis & cæterorum deorum historiam textit è titulis & inscriptionibus sacris quæ in antiquissimis templis habebantur, maximeque in fano Iouis Triphiliij. Quam historiam interpretatus est Ennius. Cic. 1. de Nat. Deorum. Ab Euhemero & mortes & sepultura demonstrantur deorum in sacra historia, Sextus Empyricus lib. 4. Pyrrhonio. & lib. 8. contra Mathematicos.

Ex Aetna monte primum ignis erupit.

Hoc tempore literæ & artes, etiam mechanicæ, quæ sub præcedentibus sapientibus & philosophis Italicis & Ionicis fuerant hæctenus infantes, incrementum penè virile adipiscuntur. Mox ita perficiuntur, vt Socrates meritò diceret; Si Bias vnus è Septem, aut Dædalus Atheniensium stupor ad nos rediret, irrideretur.

Bryso Heracleotes, cum Euclide Megarensi contentiosam Dialecticam introducit. Suidas in Socrate.

Pyrrho istorum discipulus hinc ansam arripuit dubitandi de rebus omnibus. Hinc Pyrrhonorum secta. Nempe nimium altercando veritas amittitur, acquiriturque incertitia.

Carthaginenses cum Syracusanis bellum gerunt. Re infeliciter gesta bellum in Sardiniam transferunt, duce Mateo. Cui Mago succedit, qui primus omnium ordinata militari disciplina Pœnorum imperium, non minus bellandi arte, quàm virtute amplificauit. Justinus.

Dionysius senior fugatis Carthaginensibus Siciliæ totius occupauit imperium. Deinde copias in Italiam traiecit contra Græcos. Locros pacta amicitia cum Gallis, qui Romam vastauerant, expugnavit.

Amilcaris Magonis filij tempore, legati à Dario veniunt, afferentes edictum, quo Pœni humanas hostias immolare & canina carne vesci præhibebantur, iubebanturque corpora potius cremare, quàm terra condere, petentes simul auxilia contra Græciam. Justinus libro 19.

Agide Archidami F. regnante primum pecunia influxit in Spartam, per Lylandrum ducem, qui implens opulentia cupiditate & luxu patriam, deportansque ex præda aurum & argentum, Lycurgi conuulsit leges. Plutarch. in Lycurgo.

Quo anno mortuus est Darius relictis duobus filiis, Artaxerse & Cyro, Athenis Lacedæmonij rectores 30. præfecerunt, Lylandròque Rempubliam formandam tradiderunt. Siculi autem Dionysium in exilium pepulerunt.

Mortuus tamen dicitur circa finem anni septimi bell:

Anni
vrbis con-
dita.

Anni
mundi

3690

353

M. Emilio Mamertino 2. M. Quintilio Varo. L. Valerio Potito 3. Iulio Iulo, Ap. Claudio Crasso, M. Posthumio, M. Furio Camillo, M. Posthumio Albino.

354

C. Cernilio Hala 3. Q. Sulpicio, Q. Seruilio, A. Manlio 2. L. Virginio, M. Sergio 2.

355

L. Valerio Potito 4. Cn. Cornelio Cossio, M. Furio Camillo, L. Iulio, C. Fabio Ambusto, M. Emilio Mamertino 3.

356

P. Licinio Caluo, P. Mænio, L. Titinio, P. Malio, L. Furio Medullino, L. Publicio Volscio.

357

M. Veturio, M. Pomponio, C. Duilio, Volerone Publicio, Cn. Genucio, L. Antino.

358

L. Valerio Potito 5. L. Furio Medullino 3. M. Valerio Maximo, Q. Seruilio Fidenate 2. M. Furio Camillo 2. Q. Sulpicio Camerino 2.

359

L. Iulio Iulo, A. Postumio Regillensi, L. Furio Medullino 4. P. Cornelio Maluginensi, L. Sergio Fidenate, A. Manlio.

3730

*Annus
vrbis con-
dita.*

360 P. Licinio Caluo, L. Ticinio 2. P. Ma-
nio 2. P. Malio 2. Cn. Genucio 2.
L. Atilio 2.

361 P. Cornelio Cofso, P. Cornelio Scapione,
C. Fabio Ambusto 3. L. Furio Me-
dullino 5. M. Valerio Max. 2. Q.
Servilio 3.

362 L. Furio Medullino 6. Sp. Posthumio.
C. Emilio, P. Cornelio 2. L. Va-
lerio Poplicola, M. Furio Camillo.

6

363 f ARTAXERXES ter-
tius regnasse dicitur, an-
nis 49.

Nehem.
1.
412

Ioiaada, Jonathan, denique
Jaddo pontificibus.

Mesullam duce Juda.

Archelao, ann. 4. rege Mace-
donum, & per ordinē Pau-
sanias, ann. 1. Amynta, an. 19.
Perdica, ann. 6. Philippo
Amynta, ann. 20.

Lacedæmoniorum Agesilao
Agidis fratre, deinde Archi-
damo eius fratre, an. 23. Agi-
luniore, ann. 9.

Syracusanorum post regnum
Dionysio Seniore, ann. 38.
deinde Iuniore, ann. 22. Dio-
ne, ann. 12.

*Annus
mundi*

3730

3730

3779

3779

Peloponnesiaci, quo Lacedæmonij ab Atheniensibus
ad Pylum ita coarctati sunt, vt pacis condiciones pe-
tierint, à *Thucyd. libro quarto*: quali illud bellum adhuc
annos viginti durauerit. Vix enim confici potuit an-
nis 27.

Mortuo Longimano multi motus in Perside. Inde con-
fusa est successio apud historicos. Nam mox Xersem &
Sogdianum regnasse Eusebius asserit. Darium Thucy-
dides.

Ægyptus defecit.

f QUIDAM (minus rectè) non superiorem, sed hunc
putant esse Artaxersem, sub quo à Nehemia vrbs mœni-
bus cinctâ est, & templum ornamenta sua obtinuit. *Ne-
hem. 2. & seq.*

Et Ezras venit in Iudæam cum mandatis ad res popu-
li componendas, *cap. 7.* annus ante Nehemiam tredecim.

Vt vt sit, Nehemias redit ad Regem anno trigésimo
secundo imperij eius. Nam per annos 12. rexit popu-
lum. *Nehem. 5.* Et rursus in fine dierum (id est, extremo
imperij Artaxerxis) permittente Rege reuersus est Hieru-
salem. *Nehem. 13.* vbi & diu post hunc suum reditum, mor-
tuo Artaxerse, siue hoc, siue superiore, vixit. Facit enim
mentionem Darij regis Persarum (nouissimi) *cap. 12.*
vers. 22.

Bibliothecam insignem Hierosolymis instruit, ac li-
bros, tam sacros quàm profanos in ea reponit. 2. *Macha-
baeorum 2.*

In loco ignis sacri olim à Sacerdotibus reconditi re-
perit aquam crassam, qua vsus est ad sacrificia purifican-
da. Ibi ob ædita miracula ædificauit templum Rex Per-
sarum. Locum vocauit Nehemias Nephtar & Nephi, id
est, Purificatio. 2. *Marc. 1.* Videtur postea fuisse probatica
Piscina. *Ioan. 5.*

Huius tempore viguisse Iudith (etsi ferè locetur sub
Cambyse, vel Dario Hidaspis, quem Assuerum vocant)
in cuius historia nominetur Nabugdonozor, idque ex
Bagua spadone, qui fuit in castris Holofernis deprehen-
di: cuius quoque meminerint sub hæc tempora externi
scriptores, putat Seuerus Sulpitius lib. 2. hist. Sed iam re-
tinendam historiæ simplicitatem in Nabugdonozore do-
cuimus.

Aristoteles præceptor Alexandri, Demosthenes, Dio-
genes, Æschines.

Darius Nothus res Memnonis adhuc pueri regio penè
titulo administrat annis 19. Vnde à profanis ei præponitur,
quali post Longimanium confusa sit Persicorum regum
successio.

Vt autem ante hunc profani historici statuunt Darium
Nothum, ita post eum Ochum an. 23. Arsamem 3. Deni-
que Darium, quem Alexander Macedo deleuit, vt decem
sint Persarum reges.

Sed ignorant historiam Persicam, quæ sic habuit. At-
taxerse tertio, quem & Darium Persam nominari *Ne-
hem. 12.* plerique putant, puero admodum à Longimano
siue patre siue auo relicto, Satraparum ambitione variis
casibus iactatum est imperium, vt nescias penes quos re-
rum summa foret. Nam primum Darius Nothus guber-
nacula inuasit se pro tutore gerens, quod maritus esset
Sororis Longimani.

Hinc fratribus in se inuicem armatis, Ochus, Arsa-
mis, donec Bagoas Eunuchus Ocho & Arsamis interfe-

Etis, Artaxersem iam virum omni tyrannorum metu liberaret. Hinc Philo nec Darij Nothi, nec Arsamis meminuit.

Quin & isti titulo regio innotuerunt Græcis, quod foris bella gererent, velut Proreges, dum intus imperaret Artaxerxes iuxta legem Persicam, cuius recordatur Herodotus.

Adde fuisse reges ratione administrationis, non iuris. Sic 1. Paralip. 5. interprete Kimhi. Ioatham dicitur regnasse temporibus Ieroboam filij Ios, cum tamen Ieroboam 38. annis mortuus sit, priusquam Ioatham fieret Rex. Nempe erat rex viuente Patre Ozia ratione administrationis, quasi prorex, quod ea esset Pater exclusus propter lepram. Non autem Iuris quod non nisi obtinuit post Patris obitum.

Cyri iunioris huius tertij Artaxerxis fratris *δυάκατος*, quam describit Xenophon Philosophus & Historicus.

Græcorum alij se adiungunt Cyro, vt ipse Xenophon, consulto super hoc Socrate, alij Memnoni Artaxerxi.

Cyrus iunior propter insidiarum suspicionem in carcerem à fratre coniectus, post liberationem, aulicos sibi conciliabat, copias clam cogebat, literas interim ad fratrem blanditiarum & assentionum plenas mittebat, quibus vel poscebat aliquid, vel Tissaphernem accusabat, carcerem suum refricauit, redire in aulam sibi esse tutum negabat, studio matris ad id iuuabatur, quæ Regi omnes suspensiones eripiebat, ita vt Rex sibi strui insidias non ante animaduernerit, quam se numerosissimò exercitu obrui vidit. Hinc cruenta illa prælia à Xenophonte in Exped. & Plutarcho in Artaxerse explicata, in quorum vltimo, nisi Cyrus occubisset, Rex perierat.

Xenophon, Herodotum & Thucydidem sequutus, in Hellanicis historiam bellorum Græcorum Thucydidis morte interruptam narrat, vsque ad præliū ad Mantineā. Bellum quoque ciuile Memnonis Artaxerxis, & Cyri iunioris. Cyri partes sequutus institutionem Cyri maioris veluti recentem descripsit.

Philosophorum primus historiam scripsit, & exercitum duxit, atque aded incolumem ex vltimis Babylonie finibus reduxit, asperrimis itineribus, & per barbaras gentes atque Græcis infestissimas.

Ctesias medicus captus in bello Cyri minoris ab Artaxerse, & in gratiam receptus, scribit de rebus Persicis, certius, vt ipse ait, quam Herodotus & alij.

Aristippus, Isocrates, Polybius, Praxiteles sculptor, qui primus omnium speculum fecit. Metasthenes.

Plato apud Atticam, Mosis æmulus, siue Moses Atticus, ex Numenio Pythagorico, qui tertius Philosophorum post Anaxagoram & Pythagoram in Ægyptum descendit, vt philosophiam, ex qua diuini cognomentum est consecutus, disceret.

Tredecim annis fuit Heliopoli cum sacerdotibus. Annos 20. habitauit cum Socrate, natus post initia belli Peloponnesiaci.

E Lyceo scholam in Academiam inter syluas transtulit. *Suid.*

Mausolus Carie rex, cui ab Artemisia vxore Mausoleum extructum est, obiit an. 2. Olympiadis 100. *Plin. lib. 36. cap. 5.*

Anni
urbis con-
dita.

Romæ Tribunifimilitum.

363 L. Lucretio Flauro, S. Sulpitio Camerino.

364 L. Valerio Potito, M. Manlio Capitolino.

Coss.

365 L. Lucretio, L. Furio Medullino 7. S. Sulpitio, Agrippa Furio, M. Emilio, C. Emilio 2.

366 Q. Fabio Ambusto, Q. Sulpitio Longo duobus fratribus Q. Fabij Ambustis. Q. Seruilio 4. S. Cornelio Maluginensi.

367 M. Furio Camillo Dictatore.

368 L. Valerio Publicola 2. A. Manlio, L. Virginio, L. Emilio, P. Cornelio, L. Posthumio.

369 T. Quinctio Cincinnato, L. Aquilio Coruo, Q. Seruilio Fidenate 5. L. Lucretio Tricipitino, L. Julio Iulo, S. Sulpitio Ruf.

370 L. Papyrio, C. Sergio, L. Emilio 2. C. Cornelio, L. Menenio, L. Valerio Poplicola 3.

371 M. Furio Camillo, L. Horatio Pulullo, Ser. Cornelio Maluginensi, L. Quinctio Cincinnato, Qu. Seruilio Fidenate 6. P. Valerio.

372 A. Manlio, L. Quinctio Capitolino. P. Cornelio, L. Papyrio Cursore 2. T. Quinctio Capitolino, C. Sergio 2.

373 Ser. Cornelio Malugin. 3. P. Valerio Potito 2. M. Furio Camillo 5. S. Sulpitio Ruso 2. C. Papyrio Crasso, T. Quinctio Cincinnato 2.

Anni
urbis com-
dita.

Anni
mundi

374 C. Valerio 4. L. Lucretio, A. Manlio
3. L. Emilio. S. Sulpicio 3. M.
Trebonio.

375 Sp. Papyrio, Q. Servilio, L. Papyrio,
C. Sulpicio, S. Cornelio 4. L. A-
emilio 4.

376 M. Furio Camillo 6. L. Furio. A. Po-
sthumio Regillensi, L. Lucretio,
L. Posthumio Regillensi, M. Fa-
bio Ambusto.

377 L. Valerio 5. L. Menenio 2. P. Va-
lerio 3. P. Papyrio, C. Sergio, 3.
Ser. Cornelio Maluginensi.

378 P. Manlio, C. Sextilio, C. Manlio,
M. Albino, L. Iulio, L. Antistio.

379 Sp. Furio, P. Claudio, Qu. Servilio 2.
M. Horatio, C. Licinio, L. Gega-
nio.

380 L. Emilio, S. Sulpicio, P. Vale-
rio, 4. L. Quintio Cincinnato, C.
Veturio. C. Quintio Cincinnato.

381 C. Licinio Stolone, L. Sextio, Tribu-
nis Plebis, per annos quinque.

386 Trib. Mil.
L. Furio, A. Manlio, Ser. Cornelio,
P. Valerio, Ser. Sulpicio, C. Vale-
rio.

377 Q. Servilio, M. Cornelio, C. Veturio,
Q. Quintio, A. Cornelio, M.
Fabio.

3730

3779

Aristoteles præceptor Alexandri magni, naturæ ge-
nius 400. volumina conscribit, *Suidas*, 20. annis audiuit
Platonem. *Laertius*.

Decem oratores, quorum principes Æschines & De-
mosthenes, qui sic Thucydidem est admiratus, ut eum
totum sua manu octies descripsit. *Lucianus*.

Lacedæmonij ab Atheniensibus apud Corinthum, du-
ce Phormione, superati, Imperium Græciæ summum
post bellum Peloponnesiacum vix tenuere ann. 12. *Poly-
bius libro 1.*

Thebani Lacedæmonios duce Epaminonda apud Leuctra
superauerunt. Pugna Leuctrica è seminario belli Pelopō-
nesiaci. *Gellius lib. 17. cap. ult.*

Ab ea ad Philippi mortem an. 35.

Agésilus rex Lacedæmoniorum in Asia contra Per-
sas.

Circa annum urbis 400. Philippus Amyntæ filius Ma-
cedoniæ regnum adipiscitur, simul & Alexandrum gignit.
Gellius lib. 17. cap. ult. Paucis inde annis post, Plato in Sici-
liam proficiscitur. *Ibid.*

Apud Cheroneam memorabili prælio Athenienses
vincit, de quo mox. *Ibid.*

Anno regni eius sexto, bellum sacrum siue Phocense
decennale exoritur inter Phocenses & Thebanos, ob tē-
plum Delphicum à Phocensibus spoliatum. *Diodorus,
Pausan.*

Dionysius Junior Syracusanorum tyrannus apud quē
Plato aliquantisper vixit, cædibus urbem replebat, ut
vincētis pater. Quare in exilium pulsus. Corinthi ludi
magistrum egit, & patris sacrilegia pœnis luit. Huic A-
gathocles figulus tandem successit annis 7. post Alexandri
Magni mortem.

Dion Platonis amicus, post 12. annos, Dionysio in exi-
lium Corinthium eiecto, Syracusas occupat. Sed paulò
post interficitur.

His aiunt temporibus Sicambros siue Francos, armis
Gothorum & Suecorum pulsos ab ostiis Danubij in Ger-
maniam inuasisse.

Anaximenes Rhetor alter Alexandri Magni præce-
ptor.

Demosthenes superstes fuit Alexandro, vsque ad An-
tipatrum, qui ipsi in regno Macedoniæ successit. *Suidas in
Antipatro.*

Antisthenes Socratis discipulus, Cynicæ philosophiæ
auctor, Diogenes istius successor. *Suidas.*

Græcæ ciuitates dum imperare singulæ cupiunt, im-
perium omnes perdidit, & Philippi iugum subie-
runt.

Ochus Sidonem subuertit, Ægyptum recepit, Ne-
ctenabo rege fugiente in Æthiopiā cum multa pecunia,
de quo Plutarch. in vita Agésilai. Foris bella gerens ti-
tulo regio innotescit, cum interim domi regnaret Atta-
xerxes.

Prorex scilicet eius foris erat. Cuius crudelitas cele-
bratur apud Iustinum, Ælianum, Plurarchum in Atta-
xerxe.

In Nectenabo Ægyptiorum regnum destructum est,
quod à Nabugdonozore subactum ad Cyrum peruene-
rat. Inde defectione inita regem asciperat. *Euseb.*

Bagoas Spado eius, natione Ægyptius Ochum inter-
fecit ob irrisum Appim, & contempnam Ægyptiorum
religionē. *Aelia. lib. 6. Variæ. hist.* Anno principatus eius 23.

Post transactum in Ægypto dicitur num bellum, plurimos ludæorum in Hircaniam ad Caspium mare transfert, quos ibi vsque hodie amplissimis generis sui incrementis constat consistere, atque exinde quandoque erupturos opinio est. *Oros. lib. 3 cap. 7.*

Carthaginenses cum eorum regnū floreret, Oceanum Atlanticum dimensi sunt, terrasque aperuerunt in quibus erant arbores pulcherrimæ, & cælum saluberrimum. Quare cum multi eo nauigarent, & capti amœnitatem loci non reuenterentur in patriam eius ob bella & asperitatem per tæli, pœna capitis cautum est, ne quis deinceps in eas terras nauigaret, nempe ne Africa habitatoribus exhauriretur. Atque ita huiusmodi nauigatio desit. *Aristot. de mirabilibus audituibus.* Ea est America & Brasilia, quod Afrorum colonias peruenisse ex situ dubitandum nō est. Hanc autem iterum auorum ætate Lusitani & Castilij an. Christi 1497. reppererunt.

ROMÆ M. Furius Camillus dictator Faliscos & Vejios capit. Aclufis cum Gallis pugnatum. Nō multo post Romanis ad Alliam Brenno duce cæsis, Galli Romam cepere Capitolium obsessum per sex menses, auri mille pōdo pacti obsessis vēdidere, & penetrata Græcia & Asia, gentibus, quæ eis Taurum incolunt, imperitarunt, Trochini quidem, Helleponti oræ, Tolistobigi Æoliæ atque Ionæ, Tectofagi verò mediterraneis Asiæ. Sedem autem ipsi circa Halim fluuium posuere *Linus lib. 48.* laudes impudenter Germanis quidam tribuunt, & Senones Gallos in Germanos transformant.

Galli rum Senas & Mediolanum vrbes ædificant, & expulsis veteribus Thuscis, multarum aliarum urbium Italiae fundamenta iecerunt. *Iustinus*, vt Papiæ, siue Ticini *Paulus Diaco.*

Cum Dionysio Syracusano pacem faciunt. *Iust. lib. 20.*

A Bythinia rege in auxilium euocati, regnum cum eo parta victoria diuiserunt, eamque regionem Gallo-Græciam & Galliam nominarunt. *Iustin. Ibid.*

Regnante Athenis Anaxicrate Galli duce Brenno aduersus Græcos expeditionem susceperunt. *Pausan.*

Roma restaurata, M. Furio Camillo dictaturum continuante, paulò post cæpit intra Italiam crescere, Tribun. Mil. pro Coss. creatis. Hinc Camillus Volscos cæpit, & C. Capitolium in saxo quadrato constructum.

Manlius ob regnum affectatum è saxo Tarpeio præcipitatur.

Prænestini vincuntur sub vrbis 380. Quinquennio Romasine magistratibus fuit, plebe renouante duos Tribunos Plebis Licinium, Stolonem, L. Sextium Lateranū, qui Comitia Tribunorum militum perpetua intercessione sustulerunt, & tres leges, patribus alioqui acriter resistentibus, promulgarunt, nempe de ære alieno minuendo: De modo agrorum finiendo: De communicando consulari cum Plebe.

390. Æmilio Mamerco & L. Sextio Laterano qui primus ex Plebe Consulatum est adeptus, duos honores sibi Patritij quæsiuerunt, pro concessio Plebi altero Consulatu. Præturam & curulem ædilitatem, sublato Tribunorum militum annuo dominatu.

Ita deinceps vsq; ad Iuliū Cæsare sub Coss. Roma fuit.

Pestis horrenda. M. Curtius se deuouet pro Reubl. T. Manlius Torquati nomen è singulari cum Gallo certamine consequitur. Brutiorum origo an. vrbis 396. è Diod.

Tarquinienses 307. Romanos milites immolarunt. post

Anni
vrbis con-
dita.

388

L. Quinctio. Ser. Cornelio, Ser. Sulpicio, Sp. Seruilio. L. Papirio, L. Veturio.

389

A. Cornelio 2. M. Cornelio 2. L. Veturio M. Gegano, P. Manlio, P. Valerio 6.

Coss.

390

L. Sextio Laterano, primo ex Plebe consule, L. Æmilio Mamerco.

391

L. Genucio, Qu. Seruilio Hala.

392

C. Sulpicio Petito, C. Licinio Stolone.

393

L. Æmilio Mamerco 2. Cn. Genucio.

394

Qu. Seruilio Hala, T. Genucio 2.

395

C. Sulpicio, C. Licinio Caluo.

396

C. Ptælio Libone, M. Fabio Ambusto.

397

M. Popilio Lanate, Cn. Manlio.

398

C. Fabio, C. Plautio.

399

C. Marcio, Cn. Manlio.

400

M. Fabio Ambusto 2. M. Popilio Lanate 2.

401

C. Sulpicio Petito 3. M. Valerio Poplicola 3.

402

M. Fabio Ambusto 3. T. Quinctio. M. Popilio.

403

C. Sulpicio Petito 4. M. Valerio Poplicola 3.

404

P. Valerio Poplicola. C. Marcio Rutilo.

405

C. Sulpicio Petito, T. Quinctio Penno.

406

M. Popilio Lanate. L. Cornelio Scipione.

407

L. Furio Camillo, P. Claudio Crasso.

408

M. Valerio Coruo, M. Popilio Lanate 4.

409

T. Manlio Torquato, C. Plautio.

410

M. Valerio Coruo 2. C. Ptælio.

411

M. Fabio Dorfone, S. Sulpicio Camerino.

412

M. Marcio Rutilo 3. T. Manlio Torquato 2.

Anni
mundi

3730

3730

Anni
vrbis con-
ditæ.

Anni
mundi

413

3779

DARIUS CODO-
MANVS Arsami filius,
quem vicit Alexander
Macedo, annis 6.

Pontifice Iaddo.

Duce Hanania.

Alexandro Macedonum
rege an. 12.

Agi Juniore Lacedæmonio-
rum.

Dione, deinde Timoleonte
Syracusanorum an. 22.

3785

quatuor ann. victi ad 346. virgis cæsi securi percutiuntur.

Anno sequenti, qui vrbis erat 402. Ceritibus in 100. annos pax datur. 404. Faliscis & Tarquiniensibus in quadraginta 411. Bellum Auruncum.

H v i v s regis meminit Dan. 8. cap. sub nomine Arietis confligentis cum hirco, id est, Alexandro.

Ante hunc post Memnonē, Ochum & Arsem regnasse historici profani ferunt, ideoque ferè duos illos isti anteponunt.

Iam satis refutauimus eos, qui sexto hoc loco, siue post Cyrum quinto, statuunt Xersem Græciæ terrorem.

Nam iuxta sacros libros Reges Persarum non exceserunt numerum senarium. Etsi iuxta Profanos multo plures fuerint. Nempe decem per an. 230 1 Cyrus. 2 Cambyses. 3 Darius Hydaspis. 4 Xerxes. 5 Artaxerxes Longimanus. 6 Darius Ochus Nothus, 7 Artaxerxes Memnon. 8 Ochus. 9 Arses siue Arsamis. 10 denique Darius.

Quin & aliqui interponunt post Cambysē Magos per septem menses. Post Xersem Artabanum per dies septem. Post Longimanum Xersem secundum duobus mensibus. Deinde Sogdianum mensibus septem, vt sint Reges quatuordecim. Sed hi sedecim menses & dies 7. parum ad hanc summam afferunt.

Eorum historiam explicauit Diodorus, Iustinus, Eusebius, Metasthenes, &c.

Philippus rex Maced. 20. an. post victos Pæonas, Illyrium, Atheniensium Amphipolim, Potidæam, Pydnam, Olynthū, Chalchidiæ 32. vrbes Olynthiis subditas Thesaliam, Elateam, Athenienses denique & Thebanos, qui se Amphissensibus ab ipso punitis, quod campum quendam Templo Delphico consecratum occupassent, coniunxerant, ad Cheroneam, Imperator Græcorum contra Persas deligitur Corinthi, sed initio anni seq. à Pausania satellite interficitur. Suidas in Carano. 1.

Illa ad Cheroneam pugna ingentes omnibus Græcis importauit calamitates. Omnes enim Græcos simul in seruitutem redegit aut ipse aut filius. *Pausan. lib. 1.*

Perinthum atque Byzantium obsedit ad cuius oppugnationem Cumæus Ephorus suam historiam finiit.

Decimo post anno, quam templum Delphicum spoliatum esset à Phocensibus, bello huic, quod sacrum & Phocense appellatum est, finem imposuit.

Ante hunc nihil certi de temporibus habent. Græci vnde vix duos apud eos reperias qui in idem tempus Cyrum, Pythagoram, &c. conferant.

Successit Alexander filius, eodem anno, quo Darius Arsami, qui primo regni anno Illyrios, Triballos, Sirmum Getarum regem vicit, Thebas obiecitum Macedonum præsidium solo æquauit. Secundo anno exercitum in Asiam traduxit, & Persicas copias ad Granicum profligauit. Tertio expugnatis Sardibus, Mileto, Halicarnasso ad Iulum in Cilicia matrem vxorem & filiam Darij memorabili prælio cepit. Quarto post septimum mensem obsidionis, Tyrum subiugauit indeque vicinas vrbes, immunitate Hierosolymitanis tributa. Quinto Ægyptum occupauit, & Alexandriam condidit. Sexto ad Arbela Darium vltimo prælio planè vicit. Sex reliquis Monarchia fruitur.

Alter autem Alexander Molossus Epirotarum rex, in Italiam venit bellum populo Rom. facturus. Iam enim

fama virtutis foelicitatisque Rom. apud exterarum nationes enitescere incipiebat. *Gell. lib. 17. cap. vlt. in Italia occiditur.*

Thrasymachus sophista primus colon & periodum in oratione monstravit.

Hermophilus caecus Theopompum Geometriam sine radio docet.

Calippus Siculum regnum occupat.

Caramundus Galliae regulus Massiliam bello premit.

Phileni fratres pro dilatando Carthagenensium imperio se viuos terra obrui à Cyrenensibus passi sunt.

Timotheus Lyricus tempore Philippi Macedonis, chordam decimam & vndecimam adiecit, & veterem musicam ad molliores & effœminatioremodos traduxit.

Nectanabus rex Aegypti, quem Ochus in Aethiopiam expulerat Astrologus & Magus Olympiadi Alexandri matri charus, de quo multa fabulosa.

Post Xenophontem Theopompus historias scribit, sed innumerabiles admiscet fabulas, *(sc. 1. de leg. Percussus à Deo caecitate, quia eis inferere tentavit sacram historiam. Ios. contra Appionem.*

Ephorus Iococratis auditor epitomen historiarum Herodoti, item quae bello Peloponnesiaco gesta sunt scribit.

Pyrthonis auditor Theodorus Athenis à *ἰαφορίαν* introduxit, & de suo nomine Theodoriā sectam reliquit. *Smidas.* Athei facile sunt adiaphoristae, sublato rerum delectu atque discrimine.

Euagoras Rex Cypri in furorem versus.

Leuco Bosphori & Ponti rex an. 40. cui successit Spartanus filius, deinde Parisades. *Diodorus.*

Hanno Carthagenensis affectatae tyrannidis poenas luit.

ROMÆ Bellum Samniticum, Manlius filium Victorem securi percussit. Decius se pro milite Romano deuouit.

h HEBRÆI tamen tradunt Persarum Monarchiam tantum durasse annis 52. Nostri numerant 230. nempe quoniam multo plures, videlicet 14. reges faciunt. Sed perspicue non plures quatuor post Darium (aut certe Cyrum iuxta R. Mosē) imperaturi affirmantur, Daniēlis II. nec plures in Scriptura nominantur. Illic lege Rabbi Abraham, quem in his nominandis numerandisque suffragatorem habeo, nisi quod ex dicto R. Mose addo pro sexto & ultimo Darium Arsamis filium. Hoc Plato significat, dum scribit post Xersem à Græcis victum nullum fuisse regem Persarum magnum, nisi nomine.

Accedit Alexandrum non ita multo post reditum Iudæorum ab exilio res suas gessisse, ut author libri Machabæorum indicat, & Aggæus extremo suae prophetiae: Adhuc modicum, inquit, & commouebo caelum & terram, & regna subuertam, &c.

Nam Nehemias qui fuit è reducibus, peruenit ad pontificem Iaddum, Nehem. 13. quem indubitatum est occurrisse Alexandro, eique de Dario promississe victoriam, demonstrato oraculo, quod Daniel c. 8. tradiderat. Vnde quidam verisimile putant Nehemiam & Ezram huiusmodi ingressui Alexandri in Hierosolymam interfuisse.

Præterea idem Ezras vidit duo Monarchiae Persicae extrema, nempe Cyrum Babylonicæ euersorem & Iaddum, sub quo vltimus Darius & Alexander Persicae labefactor. 2. *Ezr. 13.* Fuit igitur Persarum monarchia

Anni
urbis con-
ditae

Anni
mundi

3779

Romæ Coss.

413

M. Valerio Coruo 3. A. Cornelio Coss.

414

C. Martio Rutilio 4. Qu. Servilio Hala 3.

415

C. Plautio 2. L. Emilio Mamertino.

416

T. Manlio, Torquato 4. P. Decio Mur.

417

T. Emilio Mamertino, Qu. Publio Philone.

418

L. Furio Camillo, C. Manio Nepote.

h Summa 147.

3785

MONARCHIÆ PERSICÆ SÆCVLO.

Anni
mundi

3779

contractior. Nam non est probabile, eundem ducentos annos excessisse.

Sed & lex Persica eos sefellit, de qua Herodotus saepe seorsum libri 7. initio, non licuisse extra regnum proficisci Regem cum exercitu, nisi domi relicto vicario, cum Regis titulo & insignibus, ad vitanda bella ciuilia & intestina. Quin etiam vt Romana, ita & Persica Monarchia, eodem tempore plures potuit habere Imperatores. Denique Scriptura non plures attingit, Chronica Hebraeorum, qui cum eis versabantur, vt domesticis, non plures numerant. Metasthenes Persa & Philo eo alludunt. Daniel non plures significat, Ezras, Nehemias, Mardocheus, qui res gerebant sub Cyro, Assuero, Dario Longimano & Artaxerse tertio, peruenerunt ad saeculum Iaddi & Alexandri Magni, atque haec omnia sacris codicibus indicarunt, quae qui conciliare voluerunt cum profanis, vt Philo, Lylo, Lyranus, coacti sunt dicere, Mardocheum 38. ann. superasse aetatem Isaac, ducentimum attingisse. Alexandri tempore recentissima erat Miltiadis, Temistoclis, Periclis, Socratis, Herodoti, & caeterorum Graeciae illustrium mors. Quin ipse Demosthenes discipulus Socratis & Thucydidis, quos sub Longimano vixisse docuimus, non modo vidit Alexandrum, sed & post eum & quidem non admodum senex, mortuus est. Vt haec ergo vitemus incommoda, ita de hac Monarchia constitutum esto.

Nam vt haec contrahamus in pauca, cogimur no plures agnoscere, primum ob Danielem, c. 11.

2 Ob Ezram, qui vidit Cyrum, & attingit aduentum Alexandri Macedonis.

3 Ob Nehemiam, qui & ipse interfuit reuersioni sub Cyro (Ezra 2.) & vidit Iaddum (c. 13. sui libri) quo pontifice res suas gessit Alexander.

4 Ob Haggeum, & Zachariam, qui ita loquuntur de motibus Orientis, & Monarchiae Persicae casu, vt de re iam iam instante & praesente.

5 Ob traditiones Hebraeorum constantes, quibus plus est fidendum, quam Graecis, quod Monarchiae illius maxima fuerint pars & laudatissima.

6 Ob ipsosmet externos, in numero Regum Persicorum constituendo inter se plane discrepantes. Nam Metasthenes Persa ad nostrum numerum addit duntaxat Darium Nothum, Ochum & Arsamim, quos Philo nobiscum expungit, nulla Nothi & Arsamis facta mentione. Zonaras Nothum nescit, &c.

Monarchia Persarum destructa mansit sub Graecis vsque ad Arfacem Parthum, per annos centum, cuius posterius dicti sunt Arfacidae. Hinc sub Parthis, &c.

Berosus Chaldaeus, Sacerdos & historicus. Huius filiam Sibyllam Babylonicam fuisse ait Iustinus Martyr in Patenetico. Seriem regum Assyriae, & aliorum a diluuiio fere vsque ad Iosue, item gentium origines Graecis explicauit. Chaldaicam suam historiam libris tribus comprehensam dicauit Antiocho Seleuci Nicanoris filio & successori. Tatianus orat. contra Gracos, scripsit, & de posteris Noe, quos ad Nabulassarum Babyloniorum regem Nabugd. patrem perduxit, Ioseph. lib. 1. contra Appionem. Libri eius hodie minime extant, vt apparet e fragmentis ipsius apud veteres repertis. Quare ij, quos Annius eius nomine produxit, sunt adulterini.

4783

SV B hac Persarum Monarchia, præcipue post celebrem illam Græcorum de Persis victoriam per centum quinquaginta annos deinceps cadētibus sensim Persicis Græciæ res mire augetur. Quin & artes florent atque adeo ad summum perueniunt, vsque ad Alexandri tempora. *In disciplinis Mathematicis* excelluerūt Eudoxus, Euclides, Nicomachus Aristotelis f. *Philosophi* Ionici & Italici vsque ad Socratem multi, qui primus philosophiā à rerum cœlestium & naturalium contemplatione ad vitam & mores reuocauit. Hinc Plato, Aristoteles, Theophrastus, Xenocrates, Polemō, Crantor, & c. *Medici*, Hippocrates, Theſſalus eius f. *Oratores* Pericles, Gorgias, Trasmachus, Hippius, Protagoras, Isocrates, Lysias, Demosthenes, Æschines, Antiphon, Antocides, Hyperides, Dinarchus, Iseas, Demades, Demetrius Phalereus.

Poeta tragici, Æschylus, Sophocles, Euripides. *Comici*, Cratinus, Aristophanes, Eupolus, Diphilus, Philemon, Menander. *Historici*, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Philistus, Ephorus, Theopompus, Timæus, Callistenes.

In mechanicis statuarij, Lyſippus, Cares, Phidias, Polycleetus, Praxiteles, Ctesias, Dinomenes, Cymon Myrois, imò verò tunc pictura & statuariæ artes in Græcia cœperunt. *Plin. lib. 36. cap. 5.*

Plasta. Lyſistratus, Dibutades.

Pictores Appelles, Protogenes, Polygnotus, Parrhasius, Aristides Thebanus, Paralus, Xeusis qui umbras inuenit, ex Quintiliano.

Architecti. Dinocrates, qui Alexandriam Ægypti construxit, Ctesiphon Gnosius qui templum Dianæ Ephesinæ. Philo, qui Pyreum Atheniensium.

Sculptores, Alcamanes, Agoracrites, Scopas, Bryaxis, Timotheus, Leochares, Pythis.

Musici, Arystoxenus, Timotheus, Anazarchus, Damon.

In re militari, Epaminondas, & Pelopidas Thebani, Timotheus, Chabrias, Iphicrates Athenienses. Et paulò ante Pausanias, Lyſander, Agesilaus Lacedemonij, Timoleon, Corinthius, vt bellis Persicis aliquanto prius Themistocles, Aristides, Cymon, Miltiades, Conon, Myronides, Pericles, Gelon Siculus Diomedis filius, & aliquot alij.

Athenienses paulò ante mortem Socratis 24.

literis vti cœperunt, cum antea duntaxat sedecim vsurparent,

Nangiacus.

MONARCHIÆ PERSARVM PER ANNOS CENTVM QVINQVAGINTA SÆCVLO.

Ani
vbi con-
dita.

*Monarchia Macedonum
patuit à mari Adriatico in
Indicum vsque, trans Gan-
gem ad Emodios montes.*

*Hieron. in 7. c. Dan. que area
Daniel 2.*

Incepit an. mundi 3785.

413

a ALEXANDER Ma-
gnus annis sex post con-
fectum DARIUM. A-
lioqui imperavit an. 12.
1. Mach. 1.

1. Mach. 1

425

Iaddo Pontifice.

*Prophetis in Malachia ces-
santibus.*

*Lacedamoniorum Agi Iu-
niore. Denique Eudamida
rege ultimo vsque ad obi-
tum Alexandri.*

*Sicilia Timoleonte vsque
ad obitum Alexandri an. 22.*

Ani
mundi

RATOSTRATVS, vt nobilitaretur a-
liquo facinore, incendit templū Dianæ E-
phesiæ, qua nocte natus est Alexander,
Vnde vates augurati sunt illa nocte natam
pestem Asiæ. Cicero 2. de Natur.

Alexander illyricis, Thracibusque superatis victa Græ-
cia, Thebisque subuersis, traiecit in Asiam, & fugatis Da-
rij ducibus, urbem Sardis cepit: posteaque capta India,
& vrbe Alexandria condita, cum triginta duos haberet
ætatis annos, & duodecimum Imperij, in Babylone ve-
neno periit. Hieron. in Daniel 11.

Id vnum ex animi sententia non cessit, quod Miman-
tem (montem opinor in Isthmo Corinthiaco) fodere non
potuit. Pausan. lib. 2.

Vt olim Hebræis mare rubrum, Alexandro mare Pam-
phylum cessit, aliam viam non habenti, cum eius opera
Deus vt ad destruendum Persarum imperium decreuis-
set. Ioseph. lib. 2. Antiq. c. vlt.

Cum perexigua manu, id est, cū 32. millibus duntaxat
peditum, quatuor millibus & quingentis equitibus, 180.
nauibz orbē terrarum vtrum vicisse an agredi ausum
fuisse sit mirabilius rectē dubitatur. Tribus præliis, quin-
decies centena millia equitum peditumque Persarū con-
sumpsit. Orof. libro 1. c. 17. Milites quorum ope orbem sub-
iecit, Argyraspides nominantur.

Regni septimo Monarchiæ Græcorum locum dedit.
Eo enim occupata est Babylon, & Persepolis Persarum
regia, Dariusq; interfectus à Bello. Octauo se dat luxui
& amicos peremit. Nono petram Aornon cepit & Ta-
xilem Indorum regem. Decimo Porum regem quoque
Indorum vicit. Duobus reliquis legationes omnium fer-
mē gentium audit & motitur.

Vsque ad Hispalim in Orientem & ad Iaxartem flu-
uium Septemtrionem versus arma tulit, de cuius gestis
anibus Arianus & Curtius.

Concessit Manassi fratri Simeonis Iusti, vt in monte
Gatizim templum Hierosolymitano simile apud Sama-
ritanos extrueret. Atque inde Schismatis implacabile
seminarium.

Æra Alexandri Magni dicitur principium imperij eius,
sive primus annus principatus eius, à quo ducta est ple-
risque scriptoribus annorum notatio.

Sic Syri & cæteri Orientales annos suos numerant, vt
Moses Mardenus Masio retulit. Sic Hebræi sæpe. Seder O-
lam & Cabbala hist. Eumque fuisse notant ante Christi na-
tiuitatem 328.

Romani iam in centesimo & tricesimo milliario fere
ab vrbe, contra Samnites bellum gerebant.

Minutia Vestalis ob incestum viua defossa bellum Au-
sonum, Cæles colonia deducta.

170 Venetiæ deprehensæ damnatæ sunt. Priuernates
ciuitate donati sunt.

Vrbis 422 Holoander in Chronologia Consulium interre-
gnum vnus anni sine Consulibus statuit. Atqui neque
apud Liuium, neque apud quemquam alium veterum vlla
eius mentio fit.

Quin & maior summa officit collationi historiæ Ro-
manæ cum historiis aliarum gentium, vt ante quingente-

simum vrbis multa consulum & magistratum nomina perperam videantur addita, &c. Lege Brutum Ciceronis. Nisi statuas decem annos, minimum integros absumptos esse à fractis regum Persicorum & Babylonicorum.

Papyrius consul Samnites cum armis argenteis congestos vincit. Cum Alexander instituere diceretur transitum ab Oriente in Africam, deinde Italiam, hunc ei opponere præcipue Romani meditabantur.

Et certe si octogesima tertia Olympias attingit trecentimum vrbis, vt vult Plinius libro tricesimo quarto, capite septimo, centesima decima quarta, qua Alexandrum floruisse idem ibidem ait, ad quadringentesimum vigesimum vrbis perueniet, quando florebat Papyrius. Quod congruit Gellij Chronico libro decimo septimo, capite vltimo, quando Philippum patrem regnare cœpisse ait circa vrbis quadringentesimum, moxque Alexandrum genuisse. Nam non nisi Philippus regnavit annis viginti.

Dum Orientem Alexander subigeret, Italiam, præsertim Samnites Romana inquierudo fatigabat. Agis Spartanorum rex cum rebellante Græcia Antipatri fortissimas copias, Alexander rex Epiri Lucaniam & Bruttiam, Zopyrion Alex. præfectus Scythiam. *Oros. libr. 3. cap. 17.*

Carthaginenses bella cum Siculis gerebant, quæ & continuantur, donec post mortem Agathoclis in Siciliam à Pyrrho Epiri rege ab Italia accersito terrestri navalique certamine læpe victi, nouissimè ad Romana bella conuersi sunt. *Idem lib. 4. cap. 6.*

Tum consules aut dictatores erant bellicis laudibus clari M. Valerius Coruus, C. Marcius Rutilius, &c. *Linus lib. 9.*

Aristoteles & eius discipulus Theodectes, ad quos Grammaticæ principia referuntur.

Aristoteles primus Philosophiam à figuris & numeris vindicauit, quibus eam Platonici & Pythagorici verius velabant, quam docebant, ita instituta & in artem reducta logica, vt ad disciplinas clarius & aptius esset organum. Vnde Physica, Metaphysica & cætera Aristotelico more tractata figurarum & numerorum subtiliore cognitione non amplius indigent.

Metaphysica separauit à Physicis. Antea enim omnia confuse tractabantur, adeo vt Physica Metaphysicam in se quodam modo contineret.

Ante hunc insignis Geographiæ incertitia, quæ postea expeditionum Alexandri in vltimam Asiam beneficio emendata est. Vnde & ipse in Meteorologicis, & alibi de terrarum regionibus, locis, fluuiis, &c. loquitur, vt cæcus de coloribus.

Minothea siue Thalifaridis Amazonum regina.

Canistius & Philonides vno die mille ducenta stadia cucurrerunt. (.i. 75. leucas) Theophrastus.

Non longè post Alexandri mortem Aristoteles Philosophus, & deinde Demosthenes orator vita functi sunt.

Bardi apud Gallos melodiarum poëtæ ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitiis. *Diod. lib. 6.*

Disciplinas nefas esse existimant literis mandari, in reliquis fere rebus publicis priuatisque rationibus, Græ-

Anni
vrbis con-
dita.

Romæ Coss.

Anni
romæ

- 419 C. Sulpicio Longo, P. Ælio Pato.
- 420 L. Papyrio Crasso, C. Duilio.
- 421 M. Valerio Coruo, 4. M. Attilio Regulo.
- 422 T. Veturio, Spu. Posthumio Albino.
- 423 A. Cornelio 2. (n. Domitio).
- 424 M. Claudio Marcello. C. Valerio Flacco.
- 425 L. Papyrio Crasso, L. Plautio Venone.

Reliqua Consulium successio in serie Regū Ægypti, qui soli è successoribus Alexandri ad Romanam Monarchiam, siue Augusti imperium peruenerunt.

- 426 Sex annis totis pugnatū de summa rei post Alexandri mortem.

431

Anni
vrbu con-
dita.

Anni
mundi

cis vtuntur literis, *Casar. lib. 6. de bello Gall.* Eas puto in Gal-
liam delatas à Phocensibus, qui tempore Cyri profuge-
rant in has partes, & Massiliam condiderant. Atque hinc
Semnotheorum, Saronidarum, Druydum, Bardorum,
apud nos stulta disciplina. Disciplinarum capaces, cum
non essent Germani ab octingentis annis duntaxat, id
est, à Carolo nostro Magno, vt ipsimet affirmant, suam
linguam literis cœperunt exscribere, & cum Christiana
religione musas excipere, vt non sit quærendum qui-
bus hoc tempore tum illi literis vterentur. Literarum
secreta (inquit Tacitus) viti & fœminæ pariter illic igno-
rant.

Angli & Scoti absurdè Druydas suos faciunt, contra
omnium historicorum fidem.

De Magia Hostanes tempore Alex. Magni scribit. Ma-
giæ plures species constituit. Vnam, quæ vimbrarum in-
ferorumque colloquia promittit, alteram, quæ ex aqua,
sphæris, aère, stellis, pelui, lucernis, securibus multisque a-
liis modis diuinare docet. *Plinius.*

Appelles pictor, Lyfippus statuarius, à quibus solis pin-
gi & fingi volebat Alexander.

STORVM successiones perfunctorie
duntaxat memoramus, quia eorum enu-
meratio nihil confert ad Scripturæ histo-
rias. Secus habet de Syriæ regibus & Æ-
gypti, propter gesta Machabæorum & va-
tinationes Danielis.

Satis autem est nosse Monarchiam hanc in aliquibus
posteris Alexandri durasse vsque ad Iulium & Augustum
Cæsares, sub quibus quarta cœpit, per annos ferme tre-
centos.

Tum enim primum cum reliqui orbis præstantiori
parte, Alexandri vniuersa posteritas imperio Romano
subiugata est. Nam pridem L. P. Æmilius Perseum vlti-
mum Macedoniæ Regem vicerat: Scipio Asiam: Lucius
Sylla Græciam: Pompeius, vt cæterorum præteream vi-
ctorias, Pontum, Armeniam, Albaniam, Colchidem, He-
mochiam, Caspios, Iberos, Parthos, Arabas atque Iudæos,
cum magno sui terrore cœperat.

Ab Augusto etiam Ægyptus, & ceteræ imperij suba-
ctæ regiones in formam prouinciarum redactæ sunt, vt
iuxta oraculum Esaia 11. & 19. Apostolis Christi liberum
iter sterneretur ad prædicandum in omnes gentes Euan-
gelium.

Romæ sub mortem Alexandri magni bellum Samni-
ticum infeliciter à T. Veturio & Sp. Posthumo confe-
ctum.

ALEXANDRO mortuo, Aridæus septem an. impe-
rium Macedoniæ tenuit verbo, cum administratio esset
penes Antipattum. Perdica enim occiso, Antipater &
Craterus se reges Macedoniæ gesserunt. Quibus mor-
tuis Cassander Macedoniam occupauit interfecta Olym-
piade Alex. Matre, Roxane vxore cum Hercule Alex. filio
capta. Cassandri filiis mortuis, posteritas Antigoni Macce-
doniam obtinuit, nempe Antigonus 2. Demetrius 2. Phi-
lippus, Perseus captus à Romanis.

Antigonus 1. Philippus Nothus minorem Asiam & vi-
cinas regiones vsque ad Syriam tenuit.

a REGES GRÆ-
CIÆ ET MACE-
doniæ.

3797

b PHILIPPVS ARI-
DÆVS frater Alex. Ma-
gnus nothus an. 7.

2
CASSANDER an. 18.

3.
ANTIPATER & ALEX.
an. 4.

4
DEMETRIVS Anti-
goni an. 6.

5
PYRRHVVS menses 6.

6
LYSIMACHVS rex
Thraciæ an. 6.

3823

Phocion iniusto iudicio Atheniensium Cassandro regi Macedoniæ gratificantium veneno sublatus est, *Plutarch.* Decimo quarto anno post Alex. mortem Cassander funditus tollit stirpem regiam, & Seleucus Nicanor Asia quietè potitur.

Decimo septimo apud Ptol. Lagi Demetrius Phalereus Theophrasti disc. agit, vt Democratia reddatur Atheniensibus.

Cum Macedones mortuo Alexandro Arideo regnum detulissent (commissa tamen Antipatro regni administratione, vnde Antipatrum Alexandro successisse scribit Suidas. *In Antig.*) Græci non ferentes diutius suas res à Macedonibus teneri, statim arma ceperunt, & post discrimina multa præliorum, dominatu tyrannorum liberati sunt. *Pausan. lib. I.*

C A T H E N I E N S I B V S Democratia reddita est ab Antigono Gonata. Nam post mortem Alex. potentiores Græciæ ciuitates defecerunt. Primi Athenienses adiunctis Sycioniis, Argis & Corinthiis. *Oros. lib. 3. c. 21.* Huius autem nepotes regnum Macedoniæ tenuerunt, donec ad Romanos translatum est.

Post Delphicam pugnam Galli iterum Macedoniam inuadunt.

Zeno Citreus Stoicorum auctor.

Cleanthes eius discipulus & successor, præceptor Chryssippi & Antigoni regis.

Epicurus Atheniensis, de quo æqualium aliquis, Cum porci loquentur eadem cum Epicuro dicent.

Neocles Epicuri frater, qui & sectam fratris similem introduxit.

Strato Lampfacenus Theophrasti successor tertius ab Aristotele Epicuro cum suis asperis, infestilibus, leuibus & hamatis corpusculis resistit, docens omnia naturæ moderatione ferri.

Duos autem errores inter se contrarios constituerunt Epicurus & Zeno, quo tempore fermè Romani bellum cum Pyrrho Epirotarum R. sumpserunt, annis 36. post Alex. mortem sub Olymp. 126.

Vnus enim in corpore, alter in animo summum bonum posuerunt, quod in Deo solo est.

Hac de causa Arcesilaus primus occultata sententia sua nihil aliud istos, quàm refellere statuit, nouorum Academicorum auctor factus, à Platone quartus, cui Xenocrates successerat, deinde Palemon, denique Arcesilaus, *Aug. Epist. 56.*

Neleus Sceptius Aristotelis Theophrastique bibliothecæ successor, vtriusque philosophi libros Sceptim cõportauit. Hi deinde infossi terræ, metu Attali, qui tum vndecunque comparatis libris bibliothecam Pergami instituebat, negligentèrque diu habiti, tandem ab Apellicone Teio emuntur, sed carie sitùque exesi, ab eoque male correcti ad vsque Syllam Athenis delituerunt, donec eos à Sylla Romam translatos Tyrannion Grammaticus & Andronicus Rhodius tabulis etiam editis euulgarunt. *Plutarchus in Sylla.*

D L Y R A N V S in Daniele, & initio commentar. in Machabæos secundam Alexandri successionem, Asiæ minoris Reges (non Thraciæ & Ponti) facit. Ego quia eosdem reperio fuisse Asiæ & Syriæ reges, & Scipionem dictum fuisse Asiaticum, quod Antiochum Magnum superasset, omnino cenfeo quaternarium Danielis replere reges Ponti.

Anni
vrbis com-
dita.

473

i. Mac. 8.

585

431

secunda

Alexan.
successio.Anni
mundi

7

P T O L O M Æ V S Cerau-
nus. mens. 3.

8

A N T I P A T E R an. I.

9

S O S T H E N E S mens. 7.

10

C A N T I G O N V S G O-
N A T A S. an. 36.

11

D E M E T R I V S, an. 10.

12

A N T I G O N V S D O S O N.
an. 12.

13.

P H I L I P P V S an. 42.

14

P E R S E V S vltimus an.
10.Q U E M L V C I V S P. Æ-
M I L I V S biennio ante
principatum I V D A M a-
c h a b æ i vicit.

S u m m o a n. 147. menses 6.

R E G E S T H R A-
C I A E E T P O N T Id L Y S I M A C H V S vlti-
que ad M Y T H R I D A-
T E M, quem P O M P E I V S
M A G N V S domuit.

Anni
m
bis con-
dit.

Anni
mundi

Habuit quidem multos alios successores, nempe 12. secundum Diodorum, inter se monarchiam partientes, Alexander, qui orbem sibi in multas toparchias diuiserunt *Iustin. hist. l. 13.* sed tantum quatuor, post 14. an. à morte Alexandri obtinuerunt & peruenerunt ad iustum regni titulum, reliquis mutuis cædibus consumptis, *Diodor. lib. 18. 19. & 20.*

Lysimachus à rege Getico victus & captus liberaliter dimittitur, & vicissim concedit, vt ad Istrum Geræ popul. Asiatici sedes haberent, regi filia sua in vxorem data, *Pausan. Tuncque ad Istrum regionem Byzantio vicinam occuparunt, & Græcis noti fuerunt.*

Lysimachiam in Thracia condit.

REGES SYRIÆ,
BABYLONIÆ,
& Asiæ.

Tertia
Alexan-
dri suc-
cessio.

DVÆ autem successiones extremæ tantum attingunt Scripturas, quoniam Iudæa Syriam ab Aquilone, & Ægyptum ab Austro habens, nunc ab huius, nunc ab illius Regibus tenebatur, & Scripturæ propositum est non externorum, sed populi Domini historiam rexere.

Quare sub his Iudæi multa mala tolerarunt, Nam cum petenniter Reges Aquilonis. i. Syriæ, & Austri. i. Ægypti (*Dan. 11.*) inter se pugnant, Iudæi in medio positi vtriusque vicentibus, similes erant nauis turbatæ & tempestatibus fluctuanti.

Daniel vndecimo capite res describit Regum Asiæ siue Syriæ, & Ægypti, à Seleuco Nica. & Ptolomæo Lagi per ordinem vsque ad Demetrium Soterem, & Ptolomæum Evergetem Secundum. De Ant. Epiphane duas visiones 8. & 11. cap. habet. Reges Aquilonis vocat reges Asiaticos, Austri Ægyptios ratione situs Iudææ.

Tentatum est de summa rerum septem annis post Alexandri mortem. Tandem post obrinuit Seleucus cum sua posteritate, & Demetrio rege Asiæ superato vnum fecit imperium Asiæ & Syriæ. *Polyb. lib. 2.*

Secundum alios, mortuo Alexandro præfecti eius imperij totius prouincias inter se distribuerunt, easque nomine aliquandiu Regis Aridæi administrarunt. Inde se reges appellarunt.

Indi post mortem Alex. Sandranotto duce, Macedonum præfectis iugulatis iugum excutiant. Cum eo Seleu. Nicanor pacem firmavit. *Oros. lib. 3. cap. 21.*

Sic Græci præsertim Athenienses & Aetoli.

Græcorum regnum à 12. anno post mortem Alexandri, quo Seleucus Asiæ diadema capiti suo imposuit, numerare incipit Machabæorum historia. Quod in contractibus sæpe secuti sunt Iudæi. Hinc etiam Ptol. annos secundum Chaldæos numerat. Sunt ergo anni Seleucidarum potius quàm Alexandri magni. Ita ferè Chronologi.

Verum an hoc verum sit dubito. primum quoniam Hebræi constanter affirmant se Æream Græcorum fixisse in eo anno, quo Ioddis Pontifex post victum Darium occurrit Alexandro (*vide Cabbalim hist. R. Abrahæ.*) Deinde quia annos Græcorum appellant. Quo nomine Alexandrum solent potius intelligere quàm eius successores

Denique

431

De quibus omnibus Appianus in Syriacis.

Quorum postremo Pompeius regnum ademit. *Iustin. lib. 40.*

3797

Denique quia et si Seleucus Nicanor non statim à morte Alexandri pacificum regnum Syriæ sit consecutus, at statim de eo dimicavit maiore eius parte occupata.

Cum inter successores, Orientis regna dividerentur, nullo Macedonum dignante Parthorum imperium, Satagenori externo socio traditum est, qui deinde à Seleuco Nicanore & successoribus eius possessi sunt vsque ad Seleucum Seleuci pronepotem. Nam tum defecerunt auctore quodam Arsace, & formidabile Romanis imperium condiderunt. *Onuph. in suo Rom. imperio.*

A morte Alexandri Ediffeni & multi Orientales sua tempora numerant *Nangiæus.*

Aera, quam Ptolomæus lib. II. c. 7. Alm. vocat secundum Chaldæos, cum Regno Seleuci, non Alexandri incipit.

b PRIMVS in Syria post Alexandrum rex fuit, subiecta eidem Parthia, Babylonia & Perside. Iudæa interim paruit Ptolomæis Ægyptiis vsque ad Antiochum Magnum. qui primus eis illam eripuit.

Ab hoc Seleuco liber Machabæorum incipit annos regni Græcorum. *Euseb.*

Tertæ spatium inter Meotim & Hyrcanum mare frustra tentat perfodere. Urbes 38. condidit, è quibus in Syria quinque Selenciam, Pieriam, Laodiciam, Antiochiam & Apameam, dictas ideo sorores. In eas, itémque Edeffam, Berocem, Pellam Iudæos transfert, ius eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens. *Ioseph. contra App. & lib. 12. Ant. cap. 3.*

Tanto fuit robore, vt Taurum furentem, qui sacrificium effugerat cornibus prehensum tenuerit, & proinde pro insigni cornua habuerit. Stratonidem suam uxorem filio Ant. in matrimonium stultus pater tradidit, quod eius amote Erasistratus medicus ipsum deprehendisset ægrotare. *Suidas.*

Papyrius Romæ primum solare horologium fabricat.

Romani Samnites, Marfos, Umbros & Pelignos superant.

Tonfores primum è Sicilia P. Ticinius Romam adduxit,

Bactriani & Indi à Syriis debellantur.

Mago Carthaginensium dux pater Hasdrubalis.

Agathocles in Sicilia regnum occupat annis 20. post Alexandrum, siue anno 7. post ipsius mortem. *Diod. Pref. lib. 18.* cum victo Dione à Timoleonte libertati restituta florisset an. 22.

Callias ad eius gratiam scripsit, sacram historicæ libertatis veritatem primus omnium prodens. *Suidas in Callia.*

Timæus Andromachi filius contra, Agathoclem multis criminibus oneravit. *Idem in Timæo.*

In hoc regum Syriæ catalogo Ecclesiastica ferè commemorabimus. In regibus autem Ægypti profana.

Hieron rex Syracul. post Agathoclem. *Pausan.*

Timochares Mathematicus Alex. quem citare solet Ptolomæus.

Galli Senones vocati à Samnitibus an. urbis 463. Cæcilium prætorem, septem tribunos militum, multos nobiles, & 13. millia militum trucidant. Ita quotiescumque Galli exarserunt, totis opibus suis Roma detrita est. *Oros. lib. 3. c. 20.*

Anni
urbis con-
dite.

Anni
mundi

431
2. Mac. 3
463

b SELEVCVS N-
CANOR an. 32.

Iaddo pontifice, deinde Si-
meone Prisco.

Ptol. Lagi Ægypti rege.

Macedonia Arideo, Cassan-
dro, Antipatro Alexandro,
Demetrio, Pyrrho, Lysima-
cho per ordinem regibus.

Anni vrbis con- dit.		Anni mundi	
463	2 C ANTIOCHVS So- ter an.19.	3829	Appius Claudius consul Romanorum primus ob mo- tus Tarentinorum , Carthaginensibus bellum intulit & vicit.
482	Eleazaro Pontifice.	3848	Pyrrhus ex Italia in Siciliam traicit, quã Carthaginen- ses infestabant. Rebus compositis , Heleno filio, quem ex Agathoclis filia susceperat regnum Siciliae velut auitum tradit. Sed paulò post Hieron rex contra Carthaginenses creatur. Bellavit cum Romanis an. 4. sub annum vrbis con.470.
	<i>Ptol. Philadelpho Ægypti re- ge.</i>		Macedoniam subegit eiccto rege Antigono. Indèque Græciæ & Asiæ regna meditatatur , donec saxo de muro cuiusdam vrbis occiditur.
	<i>Ptol. Cerauno Antipatro, Sosthene , denique Antigono Gonata Macedonia regibus.</i>		Eo mortuo varij motus bellorum in Asia , Græcia I- talia.
			Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt, Erasistratus Seleuci medicus.
			c BEROSVM ad hunc suam Chaldaicam historiam tribus libris comprehensam scripsisse iam ex Tatiano do- cuimus.
			Bellum Tarentinum Pyrrhi ductu gestum , In eo P. Va- lerius Leuinus , Conf. victus exercitu ipsius noua Ele- phantorum acie consternato.
			Nomen Romanorum post Pyrrhum clarum esse coepit, cui cum extra Italiam nondum arma mouissent , contra Africos bellum primum suscipiunt Appio Claudio Q. Ful- uio Coss. In Sicilia contra eos pugnant , Appio de Afris & Hierone rege Siciliae triumphante.
			Turrenus Thusciae rex sub annum vrbis 470. urbem Hetruriae Romanis dedit , & sic regnum Tusciae finitum est. <i>Cato de Orig.</i> vbi & Hetruscicos ait literas Latinas no- luisse recipere.
			d Hic aduersus Philadelphum plurima gessit bella totis & Babylonis & Orientis viribus.
			Parthi ab eius interim imperio recedunt , Arsace prin- cipe, à quo reges Parthorum deinceps Arsacidae . de qui- bus <i>Iust. lib. 41. & 42.</i> Ergo circa an. 80. Alexandri Maced. (vulgo 100.200. vitiosius habet Nicephorus) primus Par- this libertatem restituit Arsaces, cuius deinceps posteri Orietis imperium tenuerunt annis amplius 470 vsque ad Artabanum. Quem an. Domini 226. Alexandro Seuero imperatore Artaxerxes Persa vicit , Persis impetij gloriã in Oriente restituens, quã annis 400 vsque ad Coproem regem ab Heraclio deuictum seruarunt: imo Hormisdam quem postea Saraceni in Oriente &c.
482	3 d ANTIOCH. Theus an. 15.	3848	
497	Menasse Pontif.	3863	Deficiunt Parthi primo bello Punico finiente C. Ati- lio Regulo, Manlio Vulsone Longo Coss. sub vrbis 506. Cuius defectionis impunitatem Antiochi Thei & Seleuci Callinici discordia dedit.
	<i>Arsace primo rege Partho- rum, an. 28.</i>		Nam Arsaces latrociniis clarus Parthiam patriam suam ingressus praefectum eorum Andragoram oppressit. Mox Hircanorum regnum occupauit. Cum Theodoro mille vrbium Baetrianorum rege foedus ac pacem fecit. Seleu- cum regem contra defectores venientem praelio vicit & fugauit. <i>Onuphr. in suo Romano imperio.</i>
	<i>Philadelpho Ægypti deinde Energete.</i>		Romani Philadelpho auxilia offerunt. Bos Romae locutus est.
	<i>Antigono Gonata Macedo- nia.</i>		Ingens ille Rhodiorum colossus concidit. Spartiatæ à Macedonibus bello premuntur.
	<i>Bello primo Punico.</i>		M. Gerineus Achæorum dux primus. <i>Polyb. lib. 2.</i> dein- de Aratus Sycionius , qui Corinthum tyrannide libe- rauit & Megaram ad Achæorum societatem compulit. <i>Ibid.</i>

Flora meretrix hæredem populum Roman. nominat. Vnde Floralia festa, vt omnia bene deflorescerent. *Plin. lib. 18. cap. 29.*

Antigonus Atheniensibus reddit libertatem.

e ARSACES Darum siue Claram oppidum munitissimum in monte Tabroteno condit. Persiam, Mediam & cætera Orientis regna occupat, cuius posterum multa cum Romanis bella gesserunt vsque ad annum Domini 220. circa quem Artaxerxes Persa victo Artabano postremo ex Arsacidarum familia Parthorum rege Persis veterem imperij gloriam & nomen reddidit.

Eodem fere tempore res & potentia Parthorum, Carthaginensium & Romanorum incipit.

Eumenes Bithyniæ rex Asiam inuadit.

Lisidas Megalopolitanorum dux.

Viridomarius Galliarum rex.

Hiero Siciliæ, Orgiagontes Galatiæ.

f MACHABÆORVM historia hoc rege apud Hebræos incipit.

Inter Evergetem Ægypti & Seleucum, & Antiochum Magnum eius fratrem Gallogræcis fretum & Eumenem Bithyniæ regem varia fuere bella.

Rex Capadociæ Artamenes.

g CEPIT Iudæam, vel potius Philopatori subduxit. Nam ubi Samariam expugnasset & ciuitates Syriæ, quas Scopas dux Pro. Epiphani tenuerat, Iudæi sponte ad eum venientes, omnem ipsius exercitum in ciuitate receperunt & beneuolè auxilium præbuerunt. Vnde & ipse eis multa beneficia contulit, quæ Iosephus percenset. *Antiq. libr. 12. cap. 3.*

Quæ omnia contigerunt fraudibus & prodicione eorum, qui Oniæ pontificatum eripere conabantur. Atque hinc prima Iudæorum, sub Alexandri magni successoribus calamitas. Inde enim deinceps ad Machabæorum extrema, fuerunt sub tyrannide Regum Syriæ, cum antea vel socij vel clientes fuissent Ægyptiorum.

Ægyptum armis inuasit. Asiam cum Syria tenuit. Ob plurimorum cædes Hierax dictus.

Iniuria seruitutis Iudæicæ posuit, eis tamen modestè vsus, dum ab eis nulla tributa aliquandiu exegit, sed veluti suarum contra Ægyptios, Romanos, Græcos, Parthos expeditionum socios habuit. *Dan. 11.*

Inde collocata Pro. Epiphani in matrimonium filia Cleopatra, partem tributorum Iudææ, dotis nomine, illi attribuit, partem sibi retinuit, cum totius regionis dominio & potestate. *Ioseph.*

Cum generi sui Epiphani regnum obtinere non posset, vertit se in Asiam, & nauali certamine obtinuit Rhodum, Samum & alias multas insulas. Transit in Europam contra Romanos, sub vrbis 550. excitatus partim à Thoa Ætholiæ principe, partim ab Annibale.

Intulit hoc bellum nimia opum suarum fiducia adductus, specie Lyfimachiæ repetendæ, quam à maioribus suis in Thracia conditâ Romani possidebant, statim Græcia ac insulis occupatis.

Duravit tres annos bellum. Vbi ipse in Eubœa luxuria elanguisset hospitis sui Calcidentis filia virgine ducta, à M. Glabrione coss. quem iuuabat Philippus Macedonũ rex, primo belli anno apud Termopylas vincitur, inde virtute M. Catonis tribuni militum eiectus in Asiam refugit.

Tum Ætoli Heraclea capta fracti pacem petierunt.

Anni
vrbis con-
dita.

497

517

517

520

520

1. Mac. 2.

556

4

**e SELEVCVS CALLI-
NICUS, an. 20.**

Simone Justo pontif.

*Arsace primo rege Partho-
rum.*

Evergete Ægypti.

*Antigono Gonata, Deme-
trio, & Antigono Dosone
Macedoniæ.*

5

**f SELEVCVS Cerau-
nus. an. 3.**

Simone Justo pontif.

*Arsace, deinde Mithridate
qui & Arsaces 2. rege Par-
thorum, an. 36.*

Evergete Ægypti.

*Antigono Dosone Macedo-
niæ.*

6

**g ANTIOCHVS Ma-
gnus frater an. 36.**

Onia pontifice.

*Evergete, Philopatore & E-
piphane Ægypti reg.*

Ani
rebu con-
dit.

520

Mithridate Arsace rege Parthorum secundo, deinde Pampatio sine Phraarte, 12. ann. Pharnace, ann. 17.

Antigono Dosone, deinde Philippo Macedonia.

Bello Punico secundo.

556

Anni
mundi

3886

Linus Appianus.

Altero in ipsa Asia superatur à L. Scipione, Eumene Pergami rege adiuuante, apud Sipylum montem ad Magnesium.

Huic Romani victo ad Thermopylas stipendium imponunt, qui fauentibus Ætolis cum 60. millibus Græciâ ingressus fuerat, & omnem cis Taurum Asiam detrahunt, per Scipionem fratrem Africani, qui propterea Asiaticus cognominatus est.

Euphorion præfectus bibliothecæ ab hoc Ant. instruat, *Suidas.*

Rabbeni Haccados Antiocho charissimus, vt scribit Rabbi Leui Daniel 9. nisi mendose nomen Antiochi pro Antonini irrepsit. Nam fuit hoc nomine charus Seuero & Antonino imperatoribus, qui Iudæos plurimum dilexerunt, vt scribit Hieronymus in Danielis 11. cap. cuius liber à Rabbi Mose Haddarfan in Bereschit Babba ad octauum cap. Geneseos citatur: vbi ille per modum Dialogi Antonino imperatori multa legis sacramenta pandit. Quod etiam innuit Rabbi Mose de Koris præfatione in Sepher Mizuoth. Deus, inquit, dedit gratiam magistro Haccados apud Antoninum imperatorem. Ideoque collegit vniuersos terrarum sapientes, & constituit sex ordines Misna (contextus Talmudici) iuxta præscriptum Cabalæ, &c.

Arsaces Arsacis Parthici imperij conditoris filius aduersus Antiochum centum millibus peditum & 20. millibus equitum instructum mira virtute pugnavit. Ad postremum in societatem eius assumptus est. *Onuph. in suo Romano imperio.*

Philopomenes Achæorum præfectus Lacedæmonis muros diruit, Lycurgi leges antiquat, quæ 600. annis steterant, Spartanos ad Achæorum mores traduxit. *Plu. in Lycurgo & Philop.*

Annibal (iunior) à Romanis victus ad Ant. Magnum sese in Asiam proripuit, ex Italia decessit post sextum decimum annum sub vrbe 547. *Lin. lib. 30.*

Deinde in Cretam, Mox ad Prusiam Bithiniæ regem fugit, apud quem veneno periit ætatis 70. Quo anno duo alij insignes Imperatores in exilio mortui sunt Philopomenes Græcorum, & Scipio Africanus Romanorum *Iouius lib. 1. viro illust.*

Prusias eius commento iniectis in naues hostiles fistilibus serpentum plenis Eumenem regem Asiæ vincit.

Diophanes Achæorum imperator Lacedæmonios infestat.

Romani subacta vniuersa Iberia Græcis libertatem donant.

Galatas sine Gallogræcos imperatore Manlio in Asia suæ subdunt potestati, quod Antiocho Magno suppeticas tulissent.

Duobus regibus Philippo & Antiocho victis haud multo post Carthaginem subactam, summa imperij, quæ fuerat per ordinem penes Assyrios, Babylonios, Persas, Macedonas, ad pop. Rom. peruenit. *Velleius lib. 1.*

Ætoli Antiocho fauentes libertatem amiserunt, quam illibatam aduersus dominationem Atheniensem & Spartanorum inter tot Græciæ ciuitates retinuerant.

Græcia bellis scinditur, quæ eam perdiderunt & Romanis subiecerunt.

Gemmarum luxuria primum deuieta Asia Romam

3922

infertur.

Prusias Bithyniæ, Acheus Tauri, & eius frater Attalus Asiæ reges.

Bellum sociale inter Achæos & Ætolos. *Polyb. lib. 4.*

Bellum Syriacum inter Antioch. & Ptol. *Polyb. lib. 5.*

Iust. 30.

Quo anno terra quinquagies septies mota. *Plin. lib. 2. cap. 84.*

Antiochus Scopam Ætolorum prætorem ad Iordanem fluuium vincit. *Liu. lib. 4. dec. 3.*

Lysimachiam dirutam restaurat. *Appian.*

Masinissa à Siphace regno pellitur. Syphax cum Adrubale à Scipione deletur, & Romam captus mittitur.

Masinissa paterno regno restituitur.

Eumenes Attali regis frater Eumeniam condit.

H P A T R I successit non testamento aut iure (nam erat minor natu) sed occasione absentia fratris Antiochi, quem pater Romam obsidem miserat.

Hic est Seleucus, sub quo primum Resp. Iudaica seditionibus agitari cœpta per Simonem, ob Pontificatus cupiditatem. Quæ non modo externa regum imperia inuexerunt, sed & temp. & religionem funditus euerterunt.

Tum enim cœpta sunt Iudæis tributa grauiam imponi, quorum initia fuerant sub patre Antiocho Magno. Quare hic Dan. ii. dicitur transire faciens exactorem) ad colligenda scilicet tributa) ubi nos *vilissimus & indignus.*

De reditibus suis præstabat omnes sumptus ad ministerium sacrorum pertinentes. *2. Mac. 3.* Sacrificium Tyrannorum de alieno.

Cum Onias esset pontifex, Heliodorum ad spoliandum ærarium sacrum Hierosolymam misit.

Nec attendit ad patrem, qui dum misso exercitu templum Didimei Iouis ad diripiendum aggressus esset, concursu incolarum cum omni militia interfectus fuerat.

Simon auctor turbatum Onia invidias ad mortem parans, &c. *2. Mach. 3.* Eum enim accusauit. Quin & apud Seleucum agens, pecunias sacras abditas indicauit, *Ibid.*

Inde sub Antiocho successore Iason frater Onia, Menelaus, Lysimachus, &c. grandiore stipendio promisso, *2. Mach. 3.*

Pharnaces Parthorum rex quartus Mardos validam gentem domuit. Inde Mithridates frater rex quintus eius testamento relictus Medos, & Elimos subegit, imperium Parthorum à monte Caucaſo multis populis in ditionem redactis vsque ad Euphratem proferens. *Onuph. in Romano imperio.*

Eucratides Bactrianorum rex, de quo *Iust. lib. 41.*

Mithridates quintus Parthorum rex fratri Pharnaci successit. Res magnas gessit. *Ibid.*

I A N T I O C H V S Nobilis siue Epiphanes traditus fuit à Magno, Romanis obses. Audita autem patris morte & inertia Seleuci fratris clam in Syriam venit, & ab aliquibus ciuitatibus receptus tandem regnum obtinuit. Vnde inter posteros eius & fratris longa fuit de regno concertatio successuque vicissitudinaria.

Post bellum Macedonicum Elimaidam in Perside profectus est, vt templum Dianæ expoliaret, in quo velamina aurea & loricas & scuta Alexandrum reliquisse rumor erat. Sed ab Elamitis fugatus, in furorem versus agitari currum in Hierusalem præcepit. In itinere hor-

Anni
urbis con-
dita

556

568

568

580

Anni
mundi

3922

3934

3934

3945

7

H S E L E V C V S P H I L O P A T O R, qui & Soter, ann. 12.

Onia Pontifice.

Pharnace, an. 12. deinde Mithridate 2. ann. 32. Parthorum regibus.

Epiphane Ægypti.

Philippo Macedonia, deinde Perseo.

8

I A N T I O C H V S illustris siue, **E P I P H A N E S**, Seleuci frater, non filius sicut Suidas putat, an. 11.

Mathatia, deinde Iuda Pontif. & duce.

Anni
vrbis con-
ditæ.

568

Philometore Aegypti.

*Mithridate 2. Parthorum
rege.*

*Perseo Ultimo Macedonia
rege.*

Anni
mundi

3934

rendo morbo, qualis imminet impiis Ecclesiæ hostibus, perit.

Seditione apud Iudæos propter Pontificatum orta, in qua Onias pontifex, superior fuit, Tobizæ liberi vrbe expulsi, Epiphanem aduersus urbem duxere, iampridem consilia agitantem, vt eorum vrbe potiretur. Tumque Onias & Ananias eius frater ad Ptolomæum Philometorem, qui tum ab Antiocho diffidebat, profugit & in Hieropolitarum agro urbem aliam & templum cõdidit, structura omni, ad eam quæ Hierosolymis erat, conformata *Niceph. lib. 1. cap. 6. Joseph. Antiq. lib. 12. capit. 6. & 7. de bell. caput. penult.*

Veniens Hierosolymam Iasonem in exilium mittit, & Menelaum in pontificatum sufficit. Non multo post Menelao amoto Lyfimachum fratrem eius pont. creat.

Andronico Iudæam regendam commisit, quem postea ob Oniam pontificem interfectum occidit.

Iterum veniens Hierosolymam expoliavit templum, collocato in arce præsidio Macedonum. Et quoniam aliqui ciuium Philometori fauebant, intra triduum ferè octoginta millia interfecit, & quindecim millia viuit.

Paulò post misit qui tributa exigerent & auferrent cultum Dei, in templo collocantes Iouis Olympij simulachrum, & suas statuas sublatis sacris vasis, altarique ahe- neo.

Istius persecutiones & tyrannis narrantur 1. Machab. ad caput vsque 6. in quo interiit. Sed quam miserè cap. 9. lib. 2. Hebræi in tractatu de Diuortijs, aiunt periisse musca, quæ in eius nares inuolarat, & maximo cruciatu eius interiora sensim depascebatur.

Idolum à se erectum Iudæos colere iussit propositis pœnis, libros sacros in publicum rogam ferre, Mosis lectione, Circumcisione, omnis religionis vsu abstinere, sese ad Gentium ritus plane componere, vesci cibis lege vetitis, &c. In Iudæa Philippum ducem, in cæteris sui regni prouincijs alios præfectos reliquit, qui rem vrgerent, & delatoribus præmia ampla persoluerent. *Iosippon. & auctor libri de regibus Israel.*

Veteris testamenti Antichristus. *Dan. 11.* propter insolentiam à Græcis dictus est Epimanes. i. furiosus.

In templo Domini, Iouis Olympij simulachrum statuit. In Samaritano Iouis Hospitalis.

Primus sacerdotium summum vendidit, & contra morem viuos viuis in eo substituit.

Primus libertatem Iudæorum oppressit. Nam etsi, post Alexandrum Maced. Ægypti regibus primum, deinde Syriæ tributum pensitarent, at erant liberi, quia leges & magistratus suos habebant, non externos, obtemperabantque pontificibus suis, penes quos tum erat cura sacrorum simul & Reip.

Templum ingressus expilat altare aureum, argentum, aurum, vasa pretiosa, & thesauros occultos diripit, iisque onustus abit in terram suam 1. *Machab.*

Mille & octingentis ablatis de templo talentis velociter Antiochiam regressus est. 2. *Machab. 5.*

Toto triduo octoginta millia Iudæorum interfecit, quadraginta millia viuit, non pauciora vñnundedit. *Ibid.*

Per Græcas quoque vrbes repertos Iudæos sacrificare cogebat, inauditisque cruciatibus reluctantes afficiebat.

Tum plurimos puduit esse Iudæos. Vnde ædificabant

580

3945

Gymnasia Hierosolymis, in quibus profana Theologia & literæ docerentur. Inducebant sibi præputia herbis, medicamentis, aliisque artibus, ne circumcisio appareret.

Samaritæ, qui se antea cognatos Iudæorum fatebantur templum suum Garizim Dei esse negauerunt.

Matharias & quinque filij hic incipiunt pro atis & religione arma capere, aras idolorum euertere immolantes interficere, pueros nondum circumcisos circumcidere, & regnum Iudæorum exfuscitare.

Eleazarus senex, septem fratres & mater Anna martyrio accensarum sartaginum, aliorumque sæuissimorum tormentorum coronantur, dijs libare, suillam edere, patriam legem deserere recusantes. Horum exempla multi sunt secuti, vide à 1. ca. lib. 2. Mach. vsque ad 10. Nam etiam illo libro res istius describuntur.

Ita Iudæi libertate & religione priuati coacti sunt arma capere contra Syros, & vtramque sibi asserere, hic igitur principium rerum à Machabæis gestarum.

Vbi obseruandum duos libros Machabæorum à diuersis esse scriptos de eadem ferè re. Superest etiam in bibliis Græcis tertius, sed is primo loco, vt primus tertio collocandus erat. Nam describit quæ præcesserunt Machabæorum tempora, annis circiter 50. sub Antiocho Magno, dum Ptol. Philopator apud Ægyptios rerum potiretur. Secundus autem ideo primum præcedere debuit, vt & indicat Euf. in Chronicis, quoniam tractat propriè gesta Seleuci Philopatoris & Antiochi Epiph. Cùm primus persecutionibus tantum eorum delibatis, iam à 6. cap. ad 16. ad describendas res sex aut septem successorum Ant. Epiphaniis progrediatur.

Quartus est vmbatica & Philosophica cuiusdam Iosippi commentatio de martyrio matris annæ & 7. fratrum &c. Eusebius autem in Chronico videtur significare se in tres primos tantum incidisse. Vbi sine iudicio quidam Germani notarunt Eusebium de nostris non locutum.

Athanasius in Synopsi hunc quartum legit, & inter Apocryphos recensuit.

Est alius quartus, qui continet historiam 31. annorum. i. Iohannis Machabæi, qui Hyrcanus cognominatus est, eiusdem argumenti, ac decimus tertius Antiquitatum Iosephi.

Tertij, vt Canonici meminit Athanasius in Synopsi, Eusebius in Chronicis & Clemens Apost. cano. 84.

Antiochus impius vetuit legem Mosis publicè legi. Nempe antea lex pro numero ferè Hebdomadum anni, distributa in 53. sectiones, siue parashot (quarum singulæ constant 136. versibus) singulis & Sabbathis legebatur (*Act. 13. & 15. & Ioseph. lib. 2. contra. Appionem*) Cæterum tunc earum loco, decerptæ sunt è Propheticis libris totidem sectiones, quæ antique diei lectioni sensu congruerent. Quare etiamnum hodie quamuis deserit Antiochi tyrannicum edictum, inter Iudæos mos perseuerat, vt Sabbathis post diei legalem sectionem, canant Propheticam, quam vocant haphrata, q. missam siue missionem. Ea enim absoluta plebem dimittunt. *Elias in Tispi.*

Paulus Æmilius triumphat de Perseo & Macedonibus.

Popilius à Romanis mittitur in Ægyptum, qui Epiphaniem inbear Ægypto & Asia excedere.

Macedonibus capto Perseo rege & Illyriis Romani

Anni
vrbis con-
dita.

569

Anni
mundi.

3934

580

3945